

ఉపనిషద్వైకరము

ఉపనిషద్త్వా కరము

అనువాదికులు :

శ్రీ శ్రీ విద్యాప్రకాశసంఘం సామ్యములవారు

శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రమము

శ్రీ కాళహస్తి

చిహ్నము (అం. ౧౫)

గ్రంథములు కావలసినవారు ఈ శ్రీనిధి అక్షరముపై
ప్రాసే తెప్పించుకొనవచ్చును.

PLACED ON THE SHELF

Date

మేనేజరు,

శ్రీశుక్లబహుశ్రమము,

శ్రీ తగవ్రహ్మ శ్రమము పోస్టు,

శ్రీకాళహస్తి (పి.రు.విల్లా) రం. ప్ర.

Pin : 517 640

ప్రథమ ముద్రణ - 1800 కాపీలు (1800)

కాపీలు రిజిస్టర్డ్

పెం : రూ.

ముద్రణము:

త్యాగరాజ ప్రెస్

గద్దంగిపేరి, తిరువణి.

Sri Venkateswara CENTRAL LIBRARY RESERACH CENTRE Acc. No Date TIRUPATI.
--

ఓమ్

పుస్తావస

ఆధ్యాత్మికవాఙ్మయమున ఉపదేశపత్రము శ్రీరామాయాయల
రూపమునందు. ఇది బ్రహ్మవిద్యాప్రశాసనములు. ముక్తికోషని
పత్తులందు తెలుపబడినవిధమున ఉపదేశపత్రము సంఖ్య 168. ఈ
మాటయ్యెడిది ఉపదేశపత్రమునందు ముదితము. అర్చితోప
యక్తములై నట్టివారు, సాధకములు నిరంజనము ముఖము చేయించి
నట్టివియు ఎగు కొన్ని ముఖ్యములు ముఖ్యములు ఈ గ్రంథమున
నేర్పవలసివచ్చి. వాని భావము తెలియటకు ఆ ముఖ్యములకు
తెలుగు తాత్పర్యముగా ఉ చేర్చబడినది. పరిమార్చి నిర్దేశములు
ఈ ఉపనిషత్ములములను తెన్నుగ పఠించి, వాని యర్థమును హృ
ద్గతమునబుచ్చుకొని, నైవాన్మూలిన బాపి పరిమాణము సమర్థ
నింపరు గాక!

ఓమ్

శ్లో

ప్రకాశకులు

ఉపోద్ఘాతము

పరమపద్మేశ్వరుని వైదికవాగ్దేయము విశ్వసాహిత్యమున ప్రహేళికామయ నలంకరించి జనులను విభ్రాంతిపరులగ నీర్పిడివ్వచున్నది. వేద యొక్క అంతిమభాగమునఁగల ఉపనిషత్తులు బ్రహ్మతత్త్వమును, ఆత్మజ్ఞానమును తెచ్చగ ప్రబోధించుచు జనులను అనర్థముయొక్క నర్తకమునకు మోరల్చుచు, దీక్షదీక్షుండి గురుగులాభిశీ చేచ్చుచు, మృత్యువునకుఁ జిచ్చుకర్తవ్యమునకుఁ గొనిపోవుచు మహత్తరమైన ఉపకృతిని గావించుచున్నది.

(శ్రీ) కంఠాచార్యులవారు తమ కవినిష్ఠావ్యవస్థ ప్రారంభమున 'ఉపనిషత్' శబ్దమునకు అర్థమును ఈ ప్రకారముగ నిర్వచించినారు—ఉప, ని, అను ఉపసర్గలు ముందుఁగల 'ప' ధాతువునకు మూలము అర్థములు కలవు. 1) విశేషణము (వాకము) (2) గతి (లభించుట), (3) భవసాదనము (శిథిలమగుట). ఉపనిషత్తులు బోధించు బ్రహ్మనిష్ఠత్వలన జనుల ఆత్మానము వాశనమగుచు, బ్రహ్మసాక్షాత్కారము లభించుచు, ముఖము శిథిలమై పోవును. ఆధ్యాత్మికవిజ్ఞానపాత్రములను బోధించునది కావునను అద్వానీ 'ఉపనిషత్తు' అని కొందులు చెప్పుదురు.

ఉపనిషత్తులందు చేర్చినందుకైన పరమపత్ర్యములను మనవము చేయుచేతను, నైమదిగజీవితమునందు వానిని కార్యాన్నితమున నిర్వహించు జనులకు అపారదైర్యము, అపరిణతాత్మాహము, దివ్యమగు అనుభూతి తప్పక కలుగఁగలవు. కనుకనే శ్రీ వివేకానందులు ఈ శ్రీమదీ విధముగ చేర్చినందున్నారు—

It is strength and strength that we want is to first step in getting the strength is to uphold the Upanishads and believe that 'I am the Atman.'

'మనకు కావలసినది బలము, బలము. అట్టిబలము ఉపనిషత్ప్రతిపాదకములైన పరమములను విశ్వసించుటచేతను, 'నేను ఆత్మను' అని లెక్కఁ జూచుచుటచేతను కలుగఁగలదు.'

ఈ ప్రకారముగ జనులు అత్యోన్నిశీల జీవనమును జేయునవియు, జీవితములను సంస్కరించి బ్రహ్మసంపదములుగ జౌనర్చునవియు, పరుని సారాణునిగ, జేయునవియునగు ఈ అట్టి త్తిరళతోపనిపట్టెలందఱి ఒకమనశ్శ్రుతిలను ముముక్షువులు తాగుగ గ్రహించి, అవలించి, స్వస్వరూపసాక్షాత్కారమును, ఆత్మానుభూతిని లభింపజేసి కృతార్థులగుదురు గాక!

ఓం

(శ్రీ) తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఈ గ్రంథముద్రణ నిమిత్తము రూ. 5,000 లు (ఐదువేల రూపాయలు) సహాయము చేసిరి. వారికి మౌళ్యము లెలు.

శ్రీ

ప్రకాశకులు

విషయసూచిత

ప. సం.	ఉపనిషత్తు శీర్షిక	పుటసంఖ్య
	ప్రస్తావన	
	ఉపోద్ఘాతము	
1.	ఈశావాస్యోపనిషత్తు	1
2.	కేనోపనిషత్తు	8
3.	కఠోపనిషత్తు	5
4.	ఋగ్వేదోపనిషత్తు	18
5.	ముండకోపనిషత్తు	30
6.	మాండూక్యోపనిషత్తు	39
7.	త్వైత్తిరియోపనిషత్తు	41
8.	ఐతరేయోపనిషత్తు	50
9.	ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	50
10.	బృహదారణ్యకోపనిషత్తు	59
11.	ఐశ్వర్యోపనిషత్తు	72
12.	కైవల్యోపనిషత్తు	8
13.	కాథాలోపనిషత్తు	84
14.	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు	84
15.	హంసోపనిషత్తు	92
16.	ఆరుణికోపనిషత్తు	98
17.	గర్భోపనిషత్తు	98
18.	నారాయణోపనిషత్తు	102
19.	పరమహంసోపనిషత్తు	104

20.	అమృతనింజూపనిపత్తు	106
21.	అమృతనానోపనిపత్తు	111
22.	అభిరవ్యతిరోపనిపత్తు	116
23.	అభిరవ్యతిరోపనిపత్తు	119
24.	మైత్రాకామ్యుపనిపత్తు	119
25.	కాన్తితక్రీతాపాదోపనిపత్తు	127
26.	బృహత్కానానోపనిపత్తు	127
27-1	స్వసీంహాపూర్వకానినీయపనిపత్తు	128
27-2	స్వసీంహానోపనిపత్తు	128
28.	కాలాన్నిర్మలకోపనిపత్తు	130
29.	మైత్రీకోపనిపత్తు	132
30.	సూతానోపనిపత్తు	143
31.	సూతానోపనిపత్తు	145
32.	మైత్రీకోపనిపత్తు	146
33.	సర్వపాదోపనిపత్తు	146
34.	నిరాలంబోపనిపత్తు	148
35.	శుభరహితోపనిపత్తు	154
36.	విజయనానోపనిపత్తు	166
37.	కేనోపనిపత్తు	158
38.	నాననింజూపనిపత్తు	180
39.	ధ్యాననింజూపనిపత్తు	181
40.	ప్రహేళికానోపనిపత్తు	187
41.	తొంగతత్త్వోపనిపత్తు	1: 1
42.	అర్థబోధోపనిపత్తు	197
43.	నారదపత్తివాచనోపనిపత్తు	202
44.	త్రిశిఖ్రాపాదోపనిపత్తు	284
45.	నీతోపనిపత్తు	289

72.	అమృతపనిపత్తు	411
73.	అశ్వశ్రోత్రపనిపత్తు	415
74.	కుండిశోపనిపత్తు	425
75.	పాన్తిర్యపనిపత్తు	429
76.	అశ్రోత్రపనిపత్తు	439
77.	చాళపత్త్రపనిపత్తు	462
78.	పరబ్రహ్మపనిపత్తు	468
79.	అవధూత్రోపనిపత్తు	485
80.	శ్రీపురాతాపిమృతపనిపత్తు	488
81.	దేవ్యపనిపత్తు	490
82.	శ్రీపురోపనిపత్తు	492
83.	కళయ్యశోపనిపత్తు	492
84.	భావనోపనిపత్తు	494
85.	మృతహృదయోపనిపత్తు	495
86.	యోగమండల్యపనిపత్తు	498
87.	భక్తహృదయోపనిపత్తు	499
88.	మృతహృదయోపనిపత్తు	499
89.	గణపత్యపనిపత్తు	494
90.	దత్తవోపనిపత్తు	495
91.	తారపానోపనిపత్తు	499
92.	మహావాక్యోపనిపత్తు	470
93.	మంత్రబ్రహ్మపనిపత్తు	471
94.	ప్రహరశ్శ్రోత్రోపనిపత్తు	478
95.	గోపాలతాపిమృతపనిపత్తు	498
96.	శృంగేపనిపత్తు	475
97.	యాజ్ఞపల్వోపనిపత్తు	475

99.	వరాహోపాసనము	478
99.	కాట్యాయనీయోపాసనము	489
100.	హయగ్రీవోపాసనము	501
101.	బ్రహ్మోపాసనము	502
102.	గారుడోపాసనము	508
103.	కలిసంతకణోపాసనము	504
104.	కాకాబ్రహ్మపనిపత్తు	505
105.	సూర్యగ్రహణపనిపత్తు	506
106.	సంస్కృతపాస్త్యపనిపత్తు	507
107.	అహోపాస్త్యపనిపత్తు	509
108.	మంత్రోపాస్త్యపనిపత్తు	509

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యావహాకమచరిత్యములనాట

1. ఈ కావా స్తోత్రం నిషత్తు

- 1 ఈ కావాస్య మిదం సర్వం యత్కించ జగత్కాం జగత్ ,
తేన త్యక్తేన భుజ్జేతా మా గృహః కస్య స్వీధ్ధనమ్. 1

ఈ చరాచర ప్రపంచమంతయు పరమేశ్వరుడనే (సరమా
త్యక్తే) వ్యాపింపఁబడియున్నది. త్యాగభావముతో అనుభవింపుము,
ఇతరుల భావాలను కోరకుము.

- 2 అసుర్యా నామ తే లోకా అన్యేన తమసావృథా,
తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛన్తి యే తే చాత్మహనోజనాః. 2

అసుర సంబంధములుగు లోకములు అజ్ఞానరూపముగు అంధ
కాలముచే వ్యాపింపఁబడియున్నవి. అత్మజ్ఞానము లేకపోయి అట్టి
అసుర లోకములందే జన్మించుచుండును.

- 3 త్వదేజతి తన్నైజతి తద్ధూరే తప్సన్తిశే,
తదస్తరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్వాస్య కాశ్యాతః. 3

అత్మ దృశ్య వనాథరూపమును చరించును. కాస్తవముగ
(అభిప్రాయవృత్తిచే) చరించును. అజ్ఞానులను అది దుశముగ
మంపించును. జ్ఞానులగు సమీపముననే యుండును. ఆ యాత్మ ఈ
సమస్త జగత్కియైశ్వర్య బాహ్యత్వవ్యంకితమందును గూడ వ్యాపించి
యున్నది.

4 యస్తు సర్వాణి భూతాన్యాత్మవ్యవహసువశ్యతి,

సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజగుప్సతే. 6

ఏవయం నమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మయందే చూచునో, అట్లే నమస్త ప్రాణులందును తన ఆత్మనే కాంచునో, అట్టివాఁడు (సర్వాత్మదర్శనము వలన) జేయి ద్వేషింపఁడు.

5 యస్మిన్సర్వాణి భూతాన్యాత్మైవాభూద్విజానతః,

తత్ర కో మోహః కః శోక ఏకత్వమనువశ్యతః. 7

ఏవయం నమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మగనే తెలిసికొనునో, అట్టి ఏకత్వానుభూతిచే అతని కింక మోహ మెవఁడు? శోక మెవఁడు?

6 అన్తం తమః ప్రవికన్తి యేఽవిద్యాముషానతే 9

అవిద్యను ఆశ్రయించువారు అజ్ఞాన మను అంభకారమందే ప్రవేశించుదురు.

7 విద్యయాఽమృత మున్నతే. 11

ఆత్మజ్ఞానముచే మమకారము అమృతత్వమును (మోక్షమును) లొందుచున్నాఁడు.

8 హిరణ్మయేన సాత్రేణ సత్యస్యాపి హితం ముఖమ్,

తత్త్వం ఛాషన్పపావన్తు సత్యధర్మాయ దృష్టయే. 15

ఓ, పరమాత్మా! బంగారుపాత్రచే (మోహశరములగు పదార్థములచే) సత్యముయొక్క స్వరూపము కప్పఁబడియున్నది. కాబట్టి సత్య, ధర్మముల సాక్షాత్కారము కొఱతై అద్దానని (భవాద్యైః) తొలగించుము.

- 9 అగ్నే వయ సువథా రాయే అస్మిన్విశ్వాని దేవ
 వయనాని విద్వాన్,
 యయోధ్యస్త్వజాహురాణమేనో భూయిష్ఠాం కే నమ
 ఉక్తిం విధేమ. 18

ఓ అగ్నిదేవా! నన్ను సన్మార్గమునకు నీనికొని పోమ్ము. నీవు నమస్త్ర జ్ఞానమును, మా కర్మలను తెలివీకొనియున్నవాడవు, మా పాపములను నశింపఁజేయుము. దానివలన మేము పరిశుద్ధుల మగుదుము. మేము నీయొక్క ఉత్తమ స్మారకమును భక్తితో చేయుదుము.

2. కేనోపనిషత్తు

- 1 శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసో మనో యద్వాచో
 హవాచం స ఉ ప్రాణస్య ప్రాణః
 చక్షుషశ్చక్షు రతిముచ్య దీరాః
 ప్రేత్యాస్మిల్లోకాదమృతా భవన్తి. 1-2

వీటి శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రమో, మనస్సునకు మనసో, వాక్కునకు వాక్కో, ప్రాణమునకు ప్రాణమో, శ్చక్షుసునకు శ్చక్షుమో అదియే (అభిప్రాయ) పరబ్రహ్మము. నీరులగువారు ఈ లోకాన్నింటిని విడిచి ఈ లోకమునుండి (కరీరమనుండి) వెలువడి జనపమరణ రహితము అగుచున్నాను.

- 2 ప తత్ర చక్షుర్గచ్ఛతి స వాగ్గచ్ఛతి సో మనో
 స విద్యో స విజానీమో యతైతదను శిష్యా

2. తతోపనివత్తు

5

పరాక్రమమును పాలే బ్రహ్మమును తెలిసికొనామని తలంచువారు ఏమియు తెలియనివా రనియు, బ్రహ్మమును (వృత్త్యవస్థులను పాలే) తెలిసికొను బాలమని చెబుచుండువారు తెలిసికొన రగయు ఎఱుగ వలయును.

5 ఇహ చేదవేదీ వత సత్య మస్తి
స చేదిహవేదీ న్యహతి విసష్టే,
భూతేషు భూతేషు విదిత్యధీరాః
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతా తపన్తి.

2-5

ఈ మనుష్యజన్మయందు పరమాత్మను సూక్ష్మ తెలిసికొని సత్య, అతనికి వత్తవైన బ్రహ్మసంపదము సిద్ధించుచున్నది, అ బ్రహ్మారముగ. ఈ జన్మయందు భగవంతుని సూక్ష్మ తెలిసికొనినచో, గొప్ప మినాళము సంభవించుచున్నది. భీమలగువారు సమస్తభూత కోట్ల యందును అద్వితీయాత్మ్యమును తెలిసికొని ఈ లోకము నుండి (కోరికమొందుకీ) వెళ్లి బ్రహ్మ మరణ రహిత లగుచున్నాను.

3. తతోప నిష్ఠ తు

1 యే యే రామా దుర్లభా మర్త్యలోకే
సర్వాన్రామాం కృందతః ప్రార్థయన్స్య,
ఇమా రామా స్సరథా స్సమార్యా
స హేద్యతా లంఠనీయా మనుష్టైః,
అథి ర్మత్ప్రీత్యాః పరిచారయన్స్య
సచిరేతో మరణం మాఽనుప్రాప్నోతి.

1-25

(యమధర్మరాజు - ఓ పవిత్రేతా!) ఈ మనుష్యలోకమున ఏయే విషయభోగములు మానవ్రలగి దుర్లభములై యున్నవో వాని పొందిని నీ కిచ్చెదను, కోరుకొనుము. కథములు, పంక్తి

వాద్యములు, మందరస్త్రిలు మానవులకు చాల దుష్టభములు.
సేను నీ కొనకు చీలిత ముఖముగ నుండుము. కాని మృత్యు
పును నూర్చి హృదయ మరల అడుగుదుము.

2 శోభావా మర్త్యస్య యదస్తైతత్

సర్వేన్ద్రియాశాం జరయన్తి తేజః,

అపి సర్వం జీవితమల్పమేవ

తవైవ వాహోస్తవ పృథ్వీగీతే.

1-28

(పది శ్లోకములు - 1. యమభర్తృణాం) మీరు చెప్పినవి సత్య
రములు. పైగా అవి మానవుని కర్మలక్షణములలోఁ గల శేష
మృదు పశించఁజేయునవి అయి యున్నవి. మానవుని జీవితము
తీరు అతి స్వల్పము. కావున మీ కౌగిలించుటకు గుడ్డమును
పృథ్వీతమలను మీ చెంద్రియే ఉపయోగము!

3 అదీర్యతామమృతానాముపేత్య

దీర్యస్యర్త్యః క్షధభ్రష్టః ప్రతాపన్,

అభిధ్యాయన్ పథరతి ప్రమోదా

సతిదీర్ఘజీవితే తోరమేత.

1-28

మిఁకలకుచేరి అమృతజీవుల యొక్క దేహి వారిమండి
ఉన్నప్పుడు ప్రయోజనమునకు పొందుగలవని తెలిసికొనడ ఏ
మానవునికైనా మృత్యుగీత ముఖములకు కాగుగ విమర్శించి తెలిసికొనడ
గమనాతి నాగునందు ఆపద్యము కావలెనని కోరమేను!

4 అస్యచ్చేంద్రియోఽస్యదుత్తేప ప్రేయస్తే

ఉభే నానార్థే పురుషం నీసీతః,

తయోః ప్రేయ అదదాసస్య సాధు భవతి

హియతేఽర్థాద్య ఉ ప్రేయో పృథితే.

2-1

లోకములో ఒకటి శ్రేయస్సు నొసంగునది, మరొకటి దానికంటె విలక్షణమైనది శ్రేయస్సు నొసంగునది అని రెండు కలర్లు. భిన్నాభిన్నములు కల ఈ రెండును మిశ్రమింపి చెంతకు వచ్చి చేరుచున్నవి. ఇందు శ్రేయస్సును అనుసరించువానికి శుభము కలుగును. శ్రేయస్సును వాంఛించువాడగు గమ్యస్థానమును పొందగలడు.

5 శ్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్యమేతన్త్రో

సంపరీత్య వివిసక్తిధీరః,

శ్రేయో హి ధీరోఽతి ప్రేయసో

వృణోతే ప్రేయో మన్తో యోగక్షమాద్వృణోతే. 2-2

(యమధర్మరాజు - ఓ వదిలేవుడా!) శ్రేయస్సు, ప్రేయస్సు అను రెండును మిశ్రమింపి సమీక్షించును. వివేకవంతు లీ రెండిటిని చక్కగ చూచింది ఒకదానినుండి మరొకటిని కానిది వేరు చేయుచును. అందు శ్రేయస్సును మాత్రమే ధీమదు కోరుకొనును. మంచుబుద్ధిగలవాడు రా గత్యుష్టతకు లోకై శ్రేయస్సునే కోరుకొని బంధవసుండు చిక్కుకొనును.

6 స త్వం ప్రియాన్ప్రియరూపాంశ్చ

కామా సఖిధ్యాయ స్స చిశేతోఽత్యప్రాక్షి,

నై కాం స్పృహ్యం విత్తమయీ మదాప్తో

యస్యాం మజ్జన్తి బహవో మనుష్యాః. 2-3

ప్రియరూపములు కలిసియున్నవిగా, కామ్యములును అని విమలములును నీవు నాకుగ వచ్చింది వాని త్యజించితిని. మమకారం ఏ భాగము ననుసరించి గ్రహింపేత్తవద్దాలో అట్టి విత్తమయ మార్గమును నీవు చేపట్ట లేదు.

7. దూశమేతే విపరీతే విపూదీ బవిద్యా

యా ప విద్యేతి జ్ఞాతా,

విద్యాభిప్సివం సచిరేతసం మనస్యే

స త్వా కామా బహవో లోటుపస్త.

2-4

విద్య, అవిద్య అను ఈ రెండును సురదూరములును, భిన్న ప్రయోజనకరములందు అయి యున్న? లోక కామ్యవస్తువుల నిచ్చునది తెలివినను వానిని లాంగకపోవుట వలన సచిరేతసం విద్యను ముహూర్త్యైక కోరుచున్నాడని భావించవలెను.

అవిద్యాయామస్తరే పర్తమానాః

స్వయం ధీరాః పశ్యతం మన్యమానాః,

దన్త్ర్యమ్యమానాః పరియన్తి మూఢా

అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః

2-5

అవిద్యయందు వసిండుచు, తామే పండితులమని, మరేక వంతుల నుని కలంకుచు కర్వముతో నిండియుండు మూఢులు గ్రుడ్డివారివంటి జోపు గ్రుడ్డివారి వలె తిరుగుచు చున్నాడు.

8 స సాంపరాయః ప్రతిభాతి కాలం

ప్రమాద్యస్తం విత్తమోహీన మూఢమ్,

అయంతోఠో నాస్తి పర ఇతి మానీ

పునః పునర్వశమాపద్యతే మే.

2-6

ప్రమర్శించు అల్లానికి భవమోహమున ముగ్ధుడై నిపుడు పర లోక మార్గము భ్రమించుచున్నాడు. ఇదియే వా స్తవమగు లోకము, పరలోకము లేదు. అని తలంచువాడు. మరల మరల నా పశ్యమగు చున్నాడు.

- 10 శ్రవణాయాపి బహుత్వి రోగ్యే స లభ్యః
 శృణ్వంతోఽపి బహువో యం స విద్యుః,
 అశృరోగ్యే పక్షా రుశలోఽన్యే లభ్యాఽఽ
 శృరోగ్యే జ్ఞాతా కుశలానుశిష్టః.

2-7

అత్తను సూర్పి వినుటకూడ అగోరులకు లభ్యము కాదు. ఒకనేర వినుపప్పటికిని దానిని చక్కగ తెలిసికొన శేయ. దీనిని గుఱించి చెప్పువాడు అశృర్యవంతుడను. విదవాఁగు అతి మాన్యముల్లి కలవాఁడు. సమస్యఁజైవ జ్ఞానిచే ఉపదేశింపఁబడి దానిని గొనుగ అవగాహన చేసికొనువాఁగు ఈవ అశృర్యవంతుడే యగును.

- 11 స సరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష
 సువిశ్లేయో బహుధా చిన్త్యమానః,
 అసంఖ్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాన్త్యతీయా
 ప్ల్యుతర్క్య మణుప్రమాణాత్.

2-8

అత్మానుభవము లేనివాఁగు అత్తను సూర్పి కలు విధముగా ఆలోచించి ఉపదేశించినను అత్త మొప్పటిని పరిగా తెలిసికొనుట అసంబంధమగును. అట్టివానికంటె విలువైనదైన వానిచే ఉపదేశింపఁబడిన తప్ప దానిని తెలిసికొను మార్గము లేదు. అసమాన్యవస్తువుకంటె మాన్యకమమైన ఈ అత్తను సూర్పి తర్కించుటకు వీలులేదు (ఆది అనుభూతికి సంబంధించిన విషయము కాదు).

- 12 నైషా తర్కేణ మతిరావసేయా
 ప్రోక్తాన్యేనైవ సుజ్ఞానాయ ప్రేష

2-9

ఈ ఆత్మజ్ఞానము తర్కము ద్వారా పొందవలసినదానిని చూపియొకటి (సద్గుణప్రసాద) ఉపదేశించి ఆపస్తంబు లిది సుఖభాగముగా తెలియవలసినదని.

13 జానామ్యహం శేషధిరిత్యనిత్యం

న హ్యద్రుదైః ప్రాప్యతే హి ద్రుపం శక్. 2.10

భవము అనిత్యమని నాకు తెలియదు. నిత్యమగునది అనిత్యమైన దానిద్వారా పొందవలసినదానిని కదా!

14 కామస్యోష్టిం జగతః ప్రతిష్ఠాం

త్రతోరానన్త్య మభయన్య పారమ్,

స్తోమం మహాదురుగాయం ప్రతిష్ఠాం

ద్యష్ట్యా ధృత్యా దీరో నదితేతోఽత్యస్రాః. 2.11

కోరిక లన్నిటిని నెఱవేర్చుకొనుట లోకముయొక్క స్వభావము. కర్మ లన్నిటియొక్క శాస్త్రసర్వము, భయరహితమైన జీవము ముత్యమనవచ్చును, అది చాల గొప్పది. మహా విశ్రాంతి స్థానము. ఉదాత్తముయొక్క ఆశ్రయమైన అక్షానిది చూచి ఓ నదిగోరువా! నీవు దృఢమైన సంకల్పముతో ప్రాచీనదిక విషయములను తెరవ్వమిదితిది.

15 తం దుర్వర్ణం గూఢ మనుప్రవిష్టం

గుహాహితం గహ్వాదేష్టం పురాణమ్,

అధ్యాత్మయోగాధిగమేన దేవం

మత్వా దీరో హర్షలోకా జహతి. 2.12

దర్శించునది కష్టసాధ్యమైరితియు, నిహితమైరితియు, శరీరములో ప్రసరించునున్నదియు, హృదయ గహాయం దుష్టదియు,

అనాదియు, అంతర్యామియు అయిన ఆ ఆధ్యాత్మికశక్తి మును, దేవ జేప్తుని మనసము చేసికొనుచు కార్యనించు భీరుడు మఖమఖములను కృతించివేయుచున్నాడు.

16 సర్వే వేదా యత్పద మామసన్తి

తపాంసి సర్వాణి చ యద్వదన్తి.

యదిచ్చవో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి

తత్తేజదం సంగ్రహేణ బ్రహ్మోమిత్యేతత్. 2.16

నేరము లన్నియు ఏ బ్రహ్మపదమును జీవితపరమావధిగ చేర్చు నుచున్నచో, ఏది తపస్సు లన్నిటియొక్క, పరమావధిగ చెప్పబడు యన్నచో, దేనిని పొందఁదలచినవారై జనులు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును పరిపాలించుచున్నారో, కానిని సంతేజముగ 'సేవ' (వ్రతవ్యసూచ పరబ్రహ్మము) అని నీకు చెప్పవచ్చును.

17 ఏతద్ద్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతద్ద్యేవాక్షరం పరమ్,

ఏతద్ద్యేవాక్షరం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

2.16

అక్షరమైన ఆదియే బ్రహ్మము. అదియే అన్నిటికంటెను గొప్పది. ఈ అక్షరమును బ్రహ్మమును తెలిసికొనవలెను. దేనిని జ్ఞాని పొంది పొందగలడు.

18 ఏతదాలమృతం శ్రేష్ఠమేతదాలమృతం పరమ్,

ఏతదాలమృతం జ్ఞాత్వా బ్రహ్మలోకే మహియతే.

2-17

ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) శ్రేష్ఠమైన లుబధము, అది వదో
కృష్ణమైనది. కాని 'తేనోనో'నామము బ్రహ్మలోకమున
పూరించుచును.

- 19 స జాయతే మ్రియతే వా వివశ్చిన్నాయం
కుతశ్చిన్న విభూష కశ్చిత్,
అథో నిత్యః కాశ్యతోఽయం పురాణో
స హస్యతే హస్యమానే శరీరే.

2-18

జ్ఞానవ్యసూచమును ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) పుట్టుటలేదు. మర
దేంచుట లేదు. ఇది దేవుడువీయు ఉత్పన్నమైనది కాదు. దీనిమించి
వీయు ఉత్పన్నమగుటయు లేదు. ఇది వివశ్చరహితమైనది, నిత్యమై
నది. కాశ్యలేమైనది, అనాదిమైనది. శరీరము వశించివచ్చుటకీ ఈ
అత్మ వశించుట లేదు.

- 20 హస్తా చేన్యన్యతే హస్తం హతశ్చేన్యన్యతే హతమ్,
ఉథా తా స విజానీతో నాయం హస్తే స హస్యతే.

2-19

చేన్యనాయం కాను చేన్యయన్నానని కాని, తంతులనునాయం
కాను తనిపోవుచున్నానని కాని తలంచుచో హస్తవ్యవస్థను అత్మ
యవగా నేలుచుకొని తెలియదు. ఈ అత్మ చంచలు. చంచలువును.

- 21 అథో రజీయాన్యహతో మహియా
సాత్మాన్య ఇన్తో శ్చిహితో గుహాయామ్,
త మక్రతుః పశ్యతి పితరోశో
ధాతుః ప్రసౌరాన్యహిమాన మాత్మనః.

2-20

అత్త అంబువుగలదెను మాన్యుమైనది. మహాత్మ్యరమైన బాధ కలదెను మహాత్మ్యరమైనది. అది పమమ్మ పాఠాలమొక్క హృదయ మందును ఉన్నది. కోరికలు లేదనాఁడు ముఖరహితమైన ఇంద్రియ శుద్ధి, మహాశుద్ధివ్యాసా అత్తయొక్క. నమోమను అనుభవించును.

22 అసీనో దూరం ప్రణతి శయానో యాతి సర్వతః,

2-21

అత్త ఒకచోట ఉన్నను దూరముగ పోగలదు. సరసి యున్నప్పటికీ వద్దిన్నానిగా వెళ్లగలదు.

23 అశరీరం శరీరేష్వనపశ్యేష్వవస్థితమ్,

మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

2-22

సర్వరమైనైవ శరీరమాలలో ఉన్నప్పటికిని ఈ అత్త శరీరము లేదని, చాల గొప్పది, సర్వవ్యాపి, అట్టి అత్తను తెలిసికొని ధీమతగువాఁడు దుఃఖించఁడు.

24 నాయమాత్మా ప్రపంచనేన లభోఽ

న మేధయా న బహునా శ్రుతేన,

యమే నైష పృణతే తేన లభ్య స్తనైష

అత్మా విపృణతే తనూం స్వామ్.

2-23

ఈ అత్త ప్రపంచముచేతఁ గా, మేధాశక్తిచేతఁ గా, అధిక శ్రమము చేతఁగాని లభించదు. అత్త ఎవని (ఏ పాథవుని) కోరుకొనుచో అతనికి అది లభ్యమౌ తెలియదు. అట్టి వానికి ఆ అత్తతన నిజస్వరూపమును అభివ్యక్తము చేయును.

- 25 నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాస్తో నా సమాహితః,
నాశాస్త్రమానసో వాపి ప్రజ్ఞానేనైవ మాఘ్నయాత్.
2-24

దుష్ప్రవర్తనము నుండి విరమించనివారు, శాంతిలేనివారు,
ఏకాగ్రచిత్తము లేనివారు, అశాంతమానసులు ప్రజ్ఞానేనైవను
అర్థము అవయవాలగు.

- 26 మృత్యుర్యపోషనేచనం క ఇత్థా వేద యత్ర సః.
2-25

ఇది మృత్యువు ఉపసేవనదర్శనము (ఏది మృత్యుభావ
నను విగ్నాదింప బారికదో) అట్టి అత్యుచితమైనదో ఎవరికి
తెలియదు! (సామంతిక వస్తువాలములో చిట్కొనిన అట్లాది
అర్థము నుండి తెలివికొనుట కష్టమని భావము.)

- 27 ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ తు,
బుద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవ చ.
3-3

అత్మ రథినుడొక్క యజమానుడు... శరీరము రథము,
బుద్ధి సారథి, మనస్సు కర్మదండ అని తెలివికొనుము.

- 28 ఇన్ద్రియాణి హయానాహుర్విషయాస్తేషు గోచరాన్,
అత్యేద్రియ మనోయుతం తోస్తేత్యాహుర్మనీషిణా.
3-4

ఇంద్రియములు విషయములు. ఇంద్రియగోచరములలో విషయ
ములు హయానాలు. శరీరము, ఇంద్రియములు, మనస్సు అనువాదతో
కలిసియున్న అన్ని భావములు విషయములు కనీయము.

29 యస్మద్విజ్ఞానవాన్పవ త్యయైరేవ మనసా నదా,
తస్యైన్ద్రియాణ్యపశ్యాది దుష్టాశ్వా ఇవ సారథే.

3.5

విజ్ఞానము కలహాల ను, అయత్నమును మనస్సుకలహాల ను, ను అని పోల్చి విజ్ఞానమునందు సారథియొక్క, ఇట్లే గుర్రములవలె అపశ్యుతులై యుండును.

30 యస్మద్ విజ్ఞానవా స్పవతి యురైరేవ మనసా నదా,
తస్యైన్ద్రియాణి పశ్యాది పశశ్వా ఇవ సారథే.

3.6

విజ్ఞానము కలహాల ను, అయత్నమును మనస్సు కలహాల ను, అని పోల్చి విజ్ఞానమునందు సారథియొక్క, ముందుగానుండునది తన ముందుగానుండును.

31 యస్మద్విజ్ఞానవా స్పవత్యమనస్కా నదాఽశుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి సంసారం చాదిగచ్ఛతి.

3.7

విజ్ఞానము కలహాల ను, ను అయత్నమును మనస్సుకలహాల ను, ను అని పోల్చి విజ్ఞానమునందు సారథియొక్క, ముందుగానుండునది తన ముందుగానుండును.

32 యస్మద్ విజ్ఞానవా స్పవతి నమనస్కా నదా శుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి యస్మాద్భూయో

స జాయతే. 3.8

విజ్ఞానము కలహాల ను, ను అయత్నమును మనస్సుకలహాల ను, ను అని పోల్చి విజ్ఞానమునందు సారథియొక్క, ముందుగానుండునది తన ముందుగానుండును.

33 విజ్ఞానసారథి రత్నస్తు మనః ప్రగ్రహవా స్మరః.
సోఽథ్యనః పార మాప్నోతి తద్విష్ణోః పరమంవ

ఎవనికి విజ్ఞానమును సారథియు, స్వాధీనములో నున్నప్పుడు అను గ్రహమును దింగునో, అప్రహేల్య జీవితవరూ యొక్క గమ్యమును విష్ణునకమును (సర్వవ్యాప్తక అర్చనచేత) పొందుచున్నాడని.

34 ఇద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా అర్థేభ్యశ్చ పరం మ
మనస్తే పరా బుద్ధి ర్బుద్ధే రాత్మా మహస్పదః.
3-

35 మహతః పర మవ్యక్త మవ్యక్తా త్పురుషః పరః.
పురుషాన్న పరం తింది త్సా కాష్ఠా పా పరా గ.
3-

ఇంద్రియములకంటె పరార్థములు గొప్పవి. పరావ్యక్తములకంటె మహత్తు గొప్పది. మహత్తుకంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికి, మహత్తరము అర్థ (హితార్థగమ్యులు) గొప్పది. మహత్తరమ అర్థకంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తముకంటె పురుషుడు (మాత్మ) గొప్పవాడు. పురుషునికంటె గొప్పది మిగిలినవియులే. అదియే అగ్ని తిగి పరా కాష్ఠ. అదియే పరమగమ్యము.

36 ఏష పర్యేషు భూతేషు గూఢోఽత్మా స ప్రకాశతే.
పృథగ్గతే త్పుగ్గయా బుద్ధ్యా సూక్ష్మయా సూక్ష్మై
పరికి. 3-1

మన స్వప్రకాశబంధును నిరూపకునిగ నుండుటచే ఈ ఆత్మ అందరికను కనుపించుట లేదు. కాని సూక్ష్మదర్శకులగు వాణి తమ సూక్ష్మబుద్ధితో ఈ ఆత్మ కానుపించుచున్నది.

37 యచ్చేద్వాక్యసనీ ప్రాజ్ఞస్త ద్యచ్చే జ్ఞాప అత్మని,

జ్ఞాప మాత్మని మహతి నియచ్చే

త్వద్యచ్చేద్వాస్త అత్మని.

3-13

ప్రజ్ఞాపంతులుగ వాక్యము మనస్సునందును, మనస్సును బుద్ధియందును, బుద్ధిని మహావాక్యయందును, మహావాక్యము కాంత మగు అత్మయందును నిమగ్నము చేయువడు.

38 ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య పరాన్నిబోధత,

హిరస్య ధారా విళితా దురత్యయా

దుర్గం పథ స్తత్కవయో వదన్తి.

3-14

తెనుగు! మేలకొనుము. ఉత్తిష్ఠులుగు గురువులను సమీపించి అత్మనుగూర్చి తెలిసికొనుము. ఆ భూర్లము కత్తియొక్క పదనైన అందువలె కాకుంటును కష్టమైనదని పెద్దలు చెప్పుచును.

39 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం

తథాఽరసం నిత్య మగచ్ఛపచ్చ యత్,

అనాద్యసప్తం మహతః పరం ద్రుపం

నిచాయ్య తం మృత్యుముఖాత్ప్రముద్యతే. 3-15

ఆత్మ శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు లేనిదియు అవ్యయమైనదియు, నిత్యమును, అనాదియు, అభంతమును, మహత్తే కంబును నిర్వచ్యయు, నిశ్చలమును అయియున్నది. అట్టి ఆత్మను

తెలిసికొనవలెను మృత్యుముఖమునుండి తెప్పగ విడుదల చేయు
చున్నాడు.

40 పరాశ్చి భానివ్యతృణ తన్వయంభూ

స్తస్మాత్పరాజ్పశ్యతి నాస్తరాత్మన్.

రశ్మి ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైశ్

దాప్నోత్తచక్షే రమ్యతత్వ మిచ్చన్.

4-1

బ్రహ్మజ్యేష్ఠుణా ఇంద్రియములను బయటకు పోవువానిగా
వీర్చుట చేసెను. కాబట్టి మనుజుడు బ్రాహ్మసార్థములచే
చూడబడుచున్నాడు. అంతరాత్మను చూడజాలకున్నాడు. కాని
అమృతత్వమును పొందించు ఒకానొక ధీరుడు తన శ్రేతములను
లోనికి త్రిప్పుకొని దృష్టిని అంతర్ముఖ మొనర్చుకొని అంతరాత్మను
చూడగలుగును.

41 పరాచః కామా నమయన్తి కాలాస్తే

మృత్యోర్యన్తి వితతస్యపాశమ్.

అథ ధీరా అమృతత్వం క్షింత్యా

ద్రువ మద్రువేష్యహ స ప్రార్థయన్తే.

4-2

కాలము (అడ్డూదులు) బ్రాహ్మములగు విచరుషుములను,
పంబులగును విశాలమును మృత్యుపాశములో తురిల్కాను
చున్నాడు. కాని ధీరులగువాని అశశ్వత వస్తువుల మధ్య నిశ్చల
మగు అమృతత్వమును (అర్జును) తెలిసికొని ఈ ప్రహరమున
వీ బ్రహ్మమును కోరుకుందురు.

42 తేషాం హిమం రసం గన్ధం

శబ్దాస్సప్రకాంశృ నైఃపుమాన్.

ఏతేదైవ విజానాతి తిమ్మత పరిశిష్యతే, ఏతదైవతత్.

4-3

జేభాచే రూపము, రసము, గంధము, శబ్దములు, స్పర్శ, మైథునము మున్నగున పన్నియు తెలియజూచుచున్నవి. అట్టి అత్యుత్తమ తెలియజూచునది ఈ ప్రపంచమున ఏది కలదు? ఇదియే నిత్య తెలిసికొనగోరవచ్చు ఆ అత్యుత్తమమున్నది.

43 స్వప్నాస్తం జాగరితాస్తం చోభో యేనానుపశ్యతి,
మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

4-4

జాగరత్స్వప్నదశలందు విషయములు ఏ అత్యుత్తమా తెలియజూచుచున్నవో, అట్టి పరవ్రాణియగు మహాత్మిరమైన అత్యుత్తమ తెలిసికొని ధీగుణు శోకించడు.

44 యదేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ,

మృతోఽః స మృత్యుమాప్నోతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి. 4-10

ఏది (ఏ అత్యుత్తమ) ఇచట (ఈ లోకమున) ఉన్నదో, అదియే అచటను (హలోకమునను) కలదు. ఏది అచట కలదో, అదియే ఇచటను ఉన్నది. ఇచట కేదముద్ధి ఎవనికీ కన్పించునో, అతడు మూటిమూలకీ మృతింబ్రభు పొందడు.

45 మనసైవేదమా ప్రవ్యం నేహ నానాస్తి పించన,

మృతోఽః స మృత్యు మాప్నోతి

య ఇహ నానేవ పశ్యతి.

4-11

మనస్సుతో మాత్రమే దీనిని (అత్మను) పొందవలెను. ఇందు అనేకత్వము లిదియైనను లేదు. ఇందు అనేకత్వము ఉన్నట్లు ఎవనికి గోచరించునో అతడు లోక ముల్యుత్పన్నుడి నుండియొక ముల్యుత్పను పొందును.

- 46 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో మద్య అత్మని తిష్ఠతి,
రూపానో భూతభవ్యవ్య స తతో విజానుస్సతే

ఏకరైతత్ 4-12

బొటప్పనేలి పరిమాణము గల పురుషులు శరీరములలో ఉన్నారని ఈ పురుషులు భారతాల, భవవ్యక్త్యాలు అనుట అధి పతి యగుటచే ఇత ఎవనికి భయములేదు. తరుణి ఆ అత్మ.

- 47 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివా భూమతః
రూపానో భూతభవ్యవ్య స ఏవాద్య
స తి శ్చై ఏకరైతత్.

4-13

బొటప్పనేలి పరిమాణము గలది భూతభవవ్యక్త్యాలు అనుట అధి పతి యగు పురుషులు పొగలేని అగ్నివంటివారు. అందుచే, జ్యోతివా శరీరములందైన తరుణి కలుగు. తరుణి ఆ అత్మ.

- 48 యథోదకం శుద్ధే శుష్కమాస్తిత్వం తాదృగేవ తపతి,
ఏవం మునే ర్విజానత ఆత్మా తపతి గౌతమ.

4.15

(ఉపోనోగ) నిక్కలమగు బలము నిక్కలమగు బలమందు పతి ఇలాంటి ఏకమగుట్లు భూమముకల మునియొక్క అత్మకు పద బ్రహ్మమే యగుచున్నది.

49 పుర మేరాదశద్వార మజప్యాపక్రచేతసః,
అనుష్ఠాయ న శోచతి విముక్తశ్చ విముచ్యతే
ఏ తద్వైతత్.

5-1

నిత్యమును పైత్యగోళమును నగు ఈ అలాది పునమునకు
వదునొకండు జ్వారములు కలవు. ఈ అలాది భ్యానించినవారికి ఇక
కోకము లేదు. అతడు అజ్ఞానబంధమునుండి విడుదల నొంది
స్వారోత్యమును పొందును. ఈతడే ఆ ఆత్మ.

50 న ప్రాణేన నాపానేన మర్త్యే జీవతి కశ్చన,
ఇతరేణ తు జీవన్తి యస్మిన్నేతా పుష్కాశ్చిత్.

5-5

ప్రాణముచే గాని అపానముచే గాని ఏ మమకారము లేదని
చుట లేదు. వీరికంటె విలువైనది, వీరికి ఇతరులైన వానిచేతనే
(ఆత్మచేతనే) జీవింపచున్నాడు.

51 య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి తామం

రామం పురుషో నిర్విమాణః,

తదేవ కుక్రం తద్రప్త్యా

తదేవామృతముచ్యతే.

తస్మిం లోకాః త్రితాః సర్వే

తదునాత్మేతి కశ్చన

ఏతద్వైతత్.

5-8

జనులు నిద్రించునపుడు కూడ స్వప్నమందు వివిధ కామ్య
పదార్థములను దిక్కుందుకై మేలుకొనెనుండు పురుషుడే శుద్ధుని
బ్రహ్మము. వీరినే అమృత మనియు అందును. వీరియందు లోకము
లన్నియును ఆధారము కలిగియున్నవి. వీని నెవడును అక్లికమంద
జాలరు. ఇదియే ఆ ఆత్మ.

52 అగ్ని రక్తమైతే భువనం ప్రవిష్టో
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహువ,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహిశ్చ.

5-9

అగ్ని ఈ ప్రపంచమున ప్రవేశించి తాను మించి వివిధ
 వర్ణముల ఆకారములను అనుగుణముగా రూపములను భరించు
 వట్లు, తాను ప్రవేశించు ఆ యా భిన్నవస్తువుల కనుగుణముగా
 సమస్త ప్రాచులలోఁగల ఒకేఒక అత్యుభిన్నములైన ఆకారము
 లలో భాసించుచున్నది. పాదంబు నేలుగకూడ ఈ అత్యుభిన్నది.

53 సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షి
 ర్నిలిష్కతే చాక్షిషైర్నాహ్య దోష్టే,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 స తిష్కతే లోకదుభేద బాహ్యః.

5.1.1

సర్వలోక శ్చేతులైన సూర్యుడు శ్చేతనబంధములైన
 గాహ్యలోమములచే కలుపితుఁడు కావట్లు, సమస్త ప్రాచులలో
 ఉన్న ఒకేఒక అత్యుభిన్నమును లోకదుభేదముచే కలుపిరమునకు
 లేదు.

54 ఏకో వశీ సర్వభూతాస్తరాత్మా
 ఏకం రూపం బహుధా యః కరోతి,
 త మాత్మస్తం యోఽను పశ్యన్నిధీరా
 స్తేషాం సుఖం కాశ్చకం నేకరేషామ్.

5.1.2

సమస్తమును తన పశేనం దుండుకొని పశ్యన్ ప్రాచులను
 అంతరాత్మ నియమున్న అత్యుభిన్న గూఢమును కావేరీవధున

లుగ భాసించే నీయుచున్నది. తమ అత్తయిందలి ఈ తత్త్వమును దర్శించు భానులకు మాత్రమే కావ్యతమము కలుగుచున్నది.

55 నిత్యోఽనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా

మేకో ఖపూనాం యో విదధాతి కామాన్,

తమాత్మస్తం యేఽనుపశ్యన్తి ధీరా

స్తేషాం శాన్తిః కాశ్యతీ నేతరేషామ్. 5.13

అనిత్యములలో నిత్యమును, చేతనములలో చేతనమును, వీకమైనను అనేకములైన కోరికలను నెఱవేర్చునదియు అగు అత్మను తమలోనే దర్శించు భానులకు మాత్రమే కావ్యతమము కాంతి లభించుగలదు.

56 తచేత దితి మనన్యస్తేఽనిర్దేశ్యం పరమం నుభమ్.

5.14

నిర్దేశించే కవ్యము గానిదియు, పరమమైనదియు నగు నుభమును 'ఇదియే ఆ అత్మ' అని విజ్ఞులు భావించుదురు.

57 స తత్ర సూర్యోభాతి స చంద్రితారకం

నేమా విద్యుతోభాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాస్తమసుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి. 5.15

అక్కడ (ఆ అత్మయొస్తే) సూర్యుడగు కాని, చంద్రుడగు కాని, నక్షత్రములు కాని, విజృంభణ కాని ప్రకాశించును. ఇక ఈ అగ్ని విషయము శేషము చెప్పవలయునో! ఆ అత్మ ప్రకాశించుటయేగావనే కానిది అక్షయమైతొని తక్కిన వన్నియు ప్రకాశించుచున్నవి. కాని ప్రకాశముచే ఇదియందును ప్రకాశించుచున్నది.

58 యదిదం కిం చ జగత్సర్వం

ప్రాణ ఏజతి నిః స్మృతమ్,

మహద్వయం పత్రసముద్యతం య

ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

6-2

ప్రాణమునంటి ఈ ఆత్మనుండియే ప్రపంచమంతయు అనిర్భవించును, దానియందు చలించుచున్నది. ఎత్తైనదివలన ప్రాణముభయమువలన ఆత్మ గొప్ప భయమును కలిగించును (ఆశ్చర్యమొక, భయము ప్రదముగ నుండును). ఈ ఆత్మను కలిగి నానావిధముల జాననములను కలిగితిరి అందును.

59 భయాదప్యాగ్నినైవతి భయాత్తపతి సూర్యః,

భయా దిప్త్యగ్న వాయుశ్చ మృత్యు ర్థాపతి వల్కమః :

6-3

ఈ ఆత్మయొక్క భయమువలననే అగ్ని మండుచున్నది. సూర్యుని ప్రకాశించుచున్నాడు. ఇంద్రుని, వాయువు విజయమును మృత్యువు తను తను విధులను నక్కగా నిర్వర్తించుచున్నాడు.

60 ఇహ చేదశబద్ధోద్ధుం ప్రాకృరీరస్య విద్రవః,

తతః సర్గేషు లోకేషు శరీరత్వాయ కల్పతే. 6-4

శరీరము నడిచిపోవుచున్నాడు ఈ ఆత్మను కలిగి నానావిధముల జాననములను గల సూర్యుని భయమును నిమగ్నమునందును. ఆత్మ కలిగి నానావిధముల జాననములను గల సూర్యుని భయమును నిమగ్నమునందును (ప్రభుత్వము పొందుటలకి వచ్చును).

61 యథాఽఽదర్శే తథాఽఽత్మవి

యథా స్వప్నే తథా పితృలోకే,

యథాఽపున పరివదద్యశే తథా

గర్భరక్షతోశే ఛాయాతపయోరిప బ్రహ్మతోశే. 6.5

అర్జునునందు ప్రతిపస్తువు స్వప్నముగ నోలించునట్లు ఈ అశ్తి
శ్లోకమునందు స్వప్నముగ అనుభూత ముండును. ఈ అశ్తి పర్వలోకమున
స్వప్న మందువలెను, గర్భస్థిలోకమున ఉదయమందులెను, బ్రహ్మ
లోకమున ఛాయాతపములవలెను అనుభూతి ముండును.

62. ఇన్ద్రియాదాం పృథగ్భావ ముదయా స్తమయా చ
యత్,

పృథ గుత్పద్యమానానాం మత్వా ధీరో స శోచతి.

6.6

పరివరీ విధముల ఉత్పన్నమైన ఇంద్రియముల వేటు వేటు
స్వభావములను, వాని వాని ఉదయాస్తమయములను తెలివితో నివ
ధియును చూపుచుండును.

63 ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమమ్,
సత్త్వాదతి మహానాత్మా మహతోఽవ్యక్తముత్తమమ్.

6.7

64 అవ్యక్తాత్మ పరః పురుషో వ్యాపరోఽర్థిన్ ఏవ చ,
యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తు రమృతత్వం చ గచ్ఛతి.

6.8

ఇంద్రియముల కంటె మనస్సు గొప్పది. ముచ్యతే కంటె
బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహా శక్తిత్వము గొప్పది. మహా
శక్తిత్వము కంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తము కంటె పురు

బాధ్యతలేదును, నిష్కలంకం మన భువనం (అత్మ) గొప్పవాడనా-
ఆ భువనం తెలిసికొనడం మనము కష్టమై అమృతత్వమును
పొందును.

65 న సంధ్యశే తిష్ఠతి యావమస్య
న చహషా పశ్యతి తత్సనైవమ్.
హృదా మనీషా మనసాఽథి వృద్ధిః
య ఏతద్విదుకమృతాస్తే భవన్తి.

6.9

వృద్ధికోణములగు (దృక్పథ) వృద్ధిభూత అత్మయొక్క-
గూఢము లేదు. శ్రేయములలో అక్షాగ్రం ఎవరైనా చూపలేదు.
ఆ అత్మ బృహదయమిగాగించి మహిమను పశ్యము చేసికొనన ప్రతి
భయమ క్షయమయేక తెలిసికొనినా గుప్పిని దాగని తెలిసికొనన
వాని అమృతం లగుదును.

66 యదా పఞ్చపతిష్ఠన్తే జ్ఞానాని మనసా సహ
బుద్ధిర్న న విచేష్ఠతి తామాహుః పరమాంగతిమ్.

6.10

ఏమో, ఇంకా పాఠ్యనియమముల మహిమతో, సూత నిర్వచ-
ముగ మూలం, బుద్ధిలు ప్రవృత్తిలు కాక స్థిరముగ నుండునో,
అట్టి స్థితి మహిమిదమందు పెద్దలు చెప్తున్నారు.

67 తాం యోగమితి మన్వన్తే నిరామిన్ద్రియధారణామ్.
అప్రమత్తస్తదా భవతి యోగో హి ప్రథమావ్యయా.

6.11

స్థితమును ఇంద్రియభారముచే యోగవర్జ, యోగవర్జ, అర్హి
స్థితముందు యోగి అప్రమత్తుడై యుండును. అ యోగమును
పొందవచ్చును, (అనాగ్రహచే) పోగొట్టుకొనవచ్చును.

66 నైవ వాచా స మనసా ప్రాప్తుం శక్యో న చక్షిషా,
అస్తీతి బ్రువరోఽన్యత్ర రథం తదుపలభ్యతే. 6-12

అశ్వ వాక్కుచేతను, మనస్సుచేతను, శక్తములచేతను
పొందజాలనిది అయియున్నది. 'అది ఉన్నది' అని చెప్పవారి
చ్యారా కాక మఱి ఏ యంతరసాధవముచే దీనిని పొందవచ్చును?

69 అస్తీత్యేవోపలభ్యవ్యస్తత్వభావేన చోభయోః,
అస్తీత్యేవోపలభ్యవ్యతత్త్వభావః ప్రసీదతి 6-13

ఉన్నది, లేదు—అను రెండిటిలోను 'ఉన్నది' అనునది
మాత్రమే తత్త్వభావముతో పొందజవలెను. ఇట్టి అస్తీత్యమును
అనుభవించు వానికి తత్త్వము అభివ్యక్తమగుచున్నది.

70 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽన్య హృది
క్రితాః

అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్నుతే.
6-14

హృదయమున గల కోరిక లోపించు ఎవ్వఁడు పూర్తిగా
కొలుగిపోవునో, అప్పుడు మమకారము ఆమృతమునై ఇతఁడనే బ్రహ్మ
నును తెచ్చగ పొందుచున్నాఁడు.

71 యదా సర్వే ప్రభుద్యంతే హృదయస్యేహ గ్రన్థయః,

అథమర్త్యైః మృతో భవత్యేతావ దనుశాసనమ్.

6-15

హృదయగ్రంథం లన్నియ ఎత్తును భేదింతులును ఆత్మను
నుమానము అమృతము వగుచున్నది. — అని వేదాంతము బోధించు
చున్నది.

72 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽస్తరాశ్చా

సదా జనానాం హృదయే నన్నివిష్టః.

తం స్యాచ్చరీరాత్పరిష్క హేస్తుశ్చాదివేషికాంరైర్యేణ

తం విద్యాచ్చుక్ర మమృతం తం

విద్యాచ్చుక్ర మమృత మితి.

6-17

కొటనలేని ప్రమాణముగల అంతరాత్మ యను పురుషుని
సదా ప్రాణుల హృదయములో నేలించును. ముంజగడ్డియంటి
దర్శనము వేలుచేయునట్లు నువ్వదిగి కరకముమంటి నీదిని వేలుచేయు
వలెను. ఇట్లుండి శుద్ధము, అమృతము అని తెలిసికొనవలెను.

4. ప్ర శ్నో వ ని ష త్తు

1 భూయ ఏవ తవసా ద్రహ్మచర్యేణ క్రథయా

సంవత్సరం సంవత్సరక యథా కామం శ్రాన్వాన్

పృచ్ఛథ యది విజ్ఞాస్యామః సర్వం హ వో

వక్ష్యామ ఇతి.

1-2

మీరు మఱియు 36 సంవత్సరము వఱకును క్రథస్మితోను,
బ్రహ్మచర్యముతోను, శ్రద్ధతోను క్రవసింపఁడు. తరువాత మీరున్న

ప్రశ్నాగము ప్రశ్నలను జవాబులు. మే మెఱుంగుచు నేని సర్వమును
మీకు జదిపఁగలము.

2 అతోత్తరేణ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా విద్య
యాత్మాన మన్విష్కృత్య మఖియస్త ఏతదైవి
ప్రాణానామాయతన మేతదమృత మథయ మేతత్ప
రాయణ మే తస్మాన్న పునరావర్తం త. 1-10

కొంతయు మహనీయులు ఉత్తరమార్గమును జవలంబించి
తపము, బ్రహ్మచర్యము, శ్రద్ధ, విద్య - వీనిచేత అత్యంత
(ఆత్మగూఢ) మార్గలోకమును అయిండుదురు. ఈ అత్యంతగూఢ
మార్గముచే ప్రాణాధారము, ఇది అమృతము, భయంహీనము,
అన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఇదనిమంతి మరల నిది నచ్చుట
లేదు. పునర్జన్మ లేదు.

3 తమోకారేణైవా యతనే నాన్వేతి విద్యావ్యత్ర ద్వా
స్తమజర మమృత మథయం పరం చేతి. 5-7

ఓంకారస్వరూపమును ఏ విజ్ఞులు తెలివించుచున్నారో
అట్టివాఁడు కాంతమై, అజరమై, అమృతమై, అభయమైనట్టి పరబ్రహ్మ
మును పొందుచున్నాఁడు.

4 అరా ఇవ రథనాథా కలా యస్మిన్

ప్రతిష్ఠితాః, తం వేద్యం,

పురుషం వేదయథా మాచో

మృత్యుః పరివృథా ఇతి.

6-6

కథావ్యక్తమంతరి అనుబంధ కథావ్యక్తములు ఎవరియందు ప్రతి స్థితములై యున్నవో, అట్టి వేద్యుడగు పురుషుని (అత్మను) పొందుటకు నిమిత్తము వృత్తులను బాధించి యుండును.

5. ముండకోపనిషత్తు

- 1 ప్లవాహేతే అదృతా యజ్ఞరూపా
అష్టాదశోర్తమవరం యేషు కర్మ,
ఏతచ్ఛ్రేయో యేఽభివర్తంతి మూఢా
ఋషా మృత్యుం తే పునరేవాపి యన్తి. 1.2.7

(కర్మకాండవంగాంధములైన) యజ్ఞగుప్తములైన కర్మముల నాశనంతులైనవని, ముగ్ధునివిమంచి చేరి చేయు యజ్ఞము క్షామ్యమైతది కాదు. ఈ యజ్ఞము శ్రేష్ఠమని ఎవరు తలచుదురో వాని జానకమరణములను పొందుచుండును.

- 2 అవిద్యాయా మస్తరే వర్తమానాః
స్వయం దీరాః పండితంమన్యమానాః,
జంభునన్యమానాః పరియన్తి మూఢా
అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః. 1.2.8

అవిద్యయందు నుండు వారును, పండితులవని తమకు తాము పొగుడుకొనుచుండువారును, జనుల మోక్షముల గ్రహిణులని (గుర్తివానిని) గుర్తింపక, వారి సాక్షాత్తులను చూచుచున్నారని (జానకమరణములను పొందుచుండును).

3 అవిద్యాయాం అహుధా పర్వమానా

పయం కృతార్థా ఇత్యభిమన్యన్తి బాలాః,

యశ్కర్మిణో స ప్రవేదయన్తి రాగా

తే నాతురాః క్షీణలోకాశ్శృణ్వే.

1.2.9

అవిద్యయుండు పలువిధములంగ (దేవమనుష్యాది రూపము లంగ) ప్రవర్తించుదుండు వాడును, తాను కృతార్థులమైతి నని తలంచువాడును, కర్మమ నచరయుండు వాడును అగు అజ్ఞానులగు తత్త్వజ్ఞానమును తెలిసికొనజాలక, అ క్షారణమన మఃభిమన్యై (వ్యర్థుని) లోకములనుండి బాటి పడిపోవుచున్నాడు.

4 పరీక్ష్య లోకాస్కర్మచితాన్ప్రాహ్మణో

నిర్వేదమాయాన్నాస్త్రికృతః కృతేన,

తద్విజ్ఞానార్థం స గురుమేవాభిగచ్ఛేత్

సమిత్యాజీః శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠమ్.

1.2.12

బ్రహ్మజ్ఞుని కర్మచేఁ గలుగు లోకములయొక్క తాతమ్యమును పరీక్షించి తెలిసికొని, మోక్షము కర్మచేత లభించునని గ్రహించి యైరాగ్యమును పొంది, బ్రహ్మమన నెఱుంగుటకై, సమీధలు పొత్తుదుండు గురువాడై, శ్రోత్రియుడగును, బ్రహ్మనిష్ఠుడగు అగు గురువును ఆశ్రయింప వలయును.

5 తస్మై స విద్వానుపసన్నాయ సమ్యక్

ప్రశాస్త చిత్తాయ శమాన్వితాయ

యేనాక్షరం పురుషం వేద సత్యం

ప్రోవాచ తాం తత్త్వతో బ్రహ్మవిద్యామ్.

1-2-13

ఈ ప్రకారముగ చనినట్టి శాంత, శమమహావి సస్కరణములు కల నిష్కలము అగుచున్న అక్షరమును, సత్యమును, సరమాత్మను తెలివితోనుటకు సాధనమును అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించవలయును.

- 6 తదేతత్సత్యం, యథా నుదీప్తాత్పాపకాద్విస్మయింగా,
సహస్రశః ప్రథవన్తే సమాపాః, తథాక్షరాద్వివిధాః
నోమ్యుతావాః ప్రణాయన్తే తత్ర చైవాపి యన్తి. 2.1.1

సామ్యుతవగు ఓ శానరుడా! ఆ బ్రహ్మవస్తువు సత్యమైనది. కొనుగూ మునుచున్న అన్ని నుండి అశతములైన నిష్కలవస్థలు లేదు నట్లు అక్షరవద్రబ్రహ్మము నుండి వలు విధములగు శబ్దాలు పుట్టించుచుండు ఆ బ్రహ్మమువంటి లీన మగుచు వచ్చాను.

- 7 ధనుర్ధృషీ త్వాపనిషదం మహాశ్రుం శరం హ్యుపాసా
విశతం సస్తియత, అయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్యం తదేవాక్షరం నోమ్యవిధి. 2.2.3

ఓ శానరుడా! ఉపనిషత్సంగంధమైవగ్ధి ధనుస్సును గైకొని, ఉపాసవచే శిష్ట ముపర్వణదీప గాణమును పంపించుచే బ్రహ్మ భావన యను విశేషముచే లోని ఆ అక్షర సరమాత్మ నిర్వహణమును గుఱిగా చేసికొని సాక్షాత్కరించుకొనవలెను.

- 8 ప్రణవో ధనుశ్చరోహ్యత్తా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యమువ్యతే,
అప్రమతేన వేద్యవ్యం శరవత్తస్యయో భవేత్.

2.2.4

ప్రణవము (హింకారము) ధనుస్సు; శీఘ్రము గాణము;
బ్రహ్మము అక్ష్యము అని తెచ్చుగానున్నది. సాధనములన్నియున్న

9. ముందకోపనిషత్తు

39

ఏకాగ్రచిత్తముతో లక్ష్యమును బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించు కొనవలయును. అప్పుడు ఉభయం సాక్షాత్ చరబ్రహ్మమీ అనుచున్నాము.

9 యస్మిన్ బౌః పృథివీ చాన్తరిక్ష మోతం మనః సహ ప్రాణైశ్చ సర్వైః, తమేనైకం జానథాత్మానమన్యో నాచో విముంచథ అమృతస్యైష సేతుః 2.2.5

జేనియందు స్వర్గము, భూమి, అంతరిక్షము, నీకల ప్రాణము లతోఁ గూడిన మనస్సు గుర్చుఁబడియున్నచో, అట్టి ఏకమైన అత్మను తెలిసికొనుట, ఇతర వాక్యములను వదిలివేయుట. ఇక్కావ్యము అమృతత్వమును (అత్మసాక్షాత్కారమును) పొందుటకు వారధి అయియున్నది.

10 ధివ్యతే సౌందర్యగ్రస్తిశ్చిద్య నై సర్వసంశయాః,

హియన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే.

2.2.6

కాశ్యకారణ స్వరూపముచే పరావర స్వరూపమైతట్టి పరమాత్మను సంపర్కించినంతనే జీవుని (అవిద్యా) స్వాదయగ్రంథి ఛిన్నమై పోవుచున్నది. సంశయము లన్నియు తొలగిపోవుచున్నవి. కర్మ లన్నియు నశించిపోవుచున్నవి.

11 స తత్ర మార్జితాతి స చంద్రతారకం

నేమా విద్యుతో థాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి.

2.2.10

అత్మస్య గూఢ్యమగు ఆ పరబ్రహ్మమునందు మానస్యంబు ప్రకాశించుట; అట్లే చంద్రులు, నక్షత్రములు, మొదలైనవి అన్ని ప్రకాశించుట. ఈ మాత్రాదు లన్నియు ఆ పరమాత్మవలననే ప్రకాశించుచున్నవి. ఆ పరమాత్మ ప్రకాశించుచుండ ఈ సమస్త ప్రపంచము ప్రకాశించుచున్నది.

12 ద్వా మవర్ణా సయజ్ఞా సదాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే,
తయోరన్యః పిప్పలం స్యాత్వ
త్తనకస్య స్సనోఽతిదాకశీతి.

3-1-1

(శీవులు, అత్మ అను) రెండు వర్ణములనుంచి గమనము కలదియు ఎల్లప్పుడు కలనీయమగునదియు, విత్తతత్వముతో కూడియున్నదియు అయియున్నది. అది రెండును ఒకే వృక్షమును (కరీరమును) ఆక్రమించుకొని కలవీయెనని యున్నది. వానిలో ఒకటి (శీవులు) అక్షానము కలన దుదికరముగతోడు కర్మఫలమును భుజించుచున్నది. మఱియొకటి (అత్మ) పీపలము భుజించక సాక్షిగూఢముగ చూచుచున్నది.

13 సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నో
ఒనీకయా శోచతి ముహ్యమాసః,
జాష్టం యదా వశ్యత్కర్తవ్య మీశ
మన్య మహిమాన మితి పితరోకః

3-1-2

(శీవ, అత్మలకు) సమానమైన వృక్షమును (కరీరమందు) ప్రవేశించిన శీవులు మోహమొంది దుష్కరమగుచున్నారు. ఎప్పుడోకాలము నేరంగమన్న పరమాత్మను చూచుచున్నాడో, అప్పుడు దుష్కరహితమగుచున్నారు.

14 ప్రాచోపేయ యః సర్వభూతైర్విభాతి

విజానన్విద్వాన్సృవతే నాతివాదీ,

అత్మక్రిద అత్మరతిః క్రియావా

నేష బ్రహ్మవిదాం పరిష్టః.

3.1.4

ప్రాచ్యవ్యగూఢః సగు పరమాత్మ బ్రహ్మాది గ్రంథపర్యంతము గల సమస్త ప్రాచీనమును విరాజిల్లుచున్నాడు—ఆ అత్మయను, నీరసూపముగనున్న కాదును ఏకమే యని తెలివినాన విద్వాంసుడు (బ్రహ్మ) అర్చిశమించి మాట్లాడును. అత్మయనే 'క్రిశించును' అత్మయనే అర్చివరికి యుండును. జ్ఞాన భ్యాస, వైరాగాగ్ని క్రియలు కలవాడై యుండును. బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడై విరాజిల్లును.

15 సత్కేన లభ్య స్తవసా హ్యేష అత్మా

సమ్యగ్గానేన బ్రహ్మచర్యేణ నిత్యమ్.

అస్తః శరీరే జ్యోతిర్మయో హి కుఢ్రో

యం సత్యస్తి యతయః క్షిణదోషాః,

3.1.5

సావము పశించినట్టి యత్తు శీలుగు బ్రహ్మగ్రంథములు ఏ అత్మ సర్వసూపమును చూచుచున్నాలో, 'నేలో'నుగుమైపదియు, పరిశుష్ట మైపదియు సగు ఆ అత్మవ్యగూపము ఎల్లప్పుడు సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, ఉత్తమ జ్ఞానముచేతను, బ్రహ్మచర్యము చేతను ఈ శరీరమునందే దొందగలగును.

16 సత్యమేవ జయతే నాస్పృతం

సత్కేన వహ్ని వితతో దేవయానః.

యేనాశ్రమస్త్యైషయో హ్యేష్టరామా

యత్ర తత్సత్సంస్థ పరమం నిధానమ్, 3-1-6

సత్యమే ఐయిందుమన్నది. అసత్యము ఐయిందుట లేదు. సత్యమునకు స్థానమైతే స ఆశాశాసనములు ఐయిందుట ఏ మాన్యము (జీవయాగము) ద్వారా మోక్షమునకు సోప్రమన్నారో, ఆ మాన్యము సత్యమునకు శ్రేష్ఠమైన స్థానము అయియున్నది.

17 వ చతుషా గృహ్యతే నాపి వాచా

నాన్యైశ్చేతై ప్రవసా కర్మణా వా,

జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధ సత్త్వ

ప్రతస్తు తం పశ్యతే నిష్క్రులం ధ్యాయమానః.

3-1-8

ఆ బ్రహ్మము శ్రేతములచేగాని, వాక్యచేగాని, ఇంద్రియములచేగాని, తపస్సుచేగాని, కర్మచేగాని గ్రహించ సాధ్యము కాదని. అర్మజ్ఞానముచేత పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాడై, ఆ విధవ బ్రహ్మమును అవయవరహితముగా ధ్యానించుటగా, మూలమే అద్వైతం తెలిసికొనుచున్నాడని.

18 యం యం లోకం మవసా సంవిభాతి

విశుద్ధసత్త్వః కామయతే యాంశ్చ కామాన్,

తం తం లోకం జయతే కాంశ్చ కామాం

ప్రప్నోదాత్మజ్ఞం హృత్పయేద్భూతిరామః, 3-1-10

పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాడగు మునియ్యచేత ఏ యే లోకమునకు సంకల్పించుచున్నాడో, ఏ లోకమునకు లోబడుచున్నాడో

అ యా బోకములను, అ యా బోకలను పొందుచున్నాఁడు.
కాబట్టి విశ్వర్యాళిలాభ కలవాఁడు అత్యుత్తమ పుణ్యమును.

19 నాయమాత్మా ప్రపంచనేన లభోః

న మేథయా బహునా శ్రుతేన,

యమేనైష పృణుతే తేన లభ్య

స్తస్యైష ఆత్మా విపృణుతే తసుం స్వామ్. 3-2-3

ఈ అత్య ప్రపంచములచేతఁ గాని, మేధాశక్తిచేతఁ గాని, ఎక్కువగా శ్రవణము చేయుచుచేతఁగాని పొందుటలేదు. ఎవఁడు ఆ పరమాత్మను పొందునలయునని అభిప్రాయపడుచున్నాఁడో, అయితప్ప చేతనే అతఁడు పరమాత్మను పొందుచున్నాఁడు. అట్టివానికి ఈ అత్య తన స్వగూఢమును ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నది.

20 నాయమాత్మా బలహినేన లభోః

న చ ప్రమాదాత్తపసో వాప్యలింగాత్,

ఏతై రుపామై ర్యతతే యస్తు విద్వాం

స్తస్యైష ఆత్మా విశతే బ్రహ్మధామ. 3-2-4

ఈ అత్య బలహీనులచేత (జ్ఞానదార్శిణ్యము లేనివారిచేత) పొందుటలేదు. అట్లే ప్రమత్తతవఁ గాని (బోధనీయముచేఁ గాని, అజ్ఞానతవఁ గాని), త్యాగరహితమున తపస్సుచేఁ గాని పొందుటలేదు. ఏ విద్వాంసుఁడు (జ్ఞాని) ఈ తిపాయములచేత (జ్ఞానదార్శిణ్యము, అప్రమత్తత, విమలమంగ పరిత్యాగము, త్యాగపూర్వక మైన తపస్సు-అట వానిచేత) ప్రయత్నించుచున్నాఁడో, అతఁడు బ్రహ్మస్వగూఢమును పొందుచున్నాఁడు.

12 సంప్రాప్తైస మృషయో జ్ఞానత్వప్రాః

కృతాత్మానో వీతరాగాః ప్రశాంతాః,

తే నర్వగం నర్వతః ప్రాప్య ధీరా

యర్హత్యాపః సర్వమేవా విశన్తి.

3-2-5

అత్యంతసర్వము గల ఋషులు ఈ అత్యంతసర్వరూపమును పొంది
అత్యర్హతముచేత తృప్తిని పొందిన వారును, అత్యంతసర్వరూపులను,
కాగరహితులను, ప్రశంసించుట అగుచున్నారు. అట్టి అత్యర్హ
తము కల మహాపురుషులు సర్వవ్యాపక మగు పరబ్రహ్మమును
అంతట పొంది, ధీరులను, ఏకాగ్రులను అయి సమస్తమును
పొందుచున్నారు (లేక అన్నిటియందును ప్రవేశించుచున్నారు).

22 వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితాద్వాః

సంన్యాస యోగాద్యుతయః శుద్ధసత్త్వాః,

తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తరాశే

పరామృతాః పరిముచ్యన్తి సర్వే.

3-2-6

వేదాంతవిజ్ఞానముతో అత్యంత నిశ్చయముగ ఎఱివినవారును
శ్లోకముతో శుద్ధాంతరంగులై పోయిన అగు యత్కుశీల్ముగైన
మహానీయు లందఱును బ్రహ్మసర్వరూపము వైకల్యము ఏమార్తముగను
చున్నారు.

23 యథా సద్య స్ఫురిస్తమానా స్సముద్రే

అస్తం గచ్ఛన్తి నామహాపే విభాయ,

తథా విద్వాన్నామరూపాద్విముక్తః

పరాత్పరం పురుషముదైతి దివ్యమ్.

3-2-8

ప్రశంసించు నిమిషం తమ నామసర్వములను పవిత్రీ పము
ప్రయుచుం 'శ్లో విగత ముచిచున్నచో, అట్టి అత్యర్హతని నామసర్వ

మూలమంతి విముక్తుడై పరాత్పరమేశ్వరు దివ్యపురుషుని (బ్రహ్మమును) పొందుచున్నాడను.

24 స యో హ వై తత్పరమం బ్రహ్మ వేద

బ్రహ్మైవ భవతి నాస్యో బ్రహ్మవిత్కులే భవతి,

తరతి లోకం తరతి పాప్యానం

గుహ్యగ్రన్థితో విముక్తోఽమృతో భవతి. 3.2.9

ఎవఁడు శ్రేష్ఠమున పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడో అట్టివాఁడు పాపాల్ పరబ్రహ్మ స్వరూపుడై అగుచున్నాఁడు. బ్రహ్మజేత్రయొక్క పంశమందు బ్రహ్మజేర్చి కానినాఁడు. ఇది యను. బ్రహ్మజ్ఞుని ముఖమును కాలుచున్నాఁడు. పాపమును కాటికేయుచున్నాఁడు. పృథ్వీమండలి అట్లాశ్రగంధులు విచ్చి న్నములై ప నాన్తై అమృతస్వరూపుఁడు అగుచున్నాఁడు.

6. మాండూకోపనిషత్తు

1 ఓమిత్యేతదక్షరమిదం సర్వం తస్యోపవాణ్యాభ్యాసభూతం

భవవృద్ధివిష్యదితి సర్వమోంకార ఏవ, యచ్చాస్య

త్రికాలావీతం తపస్యోంకార ఏవ.

ఈ సమస్త ప్రపంచము 'ఓమ్' అను అసీదిము (ప్రణవము) ఓంకారము నాశరహిత పరబ్రహ్మము. భూతభవిష్యద్వర్తమానము లన్నియు ఓంకారము. త్రికాలములను కాటియుండునదియు ఓంకారమే.

2 సర్వం హ్యే తద్రుప్తాఽయమాత్మా బ్రహ్మ సోఽయ

మాత్మా చతుష్పాత్.

ఓంకార మని చెప్పబడిన ఈ సమస్త ప్రపంచముబ్రహ్మమే. అంతయు బ్రహ్మమే. ఈ శీఘ్రమును బ్రహ్మమే. అట్టి ఈ ఓంకారము (బ్రహ్మము, ఆత్మ) నాలుగుపాదములు కలిగియున్నది.

3 ఏష సర్వేశ్వర ఏష సర్వజ్ఞ ఏషోఽస్త్రాగ్రమ్యేష, యోనిః సర్వస్య ప్రభవావ్యయా హి భూతానామ్. 6

ఈ ఆత్మయే సర్వేశ్వరుడు. సర్వజ్ఞుడు. సర్వాంతర్యామి. సమస్త ప్రాణులయొక్క ఉత్పత్తి వివాళములను అన్నిటిని అదియే కారణభూతమై యున్నది.

4 నాస్తాప్రజ్ఞం స విహిఃప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం స ప్రజ్ఞాన ఘనం స ప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞమ్, అదృష్టమవ్యవహార్య మగ్రాహ్య ముత్తమ మదీంత్య మవ్యవచేత్య మేకాత్మ, ప్రత్యయసారం ప్రపంచోపశమం కాస్తం శివ మద్వైతం చతుర్థం మన్యజే స ఆత్మా స విశ్వేయః. 7

ఈ ఆత్మ అంతప్రజ్ఞ (లే జ్ఞానం) కాదు. విహిఃప్రజ్ఞ (నిర్జ్ఞానం) కాదు. ఈ రెండింటిని మధ్య నుంచి వదిలియు కాదు. ప్రజ్ఞావస్తువు కాదు. ప్రజ్ఞ కాదు; అప్రజ్ఞయు కాదు; అది ఆత్మ శక్తియు, వ్యవహరింపటకు వీలులేనిది; ఇంద్రియములకు అందనిది. రలండుటకు సాధ్యము కాదు. ఇట్టిదని నిర్ణయించి చెప్పటకు సాధ్యము కాదు. ఏకాత్మ యనెను. ఏకాగ్రము సారిముగ గలది. లోకవ్యాపారిము లేనిది. శాంతమైయున్నది. మంగళగమైనది. ఏకమై నది. ఈ ఆత్మయే కలిగిజొనుటకు కష్టమి. ఇది నాలుగుపాదము.

5 ఆమాత్రశ్చతుర్థోఽవ్యవహార్యః ప్రపంచోపశమః శివోఽద్వైత ఏవ మోంకార అత్మైవ సంవిశక్త్యాత్మ నాత్మానం య ఏవం వేద య ఏవం వేద. 12

ఊర్యారమును ఆకారాది మాత్రలను విశ్వాది పాదములును లేని వస్తువునై తోపశమనము కల మంగళవ్యరూపముగ తెలిసి కొనిపరచిన తత్త్వజేత, యోగి అయియిచ్చాడు. మనోమొకలగు కాదు.

7. తెత్తిరీయోపనిషత్తు

- 1 అహం పృథ్వ్యరేరివా తిత్తిః పృథ్వం గిరేరివ ఊర్ధ్వ
పవిత్రోవాశినీప స్వమృత మస్మి ద్రవణిగం నవర్చ
నమ్. సుమేధా అమృతోఽహః. ఇతి త్రిశబ్దోక్త్యై
చానువచనమ్. 1-10

నేను సంపాదపృథ్వముమొక్క అంతర్యామ్యాత్మ నూప
మున ప్రవహించను. నా తిత్తి పర్వత శిఖరమువలె ప్రసన్నమై
యున్నది. నేను పరిశుద్ధమైన జ్ఞానము (బ్రహ్మము) ముఖ్య కార
ణముగ కలవాడను. సూర్యునియందలి పవిత్ర అత్మతత్త్వమువలె
నేను పరిశుద్ధమైన అత్మతత్త్వమై యున్నాను. నీ నీగల భగవై
(జ్ఞానమై) యున్నాను. పరిశుద్ధ బుద్ధిగలవాడనై యున్నాను.
మరణము లేనివాడను, అక్షరమైన అయి యున్నాను. అమృత
ములే తగుపడబడినవాడనై యున్నాను—అధి శ్రితంబు మహర్షి
యొక్క. నేనానువచనము.

- 2 వేదమనూచ్యాచార్యోఽనేవాసిన మహశాస్త్రి, సత్యం
పద, ధర్మం చర, స్వాధ్యాయా న్మాప్రమదః, ఆచార్యా
య ప్రేయం ధన మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మావ్యవ
చ్చేత్సిః. సత్యా స్స ప్రమదితవ్యమ్, ధర్మా స్స ప్రమ

దితవ్యమ్, కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్, భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, మార్కదేవో భవ, పితృదేవో భవ, అచార్యదేవో భవ, అతిథిదేవో భవ, యా న్యనవద్యాని కర్మాణి తాని సేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి, యే కే చాన్మచ్చ్రేయాం సో బ్రాహ్మణాః తేషాం త్వయాఽఽసనే న ప్రశస్యసి తవ్యమ్, శ్రద్ధయా దేయమ్, అశ్రద్ధయాఽదేయమ్, శ్రియా దేయమ్, హియా దేయమ్, త్రియా దేయమ్, సంవిదా దేయమ్. ఏష ఆదేశః, ఏష ఉపదేశః ఏషా వేదోపనిషత్, ఏత దనుశాసనమ్, ఏవ ముపాసితవ్యమ్, ఏవము చైతదపాస్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, తాని త్వయోపాస్యామి విదిత్వా వా స్మోత్తమ పరైరన్ సప్త వ. 1-2

శేషాభ్యయనానంతరము గురుదేవుడు శిష్యుడు క్లిష్ట బోధించుచున్నాడు. —నత్యమఃకు చలంకుమః, భక్తమః నాచరింపుమః, అభ్యయనము తప్పక చేయుఁగూఁడుమః, గురుత్వజ్ఞుఁడైన దక్షిణ నొకఁగి వారి యొద్ద నెలుపుకొని గురువని గృహస్థభక్తియును పరిపాలింపుము (దేవ, గురు దీప్యవగంఁపితు కాపాఁడుమః). నత్యమఃకుండి మరలకుమః, భక్తిమఃకుండి మరలకుమః, అత్యచలంకుమఃకుండి మరలకుమః, స్వాధ్యాయద్రవ్యగపమఃకుండి మరలకుమః.

దేవ పితృకర్మలనుండి మరలకుమః, తల్లి, తండ్రి, గురువు, అతిథి—ఆను నీలిగి ప్రవగమానులగుఁ జలంచి పూగుంపుము. త్యైశా

పదగని (నింద్యములు కాని) కర్మలను చేయుచుండును. నిరసకములై న వానిని చేయరాదు. శ్రేష్ఠతయొక్క పలుకులు ఉపచారములను చేయుము. వారి కిచ్చు దానిని క్రొత్తలో నిమ్ము. ఆక్రొత్తలో నిలుపుము. భవముతోను, బద్ధతతోను పెరిగింపకు. ఇతరులతోను, ప్రేమతోను ఇమ్ము.

ఏ వృత్తియందుగోని, ఏ కర్మమునందుగో నిగుండుటయు కలగుచో, నీ ప్రాంతమునకు వాసమునును నిర్మించుకొని ప్రాప్త నిష్ఠులెవరు ఉండురో, వారి ఆచరణ ప్రకారము నీ జాగరణము. నీవు చేయు కర్మమునకు దేదోని దోషమున్నచో, సర్వమునకు నీ దోషము కొని వారు చెప్పినట్లు అచరింపుము. ఇదియే ఉపాధము. ఇదిగో వేదోపనిషత్తు. ఇదియే అనుభవము. ఈ ప్రకారము ఉచితము చేయవలెను. ఇదియే ఉపాధ్యము.

3 బ్రహ్మవిదాబోధిని పరం. తదేషోఽధ్యుక్తా సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ. యో వేద సహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్. సోఽధ్యుక్తే సర్వాన్ కామాన్ సహ బ్రహ్మణా విపశ్చరేతి. తస్మాద్వా ఏతస్యా దాత్మస అరాశ స్సంభూతః, ఆచారాద్వా యుః, వాయో రగ్నిః, అగ్నే రాహః, ఆద్యక్షః పృథివీ, నృథివ్యా ఓషధ ముః, ఓషధీర్లోఽపమ్. అన్నాన్న మషః. 2.1

బ్రహ్మము. సోఽధ్యుక్తా బ్రహ్మమునే సాంతుచున్నాడు. (బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు). ఆ బ్రహ్మము సర్వమైతి, జ్ఞాన స్వరూపమైతి, అనంతమైతి — ఆది ముగ్ధుల చెప్పుచున్నది. అదియే పరమవస్తువు.

ఆ బ్రహ్మమును తన హృదయము దెవఁ జెలుపునో, అతఁడు బ్రహ్మస్వరూపుడై, నమస్త భోగ్యముల ననుభవించును. అట్టి అత్త బ్రహ్మము) నుండి ఆకాశము కలిగెను. ఆకాశమునుండి వాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలమునుండి వృథివి, వృథివినుండి అన్నము, అన్నమునుండి పురుషుఁడు (దేహము) కలిగెను.

- 4 యతో వాచో నివర్తతే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ స విభేతి తదాచనేతి.

2-4

ఏ బ్రాహ్మమును తెలిసికొనఁజాలక వాళ్ళు, మనస్సు నెనుకను నులలిపినో, అట్టి బ్రాహ్మముయొక్క అనందము తెలియనఁజాలఁజేరిని భయపడరా.

- 5 అసన్నేప స భవతి అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్, అస్తి
బ్రహ్మేతి చేర్వేద, సంక మేసం తతో విదురితి.

2-5

బ్రహ్మము లేదనుచుఁ జేరినవాఁడే యగును. బ్రహ్మము కలదనుచుఁ జిన్నివాఁడే యగును.

- 6 యదా, హ్యే వైష ఏతస్మి న్నద్భక్త్యేనాత్మ్యేన
నిరుత్తేన నితయనే ఉభయం వృత్తిస్థాం విందతే, అథ
సోఽభయం గతో భవతి. యదా హ్యే వైష ఏతస్మి
స్సువర మందరం పరుతే. అథ తస్య భయం భవతి,
తత్తేజః భయం విదుషోఽనున్వాసస్య.

2-7

ఎప్పుడు సాధనము కలగవచ్చునో, శరీరము లేనిదియు, ఇట్టి వని గుర్తించి చెప్పుటకు చీలొక్కాదియు, గుర్తించుటకు అవకాశము లేనిదియు నకు అత్యయమును పైకగ్రముతో తన్ను పొందించుకొనునో అప్పుడతడు అభయమును పొందును. ఎప్పుడు తానెరిగి తాను నేరనియు, అత్యంతము లేదనియు భేదముల్లి కలుగుచున్నచో అతనికి భయము కలుగును. అందు 'తేరినివహ్లా'యన్న పుటికిని, భేదముల్లి కలిగియుండినచో అతనికి భయము కలుగును.

7. వీషాఽస్మాద్వాతః పవతే, వీషోదేతి సూర్యః.

వీషాఽస్మి దగ్నిశ్చేంద్రశ్చ, మృత్యుర్థావతి పంచమ
బలి. 2-8

ఆ పరమాత్మ యెవల భయములే గాలి ఏడుచున్నది, నూనెయు దీదముంచుచున్నాయి. అగ్ని, ఇంద్రులు, మృత్యువు తమ తమ కార్యముల నొనర్చుచున్నారు.

8. పైషాఽఽనందస్య మీమాంసా భవతి-యువా స్మి
త్సాదు యువాధ్ధాయకః, అశిష్టో ద్రవ్యిష్టో బలిష్ఠః,
తస్యేయి పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్మిత్. స
ఏతో మానుష ఆనందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య.

తే యే శతం మానుషా ఆనందాః, స ఏతో మనుష్య
గంధర్వాకామానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య, తే యే శతం మనుష్య గంధర్వాకా మానందాః,
స ఏతో దేవగంధర్వాకా మానందః శ్రోత్రియస్య

చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవగంధర్వాణా
 మానందాః, స ఏకః పితృణాం చిరలోకలోకానా
 మానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే
 శతం పితృణాం చిరలోకలోకానా మానందాః, స ఏక
 ఆజానజానాం దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య చాకా
 మహతస్య, తే యే శత మాజానజానాం దేవానామా
 నందాః, స ఏకః కర్మదేవానాం దేవానా మానందః,
 యే కర్మదా దేవా నపియన్తి, శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవా
 నామానందాః, స ఏకో దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవానామానందాః, స
 ఏక ఇంద్రస్యానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య,
 తే యే శతమింద్రస్యానందాః, స ఏకో బృహస్పతే
 రానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం
 బృహస్పతే రానందాః, స ఏకః క్రజాపతేరానందః
 శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం క్రజా
 పతే రానందాః, స ఏకో అగ్నిష్వా ఆనందః శ్రోత్రి
 యస్య చాకామహతస్య, స యశ్చాయం పురుషో
 య శ్చాసౌ వాదిత్యే స ఏకః

స య ఏవం చిత్ అప్రాల్లోకాత్ప్రేక్య ఏత మన్న మయ
 మార్కాన ముపసంగ్రామతి ఏతం ప్రాణమయమాత్మాన
 ముపసంగ్రామతి ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముప
 సంగ్రామతి ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మాన ముపసంగ్రా
 మతి ఏత మానస్సమయమార్కాన ముపసంగ్రామతి. 2.8

ఇత్యుగం ఆనందము విచారణమగుచున్నది—

యోగవనము, సాధుత్వము, వేదాధ్యయనము, పరిజ్ఞానము, శరీర దృఢత్వము, ధైర్యము, బలము, భూతలమంతయు వీలయినట్టి శక్తి, సంపూర్ణస్థనము మొదలైనవి కల ఒక మనుష్యుని ఆనందము ఒక మనుష్యానందమని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి ఆనందము వేదాగ్రహణ శ్రోత్రియమగును, కామరూపమగును అని బ్రహ్మసేత్త్యుడు కూడ కలదు.

ఇట్టి మనుష్యానందమునకు నూలులెల్లు కలది మనుష్య గంధర్వానందము. దానికి నూలులెల్లు కలది దేవగంధర్వానందము. దానికి నూటంతలు కలది పితృదేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది అజానన దేవతలయొక్క ఆనందము. దానికి నూటంతలు కలది కర్మదేవతల ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది దేవానందము. దానికి నూలులెల్లు కలది ఇంద్రానందము. దానికి నూటంతలు కలది బృహస్పతి ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు కలది ప్రజాపతి ఆనందము. దానికి నూలులెల్లు అతికష్టమిది బ్రహ్మానందము. ఆ బ్రహ్మము మనుజుని పృథ్వీమంతుడుచున్నది. ఈ ఆనందము బద్ధియును వేదాగ్రహణ శ్రోత్రియమగును, కామ రూపమగును కూడ కలదు. మనుజుని యందలి ఈ ఆనందరూప బ్రహ్మమేది కలదో, సూక్ష్మనియం దే బ్రహ్మము కలదో, ఆ రెండును ఒకటయే. ఇట్లు తెలివితీయోపనిషత్తు విషయములం దనేక శేషవాక్యై అష్టమయోగోశమును చాటుచున్నది. (అశ్వకంఠి అని వేదాని తెలివితీయోపనిషత్తు). అట్టి మనోమయ, విజ్ఞానమయ ఆనందమయోగోశములను కూడ అశ్వకాదు మెలుగుచున్నది.

- 9 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో దిద్వాన్ స విశేతి కుతశ్చనేతి
ఏతం హ వాప స తవతి, తి మహం సాధు నాకరవం,
తి మహం పాపమరరపమితి. 2.9

దేనినుండి వాక్కు, మనస్సు తెలియజాలక గనుకను మరలు
చున్నచో అట్టి బ్రహ్మమును తెలిసికొనిన విజ్ఞానవంతులగు దేనిని
భయపడెను. 'నేను భూతకార్యమును ఏల చేయలేదు? హ
కార్యమును ఏల చేసితిని'—అను నిట్టి చింత ఇట్టి బ్రహ్మజేత్రును
తలించేయజాలదు.

- 10 యతో వా భూమాని భూతాని జాయంతే, యేవ జాతాని
జీవంతి, యత్రప్రయన్త్యుత్థిసంవికంతి, తద్విశిష్టానన్య
తద్రుహ్యేతి, స తపో ఒతవ్యత. 3.1

బ్రహ్మాది స్తంబవర్తంతము కల ఈ కనుగై ప్రాణులు
దేనినుండి ఆవిర్భవించినచో, దేనిచే జీవించుచున్నచో, దేనియందు
లయించుచున్నచో జన్మనో బ్రహ్మము. అట్టి బ్రహ్మమును ఎఱుంగ
వలయును. (అది ఈ ప్రకారముగ కుండ్రయగు వస్తువులగు భృగువు
వలె ఉపదేశించుగా) అంతః భృగువు తనమొ నాచునుచును.

- 11 అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్. 3.2

(భృగువు) అన్నమును బ్రహ్మముగా తెలిసికొనెను.

- 12 అనందో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్. అనందాద్వేష అర్హి
మాని భూతాని జాయంతే, అనందేన జాతాని జీవంతి,

అనందం ప్రయంక్యధిసంవిశంతిరి, సైషా చార్షవీ
వాచుణీ విద్యా, పరమే వోక్యమన్ ప్రతిష్ఠిరా, స య
ఏవం వేద ప్రతిష్ఠిత్వతి. అస్సవాసన్నాదో భవతి,
మహాన్ భవతి ప్రజయో పకుతి త్పరీహ్యవర్చసేన
మహాస్మిర్యా. 3.6

అనందమునుండియే ఈ పదము ప్రజయం భవతి అని అనందముచేతనే జనించుచున్నది. అనందమునుండి లభించుచున్నది. కావున అనందమే బ్రహ్మయధి (భవ్యయధి) అనినది.

ఈ ముద్రపీఠమున బ్రహ్మవిద్యను వర్ణించు భవ్యయధి మహాదేశినియే. ఇది శ్రేష్ఠమైన స్వావయాకాశమందు ప్రతిష్ఠింపబడినది. ఎవరూ ఈ విధముగా తెలిసికొనుట అత్యంత బ్రహ్మమునందు) ముద్రపీఠమందు చూచుచున్నారు. అన్నియు కలగాలు అగుచున్నాయి. అన్నమును భజించుటకు వలయు దీర్ఘ, స్థిర కలవాడగుచున్నాడు. మణియు అతడు మహావ్యయము, ప్రజయ, సత్వయ, కీర్తి మున్నగువానితో కూడినవారలను అగుచున్నాడు.

12 అస్మం స నింద్యాత్, తద్యక్తిమ్..... 3.7

అన్నమును నిందింపరాదు. అది ప్రతిముగా సమ్యగనుచున్నది.

13 అస్మం బహు పుర్వీత, తద్యక్తిమ్..... 3.8

అన్నమును విస్తృతముగాబోంది, కానిది వినియోగించదలెను. అది ప్రతిముగా చెప్పుబడినది.

15 అహమస్మ మహమస్మ మహమస్మమ్, అహమ
న్నాదోఽహ మన్నాదోఽహ మన్నాదః. 3.10

నేను అన్నస్వరూపుడను అగుచున్నాను. నేను దీప్తబాహుఁ
జరగాన్ని కలవాడను అగుచున్నాను.

8. ఐ త రే యో ప ని ష త్తు

- 1 ఆత్మా వా ఇదమేక ఏవాగ్ర అసిత్ నాస్యత్కించ
స మిషత్, స హక్షత లోకాన్ము సృజా ఇతి.1-1. 1

ఈ ప్రపంచము "సృష్టికి పూర్వము ఒకే అర్థముగా ఉండినది"
ఆ అర్థరూపు నేనొకటి ఏదియును లేదు. ఆ అర్థి లోకములగు
సృష్టింగవలయునని ఆలోచించెను.

- 2 యత్కించేదం ప్రాణీ జంగమం చ పతతి చ యచ్చ
స్థావరం సర్వం తత్సృజ్జానేత్రం ప్రజ్ఞానే ప్రతిస్థితం
ప్రజ్ఞానేత్రో లోకః ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ.
3.3

స్థావరజంగమాత్మికముగు ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మనే.
శిలాది స్థావరములు, వనములు, ఇంకను సమస్త పాములు ఆ బ్రహ్మ
ముగ్ధులే యున్నవి. సమస్తము ప్రజ్ఞానేత్రము. సమస్తము ప్రజ్ఞాన
మునందు స్థావరము గలియున్నది. లోకముంతయు ప్రజ్ఞానేత్రము.
ప్రజ్ఞయే ప్రతిస్థింపబడియున్నది. ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము.

9. ఛాం దో గ్యో ప ని ష త్తు

- 1 ఉమిత్యే తదక్షర ముద్గీఢముసాసిత... 1-4-1

2. చాందోగ్యపరిషత్తు

ఓమ్ అను అక్షరమును అక్షరముగా వ్రాసి ఓమ్ అగ్ర గావము చేయవలెను.

31

3 స య ఏతదేవం విద్యాపక్షరం ప్రచాత్యేత దేవాక్షరం
స్వరమమృతమభయం ప్రవిశతి తద్రవిశ్య యద
మృతా దేవా స్తదమృతో భవతి. 1-4.5

ఏ విద్యాంశములు ఈ ప్రహరముగ అంకిస్తై అమృతమై, అభయమై యుండు అంశమును ఉపాసించునని, అతడు చేవలవలె అమృతత్వమును పొందును.

3 సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితి కాస్త ఏహాసిత... 3-14.1

నానుగూహత్వకమున ఈ ప్రపంచమంతయు బ్రహ్మకేతలు యున్నది. ఈ బగత్తై దానినందియే కలిగినది. చాన్యందే బయి ముందున్నది దానియందే ప్రతిష్ఠి తనై యి న్నది. కావున కొంతకై బ్రహ్మమును ఉపాసించ వలయును.

4 యథా సోమ్యైవేన మృత్ప్రిందేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమృణం విచారో నామధేయం
మృత్తికే త్యేవ సత్యమ్. 6.1.4

(ఉద్దాలములు). నామృణమున ఓ శ్లేశికేచ-! మృత్తికా మయములై న భూమి వర్షాము అర్పయి మృత్తికయే యగును, నానుగూహములు మాత్రమే చేయియు, మృత్తిక మాత్రమే సత్య మగును ఎఱుగవలెను (అర్థము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మమయమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మకే సత్యమైవది).

5 సదేవ సోమ్యేద మగ్ర అసి దేవమేవాద్విశీయం ...

6-2-1

వామనాశానాశతోః సూచిత ఈ జగత్తు ఉత్పన్న ముండుకు
పూర్వము సర్వుగా ఏకమై, అద్వితీయమై యుండినది.

6 స య ఏషోఽతి మై తదాత్మ్యమీదం సర్వం తత్స
త్యం స అత్యా తత్త్వమసి శ్వేతశేతో..... 6-9-4

ఓ శ్వేతశేతూ! ఈ సమస్త ప్రపంచము పరమాత్మచే కలి
పూర్ణమై యున్నది. ఆ పరమాత్మయే సర్వము. అదియే అత్య-
అతియే నీయై యున్నావు.

7 అచార్యవాన్ పురుషో వేద తస్య తావదేవ చిరం
యావన్న విమోక్ష్యే. 6-14-3

అచార్యుడైన మహాగణం బ్రహ్మనును తెలిసికొని వెంటనే
మోక్షమును బోధించువాడగు.

8 సోఽహం భగవో మంత్రవిదేవాస్మి నాత్మవిత్.

శ్రుతం హ్యేవ మే భగవద్వ్యశేత్య స్త రతి శోక

మాత్మవిదితి సోఽహం భగవత్సోచామి తం

మా భగవాన్ శోకస్య పారం తార యత్పితి 7.1-3

(నారదులు సవర్ణ-మామనితో-) మహాత్మా! నేను మంత్ర
శేత్రగా నున్నాను. అత్యశేత్ర, కాదేదు. అర్థవేత్తయే శోకము
నుండి విడిచి వీక్షించునది మంత్రం మంత్రం స్థిరమైనది వినియున్నాను. నేను
శోకము నుండి యున్నాను. నన్ను శోకసముద్రమునుండి దూ-
రేత్తు ప్రార్థన.

9 యో వై భూమా తత్సుఖం నాలేపే నుభయస్తే భూమైవ
సుఖం భూమాత్వేవ విజిజ్ఞాసితవ్య ఇతి భూమానం
భగవో విజిజ్ఞాస ఇతి. 7.23-1

(సవర్ణ-మామిడి) భూమి (గొప్పది, బ్రహ్మము, అత్త) అనుభవించే పుణ్యము. అప్పుడైనా భాగ్యమును పుణ్యము ఉంచును. కావున గొప్పదిలేని పుణ్యము. ఆ గొప్పది యగు ఆ అత్తనే తెలిసి కొనవలయును.

- 10 యత్ర నాస్యత్పశ్యతి నాస్యచ్ఛబ్దోతి నాస్యద్విజానాతి స భూమాత్ర యత్రాస్యత్పశ్యత్యన్యచ్ఛబ్దోత్యన్యద్విజానాతి తదల్పం యోవై భూమా తదన్యత మత్ర యదల్పం తన్యర్త్యం. 7.24.1

తేనయందు (అత్తయందు) భాగ్యంబు వేరైనది ఏదియు కనబడుటలేదో, విభజనకు లేదో, తెలియబడుట లేదో, అదియే భూమి. దీనికంటె వేరైనది అంతయు అల్పము. భూమా స్వగూఢ మగు అత్త (బ్రహ్మము) నాశనహతమైనది. అప్పుడైనా భాగ్య నాశనం కలదు.

- 11 స ఏవాథస్తా త్స ఉపరిష్ఠాత్స పశ్యాత్స పురస్తాత్స దక్షిణస్స ఉత్తరతస్స ఏ వేదం సర్వ మిత్యథాతోఽహం చారాదేశ ఏవాహమేవాథస్తాదహ ముపరిష్ఠాదహం పశ్యాదహం పురస్తాదహం దక్షిణతోఽహ ముత్తరతోఽహ మే వేదం సర్వమితి. 7.25.1

ఆ భూమి (అత్త) క్రింద, పైన, వెనుక, ముందు, ప్రక్కల అంతటను నిండియున్నది. ఈ క్రిందిను ప్రపంచ మంతయు అదియే. అదియే నేను. నేనే క్రింద, పైన ఎల్లచోట ఉన్నాను. అంతయు నేనుగా ఉన్నాను.

- 12 అథా త ఆత్మాదేశ ఏవాత్మేవాథస్తా చాత్మోపరిష్ఠా చాత్మా పశ్యాదాత్మా పురస్తాదాత్మా దక్షిణత ఆత్మో

త్వరత ఆత్మైవేదం సర్వమితి స వా ఏష ఏవం పశ్య
 స్నేహం మన్వాస ఏవం విజాన న్నాత్మరతి రాత్మక్రిద
 ఆత్మమిభున ఆత్మానంద స్స స్వరాదృపతి తస్య
 సర్వేషు లోకేషు కామచారో భవతి, అభయేనస్యథా
 లోకీదు రస్యరాజాన స్తే క్షయ్యలోకా భవన్తి తేషాం
 సర్వేషు లోకే ష్వరామచారో భవతి. 7.25.2

క్రింద, సైవ, అగ్ని స్తోమ అర్పణేనివేదితమస్మతి. అంతయు
 అత్మయే. ఈ విధమ గ నామోగమ. తిలంగియ. విభిక్షానువాచ-
 అత్మయంతే శ్రీశింగియము. అర్పితవయంతే తిగ్నవని అనంద
 మొందుచుండును. కాశీ రాస్త్రయంగియము. పశుస్త్ర లోకములందును
 తప యుష్టప్రకారము పర్తిండుమంగును. ఎవడు అత్మను ముడియొక
 విధముగ ఎఱుంగునో అట్టి అజ్ఞాని ఇతర రాజులు లోలుగియుండును.
 నాశముకల లోకములను పొందును. లోకము లన్నిటియందును
 గత యుష్టప్రకారము సంగరించుటకు అర్హిని సాధ్యమను.

13 తదేష ల్లోకః.. స పశ్యో మృత్యుం చ క్షతి స రోగం
 నోతదుఃఖితాం, సర్వం హపశ్యపశ్యతి సర్వమాహ్నితి
 సర్వక ఇతి. స ఏకదా భవతి త్రిదా భవతి చంచదా
 సప్తదా నవదా చైవ పునర్నైకాదళః స్పృతః, శతం
 చ దశచైకశ్చ సహస్రాణి చ వింశతిః, అహోరతుద్ధా
 సత్త్వకుద్ధిః సత్త్వకుద్ధా ద్రువాస్పృతిః, స్పృతిః మే
 సర్వగ్రస్థీనాం విశ్రమోక్షః తస్మై మృదిత కషాయా
 య తమసః పారం దర్శయతి భగవాన్ సనత్కుమార
 స్తం స్కస్త ఇత్యాచక్షతే తం స్కస్తఇత్యా చక్షతే.

7.26.2

ఈ ప్రకారము అత్తను 'తెలివొక్కనా' యొక్క పుత్రుడు చూడఁడు; తోగమును దొండలకు పుష్పము నీ లోక . గజులై మును అత్తగా చూచును. సమస్తమును నిర్వచింపఁగల అగు యుద్ధాయ. సృష్టికి పూర్వము ఆ ఆర్మివోగ (వ్యాధి) యున్నది. తరువాత అదియే మూలై, ఇలై, వీలై, నొప్పొచ్చి, కురుకలదై అనేకమైనది.

మొట్టమొదట ఆహారము తుల్యముగా నుండునట్లు. ఇట్లే అంతరంగ శుద్ధి కలదును. ఇదియే స్వచ్ఛత, శుద్ధి. ఇట్లే అక్షాన్యగ్రంథం అన్నియు కన్నములై పోవును. అలా సోమములు తొలగినపుడు, మనుషులు, పురుషును పోల 'స్వచ్ఛ'మగు—అని భగవంతుడను పరమేశ్వరునిలో నిలిచియుండును.

14 స బ్రాహ్మ యోగ్యుడగు జన యైత సీర్వతి స పవేనా
 ఉన్య హస్యత, ఏత త్వత్వం బ్రహ్మపుర మస్మిన్
 కామా స్సమాహితా ఏష ఆర్పాదనహర పాప్యావి
 జలో విష్ణుశ్చుర్విలోలో విశిష్టుర్పాదపాపపుత్ర
 కామస్సత్వ పంకలోపి యథా హ్యేవేహ ప్రభా అనాన్ది
 విశంతి యథామశాసనం యం యమస్త మేవివాచూ
 భవన్తి యం జనపదం యం శేత్రధాగం సం తమే
 పోపతీపన్తి

8.1-5

ఈ యోగ్యుడు ముగిలినదిగా కలిగియుండు బ్రహ్మమును (అత్తను) అట్టి ముగిలినదను కలగఁడు. అతడు అట్టి యోగ్యు యును బ్రహ్మమును తుల్యము. ఈ బ్రహ్మమును నిర్వచింపఁగల. అతము నిర్వచింపఁగల. బ్రహ్మమును అట్టిగా నిర్వచింపఁగల. అట్లగుచున్నది. ఈ ఆర్మి (వ్యాధి) పుట్టుకలదై పుట్టి పుట్టి ముగిలినదను, మరలము, శోకము, అభయ, విపత్తి లేవు. ఇది

సత్యకామమై యున్నది. (అది కలందిన ప్రకారము అనునను).
సత్యసంకల్పమై యున్నది. అట్టి అత్యుచితమైనవిహితమును,
కానిది తెలిసికొననిచో ఈ లోకమున రాకయొక్క అర్హమున నులై
అనునందువారు ఏ యే ఫలమును, ఏ యే ప్రదేశమును కోరుతుచో,
కానినే పొందుతుకాని సమస్తమును పొందవలయు, సమస్తమును
పేర్చుగా పొందలేదు.

15 న వా ఏష అత్మా హృది తస్యైకదేవ నిరుత్తం హృ
ద్యయమితి తస్మాద్ధృతయ మహారహస్వా ఏవంది
త్వర్గం లోకమేతి. 8.3-3

ఈ అత్మి హృదయమునందే కలదు. కానికీ ఇది కర్మార్థము
హృదిహృదయమందు, అయితే ఈ అత్మ. ఈ ప్రకారము తెలిసి
కొనినవాగు ప్రతిదినము స్వర్గమును (బ్రహ్మమును) పొందును.

16 అథ య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్థాయ
సరంజ్యోతి రుపసంపద్య స్వేన చాపేదాభినిష్పద్యత
ఏష అత్యేతి హోవాచైత దమృత సుఖయ మేతద్రు
హ్యేతి తస్యహ వా ఏతస్య బ్రహ్మహో నామసత్య
మితి. 8.3-4

ఈ ప్రకార మెరిగినవారు సంప్రసాదం పడెనును. అట్టి
వారు (బ్రహ్మమృతము వొందినవారు) దేహాత్మ భావాది
అర్హమునుండి లోబడి పరాత్పతి స్వరూపమును (అత్మను) అక్క
రానిది కాకతో చక్కయిండుచున్నాడు. కనుక శత్రువు అత్మ
అనునది నీరు విప్పిపది (బ్రహ్మ అది). ఆ అత్మ అమృతమై, అథ
అమృత బ్రహ్మమై యున్నది. అ బ్రహ్మమును పర్యవర్తి లేదు.

17 తాని చావా ఏతాని త్రిణ్యక్షరాణి సతీయ మితి తద్య
త్స త్తదమృత మథ యత్తస్యర్త్య మథ యద్యం తే
నోతే యచ్చతీ యదనే నోతే యచ్చతి తస్మాద్యమహ
రహర్వా ఏవం విత్స్వర్గం లోకమేతి. 8-3-5

'నర్కమ్' — అను మూడవరమణమును ఇతడు అర్థము చెప్పుచుచున్నది — 'న' అనగా అమృతము, 'తి' అనగా మర్త్యము. 'యమ్' అనగా ఆ చెందితిని ఏకముగా చేయునది. ఈ ప్రకారము 'తలెనికొనినవానిని ప్రవరినము స్వర్గమును (అర్థము) పొందుచున్నాడు'.

18 అథ య అత్మా స సేతుర్విదృతిరేషాం లోకానామ
సమేదాయ వైతం సేతు మహోరాత్రే తరతో స
జరా స మృత్యు ర్న లోకో స సుర్పతం స దుష్పు
తం సర్వే పాప్యానోఽతో నిపర్తవేఽపహతపాప్యా
హ్యేష బ్రహ్మలోకః. 8-4-1

ఈ అర్థ సేతువు (గోపు) వంటిది. నర్కమును ఇరించియున్నది. ఈ అర్థ కాలపర్యవేషము లేదిది. కానికీ మునిగింపము, మృత్యువు లోకము, మత్సరి చుక్కలములు లేవు. కావున అర్థయందు సున్న పాపములు సళిందిపోవుచున్నది. అర్థలోకము పాపములు ధము లేదిది. కావున నదా అర్థము ఈ ప్రకారముగ ఉపాసించు వాడు స్వర్గమును (అర్థవదమును) పొందుచున్నాడు.

19 తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽస్థ స్స స్సస్థో
భవతి విధస్స స్సవిధో భవత్యుపకాపీ సస్సనుపకాపీ
భవతి తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽపి వర్తమహ

రేవాభినిష్పద్యతే సత్పద్విభాతోహ్యైవైష బ్రహ్మ
తోకః. 8-4-2

ఈ అత్మను 7లినిహినిసతో అంధులు (అజ్ఞానము కలవాలు) అంధత్వము లేనివాఁ డగును. శరీరమున్నప్పుడే అజ్ఞాని జ్ఞానియగును. శరీర మున్నప్పుడు, తత్పరీరకార్యములచే ముఖమొందినవాఁడు ముఖ మొందును. సంకటము నొందినవాఁడు సంకటము లేనివాఁ డగును. అత్మను పొందిన వానికి రాత్రి పగ లగుచున్నది. అతఁడు ఎల్లప్పుడు (జ్ఞాన) ప్రకాశముకలవాఁడై అస్మిత్యము నొందును.

20 అథ యద్యజ్ఞ ఇత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృ
ష్టాచర్యేణ హ్యేవ యో జ్ఞాతా తం విస్తతేఽథ
యదిస్తమిత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృష్టా
చర్యేణ హ్యేవేష్టాత్తాస మనువిస్తతే. 8.5.1

యజ్ఞ మనునది బ్రహ్మచర్యమే. జ్ఞానియగువారల బ్రహ్మ
చర్యము వలన యజ్ఞ స్థామును పొందుచున్నారల. దేవపూజయ
లందు బ్రహ్మచర్యమే. బ్రహ్మచర్యముచే మనుజులల అత్మను
పొందుచున్నారల.

21 తదేషల్లోకః—తతం నైకా చ హృదయవ్య నాద్యస్తా
సాం మూర్ధాస మభినిష్పులై కా, తయోర్ధ్వమాయ
న్నమృతత్వ మేతి విష్యజ్ఞన్యా ఉక్తుమిదే కప
స్త్రితక్రమదే ధవన్తి. 8-8.6

హృదయముమందు మాటలిక్క సంగులు కలవు. వానితో
ఒక్కనాది (మఱుమ్ము) మూర్ధమునకు పోవుచున్నది. దానికారా

ఇది ఉద్భవమునకేగి ఆమృతస్వమును పొందుచున్నాడు. ఇతర నాగులు అన్యముగా అంతట వెళ్ళిచున్నవి.

22 య ఆత్మాపహత పాప్తా విజరో విమృశ్యత్విరోకో విజిఘ్నోఽపిపాస స్సత్యకామ స్సత్య సంకల్పసోఽపి నేష్టవ్య స్స విజిఘ్నానీతవ్య స్స సర్వాంశ్చ తోకా నాహ్నోతి సర్వాంశ్చ కామావ్యవ్రమాత్తా న మను విద్య విజానాతీతి హ ప్రజాపతి రువాచ. 8.7.1

అత్య పాపహరిమైతది. వాక్యకృమ లేనిది, మరణములేనిది, శోకములేనిది, ఆకలిచిహ్నుకలు లేనిది. అది సత్యకామమును, సత్య సంకల్పమును అందుచున్నది. ఇట్టి అత్యను భాగగ నుజ్జీ తెలియి కొనవలెను. అట్లు తెలిసికొనవలెను నమ స్తతోకములను, నమస్త అభిలాషలను పొందుచున్నాడని ప్రజాపతి చెప్పెను.

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

1 ఏతాని తపేత్, అనతో మా సద్గమయ, తమసో మా త్యోతిర్గమయ, మృతోర్మాపృతంగమయేతి...

1-3-28

ఈ చంద్రములను జరించవలెను—

1) అపతో మా సద్గమయ—

(అనర్తునుండి సర్తునకుఁ గొనిపోవచ్చు)

2) తమసో మా త్యోతిర్గమయ—

(తమస్సునుండి శ్యోతిలోనికి కీసికొని పోవచ్చు)

3) మృగోర్మామమృతం గమయ—

(మృత్యుప్రమండి అమృతకృష్ణమును పొందించుకొనుట)

2 అత్తైవేవ మగ్ర అసిత్..... 1.4.1

భృష్టీ పూర్వము అత్త ఒకటియే కలదు.

3 ద్విశీయాదైవ భయం భవతి 1.4.2

సౌమత పుత్రుడు కాని వ్యక్తి కాని యుష్మదో భయము కలుగుదు (అత్త లేవు మహాశయ వ పుత్రుకాని వ్యక్తి కాని ఈ ప్రపంచమున సేయగలది ఇక భయము కలదును? కలుగదని భావము).

4 తదేవ ప్రేయః పుత్రా ప్రేయో విత్తా ప్రేయోఽన్యస్మా త్వర్కస్మా దంతరతరం యదయమాత్మా స యోఽన్య మోత్పసః ప్రియం బ్రహ్మణం బ్రాహ్మణో ప్రియం రోహ్యశీ తీర్థరో మా తతైవ స్మిదాత్మాస మేవ ప్రియ ముపాసిత స య ఆత్మాసమేవ ప్రియ ముపాస్తే స హన్య ప్రియం ప్రమామకం భవతి.

1.4.8

అత్త ఒక్కటి ప్రాణుడైతే, పుత్రుడేకం అయ్యి భవముకంటెను హక్కు ప్రియమైనది. ఇంకను ఏదో మహాత్ముని శ్రేష్ఠములైనది కలహో బాధకంటెను అన్ని ప్రాణులమైనది. అత్త మన పరమాప మందే మన స్వగృహమైతే యున్నది. అదాత్మను ప్రాణమని చెప్పవలసివచ్చి, అక్కడ 'అహం! మీయ ప్రాణుని తలచు ప్రాణులు సరిగనుక కదా!' అని చెప్పదు. ఈ సర్వమును సేవ్యము అతడు 'నేనే సమస్తము, అదాత్మగూడదైతే ఇదిగో అస్తవ్యము చేయ, అదేమిదే ఉన్నట్లు కనెందును. కావున అత్త

యను ప్రయవస్థ్యప్రసే తిషాసించవలయును. అర్థమను ప్రయమని తిషాసించువాని ఆనందము ఎవ్వరికిని నశించదు.

5 బ్రహ్మ వా ఇద మగ్ర అసీ త్తదాత్మాన మేవానైక్
అపాం బ్రహ్మస్మితి తస్మా త్సర్వ మభవత్.....

1-4-10

సృష్టికి పూర్వము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా నుండెను. బ్రహ్మము 'నేనే బ్రహ్మమునై యున్నాను' అని తలచెను. కావున అది నమస్తమను అయినది.

6 అథ యోఽన్యాయో దేవతా ముపాస్తేఽన్యోఽసాపన్యోఽ
హ మస్మితి న న వేద యథా వశు..... 1-4-10

ఎవలని రస అర్థకంఠి వేర్వేరైన దేవత కలవనియు, అది 'నేను, రాను నేను అనియు భావించి అన్యదేవత'భావన చేయు చున్నాడో అతడు అచిదే.

7 అథ యో హ వా అస్మిల్లోకా త్స్విం లోక మద్య
ష్ట్యా వైతి న ఏన మవిదితో న భువన్తీ యథా వేదోవా
ఽఽననూక్తో ఽన్యవ్యా కర్మాకృతం యదిహ వా అప్య
నేనం వి స్యహతున్యైం కర్మ కరోతి తద్ధాస్యాస్తతః
క్షీయత ఏవాత్మానమేవ లోక ముపాసీత న య అత్తా
నమేవ లోక ముపాస్తే న హాన్య కర్మ క్షీయతే అస్మి
ద్ధ్యేవాత్మనో యద్యత్కామయతే తత్ తస్మైతి.

1-4-15

ఎవఁడీ ప్రపంచమున దిశ దృఢుడనై అయియున్న అత్య
నెఱుంగక మృతిగొందువో, అతనిని అత్య (బ్రహ్మము) రక్షింపదు.

అభ్యయము చేయబడని వేదము మహాద్వి రక్షింపవలయు అత్మ
 తత్వని రక్షింపదు. కాబట్టి అత్మ సముదాని వాఙ్మట్టి మహా ద్విర
 భూయ మాచరించవచ్చునని అది సహానుభాగితమున నభివ్యక్తము.
 కావున అత్మను తన ప్రపంచమని నీచాసించవలయును. అట్టివానికి
 కర్మము అంటదు. ఇట్టి అత్మభాని ఏదేని ఇచ్చించునో, అదంతయు
 అత్మచే ప్రాప్త మగును.

8 అత్తై వేద మగ్ర అసీ చేః ఏవ 1.4-17

అదిగతుండు (మొదలు) అత్మ ఒకటియే కలదు.

9 కామ స్సంకల్ప విచిత్త్యా శ్రద్ధాశ్రద్ధా భృతిరభృతి
 క్రిన్తి క్రిన్తి ర్పిరియే తత్సర్వం మన ఏవ. 1.5-3

కామము, సంకల్పము, సంశయము, శ్రద్ధ, అశ్రద్ధ, శైశ్వము,
 అశైశ్వము, లజ్జ, బుద్ధి, భయము—ఇవి అన్నియు మనస్సే (మనో
 గోపములే) కలయున్నవి.

10 స వా అరే పదుః కామాయ పతిః ప్రియో భవ త్యా
 త్వనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి, స వా అరే
 జాయామై కామాయ జాయా ప్రియా భవ త్యాత్వ
 నస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి, స వా అరే
 పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవ నైశ్చత్వ
 నస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి, స వా అరే
 విత్తస్య కామాయ విత్తం ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు
 కామాయ స విత్తం ప్రియం భవతి, స వా అరే
 బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు

కామాయ అహ్మ ప్రాయం భవతి, స వా చరే శ్చత్ర
 స్య కామాయ శ్చత్రం ప్రాయం భవ ర్వాత్మనస్తు
 కామాయ శ్చత్రం ప్రాయం భవతి, స వా చరే లోకా
 నాం కామాయ లోకాః ప్రయా భవ ద్రాత్మనస్తు
 కామాయ లోకాః ప్రయా భవన్తి. స వా చరే దేవా
 నాం కామాయ దేవాః ప్రయా భవ ద్రాత్మనస్తు
 కామాయ దేవాః ప్రయా భవంతి.

స వా అరే భూతానాం కామాయ భూతాని ప్రయాణి
 భవ ద్రాత్మనస్తు కామాయ భూతాని ప్రయాణి భవన్తి
 స వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రాయం భవ
 త్యాత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రాయం భవతి. ఆర్తా
 వా అరే ద్రవ్యప్యః శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిదిధ్యాసి
 తవ్యో మైత్రే య్యాత్మనో వా అరే దర్శనేన శ్రవ
 ణేన మత్వా విజ్ఞానే నేదం సర్వం విదితమ్. 2-4-5

(యాజ్ఞవల్క్యుః—శ్రీ మైత్రేయోః¹) భార్య తుం శత్ర
 యోక్ష్మ ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రయత్నించుండు లోకము. తన
 అత్యయోక్ష్మ ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రయత్నించు నున్నది.
 అట్లే శత్రు తన భార్యయందును, తండ్రి కుమారుని యందును,
 ఒకఁడు భవయందును, మఱియొకఁడు శ్రావ్యయందునును, ఒకఁడు
 శ్రుతియందునును, ఒకఁడు లోకయందునును, మఱియొకఁడు
 దేవతయందును, ఒకఁడు ప్రాణులందును, మఱియొకఁడు
 పంచును ప్రీతి కలిగియుండునట్లుగా, పంచునను అర్థమే

కాని నేమిగాదు. ఆత్మయే చూడదగినది; అత్మయే విడదగినది; ఆత్మయే తలంచు దగినది; ఆత్మయే భాగ్యనింపదగినది; ఆత్మయొక్క దర్శనముచేతను, శ్రవణముచేతను, స్వరణముచేతను, భాగ్యనము చేతను నమి న్నము బోధమగును.

11 యుత్ర హి ద్వైత మివ భవతి తదితర ఇతరం వశ్యతి, తదితర ఇతరం త్విఘ్నతి, తదితర ఇతరం కృతోతి, తదితర ఇతర మిభివవతి, తదితర ఇతరం మనుతే, తదితర ఇతరం విజానాతి. యుత్ర వా అన్య సర్వ మాత్మైవా భూ త్తత్కేన కం త్క్రిమే త్తత్కేన కం పశ్యే త్తత్కేన కం కృణుయా త్తత్కేన క మిభివదే త్తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం విజానీయాత్, యేనేదం సర్వం విజానాతి తం తేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారమతే తేన విజానీయాదితి.

2-4-14

శరణావముచే జగలు ఇతర వస్తువును చూచుచున్నాడు; వానిని చూచుచున్నాడు, వినుచున్నాడు, మాట్లాడుచున్నాడు; తలంచుచున్నాడు. 'తెలిసికొనుచున్నాడు, అతనికి నమస్తమ అర్పిగా తోచి అన్వైతజ్ఞానము కలిగివయెవలె అప్పుడు ఎవడు జేచే జేదిని చూచుచున్నాడు? వినుచున్నాడు? వానిని చూచుచున్నాడు? తలంచుచున్నాడు? 'తెలిసికొనుచున్నాడు? మనుజులు 'జేచే దేనినింతుము నెఱుంగుచున్నాడు' అది జేచే నెఱుంగు బడంగలదు! 'తెలిసికొనువానిని జేచే తెలిసికొనంగలదు? (చూచు వాడు నేనులేనా, చూడబడు వస్తువు నేనులేను. అంతయు ఆత్మయే. ఆత్మ మణియొకణాచే చూడబడును).

12 స వా అయ మత్తా సర్వేషాం భూతానా మధిపతి
స్సర్వేషాం భూతానాం రాజా, తద్యథా రథనాథో చ
రథనేమా చారాః సర్వేసమర్పితా వివమే వాస్మిన్నా
త్మని సర్వే ప్రాణా సర్వే లోకా సర్వే దేవా స్స
ర్వాణి భూతాని సర్వ ఏత ఆత్మాన సమర్పితాః.

4-3-15

ఆ ఆత్మయే (విశ్వాత్మయే, బ్రహ్మయే) ఈ ఆత్మ (శేవాత్మ).
అది సమస్త ప్రాణులకును అధిపతి. అంశిచక్రముయొక్క నాభి
యందు ఆరములు (ఆకులు) గ్రుచ్చుచున్నప్పుడు ఈ ఆత్మయందు
సమస్త ప్రాణములు, సమస్త లోకములు, సమస్త దేవతలు, సమస్త
భూతములు గ్రుచ్చుచున్నవి.

13 సతిం ఏకో ద్రష్టాదైర్వితో భవ త్యేష బ్రహ్మలోక
స్సమాదితి హైస మనుశశాస యాత్మవల్క్య ఏషాస్య
వరమా గతి రేషాస్య వరమా సంవ దేషోఽస్యవరమో
లోక ఏషోఽస్య వరమ అనన్త ఏతస్యైవానన్త స్యా
న్యాని భూతాని మాత్రా ముపశీవన్తి. 4-3-32

ఆత్మ అలమకలే స్వచ్ఛమై, ఏకమై, ద్రష్టుమై, అన్వేషితమై
యున్నది. అదియే బ్రహ్మలోకము, ఆనందో వశబ్రహ్మభావము.
అదియే, ఉత్తమం శుద్ధమగుది. అదియే సమస్త సంపదలయొందు
శ్రేష్ఠమైనది. అదియే సుహృదసంపదం. ఈ ఆనందముయొక్క విశ్వ
అంశమును ఆధారముచేసి సమస్త ప్రాణులు జీవించియున్నవి.

14 స యో మనుష్యాణాం రాష్ట్ర సమృద్ధో భవ త్యన్యేషా
మధిపతి స్సర్వై ర్మానుష్యై ర్సిన్ధి స్సంపన్నశమః

స్వ మనుష్యాదాం పరమ అనందోఽథ యే శతం
 మనుష్యాణా మానందా స్వ ఏకః పితౄణాం శత
 లోకానా మానందోఽథ యే శతం పితౄణాం శత
 లోకానా మానందా స్వ ఏకో గంధర్వలోక అనందో
 ఽథ యే శతం గంధర్వలోక అనందాః స ఏకః కర్మ
 దేవానామానందో యే కర్మణా దేవత్వ మభిసంపద్య
 స్తే, అథ యే శతం కర్మదేవానామానందా స్వ ఏక
 అజానదేవానా మానందో యశ్చ శ్రోత్రమోఽప్యశి
 నోఽరామహతోఽథయే శతం ప్రజాపతి లోక అనందా
 స్వ ఏకో బ్రహ్మలోక అనందో యశ్చ శ్రోత్రమో
 ఽప్యశినో ఽరామహతో ఽత్రైవ ఏవ పరమ అనందః
 ఏష బ్రహ్మలోక స్సమ్రాజితి హోవాచ యోగ్యవర్ణశ్చిః.

4-3.33

మనుష్యులలో ఎవరూ అపరిమితము లన్నియు శతకంగా కలిగి
 యున్నారో, మరు పృథ్వీపరమములు నమస్కరింపగలగలిగియున్నారో,
 మరలూ పరుభువంశులగు భోగములలో నీవీయిని కొఱవలెనక
 యున్నారో, అంతులేని గుణప్రాసాదై యున్నారో, అట్టివాని
 అనందము ఒక్క మనుష్యానందమే అవ్వలడివది. కాని నూలు
 కంటి కంటి కంటి అనందము. కాని నూలుకంటి కంటి ఒక కర్మదేవతల
 అనందము. కాని నూలుకంటి కంటి ఒక అజానదేవతల అనందము.
 శ్రోత్రాభ్యుదయము చేసికొనిన ను, సామనోయోగము, శోధనల చేరి
 ను అంతులేని అనందముతో నుభూభక్తిభక్తి అనందము కల
 బాగు అయి ను అనందమునను నూలుకంటికంటి ఒక
 బ్రహ్మలోక అనందము. కాని నూలుకంటికంటి బ్రహ్మనందము.

శ్రోత్రీయములను, ఆకాములను, శాపదగిరిలను అగు మనుజులకు అట్టి బ్రహ్మపంథమును అనుభవించుకొన్నాడు. అదియే వరమూపంథము. ఈ వరమూపంథమే బ్రహ్మలోకము (వరబ్రహ్మలోకము) - అది యోగ్యతల్యులకు జనకముతరాదుల కోరించెను.

15 సాధుకారీ సాధు ర్వపతి పాపకారీ పాపాః భవతిఃపుణ్యాః
పుణ్యేన రర్మణా భవతి పాపః పాపేన, అహో ఖల్వా
మః కామమయ ఏవాయం పురుష భతి స యథా
కామో భవతి తత్కర్మతుర్వపతి యత్కర్మతుర్వపతి
తత్కర్మ తురుతే యత్కర్మ తురుతే త దధిసంపద్యతే.

4.4.5

జీవులలో సాధుకార్యము చేయువాడు సాధుయై యుండును. పాపము చేయువాడు పాపియై యుండును. పుణ్యము చేయువాడు పుణ్యకారియై యుండును. కావున జీవులు పుణ్యపాపములకు తగిన శరీరమును గ్రహించుటకు కారణమైనవారముగా నున్నాడు. ఎపు బాధపడి ఒక కంకల్పము కలుగుచో అప్పుడు ఒక నిశ్చయబుద్ధి కలుగుచున్నది. ఎప్పుడు నిశ్చయబుద్ధి కలుగునో, అప్పుడు శర్మము చేయవలసియుండును. తమవలె ఆ శర్మఫలము అనుభవించలేరనియున్నది.

16 యోఽకామో నిష్కామ అప్తరామ అత్మరామో న తస్య
ప్రాణా ఉక్తామన్తి బ్రహ్మైవ సన్ బ్రహ్మైవ్యేతి.

4.4.6

ఇది ఆకాముడు, నిష్కాముడు, అప్తరాముడు, అత్మరాముడు (అత్మలోకంబు చేరుకొనుకొనడానికి కోరవారు). అట్టి వారి ప్రాణములు ఎవరిని పోవుటలేదు. అతడు. ఇతరుని ప్రాప్తి పురుషుల తగుచున్నాడు.

- 17 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేనస్య హృది
క్రితాః, అథ మర్త్యోన్ముత్ భవ త్యత్ర బ్రహ్మ సమ
భూతే. 4.4.7

ఎందుకే ప్రభుని హృదయమందగుల కోరిక బద్ధియు వశించి
పోవుటో, అప్పుడు మరణము అనుభవించును అని అర్థము. ఇతరులే
బ్రహ్మమును పొందుదులు.

- 18 అంధం తమః ప్రవిశంతి యేనవిద్యా ముపాసతే.
4-4-10

అవిద్యుడు (అజ్ఞానమును) ఉపాసించువారు తమస్సును (అంధ
కాకబంధమును, గంపానమును) పొందుదురు.

- 19 అపందా నామ తే లోకా అస్థిస్తమసా వృతాః,
కాంతై ప్రేత్యాభిగచ్ఛ స్త్రవిద్యాంసోఽమధా జనాః,
4.4.11

అజ్ఞానులు తమస్సుతోఁబూడిన లోకములను పొందుదురు.

- 20 అత్మానం చే ద్విభావీయా దయమస్మితి పూరుషః,
ఏ మిచ్ఛస్కవంతి కామాః శరీర మమసంక్లరేకే.
4-4-12

'ఈ అత్మను పుట్టించువాడు' అని తెలిసికొనవలయును. అది
అతనిదిగాని ఈ శరీరమును కష్టపట్టవలసిన వస్తువు. ముఖము
పలసితి పనిలేదు. (అనినకి ఏ కోరికయు లేదు కాదుట).

- 21 స విశ్వకృ త్పమి సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః స ఉ
లోక ఏవ. 4.4.13

అత్మసాక్షాత్కారమును బ్రహ్మవిద్యను విశ్వకర్మత్వే. అనగా బ్రహ్మకర్మత్వే చేసినవారగు. సర్వమును కృష్టింపినవారగు. నను సమము అర్థం లోకము (సమస్త లోకములు అన్మయమను కల్పించుటకు యుండుటవలన).

22 ఇమైవ సవోఽత విద్య సై ద్వయం

స చేదవేదీ ర్మహతీ విసప్తిః,
యే తద్విదు ర్మమృతాస్తే భవ
స్త్రితేతరే దుఃఖమేవాపియన్తి.

4.4-14

ఈ బ్రహ్మగ్రంథమున మనము సాధనచే బ్రహ్మత్వమునివారము. లేదమనల మహాకర్మము కలుగును. బ్రహ్మవిద్యచే మోక్షము కలుగును. అదిలేదో దుఃఖము కలుగును.

23 య దైత మనుపశ్య త్యాత్మానం దేవ మంజ

తాతానం భూత భవ్యస్య న తతో విభాగుష్పతే.

4.4-15

కలిగియున్నట్టియు, కలుగజోవునట్టియు సమస్తమునకు అధిపతియైన పరమాత్మను ఎవ్వని శిష్యుని సాక్షాత్కరించుకొనుచున్నాడో అపు ఐతడు ఇత యేగిని భయపడవలసిన పనిలేదు.

24 ప్రాణస్యప్రాణ ముత చక్షు

శృణు రుత శ్రోత్రస్యశ్రోత్రమ్,
మనసో యే మనో విదుః

తే నిచిక్షు రప్రిహ్మ పురాణ మగ్ర్యమ్. 4-4-18

ఎవడు బ్రహ్మమును ప్రాణమునకు ప్రాణముగను, శీతము నకు శీతముగను, శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రముగను, మనస్సునకు మనస్సుగను ఉన్నదని తెలిసికొనుచున్నాలో, వారు ఆ బ్రహ్మమును శ్రేష్ఠవస్తువనియు, పూర్వమే యున్నదనియు ఎఱియఁచున్నారు.

25 మనదైవానుద్రష్టవ్యం నేహ నానాస్తి కించన,
మృతోఽస్య మృత్యు మాహ్నితి య ఇహ నానేప
పశ్యతి. 4-4-19

నిత్యబుద్ధుల మనస్సులేకనే ఆ బ్రహ్మము చూడఁబడును. (సాక్షాత్కరింపఁ దగును). ఇతరు అనేకత్వము ఒకీకైవశము లేని, నశుత్వము బ్రహ్మమే. ఎవఁ నీచరు అనేకత్వమును చూడఁడు, అతఁడు ఒక మృత్యుప్రభువంటి మనియొక మృత్యువును పొందఁడు. (జనన మరణమొక సంసారముగఁ దలఁచును).

26 ఏకదైవానుద్రష్టవ్య మేత దప్రమేయం ద్రుపమే,
విరజః పర ఆకాశా దజ అత్మా మహాహ్నిహ.
4-4-20

ఈ బ్రహ్మమును ఏకముగ చూడవలెను. అది అద్రవ్యము, కైవశది, స్రవ కైవశది నిత్యమైవది, మాలిన్యరహితమైవది, అకాలము, కంటె సూక్ష్మమైవది, జన్యములేనిది, సర్వశ్రేష్ఠమైవది, సాశ్వతమైవది.

27 తమేవ ధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కురీవైత బ్రాహ్మణః,
నానుభూయోద్వహూ భృగ్వాన్వాచో విగ్లావనం హి
తదితి. 4-4-21

ఇట్టి అత్మను (బ్రహ్మమును) భీష్మము (బ్రహ్మముని ఎఱిగి) ప్రజ్ఞను బడలునట్లును, అపరాధ కర్మములను భ్రాంతినిగఁగఁగు. నీల యనిన అపరాధకర్మములు వాక్యమునకు శ్రమియే లగునను.

28 తదేతద్వచాదభ్యుత్తమ్—ఏష నిరోధి మహిమా
బ్రాహ్మణస్య స పర్వతే కర్మణా నో వినీయాన్,
తస్యైవ స్యాత్పదవిత్తం విదిత్వా న లిప్యతే కర్మణా
పాపకేనేతి, తస్మా దేవం వి ద్వాన్త చాస్త ఉపరక
ప్రీతిః; సమాహితో భూత్వాఽత్యన్యేవాత్మానం ప
శ్యతి సర్వమాత్మానం పశ్యతినైసం పాప్యా తరతి
సర్వం పాప్యానం తరతి, నైసం పాప్యా తపతి,
సర్వం పాప్యానం తపతి విపాదో విరటో ఽవిచిత్తో
బ్రాహ్మణో తపత్యేష బ్రహ్మలోకః సమాదేసం బ్రా
హ్మణోఽపీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః; సోఽహం భగవతే
విదేహాన్ దదామి మాం చాపి సహ దాస్యా యేతి.

4.4-28

ఇట్టి అత్మనునుగించి నేరమునుచే నుష్టముగా చెప్పబడి యున్నది. ఆ అత్మ నిత్యమైనున్నది. బ్రహ్మనే త్యజించి మహిమలయు యున్నది. అది పుణ్యకర్మచే నుష్టినిగఁగు, పాపకర్మచే క్షీణత్వ మును గాని పొందుటలేదు. దాని మహిమ తెలియఁగాఁగ్గి 'పదవితో' అనఁబడును. ఆ మహిమ తెలియఁగ వాని కింక కర్మముతో నలంకరము లేదు. అతఁడు శాంతుఁడు, ఇంద్రియవిగ్రహము కలవాఁడు, ఉప రతుఁడు, నిలిశుఁడు, ఏకాగ్రచిత్తుఁడు. ఇట్టి నల్లముఁగులతోఁ గూడి ఆ మహానీయుఁడు తపయించి అత్మను చక్షుించుచున్నాఁడు. ననుష్ట మును అత్మగా చూచుచున్నాఁడు. అతనిని పుణ్యపాపములు అంటవు. అతఁడు పుణ్యపాపములను దాచుచున్నాఁడు. అతనిని

కృతాకృత కర్మలు కాళింపుట. అట్టి కర్మం నడుగు భస్మము-
పైనున్నట్లు. అతడు పాపహితుడై, విరక్తుడై, ఇహార్థం
తుడై, సంకయవర్జితుడై, బ్రహ్మము వెలిగినవాడై యుండు
ఇదియే బ్రహ్మలోకము—అని యోగ్యవర్ణన. ఇహమహోం
నను బోధించును.

అప్పుడు ఇహమందు సాక్షాత్కారార్థం మహాత్మా! మీ
నా! అమాల్మయైవ ఉపదేశము చేసినందులకు నా రాజ్యవ-
సా కొనసాగిని. నేను మీ కామవైభవ—అని చెప్పెను.

29 స వా ఏష మహా నజ ఆత్మా లజరో లమరో లమ్మ
లభయో బ్రహ్మభయం వై బ్రహ్మభయం హి
బ్రహ్మ భవతి య ఏవం వేద. 4-4-

ఈ ఆత్మ మహా గృహమైవది, జన్మగూఢమైవది, వ్యాకృ-
తమైవది, మరణము లేనిది, అమృతమైవది, అభయమైవది—
ఇట్లెఱుంగువాడు. ఆ అభయ బ్రహ్మమే (ఆత్మయే) అగుచున్నా.

30 అమృతత్వస్య తు నాశాస్తి విత్తనేతి. 4-5

భవముచేత (సంపదలచేత) అమృతత్వము (మోక్షము)
ఉను. అభింనునగు అశ వ్యర్థవ

11. బ్రహ్మో వ ని ష త్తు

1 య దవరం పరం బ్రహ్మ తత్పూత్రమితి ధారయేత్

నాశంహితమగు పరబ్రహ్మమేమి కలదో కాని యత్కే-
ముగ భరించవలెను.

2 యేన సర్వమిదం బ్రోతం సూత్రే మణిగదా భవ,

త త్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి క్షత్త్వ

వర్తివాన్. 11

ఈ ప్రపంచమంతయు కారమంతయు ముగులబలై జేర్చి
గ్రుచ్చుచున్నది. అట్టి బ్రహ్మసూత్రమును యోగశీర్షియు,
పరబ్రహ్మక్షత్త్వము తెలిపివట్టియు నగు యోగి భరించును.

3 ఏకో దేవ సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాస్తరాత్మా,

కర్మాద్యక్షః సర్వభూతాధివాస

స్వామీ చేతా శేవతో నిర్గుణశ్చ.

19

అద్వితీయుఁడగు, స్వయంప్రకాశుఁడగు అగు పరమాత్మ
నమిక్ష్ణుప్రకాశులందును నిహితముగ నున్నవాఁడను, సర్వవ్యాపి
కులఁడు, సర్వభూతాంతర్యామి అత్యున్నగుఁడనును, సర్వా
భ్యక్షుఁడగు, సర్వప్రకాశులందును అధిపనించి యున్నవాఁడు
స్వామీయు, సైతభ్యరూపుఁడు, నిర్గుణుఁడు కలయువాఁడు.

4 ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మా

ఏకం రూపం జహుధా యః కరోతి.

తమాత్మస్థం యే ఒనుచక్ష్మన్తి ధీరా

ప్రేషాం మఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్.

20

అద్వితీయుఁడను, నమిక్ష్ణుఁడును స్వాధీనవశాత్కొనియుండు
వాఁడను, సర్వభూతాంతర్యామి అగు ఏ పరమాత్మ ఒక్కఁడగు
మునీ అనేక రూపములంగ చేయునో, అట్టి హృదయముగలవారిండు

పరమాత్మను ఏ ధీరులు బర్హించువరో బాధకే కాళ్ళకుముల కాంతి
లభించును గాని తదితరలకు కాదు.

5 అత్మావ మరణం కృత్యా ప్రణవం చోత్తరారణమ్,
ద్యావ నిర్మథనాభ్యాసా ద్వేషం కశ్యేన్నిగూడవత్

21

మనస్సును క్రిందికట్టగను, కింతాకరులు పైకట్టగను చేసి,
ధ్యానాభ్యాసమును మథివమును గానివి నిగూఢముగమున్న అత్మ
దేవుని బర్హించవలయును.

6 తిలేషు నైలం దదినీవ వర్షి
రావ ప్రోత స్పృహణీషు చాగ్నిః,
వివ మాత్మాత్మని జాయతేఽహి
నత్యేన తపసా యో ఽనుపశ్యతి.

22

మత్స్వలయంచ మానవతేను, పెరుగులో పెన్నవతేను,
ప్రవాహమునంచ జలమువతేను, కొయ్యలంచ అగ్నివతేను అల్ప
అంతకరణమును నిగూఢముగ మున్నది. నత్యముచేతను, తపస్సు
చేతను, ధ్యానాభ్యాసముచేతను అట్టి అగ్నివ్యగూఢమును మనకు
కాదు పొత్తుత్పదించుకొనుచున్నాము.

7 యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మవసా సహ,
అనంద మేత శ్చీవస్య యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే మధః. 23

వాక్కు, మనస్సు, ఏ వరబ్రహ్మమును చేరకే పెనుగిరు
మరలుచున్నచో, విజ్ఞానం దేనిని తిలకించి ముక్తంపనున్నాచో,
అదియే శీవుని వరమాగ్ని అనందము.

- 8 సర్వవ్యాపి న మాత్మానం కీరే సర్వరివార్పితమ్,
అత్యవిద్యా తపోమూలం తద్రూపశ్చోపనిషత్పదం
తద్రూపశ్చోపనిషత్పదమితి. 26

బ్రహ్మవిద్యాజ్ఞాన రూపమైతే మూలముగాగల పరమాత్మను
చాలయించు గేయవలె సర్వవ్యాప్తిగా బ్రహ్మనే ద్దేయం గానినాను
చున్నాడు.

12. తై వ ల్యో ప ని ష త్తు

- 1 అథాశ్వతాయనో భగవన్తం పరమేష్ఠినం పరిసమేతో
వాచ. 1

సాభతశశుష్టయనంవత్తిని పండితవివాద అశ్వతాయనము
భగవంతుడైన బ్రహ్మజేవునియొద్దకు గాని ఇట్లుకాదు—

- 2 అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం
సదా సద్వి సేవ్యమానాం నిగూఢామ్,
యయాఽచిరా త్సర్వపాపం హ్యపోహ్య
తరాత్పరం పురుష ముపైతి విద్వాన్. 1

మహాత్మా! శ్రేష్ఠమైనదియు, ఎల్లప్పుడు పట్టుకులచే ఉపా
సించఁ దగినదియు, నిగూఢమైనదియు, దేవతల క్షాంతి సమస్త పాప
ములను పోగొట్టాకా, పరాత్పరుడగు పరమాత్మను పొందునో,
అట్టిదియను అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించుచు.

- 3 తస్మై న హోవాచ పితామహశ్చ
శ్రద్ధాభక్తిర్ధ్యానయోగా చపై హి.

స కర్మణా న ప్రణయా ధనేన

త్యాగే వై శే అమృతత్వ ముపశుః.

3

అది విధి బ్రహ్మచేష్టలు ఆశ్వలామమునకు భగ్న శోభించెను :
నీవు శ్రద్ధ, ఛక్తి, ధ్యానము, యోగము అనుబాధవ్వారా ధన
సంపదించి శాంతిని పొందుము. కర్మచేతగాని, సంకాపముచేతగాని,
ధనముచేతగాని యోగము కలుగదు. త్యాగమును విశ్వాదాని
చేతనే హృదయ మోగమును పొందితి.

4 పరేణ నాతం నిహితం గుహాయాం

విభ్రాణతే యద్యతయో వికన్తి.

3

వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థా

స్పృహ్యైస్సయోగా దంతయ శ్శుద్ధవత్త్వాః.

4

గర్వదంభంబు శ్రేష్టమైనదియు, హృదయగుహయందు
దీపింపబడియు, ప్రకాశింపబడియం అగు ఆ పరబ్రహ్మమును, వేదాంత
విజ్ఞానముచే కాగుగ నిశ్చయింపఁగడియంగు అర్థమును శాంతిని పొంద
బాగును, గుహ్యైస్సయోగముచేత శుద్ధమైనట్టి అంతఃకరణము కల
వామను అగు యోగుల పొందుచున్నది.

5 తే బ్రహ్మలోశేష పరాస్తకాలే

పరా మృతా త్పరిముచ్యన్తి సర్వే.

4

ఆ యెరు లంకానకు చివరిజన్మయొక్క అంతమందు బ్రహ్మ
లోకములంగు పరమాత్మను పొంది విముక్తులగుచున్నారు (పున
ర్జన్మరహితమగు యోగమును పొందుచున్నది).

- 6 వివిధ దేశే చ సుతాపనస్థ
శ్శుచిస్సమగ్రేవ శిరశ్శరీరః,
అత్యాశ్రమస్థ స్పృశలేన్ద్రియాణి,
నిరుద్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య
- 7 హృత్పుండరీకం విరజం వీరుద్రం,
చిదిన్ద్ర మచ్యే విశవం విశోకమ్,
అచిన్ద్ర మస్యక్త మనంతరూపం
శివం ప్రశాన్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్.
- 8 తదాదిమధ్యాస్త విహీన మేకం
విభుం చిదానంద మరూప మద్భుతమ్,
దిమానహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం,
త్రిలోచనం నీలకంఠం ప్రశాన్తమ్
ధ్యాత్వా ముని ర్గచ్ఛతి భూతయోనిం
సమస్త ప్రాణీం తమసః పరస్తాత్.

5, 6, 7

వీశాంశ్చ ప్రదేశమున సుఖాపనస్థుడై, నిర్మలమనస్కుడై
శంకము, శిరస్సు, దేహము అను నీనిని సమముగ నుంచుకొనిన
వాడై, ఆశ్రమధర్మములకు అతీతుడై, ఇంద్రియము లన్నిటిని
స్పృశించి, శక్తితో గురుభ్యులకు నమస్కరించి, హృదయకమల
మున రజోగుణరహితముగను, పరిశుద్ధముగను భావించి, ఆ హృదయ
కమల మధ్యమున నిర్మలముగను, మణిరహితముగను, చింతింపవలవి
శానివాదుగను, అనోచురుగను, అనంతరూపుడను, మంగళకరు
డను, ప్రశాంతుడను, అమృతగర్వరూపుడను మాయకు కారి

భూమియనును, ఆదిమధ్యాంతరహితయనును, ఆదివీరియనును, పర్య
వ్యాపియను, చిదావంతవ్యవహారయనును, రూపరహితయనును, ఆశ్వర్య
కరులనును, ప్రభువును, శ్రావ్యయనును, సేవకంపయనును, శాంతవ్య
భావయనును, పాశ్వర్యరహితయనును అగు పరమేశ్వరుని భాగినిచి
మంది యగువాడగు సర్వసాక్షియను, అజ్ఞానమునకు అన్యమైవదియను,
సమస్త ప్రాణులకును ఆదికారనీమైవదియను వగు పరమాత్మకు
సొందుచున్నాడగు

9 స బ్రహ్మ స శివ స్సేంద్రః

సోఽక్షరః పరమ స్పృహతో,

స ఏవ విష్ణు స్స ప్రాణ

స్స కాలోఽగ్ని స్స చంద్రమాః.

8

ఆ పరమాత్మయే బ్రహ్మదేవుడు, ఆతడే శివుడు, ఇంద్రుడు
సాశరహితయను, అక్షరముయను, స్వయంప్రభువు, విష్ణువు, ప్రాణము,
కాలము, అగ్ని, చంద్రుడు అయి యున్నాడు.

10 స ఏవ సర్వం యచ్ఛూతం యచ్చ తస్యంసనాతనమ్,

జ్ఞాత్వాతం మృత్యుమత్యేతి నాన్యః పంథా విముక్తయే

9

భూత, భవిష్యత్తులందులగు సమస్తము ఆ పరమాత్మయే,
అతడు శాశ్వతుడు. ఆ పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాని మృత్యు
వును చాటుచున్నాడు. మోక్షమును పొందుటకు ఇంతకంటె
వేరగు మార్గము లేదు.

11 సర్వభూతస్త మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని,

సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం యాతి నాన్యేన హేతునా.

10

వసు ప్రసాదబంధువు లేవను, లేవరనిచు వసు ప్రసాద బంధు ఊహలగుట వల్లబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడని, ఇతర కాళగ్రహునిచే పొందుటకు నిలుచిరను.

12 అర్జున మరణం కృత్వా ప్రణవం చోక్తరారణిమ్,

జ్ఞాన నిర్మలనాథాస్వా త్పాశం దహతి పండితః, 11

ఈ సమయము క్రిందికొట్టగను, ఓంకారమను పుకట్టగను చేసికొని జ్ఞానమును మధనము వ్యాపార ఆభ్యాసము; వ్యాపార జ్ఞాన ఆచారమును సహించి చేయుచున్నాము.

13 న ఏప చూచూ పరిమోహితాత్మా

శరీరమూస్తాయు కళాతి సర్వమ్,

ప్రస్తుతానికి విచిత్రం

స్వ వివ జాగ్రత్తరిత్వప్రే మేతి.

12

ఆ పరమాత్మయే (శివగురుమహర్షి) మాయచే మోహించి
అక్షర అంశకరణము కలవాడై, శరీరమును బొంది కాశ్యము లన్ని
బిిది చేయుచున్నాఁడు. అదిగో బాగ్మియనండు శ్రీ. అన్నము
సావము మొదలైన వివిధక్రమాలగు భోగములచే మరల్చి ప్రియ సొండు
చున్నాఁడు.

14 సర్వే ప్నె తు జీవ మ్మృతదుఃఖభోక్తా

స్వేచ్ఛా మూలకములను కల్పిత జీవలోకే,

ముప్పుప్పికాళే నకలే విలిసే

తమోఽభిధూత స్సుఖరూప మేతి.

13

వృష్ణమంతురీశ్వరగురితనయొక్క మామయితరీశ్వరియను
బడిన గురువ లొక్కమందిరమను మొదలుభయమును అనుభవించు

యన్నాదగు. సుషోప్తికాలమున నమస్త్రము లయమొంది యుండును నపుడు ఆజ్ఞాపముచే అమరింపఁబడినవారై సుఖానందమును పొందగ యన్నాదగు.

15 పునశ్చ జన్మాంతర తర్కయోగా

త్వ ఏవ జీవా స్వపితి ప్రబుధ్ః,

పురత్రయే క్రిదతి యశ్చ జీవ

స్తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్.

14

మరల జన్మాంతరకర్మ గణాంతముచే ఆ జీవుడే శుక్ల...ది ౧౫౫ సుషోప్తి పొందుచున్నాడగు. ఈ ప్రకారముగ జ్ఞానవికృత్యం యందును మూల విభజనయైన జీవాముఖ్య భరించి క్రిందియమరింప జీవునినుండి విచిత్రమైన గమ్యార్థ ప్రవర్తనము కలుగుచున్నది.

16 ఆధార మానంద ముఖండబోధం

యస్మిన్ నియం నిరాతి పురత్రయం చ,

14

నమస్త్రయమన ఆధారమును, ఆనందగుపమును, అఖం బోధననూపమును అగు పరమాత్మయందు మూలం జీవాముఖ్య లయ మొందగొన్నది.

17 ఏతస్యా జ్ఞా మతే ప్రాణో మన స్సర్వేంద్రియాణి చ,

ఖం వాయు ర్లోతి రావః పృథివీ విశ్వస్యధారిణి. 15

ఆ పరమాత్మమంది ప్రాణము, మనస్సు, నమస్త్ర ఇంద్రియములు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, సర్వమన భరించి యుండు గోనిం కలుగుచున్నది.

నాయంటి (అర్జునుంటి) నమస్తమ కలుగుచున్నది నా
యంటి నమస్తమ లయించుచున్నది. అట్టి అర్జును బ్రహ్మమనే
నేను అయియున్నాను.

22 అణో రణియా సహమేవ తద్య

స్వహాసహం విశ్వమహం విచిత్రమ్,
పురాతనోఽహం పురుషోఽహ మిశో
హిరణ్మయోఽహం శివరూప మస్మి.

20

నేను అణువుకంటెను హక్ష్మమగును, మహార్షకంటెను
మహా క్రమయ్యు డిన్నాను. విచిత్రమైన ఈ ప్రపంచము నేనే.
పురాతన స్వరూపుడను నేనే. అశ్వరూపను నేనే. నేను శోధి
స్వరూపుడను, మంగళరూపుడను అయియున్నాను.

23 అపాణి పాదోఽహ మచిస్త్వశరీః,

వశ్యా మ్యవశీ స్స శ్శణో మ్యకర్ణః,
అహం విజానామి వివిక్తరూపో
న చాస్తి వేత్తా మను చిత్పరాహమ్.

21

నేను చేతులు, కాళ్ళు లేనివాఁడు; రింకించకుమీదా కర్ణి
కలవాడను; నేను కన్నులు లేకయే గూచుచున్నాను; చెవులు
లేకయే వినుచున్నాను. నేను నమస్తమను ఎఱుగుచున్నాను.
నేను ఒకేవిధమైన రూపము కలవాడను. ఇన్న తెలిసికొనువాఁడు
లేదు. నేను నీకా రిచ్చాత్మను.

24 వేదై రనేతై రహమేవ వేదోఽ

వేదాస్తక్య ద్వేదవిదేప చాహమ్,

స పుణ్యసాహితీ మమ నాస్తి నాశో

స ఐస్య తేహేద్భియమిద్ధి రస్తి.

22

అనీక వేదములున్న నెరియఁబడువాడను ననే. వేదాంత ప్రవర్తింపఁడు నేనీ. వేదవేద్యుడను నేనీ. నాకు పుణ్యసాహితములు లేవు. నాకు ఐశ్వర్యము లేదు. నాకు ఇన్ద్రము, జేహము, ఇంద్రియములు, గాంధీ లేవు.

23 స భూమి రాపో స చ వహ్నిరస్తి

స దానిలో మేఁదస్తి స దాంబరం చ,

ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం

గుహాశయం నిష్క్రళ మద్విశీయమ్.

23

పాకు గుహ, బాము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను మండగ్రాహములు లేవు. హృదయగుహయందాక్షుడియు, రూపరహిత్యుడగుడియు, అగ్ని తీయనైనదియు, నమస్తమునకు సాక్షియు, పక్షి, బ్రహ్మాండగుడియు పరిశుద్ధుడగుడియు వగు పరమాత్మ స్వరూపమును తెలిసికొని లేవు. అట్టి పరమాత్మ స్వరూపమును పొందు చుండుట.

24 సమస్త సాక్షిం సదసద్విహీనం ప్రయాతి శుద్ధం పర

మాత్మ రూపమ్, య శ్చకరుద్రియ మధితే సోఽగ్ని

హృతో భవతి, కస్మాద్విముక్త మాత్రో భవతి,

అత్యాశ్రమీ సర్వదా సవ్యద్యా జనేత్.

24

శరణుద్రియము (యోగ క్షేత్రము)లో శరణు అ ఉపయోగింపఁడు ఎవఁడు. అభ్యయనము చేయునో అతఁడు అగ్నినిత పరిశుద్ధుడగును, అతఁడు అశ్రమీ సర్వదా సవ్యద్యా జనేతి.

రోషమునుండియు, మద్యమును (తాగిన పాతకమునుండియు, బ్రహ్మ
మాత్యాపాదమునుండియు, దేయదశిన దానిని చేయక పోయిన
రోషమునుండియు, చేయదగని దానిని చేసిన రోషమునుండియు
నివీతనీ శుద్ధుడగును, కాబట్టి రోషములనుండి విముక్తుడగుటకు
దీనిని ఆశ్రయించవలెను. ఆత్మాన్ని గూర్చునువాఁ. దీనిని ఎల్లప్పుడు
గాని, లేక ఒకప్పుడుగాని జనుండులెను.

- 27 అనేన జ్ఞాన మాప్నోతి సంసారార్థన నాకసమ్,
తస్మా దేవం విదితైస్సం వైపల్లం పదమమ్ముతే,
వైపల్లం పద మమ్ముత ఇతి. 28

కాబట్టి ఈ పదమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాన సంసార
వశబద్ధమును సశంకకముడై జ్ఞానమును పొందుచున్నాఁడు.
దానిచే మోక్షమును పొందుచున్నాఁడు. కాశ్యపమునియును సంద
చున్నాఁడు.

13. జా దా లో ప ని ష త్తు

- 1 యదహరేవ దివతే తదహరేవ ప్రపతేత్. 4

ఎవఁడు ఎప్పుడు సంపాదమునకును స్థిత విరక్తిని పెంచునో,
అట్లుం జూరచే నిష్క్రమించుటలగును.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

- 1 జ్ఞాత్వా దేవం సుచ్చోదే పరపితైః 1-8

పదమాత్మను సూక్ష్మ తెలిసికొనియున్న జ్ఞాన, మనుస్త పాక
ములగుండియు విదినచున్నాఁడు.

14. శివశాస్త్రకపోషణపత్తు

- 2 జ్ఞాత్వా దేవం సర్వపాపావహాని,
క్షిప్తైః శైలైః ర్జవత్కమ్యత్యుక్త్య ప్రహాణేః. 1-11

పరమాత్మను తెలిసిన యెవని ఉప్పువగు అవిద్యార్థి పాపములు
తొలగినాయు, శైలము నయించి ధవళ ముదగాది దుఃఖములు
నశించును.

- 3 ఏతశ్చేయం నిత్యమేవాత్మ సంస్థమ్,
నాతః పరం వేదితవ్యం హి కించిత్. 1-12

ఈనానందున్నట్టి పరమాత్మను ఎల్లప్పుడు 'తిరిగిపోవలెను.
ఎందుకంటే ఈ పరమ స్వరూపం నాకు తెలియదు లేదు.

- 4 స్వదేహ మరణం కృత్వాన్త ప్రణవం చోత్తరారణ్యే,
ర్యావనిర్మతనాథ్యాసౌ ద్దేవం పశ్యేన్నిగూఢపత్. 1-14

ఈ దేహమును వ్రేలివేయగను, ఉంకారమును ఎత్తవ్వగను
చేసికొని భ్యానాభ్యాసమును ముగిసిన గావించి నిగూఢమైయున్న
ఆత్మచేత్రపు నిర్మలతను గమనించును.

- 5 సర్వవ్యాపిభ మాత్మానం క్షీరే సర్పిరివార్పితమ్,
అత్మవిద్యా తపోమూలం తద్రూపహృత్పనిషత్పరం,
తద్రూపహృత్పనిషత్పరమితి. 1-16

ఆత్మవిద్యను, ఈమట్టునను మూలభూతమైన పరబ్రహ్మమును
పాలయించి నేరయవలె, పరమత్మ అగస్త్యుడందును బ్రాహ్మచర్యమున్నట్లు
తెలిసికొని ఉత్తమ బంధుమిత్రుల చూచున్నాడని.

- 6 త్రికున్దకం స్థావర్య సమం శరీరం
హృదీంద్రియాణి మవసౌ నివేశ్య

బ్రహ్మోదుషేన ప్రతరేత విద్వాన్

సోఽహం న సర్వాణి భయోపహాని.

2-8

శిరస్సు, కంఠము, శరీరము—అను ఈ మూడింటిని తిన్నగా నిలిపి, ఇంద్రియములను, ముసప్పును హృదయమందు స్థాపించి, బ్రహ్మ మున్నగు శాస్త్రచేత భయోపహాములైన అవసరముగారి పంపారమును ప్రవాహమును తీర్చి, చాచలేను.

7 ... దుష్టాశ్చయన్త మివ వాహమేనం, విద్వాన్
స్మనో భారయే తాప్రమత్తః.

2-9

దెష్టగుణములు కల కష్టమును సొకటి అహంభాగము-మనస్తాపవేదించుటకై, సాధులు, ఆప్రమత్తులై ముసప్పును అయింగ భరించును.

8 ... స తస్య రోగో న జరా స మృత్యుః,
స్మృతస్య యోగాగ్నిమయం శరీరమ్.

2-12

యోగాగ్నిమయమైన శరీరము కలవానికి రోగము జారి, వ్యాధియు జారి, మరణము జారి ఉండును.

9 లఘుత్వ మారోగ్య మలోలుపత్వం
వర్జప్రసాదం స్మరసౌఖ్యవం చ,
గంధఋణో మూత్రస్ఫురీష మల్పం,
యోగప్రస్ఫుత్తిం పృథమాం వదన్తి.

2-13

యోగాగ్నిమయమగు ప్రవర్తించిన వానికి శరీరము తేలికగా నుండును. ఆరోగ్యవంతముగా నుండును. అకలు శేతులను శరీరము ప్రభావముగల్గుట అయి ను. కంఠస్థుని స్పృష్టముగానుండును.

శరీరగంధము మహాసహగా మండును. చోక్రి పూరితములు అల్పముగ మండును—అని పెద్దలు చెప్పుచును.

10 యుతైవ వింశం మృదయోపలిప్తం
తేజోమయం ప్రభావతే తత్పురౌతమే,
త ద్వాత్మకత్వం ప్రసమీక్ష్య చేహీ
ఏకః కృతార్థో భవతే వీథలోకః.

2-14

అంగారు ద్విగహములు మొదలై నది మొదట మట్టి మొదలై న బానిచే పూయబడి వీరవ అగ్ని మొదలై న బానిచలన తేజోమయమై ప్రకాశించునట్లు, సాధకులకు ఆత్మకత్వమును దర్శించి అర్చిరీయః గనుచు, భక్త్యులను, ముఖభహిరులను ఆగుచున్నాఁడు.

11 అజం ద్రువం సర్వ తత్త్వైర్వి ర్విభుద్ధం
జ్ఞాత్వా చేవం ముచ్యతే సర్వపాతైః.

2-15

అపృథకహితమై, విశ్వలమై, వికల్పమై, అర్చిరీయమై అనిన కొని జీవులకు కమన్త పాపములనుండియు విడివలచున్నాఁడు.

12 వేదాహమేతం పురుషం మహస్త
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్,
తమేవ విదిత్వాతిమృత్యు మేతి
సావ్యఃపంథా విద్యతే యనాయ.

3-8

ఆ పరమపురుషుని (పరమాత్మను) మహాస్వరూపిగాను, ప్రకాశవర్ణరూపునిగాను, తమస్సువలన అపరమస్సువారుగాను చేతు ఎఱులించున్నాఁడు. అతని నాతిగా జీవులకు మృత్యువును జూచుచు న్నాఁడు. మోక్షమునకు ఇంకొకంకా లేకమున్నము లేదు.

13 యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కించిదస్మా
న్నాచీయో స త్యామోఽస్తి రశ్మిర్,
సృష్ట ఇవ స్తత్తో ఏవి తిష్ఠ త్యేక
స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్.

3-9

“దేవకంఠః శ్రేష్ఠమైవదిత్యాని, శ్రేష్ఠపదిత్యాని, “సర్వరశాః”
దిష్టదిత్యాని ఏదియిదేనో, ఏది వ్యక్తమునలే ఆకాశమందు నిలబడి
యున్నదో, అట్టి బ్రాహ్మణునిచేత ఈ గణనకు ప్రసంగము తలచు
గమన వ్యాప్తియై యున్నది.

14 తతో యదుత్పరతరం త దహష మనామయమ్,
య ఏతద్గమ్య రమ్యతా స్తే భవస్త్వభేతరే మఃఖ

మేవావియన్తి. 3-10

ఈ అగ్రస్థియొక్క కార్యకారణములకంటె “వేదైశ్చదియా”,
సూర్యసూక్ష్మైశ్చదియా, శాశ్వతయవస్థితమైవదియనగు బ్రహ్మణునియందు
ఏతదిహవారు వందలవహించు లగుచున్నాడు. తదితరము మఱుమానికి
గొంతుచున్నాడు.

15 సర్వాసపతిరోగ్రీవ స్పర్శభూత గుహాశయః,

సర్వవ్యాపి స భగవాన్ తస్మాత్సర్వగత శ్చిహ. 3-11

అ భగవంతులందు సమస్త ప్రాణులయొక్క ముఖములునూ,
శిరస్సులునూ, కంఠములునూ గలవాడై యున్నాడు. “సర్వః శివః, సా
శ్చివః” మృత్యువునుబోలెడు నిజమిరుచున్నాడు. అతడు సర్వవ్యా
పి. మంగళవిశ్వాభాషణ. అయినవాడు.

16 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽం ఒకరాత్యా

సదా బ్రహ్మణాం హృదయే సన్నివిష్టః,

హృదా మనీషీ మనసాద్భివృద్ధిః

య ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

3.13

పరమాత్మ అంగుష్ఠమాత్ర పరిమాణముతో హృదయగుహ
యందు నిలయుచున్నాడు. అదియు పరిపూర్ణము; సమస్త పాపాల
హృదయములందుండి మనస్సుచే కప్పబడి యున్నాడు. అతడు
జ్ఞానమునకు ప్రభువు. ఈ ప్రకార ముంబలవాడు మరణభయ లేనివా
డగుచున్నాడు.

17 పవద్వాతే పురే దేహీ హింసో శేలాయతే ఐహీ,

నశీ సర్వస్య లోకస్య స్థావరస్య చరస్య చ. 3.18

ఆ దేవుడు నిత్యార్థములకుల శరీర మును కట్టరాముండు
అత్మరూపమును నిలుపుచు, స్థావరబంగమాత్మకమైన నశల ప్రపంచమును
స్వాధీనము చేసికొని బయటకొని సంపదించుచున్నాడు.

18 మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యా

న్యాయినం తు మహేశ్వరమ్,

తస్యోపయవ భూతైస్త

వ్యాప్తం సర్వ మిదం జగత్.

4.10

ప్రకృతి మాయా యనియు, ఆ మాయను అర్థవతి శుశ్రూషణనియు
తెలియఁ దగినది. ఆ శుశ్రూషణయొక్క అవయవరూపములగు పదార్థములచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమై యున్నది.

19 యో యోనిం యోని మధితిష్ఠ త్యేకో

యస్మిన్నిన్నిదం నం చ విచైతి సర్వమ్,

త మీశానం వరదం దేవ మీద్యం

నిదాయ్యేమాం శాన్తి మత్యస్త మేతి.

4.11

ఆ ఈశ్వరుడు ప్రకృతియగు మానవులందు వసించియున్నాడను అర్థము అర్హముగఁ జూపుచున్నది; ఈ ప్రపంచమంతయు ఆతనియందే లయమగుచున్నది. అనిచే ముక్తి సాధనములగు, మృత్యువలనవాడగు, దేవుడు. అట్టి ఈశ్వరుని కాగుగ విచారించి తెలిసికొనువాడు పరమ శాంతిని (మోక్షమును) పొందుచున్నాడు.

20 నూత్నాభిసూక్ష్మం కలిలస్య మద్యే

విశ్వస్య స్రష్టార మనేకరూపమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా శివం శాన్తి మత్యస్త మేతి.

4-14

ఈ ప్రపంచమంతయు మోక్షాభిసూక్ష్మమై కలియువాడును, అగస్త్యుడుకూ, సృష్టికర్తయగు, అనేక రూపములు కలవాడును, అర్హతీతుడును, ప్రపంచమంతయు వ్యాపించియున్నవాడును, మంగళస్వరూపుడగు అగు పరమేశ్వరుని తెలిసికొని మనము గుఱవనుకొని పొందుచున్నాడు.

21 స ఏవ కాలో భువనస్య గోప్తా

విశ్వాధీప స్సర్వభూతేషు గూఢః,

యస్మి స్మక్తౌ బ్రహ్మర్షయో దేవతాశ్చ

తమేవం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాం శ్శినత్తి.

4-15

ఆ పరమాత్మయే కాలుస్వరూపుడనును, లోకమును కంఠమించువాడును, అగస్త్యునిపాలకుడనును, సమస్త ప్రజలందఱును గుహ్యముగ మగ్నువాడనును, ఋషులు, దేవతలు శాస్త్రసింహులట్టి దేవదేవులకు లయించువాడను. ఆతని నెఱిగి జనులు మృత్యు భావమును భేదించివేరుచున్నాడు.

22 ఘృతాత్పరం మణ్డమివాతి సూక్ష్మం

జ్ఞాత్వా శివం సర్వభూతేషు గూఢమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముద్యతే సర్వపాతైః

4-10

ఘృతమునకుం బను అతి సూక్ష్మమైనవానిని, పను స్త్రావాలు
బండును దిగూఢముగ నున్నవారినిను, ఆద్యయిగూర్చునను, ప్రపంచమునకును
వ్యాపింపియున్నవారినిను అగు అత్యంతపుది ఎఱిగి
మనుజులగు పను స్త్ర పాపములనుండియు విడిపడుచున్నాఁడు.

23 నైవస్త్రి న పుమా నేష నైవ దాయం వపుంసకః,

యద్యచ్ఛరీర మాదత్తే తేన తేన స యుజ్యతే. 5-10

ఆ పరమాత్మ స్త్రీ కాదు, పురుషుఁడు కాదు, వపుంసకుఁడు
కాదు. ఏ యే దేహములం దాతఁడు ప్రవేశించునో, ఆ యా శరీర
ములలోఁ గూడియుండును.

24 యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః,

తదా శివ మవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి. 6-20

ఆకాశమును యద్యమునలె చ్చుట్టచుట్టు కెల్ల శక్త్యులు కాదో
అట్లే చర్మమాత్రమే నెఱుంగక మఱియుండుక్క నాశము కావరదా.

25 యస్య దేవే సరాభక్తి ర్మథా దేవే తథా గురౌ,

తస్యైతే కథితా ప్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః 6-23

ఎవనికి శివవంశస్థులయందు విశేషభక్తి కలదో, అట్లే గురువు
సందును కలదో, అట్టి మహాత్ములకు శివదేశింఁబడిన ఈ గోధ
ల్పాయి చక్కగా ప్రకాశించును. (అనుభవమునకు వచ్చును.)

15. హంసోపనిషత్తు

1 బ్రహ్మచారిణీ శాస్త్రాయ దాస్త్రాయ

గురుభక్తాయ హంస హంసేతి.

'హంస, హంస' అని పరమహంస స్వరూపమును (భగవత్ స్వరూపమును) సదా భ్యాసించునట్టియు, ఇంద్రియ నిగ్రహము గలిగినట్టియు, గురుభక్తత్వము అగు బ్రహ్మసమము జ్ఞానము బోధించువానియగును.

2 సర్వేషు దేహేషు వ్యాప్యవర్తతే, యథా హ్యగ్నిః,
రాస్త్యేషు తిలేషు తైలమివ విచిత్యా స మృత్యు మేతి.

కొయ్యయందు అగ్నిచేతన, ముత్యలందు సూర్యుడైనను, సమస్త దేహములందును వ్యాపించియున్న పరమాత్మను తెలిసి కొనుటవలెను మృత్యువును (జగత మంతాములను) రాండును;

3 తస్మి వ్యవో వితీయతే మనసి గతే సంకల్ప
వికల్పే దగ్ధే పుణ్యపాపే సదాశివః శక్త్యాత్మా సర్వత్రా
వస్తితః స్వయంబోధితః కుర్తో బుధ్ధో నిశ్శోనిరక్షానః
శాస్త్రః ప్రరాశత ఇతి వేదప్రపదవమ్, వేదప్రపద
సమ్.

జ్ఞానముచేత మమస్సు అయింపఁబడఁగా, మమస్సువంటి సంకల్పవికల్పములు తొలగిపోఁగా, పుణ్యపాపములు (జ్ఞానాన్ని చేత) దగ్ధములు కాఁగా, సర్వశక్తి స్వరూపుడగును, సర్వత్ర తెలఁబడుచుండువానియగును, స్వయంబోధి స్వరూపుడగును, శిష్యుఁడగును, బుధ్ధుఁ

మనః, విద్యుదాను, నిరంజనుడును, శాంతిమయుడు అగు సవా శిష్యుడు (పరమాత్మ) ప్రకాశించుచున్నాడు (అమభూతిః తస్య చున్నాడు)

16. ఆరుణికోపనిషత్తు

- 1 ... దౌషధవ దశవమాచరే దౌషధవ దశసం ప్రాశ్నియా ద్యథాలాత మిశ్నియాత్ బ్రహ్మచర్య మహింసాం చాపరిగ్రహం చ నత్యం చ యత్సేన హే రక్షత హే రక్షత హే రక్షత ఇతి. 3

దౌషధమును స్వీకరించుటయు భోజనమును (మితముగ) భుజించుటయు బ్రహ్మచర్యమును, అహింసను, అపరిగ్రహమును, నత్యమును ప్రయత్నించుటయుగ రిపుక రక్షింపబడును (అచ లంఛించుటలేదు).

- 2 ... కామశ్రోధహర్షలోభమోహమదమాత్సర్య దంభ దర్పేచ్ఛానూయా సుమత్వాహంకారాదీ నపి పరిత్యజేత్. 4

కామము, శ్రోధము, హర్షము, లోభము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము, దంభము, దర్పము, ఇచ్ఛ, అనూయ, మిమత్వము, అహంకారము మున్నగువానిని పరిత్యజించుటలేదు.

17. గర్వోపనిషత్తు

- 1 ముతుకాలే సంప్రయోగత ఏకరాతోషితం కలలం భవతి.

- 2 సప్తరాశ్రోషితం బుద్ధుదం భవ త్యర్థమాసాభ్యస్తరేణ
 పిష్టో భవతి, మాసాభ్యస్తరేణ కఠినో భవతి, మాస
 ద్వయేన శిరః పురుతే మాసత్రయేణ పాదప్రదేశో
 భవత్యథ చతురే మాసే జకరకఠీనదేశో భవతి,
 పంచమే మాసే పృష్ఠపంశో భవతి, షష్ఠీమాసే
 నాసాః శ్రోత్రాణి భవన్తి, సప్తమే మాసే జీవసంయుక్తో
 భవ త్యష్టమే మాసే సర్వసంపూర్ణో భవతి, నవమే
 పిపతే.

మొదటికాలమున నుండు 11 సంవత్సరము ఒక్క రాత్రియందునేని
 (శుక్లశోణిత పదార్థము) ముగ్ధ అగుచున్నది. ఏడురోజులు తిండి
 నతో బుగ్గ అగుచున్నది. పదునైదు దినములకు పిండుమగుచున్నది.
 ఒక నెలకు గట్టియగుచున్నది. రెండు నెలలకు కాళ్ళు కలుగు
 చున్నది. నాలుగు నెలలకు కనిపు, పడుము కలుగుచున్నది. ఐదవ
 నెల తెన్నెముక కలుగుచున్నది. ఆఠవనెల ముక్కు, కన్నులు,
 చెవులు కలుగుచున్నది. ఏడవనెల ప్రాణము కలుగుచున్నది. ఎని
 మవనెల శరీరముయొక్క అవయవములన్నియు సంపూర్ణముగ
 కలుగును. తొమ్మిదవనెల సంపరిమలుచున్నది.

- 3 పశ్చాత్కృతస్సమర్థః పశ్చాత్కృత తేజసాది గర్భరసశ్చ
 సమృజ్ఞానాధ్యానాదక్షర మోంకారం చింతయతి తదేవ
 చైకాక్షరం జ్ఞాత్వాప్తో ప్రకృతయః పోదక వికారా
 శ్చరీరే తస్మైవ దేహినోఽథ నవమే మాసే సర్వలక్షణ
 జ్ఞానదరణ సంపూర్ణో భవతి. పూర్వజాతిం స్మరతి
 కుభాకుభం చ కర్మ విందతి.

గర్భస్థుడు శిశువు పంచభూతస్వరూపుడనును, నడుమీడును అగుచున్నాడు. మంచేర్చుచుండుటతోఁగూడి అతఁడు సంభరపాదులను ఎఱుంగుచున్నాడు. మంచి జ్ఞానముచేతను, భ్యాసముచేతను ఓంకారమును ఎఱుంగుచున్నాడు. పరబ్రహ్మ స్వరూపమైన ఆ ఏకాంతమును (ప్రళయమును) తెలిసికొనుచున్నాడు. ఈ శరీరము వలన ఎదిగుచి శ్రవణమును, పదునాఱు వికారములను కలప్తు. శౌన్దర్యము నెఱుంగుచు అన్ని లక్షణములను పూర్తియగుచున్నది. ఆత్మతే జీవుఁడు తన పూర్వపుటాకిని, పూర్వకర్మను, చేయఁజేపు కర్మను, ముదికర్మను, తెడకర్మను తెలిసికొనుచున్నాడు.

4 నానాయోని సహస్రాణి దృష్ట్యాచైవ తతో మయా,
అపారా వివిధా భుక్తాః పితౄశ్చ వివిధాః ప్రనాః.

(అప్పుడు గర్భస్థజీవుఁడు ఈ ప్రకారముగ చింతన చేయుచున్నాడు—) నేను అనేక స్త్రీ యోనులను చూచినాను. అనేక కములైన అహారములను ఘనీకరించి, అనేక స్తనములవ్వారా స్త్రీరమును పానము చేసితిని.

5 జన్మభూమిర్ని సర్వాభూ శ్శ్మశానమపి మే పురా,
చతురశీతి లక్షేషు యోనిభేదేషు చాభవమ్.

నాకు నమస్త భూమియు జన్మభూమియే. నమస్త భూమియు శ్మశానమే. నేను ఎనుఁబదియారు లక్షల యోనిభేదములందు జన్మించితిని.

6 జాకశ్చాస్మి మృతశ్చాస్మి సంసారశ్చాస్మి పునః పునః,
జన్మమృత్యుశ్చ పునర్జన్మ పునర్మృత్యుశ్చ పునర్జన్మః.

ఎన్ని యోసార్లు పుట్టిరిని, ఎన్ని యోసార్లు చచ్చిరిని, ఎన్ని యోసార్లు నంపారినై యుంటిని. పుట్టెడి, చచ్చుట, మరల పుట్టుట, చచ్చుట ఈ ప్రకారముగ నా కాలము గడిచిపోయినది.

7 గర్భవాసే మహద్దుఃఖం మోహో దుఃఖం చ జన్మమ, బాల్యే దుఃఖం తథా శోకః పారవశ్యం చ మూఢతా

గర్భవాసము మహాదుఃఖకరమైవది—జన్మం వర్జ్యమయినదని మోహము మహాదుఃఖకరమైవది. బాల్యమునందు సోభము, శోకము వరవశస్యము, మూఢత్వము కలుగుచున్నది.

8 హితాకరణ మాలస్య మహితాచరణం తథా, యౌవనే విషయాసక్తి స్తాపత్రయవిపీడితః,

యౌవనమునందు హితకార్యములు చేయక పోవుటయు, హితవిరహము, అహితకార్యముల వాచరింపుట, విషయాసక్తి, తాపత్రయముచే బాధించబడుట సంభవించుచున్నది.

9 వినైరోగ్యే వార్ధక్యే మరణే తు మహద్దయమ్, అశయా దాభిమానేన కామక్రోధాది సంకతే, అత్యుక్తే మహద్దుఃఖ మప్యతంత్ర్యే దుఃఖితః

స్వాత్మ్యమునందు చింతయు, రోగములు కలుగుచున్నవి, మరణమునందు మహాభయము బొందుచున్నది. అశయము, అభిమానముచేతన శాస్త్రమున కామక్రోధాదుల సంకటమునందు తిరిగిరావలచేతన, అత్యుక్తగతచేతన విప్పి లి దుఃఖము కలుగుచున్నది.

10 దుఃఖపీఠవిదం జన్మ దుఃఖరూపం చ దుస్సహమ్, నిష్పత్తిధర్మో నోపాత్తో న యోగజ్ఞానసాధనమ్.

ఈ జన్మము దుఃఖమునకు బాధకమైయున్నది. దుఃఖరూపమైవది. ఇందు సహించరానిదై యున్నది. నేను నిష్పత్తి ధర్మ

మును మునులు చేతులేదు. యోగము యొక్క గాని, జ్ఞానము యొక్క గాని సాధన మేమియును చేతులేదు.

11 అపరో దుఃఖోపధా మగ్నో ప పశ్యామి ప్రతి

। కియామ్,

ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిర్మామ్రోధినంతతిమ్.

అహో! దుఃఖవిముక్తమున నేను మునిగియున్నాను. దీనికి ప్రతికార మేమియు ఎఱుంగక యున్నాను. అజ్ఞానమునకు, మరల మరల ధిర్మానముగగాక! కామ్యోధనంకటమునకు ధిర్మానముగ గాక!

12 సంసారశృంఖలం దిగ్ధి గాచార్యా జానమాప్నుయామ్

యది యోన్యాః ప్రముంచామి సాంఖ్యం యోగం

సమాశ్రయే.

సంసారమును గొలుపుటకు ధిర్మానముగగాక! ఈ గర్భము నుండి అనుకుట వచ్చినదిను నద్వైతము ఆశ్రయించి జ్ఞానమునకు జొరవెడలను. ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి వెలువడినచో నేను సాంఖ్య యోగమును తొలగ జత్రయించెదను.

13 అకుభతయవర్తారం ఫలము స్థితదాయకమ్.

యోన్యాః యది ప్రముంచామి తం ప్రవర్తే

మహేశ్వరమ్.

ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి. నేను అనుకుట వచ్చినచో, అకుభమును తొలగించువాని. ము యోగోపయము నొనంగు వాని. ను అగు మి సేశ్వరుని కరణులొందెదను.

- 14 అకుభక్షయకర్తారం పురుషార్థప్రదాయినమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముంచామి ప్రపద్యే
జగదీశ్వరమ్.

ఈ యోగిచార్మము నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో,
అకుభక్షమును తొలగించువాఁడనును, పురుషార్థముల నొసంగువాఁడనును
అగు జగదీశ్వరుని శరణుఁజొందెదను.

- 15 సర్వశక్తిం చిదాత్మానం సర్వకారణకారణమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముచ్చ్యేయం ప్రపద్యే పరమే
శ్వరమ్
గర్వం పశుపతిం కుద్రం మహాదేవం జగద్గురుమ్.

ఈ యోగి నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో, సర్వశక్తి,
చుంఠేయము, సర్వకారణములకును కారణభూతమైవవాఁడనును, భక్తఁ
డనును, పశుపతియు, కుద్రమేదనును, మహాదేవుడనును, జగద్గురువును
అయిన పరమేశ్వరుని శరణుఁజొందెదను.

- 16 యోనిఖన్డా త్ప్రముచ్చ్యేయం యది తప్పేయ మహత్తమః
ఈ యోగి బంధమునుండి వెలువడినచో గొప్పతమమైన నాచ
రించెదను.

- 17 గర్వవాసా త్ప్రముచ్చ్యేయం యది విష్ణుం భజే హృది
అమృతపద మానందం నారాయణ మనామయమ్.

ఈ గర్వవాసమునుండి ఇయిటకు వచ్చినచో అమృతశ్రవణమును
మోక్షమును) కలుగఁజేయువాఁడనును, అనందరూపుడనును, అనా
నియమమును, నారాయణులగు ను అగు విష్ణువును హృదయ మందు
గ్రానించెదను.

- 18 మాతృకుక్షే నిబద్ధోఽస్మి ముచ్చేయద్వద్య బద్ధవైః,
వాసుదేవం ప్రతోష్యామి భగవన్త మనన్యధీః.

నే నిత్యము కల్లిగర్భమందు బంధింపఁబడి యున్నాను. ఈబంధన ములనుండి విడుదలయైనచో భగవంతుఁడు వాసుదేవుని అనన్య చిత్తముతో భజించి నంతో మహిమపడెను.

- 19 పురా పరణసస్యోర్థే కృతంకర్మ కుభాకుభమ్,
ఏకాశీ తేన దహ్యామి గతాస్తే ఫలభాగినః.

పూర్వము నేను ఇతరులకొఱకై కర్మలను చేసినది. ఇప్పుడు ఒంటరిగ నే నిర్వాహించుచున్నాను. ఫలమును బొందినవారందఱును నెవరితోయిన.

- 20 నాస్తీశ్యేన కయం త్యక్త్వా పాపా న్యకరవం పురా,
దుంభామి తత్పలం స్పృద్య భవిష్యా మ్యాస్తక స్త్రితః.

పూర్వము నేను నా స్థితులకై ఇతరులను వదలి ఆశీకరవ ములను చేసినది. ఇప్పుడు నా పాపఫలమును అనుభవించుచున్నాను. ఇంక దూరము నేను ఆ స్థితులకై యుండెదను.

- 21 ఏవం నానావిధా నర్థా స్పరిచిస్త్య ముహుర్ముహుః,
శశ్వత్సాంసారికం దుఃఖం స్మృత్వా నిర్వేద మాప్య చ.

అవిద్యారామకర్మాద్యై ర్ముహ్యతే జన్తు రాంతరః.

ఈ ప్రకారముగ ఆశీకరింపఁబడెన బంధములను గుఱించి మాటి మాటికి చింతనచేసి, జపన మంతరారాప నంపారవిమఘాయను ముహుర్ముహుః సంస్మరించి గర్భమందలి జీవులను పై రాగ్యమునుబొంది

అజ్ఞానము, కామము, కర్మము మున్నగువానిచే మోహము నొందు చున్నాము.

22 స వై జంతుః శ్రీయోనికతం గత్వా యోనిద్వారముపే
త్య ముముక్షుర్మతే, తత్రాశక్తో యంత్రేణపిద్యతే
మహతా దుఃఖేన స్థితీ పిష్యతే ప్రసూతివాతేన,
జాతమాత్రస్తువైష్ణవేన వాయునా సంస్పృశ్యతే, తద్ధా
న స్మరతి నైవ కించన పారత్రికం నా పరోక్షపు
గ్భవతి.

ఆ కర్మణః పంచకాలాది శ్రీల యోనిద్వారములను పొంది
యన్నాడు. ఇప్పుడు ఆ యోని ద్వారమునుండి విడుదల పొందుటకు
ప్రయత్నించుచున్నాను. అట్లు విడుదలపొందుటకు శక్తి లేనివాడై
యంత్రము నందు రగుల్కొనియున్న పీడించులనుచున్నాను. మహాతి
శయముచే స్థితీయు నొందుచున్నాను. ప్రసవవాయువుచే పీడింపఁ
బడుచున్నాను. జాతమొందినవంటనే అతడు వైష్ణవవాయువుచే
వాక్యపించబడుచున్నాను. అట్లనే అతడు పరలోకసౌభగ్యము చేంది
నట్లగునుటలేదు. అందు అపరోక్షకర్మము లేక యుండును.

23 భూమి సంస్పృశ్యనా ఋస్తు రుగ్రవృత్తామరో భవేత్
జలసంస్పృశ్యమాదూర్ఢ్యం దృగ్భోష. ప్రస్థస్థి వళ్యతి.

భూమియొక్క. స్పృశ్యతయిన వెంటనే కర్మమును ప్రారంభిస్తే
కల వాగును, సామనయను అగుచున్నాను. జలముచే కడుగు
బడిన తరువాత అతనికి ఆ వృద్ధిదోషము తొలగుచున్నది.

24 స హ వై జాతస్థ. జన్మమరణ కర్మ కుభాకుభసౌధస
మూర్తిర్వావనాశ్చ నిగూహితా భవన్తి.

అట్లుగాక, అజ్ఞానముచే సంసారమును బొందువానికి కీటకమునకువలె సరళముతో సజ్జానమైన ఈ దేహముందు, మూర్ఖత్వముచేత చానము చేయు దుష్కర్మములుగను, అతత్త్వము గాఢానందో జీవ్యము విరక్తిగెలుచును—అని విష్ణులాన మహాశివునియు,

18. నారాయణోపనిషత్తు

- 1 అథ నితోనారాయణః, బ్రహ్మోనారాయణః, శివశ్చ నారాయణః, శక్రశ్చ నారాయణః, ద్యౌవా పృథివ్యా చ నారాయణః, కాలశ్చ నారాయణః చిశ్చ నారాయణః, తిర్య్యం చ నారాయణః, అథశ్చ నారాయణః, అంతర్వహిశ్చ నారాయణః, నారాయణ ఏ వేదం సర్వం యద్యుతం యచ్చతస్యం, నిష్కళంకో, నిరంజనో, నిర్వికల్పో నిరాఖ్యాతఃపుష్టో దేవ ఏకో నారాయణః స ద్విశ్టియోఽస్తి కశ్చిత్, య ఏవం వేద స విష్ణురేవ భవతి, స విష్ణురేవ భవతి. 2

నారాయణుడు నిర్వ్యూహః బ్రహ్మదేవుడు నారాయణుడే, శివుడు నారాయణుడే, ఇంద్రుడు నారాయణుడే, భూమాగ్ని కాళములు నారాయణుడే, కాళత్వము నారాయణుడే, చక్ర దిక్కులు నారాయణుడే, తిర్య్యభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, అభోభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, పుష్కభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, బాహ్యభ్రమంబులయందున్నదంతయు నారాయణుడే. ఈ సమస్తము నారాయణుడే, భూత భవిష్య ద్విత్తమానము అన్నియు నారాయణుడే, నారాయణుడు

నిష్కలంకుడు, నిశంకుడు, నిర్వికల్పుడు, బాహ్య చే నిర్వచింప
కగ్యము కానివాడు, శుభ్రుడు, దేవుడు, అద్వితీయుడు, అతడు
తప్ప మరొకఁడు ఎవఁడును లేడు—ఈ ప్రకారముగ తెలిసికొను
వాడు విష్ణుచే (నారాయణుడే) యగు చున్నాడు.

2 ఓ మిత్రుగై వ్యాహరేత్, నమ ఇతి పశ్చాత్, నారా
యణాయేత్యుపదిష్టాత్, ఓ మిత్రేకాక్షరం, నమ ఇతి
ద్యే ఉతరే, నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి, ఏతద్వై
నారాయణస్యోష్ఠాక్షరం పదం, యోహునై నారాయణ
స్యోష్ఠాక్షరం పదమభ్యేతి, అపవ్రుణుప స్పర్శ మాయు
రేతి, వింశతే ప్రాణాపత్యగ్ం రాయస్పృహం గోపత్యం
తతోఽమృతత్య మశ్నుతే తతోఽమృతత్య మశ్నుత
ఇతి, య ఏవం చేద.

3

మొదట 'ఓమ్' అని ఉచ్చరించవలెను. తదుపరి 'నమో' అని
ఉచ్చరించవలెను. దిమ్మట 'నారాయణాయ' అని ఉచ్చరించవలెను.
'ఓమ్' అను అక్షరము ఒకటి 'నమో' అను అక్షరములు రెండు,
'నారాయణాయ' అను అక్షరములు నాలుగు. ఇదింటి శ్రీనారాయణ
అష్టాక్షర మహామంత్రము, ఎవఁడు అక్షరములకుల ఈ మంత్రమును
ఎవఁడు ఇక్ష్లే, బ్రహ్మచారి, క్షత్రియ, నిష్కామకుడు, గృహము
దేయుడో అతడు దీర్ఘాయువు కలవాడగుటకు ప్రాణత్యమును
చేయును, స్వస్థాభివర్ధ్యమును పడయును, భవభావ్యాది విశ్వకర్మ
మును, పంపవను చేయును. ఎతడు దీని నలులనిగో అతడు అమృ
తత్యమును (మోక్షమును) పడయుచున్నాడు.

3ప్రత్యగోపందం బ్రహ్మపురుషం ప్రణవస్యచా
నమ్ అరాత ఉరారో మరాత ఇతి తా అనేకధా నమ

భవత్తదేతదోమితి యముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ జిహ్వ
సంసారబంధనాత్. ఓం నమోనారాయణాయేతి మం
త్రోపాసకః వైకుంఠభవనం గమిష్యతి.

బ్రహ్మజ్యోతేవీపుత్రో బ్రహ్మజ్యోతిమధునూ
దసః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాఖో బ్రహ్మణ్యో విష్ణు
రచ్యుత ఇతి. సర్వభూతస్థమేతం వై నారాయణం
కారణ పురుష మకారణం పరంబ్రహ్మమ్. 4

'అ'కార, 'ఉ'కార 'మ'కారములను ఈ మాండూక్యరమింజను
కలదీ 'ఓం' అను ప్రగత మగుచున్నది. ఈ ప్రణవమునకు అర్థము
ప్రత్యేకానందస్వరూపమున పరబ్రహ్మము. ఈ ఓకారమును ఆర్థ
యైక్యముగా స్వరణచేయు యోగి జపన నిరణ రూప సంసారబంధ
మను నుండి విడివడు చున్నాడు. 'ఓం నమో నారాయణాయేతి'
అను ఆస్టాక్షర మంత్రమును ఉపాసించువాడు వైకుంఠలోకమును
పొందుచున్నాడు. సర్వవ్యాపకమున పరబ్రహ్మ స్థానయై భ్రంత
రీకమునకు విజ్ఞానభవమై, అంతర్యామినిగా, అంతర్యామిగా ప్రకాశించు
చున్నది. అది ముఖ్యతరై ప్రకాశమాప్రయోగి. పరబ్రహ్మ స్వరూపుడై
తగు నారాయణుడగు బ్రహ్మణ్యుడు. 'దేవీప్రసాదం, మధునగాద
నం', నమస్త్యభావంబును విక్ర'ణే నారాయణుడు. అంతర్యా
మియై తెలుగొందుచున్నాడు. అతడు సర్వవ్యాపియై ఈ భవమున
ప్రవేశమునకు కారణభూతుడై, తనకు 'దేవీకారణమేదియను
లేనొకడై తెలుచుచున్నాడు.

19. పరమహంసోపనిషత్తు

1 యచ్చిత్తం తత్పదా మయ్యేవాపతిస్తతే తస్మా దహం
చ తస్మిన్నేవాపస్తీయతే.

పరమహంసయగువాఁడు తనది క్షమముగా వాయించే (భగవంతుని యంటే) స్థాపించును. కాబట్టి సమమ అతనియందును ఉండువాఁడు.

2 సర్వకర్మాణి సస్సర్వసౌమ్యం బ్రహ్మజ్ఞం చ హిర్వా... .

పరమహంస పమత్తకర్మలను త్యజించి బ్రహ్మజ్ఞుడగును (బ్రహ్మజ్ఞానభావనను) కూడ పడలిచెడి (అర్హతకలయుండు) యుండును.

3 స్వవపుః కుంభ మివ దృశ్యతే

పరమహంస తిలదేహమును శవము మాడ్కి... (పరమహంస) చూడఁడు.

4 సర్వా న్కామా స్పరిత్యజ్య అద్వైతే చరమే స్థితిః.

పరమహంస కోరిక లన్నింటిని త్యజించి అద్వైతమున మాత్రమందు మునుగును స్థాపించియుండును.

5 జ్ఞానదండో భృతో యేన ఏకదండి న ఉచ్యతే.

జ్ఞానదండమును ఏదయు భజించునో అతడు 'ఏకదండి' నన్నానని యనఁబడును.

6 కాష్ఠదండో భృతో యేన సర్వాశీజ్ఞానవర్జితః

తిథిజ్ఞానపై రాగ్యకమాదిగుణవర్జితః

భిక్షమాత్రేణ యోజీవే తృ పానీ యతిప్రతిహః.

ఏదడు కేరలము కాష్ఠదండమును ముత్రము గ్రహించిన వాఁడు, ప్రాచుండిక భోగము లన్నింటిని అనుభవించువాఁడు, అధ్యాత్మిక జ్ఞానము లేనివాఁడు, తిథిజ్ఞ (పిప్ప), జ్ఞానము, పానీయము

గట్టమను, శమదశాదిగణములు శీర్షవాచనము, భిక్షాచరణ మాత్రముతో, కాంచనము గమప్రవాచనము అయియుండవలెనో అనియు పామియు యాత్మాగ్ని శమదప్రత్తిని వశంపఁ దీసివేసెనాచును అనియు,

20. అవ్యుతఖిందూపనిషత్తు

1 ఏమ్ మనోహా ద్వివిధం ప్రోత్తం శుద్ధం శాశ్వతమేవ చ
అశుద్ధం కామనంకల్పం శుద్ధం కామవివరితమ్. 1

మనస్సు కృష్ణ మోక్షము, అశృష్ణ మోక్షము "సంసారములగు"
 దృశ్యలుగనవి. కోరికలకల మనస్సు అశృష్టమును, కోరికలలే.
 మనస్సు కృష్ణమును అనును.

2 మన ఏక మనుష్యాగాం కారణం జన్మమోక్షయోః,
జ్ఞానం విషయమూర్తం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతమ్.

మనముల గొంట్లనుండి, మోసి, ముందు కాలము మనస్సు
తరుల యొక్క గొంట్లనుండి, మోసి, ముందు కాలము మనస్సు
తరుల యొక్క గొంట్లనుండి, మోసి, ముందు కాలము మనస్సు

3 యథా నిర్విషయస్యావ్యయ మనసో ముక్తి రివృత్తే.
అథ నిర్విషయం నిత్యం మనఃకార్యం ముముక్షుణా.

వివరములు క్రిముఖాది ముద్రాపత్రములను కలసిగలవి
 ఆచార్యునివారును ముద్రాపత్ర నిర్ణయము లేని ముద్రాపత్రము వివరము
 గమించుముగా చేయవలయును.

- 4 నిరస్తవిషయానంగం సంనిరుద్ధం మహాహృది.
యదాయాత్మాత్మనో భావం తదా తత్పరమంపదమ్.

4

విషయమంటే అనర్థమిది వదిలి హృదయమంటే శక్తి అని
నిరోధింపబడి ఎట్లాను మహిమ వరా అత్మశక్తిగఁ పరమమని పోయినదా
అట్లా తదిది ఉత్తమమైన పదమని (స్థానము) తెలియఁగలను.

- 5 కావచేన నిరోద్ధవ్యం యావద్భృది గతం క్షయమ్,
ఏతజ్జ్ఞానం చ ధ్యానం చ శేషో న్యాయశ్చ విస్తరః 5

హృదయమంటే కలలవహనం ఎలా విలసితమైనదా
వీటిన్నాదు నిరోధింపబడఁగలను. ఇట్లే ధ్యానము, విస్తరి
యోగము, లక్ష్మి ఏ న్యాయము (వాక్యము) అట్లాను విస్తరి
కాలగంభ్య.

- 6 తదేవం నిష్కళం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్వ్రహ్మసామితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మసంపద్యతే ద్రువమ్ ॥

ఆ బ్రహ్మము నిష్కళమై, నిర్వికల్పమై, నిరంజనమై
యగును. ఆ బ్రహ్మమే 'నీవు' అని 'నానీకానంద' యనగా మహా
జ్ఞాన పర్యయముగా బ్రహ్మమే యగుననబడును.

- 7 నిర్వికల్ప మనస్తం చ హేతుదృష్టౌ స్తపర్ణితమ్,
అవమేయ మనాద్యం చ యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః.

9

నిర్వికల్పమై, అనంతమై, కాళవర్ణమై, స్వప్నాంతరహితమై
అప్రమేయమై, అవాతయైబట్టి అప్రహృతమై తేలికొని భూమి
బంధమునుండి విడివడి నున్నది.

8 న నిరోధో న చోత్పత్తిర్న బద్ధో న చ సౌధకః,

న ముముక్షు ర్నవై ముత్త ఇచ్ఛేషా పరమార్థతా. 10

నిరోధములేదు, ఉత్పత్తిలేదు, బద్ధుడగు లేదు, సౌధమునకు
లేదు, ముముక్షువు లేదు, ముత్తము లేదు—ఇదియే పరమార్థ
తత్త్వము.

9 ఏక ఏవాత్మా మస్తవోఽజాగ్రత్స్వప్నసుప్తిషు

స్థానత్రయవ్యతీతస్య పునర్జన్మ న విద్యతే. 11

మతమము చేయఁదగిన అత్మ జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలందు
ఒక్కటే అయియున్నది. అజాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలను మూడవది
అవర్ణనను జాగ్రత్వానికే పునర్జన్మము లేదు.

10 ఏక ఏవ ఏ ధాతాత్మా భూతేభూతే వ్యవస్థితః,

ఏకధా బహుధాచైవ దృశ్యతే జలచంద్రవత్. 12

ప్రాణులకు అత్మయైవది ఒక్కటే. అది సమస్తప్రాణులందును
కలదు. అ అత్మ నీటి యందు చంద్రునివలె ఒకటిగాను, అనేకము
గాను కనబడుచున్నది.

11 ఘటసంభృతమారాళం బియమానే ఘటే యథా,

ఘటో బియేత నారాళం తన్మన్తో సభోవమః. 13

ఘటము నీటిని బోలునట్లు. అంతటి అరాళమును నీటిని
బోలులేదు. ఘటము మాత్రమే నీటిని బోలునన్నాడు. అన్యే

శబ్దము ఆ ఆకాశముతో సమానముగా మన్నాడు. (అతడు చిదాకాశస్య సమానుః).

12 పుటప ద్వివిధాకారం భిద్యమానం పునఃపునః,
తద్వర్ణం ప చ జానాతి స జానాతి చ నిర్భయః. 14

గుంపవలె శరీరము వివిధముగా, ఆకృత్యం కలిగి యున్నది. పునః పునః నాశనము కొందునట్లే శరీరము తన నాశనమును తెలిసికొనుట శేషం. ఆత్మ మాత్రమే నా తెలిసికొనుచున్నది.

13 శబ్దమాయావృతో నైవ తమసో యాతి వృష్టిరే,
భిన్నేతమసి చైకత్వ మేక వివాసుపశ్యతి. 15

శబ్దాది ప్రపంచమాయచే ఆవరింపబడి యుండువాడు ఆ మాయాయందు అంధకారము నుండి ప్రకాశమునకు వచ్చుట లేదు. (ప్రకాశగూఢ బ్రహ్మమును తెలిసికొనుట లేదు.) ఆ అంధకారము తొలగినచో ఏకబ్రహ్మని ఒక్కడనుగానే చూచుచున్నాడు.

14 శబ్దాక్షరం పరంబ్రహ్మ తస్మిన్నేదే సుపక్షరమ్,
తద్విద్వాసక్షరం ధ్యాయే ద్యదీచ్ఛే చ్ఛాంతిమాత్మనః. 16

ప్రణవశబ్దమునందు సాక్షరహిక్షరమైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మము కలదు. ఆ ప్రణవశబ్దము లయింపగా ఏ అక్షర పరబ్రహ్మము లేదని మనుష్యులతో, ఆ సాక్షరహిక్షరమైన పరబ్రహ్మమును ఆత్మ శాంతిని కోరుట్లది సేవ. ధ్యానింపబడెను.

15 ద్వే విద్యే వేదితవ్యే తు శబ్దబ్రహ్మపరం చ యత్,
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరంబ్రహ్మధి గచ్ఛతి. 17

రెండింటిలోను కూడ తెలిసికొనవలెను—శబ్దబ్రహ్మమును సూర్వి పరబ్రహ్మమును సూర్వి; శబ్ద బ్రహ్మమును చక్షుః—తెలిసికొనవలెను, పరబ్రహ్మమును పొందునవచ్చును.

- 16 గ్రంథ మత్యస్య మేవాపి జ్ఞానవిజ్ఞాన తత్పరః,
పరాతి మివ ధాన్యార్థీ త్యతేద్గ్రంథ మశేషతః. 18

బుద్ధికాలి వేదశాస్త్రీది గ్రంథములను జాగుగ అభ్యసించి జ్ఞాన, విజ్ఞానములందు తత్పరుడై, ఆ తరువతీధాన్యమును కోరుచున్నవాడు పొట్టును పడలివేయునట్లు—ఆ గ్రంథముల నన్నిటిని పడలి వేయువలెను.

- 17 గవా మనేకవర్ణానాం క్షిరస్యాప్యేకవర్ణతా,
క్షిర పత్రకృతే జ్ఞానం తింగిపస్తు గవాం యథా. 19

ఆవులు వలుకంగులు కలిసి తియ్యుచున్నను, వాని యొక్క—పాలు ఒకేవర్ణము కలిగియుండు చున్నది. ప్రపంచమునటి అమల విధిగూడములు ఆవులు, జ్ఞానరూపమును ఆత్మ పావంటిది.

- 18 మృతమివ వయసి నిగూఢం
భూతేభూతే చ వనతి విజ్ఞానమ్,
సతతం మనసి మన్మయితవ్యం
మనోమంథాన భూతేన. 20

పామునకు నేయి నిగూఢముగ మంచుపట్టు ప్రతిపాణి యందును విజ్ఞానగూఢమును ఆత్మ నిగూఢముగ చున్నది. నరూపసమృద్ధి ముఖించి ఆ ఆత్మయను మనీకమును వెలువరించవలెను.

- 19 జ్ఞాననేత్రం సమాదాయ చోద్ధరేద్వహ్నివ త్వరమ్
నిష్ఠలం నిర్మలం శాస్త్రం తస్యప్రహవితి స్పృతమ్. 21

మహానామో ధ్వాంశ్చైత్రము కలవాఁడై మహమ్ముడు పంథించి
'సమ్యక్-త్వము, నిశ్చల్యము, సంకల్పమహర్ది బ్రహ్మమే నేమ' అని యెంచి
అబ్రహ్మమును అనుభవించి 'నిగ్రహస్యజ్ఞోపవీతమ్.

20 సర్వభూతాధివాసం చ యద్బూలేషం పసత్కవి, సర్వా
నుగ్రాహకత్వేన తవస్మరణం వానుదేవ స్తదస్మరణం
వానుదేవ ఇత్యుపనిషత్. 22

'సమస్త భూతులకు ఆధారముగ నున్నవాఁడై, సమస్త భూతు
లందు వసించుచు, సమస్త భూతులకు సందర్శించుచున్న యెవని
'బ్రహ్మదేవ' నను, ఆ వానుదేవుడని నేమ.'

21. అమృతనాదోపనిషత్తు.

1 ఓం శాస్త్రాజ్ఞాధీత్యమేధావీ అభ్యస్త్య చ పునః పునః
పరమం బ్రహ్మవిజ్ఞాయ త్తత్తావ త్తాస్యభోక్తృవేత్. 1

శాస్త్రగ్రంథముల, శాస్త్రములను గానగ అభ్యయమునకు చేరి,
అంతటి భక్త్యులగును మరల మరల అభ్యాసముచేసి చరబ్రహ్మమును
చెరిసికొని, ఆ నిత్య తాత్పర్యముల వానిని జ్ఞానగ్రంథములను.

2 ఓంకారరథమారుహ్య విష్ణుం కృత్యాభ పారథిమ్,
బ్రహ్మతోరపదాన్వేషీ రుద్రారాధన తత్పరః. 2

కారకమును రథమునెక్కి విష్ణు భూమిని సారథిగాఁచి
కారకమునైత్యులొకటయందు వెదకుచు నిల్చుచు కృత్యములను
చేయుచుండును.

3 తావ ద్రథేన గస్తవ్యం యావద్రథపథిస్థితః,

స్తాతా రథపథిస్తాసం రథముత్సృజ్య గచ్ఛతి. 3

బ్రహ్మలోక యాత్రామండైవ సాధముం రథమార్గ మున్నంతవఱకు రథములోపోయి, తరువాతి రథమును వీడి బ్రహ్మ లోకమున శేగవలెను.

4 శబ్దాదివిషయా స్పంచ మనశ్చైవాతి చంచలమ్,

చింతయే దాత్మనో రశ్మీస్ప్రత్యాహారస్స ఉచ్యతే. 5

శబ్ద గ్రహ్యాది విషయము లైనను, అతిచంచలమును మనస్సు అను వర్గములను వశమందుచుకొని, వయమశీలుడై యుండును ప్రత్యాహార మునుగును.

5 ప్రత్యాహారస్తథా ధ్యానం ప్రాణాయామోఽథధారణా

తర్కశ్చైవ సమాధిశ్చ షడంగో యోగ ఉచ్యతే. 6

ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ప్రాణాయామము, ధారణా' నిత్య సత్య నిదారణ, సమాధి-అను అను అంగములు యోగమని చెప్పబడును.

6 యథా సర్వతదాతానాం దహ్యస్తే ధమనాస్యలాః,

తద్దేహీయం కృతా దోషాదహ్యస్తే ప్రాణధారణాత్. 7

సర్వత(గ్రాహ) భాతుభ్రులను కొలిమిలో పెట్టి తొడుకువలన, నానియంతటి సూతిపట్టును తొలగి పోవునట్లు, ఇంద్రియములగు లెంటిని దోషములు ప్రాణాయామముచే నశించితోవు చుదనని.

7 ప్రాణాయామై ర్హహి త్తోషా వ్ధారణాభిశ్చ విల్పిషమ్,

ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనాపిశ్చరా న్ముణాన్. 8

ప్రాణాలిగానింబులచే మనస్సునందలి బోధములను పరింపఁ జేయువలెను. ఏమిటియో? ఎవమును పరింపఁజేయవలెను. ప్రత్యాజ్ఞముచే మనస్సులోమూలము పరింపఁజేయవలెను. భాగ్యముచే అవాస్త్వికులైన ప్రాక్ష్యశరణులను పరింపఁజేయవలెను.

8 తిల్పిషం హి స్వయం నీత్యా రుచిరం చైవ చింతయేత్.

9

ఈమూలము పరింపఁజేసికొని ఉత్తశక్తులైన అత్యుచు సూక్ష్మ చింతన చేయవలెను.

9 నవ్యాహృతిం న ప్రణవాం గాఢుశ్రిం శరసా నహ,

శ్రిః పతేదాయతస్రాణః ప్రాణాయామిచ్చ ఉచ్యతే 11

నవ్యాహృతితో కూడినదియు, ఉండావస్థాశక్తులదియు, పరి గాఢుశ్రిమత్తరుణును శిరస్సులో నున్న ప్రాణాంబుగులెల్లైవ సాధనము మూలమొద్లు పఠించవలెను. అయ్యుత్తిప్రాణాయామ ముపదమును.

10 అన్తవ త్పశ్య రూపాణి శబ్దం విధిరవదృష్టు,

వాప్తవ త్పశ్య చై దేహం ప్రకాష్ట స్మృతి లక్షణమ్. 15

స్మృతివానివలె రూపములను చూడఁను. దేహితివానివలె శబ్దములను వినుము. దేహమును కొయ్యలవలె చూడఁను. ఇదియే ప్రకాశితమై యొక్క లక్షణమై యున్నది.

11 మనస్సుంకల్పకం గ్యాత్వా సంక్షిప్తాత్కని బుద్ధిమాన్,

ధారయిచ్చా తథాఽఽత్మానం ధారదా పరికిర్తితా. 16

సంకల్పరూపమైన మనమృత్యును విచారణచే గాగుగ జెల్లినదొని
బుద్ధిమంతులయి తన యా మనస్సును అత్యయింపు భావించి, భావన
శీలమై యుండుట భారణ యవలంబము.

12 అగమస్యావిరోధేన ఊహనం తర్క ఉచ్యతే,
సమం మనశ్శేత యల్లక్ష్వా న సమాధిః ప్రతీర్తితః. 17

పేదములను ఆనుగుణ్యముగ ఊహించుట తర్కమని చెప్పవల
యును. జేసిని పొంది నర్వక్రత నమముగా నున్న పరబ్రహ్మమందు
నిలకడకలిగి యుండునో అది సమాధియని చెప్పవలయును.

13 భూమౌ దర్శాననే రమ్యే సర్వబోషవివర్జితే,
కృత్వా మనోమయా మృతం జహ్నోనై రథమందతే.

18

పంశుష్టమై, బోషవర్జితమైట్టి భూమిపై దర్శనము జేసి
కొని కూర్చుండి, ముక్తమార్గిని మనస్సుతో భావించును, రథ
మంహమున ఓంకారమును జపించవలయును.

14 వత్సరం స్వస్తిరం వాపి భద్రాపన మథాపి వా,
బద్ధా యోగాననం సమ్యగుస్త రాధిముఖః స్థితః. 19

సాధనము భ్యాసములకు ఆనుగుణ్యమైట్టి పక్షికము
స్వస్తికము, భద్రము మున్నగు యోగానములలో జేసిన క జేసి
కొని ఉత్తరదిక్కున కనిముఖముగా ఉపవిష్టుడై భ్యాసించుటెను.

15 ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ఓమిత్యేతేన రేచయేత్,
దివ్యమంద్రేణ జహుధా కుర్యా దామంముత్తయే. 21

ఏకాక్షరమును, బ్రహ్మశ్చరూపమును అను ఓంకారముతో
బ్రహ్మభ్యాసపూర్వకముగ రేచము పలుకవలెను. ఈ ప్రకార

ముగ నివృత్తును గ్రహించుచో అనేక పర్యాయములు చేపాడులను
వలుపుచు, ముప్పువలన బోవములైన వలించిపోవుటను ఆ ప్రకా
శము అపర్యాదాదులను గావించుచుండవలెను.

16 తిర్యగూర్చి మహోద్భవం విహాయ చ మహామతి,
స్థిరస్థాయీ వినిష్కంఠః సదా యోగం సమత్వనేత్
28

అర్థముగాను, నిలుపుగాను, క్రిందుగాను ప్రవహించుచున్న
దృష్టినివీటి ధ్యానశీలులను స్థైర్యము కలవాడై, నిశ్చల శరీరుడై
సదా యోగమును లెక్కఁ జూచుచు సమత్వము చేయవలెను.

17 భయం క్రోధమథాలస్య మతిస్వప్నా తిజాగరమ్,
అత్యాహారమనాహారం నివృత్తం యోగీ వివర్ణయేత్ 28

ధ్యానవస్తువై ప యోగీ భయమును, క్రోధమును, హామి
రమును, అతిద్రుగ్ధము, అతిజాగరణమును, అధికాహారమును, అహా
రము చేయని, సదా వర్ణించవలెను.

18 అనేన విధినా సమ్యక్స్పృత్య మభ్యస్యతే క్రమాత్,
స్వయ ముత్పద్యతే జ్ఞానం త్రివి ర్మాపై ర్న సంశయః
29

ఈ ప్రకారముగ క్రమముగ ధ్యానమును సదా అభ్యసించు
చుండినచో మూలము నలలలో స్వయముగ జ్ఞానము శుద్ధక కలంగు
నలను.

22. అథర్వశిరోపనిషత్తు

- 1 యస్మాదుచ్చార్కమాణ ఏవ ప్రాణా మార్దవ్య
ముక్త్యామ యతి తస్మాదుచ్యతే ఓంకారః. 4-1

ఉచ్చరింపంగనే శరీరమంతరము పురి శేషదీయము కావ్యుని
ఓంకారము అని చెప్పబడుచున్నది.

- 2 యస్మాదుచ్చార్కమాణ ఏవ యుగ్యజాస్మా
భర్త్యాద్ధర్మసం బ్రహ్మబ్రాహ్మచేభ్యః ప్రణామయతి
నామయతి చ తస్మాదుచ్యతే వశిషఠః. 4-2

ఉచ్చరింపంగనే ఉచ్చరించు బ్రహ్మనిర్భుతము యుగ్యజాస్మా
భర్త్యాద్ధర్మసంబంధములు మున్నగు నాదిని బ్రహ్మజ్ఞము
నందు బ్రహ్మయందు పొందింపఁజేయును. కావున ఓంకారము (బ్రహ్మ
వహుః) అని చెప్పబడుచున్నది.

- 3 యస్మాదుచ్చార్కమాణ ఏవ గర్భజన్మవ్యాధి
ఐరామరణం చ మహద్వయాత్సంతారయతి తస్మా
దుచ్యతే తాతమ్ 4-3

ఉచ్చరింపంగనే జన్మ, ఐరామరణములను నంపారము
గలది - మహద్వయాత్సంతారయతి తరింపఁజేయును. కావున ఓంకారము
తాతమ్ అని చెప్పబడుచున్నది.

- 4 యస్మాదుచ్చార్కమాణ ఏవ బృహతి బృహ
యతి తస్మాదుచ్యతే పరబ్రహ్మ. 4-4

ఉచ్చరింపంగనే వృద్ధిని పొందుటలను ఇతిరమ్యునైన బాధని
(బ్రహ్మజ్ఞము) వృద్ధిని పొందింపఁజేయుటలను ఓంకారము 'పరం
బ్రహ్మ' అని చెప్పబడుచున్నది.

6 య స్పర్శాన్ భావా నిక్షత్వాత్కల్పానం నిరీక్షయతి.

యోగం గమయతి తస్మాదుప్యతే భగవాన్. 6

ననుష్ట చక్షుర్ముఖం చూచుచుండుటవలనను, అత్యల్పానమును కలుగఁజేయుటవలనను, యోగమును (శిష్యునిస్పృహకమును) పొందించుకొనుటవలనను, పరమాత్మ 'భగవాన్' అని చెప్పబడుచున్నాడు.

8 ఏకో హి దేవః ప్రదిశో ను సర్వాః

పూర్వో హ జాతః స తి గర్భే అస్తః,

స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః

ప్రత్యక్షానాన్తిస్థతి సర్వతో ముఖః. 8.1

ఓ ఐదులారా! ఈ ఏకగూఢుడైన స్వయంప్రకాశుడైన శేషుడు నమిస్త విష్ణులను, అపారశర విష్ణులను వ్యాపించియున్నాడు. అతఁడే నర్వలకు పూర్వముగా ఉదయించెను. మిగిలిన ప్రత్యేక గర్భములో అతఁడే పుట్టినవాడు. అతఁడే పుట్టుచోతువాడు. అతడు ప్రత్యేకగర్భస్వరూపుడు. సర్వతోముఖుడు అయియున్నాడు.

7 వాలాగ్రమాత్రం హృదయస్య మధ్యే

విశ్వం దేవం జాతవేదం వరేణ్యమ్.

తమాత్మస్థం యేఽను పశ్యన్తిధీరా

ప్రేషాం శాంతి శ్యాశ్వతీ నేతరేషామ్. 7.8

'శేక'గ్రథాగ (సూక్తు) పరిమాణము కలిగియున్నవాడను, హృదయమందుండువాడను, విశ్వస్వరూపుడను, స్వయంప్రకాశుడను, వేదమువలన ఉత్పత్తిపొందెనువాడను, శ్రేష్ఠుడను,

అంతఃకర్మమున దీప్తవాణును అగు పరమాత్మను ఏ ధీమణు యుచు చున్నారో అట్టివారే కాశ్యపమును శాంతి కలుగుదుగాని ఇతరులకు కాదు.

8 యోః యోనిం యోని మదితిష్ఠత్యేకో,
యేనేహ పూర్ణం పంచవిధం చ పర్వమే,
తమీకానం పురుషం దేవనిద్యం
నిది ధ్యాయాత్తారం శాంతి మశ్యస్త మేతి. 8-9

ఒక్కఁడు ఏ పరమాత్మ ప్రతి శరీరమునను మోక్షము న్నాడో, ఎవనిచే ఈ పంచవిధమునకు ప్రపంచము స్థితిని ఇంది యున్నదో, పర్వనియంతయు, పరిపూర్ణమును స్వయంచాళుఁ డును, పురింపఁదగినవాఁడును అగు అట్టి పరమాత్మను ధ్యానించ వలయును. అట్టి ధ్యానముచే సంసారశాకమున నుపాత్తరశాంతిని మమకారం చక్షుగా పొందుచున్నాఁడు.

9 అగ్నిరితి భస్మ, వాయురితి భస్మ, జలమితి భస్మ, స్థల మితి భస్మ, వోక్తిమేతి భస్మ, సర్వం హ వా ఇదం భస్మ, మన ఇత్యేతాని చక్షాంషి భస్మాని, అగ్ని రిక్తాదివా భస్మ గృహీత్వా విమృత్యాంగాని సం స్పృశే త్తస్మా త్రైత మేత త్పాకువతం పశుపాశ విమోక్షయ, 9-10

అగ్నియే భస్మము. వాయునే భస్మము, జలమే భస్మము, స్థలమే భస్మము, ఆకాశమే భస్మము, ఈ నమస్త్రము భస్మము. మనము ఈ నక్షత్రాది ఇంద్రియములందు భస్మమే. అగ్నిరితిభస్మ ఈ మంషుగు మీ మంద్రములచేత భస్మమును గ్రహించి, దేహము

వరు పు-నిహితి శిరస్సు మొదలుగు అవయవములను కాశితలెను. అందుచేత ఈ వ్రతము 'పాశితలెను' అవయవమన్నది. ఇది అర్హులగు శిష్యులయొక్క అర్హులు, తత్కార్యములయొక్క విమోక్షాముఖి అను అయితమున్నది.

23. అథర్వశిఖోపనిషత్తు

- 1 శివ విశోద్యాయ శివంకర, స్నిహ్య మన్య త్పరిత్యజ్య. 3

ఇతరమైన గ్రంథములకు పరిత్యజించి శివశిష్యుడైన (మోక్షము నొసగువాడైన) శివున (శుభప్రచంద్రుడు, పరమార్థము) లెక్కననే ధ్యానించుట.

24. మైత్రాయణ్యపనిషత్తు

(బృహద్రథంబును రాజ కాశాయస్మరణము ఋషి, నిర్లుప్రశ్నించుడు).

- 1 భగవన్న స్థి తర్క స్థాయుమజ్జామాంసశుష్కలోశిత శ్లేష్మోక్త్రు మాషితే విఙ్మూక్తవాతపితృకఫసంఘాతే దుర్గణే నిస్సారేఽస్మిం చురీరే కిం కామోపథోఽగైః.

1-2

(బృహద్రథంబును రాజ కాశాయస్మరణము ఋషిని నిర్లుప్రశ్నించుడు).

మహాత్మా! ఎముకలు, చర్మము, పరమము, మట్టి మాంసము, శుక్లము, శోణితము, స్వేష్టము, కస్నియ—ఏదీ నూసికొనైనదియు, మలమూత్రములచే వాసితిత్తకఫములచే దుర్లభమైనదియు, సారహీనమైనదియు వగు ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభమేమిది!

2 కామక్రోధలోభమోహభయవిషాదేర్దైర్ఘ్యవియోగా నిష్టసంప్రయోగశుద్ధిపాసా జరామృత్యురోగశోకా ద్వైరభిహతేఽస్మిం చుకీరే కిం కామోపభోగైః 1-3

మహాశయా! కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, విషాదము, శుద్ధ్య, ఇష్టజననహము, అనిష్టపాపి, అగతి, దుష్టిక, ముగిలితనము, మరణము, శోగము, శోకము యొకలైన వానిచే అభిహితమైన ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభమేమిది!

3 సర్వ చేదం క్షయిష్టు వక్యామో యథేమేదం శమశకాదయ స్తృణవన్న శ్యశయోద్భూత ప్రధ్వంసినః 1-4

ఈ దృశ్యజగత్తు అంతయు నాశవంతముగా కదలుచున్నది ఈ శుగలు, దోమలు యొకలైన కీటములు పచ్చగడ్డివలె పుట్టుచు, న్నిమిష, సర్వకాలమై యున్నవి.

4 అథ కిమే తైర్వా వరేఽనేక మహాదనుర్ధరాశ్చక్రవర్తి సః కేదిత్యుద్యమేంద్రద్యుమ్న తువలయాశ్య యో పనాశ్య పథియాశ్వాశ్యపతిః శశివిందుర్హరిశ్చంద్రోఽంబరీషో నసూర్యస్త్వయా తిర్యయాతిరసరతోక్ష సేనోక్తమరుత్తభరత ప్రభృతయో రాజానో విషతో

అస్థుపస్థస్య మహతీం శ్రియం త్యక్త్యాన్తిస్థాలోకా దముం
లోకం ప్రయాన్తి. 1-5

గొప్ప భనుర్భానులైన శక్రతన్యులు కొంచెము కలసి, వారు
సుద్యుమ్నులు, ఇంద్రద్యుమ్నులు, కపలయాశ్వలు, యానివా
శ్వలు, అపభ్యాశ్వలు, అశ్వపతి, శశినికుప్త, హరిశ్చంద్రులు,
అంబరీషులు, అనసూవులు, స్వయాతి, యయాతి, అనర్యాదులు,
అక్షపతులు అనువాగు. అహలంకారములైన ప భవనంపరలగు
వారు కృణందిమీ ఇహలోకమునుండి పరలోకమునకు పోయిరి.

5 అథ కిమేతైర్వాన్యానాం శోషణం మహార్థ వానాం శిఖ
రిణాం ప్రపతనం ప్రపస్య ప్రపలన మిస్థానం వా
తరూడాం నిమజనం పృథివ్యాః స్థానాదవసరణం ను
రాణాం సోఽహమిత్యై తద్విధేఽస్మి న్సంసారే కిం
కామోపతోగైర్లై కేవా శ్రితస్యానకృదిహ వర్తనం
దృశ్యత ఇత్యుద్ధర్తు మర్హ సీ త్యన్తోదపానస్థో భేకభవా
హమస్మిన్సంసారే భగవం స్త్వం నోగతిస్త్వం నో
గతిరితి. 1-7

మహానుముద్రములు ఎండిపోవుచున్నవి, పర్వతములు కూలి
పోవుచున్నవి, ప్రపవత్తతము నండలించుచున్నది. తెల్లు నిలుచుట
లేదు. భూవలయము ముడిగిపోవుచున్నది. దేవతలు స్థానభ్రష్టులగు
చున్నారు. ఇట్టి సంసారమునందు కామభోగములచే కలగు లాభ
'సేమి ? కామభోగాశ్రయమైన ప భేదా దీ లోకమున అనేక బుద్ధి
లను తొలగించునుగా కావలగు. చున్నది. పూజనీయ ! పెరిచిం.
మీరే మాకు దిక్కు !

6 య ఏష సంప్రసా దోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్తాయ పరం
జ్యోతిరుపసంవద్య స్వీపరూపేణాభినిష్పద్య త ఏష

అత్యంతి హోవానై తదమృతమథయమే తద్రుహేతి.
2.2

(రా జడిగిం బ్రక్కకు యిది. యిట్లు ప్రత్యక్షుల ముందును) రాజా! పరిశుద్ధమైన జీవులు ఈ శరీరమునుండి నిష్క్రమించి పరం జ్యోతిని తీరి పరంజ్యోతిగా రూపొందును. ఇదియే అత్మ. ఇది అమృతమైతది. అభయమైతది. ఇదియే బ్రహ్మము.

7 స వా ఏష భుద్ధః స్థిరోఽచలశ్చాలేపోఽవ్యగ్రో నిస్తుష్ట
హః ప్రేక్షరవదవస్థితః, స్వస్య చరితః గుణమయేన
పతే నాత్మాన మంతర్ధాయావస్థిత ఇత్యవస్థిత ఇతి.
2.11

పరమం ఈ ఆత్మ పరిశుద్ధమైతది, స్థిరమైతది, నిశ్చలమైతది, అనంగమైతది, అత్యగ్రమైతది, నిస్తుష్టమైతది. నాటకమునుగించు ప్రేక్షకుని భంగి యుండునది. గుణమయమైన వస్త్రముచే రవ స్వరూపమును ఆచ్ఛాదించుకొనియుండునది అయియున్నది.

7 అథాన్యతా స్మృత్తం - శరీరమిదం మైథునా దేవో
ద్భూతం సంవిద్యైపేతం నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ
నిష్క్రాంత మస్థిలిక్చితం మాంసే నామలిప్తం చర్మ
కాపబద్ధం వియూత్రసిత కఫ ముక్తా మేదో పసాభి
రన్యైశ్చ మలై ర్పహుభిః పరిపూర్ణం కేశ ఇవ ధనే
నేతి.
3.4

ఈ శరీరము మైథునమువలన కలిగినది. జ్ఞానోపమైతది. పరకఃపృథక్తైః యోగినుండి నుండునది. ఎముకలతో కూడి వది. మాంసయుగ్మమైతది. చర్మముతో కప్పబడినది. ములముగ్రన ములు, పిత్తము, కఫము, మజ్జా, మేదస్సు, క్రొత్త, తడితరమలై న

యస్మి యో మలములతో నిండినదై భవముతో నిండిన క్షోభాగ్
కములాలె నున్నది.

9 శబ్దస్పర్శాదయో యేఒర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః,
యేషాం సత్తస్తు భూతాత్మా న స్య రేచ్ఛ వరంపదమ్.

4.2

శబ్దము, స్పర్శము మొదలైన విషయములు మనస్సులకు
సాక్ష్యములకలె నున్నది. అనర్థకరములైన అట్టి విషయములందు
ఆనందములేవని ను వరంభాదుమైన మోక్షమునుసూచి తలంచుట
లేదు.

10 తమసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సంప్రాప్యతే మనః,
మనసా ప్రాప్యతే త్వాత్మా హ్యత్మాప్యై ననివర్తత
ఇతి.

4.3

తమస్సుచే సత్త్వగుణము కలుగును. సత్త్వగుణముచే పరి
శుద్ధమైన మనస్సు ఏర్పడును. అట్టి పరిశుద్ధ మనస్సువ్వారా ఆత్మ
లభించుచున్నది. ఆత్మలభముచే జీవనకు పునరావృత్తిరహితమైన
లభము సంపాదించుచున్నది.

11 యథా నిరింధనో వహ్నిస్సయోనా పువశామృతి,
తథా వృత్తిక్షయా చ్ఛిత్తం వ్యయోనా పువశామృతి.

4.4

కట్టలు లేని అగ్ని తనయంటి కాను ఉపశమించుచున్న
వృత్తులు (సంకల్పములు) నశించుటచే మనస్సు తనయంటి కాను
ఉపశమించుచున్నది.

12 చిత్తమేవ హి సంసారస్త్రవ్యయశ్చేన శోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తస్యయో భవతి గుహ్యమేత త్వవాతనమ్.
4.6

చిత్తమే సంసారణం. చిత్తమును ప్రయత్నపూర్వకముగ శుద్ధి చెయ్యవలయును. చిత్తిము ననుసరించి వ్యభావము, చేష్టలు, ఆధ్యానములు కలుగుచుండును. ఇది పురాతనమైన రహస్యము.

13 చిత్తస్య హి ప్రసాదేన హర్తి కర్తృ భూభవమ్,
ప్రసన్నాత్మాత్మని స్థిత్యా నుఖమవ్యయ మగ్నుతే.
4.7

చిత్తముయొక్క నిర్మలత్వముచే శత్రులు కర్మలను విడిచి
లేయుచున్నాడు. శరీరపు ముహూర్తలవాడు అర్చించును స్థితియై
అనయముఖ మనుభవించుచున్నాడు.

14 సమానత్వం యథా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మజిహ్వా త త్కౌస ముచ్యేత
బృహత్. 4.8

చిత్తము విచారవిషయభోగములందు అన క్తయైతెట్లుగ, వర
బ్రహ్మముందు అన క్తము -చ, అపు డీత ఎవడు బంధనమునుండి
విముక్తుల. కాదును ను?

15 మనో హి ద్వివిధం ప్రోక్తం కర్థం చా భుద్ధమేవ చ,
అకర్థం కామసంకల్పం కర్థం కామ వివర్జితమ్ 4.9

మనస్సు శుద్ధమని, అశుద్ధమని రెండు విధములుగా చెప్ప
బడింది. కామసంకల్పములతో కూడింది అశుద్ధమనియు, కామవర్జిత
మైవది శుద్ధ మనియు ఎఱివేగవలయును.

16 లయవిక్షేప రహితం మనః కృత్వా సునిశ్చలమ్.

యదా యాత్యమనీభావం తదా తత్సరమం పదమ్.

4-10

మనస్సును లయ, విక్షేపరహితముగను, మనఃనిశ్చలముగను గావించి ఛాన్దసశీలంబు అనునస్కంధావమును ఎప్పుడు పొందునో, అప్పుడు పరమాత్మపదమును బడయును.

17 తాపదేవ నిరోధవ్యం హృది యావత్తయం గతమ్,

ఏతత్తాపం చ మోక్షం చ శేషాస్తు గ్రన్థవిస్తరా. 4-11

సాధకుడు తప హృదయమందలి సంకల్పములు నిశ్చేదముగా జరిపిపోవునట్లు మనస్సును నిగ్రహించవలయును. మంత్రార్థమనోనిగ్రహమే జ్ఞానము. అదియే మోక్షము. ఇదే త్సేవ శోధలన్నియు గ్రంథవిస్తరమే యగును.

18 సమాధినిర్ఘాత మలస్య చేతనో

నివేళితస్యాత్మని యత్సుఖం భవేత్,

స శక్యతే పర్ణయితం గిరా తదా

స్వయం తదంతఃకరణేన గృహ్యతే.

4-12

నిశ్చలసమాధినిష్ఠుడే మనోహాచిన్మయ తొలగిపోగా, అట్టి నిర్మల మనస్సు ఆత్మయందు తిలకించుచున్నప్పుడు కలది ముఖమును వానస్-లో వర్ణించుటకు శక్యము కాదు. ఆ ముఖము స్వయముగ కన అంతఃకరణముద్వారానే అనుభవించబడగలదు.

19ఏ తదేవాక్షరం పుణ్యమే తదేవాక్షరం జ్ఞాత్వా

యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

5-4

ఈ అనంతరద్రావ్యము మహా పన్నితమైనది. దీని సాక్షాత్కారమును నీది కోర్కెతో అది వానికి లభించును.

20 ... యత్ర ద్వైతీభూతం విజ్ఞానం తత్ర హి కృణోతి
పశ్యతి త్రిభుతీతి రసయతే చైవ స్పర్శయతి,
సర్వసాక్ష్యావాసీతేతి యత్రాద్వైతీభూతం విజ్ఞానం
కార్యకారణనిర్ముక్తం నిర్వచన మనౌపమ్యం నిరు
పాత్యం కిం తదక్షవాచ్యమ్. ౫-7

ఇట్టి యెవ్వని ద్వైతభావము కలిగియుండునో, అప్పుడు మన
జాతు దివ్యము, రూపము, వాసన రూపము, సుఖ రూపము,
స్పృశించును; సమస్తము తెలుసును. ఎవ్వనిబుద్ధి అద్వైతభావము
కలిగియుండునో, కార్యకారణరహితము, అనిర్వచనము, అనుపమ
నము సగు అట్టి బుద్ధిని గుఱించి యేమి చెప్పవలెను! (అట్టి బుద్ధి
ద్వైతభావము లేకయుండును).

21 ... సర్వభూతేభ్యోఽథయం చత్వారణ్యం గత్వాథ
బహిః కృతేన్ద్రియార్థాన్సర్వకరీరాదుపలభతేఽదైవ
మితి. ౫-8

కీచైవై రాగ్యభావించును సాధమును సర్వచేత్రులకును అభయ
మొసంగి, సకలజనులకు సోయి శక్తిని విడుదలములను కరమంది
లయింపు. ఇది పరిసృజాత్మకము, తిది శరీరముమండియే (అంతరంగ
మందు) పరిసృజను పొందును.

25. రాషీతశీలవాదానికి పనిపత్తు

1 విద్యానంద సర్వేపాది భూతానాం తైశ్శం

స్వారాజ్యమాధిపత్యం వశేతి.

4-20

విజ్ఞానమనువాదం (అధ్యాత్మిక సాధనలవ్యాసం) సమస్తపదార్థములకంటెను శ్రేష్ఠమైనట్టి స్వారాజ్యమును (మోక్షమును), అన్ని సామూహ్యాధిపత్యమును పొందుచున్నాడని.

26. బృహజ్ఞానానికి పనిపత్తు

1 ... యత్ర న సూర్యస్తవతి యత్ర న వాయుర్వాతి
యత్ర న చంద్రమా తాతి యత్ర న నక్షత్రాణి తాన్తి
యత్ర నాగ్నిర్వహతి యత్ర న మృత్యుః ప్రవిశతి
యత్ర న దుఃఖాని ప్రవిశన్తి, సదాసంపదం పరమా
నందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం బ్రహ్మాదిపంచితం
యోగిభ్యేయం పరంపదం యత్ర గత్వా ననివర్తన్తే
యోగినస్తదే తద్యవాభ్యుత్తమే. 8.6

ఎచట సూర్యులు వెలుగుతారో, ఎచట వాయువు వీచుతారో, ఎచట చంద్రులు వెలుగుతారో, ఎచట నక్షత్రములు ఛాన్లుతారో, ఎచట అగ్ని బహింగతారో, ఎచట మృత్యువు ప్రవేశించుతారో, ఎచట దుఃఖములు ప్రవేశించుతారో, ఏది సదాసంపదమై, సదామోక్షమై, శాశ్వతమై, సదా మంగళివ్వరాపవై బ్రహ్మాదిపంచితం పంచితమై యోగిజన్మభ్యుత్తమై యున్నారో, లేదని పొంది జనులం తిరిగి బృహమ గమయారో అదియే సదామోక్షిత్వాము.

27-1. సృనింహపూర్వతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 ... ఏష పర్వేఽర్థర విష పర్వజ్ఞ విషోఽంతర్యామ్యేష
యోని సృర్వస్య త్రతవాప్యయో హి భూతానామ్.4

ఈ పరమాత్మ సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు, అంతర్యామి,
సమస్త జగత్తునకు జన్మస్థానమైనవాడు. ప్రాణికోటియొక్క జనన
మరణములకు ఆధారభూతుడు.

27-2. సృనింహోత్తరతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 నిత్యానందం సదేకరసం హ్యేవ చక్షుషో ద్రష్టా శ్రో
త్రస్య ద్రష్టా వాచో ద్రష్టా మనసో ద్రష్టా బుధేర్దృష్టా
ప్రాణస్య ద్రష్టా తమసో ద్రష్టా సర్వస్య ద్రష్టా తతస్స
ర్వస్త్వా దన్యో విలక్షణ శృణుష స్సాక్షీ శ్రోత్రస్య సాక్షీ
వాచ స్సాక్షీ మనసస్సాక్షీ బుధే స్సాక్షీ ప్రాణస్య సాక్షీ
తమసస్సాక్షీ సర్వస్య సాక్షీ తతోఽవిరీయో మహాచై
తన్యోఽస్మా త్సర్వస్మా త్ప్రియతమ అనందఘనం
హ్యేవమస్మాత్సర్వస్మా త్పురత స్సువిధాత మేకరస
మేవాణర మమృత మఖయం బ్రహ్మైవ..... 2

అత్యు నిత్యానందస్వరూపమైనది. సత్యమైనది. ఏకరసమైనది,
సీ శ్రేణ్రియమునకు ద్రష్టయైయున్నది. అగ్నే శ్రో శ్రేణ్రియమునకు,
వాగ్విద్యయమునకు, మనఃస్పృహకు, బుద్ధి, ప్రాణమునకు, తమస్సు
నకు, సమస్తమునకు ద్రష్టయై యున్నది. కావున అత్యు పర్వమున

కంట విలగ్నమైనది. ఆత్మ స్వేదమునకు పాక్షి. అట్లే శ్రోతము నకు, వాక్కునకు, ముద్రానకు, బుద్ధికి, ప్రాణమునకు, తమస్సునకు, నమస్తమునకు పాక్షి యైయున్నది. కావున అది అవికారమైనది. మహావై తస్యస్య రూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్ప్రకంఠున అర్థంబు క్రియమైనది. ఆనందభువమైనది. ఈ నమస్త ప్రపంచమునకు ఎదుట మిగుల భాసించునది, నీకరమైనది, అజరమైనది, అమరమైనది, అభయమైనది, ప్రహృద్యరూపమైనది అయియున్నది.

2 అవికల్ప హ్యయమాత్మాఽద్వితీయత్వా దవి తల్పహ్యయమోంకారోఽద్వితీయత్వాదేవ చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయ మివం సర్వం తస్మా త్పురమేశ్వర ఏదైక మేవ తద్దవత్కవికల్పోఽపి నాత్ర కాచన ధిదాస్తి నైవ తత్ర కాచన ధిదాస్త్యతహి ధిదామివ మన్య మాన శృతధానహస్రధావిన్నోమృతోఽస్స మృత్యు మాహ్నోతి తదే తదద్యయం స్వస్రకాశం మహానంద మాత్మై నై తదమృత మభయ మే తద్రూహ్య భయం నై బ్రహ్మభయం హి నై బ్రహ్మభవతి య ఏవం వేదేతి రచాస్యమ్.

8

అద్వితీయ మగుటచే ఈ ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓం కారము వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓంకారము జ్ఞానస్వరూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్ప్ర వాస్తవముగ జ్ఞానస్వరూపమే యగును. ఆత్మ వికల్పరహితమైనది. ఇందు ఎంతమాత్రమును భేదము లేదు. ఆత్మ

యందు భేదమును గొనుచువారు నూలు ఖండ్ములుగాను, వేయి ఖండ్ములుగాను ప్రక్కలై వ్యుత్పన్నమౌచుచుండును. ఈ జగత్తు ఆత్మస్వరూపమే యగును. ఆ ఆత్మ అద్వైతము, స్వప్రకాశము, మహానందము, అమరము, అభయము నగు బ్రహ్మమే యగును. అభయమైన బ్రహ్మము వెలుగు విజ్ఞాన బ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. ఇది పరమరహస్యమైయుంది.

3 ... అద్యయ ఏవాయమాత్మా వన్మాత్రో నిత్యః శుద్ధో
 బుద్ధః సతోఽ ముక్తో నిరంజనో విభవద్యయానందః
 పరః సృత్యగేకరసః సృమామైరేతై రవగతః పత్ర
 మాత్రం.....అత్తా హి స్వమహిమభ్యో నిరపేక్ష ఏక
 ఏవ సాక్షి స్వసృకాళః 9

అద్యయమైన ఈ ఆత్మ నిష్కలస్వరూపమైనది. నిర్విమలమైనది. శుద్ధమైనది. శాంతమైనది. నిర్భయమైనది. ముక్తమైనది. అనంగమైనది. వ్యాపకమైనది. అద్వైతానందస్వరూపమైనది. పరతత్త్వమైనది. ఏకరసమైన ప్రత్యగాత్మమైనది. ఈ ప్రమాణములచే వెలుగులుగు బ్రహ్మస్వరూపమైనది. ఆత్మ స్వీయ మహిమయంబుండునది. నిష్కామమైనది. స్వయంప్రకాశస్వరూపమైన ఏకైక సాక్షి. అయియున్నది.

28. కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు

1 అథ సవత్కుమారః పప్రచ్చ ప్రమాణ మస్య త్రిపుం
 ద్రధారణస్య త్రిధా రేఖా భవత్కాలలాటా దా చక్షి.

షో రాముర్లో రాభ్రువోర్మధ్యతశ్చ యాన్యప్రథమా
 రేఖాసా గార్హపత్య శ్చాకారో రజో భూర్లోకః స్వా
 త్మా క్రియాశక్తి ర్మగ్నేదః ప్రాతస్సవనం మహేశ్వరో
 దేవతేతి, యాన్య ద్వితీయా రేఖా సా దక్షిణాగ్నిరు
 తారస్తత్త్వ మస్తరిక్ష మస్తరాత్మేచ్ఛాశక్తి ర్మణ
 ర్వేదో మాత్యం దినం సవనం సదాశివో దేవతేతి,
 యాన్య తృతీయారేఖా సాఽహవనీయా మతారస్తమో
 ద్యౌర్లోకః పరమాత్మా జ్ఞానశక్తి స్సామవేదస్తృతీయ
 సవనం మహాదేవో దేవతేతి, ఏవం త్రిపుండ్రం విధిం
 త్య నా కరోతి యో విద్యాన్ బ్రహ్మచారి గృహీ
 వానవృష్టో యతిర్వా స మహాపాతకోప పాతకేభ్యః
 పూతో భవతి, సర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి సర్వా
 న్వేదానధీతో భవతి, స సర్వాన్ దేవాన్ జ్ఞాతో భవతి
 స సతతం సకల రుద్రమస్త్రజాపీ భవతి, స సకల
 తోగాన్ భుక్తే, దేహం త్యక్త్వా శివసాయుజ్యమేతి
 స స పునరావర్తతే స స పునరావర్తత ఇత్యాహ భగ
 వాన్ కాలాగ్ని రుద్రః.

సవర్ణమహామణి శ్రీపుణ్యధారణ ర్మొక్క వివరమును
 నొచ్చి భగవంతుడగు కాలాగ్నిర్బ్రహ్మని యుగగణా వా ర్ము
 చెప్పిరి — శ్రీపుణ్యధారణ లలాటముపై ప్రాయశ్చయము గుండా
 మూలం రేఖలతోఁ గావించవలయును. అందు మొదటి రేఖ గ్నాని
 పర్యాగ్నిని, అకారమును, రజోగుణమును, భూర్లోకమును, విద్య

శక్తము, క్రియాశక్తి, ఋగ్వేదమును, ప్రాకర్మణ్యమును, మహి-
 శ్వరదేవతను సూచించును. రెండవ శేఖ దక్షిణాగ్ని, ఉతారమును,
 సత్త్వగుణమును, అంతరిక్షమును, అంతరాత్మను, ఇచ్ఛాశక్తిని,
 యోగశక్తిని, మాతృదేవతను, పరాశివదేవతను సూచిం-
 చును. మూడవ శేఖ ఆహవని గోగ్ని, మతారమును, కరూణగుణ-
 మును, గాఢాస్థిశమును, పరమాత్మను, జ్ఞానశక్తిని, సామవేదమును,
 తృణియోజ్జమును, మహాదేవదేవతను సూచించును. ఈ ప్రకార-
 మున గ్రీతిర్నామధిని భస్మముతో చేయువాడూ విశ్వానరైశ్చ నను,
 బ్రహ్మచారియైవను, గృహస్థుడై నను, వాషప్థుడై నను, వహ్నిస్త్వి-
 యైవను మహాపాపములనుండి నిముక్కడై పవిత్రుడగునను, నమస్త-
 త్త్వములందు పాపముచేసిన వాడగునను, నేడము అర్చించి ఆభ్య-
 నుము చేసినవాడగునను. శోభతంతరిని ఎఱిగిన వాడగునను
 (గ్రూణించినవాడగునను). వరా యమస్త ద్భవమ్యశములను జరించిన
 వాడగునను. నమస్త భోగములను ఆనుభవించినవాడగునను. వేదా-
 మును వదలిన పితవ అతడు శివసాయుజ్యమును పొందును. అతఁడు
 తిరిగి ఈ సంసారమును బ్రవర్తింపడు.

29. మైత్రేయోపనిషత్తు

ఉద్ధర్తు ముద్ధనీత్యన్తోదపానస్థో భేద ఇవాహమస్మి స్సం
 సారే భగవం స్త్వం నో గతితితి. 1.2

(శిష్యులు - గురువుతో నిట్లునెను—) మహాత్మా! యోపు-
 న్నోప గ్రహ్నికపువలె నేను ఈ సంసారమును దున్నాను. నన్ను ఉ-
 దింపుము. ఈ ప్రపంచమున నాకు మోక్ష దిక్కు.

2 సమాన క్తం యదా చిత్తం జన్తోర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మణి స్యాత్త త్కోప ముచ్యేతజన్మహత్.
1-7

(గురువు) మనుజులకు దృశ్యనిషయములందు మున్ను ఏ విధముగ అన క్త మగుచుండునో, ఆ ప్రకారముగ బ్రహ్మమునందు అన క్త మగుచో, అట్టి పీఠ ఎవలను బంధమునుండి విడివడకుండును?

3 పృథ్వుండరీక మధ్యే తు భావయేత్పరమేశ్వరమ్,
సాక్షిణం బుద్ధివృత్తస్య పరమప్రేమ గోచరమ్. 1-8

బుద్ధివృత్తులకు సాక్షియు, పరమప్రేమమూర్తియు నగు పరమేశ్వరుని పృథ్వీకముల మధ్యమందు భావనయవలెను.

4 అవందాత్థిర్యత్పర స్పృశసా మస్మి ప్రత్యగ్ధాతు
ర్నాత్ర సంశీతి రస్తి. 1-11

మనుజులకు ఏది అసంభవముననుకూలమో నదియే నేను. ఆ అసంభవమునను మనోబుద్ధులకంటె పరమైనది. ఇందు సంకయములేదు.

5 అసంధమంతర్విజమోక్తయంత
మాతా పితాచీ మపమానయన్తమ్,
అదోకయన్తం జగదింద్రజాల
మాప త్కథం మాం ప్రవిశే దసంగమ్. 1-12

అంతరంగమున అసంభవమును ఆశ్రయించుటో నవని, అశక్యమును పితౌదమును అపమానపరచుటనావని, ఈ జగత్తును ఇంద్రజాలము (గారడీ) వలె గాంచువాడను, అసంగ దహం అను వారు అసంభవము కలుగఁగలదు ?

6 దేహో దేహాలయః ప్రోక్ష స్వ తీహః శేవల శ్చిహః,
త్యజే దక్షాననిర్మాల్యం సోఽహంభావేన పూజయేత్.

2.1

దేహము దేహాలయమని చెప్పబడినది. తీర్థం శేవలము శివుడే అయినట్లుగాను, అక్షానమును నిర్మాల్యమును తొలగించి 'సోఽహం' భావనచే (ఆ పరమాత్మయే 'నేను' అను భావనచే) పూజించవలెను.

7 అశేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః,
స్నానం మనోమలత్యాగ శ్శౌచమిన్ద్రియ నిగ్రహః.

2.2

అశేదదర్శనమే జ్ఞానము. మనస్సును నిర్విషయముగ (విషయగుండ్లము లేద్యయితే) మంచుటయే ధ్యానము. మనస్సు నందలి మాలిన్యమును, అవమితము తొలగించుటయే స్నానము. ఇంద్రియనిగ్రహమే శౌచము.

8 అహ్యమ్మతం ఏవే దైక్ష మాచరే దేహ రక్షణే,
వసే దేకాన్తికో యత్వా చైకాన్తే దైక్షవర్జితే.
ఇత్యేవ మాచరేద్ధిమాన్ స ఏవం ముర్తి మాఘ్నయాత్

2.3

అహ్యమంతమును అమృతమును త్రాగవలెను. దేహ గంఠ మైన కొఱుకు భక్షింపవలెను. దైక్షవర్జితమగు ఏకాంతమున వసించవలెను. ఈ ప్రకారముగ బుద్ధిమంతుడగు అచరించి ఎచో యోగమును అవయంబులగు.

9 జాతం మృతమిదం దేహం మాతాపితృమలాత్మకమ్,
సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృహ్యై స్నానం విధియతే,

2.4

ఈ దేహము పుట్టునదియు, చచ్చునదియు అయియున్నది. ఇది మాతాపితృ మలస్వరూపమైవది. సుఖదుఃఖములను నిలయు మైవది. అపవిత్రమైవది. దీనిని తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

10 దాతుబద్ధం మహారోగం పాపమన్విర మద్రువమ్,
వికారాకారవిస్తర్ణం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.5

చర్మము, మాంసము, ఎముకలు మొదలైన వీలు విధములై కల భావపులతో కూడినదియు, మహారోగగ్రస్తమైనదియు, పాప నిలయుమైనదియు, అస్థిభ్రమైనదియు, వికారములతో కూడిన ఆకారము కలదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలయును.

11 నవద్వారముప్రాపం నదాకాలే స్వభావజమ్,
దుర్గంధం దుర్మలోనేతం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.6

నదా శ్వభావముగనే తొమ్మిది రుద్రధములనుండి మలమును ప్రసరింపవదియు, దుర్గంధముతోను, దుర్మలములతోను కూడినదియు నగు ఈ శరీరమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

12 మాతృసూతకసంబద్ధం సూతకే సహ జాయతే,
మృతసూతకజం దేహం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.7

మాతృసూతకముతో సంబంధము కలదియు, సూతకముతో పుట్టినదియు, మృతసూతకమును కలుగఁజేయునదియు నగు ఈ దేహమును తాకినచో స్నానము చేయవలెను.

- 13 అహం మమేతి విబ్జాత్రలేవగన్ధాది మోచనమ్,
శుద్ధహాచమితి ప్రోక్తం మృజ్జరాభ్యాం తు లాఠికమ్.

2.8

'నేను, నాదియను అజ్ఞానమనవలసి అశౌచమును తొలగించుకొనుట శుద్ధకౌచమని చెప్పబడినది. కేవలము మట్టితోను, నీటితోను కలుగఁజేసికొను శౌచము లాఠికౌచమే యగును.

- 14 చిత్త శుద్ధికరం శాచం వాసనాత్రయ నాశనమ్,
జ్ఞానవైరాగ్య మృత్యోయైః జ్ఞానా చౌచ ముచ్యతే.

వాసనాత్రయమును (లోకవాసన, దేహవాసన, శాస్త్రవాసన అను మూడింటిని) పోగొట్టుకొనుట యను శౌచము చిత్తమును శుద్ధ మొనర్చును. జ్ఞానమను మృత్తికతోను, వైరాగ్యమను బలముతోను కలుగుటవలన అది శౌచ మనగాఁ చున్నది.

- 15 అద్యైతభావనా నైష మతక్ష్యం ద్యైతభావనమ్,
గురుకాస్తోత్ర భావేన థిష్ఠే దైవం విధీయతే. 2.10

అద్యైతభావనగో ఛక్ష్యము (శోభనము), ద్యైతభావన ఛక్ష్యముకాదు. గురువు, శాస్త్రములు చెప్పిన భావము ప్రకారము సాధకుడైన భిక్షువునకు భావము విధింపఁబడు చున్నది.

- 16 విద్వాన్ స్వదేశ ముత్సృజ్య
సన్నాధానస్తరం స్వతః,
కారాగాళ వినిర్ముక్త
చోరప ద్యూరతో పసిత్.

2.11

బుద్ధిమంతయును స్వప్నాపాశులకును స్వప్నాశుమను వివరి,
కారాగారమునుండి విడువఁబడిన చోటవివలె స్వర్గము మూలముగ
నిరసించవలెను.

17 అహంకారసుతం విత్తభ్రాతరం మోహమన్విరమ్,
అశాపర్షిం త్యజే ద్యావ త్రావన్నుకౌ న సంశయః.

2-12

ఎవ్వడు మహాబాహు అహంకారమును మహాబుద్ధి, భవబుద్ధి
చోరుని, మోహమును ఇంటిని ఆశయము భ్రాతృను ఎదిరివేయుచో
అట్టి భ్రాతృ, నిర్గుణతయముగ ముక్తివొందును.

18 మృతా మోహమయీ మాతా తాతో బోధమయన్నుతః
సూతకద్యయ సంప్రాప్తౌ కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-13

మోహమును తల్లి చనిపోయినది జ్ఞానమును మహాబాహు
బుద్ధివంతుడగు. ఈ ప్రకారముగ రెండు సూతకములు సంభవించి
నందులను ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు ?

19 హృదయాకాశే చిదాదిత్యస్పదా భాసతి భాసతి,
నాస్తమేతి న చోదేతి కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-14

హృదయాకాశమునందు చిదాత్మయను సూర్యులు నూ
ప్రకాశించుచున్నాడు. కథయు అ స్తమించుట లేదు, చిరయించుట
లేదు. కాబట్టి ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు ?

20 ఏకమేవాద్వితీయం య ద్గురో ర్వా క్షేప నిశ్చితమ్,
ఏత దేకాస్త మిత్కుర్తం న మతం న వనాస్త రమ్.

2-15

గురువాశ్శములచే 'అద్వితీయమగు పరమాశ్శ యుకటేయే కలదు' అను విశ్చయము కలిగియుండుటయే ఏకాంతమని చెప్పఁబడినది కాని, మనముగాని, వివాంతరముగాని ఏకాంతములు కావు.

21 అసంకయవశాం ముక్తి స్సంకయావిష్ట చేతసామ్,
స ముక్తి ర్దష్ట జన్తాన్తే తస్మాద్విశ్వాస మాప్నుయాత్.
2-16

సంకయకపోవులైన సవాశీకే తోనము కలుగును. సంకయ గ్రస్తులైన సవాశీక జన్మజన్మాంతరమందును తోనము కలుగదు. కాబట్టి గురుకాస్త్రాదులందు విశ్వాసము కలిగియుండువలెను.

22 కర్మకాగ్గా న్న సన్న్యాసో ద్రేషోచ్చారణేన తు,
సంధా జీవాత్మనో రైవ్యం సన్న్యాసః పరికిర్తితః.
2-17

కర్మకాగ్గము సన్న్యాసము కాదు. ద్రేషోచ్చారణమును సన్న్యాసము కాదు. జీవాత్మలయొక్క విశ్వమే సన్న్యాసమని ఎఱుఁపబడినది.

23 వచనాహారపద్యస్య తాతి సర్వేషణాదిషు,
తస్మాద్విశార స్సంన్యాసే త్యక్తదేహాభిమాదినః, 2-18

వచనములైన విషయభోగములందు ఎవనికీ వచనాహారము (నాచరి అన్నము) పండువలె పీయభావము కలుగునో, దేహాభిమానకహారియైన అట్టివానికి సన్న్యాసమునందు అర్హత కలదు.

24 యదా మనసి వైరాగ్యం జాతం సర్వేషు వస్తుషు,
తదైవ సంన్యసే ద్విద్వా సవ్యథా పరితోభవేత్ 2-19

సమస్తవర్ణముల యెవల ఎవడు మహమ్మనము వైరాగ్యము కలుగునో, ఆవుడు మాత్రమే బుద్ధిమంతుడను సస్మ్యసించవలయును. లేకున్న పతితుడు కాగలడు.

25 ద్రవ్యార్థ మన్నవస్త్రిార్థం యః ప్రతిష్ఠార్థ మేవ చ,
సంస్యసే దుభయభ్రష్ట స్స ముక్తిం నాప్నుమర్హతి. 2-20

మయ్యుకొనరుగాని, అన్నవస్త్రములకొనరుగాని, ప్రతిష్ఠకొనరుగానా, సస్మ్యసించినచో ఉభయభ్రష్టుడను కాగలడు. అట్టివాడు మోక్షమును పొందుటకు తగడు.

26 ఉత్తమా తత్త్వచింతైవ మధ్యమం శాస్త్రచింతనమ్,
అథమా ముత్త్రచిన్తా చ శీర్షశాంత్యధమాధమా 2-21

(శాస్త్ర) తత్త్వచింతనము ఉత్తమమైనది. శాస్త్రచింతనము విద్యమైనది. మంత్రచింతనము అధమమైనది. శీర్షయాత్రి అధమాధమమైనది.

27 అనుభూతిం వినా మూఢో ఽపి బ్రహ్మణి మోదతే,
ప్రతివించిత కాథాగఫలాస్వాదన మోదవత్... 2-22

మూఢుడు అనుభూతిలేకుండా బ్రహ్మమునుకూర్చి వాచాధర్మము సాగించి సంతోషించుచుండును. అట్టివాడు సినీలో ప్రతివించిన కొమ్మ చివరనున్నను ఫలించి సంతోషించువానివలెగా ఉండును.

28 స త్యజే చే దృతి ర్ముక్తో యో మాధుకరమాతరమ్,
వైరాగ్యజనకం శ్రద్ధాకల్పతం జ్ఞాననన్దనమ్. 2-23

యని మాధుకరము (విష్ణుటపము) అను కల్గిని, వైరాగ్య

మను కంఠిని, శ్రద్ధయను భాగ్యను జ్ఞానమను మూలమును వచి
పెట్టించి ముక్తచగును.

29 ధనవృద్ధా వయోవృద్ధా విద్యావృద్ధా నైతై వ చ,

తే నర్వే జ్ఞానవృద్ధస్య లింగరా శ్శిష్యలింగరాః. 2-24

ధనవృద్ధులు, వయోవృద్ధులు, విద్యావృద్ధులు అంతయును
జ్ఞానవృద్ధులను శ్శిష్యులే యగుదురు. ఇంతయే కాదు. అతని శిష్యు
లనును శ్శిష్యులే యగుదురు.

30 మన్మాయయా మోహిత చేతసో మా

మోక్షాన మాపూర్ణ మలభిషత్,

వరం విదగ్ధోదరపూరణాయ

త్రమన్తి కాకా ఇవ సూరయోఽపి. 2-25

కొందరు మంత్రములై యున్నను మా మాయచేత మోహిత
లైన చిత్తముకలవారై, అంతకు నింగియున్న అత్యవగు వన్ను
సొందఱులకే కేవలము ఉదరమును నింపుకొనుట కొత్తై కాకుల
వలె అచ్చటచ్చట నందరించుచున్నామి.

31 పాషాణలోహమణి మృణ్మయ విగ్రహేషు

పూజా పునర్జనన లోగతరీ ముముక్షోః,

తస్మాద్భక్తి స్వప్రభృదయార్చనమేవ కుర్యా

ద్వాప్యోర్చనం పరిహరే దపునర్వచాయ. 2-26

యతి శిలామయములును, లోహమయములును, మణిమయ
ములును, మృత్తికామయములును అగు విగ్రహములను కాక భగవ
ద్భక్తివలననుచు పరమాత్మునే అర్చించవలెను. మోక్షముకొత్తై
గొరొక్కర్చనమును విడిచిపెట్టవలెను.

32. అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణో పూర్ణకుంభ ఇవార్ణవే,
అంతఃకూనోఽబహిఃకూన్యో క్కూన్యకుంభ ఇవాంబరే.
2.27

సమృద్ధమునకు దుండవలసిన నింక కుండవలె పరమాత్మ లోపల, వెలుపల పరిపూర్ణమైనది. మఱియు అకాశమునకు దుండవలసిన సూర్యకుండవలె లోపల, వెలుపల (వృక్ష) కిరణ్యమైనది.

33. మా భవ గ్రాహ్యభావాత్మా గ్రాహకాత్మా చమా భవ,
భావనామథిలాం తత్త్వక్తాన్త యచ్ఛిష్టం తన్యయో భవ.
2.28

నీవు గ్రాహ్యపదార్థము కావలదు. గ్రాహకపదార్థమున్ను కావలదు. సమస్తభావమును నివహింప నీ శక్తినించుకొని, అట్టి అత్యంత తన్మయుడవై యుండుము.

34. చక్షుష్టదర్శన దృశ్యాని తత్త్వక్తాన్త వాసనయా సహ,
దర్శన ప్రథమా భాసమాత్మానం కేవలం భజ. 2.29

చక్షు, దర్శనము, వృక్షము—అను క్రియలని వాసనలతోఁ గూడ నివహింప, సర్వదా ప్రకాశమావయైవస్థి కేవలము అత్యంత భజింపుము.

35. సంకాన్త సర్వసంకల్పా యా శిదాపదపస్థితిః,
జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః చరా. 2.30

సమస్త సంకల్పములు విశేషముగ శబ్దంధిసప్తయః, శబ్ద పంథి స్థితిని పోలివడియు, జాగ్రద్గత, నిద్రాదృశ లేనిదియు జగు ఏ స్థితికలతో, అదియే శ్రీష్టమైన (అత్యంత) స్వరూపస్థితి అయియున్నది.

36 నానాత్వ భేదహీనోఽస్మి హ్యఖండానంద విగ్రహః,
నాపామస్మి న నాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-8

నేను అనేకత్వ భేదము లేనివాడను; అఖండానందస్వరూపుడను, అహంకారము లేనివాడను; నేను ఇరియడను కాను (లేక దృశ్యపదార్థమునుకాను), నేను దేహాదిరహితుడను అయియున్నాను.

37 సర్వపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానంద లక్షణః,
సర్వతీర్థస్వరూపోఽస్మి పరమాత్మాస్మ్యహం శివః,
3-12

నేను సర్వత్ర పూర్ణమైన స్వరూపము కలవాడను; సచ్చిదానందస్వరూపుడను; సర్వతీర్థస్వరూపుడను, పరమాత్మను, శివ (కుంగళి) స్వరూపుడను అయియున్నాను.

38 అఖండాకాశరూపోఽస్మి హ్యఖండాకార మస్మ్యహమ్
ప్రపంచముర్త చిత్తోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహమ్
3-20

నేను అఖండాకాశస్వరూపుడను, అఖండాకారరూపుడను, ప్రపంచరహితచిత్తేడను, ప్రపంచరహితుడను అయియున్నాను.

39 సర్వప్రకాశరూపోఽస్మి చిన్మాత్రజ్యోతిరస్మ్యహమ్,
కాలత్రయ విముక్తోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-21

నేను సర్వప్రకాశరూపుడను, చిన్మాత్రజ్యోతిస్వరూపుడను, కాలత్రయమువలెను, కామాదిరహితుడను అయియున్నాను.

40 గస్త్యవ్యదేశహినోఽస్మి గమనాదివిపర్దితః.

సర్వదా సమరూపోఽస్మి శాస్త్రోఽస్మి పురుషోత్తమః 3_23

నేను గస్త్యవ్యమును ప్రదేశము లేనివాడను, గమనాది రహితమును, సదా సమరూపుడను, శాస్త్రమును, పురుషోత్తముడను అయియున్నాను.

41 ఏవం స్వానుభవో యస్య నోఽహమస్మి న సంశయః,

య శృణోతి సత్పద్యాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం

బ్రహ్మైవ భవతి స్వయమిత్తువనిషత్ 3_24

ఈ ప్రకారముగ స్వానుభవ తెలుగులో శరీరముగలవో అతడు నేనే అయియున్నాను. ఇది సంశయము లేదు. దీనిని విశ్వసించి అయిపడు ఎవడు వినుచో అతడు స్వయముగ బ్రహ్మయే అగుచున్నాడు.

30. సుఖాలోపనిషత్తు

1 అస్త శరీరే నిహితో గుహయా ముః ఏకో నిరోఽయస్య

పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే సంవరన్ యం

పృథివీ న వేద, యస్మాదపః శరీరం యోఽచోఽస్తరే

సంవర వ్యమాపో న చిదుః 7

శరీరము లోపల హృదయగుహయందు అంతః, కేంద్రము, అద్వితీయము, నుని మహాత్మ్య కేంద్రము. అతనికి పృథివి శరీరము. అతడు పృథివిలో సంవరించును. కాని అలభ్య పృథివి ఎటుగ వేరదు. అట్లే అతనికి జలము శరీరము. అతడు జలమునందు సంవరించును. కాని జల మూర్తిని ఎటుగ వేరదు.

నిజులనను భయముఁజెందనివాఁడై యుండును. ఇదియెవలయునున్న
వాఁడై నను అతఁడు వృక్షముల నెఱుంగుకొనినై భోషముఁజెందక
యింపవలెను. కలవపుష్పలవలె మంపించెను. అశశమునలె కోపము
ఁబడక, కంఠము నొందక యుంపవలెను. సత్యశీలుఁడై యుంప
వలెను. పరమాత్మ సర్వవిద్యనూపవలెను.

31. క్షురికోపనిషత్తు

నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థాయ తత్రాసన మవస్థితః, 2

కూర్మోఽంగానీవ సంహృత్య మనో హృది నిరుద్యత
మాత్రా ద్వాదశయోగేన ప్రణవేన శనై శ్చనైః 3

పూరయేత్సర్వమాత్మానం సర్వద్వారం నిరుద్యత. 4

సాధకుఁడు నిశ్శబ్దముగనున్న ప్రదేశమున ననునిలిచి
సనము నేరికొని కూర్చుండి తాళిలు కన అవయవములను ఉప
యోగించుకొనునట్లు సర్వైంద్రియములను వివరములనుండి మర
చించి మనస్సును హృదయమునందు నిశ్చలముగా నిలిపి, మౌనముగా
వాక్యములగు ప్రణవములముతో మెల్ల మెల్లగా సర్వాత్మను
గ్రాహించవలెను.

తపో విజిత రీతస్తు నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థితః

నిస్సంగ స్సంగయోగద్ధో విరచేత్ శ్చనై శ్చనైః. 21

పాశం చిత్రా యథా హంసో నిర్వికంకం అముత్పతేత్
చిన్నపాశస్తథా తీవస్సంసారం తరతే నదా. 22

ఇంద్రియము లన్నియు క్రమించి, విరతవిత్తమునై, నిశ్శబ్ద
మైన ఏకాంతవాసమునందు సంగరహితుడై, సంగయోగము

నజిగవవాడై, నిర పియ్యడై, పెల్ల పెల్లంగ పాశమును క్రెంచు కొని ఆకాశమున ఎగిరిపోవు పాంసరవక్షితుల జీవులను ధిష్ణు పాశుడై సంసారమునుదాటి మోక్షధామమును కరి నుఖించును.

6 అమృతత్వం సమాప్నోతి యదా రామాత్పముచ్యతే
సర్వేషణా వినిర్ముక్త శ్చిత్త్యా తఃతూ న్న బద్యత
ఇత్యుపనిషత్, 25

రామబంధపమునంది నిమిత్తమై న వెంటనే జీవులను సర్వ రామదాశహితుడై, సంసారపాశములను వేలింది అమృతత్వమును (మోక్షమును) పొందును. మరల అతడు బంధపమును పొందడు.

32. మన్త్రితోపనిషత్తు

1 తమేక మేవ పశ్యంతి పరికుత్రం విభుం ద్విజాః,
యస్మి న్సర్వ మిదం ప్రోతం బ్రహ్మ స్థావరజ్జలమమ్,
తస్మిన్నేవ అయం యాన్తి స్రవస్త్యైః సాగరే యథా.
17

ఎవనియందు ఈ సారాచర జగత్తు కూర్చుంటియున్నదో, ఆ పరిశుభ్రమైన, సర్వవ్యాపకమైన, అర్విచీతమైన పరమాత్మను బ్రహ్మనిష్ఠులు దర్శించుచుండును. 'మణియు పనులు గములదము నందువలె' అతనియందే అయియును లొందుచుండును.

33. సర్వసారోపనిషత్తు

1 జీవా అనాత్మనాం దేహాదీనా మాత్మత్వే నాభిమత్య
తే సోఽభిమాన ఆత్మనోబధ్యః, తస్మిన్నప్తిక్యోక్షాః,

యా తదభిమానం కారయతి సా అవిద్యా, సోఽభి
మానో యయా నివర్తతే సా విద్యా.

జీవుడు అభిమానములగు దేహములను అత్యగా కలం
చుచు అభిమానించుచున్నాఁడు. ఆ దేహభిమానమే అత్యవలంబము.
అది తొలగింపుచే మోక్షము. అట్టి అభిమానమును కలుగఁజేయు
వది అవిద్య. అట్టి అభిమానము దేనిచే తొలగింపునో అదియే
విద్య.

2 అప్రాసో హ్యమనాః కుర్తో మధ్యాదీనాం హి సర్వదా
సాక్ష్యహం సర్వదా నిత్యస్త్విహైతోఽహం న సంశయః।

నేను వ్రాణవహితుడను, మనోరహితుడను, పరిశుద్ధుడను,
బుద్ధి తెలువలై ఎవఁడో వదా సాక్షిగూతుడను. నేను వదా నిత్యుఁ
డను, చిహ్నుఁడను. ఇటు సంశయ నేమియును లేదు.

3 స్థితిః స్థితిః సదానంతః కుర్తో జ్ఞానమయోఽనురా,
అత్మాహం సర్వభూతానాం విభుః సాక్షి న సంశయః।

నేను స్థితిభూతు (నిత్యుడను), నిత్యుడను, వదా ఆనంద
స్వరూపుడను, శుద్ధుడను, జ్ఞానస్వరూపుడను, నిత్యుడను.
నేను నను స్త్రప్రాణులయొక్క- అత్యను, సర్వవ్యాపకుడను, సాక్షిని,
భింకు సంశయము లేదు.

4 బ్రహ్మైవాహం సర్వవేదాంతవేద్యం
నాహం వేద్యం వ్యోమవాతాదిరూపమ్,
రూపం నాహం నామ నాహం న కర్మ
బ్రహ్మైవాహం సచ్చిదానందరూపమ్.

సర్వవేదాంతవేద్యమగు బ్రహ్మమును నేను, నేను అర్జీయుఁ
వను, అకాకాతి పంపగూడదులను నేను కాను, నేను నామములను
కాను, కర్మలు కాను, సద్విదానందమయమైన బ్రహ్మమునే నేను.

౪ నాహం 'దేవో' జన్మమృత్యు కులో మే

నాహం ప్రాణః ఉత్తిపాసే కులో మే,

నాహం చేతః శోకమోహా కులో మే

నాహం కర్తా విప్రమోక్ష కులో మే_విప్రుపనిష్ఠే.

నేను దేహమును కాను, కావున జననమరణములు ఇంక నా
కెవల ! నేను ప్రాణమును కాను, కావున అదభివృద్ధికలు ఇంక నా
కెవల ! నేను చిత్తమును కాను, కావున శోకమోహములు ఇంక
నా కెవల ! నేను కర్తను కాను, కావున విప్రమోక్షములు ఇంక
నా కెవల !

34. నిరాలంబోపనిషత్తు

1 ఓం సమశ్శివాయ గురవే సద్విదానంద మూర్తయే,
నిష్ప్రపంచాయ శాంతాయ నిరాలందాయ తేజసే.

గురుశ్శివరూపులును, సద్విదానందమూర్తియును, ప్రపంచ
రహితయును, శాంతయును, అధారరహితయును, తేజోరూపు
యను అగు శివభక్త (మంగళోద్యమమును పరమాత్మకు) నమస్కా
రము.

2 నిరాలంబం సమాత్రిత్య సాలంబం విజహతి యః,
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ తైవల్యం పద మక్కుతే.

నిర్గుణబ్రహ్మమును ఆశ్రయించి సగుణాకారమును ఎవరను త్యజించునో ఆరుదీ సన్నాస్యిని, ఆరదే మోగి, అట్టివాఁడు మోక్ష పదము నొందును.

3 అద్వితీయ మఖిలోపాధి వినిర్ముక్తం తత్సకల శక్తుర్ని పబ్బంహిత మనాద్యస్తం శుద్ధం శివం శాస్త్రం నిర్గుణ మిత్యాది వాచ్య మనిర్వాచ్యం చైతన్యం బ్రహ్మ.

అద్వితీయమైనదియు, సకలోపాధివినిర్ముక్తమైనదియు, సర్వ శక్తి సంపన్నమైనదియు, అదితంతములు లేనిదియు, శుద్ధమైనదియు, మంగళశక్తిమైనదియు, శాంతమైనదియు, నిర్గుణమైనదియు, అనిర్వచ నియమైనదియు సగు చైతన్యమే బ్రహ్మము.

4 సర్వం బత్వితం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి తింతన.

ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఇవట అనేకత్వ ముంజెనను లేదు.

5 దేహేంద్రియ నిగ్రహ సదుపాషాసన శ్రవణమపవనిది ద్యాపనై ర్యవ్యర్థ్యర్థ్యశ్ర నిర్మళానం సర్వాంతరస్థం సర్వసమం ఘటపటాది పదార్థ మివావికారం వికా లేషు చైతన్యం వినా తిందిన్నాస్తీతి సాక్షాత్కారాను భవో జ్ఞానమ్.

శరీర, ఇంద్రియ సంశయములేకును సద్గుణాపాసనచేరను, శ్రవణమపన వివిధ్యాపవములచేరను, దృష్ట్యశ్రవ్య రూపమైనదంతి యును సర్వాంతర్యామియై యున్నది. సర్వసమానమైనుది. ఘట పటాదివికారవస్తువులందు వికారరహితునైనుది యగు చైతన్యము తప్ప వేరొకటి ఏదియు నువట లేదను సాక్షాత్కారానుభవమే జ్ఞానము.

- 6 రజ్జా సర్పత్రాన్నిరివా ద్వితీయే సర్వామన్యూతే సర్వ మయే బ్రహ్మణి దేవతీర్యబ్దుర స్థావర స్త్రీపురుషపర్వా శ్రమబద్ధమోజోపాది నానాత్మభేదకల్పితం జ్ఞాన మజ్ఞానమ్.

త్రాతీయండు పర్వభాంతివలె శేవలము సర్వాంతర్యామి సర్వస్వరూపమునకు బ్రహ్మమనందు దేవతలు, పశువులు, మనుష్యులు, స్త్రీలు, పురుషులు, వర్ణాశ్రమములు, బంధుమిత్రములు అను అనేక భేదములచే కల్పితమైనవి జ్ఞానమే అజ్ఞానము.

- 7 సద్విదానందస్వరూపం జ్ఞాత్వా ఉపంధరూపావస్థితి లేవ నుభమ్.

సద్విదానంద స్వరూపము వాటింగి అపంధస్వరూపమతో నుండుటలేదు నుభము.

- 8 అనాత్మరూపవిషయ సంకల్ప ఏవ దుఃఖమ్.

అనాత్మరూపములైన విషయములయొక్క సంకల్పమే దుఃఖము.

- 9 సత్సంసర్గఃసర్వర్థః.

సత్సమల సాంగత్యమే సర్వర్థము.

- 10 అసత్సంసారవిషయ జననసంసర్గ ఏవ సరకః.

అసత్సంసారముయొక్క విషయములందు ప్రవృత్తులైన అజ్ఞానులతోడి సాంగత్యమే సరకము.

- 11 అనాత్మవిద్యావాసవయా జాతోపా మిత్యాది సంకల్పో బంధః పితృమాతృసహోదర దారావత్య గృహ

రామత్రైతాది మమతా సంసారాపరణసంకలోపై బస్థః
 తర్హ్వత్వాద్యహంకారసంకలోపై బస్థః, అశీమాద్యష్టష్టై
 శ్వర్యాకా నిత్య సంకలోపై బస్థః, సంకల్పమాత్ర సం
 తపో బంధః.

అపాదియగు అజ్ఞానముయొక్క వాసవచే 'నేను బద్ధునిక
 వాచును' అను ఈ ప్రకారములైన సంకల్పములు కలిగియుండుటయే
 బంధము. తల్లిదండ్రులు, సోదరులు, భార్య, పిల్లలు, గృహము,
 శిష్యాసము, పోలము మొదలైన వానియందు మమత్వము కలిగి
 యుండి సంసారముయొక్క అవరణమునుగూర్చిన సంకల్పము కలిగి
 యుండుటయే బంధము.

కర్మత్వాదులు, అహంకారము - దీనినిగూర్చిన సంకల్పమే
 బంధము.

అశీమాది అస్థైశ్వర్యములను గూర్చిన ఆక, వానినిగూర్చిన
 సంకల్పము బంధము.

కేవలము సంకల్పమాత్రమే బంధము.

**12 నిత్యా నిత్య వస్తు విచారా దనిత్యసంసారసుఖదుఃఖ
 విషయ సమస్త క్షేత్ర మమతాబంధక్షయో మోక్షః.**

నిత్యానిత్య వస్తువిచారణచే అనిత్యములైన సంసార సుఖ
 దుఃఖ విషయములగు సమస్త వస్తువులందును మమకారము నశించు
 టయే మోక్షము.

13 సర్వశరీరస్థ చైతన్యబ్రహ్మప్రాపకో గురు రుపాసన్యః.

సర్వక్షేత్రల శరీరములందున్న చైతన్యబ్రహ్మమును పొందించు
 గురువు శిష్యాపంపఁదగినవాఁడు.

14 సర్వాస్తరస్థ స్వసంవిద్రూపవిత్ విద్వాన్.

సర్వల అంతరంగమున ఉన్న చిద్రూపమును (అత్మను) ఎఱిగినవాడే విద్వాన్మను.

15 కర్తృత్వాది ద్యహంకారభావయాథో మూఢః.

కర్తృత్వాది అహంకారభావము గూఢిమణిసవాంగు మూఢుడు.

16 బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిత్యే త్యపరోక్షజ్ఞానాన్నినా బ్రహ్మే
దైశ్వర్యాకాసిద్ధ సంకల్పనీజసంతాపరూపం తపః.

'బ్రహ్మము సత్యము, జగత్తు మిథ్య' - అను అపరోక్షజ్ఞాన రూపమున అగ్నిచే బ్రహ్మదైశ్వర్యవాంఛయొక్క సంకల్పమును పరమామృతమున ముగియించుటయే తపస్సు.

17 ప్రాణేంద్రియా ద్యంతఃకరణ గుణాదేః పరతరం
సచ్చిదానందమయం సర్వసాక్షికం నిత్యముత్తమమ్
స్థానం పరమం పదమ్.

ప్రాణము, ఇంద్రియములు మొదలైనవానికంటెను; అంతఃకరణముకంటెను; ద్రిగణములకంటెను; పరమైవదియిది, సచ్చిదానంద స్వరూప్యమైవదియిది, సర్వమునకు సాక్షియైవదియిది; నిత్యముత్తమమైవదియిది సగు బ్రహ్మముయొక్క స్థానమే పరమపదము.

18 దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్రస్వరూపం
గ్రాహ్యమ్.

దేశ కాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్రస్వరూపమిది గ్రహించఁ దగినది.

19 స్వస్వరూపవ్యతిరిక్త మాయామయ బుద్ధిస్థితియగోచర
జగత్సత్యత్వచింతన మగ్రాహ్యమ్.

స్వస్వరూప వ్యతిరిక్తమైవదియ, మాయామయములగు
బుద్ధిస్థితియగులకు గోచరమైవదియ నగు ఇగర్తైవ సత్యమను చింత
నను గ్రహించవలసివది కాదు.

20 సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య నిర్వమో నిరహంకారో భూత్వా
బ్రహ్మేష్టం శరణ ముపగమ్య 'తత్త్వమసి', 'అహం
బ్రహ్మాస్మి', 'సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ', 'నేహ
నానాస్తి కించన' ఇత్యాది మహావాక్యార్థానుభవజ్ఞానా
ద్రుష్ట్యావాపమస్మితి నిర్వికల్ప నిర్వికల్ప సమాధివా
స్వకంఠో యతి శ్చరతి స సంన్యాసి స ముత్తః, స
పూజ్యః, స యోగీ, స వరమహంసః సోఽవధూతః,
స బ్రాహ్మణ ఇతి.

ప్రాపంచికవిషయములన్ని పరిత్యజించి నిర్వములగు, నిరహం
కారులై, తన కిష్టమును బ్రహ్మమును శరణుజూల్చి, 'తత్త్వమసి
అహంబ్రహ్మాస్మి, సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ, నేహ నానా స్తికించన'—
మొదలైన మహావాక్యములయొక్క అర్థమును అనుభవమునకు
కొచ్చుకొనుటవలన 'నేను బ్రహ్మమునే యగుదును' అని నిశ్చయ
ముగా తెలిగి నిర్వికల్ప సమాధితోగూడి సర్వవిత్తలై యతి
సంపదించుచుండును. అతడే దుస్యాది, అతడే ముత్తః, అతడే
పూజ్యః, అతడే యోగీ, అతడే వరమహంస, అతడే అమధః, అతడే
గ్రాహ్యః.

30. శుకరహస్యోపనిషత్తు

- 1 యేనేక్షతే శృణోతీదం తిశ్రుతి వ్యాకరోతి చ,
స్వాద్యస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞావముదీరితమ్. 31

శ్రవణం దేహి చూచుచున్నావో, వినుచున్నావో, వా!
చూచుచున్నావో, మాట్లాడుచున్నావో, రుచిచూచుచున్నావో,
అదియే ప్రజ్ఞావము చెప్పబడినది.

- 2 చతుర్ముఖేస్త్రీదేవేషు మనుష్యాశ్వగవాదిషు,
చైతన్య మేకం బ్రహ్మతః ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ మయత్ర. 32

బ్రహ్మదేవునియందును, ఇంద్రుని దేవతలందును, మనుషుల
యందును గుఱుము, ఆవు మొదలై వానియందును ఏకమైన చైతన్యమే
బ్రహ్మము. అందుచే నాయెందరినై తన్యముకూడ బ్రహ్మయగును.

- 3 పరిపూర్ణ పరాత్మాస్మిన్ దేహే విద్యాధికారిణి,
బుద్ధే స్పృశీతయా శ్చిత్వా మ్మర న్నహ మితిర్యతే 33.

పరిపూర్ణమైన పరమాత్మజ్ఞానమును లొంగుకుంటు యెక్కా
నైన ఈ మనుష్యకోరమునందు, బుద్ధిచే సాక్షిగా, నిర్వికారమున;
ప్రకాశించుచున్నచైతన్య పరమాత్మ 'అహమ్' (నేను) అను పదము
చెప్పబడుచున్నది.

- 4 స్వతః పూర్వః పరాత్పాత్ర బ్రహ్మశబ్దేన వర్ణితః,
అస్మి తైత్తిర్యవరాదుర్య స్తేన బ్రహ్మ భవామ్యహమ్.
3-4

స్వయముగా పరిపూర్ణమైన పరమాత్మ బహుభాగ్యమునందు బ్రహ్మమను పదముచే చెప్పబడినది. 'అస్మి' అను పదము జీవ బ్రహ్మశక్తిమును తెలుపుచున్నది. అందుచే నేను బ్రహ్మమునే అగుదును.

- 5 ఏక మేవాద్వితీయం స న్నామరూప వివర్ణితమ్,
స్పృష్టే పురాధునావ్యసృ తావృత్త్యం తదితీర్యతే.
3-5

స్పృష్టికీ పూర్వము నామరూపములు లేవి, ఏకమైయుచు అద్వితీయమైనది అగు ఏ సదృష్టప్రకారము, ఆ సదృష్టప్రకారము ఇప్పుడును విచారణచే తిప్పదముద్వా రా ఆ స్వభావమే చెప్పబడుచున్నది.

- 6 శ్రోతు ర్దేహేన్ద్రియాతీతం పస్త్యత్ర త్వం పదేతత్మమ్
ఏరితా గ్రాహ్యతేఽసీతి తదైక్క మనుభూయతామ్.
3-6

జీవునియొక్క శరీర, ఇంద్రియములతోఁగల అసీతమైన సదృష్టప్రకారము బహుభాగ్యమునందు 'త్వం' పదముచే చెప్పబడినది. 'అసి' అను పదముచే వికలము గ్రహించబడుచున్నది. అట్లే శక్తి, త్వం పరాత్కముల యనుభవమును ముముక్షువు అనుభవించును గాక!

- 7 స్వప్రకాశాపరోక్షత్వ మయమిదుర్మిలో మతమ్,
అహంకారాదిదేహాస్తం ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే. 3-7

‘అయమ్’ అను పదముచే అత్త స్వయంప్రకాశ్యమైన ప్రత్యక్షమైనది. అను అర్థము చెప్పబడినది. అది కహంకారో అదిగాలయో స్థూలకేరము సత్యముగా గల జగత్ప్రపంచము విలంబమైన ప్రత్యక్షాత్మయని చెప్పబడుచున్నది.

8 దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వ మిర్యతే,
బ్రహ్మశబ్దేన తద్రూప్యావస్థ ప్రకాశాత్మ రూపకమ్. 3

దృశ్యజగత్ప్రపంచం అభిప్రాయమైన చరతత్త్వము ‘బ్రహ్మ’ శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమైన ప్రత్యక్షాత్మరూపమే అగును.

9 కార్యోపాధి రయం జీవః కారణోపాధిరీశ్వరః,
కార్యకారణాం హిత్యా పూర్ణబోధో ఒపశిష్టతే. 3

జీవులు కార్యోపాధి, ఈశ్వరులు కారణోపాధి కార్యకారణములను వివక్షించిపో పూర్ణబోధయే (అర్హయే) శీలించును.

10 అన్యవిద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యం సశ్వరం భవేత్,
బ్రహ్మవిద్యా పరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్తికరం స్థితమ్. 3

ఇతరవిద్యలయొక్క పరిజ్ఞానము అవశ్యము సశ్వరమై బ్రహ్మవిద్య యొక్క పరిజ్ఞానము బ్రహ్మమును స్వప్రాప్తియగును.

36. వజ్రనూచిరోపనిషత్తు

విశ్వదానందరూపాయ సర్వధీవృత్తి సాక్షిణి,
సమో వేదాంత వేద్యాయ బ్రహ్మచే ఉనంతరూపిణి.

సచ్చిదానందస్వరూపమైవదియ, సర్వల బుద్ధివృత్తులకు
సాక్షియైవదియ, వేదాంతోపద్యమైవదియ, అసంకరూపమైవదియ
వగు బ్రహ్మమునకు పరస్కారము.

2 యః కల్పిదాత్మాన మద్వితీయం బాధిగుణక్రియా
హీనం షడూర్ధ్వషడ్భావేశ్యాది సర్వదోషరహితం
సత్యజ్ఞానానందానంతస్వరూపం స్వయం నిర్వికల్ప
మశేషరత్నాధార మశేష భూతాంతర్యామిత్వేన పర్వ
మాన మంతర్వహిత్వాకాశవ దనున్మూత మఖండా
నందస్వభావ ముద్రమేయ మనుభవైకవేద్య మపరోక్ష
తయా తానమానం కరతలామలకప త్నాజడపరోక్షీ
ర్మత్య కృతార్థతయా కామరాగాది దోషరహితశృమ
దమాది సంపన్నో తానమాశృర్య తృప్తాకా మోహాది
రహితో దంభాహంకారాదిభి రసంస్పృష్టచేతా పర్వతే
విప ముత్తలక్షణో యః స ఏవబ్రాహ్మణ ఇతి క్రుతి
స్మృతిపురాణేతిహాసానా మన్విప్రాయః. అన్యథా బ్రాహ్మ
ణత్వ నిర్దిరాన్నిస్తేష, సచ్చిదానంద మాత్మాన మద్వి
తీయం బ్రహ్మ తానయే దాత్మానం సచ్చిదానందం
బ్రహ్మ తానయే దిత్కుపనిషత్.

అద్వైతమునకు, బాధిగుణక్రియలు లేవదియ, చుక్కలకు, పెను
గుల మొదలైన వజ్రావభిశాకములు లేవదియ, నిర్దోషమైవదియ,
సత్యజ్ఞానానందస్వరూపమైవదియ, సాశరహితమైవదియ, వికల్ప
రహితమైవదియ, ఎన్నియో కల్పములకు ఆధారమైవదియ, సర్వ
భూతాంతర్యామియ, ఆకాశమువలె లోపల వెలుపల వ్యాపించి
వదియ, అసంకానందస్వభావయ క్తమైవదియ, నీహకు అందని

నియు, అనుభవముచే తెలిసికొనదగినదియు, ప్రత్యక్షముగా నోచ
రించునదియు పగు పదమూర్త్యను కరతలామలకమవలె పొన్నెత్తుగా
నందర్శించి కృతార్థము తెంచి కామరాగాది దోషములులేదనిపాడై
శమదయాచి వైభవనివహింపబడినై, మాత్సర్యము, తృప్తి, ఆళో
మోహము, దంభము, అహంకారము మొదలైన దుష్టగుణములు లేని
వాడై యుండువాడే, ఇట్టి పూర్వోక్తగుణములు కలిగియుండు
వాడే బ్రాహ్మణుడని వేద, శాస్త్ర, పురాణ, ఐతిహ్యములయొక్క
అభిప్రాయము. ఇట్టి గుణములు కలిగియుండులేతప్ప మఱియుక
విధముగ గ్రాహ్యునిత్వము నీర్థింపదు. సర్వవిశాసనమై శవ్యయమై
ఆత్మరూపమైనట్టి బ్రహ్మమును ఛాన్దనించుటయనును.

37. తేజోవిందూపనిషత్తు

1 యతాహారో శితక్రోధో శితపంగో శతేంద్రియః,

నిర్వృద్ధో నిరహంకారో నిరాశీ రవర్తిగహః. 1-3

నియమితాహారము కలహాదనై, క్రోధమును నియమించి
పాడనై, పంగరహితమనై, ఇంద్రియములు కలహాదనై,
ద్వంద్వరహితమనై, అహంకారవిరహితమనై, ఆశారహితమనై
పర్తిగహము లేనివాడనై బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

2 పరం గుహ్యతమం విద్ధి హ్యస్తతద్వో నిర్వాక్రయః,

1.5

తల్పదశను (సోమనికమనును) పోలొట్టకొని, నిర్వాక్రయః
మైన, అత్యంత రహస్యమైన బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

3 ఉపాధిరహితం స్థానం వాఙ్మనోపిత గోచరమ్. 1.7

వరబ్రహ్మముయొక్క స్థానము ఉపాధిరహితమైనది. మఱియు వాక్కునకు మనస్సునకు అభేదమైనది. విశుద్ధమైన బుద్ధికి నోచరించునది అయియున్నది.

4 అకూన్యం కూన్యభావం తు కూన్యాతీతం హృది స్థితమ్. 1.10

ఆ బ్రహ్మము కౌన్యము కానది, (దృశ్య) కౌన్యమైనది. కౌన్యాతీతమైనది. సమస్త ప్రాణుల హృదయమునం దున్నదియు యున్నది.

5 యమో హి నియమ స్త్రిగో మౌనం దేశశ్చ కాలతః, అననం మూలబద్ధశ్చ దేహసామ్యం చ వృత్ స్థితిః. 1.15

6 ప్రాణసంయమనం వైష ప్రత్యాహారశ్చ ధారణా, అత్మధ్యానం సమాధిశ్చ ప్రోక్తా న్యంగాని వై క్రమాత్ 1.16

యమము, నియమము, త్యాగము, మౌనము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము, దేహసామ్యము, దృక్ స్వరూపమునందగు గుణభేద, ప్రాణసంయమము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, అగ్ర్యధ్యానము, సమాధి - అనుచు క్రమముగ యోగమునకు అంగములుగ చెప్పబడినవి.

7 సర్వం బ్రహ్మేతి వై జ్ఞానా దింద్రియగ్రామ సంయమః, యమో ఒయమితి సంప్రోక్తో ఒభ్యససేయో ముచు ర్ముచుః. 1.17

‘సమస్తము బ్రహ్మమే’ అను భావముచే ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట యమము అని చెప్పబడినది. దీనిని మాత్రమాత్రీ అభ్యసించవలయును.

- 8 స జాతీయ ప్రవాహశ్చ విజాతీయ తిరస్కృతిః,
నియమో హి పరానన్ధో నియమాత్త్రియతే ముద్ఘైః.

1-18

సజాతీయభావప్రవాహము (మనశ్శాంతికి ఉపకరించు భావములు) కలిగియుండి విజాతీయ భావములను (మనశ్శాంతికి భంగకరమైన భావములు) నిరసించుట నియమమని చెప్పబడినది. ఇది పరమానందకరమైనది. విజ్ఞులు నియమముతో దీనిని అచరించుదురు.

- 9 త్యాగో ప్రపంచరూపస్య సద్విదాత్తాపలోకనాత్,
త్యాగో హి మహితాం పూజ్య స్సద్యో మోక్షపృథా
యకః. 1-19

సద్విదాత్ప్రయోగ్య అపలోకముచే ప్రపంచరూపమును విశిష్టగ రుచి త్యనుచింతేయుట త్యాగమని చెప్పబడును. ఇది మహాత్ములకు పూజ్యమైందియు, తత్సంగమే మోక్షమును కలుగఁ జేయునదియు అయియున్నది.

- 10 యస్మాద్వాచో విపత్తస్తే అప్రాప్య మనసా సమా,
యన్యోపం యోగితి ర్గమ్యం తద్వజే త్వర్వదా మధః
1-20

ఏ అత్యను ప్రళోక బాహ్యులు, మనస్సుతోఁగూడఁ జనకములగుచున్నచో, యోగులు పొందుచుండు మోక్ష మేదిగలదో, అట్టి మోక్షమును విజ్ఞుల సమా శీలించుచుండువలెను.

ఇతి వా తద్వచే న్మోసం వర్త్యం సహజసంక్షిప్తమ్,
గిరా మోసం తు బాలానామయత్తం విప్రహృదినామ్.

1.22

సహజమైన ఈ మోసమే సహజమగును. వాక్ష్పకము గొలు
సామాన్యులకే) తగును. అది బ్రహ్మనిష్ఠులకు యత్నమైనది

అదా వస్తే చ మధ్యే చ జనో యస్మిన్న విద్యతే,
మేనేనం సతతం వ్యాప్తం స దేశో విజనః స్మృతః.

1.23

అదియందగును, అంతమందగును, పరిభ్రమించును జనులుతేనిది
తో, తగునే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమైయున్నదో, అది నిష్ఠిశ్రవణదేవ
సమ్యగణింపది.

ఎనా సర్వభూతానాం విప్రహృదీనాం నిమేషతః,
అంశగ్రేవ నిర్విప్లం హ ఖండాసంద మద్వయమ్ 1-24

సమస్త జీవులయొక్కయు, బ్రహ్మాది భేదతల యొక్కయు
దేవత విమలకాలములలో బహుగురువైనదో, అట్టి అద్వితీయ
ఖండాసందహృదయోక్త కాలమును క్లుప్తముచే నిర్దేశించుటగణింపది.

అప్రేవై వ టవే ద్యద్వి స్మజస్రం విప్రహృదీనాం పమ్,
మోసం తద్విజానీయా దవ్యక్తువివాళవమ్. 1-25

తేజోలింగాచరిత్రము సహజమగును సహజముగా జరుగుచో,
అసహజమగు యెఱుంగనగును. తిదితత్వమైన అపవము సుఖ
మే యగును.

- 15 యస్తూలం సర్వతోశానాం యస్తూలం చిత్తబంధనమ్,
మూలబంధ స్సదా సేవో యోగోఽస్మి బ్రహ్మవాది
నామ్. 1.27

సమస్త లోకములకు మూలమైవదియు, చిత్తైగమమునకు
మూలకారణమైవదియు ఆగు మూలబంధము సదా సేవించఁదగివది.
ఇది బ్రహ్మనిష్ఠులకు తగినది.

- 16 అంగానాం సమతా విద్యా తస్మే బ్రహ్మణీ లీయతే,
సో చే నైవ సమాసర్వ మృణాత్వం శుష్టవృక్షవత్.
1.28

మనస్సు సమమైన బ్రహ్మమునందు లీనమగుటకు ఉపకరిం
చునదియే అంగసమత్వమని యెఱుంగవలయును. అది లేచో సమ
త్వము కలుగదు. లీనము యాజాత్రగా కూర్చొనుట శుష్క
వృక్షమువలె జరుగును.

- 17 దృష్టిం జ్ఞానమయీం కృత్వా
పశ్యేద్దృష్టాచుయం జగత్,
సా దృష్టిః పరమోదారా
సనాస్మాదావలోకినీ. 1.29

దృష్టిని జ్ఞానమయముగ సొసర్చి, జగత్తును బ్రహ్మమయ
ముగ గాంచవలెను. అట్టి దృష్టియే మహాశాకమైవది కాని నానీ
కాగదృష్టి కాదు.

- 18 ద్రవ్యైవదర్శనదృశ్యానాం విరామో యత్ర వా భవేత్,
దృష్టి ప్రతైవ కర్తవ్యా స నాస్మాదావలోకినీ. 1.30

ద్రష్ట, దర్శనము, దృష్టి అవవాణి నెచట విరామము కలుగునో, అచటనే దృష్టిని నిలువజేయుగాని వానికాగ్రమునందుకాదు.

19 చిత్రాది సర్వభావేషుం బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్,

నిరోధ స్సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే.

1.31

చిత్రము యొక్కరైన సమస్త మకాళములందును బ్రహ్మత్వమును భావించుటచలన, చిత్తవృత్తిలైన నిరోధములును ప్రాణాయామమని చెప్పబడును.

20 నిశీథనం ప్రసవంచస్య రేచకాంశ్చ స్సమీరితః,

బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూర్వో వాయుకుచ్యతే.

1.32

జగత్తును నిశీథించుట లేనకమని చెప్పబడినది. 'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి పూర్వకమని చెప్పబడుచున్నది.

21 తత స్తద్వృత్తి నైశ్చల్యం కుంభకం ప్రాణసంయమః,

అయం చాపి ప్రబుద్ధానా మజ్ఞానాం ప్రాణపీడనమ్.

'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి నిశ్చలముగా నిలచుట కుంభకమను ప్రాణాయామముగ చెప్పబడినది. ఇది విజ్ఞానబాధించు ప్రాణాయామము. అజ్ఞానము చేయునది వానిగాపివచనముకలదు.

22 విషయేష్వాత్మతాం దృష్ట్వా మనస శ్చిత్త రంజకమ్,

ప్రత్యాహార స్స విజ్ఞేయోఽత్యసనీయో ముహుర్దుహుః

1.34

విషయములందును అత్మస్వరూపమును గాంచి మనోముద
నుగఁగెందుట ప్రత్యాహారమని చెబుటగలదు. దీనిని సాధనము
మాటిమాటికి అభ్యాసము చేయవలెను.

23 యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణ స్తత్రదర్శనాత్
మనసా ధారణం చైవ ధారణా సా నరా మతా 1.35

మనస్సు ఎచటచటో పోవునో, అచటచట బ్రహ్మమును
దర్శించుటవలన మనసా బ్రహ్మమును ధరింపుట శ్రేష్ఠమైన ధారణ
యగును.

24 బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిరాలంబతయా స్థితిః,
ధ్యానకర్తృన విభ్రాతః పరమానందదాయకః 1.36

‘నేను బ్రహ్మమునే అయి యున్నాను’ అను సద్వృత్తిచే
నిరాధారముగ ముగియుట ధ్యానమని ప్రసిద్ధియైనది. అది పరమా
నందదాయకమైనది.

25 నిర్వికారతయా వృత్త్యా బ్రహ్మకారతయా పునః,
వృత్తివిస్మరణం సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 1.37

నికారములేని నిర్వికారుడోవ్వనితో, నేను బ్రహ్మమును
అను భావము గల్గి చిత్తవృత్తులు వీడియి, లేకుండుట సమాధియని
చెప్పుటయగును.

26 ఇమం చాకృతిమానందం తాపత్పాదు సమభ్యసేత్,
అజ్ఞే యావత్క్షణమృతః పృథక్త్వం సంభవే
త్స్వయమ్. 1.38

అప్రాశస్త్యమైనది ఈ అవంతమును బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందు
లక్ష్యము కలుగు వలనను సాధ్యముగా వెళ్ళగా అభ్యసించుచుండవలెను.

27 సమాధౌ క్రియమాణే తు

విఘ్నా న్యాయాన్తి వై బలాత్,

అనుసందానరాహిత్య

మాలస్యం భోగలాభనమ్.

1.40

28 అయి న్తమశ్చ విజేత స్తేజః స్వేదశ్చ కూన్యతా,

ఏవం హి విఘ్నతాహుల్యం త్యాజ్యం బ్రహ్మవిశారదైః.

1.41

సమాధిని అభ్యసించునపుడు కొన్ని విఘ్నములు వాటిల్లు
చుండును. అవి పేదని యనిత - అనుసంధానము (భ్యాసము) చేయు
నందుట, సోమరితనము, భోగలాభవత్వము, నిద్ర, తమోలబధము
కలుగుట, విశ్లేషము, శుష్కము, ఏమిట, కూన్యత్వము - ఈ ప్రకార
ములైన విఘ్నము లన్నిటిని బ్రహ్మవిఘ్నము త్యజించివేయవలెను.

29 భావవృత్త్యా హి భావత్వం

కూన్యవృత్త్యా హి కూన్యతా,

బ్రహ్మవృత్త్యా హి పూర్ణత్వం

తయా పూర్ణత్వ మభ్యసేత్.

1.42

భావవృత్తిచే భావము కలుగును. కూన్యవృత్తిచే కూన్య
త్వము కలుగును. బ్రహ్మవృత్తిచే పూర్ణత్వము కలుగును. కావున
బ్రహ్మవిఘ్నము పూర్ణత్వమును అభ్యసించువలెను.

30 యో హి వృత్తిం విహాయినాం

బ్రహ్మభ్యాం పావసీం పరామ్,

వృత్తైప తే తు జీవన్తి

పశుభిశ్చ సమా సరాః.

1-43

ఎవరు బ్రహ్మయైనా ఈ బ్రహ్మవృత్తిని వదిలి పంపిరియ
దురో, వారు వశ్యుపాయులై వర్జ్యముగ జీవించువారే యగు
దురు.

31 యే తు వృత్తిం విజానన్తి జ్ఞాత్వా నై వర్థయన్తి యే,

తే నై సత్పురుషో ధన్యా వహ్మ్యా నై భువనత్రయే.

1-44

ఎవరు ఈ బ్రహ్మవృత్తిని తెలుసుకొందురో, ఎఱిగి వానిని
వృద్ధిపొందించుకొందురో వారే సద్గుణులు. వారే ముగ్ధోకములం
దును ధన్యులు. వారే వంశ్యులు నగుదురు.

32 యేషాం వృత్తి స్సమా వృద్ధా పరివ్రాతా సా పునః,

తే నై సద్రుహితాం ప్రాప్తా నేకతే శబ్దవాదిసః.

1-45

ఎవరియొక్క-బ్రహ్మవృత్తి సమమై, అభివృద్ధిపొందినదై, పరి
వర్జయియుండునో, అట్టివారే సమావృత్తాత్మమును బొందినవారే
శబ్దవాదులు. ఇతరులగు శబ్దవాదులు కాదు.

33 కుశలా బ్రహ్మవారాయాం వృత్తిహీనాః సురాగిణాః,

తేఽప్యజ్ఞానతయా నూనం పున రాయాన్తి యాన్తి చ

1-46

బ్రహ్మమునుగూర్చి శేవలము వలసకులునుండు నిర్భూబలము,
బ్రహ్మవృత్తి లేనివాడును, విమలముల యెవల అభివృద్ధిగము కల
వాడును అజ్ఞానులే యగుదును. వారు నిక్కముగ జపసమరణము
లను జొందుచుండుట.

34 నిమిషార్థం న తిష్ఠన్తి వృత్తిం బ్రహ్మమయీం వినా,
యథా తిష్ఠన్తి బ్రహ్మద్యాః సవకాద్యాః శుకాదయః.

1-47

బ్రహ్మజేత్రుడు యెవ్వలైనవారు, సవకాదులు, శుకాదులు
బ్రహ్మమయమగు వృత్తిలేకుండు నిక్క అర్థనిరూపమైనను ఉండరు.

35 అథ శుద్ధం భవేద్వస్తు యదైవ్వి వాచా మగోచరమ్,
ఉచేతి శుద్ధచిత్తానాం వృత్తిజ్ఞానం తతః పరమ్. 1.49

చిత్తము శుద్ధముగా నున్నవానికి వాక్కులకు అగోచరమగు
బ్రహ్మమునుగూర్చిన వృత్తి కలుగును. తదాపి బ్రహ్మజ్ఞానము,
బ్రహ్మమయమగు కలుగును.

36 భావితం తీవ్రవేగేన యద్వస్తు విశ్చయ్యాత్మకమ్,
దృశ్యం హృద్దృశ్యతాం నీత్వా బ్రహ్మకారేణచిన్తయేత్

1.50

తీవ్రవేగముతో ఏ వస్తువు భావించబడినో, అది నిశ్చయ
ముగ అనుభవము కాగలదు. (కాశ్రుత బ్రహ్మమును గూర్చి
తీవ్రముగ ధ్యానం కలయును). దృశ్యమును అదృశ్యముగఁగావించి
దానిని బ్రహ్మకారముగ చింతన చేయవలెను.

37 విధ్వాన్నిత్యం సుఖే తిష్ఠే త్రియా చిద్రసపూర్ణయేతి,
1.51

బుద్ధిమంతుడు చిద్రూపూర్ణుడును బుద్ధితో గూడి నదా అర్చ్య
సుఖమందే నిలబడ కలిగియుండువలెను.

38 అఖండైకరసం సర్వం చిద్రూపై మితి భావయేత్ .

2-28

ఈ సమస్త జగత్తు అఖండైక రసస్వరూపమైనదియు, చిద్రూ
ప్ర మనియు భావన చేయవలెను.

39 పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరమానంద మస్మ్యహమ్ .

తేవలం జ్ఞానరూపోఽహం తేవలంపరమోఽస్మ్యహమ్ .

3-1

నేను పరబ్రహ్మస్వరూపుడను, పరమానందరూపుడను,
తేవలము జ్ఞానరూపుడను, తేవలము పరమాత్మస్వరూపుడను
అయియున్నాను.

40 దేవభావవిహీనోఽస్మి చిద్రూపి నోఽస్మి సర్వదా .

చిత్తప్రతి విహీనోఽహం చిద్రూప్రైకరసోఽస్మ్యహమ్

3-14

నేను దేవభావరహితుడను, చింతావర్జితుడను, సర్వాధి
చ్ఛానరూపుడను, నదా చిత్తస అత్వస్వరూపుడను అయియున్నాను.

41 సర్వదృశ్యవిహీనోఽహం దృశ్యరూపోఽస్మ్యహమేవ హి ,

సర్వదా పూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యత్వప్రోఽస్మ్యహం

సదా. 3-15

నేను సర్వదృశ్యరహితుడను, దృశ్యరూపుడను, నదా పూ
ర్ణరూపుడను, నిత్యత్వ పుడను అయియున్నాను.

42 అహమేవ మహానాత్మా హ్యహమేవ పరాత్పరః,
అహ మస్యవదాథామి హ్యహమేవ శరీరపత్. 3-17

నేను మహాత్మర ఆత్మరూపుడను, పరాత్పరునిను. నేను మఱియొకవానివలె తోచుచున్నాను. నేను శరీరమువలె తోచుచున్నాను. (వాస్తవముగ శరీరమును కాను. నేను అఖండార్థము.)

43 మయాతితిత్తం యద్యద్యా తత్త్వాస్తీతి నిశ్చిను,
అహం బ్రహ్మాస్మి సిద్ధోఽస్మి నిత్యశుద్ధోఽస్మ్యక్షహం సదా.
3-20

నాకంట (ఆత్మకంట) అస్యమైనది ఏదియు లేదని నిశ్చయించుము. నేను బ్రహ్మమును, సిద్ధుఁడను, నిత్యశుద్ధుడను అయి యున్నాను.

44 స్వయైతన్యే స్వయం స్థాస్యే స్వాత్మరాజ్యే మఖేరమే
స్వాత్మసింహాసనే స్థిత్యా స్వాత్మనోఽస్య స్వ చిత్తయే
3-25

నేను వా చైతన్యముందు నిలచియుండును. స్వాత్మరాజ్యముందు మఖముగా స్థితుఁడను. స్వాత్మసింహాసనముపై ఆసీనుఁడనై స్వాత్మకంట ఇతరమైనదానిని దేనిని చింతించను.

45 బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం
బ్రహ్మణోఽస్య స్వ కించన,
తదేవాహం సదానందం
బ్రహ్మైవాహం సదాతనమ్. 3-31

ఈ సమస్తము బ్రహ్మము మాత్రమే అయియున్నది. బ్రహ్మముకంట ఏమియు ఇతరు ఒకింతైనను లేదు. సదానందము, సదాతనమైనట్టి ఆ బ్రహ్మమే నేను అయియున్నాను.

- 46 దేహాత్రయ మన ద్విద్విధి కాలాత్రయ మసత్సదా,
గుణాత్రయ మనద్విద్విధి హ్యహం సత్కాత్మక శ్శుచిః.

3-49

దేహాత్రయము అనత్యనని యెఱుంగుము. అట్లే కాలాత్రయము, గుణాత్రయము ననా అనత్యమని తెలిసికొనుము. నేను (అత్మ) సత్కత్వరూపుఁడను. శుచిత్వరూపుఁడను.

- 47 స్వాత్మమంత్రం నదా పశ్యే

త్వాత్మ మంత్రం నదాదత్యసేత్.

3-50

స్వాత్మమంత్రమున నదా కాండలేను. స్వాత్మ మంత్రమున నదా అత్యనందలయును.

- 48 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

మృత్యుహికం వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

దైవతదృశం వినాశయేత్.

3-52

'అహంబ్రహ్మాస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అను ఈ మంత్రము మృత్యుహికమును నశింపజేయును. 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము దైవతదృశమును నశింపజేయును.

- 49 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వవ్యాధీన్ వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వలోకం వినాశయేత్.

3-55

'అహోబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము నను గ్రహ్యమగును తొలగించును. అహోబ్రహ్మాస్మి అను ఈ మంత్రము దుష్టులను పంశయను పశించుకొనును.

50 ఆనందఘనరూపోఽస్మి

పరానందఘనో ఽస్మ్యహమ్

యస్య దేహాదితం నాస్తి

యస్య బ్రహ్మాతి నిశ్చయః,

పరమానందపూర్ణో యః

స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4-3

నేను ఆనందఘనరూపుడను, పరానందఘనుడను. ఎవనికి దేహదులుఖావన లేదో, ఎవనికి తాను బ్రహ్మమను నిశ్చయము కలదో, ఎవడు పరమానందపరిపూర్ణుడై యుండు నో, అట్టివాఁడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

51 స మే దేహః కదాచిద్వా స మే ప్రాణాదయః క్వచిత్

స మే మాయా స మే కామో స మే క్రోధః పరో

ఽస్మ్యహమ్. 4-8

నాకు దేహము ఎఱ్ఱము లేదు. ప్రాణాదులున్న ఎఱ్ఱము లేవు. నాకు మాయగాని, కామముగాని, క్రోధముగానిలేదు. నేను పరమగు ఆత్మను అయియున్నాను.

52 స మే జరా స మే బాల్యం స మే యౌవన మద్వాపి,

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాతి

నిశ్చయః. 4-29

నాకు వాగ్దేవత్యము లేదు. బాల్యము లేదు. నాకు యోగమును అనుమానములేదు. 'నేను బ్రహ్మమును; ముహూర్తానికి నేను బ్రహ్మమును' అను నిశ్చయముకలవాడను అయియున్నాను.

53 స్వయమేవ స్వయం వశ్యే
త్వాత్మరాజ్యే సుఖే పనేత్,
స్వాత్మానందం స్వయం భుక్తు-
న దీపమృక్త ఉచ్యతే.

4.31

స్వయముగనే తన్ను (ఆత్మను) తాను భాగ్యునికలయును. స్వాత్మరాజ్యమున సుఖముగ నవసించవలెను. ఎవడు స్వాత్మానందమును స్వయముగ అనుభవించునో అట్టివాడు తనమృత్తవని చెప్పబడును.

54 కేవలః పరమాత్మసాం కేవలో జ్ఞానివిగ్రహః,
సత్తామాత్ర స్వరూపిత్వా నాస్యత్కించి జగద్వయమ్
4.45

నేను కేవలము పరమాత్మను. కేవలము జ్ఞానస్వరూపుఁడను. సత్తామాత్ర తాత్పర్యములేదు. నాకు జగత్తవలన కొంచెమునను భయములేదు.

55 నిత్యైవత్యక్షరరూపిత్యా నిత్యైవత్యక్షరవిప్లయః. 4.70

ముక్తడై నవాడు నిత్యము గోచరమును అత్యవ్యయము కలవాడను, నిత్యము యథార్థమైన నిత్యము కలవాడు అయి యుండును.

56 అత్మాన మేవ పితస్వ అత్మానం బోధయ స్వరమ్,
స్వ మాత్మానం స్వయం భుక్తుస్వ స్వస్థో భవ షడానన
4-80

ఓ ముఖ్యభా! నీవు సత్యము నీ అత్మను కాంచుము. నీ అత్మనే యెఱుంగుము. నీ అత్మనే అనుభవింపుము. వ్యభిచారము కమ్ము.

57 అనాత్మేతి జగద్వాపి నాస్తి నాస్తితి నిశ్చయః.

సర్వవంశం భూస్థిత్యా తుర్వకావ్య విచారనాత్.

5-16

ఈ జగత్తు అనాత్మయనియు, ఇది లేదు, లేదు అయినది నిశ్చయించుము. నీవు సర్వవంశంభూతంబుననున్న, సర్వకార్య నిష్ఠునియై వ్రతము.

58 చిత్తాభావా చ్ఛిష్టనీయం చేహాభావా జ్జరా స చ.

పాదాభావా ధృతి ర్నాస్తి హస్తాభావాత్ప్రయా స చ.

5-19

చిత్తిరాకాశ్యములన చింతింపుము లేదు. చేహారాకాశ్యము లన ముహురీతము లేదు. పాదములు లేనందువలన గమనము లేదు. హస్తములు లేనందువలన క్రియలేదు.

59 మృత్యు ర్నాస్తి అనాభావా

దుర్ధృష్టాభావా తుభాదికమ్.

5-20

జనము లేకపోవుటచే మృత్యువు లేదు. దుర్ధృష్ట శిశువులు లేక ముఖ్యభూతులు లేవు.

60 ఇదం ప్రపంచం నాస్త్వేవ

నోత్పన్నం నో స్థితం త్వచిత్.

5-31

ఈ ప్రపంచము వాస్తవముగ లేదు. ఇది ఉత్పన్నము కాలేదు. స్థితిగల్గియుండలేదు.

61 చిత్తం ప్రపంచ మిత్యాదు ర్వాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా
స ప్రపంచం న చిత్తాది నాహంకారో న జీవతః 5.32

చిత్తమే ప్రపంచమను చెప్పబడినది. కావున ప్రపంచము
వాస్తవముగ ఎన్నడును లేనట్లును, ప్రపంచముకాని, చిత్తాదులు
కాని, అహంకారముకాని, జీవులు కాని లేరు.

62 మాయాకార్యాదికం నాస్తి
మాయా నాస్తి భయం న హి,
కర్తా నాస్తి క్రియా నాస్తి
శ్రవణం మననం న హి. 5.33

మాయాకార్యాదులలేవు. మాయలేదు. కావున భయము
లేదు. కర్తలేదు, క్రియలేదు. శ్రవణము లేదు. మననములేదు.

63 వాచా వచతి యత్కించి త్వంకల్యైః కల్పితే క్వచిత్
మనసా చిన్త్యతే యద్వ త్వర్వం మిథ్యా న సంశయః 5.45

వాక్యవేద చెప్పబడునదియు, సంకల్పములతో సంకల్పించు
నదియు, మనస్సువేద చింతింపబడునదియు వగు నమస్తము
మిథ్యయే అయియున్నది. ఇది సంశయము లేదు.

64 అనేదికోటి బ్రహ్మాండం సర్వం మిత్యేహి నిశ్చిను. 5.54

అనేకోటి బ్రహ్మాండము అన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయం
అయింది.

65 త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వమేవ పరమో గురుః. 5.58

65. శేలోలింహవర్ణిస్తు

శీవే పరిహాస్యే ఆరణ్యమగ్నాస్తు, శీవే పరిహాస్యే అరణ్య
యగ్నాస్తు.

66 అనంతోఽసి పరోఽసి త్వ మేక వివాద్విశీయకః,
ద్విద్వానస్థరూపోఽసి పరిపూర్ణస్థరూపకః. 5-66

అనంతమే నీవు, నీవు పరుడవు, నీవు ఏకమునుండియు, అద్వి
తీయుడవు, ద్విద్వానానందరూపుడవు, పరిపూర్ణస్థిరస్థరూపుడు.

67 దేహోఽహ మితి సంకల్పో మహత్సంపాద ఉచ్యతే,
దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘృతే. 5-67

68 దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘృతే,
దేహోఽహ మితి యజ్ఞానం తదేవ సరళం స్మృతమ్. 5-68

'నేను దేహమును' అను సంకల్పమే మహాసంసార మని,
అదియే బంధమని, అదియే దుఃఖమని, అదిగో మహా మార్గ
బడినది.

69 మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ సదా రిషః,
మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్త్రయమ్. 5-69

70 మన ఏవ మహద్భువం మన ఏవ జరాధికమ్. 5-70

మనస్సే ఈ జగత్సర్వం, మనస్సే మహాకర్మము, మనస్సే
సంసారము, మనస్సే ముగ్ధోకములు, మనస్సే మహా-దుఃఖము,
మనస్సే వ్యాకాశములు.

71 బాగ్రత్వస్మ సమస్తాది మనోమయ మితీరితమ్,

5.103

బాగ్రత్వస్మ సమస్తాదు లన్నియు మనోమయములని చెప్పబడినవి.

72 స సర్వం స భయం దైవతం

స పృథ్ ప్రృణ పర్వతాః,

6-11

ఈ సమస్తమున్న (సర్వము) లేదు. భయము లేదు. దైవము లేదు. పర్వతములు, శృంగములు, పర్వతములు లేవు.

73 బ్రహ్మైవ సర్వం నానోద్ధిన్న

ఉదహం తదహం తథా,

తదేవాహం తదేవాహం

బ్రహ్మైవాహం సనాతనమ్,

6-31

సమస్తము బ్రహ్మను. మణియొకటి లేనేలేదు. ఆ బ్రహ్మను నేను. ఆ బ్రహ్మను నేను. నేను సనాతనమైన బ్రహ్మమును.

74 బ్రహ్మైవాహం స సంసారి

బ్రహ్మైవాహం స మే మనః,

6.32

నేను బ్రహ్మమును. నేను కంపించి కాదు. నాకు మనస్సు లేదు.

75 తీవ్ర వీర ఏనా బ్రహ్మో నచ్చిదావంద మస్మ్యహమ్,

సర్వం బ్రహ్మమయం ప్రోర్తం సర్వం బ్రహ్మమయం

అగర్, 6.38

శక్త్యము నదా బ్రహ్మమే ఆయుయన్నాయు. నేను నన్నిదా
నందమును. నను క్తము బ్రహ్మయమని చెప్పబడినది. ఈ బగ
త్వంతయు బ్రహ్మయమే ఆయుయన్నది.

76 స్వయం బ్రహ్మ న సందేహ స్వస్థాదస్య స్పృశించన
సర్వమాత్మైవ కుర్ధాత్వా సర్వం చిన్మాత్ర మద్యయమ్
6.39

నేను స్వయముగ బ్రహ్మమును. ఇది సందేహము లేదు.
వాకంబు అన్యముగ ఒకింతో నను లేదు. నను క్తము చిన్మాత్రమై,
అద్యయమైనట్టి, కుర్ధాత్మయే ఆయుయన్నది.

77 అవందం పరమానంద మన్యత్కించిన్న కించపరి. 42

అంతయు అవందమే, పరమానందమే. మఱియొకటి ఏమియు
ఒకింతోనను లేదు.

78 చైతన్యమాత్ర మోంకారం బ్రహ్మాత్ర సకలం స్వయమ్
అహమేవ జగత్సర్వ మహమేవ పరం పతమ్. 6.43

ఓంకారము చైతన్యమాత్రమే ఆయుయన్నది. అంతయును
స్వయముగ అట్టిబ్రహ్మమే యగును. నేనే ఈ జగత్తంతయును.
నేనే పరమగు అత్యవదుమును.

79 అహమేవ గుణాతీత అహమేవ పరాత్పరః,

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ గురోర్గురుః. 6-44

నేను గుణాతీతుడను. నేనే పరాత్పరుడను. నేనే పర
బ్రహ్మమును. నేనే గురోర్గురువును.

80 అత్మనోఽన్యః గతి ర్నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్
అత్మనోఽన్యస్మి హి క్వాపి అత్మనోఽన్యత్పుణం
న హి. 6.46

అత్మ రమ్య వేశికగతి లేదు. జగత్తంతయు 'అత్మమయమే' అయియున్నది. అత్మ శక్యముగ ఎచటను ఏమియును లేదు. అత్మ కంటే వేరుగ క్విచి మైనను లేదు.

81 యత్కించిద్దృశ్యకృతే లోకే యత్కించిద్వాష్యకే జన్తైః
6.52

యత్కించి దృశ్యకే క్వాపి తత్సర్వ మనదేవ హి.
6.53

ఈ ప్రపంచమును ఏది కనుపించుచున్నదో, జనులచే ఏది పూజ్యమగుచున్నదో, ఏది భుజింపఁబడుచున్నదో, అదియంతయు అసత్యే (లేనిది) అయియున్నది.

82 ఏద్విదానందిమాత్రోఽహ మనుశ్యస్మ మిదం జగత్
అత్మైవాహం రిదానందో నాన్యో స్సంసారదృష్టయః
6.58

నేను ఏదొకానందమాత్రమేను. ఈ జగత్తు ఉత్పన్నమే కాదు. చిదానందస్వరూపమును అత్మనే నేను. ఇతరములగు సంసారదృష్టు లెవ్వరను లేవు.

83 అహమేవ హరిస్సౌఖ్య దహమేవ నదాశిషః.
కుద్ధచైతన్య భావోఽహం కుద్ధవత్త్వాన భావహః. 6.64

'నేనే సౌఖ్యాన్ని పొంది. 'నేనే' నదాశిషుడను. నేనే కుద్ధ వై రివ్యగుఁ డుడను. కుద్ధ వత్త్వమయోక్య. అనుభవము కలవాడను.

84 మత్తోఽవస్థ వస్తి చేన్ద్రిభ్యా యథా మదుమరీచిభా,
పన్థ్యాకుమారవచనే ఫీతిశ్చే వస్తి కించన. 6.73

వాకంబు వేలంగ వేయి ఉంగునేని అది ఎంతమాప్రభవలె
నింశ్యచేసి యగును. గొర్రెచాళిగొర్రెకు మాటయందు శయనం కలు
గదా ?

85 అజ తుఖే జగన్నాస్తి హ్యత్కతుఖే జగ న్నహి. 6-98

బ్రహ్మజేప్రని ఉదరమునందు జగత్తులేదు. అత్మ తుఖేయందు
(ఉదరముందు) జగత్తులేదు.

86. మాయాకార్య విదం లేద మస్తి చేద్రప్తభావనమ్,
దేహోఽహమితి దుఃఖం చేద్రప్తహ్యహ మితి నిశ్చయః
6.100

మాయాకార్యమును ఈ భేదము ఎప్పుడైనను స్ఫురించినచో
గెంటనే బ్రహ్మభావన చేయవలెను. , ' నేను దేహమును ' అను
భావనచే దుఃఖము కలుగుచో గెంటనే ' నేను బ్రహ్మమును ' అను
నిశ్చయమును గొనిపడవలయును.

87 అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్త అహంభావం పరిత్యజ,
సర్వమేవ అయం యాతి సుప్తపాస్త్య పుష్పవత్ 6.104

' నేను బ్రహ్మమును ' అని నిశ్చయించి అహంభావమును
పరిత్యజింపుము. ఆపును నిద్రించువాని చేతియందలి పుష్పమువలె
ననుప్తజగత్తు గయిందొప్పును.

88 సర్వవ్యాపార ముత్సన్నజ్ఞ అహం బ్రహ్మేతిభావయ.
6.106

సమస్త కాశ్యములను వదలి 'నేను బ్రహ్మముని' అని భావించుచుండుము.

38. నాదమిందూపనిషత్తు

1 తేనైవ బ్రహ్మకావేన పరమానన్ద ముక్నుతే. 20

బ్రహ్మభావవశేననే పరమానందమును తీర్చుచునుభవించును.

2 అత్మానం సతతం జ్ఞాత్వా కాలం. నయ మహామతే,
ప్రారబ్ధ మఖిలం భుంజ న్నోద్వేగం కర్తు మర్హసి. 21

ఓ మహామతీ! ఎల్లప్పుడు అత్మను ఎఱిగి కాలమును గడపుము. ప్రాశస్త్య మంతయు అనుభవించుచు భయమును పొందక గుండుండుము.

3 అధిష్ఠానే తదా జ్ఞాతే ప్రపంచే శూన్యతాం గతే,
దేహస్యాపి ప్రపంచత్వా త్పారభ్యాపస్థితిః కుతః. 22

అధిష్ఠానమును బ్రహ్మము (ఆత్మ) తెలియుచుండగా, ప్రపంచము శూన్యత్వమును బొందు దేహముకూడ ప్రపంచవస్తువే యగునని యెద ప్రాశస్త్యమునకు ఆ స్థిత్వ మెచును!

4 'మకరందం పిబన్ భృంగో గంధా న్నాపిక్షతే యథా,
నాదానన్తం సదా చిత్తం విషయం స హి కాంక్షతే. 42

పుష్పమునుండిలి నెరుచు గ్రోలుచు తి. స్మార గంధమును అపిక్షించునట్లు చిత్తియు సదా (ప్రణవ) సాదమనందు లగ్నమై గాహ్యవిషయములను కోరకయుండును.

5 మన స్తత్ర అయం యాతి తద్విష్టోః పదమం పదమ్,
47

మనస్సు ఎవడు అయిందా? అదియే విష్ణువుయొక్క- సర్వోత్తమ పదమైయున్నది.

6 సర్వాపస్తావినిర్ముత్తః సర్వచిన్తా విపర్జితః.
మృతపత్తివృతే యోగీ స ముక్తో నాత్ర సంశయః. 51

సర్వాపస్తా కఠిరయను, సర్వచిన్తాపర్జితయను అగు యోగి మృత్యువలె నుండును. అట్టివానిని ముక్త మను. ఇటు సంశయము లేదు.

7 క్షాప్తపక్షాయతే దేహ ఉన్మన్యాపస్తయా ద్రువమ్,
స జానాతి స శీతోష్ణం స దుఃఖం స ముఖం తథా. 53

క్షుద్రుడు ఉన్మన్యపక్షను (మనస్సును వాటిని స్థితిని) పొంది సర్వము శరీరము నిక్కముగ క్షాప్తపక్షయను. అట్టివానికి శీతోష్ణములు, దుఃఖదుఃఖములు తోచుకొనకుండును.

8 జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముత్తః స్వరూపావస్థతా మియాత్.
55

సాధకుడు (ధ్యానాధ్యాయ పరివర్తనచే) జాగ్రదవస్థ, నిద్రా వస్థలేనివాడై (అత్య) స్వరూపస్థితియం నుండును.

39. ధ్యానవిందూపనిషత్తు

1 యది శైలసమం పాపం వినీర్ణం బహుయోజనమ్,
భివృతే ధ్యానయోగేన నాన్యో భేదః కదాచన. 1

సర్వతమంతగాని, అహంయోజనమిది సీత సైన్యముగాని పాప మైనను భ్యాపయోగముచే పశించిపోవును. ముఖ్యముకే భేదోపాయ ముతో పనిలేదు.

2 పుష్పమధ్యే యథా గంధః

పయోనుధ్యే యథా పుష్పమ్,

తిలమధ్యే యథా తైలం

పాషాణేష్యైవ కాంచనమ్.

8

3 ఏవం సర్వాణి భూతాని మతో స్మృత ఇవాత్మని,

స్థిరబుద్ధి రసమ్మూతో బ్రహ్మచిద్రూప్యాణి స్థితః

6

పుష్పములందు గంధమువలెను, పూలుందు సేంద్ర్యమును, సుప్త్యులందు మోహమువలెను, రాశ్మియందు అంగారమువలెను, మణియందు దాళమువలెను సమస్త ప్రాబల్యము ఆత్మయందు కుంభించియున్నది. స్థిరబుద్ధియు, విజ్ఞానము, బ్రహ్మజ్యోతియు నగు వాగు అట్టి బ్రహ్మమునందు స్థితిగల్గియుండును.

4 తిలానాం తు యథా తైలం పుష్పే గన్త ఇవాత్రితః,

పురుషస్య శరీరే తు స బాహ్యభ్యంతరే స్థితః.

7

మధ్యులందు మోహమువలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను, మనుజుని శరీరమందు ఆ పరమాత్మ గాఢాశ్మశ్శంతరములందు వ్యాపించియున్నది.

5 ఓ మిత్రేయాక్షరం బ్రహ్మ ప్యేయం సర్వముముక్షుభిః

'ఓం' అను ఏకాక్షరరూపమైన బ్రహ్మము ముముక్షువు లెల్లరు భ్యాపము చేయవలెను.

6 ప్రాప్తో దహతి పాపాని దీర్ఘః సంపత్ప్రదోఽవ్యయః,
అర్థమాత్మాసమాయుతః ప్రణవో మోక్షదాయకః. 17

ప్రాప్త్యైవ ఓంకారము పాపములను శుద్ధ్యము చేయును.
దీర్ఘమైన ఓంకారము సంపదల నొసంగును, అర్థమాత్మతో కూడిన
యత్తో ప్రణవము మోక్షమును కలుగఁజేయును.

7 తై లధారా మివాద్విన్నం దీర్ఘమంటానినాదవత్,
అవాచ్యం ప్రణవస్యైగ్రం య స్తం వేద స వేదవిత్,
18

తై లధారవలె అవిద్విన్నమైనదియు, ఘంటానినాదమువలె
దీర్ఘమైనదియు, అర్థవచనమైనదియు నగు ప్రణవముమొక్క
అగ్రమును ఎవఁ జెఱుంగినో అతఁడు వేదము నెఱింగిన వాఁడగును.

8 పృథ్వీదృశకర్ణికామధ్యే స్థిరదీపనిభాకృతిమ్,
అంగుష్ఠమాత్ర మచటం ధ్యాయే దోంకార మిశ్వరమ్,
19

పృథ్వీదృశమందలి కర్ణికయందు నిశ్చలమైన దీపమువలె
శోభిల్లువాడును, అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణముకలవాడును, నిశ్చ
లగును, ఓంకారస్వరూపుఁడును అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించ
వలయును.

9 గమాగమస్తం గమనాది కూష్య
మోంకార మేకం రవికోటిదీప్తమ్,
పశ్యన్తి యే సర్వజ్ఞానాస్తరస్తం
హంసాత్మకం తే విరజా భవన్తి.

గమనాగమనములం దుండువదియు, వాస్తవముగ గమనాదులు లేనిదియు, కోటిసూర్య ప్రకాశము కలదియు, సర్వ శీతల హృదయమునం దుండువదియు, హంసస్వరూపమైనదియు, ఏకమై జటియగుట ఓంకారమునం ఎవరు కాంచుచురో వారు రజోగుణ రహితులై మోక్షభాగం లగుదురు.

10 అననం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహరశ్చ ధారణా,
ధ్యానం సమాధి రేతాని యోగాంగాని భవంతి షట్.

41

అననము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహరణము, ధారణాధ్యానము, సమాధి—అగు ఈ ఆఱును యోగముయొక్క ఆంగము లని చెప్పబడినవి.

11 ద్వాదశారమహావ్రతే పుణ్యపాపనియన్త్రితః,
తాపశ్చీవో భ్రమ త్యేవం యావత్తత్త్వం స విష్టతి.

42

మంత్రంబు ఆకులుగల శక్రమునందు శీఘ్రము పుణ్యపాప నియంబితుడై, బ్రహ్మతత్త్వము తెలిసికొననంతవఱకు తిరుగుచునే యుండును.

12 హికారేణ విహిర్యాతి సకారేణ విశేష్యహః,
హంస హంసే త్యేముం మంత్రం చీవో జవతి సర్వదా

61

'హ' హఃముతో బయల్పెడలును, సకారముతో లోని గేగును. ఈ ప్రకారముగ శ్వాస, ప్రశ్వాసలతో శీఘ్రము సదా 'హంసం' మంత్రమును జపించుచున్నాఁడు

- 13 శతాని ష ధీవారాతం సహస్రసౌద్యేకమింశతి,
ఏతత్సంఖ్యాన్వితం మంత్రం చీవో జపతి సర్వదా.62

శత్రుఁ అహోర్యాతము ఇరువదియొక్కవేల అణుహాలుల
పర్యాయములు ఈ 'చీవహం' మంత్రమును సదా జపించు
చున్నాఁడు.

- 14 అజహా గాయత్రీ యోగిహం మోక్షదా సదా,
అస్మాః సంకల్పమూత్రేణ వరః పాపైః ప్రముహ్యతే63

అజహాగాయత్రీయను ఈ మంత్రము సదా మోక్షప్రదమైనది.
ఈ మంత్రమును స్మరించినంతమాత్రముచే శత్రుఁలకు సమస్త పాప
ములనుంగి నిమిత్తం చేగును.

- 15 అగ్నిశ్లోకవజ్రాగ్ని శీరసానరత మ్నుభీ. 71

శరము, బ్రులుపు, ఉప్పు, వజరినవాడై శాలుకాగ్ని ధ్యా
నిండు సాధకుఁడు సంభవంతుఁడగును. (అగ్నిచామల్యము లేక
మితాహరితుడు సేవించువాడని భావము)

- 16 బ్రహ్మచారి మితాహరి యోగి యోగపరాయణః,
అద్వాద్యుత్పత్తిం భవేత్సిద్ధో నాత కార్యా విచారణా72

బ్రహ్మచారి, మితాహరి, యోగపరాయణుఁడు అయిన
యోగి సంవత్సరకాలమైన పిదప సిద్ధిని లొంతును. ఇద్విషయమున
విచారించి ఎరిగిన పథము.

- 17 ... తురీయే శేవలపరమాత్మసంబంధిని భవతి, నిత్య
బోధస్వరూపా భవతి, తదా శ్చై శ్చనై రుపరమే ద్దు
ష్ట్యా ధృతిగృహీతయా, అత్మసంస్థం మనః శ్చత్వా స

కించిదని చింతయేత్, తదా ప్రాణాపావయో రైశ్వర్యం
 కృత్వా సర్వం విశ్వ మాత్మస్వరూపేణ ఐక్యం ధార
 యతి. తదా తురీయాశీజావస్థా, తదా సర్వేషా మానస్త
 స్వరూపో భవతి, ద్వంద్వాతీతో భవతి, యావద్దేహ
 ధారణా వర్తతే తావత్తిష్ఠతి, ఏకా త్పరమాత్మస్వరూ
 పేణ ప్రాప్తి ర్భవతి, ఇత్యనేనప్రకారేణ మోక్షోభవతి
 ఇతమేదాత్మదర్శనోపాయం భవతి. 94

తురీయమునందు బ్రహ్మనిష్ఠుని స్థితి పరమాత్మ సంబంధము
 గలదియగును. అది నిత్యబోధస్వరూపమైనది. అప్పుడు సాధారణ
 రైశ్వర్యముతో గూడిన బుద్ధిత్వాదా మహిమను గూర్చి విషయముల
 నుండి నుండించి అంతర్ముఖముచేసి హృదయమునందు నిలిపి ఇతర
 చింతనలను వీడి నదా బ్రహ్మమునే ధ్యానించువలెను. అప్పుడు చాగా
 శాసములను ఏకముచేసి సర్వజగత్తును బ్రహ్మముగా గాంచు
 గలదగు. అదిచే గురీయాశీకవళ యగును. అప్పుడు తాను సర్వ
 శీఘ్రులను అవంతస్వరూపులగు గోచరించును. ద్వంద్వరహితై
 వగును. శరీరధారణ యుష్మంత్రవలనను ఇష్టులగును. తమవతి
 (విదేహము క్రింద) పరమాత్మలో లీనులగును. ఈ ప్రకారముగ
 శీఘ్రులకు మోక్షము కలుగుచున్నది. పరమాత్మను పొందుట కిదియే
 సర్వోత్తమ ఉపాయము అయియున్నది.

18 కోదంతద్వయమద్యే తు బ్రహ్మరంధ్రేషు శక్తిః 104

19 స్వాత్మానం పురుషం పశ్యే నృప స్త్రుత లయంగతమ్
 య ఏవం వేద పురుషః సతైవల్యం నమశ్నుతే ఇత్యు
 పదిషత్. 105

బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు గ్రామధ్యమందుగాని, బ్రహ్మరంగ్రామందుగాని, దృష్టిని కేంద్రీకరించి పరమపురుషుని (అశ్వను) స్థితింనుము, మనస్సు అంటే అయముః తెలియించును, ఏ బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు తన మనస్సును బ్రహ్మమునందు లీనముచేసి ఆనందించునో అతఁడు 'మోక్షి'మను అవయును.

40. బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు

1 పాంశ్యఘంటానినావస్తు యథా లీయేత కాస్తయే,
ఓంకారస్తు తథా యోజ్యః కాస్తయే సర్వమిచ్ఛతా¹²

కంచగంటరెమిక్క శబ్దము కాంతముగ అయించునట్లు సర్వా శక్తిను బొందలోచువాఁడు కాంతిజ్ఞుఁడగు ఓంకారమును కాంతముగ అయింపఁ జేరవలెను.

2 యస్మి స్సంలీయతే శబ్ద స్తత్పురం బ్రహ్మ గీయతే,
ధియం హి లీయతే బ్రహ్మ సోఽమృతత్వాదు
కల్పతే. 13

శబ్దము జేనియందు అయించునో, అది పరబ్రహ్మమని చెప్పఁ జూచుచున్నది. ఎవనియొద్ది బ్రహ్మమునందు అయించునో అతఁడు మోక్షమును పొందుటకు అర్హుఁడగును.

3 సకారం చ పాకారం చ వీవో జవతి సర్వదా. 14
వీవులు, నాదా 'స' కారమును 'హ' కారమును జవించుచును.

4 హంసవిద్యామృతే లోకే నాస్తి నిత్యత్వసాధనమ్. 2-6

హంసవిద్యకర్త తాత్పర్యమున గిర్భకర్తమును (కాశ్యప మూర్త్యును) పొందుటకు శాఖాసాధనము లేదు.

5 యో దదాతి మహావిద్యాం

హంసాభ్యాం పారమేశ్వరీమ్,

తస్య దాస్యం సదా తుర్యా

త్ర్యక్షయా పరయా సహ.

2-7

హంసయను మేనుగంటియను, పరమేశ్వర సంబంధమైనదియనుగు మహావిద్యను ఉపదేశించువానికి పరమేశ్వరతోఁ గూడ సదా సేవ చేయుటలేదు.

6 గురుభక్తిం సదా తుర్యా ప్రేయసే భూయసే సరః,

గురు రేవ హరి స్సాక్షాద్వాప్య ఇర్భక్రవి త్రుప్రతి.

3-1

పరమేశ్వరమును అవయుక్తుడై గురుభక్తి భూయశ్చ కలిగి యుండునట్లును, గురుభక్తి సాక్షాత్తు హరియే యనియు, మఱియొకయు కావనియు ప్రతిపాదింపబడి.

7 క్రుత్యా యదుత్తం పరమార్థ మేవ

తత్సంకయో నాత్ర తత స్సమస్తమ్,

క్రుత్యా విరోధే న భవత్ప్రమాణం

దేవే దసర్థాయ వినా ప్రమాణమ్,

3-2

క్రుతిచ నీతి చెప్పబడినది, అది యంశము పరమార్థమే యనియు, ఇది సంశయములేదు. వేదిమునకు విరోధమైంది ప్రమాణము కానేరదు. ప్రమాణము లేనియెడల అభ్యర్థము కలుగును.

8 తిలేషు చ యథా తైలం పుష్పే గన్ధ ఇవాక్రితః,
పురుషస్య శరీరేస్మిన్ బాహ్యోత్పన్నరే తథా. 35

సౌత్వలయందు నూనజలెను, పుష్పమునందు గంధమునలెను
మనుగారు శరీరమందు బాహ్యోత్పన్నరమల పరమాత్మ వ్యాపించి
యున్నది.

9 శుద్ధజ్ఞానాస్పృతం ప్రాప్య పరమాక్షరనిర్ణయమ్,
గుహ్యోద్గుహ్యతమంగోవ్యం గ్రహణీయం ప్రయత్నతః. 46

పరమాక్షరమగు అత్యున్న గూఢమును నిర్ణయించు శుద్ధమైన
జ్ఞానాస్పృగమును పొంది మహాగూఢ్యమై, గోఢ్యమైనట్టి బ్రహ్మ
మాయ ప్రయత్నపురాగతముగఁ బడయవలెను.

10 చోదతో బోధకరైష మోక్షదశ్చ పరః స్మృతః,
ఇత్యేషాం త్రివిధో జ్ఞేయ అచార్యస్తు మహితతే. 51

ఈ ప్రపంచమున చోదమును, బోధకులను, మోక్షదములు—
అని త్రివిధములు. మోక్షము విధములుగా జేర్చునందులనున్నాయి.

11 చోదతో దర్శయే న్యార్గం బోధకః స్థాన మాచరేత్,
మోక్షదస్తు పరం తత్త్వం యజ్ఞాత్వా పర మున్నతే. 52

చోదముల మార్గమును చూపును. బోధకులను స్థానమును
చూపును. మోక్షదముల పరతత్త్వమును చూపును. ఆ పరతత్త్వము
సాక్షిని మహిమలు. మోక్షమును పొందును.

12 ప్రాణేనాం దేహమభ్యే తు స్థితో హంసః సదాచ్యుతః
60

(పాములయొక్క) దేహచుర్యమున నాశరహితుడైన హంస
(పరమాత్మ) నదా స్థితుడై యున్నాడను.

13 సదా సమాధిం కుర్వీత హంసమంత్ర మనుస్మరన్,
నిర్మలస్పటికాకారం దివ్యరూప మనుత్తమమ్. 65

హంసమంత్రమును స్మరించుచు నదా సమాధిని అభ్యసించ
వలయును. నిర్మల స్పటికాకృతి గల మహోత్తమ దివ్య స్వరూ
పుని (ఆత్మను) సేవించ వలయును.

14 సర్వభూతస్థితం దేవం సర్వేశం నిత్యమర్చయేత్,
అత్యరూపం తమాలోక్య జ్ఞానరూపం నిరామయమ్. 77

సర్వజీవులయందున్న పరమేశ్వరుడైన దేవుని నదా పూ
జించుటకు, జ్ఞానస్వరూపమును అనుమయము నగు అత్య స్వరూ
పమును అవలోకించ వలయును.

15 ముద్గోహం భూతసౌలోఽహం
భారూపో భగవానహమ్. 101

నేను ముద్గోహము. జీవులను పాలించువాడను. (ప్రకాశస్వ
రూపుడను. భగవంతుడను.

16 సర్వభూతాంతరాత్మాహ మహ మస్మి సదాతపః,
అహం సర్వద్రవిభాతోఽస్మి స్వే మహిమ్ని సదా స్థితః
105

నేను సర్వజీవుల అంతరాత్మను. సమాధిమయము. నేను ఒక్క
పాలిగా భావించువాడను. స్వీయమహిమయించు నదా సైఖ్య
యొప్పువాడను.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

181

17 సర్వాస్తరః స్వయంబోధ్యతిః సర్వాదిపతి రస్మద్విహమ్,
సర్వభూతాదివాసోఽహం సర్వవ్యాపి స్వరాదహమ్.

106

నేను సర్వాంతరాత్మయను. స్వయంబోధ్యరిస్వరూపునను. సర్వాధిపతిని. సర్వజ్ఞులను నివాసమైవవాడను. సర్వవ్యాపకుడను. స్వయంబ్రహ్మ సర్వరూపునను. స్వరాత్మను.

18 సమస్త సాక్షి సర్వాత్మా సర్వభూత గుహళయః,
సర్వేంద్రియగుణాభావ సర్వేంద్రియవివర్జితః. 107

నేను సమస్తమునకు సాక్షిని. సర్వాత్మరూపునను. సమస్త ప్రాణుల బృహదగుహయం చున్నవాడను. సర్వేంద్రియ గుణాభావమైనను. సర్వేంద్రియ వివర్జితమైనను.

19 ఏవం యో వేద తత్త్వేన స వై పురుష ఉచ్యతే—
ఇత్యుపనిషత్. 111

ఈ ప్రకారముగ ఏదను యథార్థముగ నిజమునో అతడే మనుజుడని చెప్పబడును.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

1 నానామార్తేస్తు దుష్ప్రిపం కైవల్యం సరమం పవమ్,
పతితాః శాస్త్రజాలేషం వ్రజ్జయా తేన మోహితాః. 6

సర్వోత్తమపదముల కైవల్యము (శోభనములగు) అనక మన్యములద్యారా బొందరానిది. కొందఱు శాస్త్రజాలములలో పడి వ్రజ్జయే మోహితులై చతుర్థస్థియు నిజాంగనరక యున్నాను.

2 అనిర్వాచ్యం వదం వర్తుం స శక్యం తైః సురైరపి,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తస్మిన్ శాస్త్రేణ ప్రకాశ్యతే. 7

అనిర్వాచ్యమైన మోక్షవశమును సూర్పి వదించుటకు నేన
రలకును సాధ్యముకాదు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత
ప్రకాశింపబడునా యేమి ?

3 నిష్కలం నిర్మలం కాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వృతమ్. 8

నిష్కలమై, నిర్మలమై, కాంతమై, నిర్వాతీతమై, నిరామయమైన
బ్రహ్మమే పుణ్యపావఫలములతోఁ గూడి జీవరూపముగ నున్నది.

4 తస్మా లజ్ఞా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష ఏవ చ,
నిధి ర్దోష్టై ర్వినిర్ముక్తః స జీవః కేవలో మతః. 13

త్పిష్ట, లజ్ఞ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షము—
ఈ మున్నగు దోషములనుండి విముక్తుడైన శత్రుఁడు కేవలము
పరమాత్మగా తలంపబడుచున్నాఁడు.

5 తస్మా ర్దోషవినాశార్థ ముపాయం కథయామి తే,
యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతి ధ్రువమ్. 14

6 యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు స క్షమో మోక్షకర్మణి,
తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ ముముక్షుర్వర్తత మత్య

సేత్, 15

శాస్త్రవ దోషముల వినాశము కొరకు నీకు ఉపాయము
చెప్పచున్నాను. యోగము లేక జ్ఞానము నిశ్చయముగ మోక్ష
మెట్లు పొందగలదు ? యోగమున్న జ్ఞానములే మోక్షమొందగ
లేదు. కాబట్టి యోగమును, జ్ఞానమును రెండిటిని ముముక్షువు
తృప్తిముగ అర్చించవలయును.

- 7 అబ్జానాదేవ సంసారో జ్ఞానాదేవ విముచ్యతే,
జ్ఞానస్వరూప మే వాచో జ్ఞానం శ్లేయైకసాధవమ్. 16

అబ్జానమువలననే జీవులకు సంసారము కలుగుచున్నది. జ్ఞానముచేత అతడు విముక్తు వగుచున్నాడు. కావున మొదట జ్ఞానమును సంపాదించవలెను. జ్ఞానమువ్యాపా మహిమ, శ్లేయము పొందును. గలహం.

- 8 జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తై వల్యం వరమం పదమ్,
విష్కలం నిర్మలం సాక్షి తృద్విదానందరూపకమ్. 17

తై వల్యరూపస్య మహోన్నతవస్తు, నిష్కలమై, నిర్మలమై సాక్షాత్తు నద్విదానందరూపమైవై నిజ ఆత్మస్వరూపము పొందు గలవయే జ్ఞానము.

- 9 అభ్యాసోఽరో యమేష్వేకో ముఖ్యో భవతి నేతరః. 28

'యమము' నందు లభ్యు అభ్యాసము చాల ముఖ్యమైనది. ముఖ్యమైతే కాదు.

- 10 అహింసా నియమేష్వేకా ముఖ్యా వై చతురాశవః. 29

చతుర్ముఖా! 'నియమము' నందు అహింస చాల ముఖ్యమైనది.

- 11 ప్రథమాభ్యాసకాలే తు విఘ్నాః స్మృ శృతురాశవః,
అలస్యం కథనం ధూర్తగోష్ఠీమంత్రాది సాధనమ్. 30

- 12 ధాతుశ్రీలోల్యకాదీని మృగత్వష్టాపయాని వై,
జ్ఞాత్వా సుధీ ప్రసిదే త్వర్వా ద్విఘ్నా మ్ముఖ్య

ప్రధావతః. 31

చతుర్ముఖా! ప్రాచంభవతో అభ్యాసశాలమున కొన్ని విఘ్నములు కలుగును. అవి యేమియునన - సోమతపము, ఆత్మస్థానము, దుష్టులతోడి సంభాషణము, మంత్రాది సాధనములు, సువర్ణము చేయుట, స్త్రీలలోలక్ష్మణము మున్నగునవి. ఇవి ఎంత మాత్రులవంటివని తెలిసికొని బుద్ధిమంతుడు ఆ విఘ్నము లన్నిటిని పుణ్యపథావళుచే త్యజించివేయవలెను.

- 13 స దర్శయేచ్ఛ సామర్థ్యం దర్శనం పీఠ్యపత్తరమ్,
స్వల్పం వా ఐహుధా దుఃఖం యోగీ న వ్యభతే తదా.
56

యోగి తపశ్క్రీసామర్థ్యములను, మహిమార్పితమైన వ్యక్తి, త్వమును అన్యంతరము చూపరాదు. స్వల్పమైననుగాని, అధికమైననుగాని దుఃఖము కలిగివచ్చును యోగి వ్యభతంచడము.

- 14 తవో రహ స్మృపావిష్టః ప్రణవం పుత్రమిత్రయా,
జపే త్సూర్యార్చితానాం తు పాపానాం నాశహేతవే.
63

యోగి ఏకాంతమున కూర్చొని పూర్వార్చితములైన పాపములను పశించవలెనుట కొంతై ప్రణవమృతమును జపించవలెను.

- 15 సర్వవిఘ్నహరో మస్త్రః ప్రణవః సర్వదోషహః.
ప్రణవమృతము (సంతాపము) సర్వవిఘ్నములను పశించవలెనుటయు, ననుభవదోషములను తొలగించవలెనుటయు ఆముఖ్యము.
04

- 16 యద్యత్పశ్యతి చక్షుర్ఘృణోతి శృణోతి
తత్త చాత్మేతి భావయేత్.
69

41. యోగతత్త్వవివేచన

195

మమజాతం నేత్రమంతో నేత్రమేదో చూచునో, అదియం
తయ ఆత్మయో యని భావించుటెను.

17 యద్యచ్ఛృణోతి కర్ణాభ్యాం

తత్త దాత్మేతి భావయేత్.

70

చెవులతో ఏదేని వినునో, అదియంతయు ఆత్మయేయని భావన
చేయవలెను.

18 యథా మూఢో యథా మూఢో యథా బధిర విప వా,
తథా వర్తేత లోకస్య స్యపామర్శస్య గుప్తయే. 77

యోగి లోకమునకు తన పామర్శ్యమును తెలుపక గోప్య
ముగ నుంచుకొనుటకొరకై మూఢుని వలెను, మూఢుని వలెను,
చెవిటివాని వలెను మూలగ వలెను.

19 శిష్యాశ్చ ప్యప్యరార్యేషు ప్రార్థయన్తి న సంశయః,
తత్తత్కర్మరచవ్యగ్రః స్వాభ్యాసే విస్మయో భవేత్

78

శిష్యులు తమ తమ కార్యములకై నిక్కముగ గురువును
ప్రార్థించెదరు. అట్టితఱి ఆ యా కార్యక్రమములందు మునిగిపోవో
యోగి తనయొక్క యోగాభ్యాసమును మఱచిపోవును.

20 అవిస్మృత్య గురోర్వాత్కమభ్యసేత్తదపార్శ్వికమ్. 79

గురువుయొక్క వాక్యమును మఱచిపోక చేపలు బానిసి
బాగుగ అభ్యసించ వలెను.

21 అసభాసవత తైప పృథా గోష్ఠ్యా న నీర్వృతి,

తస్మా త్పుర్వప్రయత్నేన యోగ మేవ సదాత్మసేత్.

80

తాత్పర్యములేవందువలనను, వృధాగోష్ఠిలగుటయు యోగము నిర్దిష్టము. కానియిట్టి యోగి సర్వప్రయత్నముతో యోగమున నదా అభ్యసించకలయును.

22 స్మర న్నారాయణం దేవం చతుర్భుజం కిరీటీనమ్,
శుద్ధస్ఫటికసంకాశం పితవాసన మచ్యుతమ్. 89

23 దారయే త్వంచతుర్థివాః సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. 90

నాలుగు గాహుత్రులును, కిరీటమును కలవాడును, శుద్ధ స్ఫటికమువలె ప్రకాశమానుడును, పితవస్రధారియు, అచ్యుతుడును, చతుర్థుడు అగు వారాయణుని స్మరించుచు ఐదు గడియల దాకల యొకప్పుడో యోగి ననుష్ఠాపములనుండియు విశివగును.

24 సమాధిః సమతావస్థా షివాత్మపరమాత్మనోః. 107

శివాత్మ పరమాత్మల సమత్వస్థితియే సమాధియని చెప్పఁ బడుచున్నది.

25 యస్తనః పూర్వపితస్తం నిష్పిత్య ముద మశ్నుతే,
యస్మా జాతో భగా త్పూర్వం తస్మిన్నేవ భగే

కమన్. 181

సంసారమున జన్మించి పూర్వము తాను పాలృత్వగిజ స్తనమున నుద్ధింది సంతోషముచున్నాడు. తాను పూర్వము పుట్టిన యోగియంటే కనుచుచున్నాడు.

26 యా మాతా సో పునర్పూర్వాయ

యా భార్యా మాతరేవ హి,

యః పితా స పునః పుత్రో

యః పుత్రః స పునః పితా.

ఎవరే పూర్వము తల్లియైయుండెనో, ఆమె మరల భార్యయగుచున్నది. ఎవరే పూర్వము భార్యగా నుండెనో ఆమె మరల తల్లియగుచున్నది. పూర్వము ఎవడు తండ్రియైయుండెనో ఆతడు ఇప్పుడు కొడుకుగా అగుచున్నాడు. పూర్వము కొడుకుగా నున్నవాడు ఇప్పుడు తండ్రియగుచున్నాడు.

27 ఏవం సంసారచక్రేణ కూపచక్రే ఘటా ఇవ,
భ్రమన్తే యోనిజన్మాది కృత్వా లోకా స్సమశ్నుతే.

133

ఈ ప్రకారముగ కూపచక్రమునందు ఘటములవలె సంసారచక్రమునందు జీవులు కురుల్కొని, ఇష్టవిధమున విక్షేపించుచున్నారట. (కావున యోగాభ్యాసము, అత్యధికము మున్నగు తరణోపాయముల జరలందించి ఈ సంసారచక్రమునుండి తప్పించుకొని యోగము నొందవలెను)

42. అత్మబోధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ ప్రత్యగానందం బ్రహ్మ పురుషం ప్రణవ స్వరూపమ్, అకార ఉకార మకార ఇతిత్ర్యక్షరం ప్రణవమ్, తదేత దోమితి, య ముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ బన్ధ సంసారబంధనాత్.

1

ప్రత్యగానందరూపుడు, ప్రణవస్వరూపుడు, కను పురుషుడే బ్రహ్మము. అకార ఉకార మకారములకు మూడు అక్షరముల సంయోగమే ప్రణవము. అదియే ఓంకారము. అట్లే ఓంకారమును తీర్చిదిద్ది యోగి బన్ధసంసారబంధమునుండి విడివడుచున్నాడు.

- 2 నివృత్తోఽపి ప్రపంచో మే సత్యప ద్వాతి పర్యదా,
సర్వాదౌ రజ్జసత్తేప బ్రహ్మసత్తేప కేవలమ్. 12

(ప్రపంచము వాగ్దేవముగ లేనప్పుడేని తిష్ణుదాగలె కాను
ఓంతున్నది. సర్వాదులందు రజ్జసత్తేపలే కేవలము బ్రహ్మ
సత్తేపయే ఇవల కలదు.

- 3 అద్యయబ్రహ్మ యోపేణ వ్యాప్తోఽహౌ వై జగత్త్రయమ్,
బ్రహ్మాదితీఃపర్యన్తాః ప్రాణినో మయి కల్పితాః. 14

నేను అద్యయ బ్రహ్మయూపమున ముట్టోకములందును
వ్యాపించియున్నాను. బ్రహ్మచేత్రము మొదలుకొని గీటుమువరకు
గల ప్రాణు లన్నియు నాయందు కల్పించఁబడినవి.

- 4 విషయానందవాంఛా మే మా భూ దానందమానతః,
చాతిద్రాళా యథా నాస్తి సంపన్నస్య తథా మమ. 16

ఆనందస్వరూపుడనైన నాకు విషయానంద వాంఛ కలుగ
కుండును గాక ! ధనసంపన్నులకు చాతిద్రాళ కలుగనేరదు కదా !

- 5 బ్రహ్మాసన్తే నిమగ్నస్య విషయాళా న తవృషేత్. 17

(బ్రహ్మసంపన్నునందు నిమగ్నుడై నవానికి విషయాళ కలుగ
నేరదు.

- 6 విషం దృష్ట్వా ఓమృతం దృష్ట్వా
విషం త్యజతి బుద్ధిమాన్,
ఆత్మాన మపి దృష్ట్వాహ
మనాత్మానం త్యజామ్యహమ్. 17

వివమును చూచి, అమ్మకమును చూచి అట్టిమందులు
వివమును వదిలివేయవచ్చును. అట్లే నేను అత్తనుగూడ అనా
త్తను వివనాగుచున్నాను.

- 7 ఘటపథానలో భాను కృపనాశే న నశ్యతి,
దేహావధానః సాక్షి దేహనాశే న నశ్యతి. 18

ఘటమును ప్రకాశించునాయె సూర్యుడు ఘటము నశించు
టచే నశించును. అట్లే దేహమును ప్రకాశించునాయె సాక్షియైన
అత్త దేహము నశించుటచే నశించును.

- 8 న మే ఖంధో న మే ముక్తి
ర్న మే కాత్తం న మే గురుః,
మాయామాత్ర వికాసత్వా
న్మాయాశీలో ఒహ మద్వయః. 19

నాకు ఖంధము లేదు, మోక్షము లేదు, కాత్తము లేదు,
గురువు లేదు. ఇది యంతయు మాయావిలాసము. నేను మాయా
శీలమనైన అద్వయ అత్తను.

- 9 ప్రాణా శ్చంస్తు తద్ధర్మైః కామైర్వాహన్యకాం మనః
స్వకావానందపూర్ణస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్. 20

ప్రాణములు వాని ధర్మములతో చలించు గాక ! మనస్సు
కామములచే హతమగు గాక ! అత్యామదమహిష్టాంతరైన నాకు
దుఃఖ మెట్లు కలుగును ?

- 10 అత్యాస ఘంజపా వేద్మి క్వాప్యజ్ఞానం పతాయితమ్,
కర్తృత్వ మపి మే సద్దం కర్తవ్యం వాచి న క్వచిత్. 21

నేను అత్తను వాస్తవముగా తెలిసికొంటిని. అజ్ఞాన మెచటో పోచిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము కూడ జరిగిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము చేయియను లేదు.

- 11 బ్రాహ్మణ్యం కులగోత్రే చ నామహిందర్యజాతయః,
స్థూలదేహగతా ఏతే స్థూలాద్విన్నస్య మే సహి. 22

బ్రాహ్మణత్వము, కులగోత్రములు, నామము, హిందర్యము, జాతి మొదలైనవి స్థూలశరీరమునకు చెందినవి. స్థూలశరీరమునకు చెందిన నాకు అవి చేయియను లేవు.

- 12 క్షత్రియసాస్త్వజాధిర్య కామక్రోధాదయోఽఖిలాః,
లింగదేహగతా ఏతే హ్యలింగస్య స విద్యతే. 23

అధి, క్షత్రిక, గుర్జితము, చెవులు, కామము, క్రోధము మొదలైనవి సూక్ష్మదేహమునకు చెందినవి. సూక్ష్మదేహ రహితమగు నా కవి లేవు.

- 13 జడత్వప్రియమోదత్వధర్మాః కారణదేవాగాః,
స పద్మ మను నిత్యస్య నిర్వికారస్వరూపిణః. 24

జడత్వము, ప్రియత్వము, మోదత్వము మొదలైనవి భర్తాములు కారణదేవామునకు చెందినవి. నిత్యుడను, నిర్వికారుడను అయిన నా కవి లేవు.

- 14 ఉలూకస్య యథా భాను రస్తరారః ప్రతీయతే,
స్వప్రకాశే పరానస్తే తమో మూఢస్య జాయతే. 25

గుడ్డిసూర్యుడు మూర్ఖుడు అంధకారముగ తోచుచున్నప్పుడు సత్య స్వయంప్రకాశమైన పరమానందము నందు తమస్సు తోచుచుండును.

15 పక్ష ర్హస్తినిరోధే లైః సూర్యో నాస్తి తి మవ్యతే.

తథా లక్షానాపృతో దేహీ బ్రహ్మ నాస్తి తి మవ్యతే 26

మేఘములు క్రమమొందవచ్చును అకాశమున మాన్యులను
రోచరింపదగినమున, మాన్యులను శేషద అక్షాని తలంచునట్లు అక్షా
నావృత్తుండై ప శ్రవణం దేహీయగు బ్రహ్మములేదని తలంచును.

16 యథాలమృతం విషా ద్విస్త్వం విషదోషై ర్మలిప్యతే.

స స్పృశామి జదా ద్విస్త్వో జదదోషా వృథాశతః.

27

నిమనుకంఠం పి శేషైశ్చ అమృతము విషదోషములచే అంటు
బడవచ్చు, జదముకంఠం శేషైః ప్రకాశస్వరూపుడనైక మేను జద
దోషములకు కాదుంటలేదు.

17 స్వల్పాపి దీపరజితో జహులం నాశయే త్తమః,

స్వల్పోఽపి తోథో లవ్యజ్ఞానం జహులం నాశయే

త్తథా. 8

దీపము చిన్నది అను ఎక్కువ దీపదీపి బోగొట్టవచ్చు స్వల్ప
మైన జ్ఞానమున్న జహుళమైన అజ్ఞానమును బోగొట్టును.

18 కాలత్రయే యథా సర్వో రక్షో నాస్తి తథా మయి,

అహంకారాదిదేహాంతం జగన్మాన్యహ మవ్యయః.

29

క్రికాలములందును క్రాంతివందు పాములేని విధమున నా
యమగు అహంకారము ముదలు దేహము వలనగుల జగత్తు లేదు
, ఏని అద్వైతమును అత్యము.

- 19 చిద్రూపశ్వాన్న మేజాద్యంసత్యశ్వాన్నావృతం మమ,
అనందశ్వాన్న మే దుఃఖ మజ్ఞానా ద్భృతి సత్యవత్.

30

జ్ఞానస్వరూపుడగుటచే నాకు అవస్థము లేదు. సత్య స్వరూపుడగుటచే నాకు అసత్యములేదు. అనందస్వరూపుడగుటచే నాకు దుఃఖములేదు. అజ్ఞానవశమున అసత్యమైన జగత్తు సత్యముగ తోచుచున్నది.

43. నారదపర్షివాజితోపనిషత్తు

- 1 ... తో భగవన్ బ్రహ్మపుత్ర కథం ముక్త్యుపాయో
ఽస్మాకిం వర్తవ్య మిత్థాయః ... సాధనచతు
ష్టయ సంపన్నః సర్వసంసారోపరి మనోవాక్యాదు
కర్మభి ర్యథాకావిప్పత్త వ్రతా వాసనైషణోవర్తపి
నిర్వైరక్యాంకో దాప్తః సంన్యాసి పరమహంసాకృమే
తాన్తలితస్వస్వరూపద్యానేప దేహత్యాగం కరోతి స
ముక్తోభవ తీతుపనిషత్.

1

మహాత్మా! బ్రహ్మపుత్రా! మోక్షము నొందుటకు ఉపాయమును మాకు తెలుపుడు—అని ముఖులు నారదుని ప్రశ్నించిరి.

(నారదుః స్మృతి వచింపెను—)

సాధనచతుష్టయసంపన్నుడై మనఃకాయ సంసారమునందు విరక్తిఁబెంది, మనోవాక్యాదుకర్మలచే క్షయముగై, ఆశావర్తి యై, వామరహితుడై ఈమొలను త్యజించి, సైరభావములేని వాయును, శాంతియును, జాంతియును, జ్ఞాన్మానీయు అయి పరమ హంసాకృతమునందు ఆత్మస్వరూపమును భ్యాసించుచు శరేరమును త్యజించును. అట్టివాడు ముక్త పగుడు.

2 అభయం సమవాప్నోతి స పరివ్రాడితి స్మృతః. 3.1

నిర్భయమును (నిర్భయమును అత్మను) బొందువాడు పరివ్రాడి అని చెప్పులును.

3 యదా మనసి సంజాతం చైతన్యస్థం సర్వవస్తుషు,

తదా సంన్యాస మిచ్ఛన్తి పతితః స్యాద్విపర్యయే

3-11

ఎప్పుడు మనస్సునందు సమస్త పదార్థముల యెవల వైరాగ్యము కలుగునో అప్పుడు మనమును సన్న్యాసింపవలయును. లేకున్న పతితుఁడగుదు.

4 యస్యైతాని నుగుప్తాని శిష్యోః పప్రోదరం కరః,

సంస్యసే దత్తోద్వాహో బ్రాహ్మణో బ్రహ్మచర్యవాన్. 3.13

శిష్యునియము, గుప్తీనియము, ఉదరము, హస్తము పశేమునందున్నవాడు, వివాహము కానివాడు, బ్రహ్మచర్యము కలవాడు వగు బ్రహ్మనిష్ఠుడు సన్న్యాసింపవలెను.

5 సంసారమేవ నిష్పారం దృష్ట్వా సారదిదృఢయా,

ప్రప్రవర్త్య కృతోద్వాహః పరం వైరాగ్య మాశ్రితః.

3.14

సంసారమును నిష్పారముగాఁ గాంచి సారము నానుగోరి, అనివాశీయులు, ప్రవృత్తి రాగ్యమును బొందినవాడు సన్న్యాసింతుడు.

6 పరమాత్మని యో రక్షో విరక్షో ఉపరమాత్మని,

సర్వేషణావినిర్ముక్తః స బైశం తోక్తు మర్హ తి. 3-18

వేదమాతృశ్రవణంబు అనుభవమగుచు, వేదమాతృశ్రవణమునకు
వస్తువులందు నిత్యమును, వాస్తవమొకమున్నగుననుభవమును
భవించు వస్తువును గనుచు.

7 పూతిలో పండితరైచ సుప్రసన్నో యథా భవేత్,
తథా చేతాద్యమానస్తు తదా భవతి తై ఉభయే. 3.19

పూరింకలగునవప్పుడు, పండితము చేయులు, అప్పుడు పండిత
ప్రసన్నుడై యుండునో, కొద్దిగానుచున్నప్పుడును అన్ని ప్రస
న్నుడై యుండువాడగు భిక్షాన్నియు భవించు వస్తువును గనుచు.

8 అహమేవాదరం బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య ముద్వయమ్,
ఇతి భావో ద్రువో యస్య తదా భవతి తై ఉభయే. 3.20

నేను అవదరమైన బ్రాహ్మణును, వాసుదేవుడను, అభ్యుదయ
నను, అను భావము నిశ్చయముగఁ గలవాడగు భిక్షాన్నియును
భవించు వస్తువును గనుచు.

9 యస్మిన్ శాంతిః శమః శాచం
నత్యం సంకోష అర్థవమ్,
అపించన మదంభశ్చ
తై వల్క్యాశ్రమే వసేత్. 3.21

ఎవనికి శాంతి, శమము, శుద్ధిత్వము, నత్యము, సంకోషము
అభావము, నిర్బంధము, సంకోచములు - అను సమయము
లందునో, అట్టివాడు వైవల్క్యాశ్రమమునందు వసించు లెనను.

10 వృత్తిః శ్చమా దమో ఒస్త్రేయం
శాచ మిన్ద్రియనిగ్రహః,

ధీ ర్విద్యా సత్య ముత్రోధో

దశకం ధర్మబక్షణమ్.

3-24

ధైర్యము, ఓర్పు, దమము, శోభనము లేకుండుట, శుచిత్వము, నిర్విద్యుగ్రహము, బుద్ధి, విద్య, విద్యము, శోపము లేకుండుట అను ఈ పదములు ధర్మముయొక్క లక్షణములై యున్నవి.

11 అతితా న్న పృథేవోగా న్న తథానాగతానపి,

ప్రాప్తాంశ్చ నాభివన్తే ద్యౌః స తైవల్యాశ్రమే వసేత్.

3-25

గవద్యోయిత భోగములనుసూర్చికాని, రానున్న భోగములనుసూర్చికాని తిలంబువాడును, ప్రాప్తిందిత భోగములనుసూర్చికతోపేంద్రువాడును అగు మనుజుడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలెను.

12 ప్రాణే గతే యథా దేహః సుఖదుఃఖం న విస్తతి,

తథా చేత్ప్రాణయంతోఽపి స తైవల్యాశ్రమే వసేత్.

3-26

ప్రాణము పోయినపుడు దేహము సుఖదుఃఖములను పొంద నట్లు, ప్రాణము ఉన్నపుడును అట్లు సుఖదుఃఖములను పొందనిచో అట్టివాడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలయును.

13 కానుః క్రోధ స్తథా దర్శో లోభమోహదయఃచ యే

తాంస్తు దోషాన్ పరిత్యజ్య పరిహ్రాణ్ణర్కమో భవేత్.

3-27

కాచిము, క్రోధము, దర్పము, లోభము, మోహములు
అను దోషములను వదలి చర్మవాచకుడు మమకార రహితుడై
యుండునట్లెను.

- 14 రాగద్వేషవియుక్తాత్మా సమలోష్ఠాశ్మకాంఠసః,
ప్రాణిహింసానివృత్త శ్చ మునిః స్యాత్పర్యనిష్ప్రహః.
3-34

రాగద్వేషములు లేనివాడై, ముగ్ధుడగు అంగారమును
సమముగ గొంచువాడై, ప్రాణిహింసలేనివాడై, సర్వవిషయము
లుడును ఆశలేనివాడై, మువవశీలుడై యుండునట్లెను.

- 15 దంభాహంకారనిర్మూల్యో హింసాపైశున్యవృత్తః,
అత్మజ్ఞానగుణోషేతో యతి ర్మోక్ష మవాప్నుయాత్.
3-35

దంభము, అహంకారము, హింస, పిశువత్వము లేనివాఁ
డగు, అత్మజ్ఞానము, నైవగుణములు కలవాడగు అను యతి
మోక్షము నొందును.

- 16 ఇంద్రియాణాం వ్రణసంగేన దోషమృచ్ఛ త్వసంశయః,
సంనియమ్య తు తాన్యేప తతః సిద్ధిం నిగచ్ఛతి. 3-36

సౌధమున ఇంద్రియములను విషయములందు ప్రవృత్తింకఁ
డేసినయెడల తప్పుక దోషములను జొందును. ఆ ఇంద్రియములను
స్మరణించినయెడల మోక్షసిద్ధిని అవయును.

- 17 స జాతు కామః రామానా ముపథోగేన కామ్యతి,
హవిషా శృష్టవర్తేప భూయ వివాధివర్ధతే. 3-37

42. వారవర్తివాఁగోవనివత్తు

కామమును అనుభవించుచు పోయివచ్చెనుల కామము కలిం
చును. కామము అనుభవించిన కొలది నేటివే అన్నివలె కామ
పాంశ యివే అభివృద్ధి నొందును.

18 కృత్వా స్పృహస్తావ చ భుక్త్వా చ
దృష్ట్వా ప్రూత్వా చ యో సరః,
స హృష్యతి గ్లాయతి వా
స విశ్లేయో తిశేన్ద్రియః.

3-38

విని, కాఁచి, భుజించి, 'చూచి, వాననచూచి ఎవఁడు హర్ష
మునుగాని, శోకమునుగాని పొందఁజో, అర్హివాఁడు శిశ్లేంద్రియః
వని తెలియవగును.

19 యస్య వాఙ్మనసే శుద్ధే సమ్యక్ గుప్తే చ సర్వదా,
స వై సర్వమవాప్నోతి వేదాంతోపగతం ఫలమ్. 3-39

ఎవని శి వాక్కు, మనస్సు నిర్మలములైయుండునో, తెప్పగా
వశ్యములై యుండునో, అతఁడు వేదాంతశాస్త్రములందు చెప్పఁ
బడిన ఫలములన్నిఁ జెనెయును.

20 సన్యాసా ద్రాప్త్యాతో నిత్య ముద్విజేత విషాదివ,
అమృతస్యేవ వాకాంశ్చ దవమానస్య సర్వదా, 3-40

ప్రత్యుద్విజేతఁడు తన శిగగులు చేయు వన్యావమును వివము
వలె పదా భయంకరముగా చూడవలెను. అవమానమును ఎల్ల
ప్పుడును అమృతమునువలె కోరుచుండువలెను.

21 అతివాదాం స్తితిజేత నావమన్యేత తంచన,
స చేమం దేహ మాశ్రిత్య వైరం కుర్వీతరేనచిత్.

3-42

ఎంతైన తన్ను లాభ్యమనినవో ఓర్పుకొనవలెను. ఎదిగి
మూలము అవహించరాదు. ఈ కీర్తమును పునఃపఠించుకొని
ఎవరితోను విరోధమును పెట్టుకొనరాదు.

22 ప్రభుధర్మంతం న ప్రతిప్రభుదే దాకృష్టః కుశలం వదేత్,
సప్తద్వారావక్తిర్హం చ న వాచ మన్యతాం వదేత్.

3.43

కోపమిందువానిని తిరిగి కోపించరాదు. నిందించువానినిగూర్చి
కుశలమును మాత్రమేను. అన్యమును పలుకరాదు.

23 అధ్యాత్మరతి రాసీనో నిరపేక్షో నిరాశిషః,
అత్మనైవ సహాయేన సుఖార్థీ వివరే దిహ.

3.44

బ్రహ్మమునం దాసక్తి కలవాడై, నిరపేక్షుడై, ఆశా
రహితుడై, అత్మసహాయుడై, అధ్యాత్మసుఖమును కాంక్షించుచు
ఈ ప్రపంచమున గంచుకొనవలెను.

24 ఇన్ద్రియహం నిరోధేన రాగద్వేషక్షయేన చ,
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాదు కల్పతే.

3.45

ఇంద్రియగ్రహము చేతను, రాగద్వేష సంకేతము చేతను,
జీవహంసనేతనమంటచేతను మునుపటి. అమృతత్వియము (మోక్ష
మును) పొందుటకు అన్యాయమును.

25 అస్థిసూతం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితలేపితమ్,
చర్మాపవచ్ఛం దుర్గన్ధిపూర్ణం మూత్రపురీషయోః.

3.46

26 జరాశోకనమావిష్టం శోగాయతన మాతురమ్,
రజస్వల మనిత్యం చ భూతావాస మిమం త్యజేత్.

ఎముకలను బ్రింధములు గలదియు, సరములతోఁ గూడినదియు, మాంసముతోను, రక్తముతోను విష్టమైనదియు, శర్యముతో శవ్యులైనదియు, దుర్గంధము కలదియు, మలమూత్రములతోఁ గూడినదియు, ముసలితనముచేతను, శోకముచేతను అవిష్టమైనదియు, దోగములకు స్థానమైనదియు, రజోగుణము కలదియు, అనిత్యమైనదియు నగు ఈ శరీరమునందు మమత్వమును, అభిమానమును విడచి వ్రాసెను.

27 మాంసాస్పృహాయ విఘ్నాత్ర

స్నియము మజ్జాస్థిపంహతౌ,

దేహే చేష్టితిమా స్మాతో

భవితా సరతేఽపి సః.

3.48

మాంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, సరములు, మజ్జ, ఎముకలుగల ఈ దేహమునందు ప్రీతికల మూఁగులను సరకమునందు ప్రీతికలవాడే యగును.

28 సో వాచస్మాతపవపీ సో మహావీధివాగురా,

సోఽసీష్వతపవత్రేణి యా దేహోఽహమితి స్థితిః 3.49

'దేహాను నేను' అను భావ ముదికలచో, అదియే కాంక్షాత్ర సరకమార్గము; అదియే మహావీధిపరక మను వల; అదియే అసీష్వతప మను సరకము.

29 సా త్యాజ్యా సర్వయత్నేన సర్వనాశే ఽపుష్పస్థితే,

స్ఫుష్టవ్యా సావ భవ్యేన స శ్వమాంసేన పుల్కసి.

3.50

ఉత్తముడగు పాథకులు వర్తవాశము సూత్రమిచ్చినప్పటికిని, వర్తవ్రతులైనములతోను వేషభిరూపమును, కర్కశాంశముతోను శూచిత చందాలస్త్రియలచే స్పృశించరాదు. (పరిశీలనచూడు).

30. ఏక ఏవ చరేన్నిత్యం సిద్ధ్యర్థమనవాయకః. 3-58

పాథకులు అనివార్యములైనను మోక్షసిద్ధికి అనేక సహ సంకర్షిత సంపదించలేదు.

31 ఏకో భిక్ష ర్యతోత్త స్సాన్తి
ద్వావేవ మిథునం స్మృతమ్,
త్రయో గ్రామః సమాఖ్యాత
ఊర్ధ్వం తు సగరాయతే.

3-59

32 సగరం స హి కర్తవ్యం గ్రామో వా మిథునం కథా,
ఏకత్వయం ప్రదుర్వాః స్వధర్మా చ్యవతే యతి.

3-60

33 రాజవారాదితేషాం స్యా ద్విజవారా పరస్పరమ్,
స్నేహపైరున్యమాత్సర్యం సన్నికర్షా న్నసంశయః.

3-61

పూర్వోక్తములైన ముఖములు కలిగి భిక్షువు సంకర్షితే ధ్యానాదులను సలుచవలెను. ఇవిప్రతి భిక్షువు లున్నచో అది మిథున మనబడును. ముగ్ధు లున్నచో అది గ్రామ మనబడును. ఇంకను ఏకత్వమంది ఉన్నచో అది పగర మనబడును. భిక్షువు ఏకాగ్రగా నుండవలెనే కాగి సుఖము, గ్రామము, పగరము కావించరాదు. అట్లు ఆ మూడును చేసినచో అది స్వధర్మమునుండి జాతీకృతము. ఇందులు అమెనులు కలిపినతో వారిలో మగవర్తము

రాజనారాయణులు, భీష్మనారాయణులు కలుగును. తద్వారా వారిలో స్నేహము, కోరికము, మాత్స్యము, మొదలైనవి తప్పక కలుగుగలవు. కావున భీష్మపు ఏకాగ్రజే పంచరించుచు భాగ్యవాదించు శీలించవలయును.

34 ఏకాగ్ర నిస్సృహ స్త్రీస్తే న్న హి శేన సహాపీత్,
చద్యా న్నారాయణే త్యేవం ప్రతివాక్యం సదా యతిః
3-59

యతి ఏకాగ్రయై, కోరికలు లేనివాడై యుండవలెను. ఏవరితోను మాట్లాడరాదు. సదా 'నారాయణ' అని యదులు చెప్పుచుండవలెను.

35 అజిహ్వా స్సండకః పంగు రంథో ఐదిర ఏవ చ,
ముగ్ధశ్చ ముచ్యతే భిక్షు స్వద్వి రేతై ర్న సంచయః,
3-62

హిష్మాగ్ని వాలుతోలేనివాని చందమునను, పచ్చెగురకు చందమునను, తుంటివాని చందమునను, స్రుగ్ధివాని చందమునను, చెవిటివాని చందమునను, గొలతుని చందమునను ఉండవలెను. (అజ్ఞానాది ఇంద్రియములను నిగ్రహించవలెనని భావము) ఈ అజు సాధనమును అచరించినచో అతడు తప్పక ముగ్ధునివలెను.

36 ఇవం మృష్ట మిదం నేతి యో ఒశ్నన్నపి స సజతి,
హితం సత్కం మితం వక్తి త మజిహ్వాం ప్రవక్షతే,
3-63

ఎవడు భుజించువస్తువు 'ఇది నుది కలిగవచ్చి, ఇది నుదియైతి అను తలచు లేకుండునో, హితముగను, సత్కముగను, మితముగను

మాట్లాడుచో అతడు 'అజహ్యః' (జహ్యేనాహు) అని చెప్పబడును.

37 అద్య జాతాం యథా వారీం తథా పోదశవార్షికిమ్.

శతవర్షాం చ యో దృష్ట్యా నిర్వికారః స పంచకః.

3-64

ఎవడు అప్పుడే పుట్టిన అబ్బిల్లను, పదునాఱు సంవత్సరముల తరువాత స్త్రీని, నూఱు సంవత్సరముల తరువాత గర్భిణి స్త్రీని నమమృష్టితో చూచుచో, వారిని చూచినపుడు నిర్వికారుడై యుండునో, అతడు 'పంచకుః' (పంచసకుః) అని చెప్పబడును.

38 విశ్వాత్త మకుసం యస్య విజ్ఞాత్రకరణాయ చ.

యోజనా స్మ పరం యాతి సర్వథా సంగురేవ సః.

3-65

ఎవడు విజ్ఞాత్తముకొరకును, ముఖమాత్రనిర్వహము కొరకును పూత్రుడే పడచునో, యోజనము (అమం) కంటె ఎక్కువ దూరము వలె వెళుచుండునో, అతడు అన్నివిధముల 'సంగురేవ' (కుంటివాడు) అని చెప్పబడును.

39 తిష్ఠతో వ్రజతో వాపి యస్య చతు ర్న చూరగమ్.

చతుర్ముఖాం భువం ముక్త్యా పరివ్రాజో పో ఒత్త

ఉచ్యతే. 3-66

నిలదియున్నప్పుడుకూడా, పడచుచున్నప్పుడుకూడా ఎవని దృష్టి చాలుగా నిరంతరం ఒక ఎత్తువ చూరము ప్రసరించినో, అట్టి పరివ్రాజకుడు అంభుచ్ఛని చెప్పబడును.

40 హితాహితం మనోరామం వచ శిశిరాపహంతు యచ్ఛ్రీ
శ్రుత్వాపి న శ్రుతోపివ బధిరః స ప్రకీర్తితః. 3-67

హితమైనదికాని, అహితమైనదికాని, మనః 'హితమగుచుండును, మనఃశరమైనదికాని వచనమును నినియందు ఎఱుఁగఁ - పుట్టినది. ఇట్ల మువకులనుబో, అతఁడు 'శిశిరమిది' (వెనుకవారు) కని పెట్టుకొనును.

41 సాన్నిధ్యే విషయాదాం య స్సమర్థో వికలేన్ద్రియః.
మత్తవ ద్వర్తతే నిత్యం స ఖిప క్షుప్త ఉచ్యతే. 3-68

సన్నిధిలోనివిషయముల కలవాడయ్యు వికలయముల సాక్షాత్కర్యమందు ఇంద్రియకలహముచేయు, నిత్యమువార్తవచ్చును. అందుచేత 'మత్తవ ద్వర్తతే నిత్యం స ఖిప క్షుప్త ఉచ్యతే' అని చెప్పబడును.

42 నటాదిప్రేక్షణం దూతం
పశ్యమహం సుహృదం తథా,
భక్ష్యం భోజ్య ముదకాకం చ
షణ్ణ పశ్యే త్కదాచన. 3-69

నటాదినీ నాటకమును, వారమును, నిర్మలమును, ఇంద్రియమును, భోజ్యమును, ముత్యముని — ఈ అతివిధములను చూడరాదు.

43 రాగం ద్వేషం మదం మాయాం ద్రోహం మోహం
పరాత్మను,

పదైతాని యతి ర్నిత్యం మనసాపి న చింతయేత్. 3-70
ఇతరులయెడల రాగమును, ద్వేషమును, మదమును, మాయమును, ద్రోహమును, మోహమును—ఈ అతివిధముల యతి భవానునప్పుడో నై పను చింతింపరాదు.

44 దూరయాత్రాం ప్రయత్నేన వర్తయే దాత్యచింతకః,
సదోపనిషదం విద్యా మభ్యసే మ్మర్తి హైతుకిమ్.

3-72

అని అర్థమింత గావించకొనుచు, దూరయాత్రలను
ప్రయత్నపూర్వకముగ వర్తించుటను, మఱియు మోక్ష హేతుత్వైన
ఉపనిషద్వ్యవహారా అభ్యసించుటను.

45 అపాప మశతం వృత్త మణిహ్మం నిత్య మాచరేత్,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య కూర్మోఽన్తానీవ సర్వశః.

3-73

నదా పాపహింసలై, కర్మములేనివాడై, సంపూర్ణహింస
లై, వర్తించుటను. తాళిలు లేన అశయనములను ఉపసంహరించుకొనుటాగున ఇంద్రియములను అన్నిటై ప్రసరింపియు ఉపసంహరించుకొని భ్యాసశీలులై యుండుటను.

46 అప్రమత్తః కర్మభరీజ్ఞానసంపన్నః స్వతంత్రో. 3-77

పాధములం అప్రమత్తడై, కర్మ భరీజ్ఞానముల కలవాడై యుండుటను.

47 యేన పర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్తత్త్వదర్శనః.

3-79

దానమువలదు మూలముల దేనిచే ఈ సగర్భంశము అను
సూత్రమైయున్నదో, యోగజ్ఞుడు తత్త్వదర్శి అయినవాడు అట్టి
ప్రబోధమును సూత్రమునే ధరించవలయును.

- 48 ... ద్వంద్వసహిష్టు ర్న శీతం వ చోష్ణం న మఖం
స దూఠం న నిద్రాం స మావాపమానే చ షడూర్వి
పర్జితో నిందాహంకార మత్పరగర్వ దంతేర్హ్యామాయే
ద్వాద్యేష నుఠదుఃఖ కామక్రోధ లోభమోహాదీ నిన్ది
స్పృహ, స్వపపు శృవాకార మివ స్మృత్వా స్వవ్యతి
రిచ్ఛం సర్వమంతర్పహి రమవ్యమానః. 3-88

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు నచా ద్వంద్వసహిష్టుఁడై, శీతోష్ణములను
నుఠదుఃఖములను, (అతి) నిద్రను, మావాపమానములను, మహాన్ము
లను త్యజించి, నింద, అహంకారము, మాత్సర్యము, గర్వము,
దంభము, శుద్ధ్య, అమాదము, వాంఛలు, ద్వేషము, కామక్రోధ
దులు, లోభమోహములు ఆదుట వీధిని మహాశి, తప శరీరమును
శవముతో సమానముగ తలచి, లోభగంతు ప్యగిగి క్షయైవ కాని
సంతయు భావ్యధ్యంతరములందు తిలంపనివాడై, ఆత్మధ్యాన
నిరతుడై యుండువాఁడగు.

- 49 లాఠాలాభయో స్పృహో భూత్వా నిర్మమ కృత్కర్మాన
పరాయణో ఒధ్యాత్మనిష్ఠ కృతాశుభకర్మ నిర్ము
లనపర స్పన్నస్య పూర్ణానందైకలోక ప్రద్రవహ్య
హమస్మితి బ్రహ్మప్రణవ మస్మరన్ త్రమరశీఘ్రా
యేన శరీరత్రయ ముత్పన్నస్య సంన్యాసేనైవ దేహ
త్యాగం కరోతి స తృతకృత్యో భవతీతుపనిషత్

3-89

లాఠాలాభములందు సమభావముకలవాడై, మమకారము
లేనివాడై, ఆత్మధ్యానపరాయణుడై, అధ్యాత్మ నిష్ఠ కలవాడై,
కర్మనిర్ములనవహుడై, పూర్ణానందైకలోక కలవాడై, 'నేను

బ్రహ్మమును' అని భావించును, బ్రహ్మగూఢజ్ఞానమును సంపన్నులందును భ్రమకరేణ వ్యాయముతో శరీరయమును వదిలి ముండ్లముతోనే దేహార్థాగము చేయువాఁడు కృతకృత్యుఁడగును.

50 త్యక్త్వా లోకాంశ్చ వేదాంశ్చ
విషయా సింద్రియాణి చ,
అత్మనేయేన స్థితో యస్తు
స యాతి పరమాం గతిమ్.

4-1

లోకములను, వేదములను, విషయములను ఇంద్రియములను వదిలి అత్మ యుండే స్థితిగలిగి యుండువాఁడు ఉత్తిమగతియగు మోక్షమును పొందును.

51 నామగోత్రాదిపరణం దేశకాలం వ్రతం కులమ్,
మయోవృత్తం వ్రతం శీలం భ్యావయే వైష్ణవ సద్యతిః

4-2

ఉత్తముడగు యతి తన నోరిమును, మనును, దేశకాలములను, నిర్వ్రతును, కులమును, వయస్సును, వైష్ణవును, వ్రతమును, శీలమును వైష్ణవోపనిషత్తులను.

52 అనంభాషేత్ ప్రియా కాంచి
తౌర్వదృష్టాం చ స స్మరేత్.
రథాం చ పర్వయే త్తాసాం
స పశ్యేద్ధితా మపి.

4-3

అపూర్ణిష్ఠుఁడు స్త్రీతో మాట్లాడరాదు. పూర్వముచూచిన స్త్రీని సూర్చి కలంపరాదు. స్త్రీలకథలను వివరాదు. వారి చిత్రములను చూడరాదు.

53 ఏత చ్చతుష్టయం మోహాత్ శ్రీవా మాచరతోయతే,
చిత్తం విక్రియతే ఒపకర్ణం తద్విభానా త్రపరాకృతి.

4.4

ఈ నాలుగింటిని మోహపాపకమున నిలిపివేసి యిది చిత్రిము
తప్పక విభాకమును జొందును. చిత్రివిభాకమునేత అతఁడు విభాక
మును బడయును.

54 జాయాభ్రాత్యమశాదీనాం నిష్ఠానాం చ శుభాశుభమ్,
శ్రుత్వా దృష్ట్వా న కంపేత కోకహర్షా త్యజే ద్యతిః.

4-9

యది భార్య, అన్యనమ్మలు, స్వత్రులు, అన్యస్థులు, మొద
లైన వారయొక్క త భానుభవములును లేకగా, అ--దిగాని జరించ
రాదు. కోకహర్షము అను నివనాపకము.

55 నిర్వృష్టోఽపి నిర్విభక్త్యప్తస్థ స్పృశ్యత్ర నిపదత్సహః,
తురీయః పరమో హంస స్సాక్షి స్సారాయయో యతిః

4-13

న్యంన్యరహితం , నిర్విభు అత్యంతమ స్థిరమైన యందు
హంస, అందును నిమగ్నస్థితివా , తురీయస్థితివాహంస,
పరమహంసయను అను యిది సాక్షాత్ సార యాగాని యంగము.

56 అదూషయన్ ప్రతాం మార్గం

రాగవయుక్తో మహిం చరేత్.

4.17

స్వముల మార్గమును దూషించక యిది ధ్యాపకములై
భూమిపై సంచరించవలెను.

57 అత్తవ్యత్పర్వభూతాని పశ్యన్తి శృరే స్వహీమ్.

అద్ధవత్కుబ్ధవచ్చైప బధిరోస్యత్త మూకవత్. 4.22

భిక్షువు నమ స్తుతాదులను తమవలె చూచుకొనుచు భూమిపై
చరించువలెను. అంభుధవలె, వికలాంగునివలె, చెమటవానివలె,
నిద్రివానివలె, మూలగవానివలె మెలంగవలెను. (ఇంద్రియ నిగ్రహ-
ములు కలిగియుండువలెనని భావము).

58 త్వద్భ్యాంసరుధిరస్నియు మజ్జామేదోస్థి సంహతౌ,
విఙ్మూత్రపూయే రమతాం క్రిమీణాం తియచస్తరమ్.

4.26

చర్మము, మాంసము, రక్తము, విరేణులు, మద్ద, క్రొవ్వు,
ఎముకలు మొదలై నభాని నమకాయమును, మందుకాక్రమములచే
మరిగనమును అగు దేహమును రమించువానినీ, క్రిమిలకును ఏది
భేదము?

59 క్వ శరీర మశేషాణాం శ్లేష్మోదీనాం మహాచయః,

క్వ చాన్గోథా నౌతాగ్ధ్యకమనీయాదయో గుణాః.

4.27

శ్లేష్మము బద్ధింబోయిక్క- నమకాయమైన శరీర మెచట ?
సౌందర్యము మొదలైన మహోహర గుణము లెచట ?

60 మాంసాస్థ్యర్పూయవిఙ్మూత్రస్నాయుమజ్జాస్థిసంహతౌ
దేహే చేత్ప్రీతిమా స్మారో భవితా సరతేఽపి హః.

4.28

హంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, పరములు, మట్టి, ఎముకలు మొదలైనవి నమూనామైన శరీరమనందు శరీరంల మూఁగులు పరకమునందును శరీరకలవాఁడే యగును.

61 శ్రీదా మవాచ్యదేశస్య క్లిన్ననాడీవ్రణస్య చ,
అథేదేఽపి మనోవేదా జ్ఞః ప్రాయేణ సంవ్యతే.

4-29

(శ్రీలలితాక్క- గుహ్య) పదేశముపడును, తడివిన నాచులలో కూడిన వ్రణముననుడు భేదము లేకపోయినను మోహవకమున జనులు మనోభేదముచే తఱచుగా మోసపోవుచున్నారు.

62 చర్మఖండం ద్విధా భిన్న మపినోద్గారదూషితమ్,
యే రమన్తి నమ ప్రేభ్యః సాహసం కిమతః పరమ్.

4-30

రెండుగా చీలిపడియు, అపానవాయువుచే నూపి, తమైపడియు నగు చర్మఖండమునందు రమించువాని కొక నమస్కారము ! ఇంక కంటి సాహసము మఱియేమి కలుదు ?

63 మునిః కౌపీనవాసాః స్యా
స్నగోష్ఠి వా ధ్యానతత్పరతః,
ఏవం ధ్యానపరో యోగీ
బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే.

4-32

ముని కౌపీనభారము కాని, లేక దిగులుండై కాని యుండి ధ్యానవస్తులై పత్రించుతనము ధ్యానశీలులైన యోగి బ్రహ్మత్వ మును లభయుటకు అర్హుఁడగును.

64 తం దృష్ట్యా కాస్తమనసం స్పృహయన్తి దివోతపః,
లింగాభావాత్తు తైవల్య మితి బ్రహ్మనుకాసనమితి,

4-37

కాంతదిష్ట్యైవ ఆ బ్రహ్మని చూచి దేవతలు వాంఛించుదురు.
ప్రకృతిరాహిత్యమువలన అతిశయి మోక్షము కలుగునని బ్రహ్మను
కాసనము (శివనివహారం) కలగవచ్చును.

65 కాశ్రుజ్ఞానా త్కావపుణ్యలోకానభవ క్రవదా క్రవ
పంచోపరతః శ్రోత్రేధ్యానూయాహంచారానిమానాత్మక
సర్వసంసారం నివర్త్య, దాదైషటా భదైషణా లోకై
షణాత్మక దేహివాసనాం, కాశ్రువాసనాం, తేజివాస
నాం త్యక్త్వా వచునాన్మమివ ప్రాకృతికం సర్వమిదం
హేయం మత్స్యా సోధనచతుష్టయః సంపన్నో
య స్సన్న్యస్థితి స ఏవ జ్ఞానసన్నాసి. 5-1

కాశ్రుజ్ఞానమువలనను, పుణ్యపాపలోకానుభవ క్రియలు
వలనను లోకమునుండి విరక్తులై, శ్రోతము, ఉపనిషత్, అపూయ,
అహంకారము, అగ్రహణము మొదలైన సంసారభావములను వీడి
జ్ఞానము, భద్రము, లోకైషణము ఈమూరియనును వీడి,
దేహవాసన, కాశ్రువాసన, లోకవాసనను త్యజిచి ప్రకృతమైన
ఈ సమస్త జగదైనను వచునాన్మమివ హేయముగా నుంచి,
సోధనచతుష్టయ సంపన్నుడై సన్న్యసిండువాడే జ్ఞానసన్నాసి
యని చెప్పబడును.

66 యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్వచై కలేఖరమ్,
తం తమేవ సమాప్నోతి నాన్యథా క్షుతికావనమ్. 5-1

శీర్ష్యుడు ఏయేభావమును కలగించును అవహింసకాలమున శరీరమును త్యజించునో, ఆ యా భావమునే పొందును. ఇది శ్రుతికావసము.

67 తదేవం జ్ఞాత్వా స్వరూపానుసంధానం వినాఽస్యభా
ఽఽచారపరో స తేవేత్ జ్ఞానవైరాగ్యసంప
న్నస్య స్వస్మిన్నేవ ముక్తిః 5-1

ఈ ప్రకారముగ విస్తృతత్వము గలించిన వివర ప్రహృదిను అత్యనుసంధానవలననే యుండును. జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నులకు తన అంతరాత్మయందే మోక్షము కలుగును.

68 తురీయ మక్షర మితి జ్ఞాత్వా జాగరితే నుమవ్యవస్థా
వన్న ఇవ యద్యచ్ఛృతం యద్యద్భృష్టం తత్తత్సర్వ
మవిజ్ఞాత మివ యో వసే త్తస్య స్వప్నావస్థాయా
మపి తాదృగవస్థా భవతి, స తీవన్నుర్ ఇతి వదన్తి. 5-1

తురీయస్థితి వాతరహితమైవదం యోగిని జాగ్రదవస్థయందు ముచ్చుత్తవలెనుండువాడై ఎవడు తాను వినినవానిని, కనినవానిని తనకు తెలియదనినవలె అలించును: ఏ, అట్టివాఁకి స్వప్నమును నును తురీయస్థితియే కలుగును. అతడు తీవన్నుత్తవని విజ్ఞుల చెప్పుదును.

69 స్వరూపానుసంధానవ్యతిరి క్తాస్యశాస్త్రాబా సై రుష్ట
మంకుసు భారప ద్వర్ణో, స యోగశాస్త్రసప్రతి
ర్న సాంఖ్యశాస్త్రోభ్యాసో వ మంతతంత్రవ్యాపార

ఇతరవాత్సప్రవృత్తి ర్యతే రస్తి చేచ్ఛవాలంకారప
చ్ఛర్యకారపదనితి. 5-1

అర్హానుగంధాదుముకం గె అనన్యమైత కాస్తాభ్యాము లం లి
మంకుమాయుష్సు మోయాగంధమున వ్యర్థమే యగును. అట్లే
యోగశాస్త్రప్రవేశము, పాంథ్యశాస్త్రాభ్యాసము, మంత్రతంత్ర
బ్యాసంగము మొదలై ౫౫ యధిష్ఠి డిష్ఠియైనా ఇవి శరమ పు
రేయి అలంకారమునకై నిర్వృత్తిమేయని యెఱుంగుకొను.

70 వాలోన్యత్త పితాచప వ్యరణం నీవితం వా న కాంక్షేత
కాలమేవ ప్రతీక్షేత ... 5-1

యది గొంధపత్రము, పచ్చివాడపత్రము, పోచమునలెను
మొదలగు మరణమునుగూడ, జీవితమునుగూడ కొంత కేవలము
కాలముగ ఎదురింగరావలెను.

71 న దంతధారణేన న ముండనేన న వేషేణ న దంధా
దారేణ ముత్తి. 5-2

కేవలము దంతమును ధరించుట కేరిగూ, ముందసముచేరి
గాని, కాగురూంబరణమును చేరిగూ మోసము అలెనదు.

72 ప్రతిష్ఠా సూరీవిష్ఠా సమా గీతా మహర్షిః,
తస్యా దేనాం పరిపర్వత్య ఓటప ద్విర్యతే దృఢః. 5-3

కీర్తిప్రతిష్ఠలు పందినూచుచు" సమాధిముందు దుహిష్టులు
పరికిరి. కాబట్టి యది కీర్తిపతిష్ఠలను నీడి నీటమునకై గుండలంబు
విలయము.

73 స్వప్నీఽపి యో హి యుక్త స్పృహాగ్రతీప విశేషతః
రూప్యేష్టస్మృతశ్రేష్ఠో పరిష్ఠో బ్రహ్మవాదినామ్. 5-4

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠః స వ్యష్టమంతుః సాగ్రహ్యం వతః
 ధ్యానశీలుఃై విభావశీలుఃై శుభః ఏ ఆగ్రహ్యః బ్రహ్మ
 వాచులలో శ్రేష్ఠః గా పరిగణింపరా ను.

74 అద్భుత స్థితమరా దా భవంతి విశదావహాః,
 నియతిం స విమృంచంతి మహర్షిః హస్మరా ధవ.

5.10

నిర్మల హృదయాలగు మహాశీలులగు నిరంజనులవలె
 విరాజిల్లమగు వాచకయంతయు, మోయ మార్మముగై పొందుమును
 వచనకయింతులు.

75 యథాబద్ధోఽపి నీ స్యా మ్మని ధ్వాత్తో డితేద్ధ్రియః.5.14

జలేన్నిరుద్ధైః స యా యాద్యుచ్ఛ్రమగా నానీషతానితో
 తేషామస్త్రితీయసాగింపెను.

76 అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్వా చరతి యో మునిః,
 స తస్య సర్వభూతేభ్యో భయ ముత్పద్యతే త్విదితే.

5.16

ఏ మగు నిర్వణీభవతు అభయము మోసవలం గలియునో,
 అట్టివానికి ఏ భయమును ఉలుగున కలంగ నీరగు.

77 నిర్వాణ క్వానహంతారో నిర్వృత్త్యై శ్చిచ్ఛిసంశయః,
 నైవ క్రుద్యతి స ద్వేష్టి నాస్మతం భాషతే గిరా5.17

యని అభిమానిలు లేనవాఁడై, అహంకారముగల్గింపై,
 ద్వంద్వరహితుడై, సంశయవృత్తుడై, ఎరగని కీషణుడై, ద్వేషం
 పక, అపకరణములే యుండును.

78 స కుర్యా న్నచదే త్కించి
 స్మి ద్యాయే త్పాప్యసాధు వా,
 ఆత్మారామో ఽసయా పృత్యై
 విచరే జ్జడప స్సుని.

5-37

మంచి ఏమియు చేయరాదు. ఏమియు పలుకరాదు. మంచి
 కాని చెడ్డకాని తలంపరాదు. నదా ఆత్మారాముడై ప్రహృభావ
 ముతో జనిధివలె చరించవలయును.

79 ఏక శ్చరే స్మహి మేతాం నిస్సంగః సంయతేన్ద్రియః,
 అత్మక్రిద అత్మరతి రాత్మవా న్నచిదవశనః. 5-28

యతి సంగరహితుఁడు, వశిశ్యుడై యుండును. అత్మ
 యందే రమించువాఁడును, ఆత్మారాముఁడును నమహ్యయు. అయి
 మెలంగవలయును.

80 జరాయుజాండజాదీనాం వాఙ్మనః కాయకర్మభిః,
 యుక్త మర్హిత స ద్రోహం సర్వసన్ధాంశ్చ పరయేత్

5-31

యోగయుక్తుడైన యతి మనుష్యులకును, పశుష్యు క్రింది
 కీటాదులకును ప్రత్యేకములతో ఎచ్చి ద్రోహమును చేయరాదు.
 అతఁడు సర్వసంగములను వదిలివలయును.

81 కామక్రోధా తథా దర్పలోభమోహాదయశ్చ యే,
 తాంస్తు దోషా వ్పరిత్యజ్య పరీవా ద్ధ్యయన్మృతః

5-32

పక్షివానియందు, కామక్రోధములను, దర్పమును, లోభమును
 మోహమును వదిలి భయరహితుడై నించవలయును.

82 వైదికవం చ మానిత్వం తపోధ్యానం విశేషః,
సమ్యక్గ్రాసం చ వైరాగ్యం భర్తృఽయం భిక్షుశేషతః.

5.33

భిక్షుశ్చమను భిక్షుశ్చమను, చాశమను (వశిష్టశిష్యుణాం) అథి
కముగా తపోధ్యానాదుల వాచనమునకు, సమ్యక్-జ్ఞానము కలిగి
యందుకు, వైరాగ్యము కలిగియుండుట, సమ్యక్సహాయ్య. భర్తృ
ములు.

83 విహరన్తశ్చ సర్వత్ర సంపశ్యన్తి జనార్దనమ్, 5.36

84 సర్వత్ర విచరేన్యాసీ వాయువ ద్వీతకర్మణః,
సమదుఃఖ సుఖః జిహ్వో హస్తప్రాప్తం చ భక్షయేత్.

5.37

మని గాఢ్యాదులను అర్చ్యంతరమును అంకితుడు జ్యోత్స్నాదుని
(వరహాశ్రమ) గాయను, సుఖదుఃఖములను సమానియగ తలం
చును, క్షమాశీలముడై, కరపూజమునందు గౌరవము నాధి భజిం
చును, వాయువువలె నిష్కలబ్ధమైన అంకితుని సంపదించవలయును.

85 నిర్వైరేణ సమం పశ్యన్తి జగోఽశ్వమృగాదిషు,
భాషయ న్మనసా విష్టుం పరమాత్మావ మేశ్వరమ్.

5.38

భిక్షువు వైరములేనివాడై, ద్విజులు, గోవులు, నల్లములు,
మృగములు మొదలైనవాని ప్రాణిని, పశుత్వస్థితిలో గాయచు,
మనస్సుతో విద్యుత్తు, తత్వముల నగు వరహాశ్రమ ధ్యానముచును
సంపదించెను.

86 చిన్మయం పరమానందం బ్రహ్మైవాహం మితి స్మరన్.
5-39

జ్ఞానస్వరూపము, పరమానందము నగు బ్రహ్మకే 'నేను' అని యితి నదా స్మరించుచుండునట్లెను.

87 నావ మతిపఙ్క్తిం కర్ణధార ఇవ యస్తేవ గణం స్వ
బుద్ధ్యావశీకృత్య, స్వప్నశిరిత్తం సర్వం కృతకంవశ్వర
మితి మిత్యా విరక్తః పురుష స్సర్వదా బ్రహ్మహమితి
వ్యాహరేత్, నాన్యత్త్వించి ద్వేదితవ్యం స్వప్నశిరేశేణ
జీవన్ముక్తౌ వసేత్, కృతకృత్ భవతి. 6-1

నావిరుగు నావను, మావటివాడు ఏనుగును లోబలుచు కొనుగట్లు బ్రహ్మనిష్ఠుడు శరీర, ఇంద్రియములను బుద్ధిద్వారా వశీకరించుకొని, లత్యకంఠ, ఇత్యమైవత్సల కల్పితుని, సర్వకమని తలంచి విరక్తుడై, ఎల్లప్పుడును 'బ్రహ్మహమ్' నేను బ్రహ్మమును అని వలలుచుండునట్లెను. ఇవరములై న లోకవిషయములను తెలిసికొనరాదు. ఈ ప్రకారముగ జీవన్ముక్తుడై యుండునట్లెను. అపు డతడు కృతార్థుడగును.

88 శరీరాభిమానం త్యజేత్, స శరీరాభిమానీ భవతి, స
ఏవ బ్రహ్మైశ్వర్యచే. 6-1

(శరీరాభిమానముచేత జీవన్ముక్తు కలుగును. కావున) శరీరాభిమానమును వదిలినట్లెను, జీవాభిమానము లేనివాడే బ్రహ్మయగును, అని ఉచయవత్తు తెలుపుచున్నది.

89 త్వర్తనంగో జితక్రోధో అహ్యహరో జితేంద్రియః,
పిథాయ బుద్ధ్యా ద్వారాణి మనో ధ్యానే విచేశయేత్.
6-1

అహ్మవిష్కలం నంగ తహేయై, కోమలం బంధించి
వాడై, స్వల్పాహారమును కైకొనుచు, జీర్ణగ్రయై, ముద్ధిలో
ఇంద్రియములను పరీక్షించుకొని మనస్సును క్లృప్తమునకు నిలువ
పలయును.

90 యస్మిన్, హే విశేషేణ తథే ద్విజైం చ వాసనాత్,
తత్ర నో యాతి యో భూయః స యతి ర్నేతరః,
స్మృతః. 6-8

ఏ యింటియందు భిక్ష అధికముగ నొకడు, వాసనాశ
మున తియింటికి మరల వెళ్ళని యతియే ఉత్తమయతిగ తలంపఁ
బడుచున్నాఁడు.

91 వర్ణాశ్రమాదయో దేహీ మాయయా నరికర్పితాః,
వర్ణాశ్రమాదులు దేహమునందు జూయచే కర్పితములైనవి.

92 తస్మా దవ్యగతా వర్ణా ఆశ్రమా అపి నారద,
అత్య న్యారోపితాః సర్వే భ్రాన్త్యా తేనాత్మవేదినా.
6-14

కాలక్రి మితియొకదానికి (దేహమునకు) సంబంధించిన వర్ణా
శ్రమాదులు భ్రాంతిచే అర్పితములైనవి అనిపించుచున్నవి.

93 విరజ్య సర్వభూతేభ్య అవిరించిపదాదపి,
ఘృతాం విపాట్య సర్వస్మి స్సుత్రమిత్రాదితేష్యపి.
6-16

94 శ్రద్ధాభు ర్ముక్తి మార్గేషు వేదాస్తజ్ఞానవిప్రయా,
ఉపాయసకరో భూత్వా గురుం బ్రహ్మవిదాం ప్రపేత్.
6-17

సాధకుడు బ్రహ్మదేవుని వదము 'ముదలలోని గమన' వద మునినుండియు, పర్యవేక్షణమండియు విగ్రహస్థై, భృత్తిమిత్రాదుల గుండు రాగమునువదలి శ్రద్ధాపూర్వకము, ముక్తిమూలములందు వేదాం శిల్పానమును పొందగోచింపజేసె, పుత్రపుష్పఫలాదులను నైకొని బ్రహ్మదేవుని గురువును ఆశ్రయించెను.

95 సేవాధి: పరితో పైవేనం విరళాలం సమాహితః,

సదా వేదాస్తవాశ్చార్యం శృణుయా త్సుసమాహితః.

6.18

గురువును సేవాదులచే పర్యవేక్షణమండి విరళియై చాల కాలము సావధానముగ విశ్లేషింపి ఏకాగ్రతతో వేదాంత వాక్యాన్త ములను సదా శ్రవణము చేయవలయును.

96 నిర్వమో నిరహంకార స్సర్వవిదగవిపరిహః.

సదా శాస్త్రాదియుక్త స్సన్ ఆత్మ న్యాత్మాన మీక్షితే.

8-19

శిష్యుః. అహంకార, మమకారములను, పర్యవేక్షణ విగ్రహస్థై, సదా శాస్త్రాది పద్ధతులతో: సూక్ష్మముండి తన బ్రాహ్మణమునందు పరమాత్మను చీకొందును.

97 సంసారదోషదృష్ట్యైవ విరక్తి ర్థాయతే సదా.

విరక్తస్య తు సంసారా త్పన్నాస్యసః ప్యా సన్న

సంశయః. 8.20

సంసారమునందు దోషదృష్టి కలుగుటచేతనే సదా వైరాగ్యము జగించును. విరక్తవకు సంసారమునుండి పన్నాస్యము (సంగ కాగ్యము) సంభవించును. ఇటు సంశయములేదు.

98 వేదానాథ్యాసనిరతః శాన్తో దాన్తో తిరేన్ద్రియః,

నిర్వయో నిర్మమో నిత్యో నిర్వృజ్ఞో నిష్పరిగ్రహః.

6-23

సాధకుఁడు వేదాంతాథ్యాసనిరతుఁడై, శాంతుఁడై, దాన్తుఁడై, తిరేంద్రియుఁడై, నిర్వయుఁడై, మమత్వరహితుఁడై, నిత్యుఁడై, ద్వంద్వరహితుఁడై, పరిగ్రహపక్షితఁడై యుండునతఁడు.

99 ద్వావిమౌ స విరజ్యేతే విపరీతేన కర్మణా,

నిరారంభో గృహస్థశ్చ కార్యవాన్తైః ప ఖితికః.

6-30

లోకమునందు కార్యశీలఁడుకాని గృహస్థుఁడును, కార్య వంతుఁడైన స ఖితిశ్చుఁడును నైరారంభమును పొందఁజాలరు.

100 సంభాషణం సహస్త్రిభి రాలాపః ప్రేక్షణం తథా,

స్పృతం గానం సహసం చ పరివాదాంశ్చ వర్జయేత్.

6-32

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు స్త్రీలతో సంభాషణము చేయరాదు. కాగా లాపము చేయరాదు. స్త్రీలను తాపరాదు. స్పృత్య గానములను, హాసమును, నిందను విమవాదపఠయిండు.

101 సంత్యజే త్సర్వకర్మాణి లోకాదారం చ సర్వకః,

కృమిశీటవతశ్లాంశ్చ తథా యోగీ ననస్సతీన్.

6-35

102 స నాశయే ద్దుభో జీవ స్పృహార్థమతి ర్యతి,

నిత్య మస్తత్కృతః స్వప్నః ప్రశాన్తాత్మా స్వపూర్ణః.

6-36

యోగి పరమార్థబుద్ధిగల యతి నమస్తే కర్మలను లోకా-
చారములను వివేచింపజేయును. శ్రీనిరీతికములను, పక్షులను, వృక్ష-
ములను, జీవులను నభివేదించుచును, నదా అంతర్ముఖుడై, నిర్మ-
లుడై, ప్రకృతికర్మైష్ట పూర్వబుద్ధికలవాడై యుండుననినను.

103 అస్త్యులగపరిత్యాగి లోకే విహర నారద, 6-37

ఓ నారదా! అంతరంగమున సంగరహితుడవై లోకమున
విహరింపుము.

104 జ్ఞానచరణేకం చందాలవాటికా మివ, స్త్రియ మహి-
మివ, సువర్ణం రాలకూకా మివ, సత్యాస్తలం శృంగార-
స్థల మివ, రాజధానీం కుంభీపాక మివ, 7-1

అధ్యాత్మికమార్గభ్రోగిగాను యగు యతి సేరినీక ప్రదేశ-
మును చందాలవాటికవలెను, స్త్రీని సర్వమువలెను, బంగారమును
కాలకూకామివమువలెను, సర్వాస్తలమును శృంగారవాటికవలెను, రాజ-
ధాని కుంభీపాక వలెనువలెను కలంబువలెను.

105 సదార్థం పునః ప్రాప్త హర్ష ఇవ స్వమానంద మను-
స్మరన్, స్వశరీరాభిమాన దేశవిస్మరణం మత్వా స్వ-
శరీరంశవ మివ హేయముపగమ్య, కారాగార వినిర్ముక్త-
చోరవ త్పుత్రాప్తబంధువస్థలం, విహేయ దూరతో-
పసేత్, అయత్నేన ప్రాప్త మాహరన్ బ్రహ్మప్రణవ-
ధ్యానానుసన్ధానపథో భూత్వా సర్వకర్మనిర్ముక్తః
కామక్రోధ లోభమోహ మదమాత్సర్యాదికం దగ్ధ్వా
త్రిగుణాతీతః షడూర్మిరహితః షడ్భావవికారభూస్యః

సత్యవా త్సుచి రద్రోహి గ్రామైకరాత్రం, పత్రనే
పంచరాత్రం, శ్నేతే పంచరాత్రం, తీర్థే పంచరాత్ర
మనిలేతః, స్థిరమతి ర్నావ్యతవాదీ గిరికందరేషు
వసేత్. 7.1

పద్యామును తిరిగి పొందినపుడువలె యతి హస్తముతో స్వ
కీయ ఆత్మానందమును స్మరించుచు, 'దేహభేదగామును వదలి ఈ
శరీరమును శుభమువలె పీయముగ భావించి, భారాగృహమునుండి
విడువఁబడిన నాంగులె పుగ్గలంఘనముల ప్రదేశమును వదలి దూర
ముగ నివసించవలెను. మఱియు అప్రయత్నముగ లభించిన దానిని
భుజించుచు ప్రణవధ్యానపరుడై, బ్రహ్మానుసంధాననరతుడై,
సర్వకర్మరహితుడై, కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్మర్యాదు
లను దూరినైది తిరులాళితుడై, మహర్షివస్థితుడై, మహావ
చికారహూన్యుడై, సత్యవాక్యశీలుడై, శుచిమంతుడై, ద్రోహపు
ణంపులేనివాడై, గ్రామమునందు ఒకరోజు, పట్టణమందు, శ్నేత
మందు, తీర్థమందు యమకామలు వసించుచు అనిలేతుడై, స్థిర
బుద్ధికలవాడై, అసత్యము పలుకక పర్యతగుహాలయందు నివసించ
వలయును.

106 మత్తో స కశ్చిదన్యో ఒతిరిత ఇత్యాత్మ న్యాలోచ్య
సర్వత స్స్వరూపమేవ పశ్యన్, జీవన్ముక్తి మవాప్య
ప్రారబ్ధప్రతిభాసనాశపర్యవ్తం చతుర్విధం స్వరూపం
జ్ఞాత్వా, దేహవతపర్యవ్తం స్వరూపానుసంధానేన
వసేత్... 7.1

'నాకంటే వేరైనది ఏదీయును లేదు' అని నిశ్చయించి
యతి స్వస్థుర ఆత్మస్వరూపమునే కాంచుచు జీవన్ముక్తిని లొంది

ప్రశ్నము నడిచినపుడు, దేహపరివర్తనము ఆత్మస్వరూపము నందాసమును గావించవలయును.

107 తదే వాక్యావ మిత్యేత ప్రహ్లాదశ్చేన వర్ణితమ్.

తదేత మమృత మజర మనుభూయ తతోమితి. 8.4

ఆ అర్థము 'ప్రహ్లాద' శ్లోముచే వర్ణించబడినది. అది ఆత్మరూపు, అమృతము, అజరము. తా'ని భాగ్యవంతుడైనావా అనుభవించువాడను నెఱుఁగును అందును.

108 సంయుక్త మేతత్తర మక్షరం చ వ్యక్తావ్యక్తం భరతే
విశ్వరూపః అనీక శాస్త్రా విద్యతే తోవృత్తావాత్
జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే పరవపాత్ 9.7

శ్రుతులు వేదములు, బ్రహ్మము అక్షరము. శ్రుతులు వ్యక్తములు, బ్రహ్మము అవ్యక్తము. నమస్తే జగత్తును పరమేశ్వరుని పాలించుచున్నాడు. నేను శర్మను, శాస్త్రను అను తలపుచేత శ్రుతుల బంధమును పొందుచున్నాడు. బృహదనుష్ఠానై తే అదిల్లు (ఆత్మ) దేవుని గాంచితియేమిది శ్రుతుల పరమపరబంధములనుండి విముక్తిని లొంగుదు.

109 ఏతజ్జేయం నిత్యమే వాత్మనంస్తం

నాతఃపరం దేవితవ్యం హి కించిత్,

భోక్తా భోగ్యం ప్రేక్షితారం చ మత్వా

పర్యం ప్రోక్తం త్రివిధం బ్రహ్మ మేతత్. 9-11

అంతరంగముల పర్యావృత్తిని పరమాత్మమే బ్రహ్మం అనియు, పరమాత్మను పర్యవేక్షించుట అనియు, త్రివిధం బ్రహ్మ మేతత్ అనియు.

తేను. భోక్తృ, భోగ్యము, ప్రేరకులుం ననువాది నాతిని తేవులు, ఈశ్వరులు, ఇగర్తు అను రూపముల గోచరించుచున్న వస్తువులము బ్రహ్మమేయని చెప్పబడినది.

110 అత్వవిద్యాతపోమూలం తద్రూపశ్చోపనిషత్పురమ్,
య ఏవం విదిత్వా స్వరూప మేవాసుపిస్తయన్,
తత్ర కో మోహః క శ్కోక ఏతత్వ మనుపశ్యతః.

9-12

అధ్యాత్మనిష్ఠులను, తపస్సుపరులను మూలభూతమైనది, ఉప నివర్త్యరిపాదకమైనది పరబ్రహ్మమే ఈ రూపస్వము నాదిని బ్రహ్మ స్వరూపమును ధ్యానమొనర్చువానికి, సర్వత్ర ఏకత్వమును గాంచ వానికి మోహ మెంత? శోక మెంత?

111 సర్వసంసారం విస్మజ్జ చామోహితః పరివ్రాజో
తథం నిర్ధనితః సుఖీ ధనవాన్ జ్ఞానాజ్ఞానో భయాతీతః
సుఖదుఃఖాతీతః స్వయంజ్యోతిః ప్రకాశః సర్వవేద్యః
సర్వజ్ఞః సర్వసిద్ధిదః సర్వేశ్వరః సోఽచూమితః, తద్వి
జ్ఞీః పరమం పదం యత్ర గత్వా న నివర్తతే యోగి
సః, సూర్యో న తత్ర తాతి, న శబాద్యోఽపి న స
పునరాపర్తతే తస్మైవల్య మిత్తుపనిషత్. 9-20

మహావాసుడు సర్వసంసారహరహితై, మోహావస్థితై యయిండును. అతడు నిర్ధనితః గాల్గునను? అతడు జ్ఞానభవ సంపన్నుడు; సుఖభంజకుడు, జ్ఞానాజ్ఞానమయ అతీతుడు. సుఖదుఃఖ ములకు అతీతుడు. స్వయంజ్యోతిస్వరూపుడు సర్వజ్ఞుడు. సర్వ

నీర్మలములు, సర్వేశ్వరులు, 'అవమాన్యమే నమ' అని
అతలకు భావపడేయవలెను. యోగులు అవిష్కరమును బొంది నిరిగి
వెనుకకురారు. అతలు సూర్యులు (వికాసించును, చంద్రులు (వతా
శించును. అచటి 'శిశివజులు నిగి వెనుకకు (సంసారమును) రా
నేరదు. అదియే యోగము.

44. తిథిభిద్రాహ్మణోపనిషత్తు

1 స వికార స్తథా శీవో నిర్వికార స్తథా శివః. 13

వికారములతో కుశీనవాగు శీవుడు. వికారవిహీనుడు
నిష్ఠుడు.

2 తస్మా దధ్యానయోగేన మనఃప్రాణా నిర్విరోధయేత్,
యోగీ నిరవధారేణ జరేణేవ నికృష్టయేత్. 22

కావున యోగి అధ్యానయోగముచే మనస్సును, ప్రాణము
లను, ఇంద్రియములను నిరోధించునట్లు, క్షీణమును భారణచే
కత్తికోపిత సంకల్పములను ఛేదించివేయవలెను.

3 దేహేంద్రియేషు వైరాగ్యం యను ఇత్యుచ్చతే బుధైః,
అనురత్తిః పరే తత్తే సతతం నియమః స్మృతః. 23

దేహి, ఇంద్రియములందు వైరాగ్యము శరణియందును యమ
ము, స్మృతచే చెప్పబడినవి. అన్నియు, వరమాత్మ తత్త్వ
మును అర్హశరణియందును నియమమని చెప్పబడినవి.

4 సర్వవస్తుస్యదాసీవభావ మానన ముత్తమమ్,
జగత్సర్వ మిదం విధ్యావ్రతీతిః ప్రాణసంయమః 29

నమస్తే దృశ్యమహామయంబును కలగజేయుట దృశ్యమను
అనవచ్చునని తెల్పవలసియున్నది. ఈ నమస్తే దృశ్యమగుచు పాశ్చ
తమిళ తలంబుట ప్రాచీనమును నున్నది.

5 చిత్త స్థానైర్ముఖిభావః ప్రత్యాహారస్తు సత్తమః,
చిత్తస్య నిశ్చలీభావో దారణా దారణం వీధిః. 30

మమమును అనియున్నచుచేయుట ప్రత్యాహరణి అనగా ను
మమము నిశ్చలముగా నుండుట భారణయగును.

6 సోఽహం చిన్తాత్ర మేవేతి చిన్తనం ధ్యాన ముచ్యతే,
ధ్యానస్య విస్మయతి సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 31

'అవరమాత్మయే నేను, నేను చిన్తాత్మయన' అననిరస
చేయుట ధ్యానమనీ చెప్పవచ్చును. ధ్యానమనినది క్ష. పూర్వ
విస్మయతి (అత్మస్థితి) నిమాళియని తెల్పవలసియున్నది.

7 అహింసా సత్య మస్తేయం
బ్రహ్మచర్యం దయార్థపమ్,
క్షమా ధృతి ర్మితాహరః
శౌచం చేతి యమా దళ. 32

అహింస, సత్యము, అంగతినిము చేయవలయు, బ్రహ్మ
చర్యము, దయ, యుజాత్వము, ఉత్సాహ, స్థైర్యము, మితాహరము,
శౌచము అను ఈ పది 'యమ' మనలగును.

8 తప స్సమృద్ధి రాస్తీక్యం దాన మారాధనం హరేః,
వేదాంతశ్రవణం వైషామీర్మతిశ్చ బహిః ప్రతమ్. 33

తపస్సు, సంకోచము, అస్థికభావము, కామము, శ్రీహరిని
ఆరాధించుట, వేదాంతశ్రవణము, లబ్ధి, సమృద్ధి, జనము, ప్రళయము--
అనునవి 'వియనుము' అనబడును.

9 అల్పాశీ స్వల్పవిద్రవ్య తేజస్వి బలవాన్ భవేత్.

102

స్వల్పాహారము, కైకౌనువాడు, స్వల్పప్రవర్తనవాడు,
తేజోవంతుడు, బలవంతుడు అగును.

10 యత్ర యత్ర ధృతో వాయు రజే రోగాదీదూషితే,
ధారణాదేవ మరుత స్తత్ర దారోగ్య ముక్నుతే. 112

రోగములే దూషితమైన వీ అవయవమునందు ప్రాణవా
యపు ధారణచే నిలచిన ఆ అవయవము ఆరోగ్యమునుపొందును.

11 నిశ్చేయసాయ యుఖేత జపధ్యానపరాయణః,
మనసా పరమాత్మానం ధ్యాత్వా తద్రూపతా మియాచ్ఛే.

127

ధ్యానశీలుడు, జపధ్యానపరాయణుడై పరమ శ్రేయమును
సాక్షము కొలువ చేయవ్వింపజాలెను. అట్లు. మనస్సుతో పర
మాత్మను ధ్యానించుచు ఆ పరమాత్మను సాక్షముగా పొందును.

12 ధ్యాయతో యోగిన స్పర్శం మనోవృత్తి ర్విసశ్యతి,
హృత్పంచరీతి మద్యస్తం వైతన్యం తోగీతి రవ్యయమ్

155

హృదయంపువరీకమద్యమున మున్నదియు, శిష్టశిష్టయో
గయను, వాళరహితము నగు వైతన్యమును ధ్యానించు యోగికి
మనోవృత్తి అగ్నియై పశించిపోవును.

13 నివాతదీపసమృత మశ్వత్రిమ మణిపరిభమ్,
ధ్యాయతో యోగిన స్తస్య ముక్తిః శతతతే స్థితా 157

గాలిదీపశోటమశ్వ దీపమువంటివాఁడును, అశ్వత్రిమమైన మణిపరిభమ్ కాంతివంటి కాంతికలవాఁడును అగు మహాత్ముడు ధ్యానించు యోగిని మోక్షము కరతలామలకమై యుండును.

14 విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపం యక్ష్మించిదేవ హి,
స్థవీయ స్సూక్ష్మ మస్యద్వా పశ్యన్ పృథియపంకజే 158

15 ధ్యాయతో యోగినో యస్తు పాదదేవ ప్రకాశతే. 159

జగద్రూపమైన న దేవుని స్థూలముగాని, సూక్ష్మముగాని, తదితరముగాని యగు గూఢమును తన హృదయపద్మమునందుఁ గాంచుచు ధ్యానించు యోగిని మహాత్ము పౌత్రులైకన నోత రించును.

16 శీవాత్మనః పరస్యాపి యద్యేవ ముఖయో రపి,
బ్రహ్మేప పరంబ్రహ్మ బ్రహ్మహమితి సంస్థితా. 160

శీవాత్మకును, పరమాత్మకును, 'నేనే పరబ్రహ్మమును, పర బ్రహ్మను నేను' అనుస్థితి వ్యతిరేకమై యున్నది.

17 సమాధిః స తు విభేదయః సర్వవృత్తి వివరితః,
బ్రహ్మ సంపద్యతే యోగి స తూయ స్సంస్కృతిం 161

సమస్తవృత్తులు సరించి మనస్సు బ్రహ్మకారమైన స్థితియే సమాధియని ముఖం గ మనము. అట్టివిశేష యోగి బ్రహ్మను యగును. అతఁడు ముఖం సంసారమును బొందఁడు.

- 18 ఏవం విశోధ్య తత్త్వాని యోగీ నిస్పృహచేతసా.
యథా నిరిస్తనో వహ్నిః స్వయమేవ ప్రళామ్యతి.

163

యోగి ఈ విధముగా తత్త్వమును పరిశోధించి నిష్కాము యై
కష్టాలులేని అగ్నివలె స్వయముగనే కాంత నిర్వహింపడు.

- 19 మోహజాలకసంఘాతో విశ్వం పశ్యతి స్వప్నవత్ .
సుషుప్తి ప ద్య శ్చరతి స్వభావపరినిశ్చలః
నిర్వాణవద మాశ్రిత్యయోగీ తైవల్య మశ్నుతే.భజన్,
వనిషత్.

164

మోహజాలసంఘాతమైన ఈ జగత్తును యోగి స్వప్న వత్
వలె గాంచును. అతడు స్వభావముగనే నిశ్చలఁడై, సుషుప్త
యందువలె వర్తించుచు నిర్వాణవదము వాక్రయించి మోక్షమున
లవయును.

45. సీ తో ప ని ష త్తు

- 1 దేవా హ వై ప్రజాపతి మబ్రువన్ రా సీతా కిం యాచ
మితి. స హోవాచ ప్రజాపతిః సా సీతా ఇతి మూఁ
ప్రకృతి రూపత్వాత్ సా సీతా ప్రకృతి స్మృతా, ఆ
ణవప్రకృతి రూపత్వా త్సా సీతా ప్రకృతి భువ్యతే.

దేవతలు ప్రజాపతిని 'సీత ఎవని? ఆమె రూపము ఇ
అని యడుగుగా వానిట్లు చెప్పి—మూలప్రకృతిరూపిణి. ప్రణావ
ప్రకృతిరూపిణి అయియుండుటచే సీత ప్రకృతియని చెప్పబడినది.

- 2 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జ్ఞగదానందకారిణీ,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణీ సర్వజేహినాం
సీతా భగవతి త్వేయా మూలప్రకృతి సంక్షిప్తా.

శ్రీరామచంద్రుని సాన్నిధ్యవశమనే జగత్ప్రపంచ ఆనంద మను గొల్పునదియు, జగత్ప్రయోగ్య- సృష్టిస్థితిసంహార కారిణియు, నమస్త ప్రాణులందును జన్మవసించునదియు అయిన భగవతియగు సీత మూలప్రకృతియని చెప్పబడినది.

46. యోగచూడామణ్యపనిషత్తు

- 1 ...తావ త్తీవో శ్రమశ్చేపం యావ త్తత్త్వం న విస్థతి.
14

వరమాన్యత్ర త్వము నెఱుంగనముఱుగు శీఘ్రము సంహార శక్రమున తగుల్కొని తిరుగుచునే యుండును.

- 2 కటన్దములవణత్కాగి కీరభోజన మాచరేత్.
41

యోగి ఉప్పు, కాశము, పులుపు మొదలైన వవానిని వదలి గీ. రాష్ట్రమును భుజించవలయును.

- 3 బ్రహ్మచారి మితాహారో యోగీ యోగపరాయణః,
అహ్లాదార్థ్యం భవేత్పిథో నాత్ర కార్యా విచారణా.
42

బ్రహ్మచారియై, మితాహారమును స్వీకరించుచు, యోగ పరాయణులైన యోగి సంవత్సరమునకు నైవ విధిని పొందును. ఇందు విచారించవలసిన పనిలేదు.

- 4 సుస్త్రిగ్ధమధురాహార శృతుద్ధాంశవివర్ధితః,
భుజ్జితే శివసంప్రీత్యా మితాహారః స ఉచ్యతే. 43

స్వీహాయుక్తమస మధురాహారమును నాణ్యవర్ధాగమును
వనవిదేసి భగవత్ప్రీతితో (భగవంతునితో సేవనచేసి చైవభావ
వల్ల) సుఖించినచో అది మితాహారమని చెప్పవచ్చును.

- 5 పద్మాసనం సమారుహ్యా సమకాయ శిరోధరః,
నాస్మాగదృష్టి రేకాస్తే జపే దోంకర మవ్యయమ్ 71

భ్యావశీలుడై పద్మాసనము చేరికొని, కుంభాస్పది, శరీర
మును, శిరస్సును సమముగా నిలిపి, నాస్మాగమందు దృష్టిని
రేఖాదీగరించి ఏకాగ్రచైతన్యమున నాశిరహితమైన కుంకారమును
జపించుటయే.

- 6 ఇద్రియై ర్పథ్యతే జీవ ఆత్మా చైవ స విద్యతే,
మమత్వేన భవే జీవో నిర్మమత్వేన తేవతా. 84

జీవులు ఇంద్రియములచే బంధింపబడచువాడగు. ఆత్మ
బంధింపబడుట లేదు. జీవులు మమత్వముచే జీవుడగుటను, మమ
త్వము విడిచుటచే నేవలము పరమాత్మ యగును.

- 7 కుచి ర్వాప్యకుచి ర్వాపి యో జపే త్రుణవం పదా,
స స విద్యతీ సాపేన పద్మపత్ర మివాంభసా. 88

కుచియైనాది, అకుచియైనాది ఎవడు ప్రణవమొనమును
(కుంకారమును) పదా జపించుచుండునో అతడు తామరాక నీటిచే
అంటుదివలెముగా పాదముచే అంటుటవలయుండును.

- 8 యాపద్మ స్థితి ర్మృదో ర్మద్యై తావత్కాలం భయం కురః

గ్రహమధ్యమున దృష్టి నిబిదియున్నంతవఱకు గ్రాహము శీలించుచున్నంతవఱకు ఇత మనుజునకు భ్రామ మెందు ?

9 బద్ధపద్మాసనో యోగీ నమస్కృత్య గురుం శివమ్,
నాసాగ్రదృష్టి రేఖాః ప్రాణాయామం సమభ్యసేత్.

106

యోగి పద్మాసనము చేసికొని కూర్చొని శివ గురువునకును, శివునకును (భగవంతునకును) నమస్కారముచేసి ఏకాంతమున వాని కాగ్రమునందు దృష్టినిలిపి ప్రాణాయామము ఎభ్యసించవలయును.

10 ప్రాణాయామో భవే దేవం పాతకేష్టసపాపకః,
భవోచ్ఛిదుహసేతుః ప్రోచ్యతే యోగిభిః సదా. 108

ప్రాణాయామము పాపములను అనతి కష్టమున దహించివేయునట్టి అగ్నివంటిది. సంపారమును సముద్రమునకు మహానీరువృషంతిది అని యోగులు సదా చెప్పుచుండును.

11 అసనేన కుజం హన్తి ప్రాణాయామేన పాతకమ్,
వికారం మానసం యోగీ ప్రత్యాహరేణ ముంచతి.

109

యోగి అసనముచే శోగమును పోగొట్టుకొనును. ప్రాణాయామముచే పాపమును నశింపజేసికొనును. ప్రత్యాహరణముచే మనస్సువలనలి వికారములను పోగొట్టుకొనును.

12 ధారణాని ర్భవోచ్చరణం యాతి చైతన్య మద్భుతమ్,
సమాధౌ మోక్ష మాప్నోతి త్యక్త్యా కర్మ కుభాకుభమ్

110

భారణచే మనోదైర్ఘ్యమును, అన్యురమును దైర్ఘ్యమును
బొందును. సమాధిచే శుభాశుభకర్మలను వదిలి మోక్షమును
పొందును.

18 చరణాం చక్షరాదీనాం విషయేషు యథాక్రమమ్,

యంత్రత్వత్వాహరణం తేషాం ప్రత్యాహారః స ఉచ్యతే

120

చాహ్యవిషయములందు ప్రతస్థించుచున్న చక్షురాది ఇంద్రి
యములందు విచేత్యూర్వకముగ వెనుకకు మఱియించి తన వశమునం
కుండుకొనుట ప్రత్యాహారమని చెప్పబడినది.

47. నిర్వాణోపనిషత్తు

1 దైర్ఘ్యక్షణ్ణా, ఉదాసివకాపీవమ్, విచారచండః బ్రహ్మవ
తోఽఽ యోగపట్టః.

యోగి దైర్ఘ్యమును వత్త్రము, ఉదాసీవ్యమును కాపీవముః
విచారణయనెడి చండము, బ్రహ్మకలోకవమును యోగవర్ణము
గదిరియుండును.

2 ... పరమానందీ, నిర్గతగుణత్రయమ్, విచేకలభ్యమ్.
మనోవాగ గోచరమ్, అనిత్యం జగదృజ్జనితమ్ స్వప్న
జగద్రథగజాది తుల్యమ్, తథా దేహాదిసంఘాతమ్,
మోహగుణజాలకలితమ్, తద్రజ్జననం తృప్తితమ్.

బ్రహ్మము పరమానందయము, నిరసహాయము, జ్ఞాన
గవ్యము, అవాన్యాపగోచరము అయియున్నది. ౧ బ్రహ్మము
వంతు కల్పియించిన ఈ జగత్తు అనిత్యమై, స్వప్నజగత్తువంటి

మేఘగజములలో యమాద్యష్టాంగము. ఈ దేవతగణముదాయము మోహ-
జాలముచే కల్పితమై త్రాటియందలి పామువలె రోచుచున్నది.

- 3 యోగేన సదానందస్వరూపదర్శనమ్, ఆనందభిజ్ఞో,
మహాశ్శశానే ఒప్యానందవనే వాసః విశాంతస్థానమా
సంద మతమ్,

యోగముచే నదానంద (అర్చి) దర్శనూపదర్శనము కలుగును.
యోగి ఆనందభిజ్ఞుఁడగుచు, మహాశ్శశానమునందు పైగను, ఆనం-
దవనమునందువలె వసించును. విశాంతస్థానము అతనికి ఆనంద
మతమై గొలుపును.

48. మండలబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

- 1 జ్ఞానయుక్త యమాద్యష్టాంగయోగ ఉచ్యతే. 1-1

జ్ఞానముతోఁ గూడిన యమాదులు అష్టాంగయోగమని
చెప్పబడుచున్నది.

- 2 శీతోష్ణాహార నిద్రావిజయః, సర్వదా శాన్తినిశ్చలత్వం
విషయేన్ద్రియనిగ్రహ తైతే యమాః. 1-1

శీతోష్ణములను, ఆహారనిద్రలను జయించుట, నదా శాంతి,
నిశ్చలత్వము కలిగియుండుట, విషయేంద్రియ నిగ్రహము—ఇవి
యమాదులు.

- 3 గురుభక్తిః సత్త్వమార్గానురక్తిః సుభాగత పత్త్వసుభవ
శ్చ తద్వత్త్వసుభవేన తుష్టిః, నిస్సంగతా విశాస్త
వాస మనోపత్తిః, ఫలాపభిలాషో వై రాగ్యభావశ్చ
నియమాః. 1-1

గురుభక్తి, మోక్షసంబంధ విషయములందు అనుభవము, సర్వమార్గామకక్తి, పంతుష్టి, నిర్గుణగర్వము, ఏకాంతవాసమును గూర్చిన మతోప్పత్తి, ఫలమును గూర్చిన అనభిలాష, వైరాగ్య భావము - ఇవి నియమములు.

4 సుఖాననవృత్తి శ్రీరావాసా శైవ మనన నియమో భవతి. 1-1

సుఖాననమునందు సుఖప్రవృత్తిని ఆననమునందు ఉండుట ఆనననియమములు అయియున్నవి.

5 పూరక తుంభక రేచనైః షోడశచతుష్షష్టి చ్ఛాత్రింక త్పంఖ్యయా యథాక్రమం ప్రాదాయాము. 1-1

పూరక, తుంభక, రేచకములతో మనఃసూక్ష్మ, అక్షావదినాలుగు, ముప్పదిరెండు పంఖ్యతో యథాక్రమముగ ప్రాణారూపము నలు పుట ప్రాణారూప మగును.

6 విషయేభ్య ఇంద్రియాశ్చేత్తో మనోనిరోధసం ప్రత్యా హారః 1-1

విషయములనుండియు, ఇంద్రియములనుండియు, మనస్సును మరలించి అంతర్ముఖ మొనర్చుట ప్రత్యాహార మగును.

7 సర్వకరీరేషు చైతన్యైకతానతా భ్యావమ్. 1-1

సర్వకరీరములందును గల చైతన్యమును ఏకాగ్రమనస్సుతో చింతించుట భ్యావ మగును.

8 విషయవ్యాపర్త సపూర్వకం చైతన్యేచేతః స్థావనం చా రణం భవతి. 1-1

ప్రపంచము మనకల్పిత మగుటచే బ్రహ్మార్పణం ఏమి
దైన బహిష్కరించై నను ప్రపంచమిహ్యర్థ్య భావనా వివాదానాను
భవైకరూపుడగు ఆ బ్రహ్మదేవీ బ్రహ్మమే యగుచున్నాడ.

15 యస్య సంతర్పణాక స్సౌ

త్వస్య ముర్తిః కరే స్థితా,

తస్మా ద్భావాభావౌ పరిత్యజ్య

పరమాత్మద్యానేన ముక్తో భవతి.

2-3

ఎవనికీ సంకల్పము అన్నియు పరించిపోవునో అతనికి మోక్షము
కరణలాభులకను అయియున్నది. కావున భావాభావములను వదిలి
పాదములు పరమాత్మను ధ్యానించుటచే ముక్తఁ జగును.

16 స ఏవ సంసారకారణాయ గురు మాత్రిత్య రామాది

త్యక్త్వా విహితకర్తృచరన్ సాధనచతుష్టయసంపన్నో

హృదయకమలమద్యే భగవత్పత్తామారాస్తర్లక్ష్యహాస

మాసాద్య సుషుప్త్యవస్థాయా ముక్తర్నిహ్యవందస్త్పతిం

లక్ష్వా ఏక ఏవాహ మద్వితీయః కంచిత్కాల మజ్ఞాన

వృత్త్యా విస్మృత జాగ్రద్వాసనాను ఫలేన వైజపోఽ

స్థీతి, తదుభయవిపృత్త్యా ప్రాజ్ఞ ఇదానీ మస్మిత్యహ

మేక ఏవ స్థానభేదా దవస్థాభేదస్య పరం తు వహి

మదవ్య దితి జాతవివేకః శుద్ధాద్వైత బ్రహ్మహ మితి

ఖిదాగస్తం చిరస్యస్వాప్త ర్విజృంభిత భానుమండల

ధ్యాన తదారాధాకారిత పరంబ్రహ్మకారిత ముర్తి మా

ర్గమాయాతః పరిపక్వో గురః.

2-4

గురు మాత్రిత్య రామాది

శ్రవణం సంసారమును బాటుటై గురువు నాశ్రయించి కామాదులను వదిలి విహితకర్మ నాచరించువాడై సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడై హృదయవత్సమునందలి భగవత్స్వరూపమును గాంచి 'నేనే బ్రాగ్భవస్మి నమమి ప్రియభగవంతు విశ్వితైః పుష్కరాక్షుల దూషణలతో ప్రపత్తిల్లుచున్నాన'ని యెఱిగి శుద్ధాద్వైతబ్రహ్మను కానని తెలిసికొని భవభావనను వీడి స్వాంతర్వ్యబృంధిత ప్రకాశ రూప పరబ్రహ్మకారముగల మోక్షమార్గమున ఆరాధించుచు పరివర్తహృదయఁడై ముక్తిసాధించువాఁడు.

17 సంకల్పాదికం మనోబంధహేతుః, తద్వియుత్తం మనోమోక్షయ భవతి. తద్వాం శృణురాది కాహ్య ప్రపంచోపరతః విగత ప్రపంచగంధః సర్వజగదాత్మ త్వేన పశ్యం ప్ర్యక్తాహంకారో బ్రహ్మహ మస్మితి చిన్తయన్నిదం సర్వం యదయమాత్మేతి భావయన్ కృతకృత్యో భవతి. 2-4

సంకల్పాదులతోఁ గూడియున్న మనస్సు బంధకారణము. సంకల్పాదికహేతున మనస్సు మోక్షకారణము. శుద్ధమనస్సు కల వాఁడు చతురాది కాహ్య ప్రపంచమునుండి విరమించుచు, ప్రపంచవికవాసనలేనివాడై, సమస్త జగత్తును పరమాత్మ స్వరూపముగఁ గాంచువాడై ఆహంకారము లేనివాడై 'బ్రహ్మస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అని తలంచువాడై కృతకర్మ వదును.

18 తచ్చానన్తసముద్రమగ్నా యోగినో భవన్తి. తదపేక్షయా ఇంద్రాదయః స్వల్పావందాః. 2-5

యోగులు బ్రహ్మచందనముద్రమున నిమగ్ను లగుదురు. పరిశంకు ఇంద్రాదులు స్వల్పావందము కలవారే యగుదురు.

విచయములనుండి మనస్సును మరలించి సైతస్యముచేయు నిలుపుట భారణ యగును.

9 ధ్యాన విస్మృతిః సమాధిః, 1-1

ధ్యానవిస్మృతి (అత్యస్థితి) సమాధి యనబడును.

10 ఏవం సూక్ష్మజ్ఞాని, య ఏవం వేద స ముర్తిభావో భవతి. 1-1

ఈ ప్రకారముగ సూక్ష్మాంగములను ఎఱుంగువాఁడు మోక్ష భాగి యగును.

11 దేహస్య పంచదోషా భవన్తి
కామక్రోధ నిశ్శాన్తనభయ నిద్రాః,
తన్నిరానన్తు నిస్సంకల్పాక్షమా
లఘూహారా వ్రమాదతా తత్త్వసేవనమ్. 1.2

దేహమునకు ఐదుదోషములు కలుగును. అవి కామము, క్రోధము, నిశ్శాన్తనము, భయము, నిద్ర. అవి క్రమముగ సంకల్ప రాహిత్యము, మమ, లఘుభోజనము, అగ్రవమర్తిక, తత్త్వసేవనము అనువానిచే నశించిపోవును.

12 నిద్రాభయసశీన్రపం హింసాదితరణం తృష్టాపర్తం
దారపంకం సంసారవార్ధిం తర్తుం సూక్ష్మమాగ్ధ మప
లంబ్య సత్త్వాదిగుణా సత్త్వికమ్య తారక మవలోక
యేత్, భూమధ్యే సప్రదానందలేఖః కూటరూపం
తారకం బ్రహ్మ. 1.2

నిద్ర, భయము అనుభూయించి కలదియు, హింస మొదలైన తరంగములతోఁ నూపింపదియు, అశేయమగు సుడిగుండము కలదియు,

భాగ్యమును బలదోలిగియున్నదియు అగు సంపాదకును సముద్రమును కాటకును ముక్తమార్గము పవలించింది నల్లైదిగుణములను చాలి కారకమును గొంచితలయును. భూమభ్యమునును గోళును పచ్చివానంబ శీతోరు-పమైన కారకమే బ్రహ్మ మగును.

- 13 సర్వమూత్సైవ, తల్లక్ష్యం కుద్ధాత్మద్యష్టాం వా యః
 పశ్యతి స ఏవ బ్రహ్మనిష్ఠో భవతి, జీవః పంచవింశతః
 స్వకల్పిత చమర్షింశతితత్త్వం పరిరక్షణ్య పద్వింశః
 పరమాత్మాలహ మితి నిశ్చయా త్తీవస్మర్తౌ భవతి,
 ఏవ మస్తర్లక్ష్య దర్శనేన జీవస్మర్తృదళాయాం స్వయం
 మస్తర్లక్ష్యే భూత్వా పరమాకాశాలఖండమండలో
 భవతి.

1-4

'సర్వమూత్సైవ' (అంతయు అత్మయే) అను వాగ్యము పనులించి పరమాత్మయే లక్ష్యము. ఆ పరమాత్మను విప్పించిన బ్రహ్మనిష్ఠుడే జీవస్మర్తృఁడు. ఇనువదియను తత్త్వములకుఁ బ్రకారకల్పితములైన తత్త్వములను వదలి ఇనువదియొకటి అగు పరమాత్మతత్త్వమే కానని నిశ్చయించుకొనుటతో అర్థం... జీవస్మర్తృఁడు మును. జీవస్మర్తృదళాయందు అంతస్థుఁడైన పరిపరిదినాకాశ స్వరూపమైన పరమాత్మయే అనగును.

- 14 ... ప్రపంచస్య మహాకల్పితత్వాత్, తతో భేదాల
 తావాత్ పదాదివృషిర్గతేపి మిత్యాత్మకానాత్, స
 కృద్విభాత పదానన్తాదుభవైకగోచరో బ్రహ్మవి త్తదేవ
 భవతి.

2-3

19 భద్ర మమసస్య మతిరహస్యమ్, యజ్ఞానేన కృతార్థో

భవతి. అభిలేన్ద్రియ క్షయవశా దమసస్య ముఖబ్రహ్మ సంపద సముద్రే మనః ప్రవాహయోగరూప నివాతస్థిత దీపవ దవలం పరబ్రహ్మ ప్రాప్తోతి... పరమశాన్తిం స్వీకృత్య, మనః ప్రచారకూన్యం పరమాత్మని లీనం భవతి, పయస్సవానస్తరం ధేమస్తపక్షిరమివ సర్వేన్ద్రియవర్గే పరిపక్వైః సనోనాశం భవతి, తదేవామనస్యం, తదనునిత్యకుద్ధః పరమాత్మాపామేవేతి తత్త్వమితి త్మకపదేశేన త్వమేవాహ మహమేవ త్వమితి తాదాకయోగమార్గే కాఖండానందపూర్ణః కృతార్థో భవతి.

8-1

ఈ అమసస్య-యోగము మిగుల రహస్యమైనది. అమసస్య-యోగము నెఱచిన యోగి కృతార్థుడగును. ఇంద్రియములన్నియు విచయనిష్ఠమై అరిగిన అమసస్య-గుణమైన ఆనందసముద్రము నందు మునిస్స గాలి నీరు చోట ఉంచిన దీపమువలె నిష్కలమై బ్రహ్మమును పొందును. పరమశాంతిని పొంది ప్రచారకూన్యమును పరమాత్మకుండు గీట కుగును. పాలు స్రవించిన కిరణ గోవు లొక్క-కొంఠంబంటి పూవలె సర్వేంద్రియ భవాహుము విడి యరిహత్త్వగతంబుగా నగుచు, అదియే అమసిక్తము. సదనందంబు యోగి 'నిత్యోన్మత్త'మై పరమాత్మను గానె యగుచు వది 'నిత్యమసి' వాల్మీకివశేనాశ్వానా ముఖే 'నీతే' 'గద', 'నేన' 'నీత్య' అను అనుభవానిని గవదీ 'తాదాకయోగమార్గ'మగు అఖం బానందపూర్ణుడై కృతార్థుడగును.

20 పరిపూర్ణ ఆకాశమగ్నమనాః ప్రాప్తోస్త్వస్యవస్థా సంస్యస్త సర్వేంద్రియపర్గః అనేకజన్మాదిత పుణ్యపుంస

పవ్య కైవల్యపలో ఒళండానంద, నిరస్తసరస్వతేభ
 కళ్యతో బ్రహ్మహమస్మితి కృతకృతో భవతి, త్వమే
 బాహం స తేదోఽస్తి పూర్వత్వా త్వరమాత్మనః ఇత్యు
 చ్చరన్ సమాలిఖ్య శిష్యం జ్ఞప్తి మనీషయత్ 3-21

యోగీ పూర్వమైన దిశాకాశమునందు నిమగ్నమైన మును
 కలవాడై, ఉప్యవ్యవస్థను (మనస్సును బాటివ స్థితిని) పొంది,
 సత్త్వియైన సమాహమును వదిలి బహు బ్యాకృత పుణ్యభూమి
 ముచే ఛలించిన యోగిఫలము కలవాడై, అఖండానందముచే
 వశింపఁజేయబడిన పదువ్రతైశ్వర్యము కలవాడై, 'బ్రహ్మహం
 మస్మి' (నేను బ్రహ్మమునీ) అను అనుభవము గల్గి కృతార్థుఁ
 డగును. "నాయనా! 'నీవే నేను'; పరమాత్మ పరిపూర్ణ మగుటచే
 నీకు నాకు భేదము లేదు" — ఈ ప్రకారముగ గురువు పలుకుచు
 విష్ణుని చేరఁజేసికొని జ్ఞానము పొందును.

21 సమీక్షయం మనో జన్తాయ, నిర్విషయం ముత్తయే
 భవతి. ౧

విచారానస్త్రీగల మనస్సు బంధమును కలుగఁజేయును.
 విచారనిర క్తమైన మనస్సు యోగమును కలుగఁజేయును.

22 తస్యనో విలయం యాతి తద్విష్టిః పరమంపదమ్, ౧

మనస్సు ఎదుట బయలుపడుచున్నచో, అది విష్ణుప్రయోగ
 సర్వోత్తమవదము అయియున్నది.

23 బ్రహ్మమృతపానసరాయణో ఒహి సన్నాస్యనీ పరమ
 హంస అవధూతో భవతి, తద్వర్యనేవ సకలం జగ త్ప్రవి
 శ్రం భవతి, తత్సేవాపరో ఒత్థోఽపి ముక్తో భవతి.

తత్కుల మేకోత్తరకతం తారయతి, తస్మాత్పవిత్ర
బాయాఽవత్యవర్గం చ ముత్తం తపతీమ్యుపనిషత్. 5

బ్రాహ్మ్యుత్తరపాపవరాయణంవగు యోగి పరమహంస, అత
సూత యగును. అట్టివానిని దర్శించుటచేత లోకమంతయు పర్వత
మగును. సేవించుటచేత అజ్ఞానము ముక్త్య వగును. ఆ మహానీ
యులం తప కులమంటలి నూటమిక్కిల తపమంతవారిని తరింపజేయును.
అందు తల్లిదండ్రులు, భార్యపుత్రులును ముక్తిని పొందుదును.

49. దక్షిణామూర్త్యుపనిషత్తు

1 వైరాగ్యలైలసంపూర్ణే తస్మి వర్తిసమన్వితే,
ప్రసోధపూర్ణపాత్రే తు జ్ఞప్తిప్రీతిపం విలోకయేత్. 15

వైరాగ్యమును నూనచే నింపినదియు, భక్తియును వర్తికల
దియు అగు ప్రసోధమును పూర్ణపాత్రయందు జ్ఞానమును దీపమును
గొందుటెను.

2 వైరాగ్య మరణం కృత్వా జ్ఞానం కృత్వాత్తరారణిమ్,
గాఢతామిద్రసంశాన్తిన్ గూఢ మర్థం నివేదయేత్. 16

వైరాగ్యమును క్రిందికట్టెగను, జ్ఞానమును పైకట్టెగను చేసి
దట్టమైన అజ్ఞానమును దీకటి నశించుటకై ముఖించి నూఢమైన
గోదంతాగ్ధమును బోగ్గిలిని గ్రహించవలయును.

50. శరభో ప ని ష త్తు

1 సర్వం సంత్యజ్య మునయో యదృజన్యైత్యరూపతః,
తచ్ఛారంభం త్రిపాదృప్తస్య స్వమాత్ర మపరివృత్యతే,

మందులు నిర్వహణములను వదలి చేసిని ఆశ్చర్యమూపముగ నీదిండుచున్నారో, అదియే మూలసాధములు కల బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మవస్తువే శేషించియున్నది.

2 బహూని పుత్యాని కృతాని యేన

తేనైవ లభ్యః పరమేశ్వరోఽస్మి.

1

ఈ పరమేశ్వరుడు అనేక పుణ్యములు ఆచరించినవాడో, లభించును.

3. యతో వాచో నిపర్తన్తే ఆప్రాప్య మనసా సహ,

అనందం బ్రహ్మణో విద్వా న్న విభేతి కదాచన. 17

దేని చేతలే వాక్కులు మనస్సుతోఁబాటు గావకను మఱులు యున్నవో, అట్టి బ్రహ్మకందము నెఱుఁగినవాడు దేవతలవలె ఎన్ని గును భీతిఁజెందక యుండును.

4 అతో రణీయా న్యహతో మహీయాన్

అత్కాన్య జన్తో ర్నిహితో గుహయామ్,

త ముక్రతుం పశ్యతి వీతరోశో

దాతుః ప్రసాదా న్యహిమాన మిశమ్.

18

సూర్యములై పర్యాకంఠును సూర్యమైతియు, మహాల్లిక ములైత పానికంఠును మహాల్లికమైతియు, పని అత్యంతపుష్పహృదయగుహయందున్నది. గొప్ప మహిమతోఁ గూడినట్టియు, పచ్చల మైత్ర్యయు ఆ అత్యగూఢ పరమేశ్వరుని భగవదనుగ్రహముచే ముఖ రహితులగు శాంతుచున్నాడు.

5 పసిష్ఠవైయాససి వాసుదేవ

విరించిముద్వైత్తి స్థితి ధావ్యమానః.

సనత్కుజాతాది సనాతనాదైర్వ

రీడోఽ మహేశో భగవా నాదిదేహః.

19

సనీధ్వజుః, వ్యామజుః, వామజేభుః, బ్రహ్మజేభుః యేన
సవారిచే హృదయమంతం భ్యానింపజువాంతుః, సనత్కు
జాతాది, సనాతనాదైర్వ యేనైవసవారిచే సంతింపజగితవాంతుః,
గవామజుః, అదిదేభుః అగు మహేశ్వరుః జగత్ప్రభుః
యేనజగదగును.

సతోఽ నిత్యః సర్వసాక్షి మహేశో

నిత్యాపస్తో నిర్వికల్పో నిరాభయః,

అచిచ్ఛశక్తి ర్భగవా న్నిరీశః

స్వా విద్యయా ఎత్వితమాసభూమిః.

20

సత్యస్వరూపుః, నిత్యుః, సర్వసాక్షియు, మహే
శుః, నిత్యాపస్తో నిర్వికల్పరూపుః, నికల్పరహితుః, నామ
యంతుః, అచిచ్ఛశక్తియుః, భగవంతుః, నీరౌః
అగు జగత్ప్రభు తన మాయచే ఈ జగత్తును కల్పించెను.

అతిమోహవరీ మాయా మమ విష్టోక్త సుతత,

తస్య పాదాంబుజద్వానా ధ్వస్తరా సుతరా భవేత్. 21

సుతరా ! నా గుంకాయ (బ్రహ్మజేభగుంకాయ) విష్ణు
గుంకాయ మాయ నిగుం మోహింపజేయునదై యనిపిచి.
స్వప్రయోక్త పాదపద్మములను భ్యానించుటచేత మత్తరకైవ
శాయను బాటుటకు సోలభ్యము కలుగును.

బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మపావి

బ్రహ్మగోష్ఠి బ్రహ్మదా హుతమ్.

బ్రహ్మైవ తేన గత్తవ్యం

బ్రహ్మకర్మ సమాధినా.

26

యజ్ఞముపంధరి హోమసాధనములు, హోమద్రవ్యములు, హోమాగ్ని, హోమము చేయువాఁడు, హోమము చేయువానిపది-
తన్నియును బ్రహ్మైవమనగానే యనెడి ఏకాగ్రభావముతో ఆ
యజ్ఞాదికర్మలను చేయువాఁడు బ్రహ్మమునే పొందును.

51. స్కన్ధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ అచ్యుతోఽస్మి మహాదేవ తవ కాదుర్ములేకతః,
విజ్ఞానభువ ఏవాస్మి శివోఽస్మి కిమతః పరమ్. 1

మహాదేవా! మీ కరుణాదీక్షముచేరి నను అచ్యుతుడన
నైతిని, విజ్ఞానభువనుడనైతిని, శివస్వరూపుడనైతిని, ఇంకేమి
కావలయును?

2 స నిజం నిజప ద్వాతి అంతఃపరజన్మంభవాత్,
అంతఃపరజనాశేన సంవిన్యాత్రస్థితో హరిః. 2

మహావిప్లవభావముచే అపత్యమైనది భక్త్యుద్ధిష్టినగా తోచు
చున్నది. మహావాతముచే భ్రాసమాద్ర స్వరూపుడైన హరి ప్రకృ
త మగుచున్నాఁడు.

3 సంవిన్యాత్రస్థిత శ్చాహ మజోఽస్మి కిమతఃపరమ్,
స్మృతిరిక్తం జడం సర్వం స్వత్త్వవచ్చ వివశ్యతి. 3

నేను భ్రాసమాద్రస్వరూపుడను, అలాగును అయియున్నాను
ఇంకేమి కావలయును? నాకంట మేలైన ఈ జడబుద్ధి స్వర్పము
వలె ననించును.

4 చిత్తదానాం తు యో ద్రష్టా
సోఽచ్యుతో జ్ఞానవిగ్రహః,
స ఏవ హి మహాదేవ
స్స ఏవ హి మహాహరిః.

4

చిత్తం, జ్ఞేయములయొక్క, ద్రష్టా జ్ఞానస్వరూపుడని, అచ్యు-
తుడని యగును. అతడే మహాదేవుడు. అతడే మహావిష్ణువు.

5 స ఏవ జ్యోతిషాం జ్యోతిః స్స ఏవ పరమేశ్వరః,
స ఏవ హి పరంబ్రహ్మ తద్రూపహం న సంశయః.

5

అతడే జ్యోతులకు జ్యోతిః. అతడే పరమేశ్వరుడు. అతడే
పరబ్రహ్మ. ఆ బ్రహ్మమే నేను. ఇటు సంశయము లేదు.

6 జీవ శ్చివ శ్చివో జీవ స్స జీవః శేవల శ్చివః,
తుషీణ బద్ధో వ్రీహి స్యాన్య త్తుషాభావేన తండులః.

జీవుడే శివుడు. శివుడే జీవుడు. ఆ జీవుడు శేవలము
శివస్వరూపుడని యగును. పొట్టుతో కప్పబడినచో కష్టగించ
యగును. చీకటి ఊడినచో వియ్యము గురును.

7 ఏవం బద్ధ స్తథా జీవః కర్మనాశే సదాశివః,
పాశబద్ధ స్తథా జీవః పాశముక్త స్సదా శివః.

7

ఈ ప్రకారముగ బద్ధుడై మూలం జీవుడు. (కర్మ) గంభీరము
సంబంధితమైతల ఆ జీవుడు సదాశివుడని యగును. పాశముగై బం-
ధింపబడినచో జీవుడు. పాశము తొలగినచో సదాశివుడు అగును.

8 శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే,

శివస్య హృదయం విష్ణోర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః. 8

విష్ణుస్వరూపుడైన శివునకు, శివస్వరూపుడైన విష్ణువునకు శరణుపాశ్రయము. శివుని హృదయము విష్ణువు, విష్ణువుయొక్క హృదయము శివుడు.

9 దేహో దేవాలయః బ్రోక్షో దీవో దేవ స్సదాశివః,

త్యజే దజ్ఞాననిర్మాల్యం పోహంభావేన పూజయేత్.

10

దేహము దేవాలయమని చెప్పబడినది. శివుడు దేవుడైన నజాశ్రిత దే ఆయుయ్యాయను. అజ్ఞానమను నిర్మాల్యమును తొలగించి 'పోహం' (అ పరమాత్మయే నను) అను భావముతో (పరమాత్మను) పూజింపవలయును.

10 అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మవః,

స్నానం మనోమంత్రాగ్ శౌచ మింద్రియనిగ్రహః.

11

అభేదదృష్టి కలిగియుండుటయే జ్ఞానము. నిష్కారణిభ్యునైన మనస్సు కలిగియుండుటయే ధ్యానము. మనోమూలికము తొలగింపబడుటయే స్నానము. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలిగియుండుటయే శౌచము.

11 బ్రహ్మమృతం పితే దైవిక మాచరే దైవారక్షణే,

పసే దేకాన్తికో భూత్వా వైకాన్తే దైవతపర్జితే. 12

బ్రహ్మమృతమును బ్రాగవతేను. శరీరరక్షణమునకై, భిక్షాటనము చేయవలెను. ఏకాంతమున దైవతపర్జితమున పరమాత్మయను ఏకాంతభలమున నివసించవలయును.

12 విరించి నారాయణ శంకరాత్మకం

సృసింహ దేవేశ తవ ప్రసాదతః,

అచిత్త్య మవ్యక్త మనస్త మవ్యయం

వేదాత్మకం బ్రహ్మ నిజం విజానతే.

13

ఓ సృసింహదేశికా! సైమంక- అనుగ్రహమంబలన ఇటులు బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపమును, ఆదిత్యమును, అవ్యక్తమును, అనంతమును, అవ్యయమును, వేదాత్మకమును, సత్యస్వరూపమును * గు బ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాను.

52. త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణో

పనిషత్తు

1 స రిందితస్తి త్వద్వ్యతితిత్తం, త్వద్వ్యతితిత్తం య
త్తింది అప్రీతియతే తత్సర్వం వాచిత మితి నిశ్చితమ్.

(బ్రహ్మదేవ... మహావిష్ణుప్రభో) మహాత్మా! మూకంటే శేఖర వీరినిమిదేము. మూకంటే శేఖర వీరి తోచుచున్నాడో అదియంతయు వాటికిగో గుని (రేగదేయని) గోచ్యయము.

2 అచైవ్యతవరూపంతో విధు ర్నిత్యో నిష్కళంకో,
నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాభ్యాత శ్శుద్ధో దేవ ఏరో
నారాయణో న ద్వితీయోఽస్తి శ్చి దితి య ఏవం
దేవ స పురుష స్తదీయోపానయో తస్య పాయజ్య
మేత్య సంశయ మిత్యవనిషత్.

1

అద్వైతవరహాసంపదయుఁడును, విభక్తుఁడు, నిర్మలఁడును, నిష్కళంకఁడును, నిర్వికల్పఁడును, నిరంజనఁడును, నిరాభ్యాసఁడును, శుద్ధుఁడును అను నేర్పఁడు నారాయణుఁడొక్కఁడే యగును, రెండవవాఁడు లేడు. ఈ రహస్యము నాచరింపవాఁడు అతని నుపాసించుటచే నారాయణ పోయజ్యమును తప్పక పడయును.

3 సాకార మనిత్యమ్, 'నిత్యం నిరాకారమ్'. 2

సాకారము అనిత్యమైనది. నిరాకారము నిత్యమైనది.

4 సమస్తావిదోపాధి స్పృశార స్పృశవయవ విప సౌవ
యవ త్వా దవశ్య మనిత్యం భవత్యేవ. 2

అవిదోపాధి యంతయు సాకారము, సౌవయవములకాత్రమే అయియున్నది. సౌవయవమైరంతువలన అది తప్పక అనిత్యమే యగును.

5 అనిష్టమే వేష్ట మివ విభాతి, ఇష్టమే వానిష్ట మివ భాతి
అనాదిసంసారవిపరీతభ్రమాత్. 5

అనాది సంసార విపరీత భ్రమవలన జీవుఁడు ఈ ప్రపంచమున అనిష్టము ఇష్టముగను, ఇష్టము అనిష్టముగను తోచుచున్నది.

6 తస్మా త్సద్గురుకటాక్షశేషవిశేషీణ సర్వసిద్ధయ స్సి
ధ్యన్తి, సర్వబంధాః ప్రవివశ్యన్తి, శ్రేయో విఘ్నా
స్సర్వే ప్రణయం యాన్తి, సర్వాణి శ్రేయాంసి స్య
యమే వాయాన్తి, యథా జాత్యస్తవ్య స్వరూపజ్ఞానం
స విద్యతే తథా గురూపదేశేన వినా కల్పరోజితై
రపి తత్త్వజ్ఞానం స జాయతే. తస్మా త్సద్గురుకటాక్ష

లేకవిశేషే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి, యదా
సద్గురు రహితేభవతి, తదా భగవత్కృపా శ్రవణ ద్వా
నాదోక్రద్ధా జాయతే, తస్మాద్భృషయస్థితానాదిదుర్వా
ససాగ్రస్థి వినాశో భవతి, తతో హృదయస్థితాః కామా
స్సర్వే వివశ్యంతి, తస్మాద్భృషయపుండరీకవర్ణితాయాం
పరమాత్మాచిర్యావో భవతి. 5

సద్గురురహితాలేఖ విశేషముచే నమత్తనీవులు నిర్జింయను
బంధము లన్నియు పశించును. శ్రేయోవిఘ్నము లన్నియు తొలగి
పోవును. శ్రేయము లన్నియు స్వయముగా వచ్చిచేయును. కాశ్యం
భవనం వ్యసాచ్యుతము లేనట్లు, గురువచనేకము లేనిచో శంకు
లొక్క కల్పములైన నను తత్త్వజ్ఞానము కలుగదు. కాబట్టి సద్గురు
రహితాలేఖ విశేషముచే తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. అప్పుడు భగవ
త్కృపాశ్రవణ ద్వానామలంబు శ్రేస్త జనించును. కానిచే హృదయ
మందలి దుర్వాసలు, కామాదులు పశించును. అత్రతీ హృదయ
పుండరీకమందలి పరమాత్మయొక్క పాక్షాత్కారము కలుగును.

7 యస్తస్త్వినేన మార్గేణ సమ్యగ్ గావరతి స నారాయణో
భవ త్యసంశయ మేవ. 8

ఎవఁ డీ మార్గము సమవహించి చక్కగ అడరించుచో అతఁడు
నారాయణ నారాయణుడని యగును. ఇద్విధములను సంతయును
లేదు.

8 భర్తీయోగో నిరుపద్రవః, భర్తీయోగా స్మృత్తిః, బుద్ధి
మతా మనాయాసే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి,
తత్కృత మితి, భర్తవత్సల స్వయమేవ పర్యేతోశ్చ

మోక్షవిష్మయోః భక్తినిష్ఠాన్ సర్వాన్ పరిపాలయతి
సర్వాభిప్రాయో వ్రతయచ్ఛతి, 'మోక్షం దాపయతి. 8

భక్తియోగము నిరవచితమైతది. భక్తియోగముచే ముక్తి లభించును. బుద్ధిమంతులకు భక్తిచే సులభముగ, శీఘ్రముగ తత్త్వ జ్ఞానము కలుగును. అది ఎట్లుగన - భక్తవత్సలులగు పరమార్థి స్వయముగ సమస్త మోక్షవిఘ్నములనుండి భక్తిస్వరూప లంకాను రాపించును, అభీష్టము లన్నిటిని వారికి జనంగును. మోక్షమును కలుగఁజేయును.

9 తత్కాలే వినా బ్రహ్మజ్ఞానం వదాహి న జాయతే. 8

భక్తిలేనిచో బ్రహ్మజ్ఞానము ఎన్నిగను కలుగదు.

53. అద్యయంతారకోచనిష్ఠత్వ

1 సర్వవిశేషం నేతి నేరీతి విచారయ యదవశిష్యతే తద ద్వయం బ్రహ్మ.

సృశ్యహస్త్యువు లన్నిటిని 'నేతి, నేతి' (ఇది అత్యుకావ, ఇది అత్యుకావ) అని వదలిపెట్టి ఏది 'శేషమునో' అట్టి అద్యయంత్రమును ఆశ్రయించవలెను.

2 అదార్యో వేదసంపన్నో విష్ణుర్వర్తే విమత్యరః.

యోగజ్ఞో యోగవిష్టశ్చ సదా యోగాత్మక చ్యుతిః.

3 గురుభక్తిసమాయుతః పురుషజ్ఞో విశేషతః,

విపంలక్షణసంపన్నో గురు రిత్యభిధీయతే.

వేదవేత్తయ, విష్ణుభక్తులగును, మంత్రసృజకు శేషమగును, యోగము నలగినవానిగును, యోగము నాచరించువాఁడు సదా

యోగిన్య రూపురై యుంగువాంతును, శుద్ధిగలవాంతును అచార్యుఁ
వగును. గురుభక్తియుతులగు పరమాత్మను లెప్పుగ నెఱిగినవాండు -
ఇట్టి లక్షణములు కలవాడగు గురువుని చెప్పెనుగూడు.

4 గుశబ్ద స్తవిస్తకార స్సాక్షిత్ రుశబ్ద స్తన్నికోధరః,
అస్తకారనిరోధిత్వా ధ్వను రిత్యభిధీయతే.

'గు' అవగా నీకటి. 'రు' అవగా చానిది పోగొట్టు
వారు. నీకటిని (అక్షానమును) పోగొట్టువారు కాబట్టి అరేడు
గురువు అని చెప్పెనుగంచున్నాడు.

5 గురురేవ పరబ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః,
గురురేవ పరా విద్యా గురురేవ పరాయణమ్.

గురునే పరబ్రహ్మము. గురునే పరమగతి. గురునే పరా
విద్య. గురునే ఆశ్రయము.

6 గురురేవ పరాకాష్ఠా గురురేవ పరం భవమ్,
యస్మా త్తదుపదేష్టానా తస్మా ధ్వనుతరో గురు రితి.

గురునే పరాకాష్ఠ. గురునే గొప్పభవము. పదుపదేశము
చేయువారు కాబట్టి గురువు చాల గొప్పవాడు.

54. రామరహస్యోపనిషత్తు

1 రామ ఏవ పరబ్రహ్మ రామ ఏవ పరం తపః,
రామ ఏవ పరంతత్త్వం శ్రీరామో బ్రహ్మతారకమ్.

(హనుమంతుని : సంగారి మునుల క్లిష్ట దుష్టము) రాముని
పరగ్రహము. రాముని పరమ తపస్సు. రాముని పరతత్త్వము.
శ్రీరాముని అత్యుత్తమము.

2 రామమంత్రం యో జపేత్ స రామో భవతీతి రామే
బోధాః 1-7

రామమంత్రమును జపించుట. రాముని యగునని
రాముని వచించెను.

3 ఏకస్పస్పృషి సర్వమంత్రఫలదో లోభాదిదోషోన్మితః,
శ్రీరామ శ్మరణం మమేతి సతతం మంత్రో ఽయం
మహాక్షరః 2-38

ఒక్కటి ఆయుధము నను గ్ర మంత్రముల ఫలమును కలుగఁ
జేయునదియు, లోభాదిదోషములు లేనిదియైనై స 'శ్రీరామ
శ్మరణం మమ' అను అష్టాక్షరమంత్రము నచా శ్రేయస్కరమైనది

4 రామో రమన్తే యత్ర యోగిన్యః 5-31
ఎవనియందు రాములు రమింతురో (ఎవనిని ఛాందించు
దురో) అతఁడే రాముఁ డనుఁ బడుచున్నాఁడు.

5 సద్విదానందయానో ఽస్య పరమాత్కార్య ఉచ్యతే, 5-4
రాముఁ డనుగా సద్విదానందస్వరూపుడైన పరమాత్మయే
అని అర్థము.

6 అద్యో 'రా' తత్పదార్థః స్థా
స్మకార స్త్వంపదార్థవాన్,

తయోః సంయోజన మసి

తస్యై తత్త్వవిదో విదుః.

5-12

'రామ' అను పదమువంటిది మొదటి 'రా' అను అక్షరము రత్నదమున కర్థమై ధ్రువా మగుదు. ఇంపదనియగు 'మ' అను అక్షరము 'త్వం' పదమగును అర్థమైనది భ్రూ పదము. ధ్రువాము యొక్కయు, భ్రూనియొక్కయు సంయోగమునే 'అసి' అను పదము తెలుపుచున్నది తత్త్వే త్త తెలులందురు.

7 రామమంత్రార్థవిజ్ఞానీ వీవన్ముక్తౌ స సంశయః. 5-16

రామమంత్రముయొక్క అర్థమును తెలిసికొనిన విజ్ఞాని ఈ ముక్త్యై వగును. ఇం సంశయము లేదు.

8 సదా రామోఽహ మస్మితి తత్త్వతః ప్రపదన్తి యే,

స తే సంసారిణో నూనం రామ ఏవ స సంశయః.

ఓం సత్య మిన్యపనిషత్.

5-17

ఎవరు 'సదా' అను రామమనైన యున్నాడు' అని యర్థాన్ని యొగ పలుకుచునో, వారు సంసారబంధమువలన కలహము వలన, వారి గత్యయగ రామవ్యవస్థనే అనుకుంటుంటు. సంశయము లేదు.

55. రామతాపిన్యపనిషత్తు

1 రమన్తే యోగినో ఒనంతే నిత్యానందే చిదాత్మని.

ఇతి రామవదేనాసా పరం బ్రహ్మభిగ్రియతే.

(పూర్వకాపి)

అనంతస్యై, నిత్యానంతమేవ చిదాత్మయమ యోగులం
రమించుచుండును. కావున 'రామ' పదముచే పరబ్రహ్మమే చెప్పఁ
బడుచున్నది.

- 2 తారకత్యా తారకో భవతి, తదేవ తారకం బ్రహ్మాత్వం
విద్ధి తదేవోపానితవ్య మితి శ్లేయమ్, గర్భజన్య జరా
మరణసంసారమహద్వయా త్సంతారయతీతి తస్మా
దుచ్యతే షడక్షరం తారకమితి, (ఉత్తరతాపినీ)

తరింపఁజేయునది కాలట్టి తారకమని చెప్పబడినది. ఆ తార
కమే బ్రహ్మమని యెఱుఁగుము. దానినే ఉపాసించవలెను. జన్మ
మరణ వ్యాధ్యాది సంసార మహాభయమునుండి బాటించును కాలట్టి
తారకమని పేర్కొనబడినది.

- 3 అకారాక్షర సంభూత స్సామిత్రి విష్వికృతాపనః,
ఉకారాక్షర సంభూత స్సత్తుష్టు పైజసాత్మకః,

- 4 ప్రాజ్ఞాత్మకస్తు భరతో మకారాక్షరసంభవః,
అర్థమూత్రాత్మకో రామో బ్రహ్మసందైకవిగ్రహః,
(ఉత్తరతాపినీ)

'అ' తారము నుండి జన్మించిన విశ్వము గుర్తుబుడచి
తలంచవలెను. 'ఉ' తారము నుండి జన్మించిన శైవములు క్షేత్రమున్న
వని యెఱుంగవలెను. 'మ' తారము నుండి జన్మించిన ప్రాజ్ఞులు
భరతుడని తలంచవలెను. బ్రహ్మసంపద స్వరూపుడు, అర్థమా
త్రాత్మకుడు శ్రీరాముడని భావించవలెను.

- 5 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జగదాధారకారిణీ,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణీ సర్వదేహినామ్,

6 సా నీతా భవతి జ్ఞేయా మూలప్రకృతిసంజ్ఞితా.

ప్రణవత్వా శ్రవ్యతీ రితి వదన్తి బ్రహ్మవాదిష ఇతి.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామునిగర్విధి యం వుండుటచే జగత్ప్రపంచ ఆధారభూతు
రాలై వదియు, జీవుల యొక్క, స్పృష్టి, స్థితి, లయములను నలుపుచు
యందుకు మూలప్రకృతి నీతాదేవియని యెఱుంగవలెను. ప్రణవస్వ
రూపిణీ కాశ్రయ ప్రకృతియని బ్రహ్మజేత్తులు వలయును.

7 ఓమ్ యో సా వై శ్రీరామచంద్రః స భగవాన్ అదైవ త
వరమానంద అత్తా యత్పరం బ్రహ్మ భూక్తుపస్సువ
స్తస్మై వై నమో నమః.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామచంద్రుడు భగవంతుడు. అదైవ త వరమానంద
మయము అత్య చంద్రబ్రహ్మము. 'భూక్తుపస్సువ' స్వరూపమును
వరతత్వము. అట్టి శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కారము.

8 ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ
అఖండైకరసానంద ప్రారకబ్రహ్మవాచకః రామాయేతి
సువిజ్ఞేయ స్సత్యానందవిదాత్మకః.
(ఉత్తరతాపిన్)

భగవంతుడును వాసుదేవునకు నమస్కారము. అఖండైక
రసానంద స్వరూపుడు, తాతకబ్రహ్మవాచకుడు, నత్యానందజ్ఞాన
స్వరూపులగు శ్రీరాముడు స్వానుభవ పూర్వకముగ తెన్నగ
నఱుంగఁ దగినవాడు.

56. వాసుదేవోపనిషత్తు

(వాసుదేవుడు వారకుల కిట్లు చెప్పెను—)

1 తత్త్వప్రదీప్తప్రకాశం ప్రియత్నం,
పశ్య నోగీ మత్పాయుశ్చ మహాహ్నితి.

ప్రతీతి తత్త్వ ప్రకాశరూపమున కనరాల్గును. అర్థమే
గోచరమౌగి నాచుత్కమౌగి నౌగియున్నందున పొందుచున్నాఁడు.

2 క్రమా దేవం నృ మాత్మానం

భావయే న్యాం సరం హరిమ్.

ఏకాగ్రమనపా యో మాం

ధ్యాయతే హరి మవ్యయమ్

హృత్పంకజే న పాత్యభ్యాసం న ముక్తిః స్నాతసంశయ

ఈ ప్రకారముగఁ వివరణ. ఏకాగ్రదిష్ట్యై తన హృదయః
కమల మిన్ద్రమున తీర్చుచున్నాఁడు. హరియును పాదయుల కన్నియు
బోధింపఁబడెను. నాశరహితమును అగు తపస్యగుఁ 'భ్యాసం' అనఁ
బడును. నోఁ జతలం బుట్టిని పొందును. ఇటు సంశయము లేదు.

3 స్మరూన మద్వయం ప్రహృ అదిమర్హస్తవద్భక్తమ్

స్మృతవదం సచ్చిదానందం తత్త్వా జానాతి చాప్యయమ్.

గౌరవదీక్షా దీక్షా, ప్రహృ చ్ఛ గోపమును, అదిమర్హస్తం
కహితస్తవదియు, స్మయ్యప్రకాశమును, సచ్చిదానందమును, సాక్షా
హితమును అగు సాయితక- స్వగృహమును మనములు. ఇట్టి
తత్త్వాజ్ఞానులమన్నాఁడు.

4 ఏకో విష్ణు రనేకేషు జగ్జుషిష్టావరేషు చ,

అనుసన్యాతో వనతా త్తా భూతేష్వహ మదస్థితః.

నేను ఒక్కడనై, సర్వవ్యాపిని, సమస్త భావక లంకను
సాక్షాదును వ్యాపించి అనుష్ఠాపించినై సమస్త భూతములందును
శ్రీరూపమున వసించుచున్నాను

- 5 తైలం తిలేషు కాష్ఠేషు పక్షిషుః కీలే ఘృతం యథా,
గర్భః పుష్పేషు భూతేషు తథాత్వా ఓవస్థికో హ్యహమ్

నీవ్యులంకు నూనెవలెను, కొయ్యలంకు అన్నవలెను, పాల
దంకు పేయవలెను, పుష్పాలంకు వాసవ వలెను నేను నయస్క పౌరు
లందును అర్థంగా వసించుచున్నాను.

57. ముద్గలోపనిషత్తు

- 1 తస్యహ్య తాష తయోతీతం పటోశవినిర్ముర్తం
షడూర్ధ్వవర్తితం పంచరోశాతీతం షడ్భావవికార
రూప్య మేవమాది సర్వవిలక్షణం భవతి 4

బ్రహ్మము తాపత్రయము లేనిదియు, పటోశరూపితమైన
దియు, ఆకలి, దుష్టత మొదలైన పంచగుణాలు లేనిదియు, పంచ
రోశమాలకు అతీతమైనదియు, షడ్భావవికార రూపమైనదియు,
అత్యంత సర్వభృత్యులందు విలక్షణమైనదియు అయియున్నది.

58. కాండిలోరపనిషత్తు

- 1 ఓమ్ కాండిలోరీ హి వా అతర్వాణం పప్రహ్వ . అర్థే
లాలోపాయభూత మష్టాంగియోగ మనుబ్రూహితి,
స పోవాచాతర్వా.

కాండిలోరము అభివృద్ధి అర్థభాగితమయిన అష్టాంగ
యోగమును తెలుపునది అదిగను అభివృద్ధిమార్ది-య్యుక్తమిదియు.

- 2 యమ నియమౌసం ప్రాణాయామప్రత్యాహార ధారణా
ధ్యాన సమాధయో ధ్యోగోని

యమ, నియమ, అపవ, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధారణా
ధ్యాన క్రమాధిపతు ఇవి యోగము యొక్క ఎనిమిది అంగములు.

3 తత్రాహింసా సత్త్వాస్తేయ బ్రహ్మచర్య దయార్ద్రప
క్షమా ధృతి మితాహార శాచాని చేతి యమా దశ.

అహింస, సత్యము, శోరత్వములేని, బ్రహ్మచర్యము, దయ, బ్రహ్మత్వము, ఓర్పు, స్థైర్యము, మితాహారము, శోచము - అది యమము పది విధములై పది.

4 తత్ర అహింసా నామః మనోవాక్యాయకర్మభి స్సర్వై
భూతేషు సర్వదా ఉల్లేఖణసమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే కర్మశ్రేణులను నదా వదిల్పకొని
శ్లేశమును కలుగజేయకుండుట అహింస.

5 సత్యం నామః మనోవాక్యాయ కర్మభిః భూతహిత
యథార్థాభిధాషణమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే ప్రాబల్య హితమైనియు,
యథార్థమైనదియునగు వాక్యమును వచించుట సత్యము.

6 అస్తేయం నామః మనోవాక్యాకర్మభిః పరద్ర
వ్యేషు నిస్సృచా

మనోవాక్యాయ కర్మలచే అన్యుల భూతులందు వాంఛ
లేకుండుట అస్తేయము (శోరత్వము లేని).

7 బ్రహ్మచర్యం నామః సర్వావస్థాసు మనోవాక్యాకర్మ
భిః సర్వత్ర మైఖువ త్యాగః.

సర్వావస్థలందును మనోవాక్యాదు కర్మలచే సర్వత్ర
ప్రభువ కాగియు బ్రహ్మచర్య మసలును.

8 వయానామః: సర్వభూతేషు సర్వత్రానుగ్రహః.

సమస్త ప్రాణులందును సర్వత్ర అనుగ్రహము కలిగియుం
గుట నయ.

9 అర్థవం నామః: మనోవాక్కాయకర్మణాం విహితా,
విహితేషు జనేషు ప్రవృత్తై నివృత్తై వా వికరూప
త్వమ్.

మనోవాక్కాయ కర్మలచే సర్వజనులందును ప్రవృత్తి
నివృత్తులందు వికరూపత్వము (మర్యాద్యము) కలిగియుండుట ఆర్థ
వము.

10 క్షమానామః: ప్రియాప్రియేషు సర్వేషు తాదన పూజ
నేషు సహనమ్.

ప్రియ, అప్రియములగు పూజన, తాదనాది సమస్త విషయ
మొందును సహనము గలిగియుండుట క్షమా.

11 భృతిర్నామః: అర్థహానౌ స్వేచ్ఛబుద్ధవియోగే తత్రాప్నో
త్తి సర్వత్ర చేతసద్భావనమ్.

భవము నష్టమగును, ఇచ్ఛజన్మలతో ఎడలొను సంభవించిన
భవము, ఇచ్ఛజనులు లభించినను, సర్వచేతలందును మనస్సును విశ్చే
లముగా, నిష్పరముగా మంచుకొనుట భృతి.

12 మితాహారం నామః: చతుర్థాంశాపశేషత ముస్నిగ్ధ
మధురాహారః.

నాలుగవతాగము భాగీగా నిర్వహింపబడు స్థిరమయ్యెను గను
మధురాహారమును భుజించుట మితాహారము.

- 13 తాపం నామః తద్విత్తవిధమ్, కాహ్య మంతరం చేతి
తత్ర మృజ్జలాభ్యాం నాహ్యం, మనశ్చుద్ధి రాంతరమ్
తదధ్యాత్మవిద్యయా లభ్యమ్.

కౌశము లెండు విధములుఁగాఁబాహ్యమూ, అభ్యంతరములూగి,
మట్టితోను నీటితోను గలుగు శుద్ధి కాహ్యమైనది. అభ్యాసశుద్ధియై
అభ్యసను మనశ్చుద్ధి అభ్యంతరమైనది.

- 14 తప స్సంతోషాస్తీకర్య దానేశ్వరపూజన సిద్ధాంత శపణ
ప్రీతి మతి జప్తవతాని దేశనియమాః.

తపస్సు, సంతోషము, అస్తిత్వము, దానము, శుద్ధినిష్ఠ (నా,
సిద్ధాంతవాక్యములను వినుట, అర్పణ, మిగిలి, జపము, ప్రసాదము, అభ్యాసమును
పది శైలి గలవి.

- 15 తత్ర తపో నామః విద్యుత్తక్తచ్ఛ్రవణబ్రాహ్మణ్యదా
దీధి శ్శరీరలోషణమ్.

కాస్తీకరములైన తక్తచ్ఛ్రవణబ్రాహ్మణ్యదా ప్రసాదమునే
శరీర లోషణము గావించుట తపస్సు.

- 16 సంతోషో నామః యద్యచ్ఛ్రాంతాభసంకుష్టిః.

ప్రీతివశమున అభిందనదానతో గంటున్నసంకుట సంతో
షము.

- 17 అస్తిత్వం నామః వేదోక్త ధర్మాధర్మేషు విశ్వాసః.

వేదోక్తములైన భక్త్యాధర్మములందు వస్తుకము కలిగి యుండుట ఆస్తిక్యము.

18 దానం నామ:- న్యాయార్థితదనధాన్యాదే: శ్రద్ధయా
ఓర్థిభ్య: ప్రదానమ్.

న్యాయమార్గమున సంపాదించిన భవధాన్యాది వస్తువులను శ్రద్ధతో ఆర్థిజనులకు విసంగుట దానము.

19 ఈశ్వరపూజనం నామ:- ప్రసన్నస్వభావేన యథా
శక్తి విష్ణురుద్రాదిపూజనమ్.

నిత్యం స్వభావముతో శక్తికొలది విష్ణువు, శివుడు యెదలైన ఇష్టదేవతలను పూజించుట ఈశ్వరపూజనము.

20 సిద్ధాంత శ్రవణమ్:- వేదాంతార్థవిచార:

వేదాంతార్థమును విచారించుట సిద్ధాంతశ్రవణము.

21 హి ర్నామ:- వేద లౌకిక మార్గ మక్ష్మిత కర్మణి లక్షా.

వేద, లౌకికమార్గములయందు మక్ష్మితములగు కార్యముల యెడల స్త్రీ గలిగియుండుట లక్ష.

22 మతి ర్నామ:- వేదవిహిత మార్గేషు శ్రద్ధా.

వేదము నిధించిన మార్గములందు శ్రద్ధకలిగి యుండుట మతి.

23 జపో నామ:- విదిష ద్గురూపదిష్ట వేదావిరుద్ధ మంద్రా
భ్యాసః, స ద్వివిధః వాచితో మానస శ్చేతి.

కాస్తోత్ర ప్రకారముగ గురువు ఉపదేశించిన ఇష్టమంద్రము సభ్యసించుట జపము. వాచితము, మానసము అని జపము రెండు విధములై వది.

24 ప్రతం నామః. వేదోక్త విధినిషేధానుష్ఠాన నైయత్యమ్.

వేదోక్తములైన విధి నిషేధముల నాశరించుట యందు నియతి కలిగియుండుట ప్రతీతము.

25 స్వస్తిక గోముఖ పద్మ వీర సింహ భద్ర ముక్త మయూరాభ్యా న్యాసనా న్యస్తా.....

స్వస్తికము, గోముఖము, పద్మము, వీరము, సింహము, భద్రము, ముక్తము, మయూరము అను అక్షరములు ఎనిమిదికలవు.

26 యేనాపనం విజితం జగత్త్రయం తేన తితం భవతి,
యమ నియమాభ్యాసయత్తః పురుషః ప్రాణాయామం
చరేత్, తేన నాద్యః కుర్తా భవన్తి.

అపనమును జయించినవాఁడు ముఖ్యోక్తములను జయించ గలఁడు. యమ నియమాభ్యాసశీలుడైన సాధకుఁడు ప్రాణాయామము నాచరించవలెను. ప్రాణాయామాభ్యాసముచే సాదులు కుర్తము లగుదు.

27 మనసా మన ఆరోగ్య కాండిల్య త్వం నుభీ భవ.

ఓ కాండిల్యా ! నీవు మనస్సుచేత మనస్సును గొంచి (అనుభవించుచు) సంభవంతుడవు కమ్ము !

28 భమధ్యే కుదు చాత్మాన మాత్మమధ్యే చ భం కుకు,
సర్వం చ భమయం కృత్వా న కించిదపి చిన్తయ.

మౌనదయాకాశమునందు మనస్సును నిలుపుము. మనస్సు నందు ఆత్మకు నెఱిగొల్పుము. అంతయు ఆత్మమయముగ నొనర్చి భక్తరమగు జేనిని చింతించవలదు.

28. కాంక్షలోపనిషత్తు

29 కాహ్యచిన్తా స కర్తవ్యా తత్ర వాస్తరదిన్తా,
సర్వచిన్తాం పరిత్యజ్య చిన్తాతపరమో భవ.

కాహ్యనిషయములను చింతన చేయరాదు. అట్టి అంతర
నిషయములను కూడ చింతన చేయవలదు. అన్ని చింతనలను ఏడి
జ్ఞానైక స్వరూపుడేత్ర కమ్ము.

30 కర్పూర మనలే యద్య తైస్సంధవం సలిలే యథా,
తథా చ లీయమానం చ మన స్తత్త్వే విలీయతే.

కర్పూరము అగ్నియందు కరణిపోవునట్లును, ఉప్పుకల్లునీటిలో
కరణిపోవునట్లును మనస్సు పరతత్త్వమందు (అర్థయందు) లయించి
పోవును.

31 జ్ఞేయం సర్వప్రతీకం చ తజ్జ్ఞానం మన ఉచ్యతే,
జ్ఞానం జ్ఞేయం సమం నష్టం నాస్యః పథా ద్వితీయకః.

సర్వత్ర ప్రతీకమునచున్న దృశ్యము జ్ఞేయము. వానినికాని
జ్ఞానము నువ ప్రసరింపఁను. దృశ్యము, మనస్సు లెందును నను
ముగ లొంగి ఆత్మవస్తువు శేషించుపఁతును. మోక్షమునకు 'సేవా'క
మార్గములేదు.

32 జ్ఞేయసన్న పరిత్యాగా ద్విలయం యాతి మానసమ్,
మానసే విలయం యాతే తైవల్య మవశిష్యతే.

జ్ఞేయ (దృశ్య) వ్యవహిత్యాగముచే మనస్సు లయించిపోవు
చున్నది. మనస్సు లయింపఁగా తైవల్యము (మానస్వరూపమున
ఆత్మ) శేషించుచున్నది.

33 ద్వౌత్రమా చిత్రవాశవ్య యోగో జ్ఞానం మునీశ్వర,
యోగ సత్త్వత్తిరోధో హి జ్ఞానం సమ్యగవేక్షణమ్.

మనీశ్వరా ! చిత్రము పఠించిపోవుట యోగము, జ్ఞానము అని రెండు క్రమములు కలవు. చిత్రవృత్తులను నిరోధించుట యోగము; సమ్యక్ దృష్టి జ్ఞానము.

34 తస్మిన్నిరోధితే నూన ముపకాంతం మనో భవేత్,
మనఃస్వప్నోపశాన్త్యా యం సంసారః ప్రవిలియతే.

చిత్రవృత్తుల నిరోధించబడిన యెడల మనస్సు నిశ్చలముగ ఉపశాంతమగును. మనఃస్వప్నము శమించుటచే శీఘ్రము సంసార బంధము తొలగిపోవును (జననమరణములు తొలగును)

35 సూర్యాలోకపరిస్పృశానౌ వ్యవహ్నితి ర్యథా,
శాస్త్ర సజ్జన సంకర్కః సైరాగ్భ్యాన యోగతః.

సూర్యుడు ఆ ప్రదించినతోడనే జనుల వ్యవహారము శాంతించునట్లు, శాస్త్ర సజ్జనసాంగత్యము చేతను, సైరాగ్య, ఆభ్యాస యోగములచేతను మనస్సు శాంతించును.

36 అనాస్థాయాం కృతాస్థాయాం పూర్వం సంసారవృత్తిమ
మథాభివాంఛిత ధ్యానా ద్విర మేకత యోగితాత్.

పూర్వపు సంసారవృత్తులందు ఆనక్షిప్త వదలి చిరకాలము రోక యిట్టచేయును ఏకాగ్రముగ ధ్యానించుటచేతను మనస్సు శాంతిఁ జెందును.

37 ఏకతత్త్వపురాణాసా త్ప్రాణస్పందో నిరుధ్యతే,
పూరథాద్యనిలాయామా ద్దృఢాభ్యాసా దభేదజాత్.

ఏకమూ అత్యంత త్వమును వృథిముగ అభ్యసించుటచేతను, పూరకాతి ప్రాణాయామమును స్పృంధగ వృథముగ అభ్యసించుట చేతను మనస్సు శాంతిగిగింపును.

38 ఏకాస్తద్ధ్యానయోగాచ్చ మసఃస్పష్టో నిరుద్యతే.

ఓంకారోచ్చారణప్రాప్త శబ్దతత్త్వానుభావనాత్.

ఏకాంతమున భ్యాశశబ్దము యుండుటచేతను, ఓంకారము నుచ్చరించుచు, కాని అర్థమును భావనచేయుటవలనను మనస్సు శాంతి పొందును.

39 సంకల్పే మానసే ఐదే ప్రాణస్పష్టో నిరుద్యతే.

మానససంకల్పములను ఇంభించినచో ప్రాణస్పృంధము నిరోధింపఁబడును.

40 ముహూర్త మపి యో నిత్యం నాస్మాగ్రే మవసా నహ, సర్వం తరతి పాప్మానం తస్య జన్మకర్తాత్మకమ్.

కొద్దిసేపు కను నానికాగ్రమున వృద్ధిగి గలిగి మనసా భ్యాసించు సాధకుఁడు నూలు జన్మములో చేసిన పాపము పంతుడు చాటికేయు చున్నాఁడు.

41 అథ ప్రత్యాహారః, స సంపదిభః విషయేషు విచరతా మింద్రియాణాం అథా చాహరణం ప్రత్యాహారః యద్యత్పశ్యతి తత్సర్వమాత్మైతి ప్రత్యాహారః, నిత్య వివిత కర్మఫలత్యాగః ప్రత్యాహారః సర్వవిషయ పరాజ్ఞాతత్వం ప్రత్యాహారః, అష్టాదశను మర్మహై నేషు క్రిమాద్ధారణం వ్రత్యాహారః.

ప్రత్యాహారము ఇదే విధములుగా నుండును. విషయము లందఱు సందర్శించు భృద్ధియందును బలాత్కారముగ మరలించుట ప్రత్యాహార మవలంబును. కనుపించినదంతయు అత్యయని భావించుటయు ప్రత్యాహారము. నిత్యవిహిత కర్మల ఫలమును త్యజించుటయు ప్రత్యాహారము. సమస్త విషయముల యొక్కయు పరాబ్దుభుక్తిమహిమ ప్రత్యాహార మవలంబును. పదునెనిమిది మర్మస్థానములందఱు క్రమముగ భారణ యొనర్చుటయు ప్రత్యాహార మగును.

42 అథ ధారణా, సా త్రివిధా, అత్యని మనోధారణమ్,
దహరాకాశే జాహ్యకాశధారణమ్, పృథివ్యైప్రేక్షోవా
య్యారాశేష పంచమూర్తిధారణం చేతి.

భారణ మాయావిధములు 1) అత్యయన మనస్సును నిలుపుట 2) దహరాకాశమునందు జాహ్యకాశమును నిలుపుట 3) పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశములందు మహిమను నిలుపుట.

43 అథ ధ్యానమ్, తద్ద్వివిధమ్ సగుణం నిర్గుణం చేతి
సగుణం మూర్తిధ్యానమ్, నిర్గుణ మాత్మయాథాత్మ్యమ్,

ధ్యానము యెను విధములు — సగుణధ్యానము, నిర్గుణ ధ్యానము అని. మూర్తిధ్యానము సగుణము. అత్యయనయధ్యానస్వరూపమును ధ్యానించుట నిర్గుణధ్యానము.

44 అథ సమాధిః :- జీవాత్మపరమాత్మకావ్యవహితా త్రిపుటి
రహితా పరమానందస్వరూపా శుద్ధవై తన్మాత్మికా
భవతి.

మూర్త్యు పరమాత్మల లక్ష్యావస్థయే సమాధి. బ్రహ్మచరహిత పరమానంద శుద్ధదైత్యాత్మ స్వరూపమందు స్థితిగలిగి యుండుటయే సమాధి.

45 సత్యం విజ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ, యస్మిన్ని న్నిదమోతం చ శ్రోతం చ.

సత్యము, విజ్ఞానము, ఆనంతము నైవది బ్రహ్మము. ఈ జగత్తు ఆ బ్రహ్మమునందే ఉత్పత్యయి యున్నది.

46 యస్మిన్ని స్విజ్ఞాతే సర్వ మిదం విజ్ఞాతం భవతి.

ఆ బ్రహ్మము తెలియినచో ఈ జగత్తు ప్రపంచము ఎఱుంగఁబడినది యగుచున్నది.

47 త దపాటిపాద మచక్షః శ్రోత మశిష్టా మశరీర మగ్రాహ్య మనిర్దేశ్యమ్, యతో వాచో నిపర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ, యత్కేవలం జ్ఞానగమ్యం, ప్రజ్ఞా చ యస్యోత్తమస్తా పురాణీ, య దేవ మద్విశియమ్, ఆతాశపత్సర్వగతం సుసూక్ష్మం నిరంజనం నిష్ఠియం సన్మాత్రం చిదానందైకరసం శివం ప్రశాంత మమృతం త త్వరం చ బ్రహ్మ. “తత్త్వమసి”, తజానేన హి విజానీహి య ఏకో దేవ అత్యశక్తిప్రదానః సర్వజ్ఞః సర్వేశ్వరః సర్వభూతాంతరాత్మా సర్వభూతాధిపానః సర్వభూతనిగూఢో భూతయోని ర్మోక్షగైరగమ్యః, యశ్చ విశ్వం స్పృశతి విశ్వం విభర్తి విశ్వం భుక్తైః స అత్తా ఆత్మని తం తం తోతం విజానీహి; మా శోచీ రాత్మ విజ్ఞానీ శోక స్యాస్తం గమిష్యతి.

బ్రహ్మము హస్తపాదములు లేనిది. శీతములు, షష్ఠులు, జ్వాలా లేనిది. శరీరము లేనిది. అది అగ్రహస్యమైనది. నిష్కలింప శక్యముకానిది. బ్రహ్మమును చేరచేక మనస్సుతోలగుచ వాఙ్మలు దెనుకకు మరలుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము పేదలము జ్ఞానముద్వారా పొందుదగినది. బ్రహ్మమునుండియే పురాతనమైన ప్రజ్ఞ వెలువడుచున్నది. బ్రహ్మము ఏకమైనది. అద్వితీయమైనది, అకాలమువలె నాన్వయమైనది. అనంగమైనది. నిష్క్రియమైనది. సమ్మోలనమైనది. జ్ఞానానందైకరసమైనది. శివస్వరూపమైనది. కాంతమైనది. అమృతమైనది. పరమైనది. అదియే నీవు. కానిని జ్ఞానముచేతనే తెలిసికొనుము. ఏకరూపుడగు ఆ దేవుడు అత్యంత ప్రభావంబున వర్తజ్ఞుడు. వర్తేశ్వరుడు. సర్వభూకాంతరాత్మ. సర్వచాతములందును అధిపనీదియున్నవాడు. సర్వభూతములందును నిగూఢముగ నున్నవాడు. స్థూలకు కాళనమైనవాడు. తెలివొందుచేరనే పొందుదగినవాడు. అతడే ఈ జగత్తును సృష్టించుచున్నాడు, ఉంచుచున్నాడు, లయమొనర్చుచున్నాడు. అతడు అర్చిస్తా 'రూపుడు.

అత్యుండు ఆ యో లోకములను గొంచుము. శోకమును తెంచకుము. అర్హజ్ఞులను కలవాడు శోకమును వాడుగలడు.

48 యస్మాచ్చ బృహతి బృహాయతి చ సర్వం తస్మాదుచ్యతే పరంబ్రహ్మేతి.... యస్మా త్సర్వ మాహ్నోతి, సర్వ మాదత్తే సర్వమితి చ తస్మా దుచ్యతే అత్యేతి.....

నమస్త జగత్తు ఇగునుండియే ఏర్పడుచున్నది. కాబట్టి అది పరబ్రహ్మము' అని చెప్పబడుచున్నది. నమస్త జగత్తుననుగుచున్నది. కాబట్టి అది అత్య అని చెప్పబడుచున్నది.

49 జ్ఞానయోగనిధిం విశ్వగురుం యోగజప్రియమ్,
భక్తానుకంపినం సర్వపాక్షిణం సిద్ధసేవితమ్.

50 ఏవం యః సతతం ధ్యాయే దేవదేవం సనాతనమ్,
స ముక్తః సర్వపాపేభ్యో నిశ్చేయస మవాప్ను
యాత్. ఇత్యం సత్క విశ్వవినిషత్.

జ్ఞానయోగనిధియను, జగద్గోపభ్రమను, యోగజప్రియమను, భక్తులయొకరి చతుశలవాదనును, సర్వపాక్షిణును, సిద్ధులనులచే కీర్తిం పలుకువాడును అగు మహాత్మును, దేవదేవుని ధ్యానించువాడును గనుక్త పాపములనుండియు విముక్తుఁడగును. యోగమును బడయును.

59. పైబిలోపనిపత్తు

1 సదేవ పొమ్మే దమగ్ర అసీత్ తస్మిన్మమక్త ముక్తి
యం సత్యజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన మేక
మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ. (ప్రథమోఽధ్యాయః)

సృష్టికి పూర్వము సద్బ్రహ్మ (అస్మి) ఒక్కఁడే యుండెను. అది నిత్యము కన్పించి, నితారతహితమైతది సత్యజ్ఞానానందమయ మైతది. పరిపూర్ణమైతది, సనాతనమైతది, ఏకమైతది. అద్వితీయ మైతది. అదియే బ్రహ్మము.

2 కామకర్మాన్వితా ఒవిద్యాభూతవేష్టితో జీవో దేహస్తరం
ప్రాప్య తోకాస్తరం గచ్ఛతి, ప్రాకృత్యర్కఫలపాశే
నాపర్జాంతరరీతిప ద్విశ్రాంతిం వైష గచ్ఛతి సత్కర్మ
పరిపాకతో బహునాం జన్మనా మస్తే నృదాం మా

జేచ్చా జాయతే, తదా సద్గురు, మాత్రత్య చిరకాః
సేవయా జగ్ధా న్యోగ్గం తస్మి త్ప్రయాతి. అవిచార
కృతో య విచారా న్యోగ్గో భవతి, తస్మా త్సదా
విచారయేత్, అధ్యాయోపాసనావత స్వయరూపం నిశ్చ
యారత్నం శత్యతే, తస్మా త్సదా విచారయే జగజ్జీవ
పరమాత్మనః, దీపకాప జగద్భావ తోరే ప్రత్యగభిన్నః
బ్రహ్మ వాపశిష్యతే. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

కామకర్మలతోను, అజ్ఞానముతోను, మంచులతోను
గూడిన జీవుడు పుణ్యస్థానమింది లోకాంశరమున తేగుచున్నాడు.
పూర్వకర్మఫల పరిపాకముచే అతడు సుడిగుంజమువంటి పురుగు
వలె ద్వికాంతిలేకయుండును. సత్కర్మఫలపాకముచే జహజన్మల
అంతమున జనులకు మోక్షేచ్ఛ కలుగుచున్నది. అత్తతీ మనుజులకు
సద్గురువు నాశ్రయించి చిరకాలము నీవచేసి మోక్షమును పొందును.
విచారణ తేజోవులచే బంధము కలుగును. విచారణచే మోక్షము
కలుగును. కావున విజ్ఞానం నదా విచారణ చేయవలెను. అధ్యా
యోప, అపవాదములచే ఆత్మస్వరూపమును నిశ్చయింపవలెను.
విజ్ఞానం జగద్గురు, ఉద్బుధ, పరబ్రహ్మను గుఱించి నదా విచారించ
జలయును. నేపుని తత్త్వమును, జగత్త్వమును ఎఱిగియెడల
ప్రత్యక్షస్వరూపమైన బ్రహ్మను తేరించును.

3 పరమేవోపాధిమాయావిద్యే విహాయ తత్త్వవింశదలత్వం
ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మ, తత్త్వమసి త్యహం బ్రహ్మ
స్మితి వాక్యార్థ విచారశ్రవణం భవతి, విరాంతేన శ్రవ
ణార్థాదుసంధానం మననం భవతి, శ్రవణ మనన నిర్వి
చిత్వేంద్రైః సస్తు నైకతానతయా చేత స్థాపనం నిది
ధ్యాననం భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

పరమాత్మ, జీవాత్మల ఉపాధులైన మాయ, అనిద్యలను వదిలి తత్త్వంపరమశ్శక్తిమయ ప్రకృతిగల్గిస్తూ పరబ్రహ్మమను ఎటుంగ వలెను. 'తత్త్వమసి', 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను మహావాక్యముల అర్థమును విచారించుట శ్రేయము. ఏకాంతమున పరమార్థమునకు ఆనుసంధించుట ముఫనము. శ్రవణమేకమయితే ఆనందగ్ధమున అర్థమందు ఏకాగ్రముగా సునస్సును నిలిపియుంచుట నిదిధ్యానమము.

4 ధ్యాతృధ్యానే విచాయ నివాతస్థితదీపవ ధ్యేయైకగోచరం చిత్తం ఏమాధి ర్భవతి.

5 ఇహానాదిసంసారే సంవిధాః కర్మకోటయ అనేనైవ విలయం యాన్తి. తతో ఒభ్యాసపాటవా త్సప్తానశ స్పదాఽమృతధారా వర్షతి. తతో యోగవిత్తమాః సమాధిం ధర్మమేరుం ప్రాహుః, వాసనాజాలే నిశ్చేష మమునా ప్రవిలాపితే కర్మసంచయే పుణ్యపాపే సమూలోన్మిలితే ప్రాకృరోక్ష మపి కరతలామలకవ ద్వాకర్త మప్రతిబద్ధాపరోసాక్షాత్కారం ప్రసూయతే, తదా దీపమృతో భవతి. (తృతీయోఒధ్యాయః)

ధ్యాతృధ్యానములను వదిలి గాలిచెరుకోటగల దీపమువలె ధ్యేయైక గోచరము చిత్తము గలిగియుండు సమాధి యగును. అట్టి అహంబ్రహ్మ సంబంధమున సంరచియులై యున్న కర్మకామలు సమాధివలన నిశించిపోవును. తదనంతరము అభ్యాస మహిమచే బేలకొలది అమృతభారలు కురియును. కావున యోగబేత్తలు పరమాధిప 'ధర్మమేళము' అని అందును. వానన లన్నియు సమాధితే నశించిపోగా, కర్మసంచయము పరమాంశముగ వివాళము కాగా వేదాంతవాక్యము కరతలామలకమయితే అమరోక్ష సాక్షా

శ్మాదమును కలుగఁజేయును. అప్పుడు బ్రహ్మవిఘ్నము జేసినట్లు ప్రవసను.

6 ఉపాధివిలయా త్వరమాత్మని విలీయతే, విశ్వ తైజస ప్రాణాః స్వనిష్ఠాపాధిలయా త్వత్కగాత్మని లీయన్తే తతో బ్రాహ్మణ స్సమాహితౌ భూత్వా తత్త్వంపదైక్య మేవ సదా కుర్యాత్, తతో మేఘాపాయే లంకుమాః వాత్మా లవిర్భవతి, ధ్యాత్వా మధ్యస్థ మాత్మాసం కలశాస్తరదీపవత్, అంగుష్ఠమాత్ర మాత్మాస మేఘా మతోతిరూపకమ్. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ఉపాధివిలయముచే శీఘ్రము చరమాత్మయందు లయించును. విశ్వతైజస ప్రాణాలున్ను, పరమాత్మయందు లయముఁ జేచుచున్నాడు. బ్రహ్మవిఘ్నము మూఁగిపడినట్లే సదా 'తత్త్వం' పదైక్యమును కలుపవలెను. విదవ మేఘము తొలంగఁగా నూద్యయను ప్రత్యక్షమగువట్లు ఆత్మ సాక్షాత్కరించును. శాస్త్రన పౌనరయము నందు కలకేమందు ఘోషములేని దీపమువలె శేఠిల్లు అంగుష్ఠ మాత్రాత్మను ధ్యానింప వలయును.

7 ప్రతాకయస్త మస్తస్థం ధ్యాయే క్కూటస్థ మవ్యయమ్ ధ్యాయ న్నాస్తే మునిశ్చైవ వాసుప్తే రామృతే స్త్రియః. (తృతీయోఽధ్యాయః)

శనియందు ప్రకాశించుచున్న క్కూటస్థ, అవ్యయపరమాత్మను ముని ఎల్లకాలములందు (యావద్దీపికము) ధ్యానించుచుండును.

8 అమానిత్యాది సంపన్నో ముముక్షు రేకవింశతి కులం .తారయతి, బ్రహ్మచిన్మాత్రేణ కులమేరోత్తరకథం తారయతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

అమాభత్యాని జ్ఞానంశ్చైవ సంపన్నురైవ ముమంతువు ఇను
వదియొక్క- తరములను తరింపఁ జేయును. బ్రహ్మజ్ఞాన మ్మాత్మము
చేత మమలభం మోటయొక్క- తరములను తరింపఁ జేయును.

9 తతో నారాయణ స్సాక్షాద్ధృవయే సుప్రతిష్ఠితః.

(చతుర్థోధ్యాయః)

సాక్షాత్ నారాయణుడు జనుల హృదయమునందు సుప్ర
తిష్ఠితుడై యున్నాఁడు.

10 దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్షస్య పవనం యథా,

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధదేహస్య న చ శ్రాద్ధం న చ క్రియా,

(చతుర్థోధ్యాయః)

దహించినదానికి దహనము పనిలేదు. పక్షమైభదానికి పవన
ముతో పనిలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్నిచే దహింపఁబడిన కరీరము కం
దానికి శ్రాద్ధముగాని, క్రియగాని లేదు.

11 యావ చోపాధిపర్యంతం తావ చ్చక్రాక్షయే ధ్నురుష్

(చతుర్థోధ్యాయః)

ఉపాధియుగ్మంతపరకు శ్చక్రాక్షయములే గురువును నీరింప
వలయును.

12 శుద్ధమావసః శుద్ధదిద్రావః సహిష్ఠః సోఽహ మస్మితి

ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే, జ్ఞేయే పరమాత్మని హృది సం
స్థితే, దేహే అధికాన్తి పదం గతే, తదా ప్రథా మనో
బుద్ధిరూస్యం భవతి. (చతుర్థోధ్యాయః)

శుద్ధమయము, శుద్ధ చైతన్యముగలిగి, సహజమున బ్రహ్మ నిష్ఠుడు 'వరమాత్మనే మేను' అను జ్ఞానము ప్రాప్తము కాగా, జాబితా విజ్ఞానము కలుగఁగా క్షేమమైన వరమాత్మను హృదయమున గాంచి శాంతిపొందఁగా అపు డాతఁడు మహావిప్రహితముల అత్యద్వయరూపము యగుచున్నాఁడు.

13 విండస్థోఽపి ప్రత్యగాత్మా సర్వవ్యాపి భవతి.

(వతుర్థోఽధ్యాయః)

కరిరమంతున్నను ప్రత్యగాత్మ సర్వవ్యాపకమై యున్నది.

14 హృదయం నిర్మలం కృత్వా

చిత్తయిత్యా పృథామయమ్,

అహమేవ పరం సర్వమితి

వశ్యే త్వరం సుఖమ్. (వతుర్థోఽధ్యాయః)

హృదయమును నిర్మల మొనర్చుకొని అనాదయముల వర మాత్మను ధ్యానించి 'ఆ వరమాత్మ నేనే' అని యెఱిగి శుద్ధుడు వరమానందమును పొందవలయును.

15 అకాశవ త్సూక్ష్మశరీర అత్తా

స దృశ్యతే వాయువ దస్తరాత్తా.

స బాహ్య మభ్యంతర నిశ్చలాత్తా

జ్ఞానోల్లయో పశ్యతి చాంతరాత్తా. (వతుర్థోఽధ్యాయః)

అకాశమువలె అత్య సూక్ష్మస్వరూపము కలది. అది వాయువువలె దృష్టికి గోచరముకాదు. అత్య బాహ్యభ్యంతరము లందును నిశ్చలమైతి. జ్ఞానమను దీపమువ్వాదా విజ్ఞాన అంత రాత్మను దర్శించుచున్నాఁడు.

40. పై క్షణోపనిషత్తు

16 తపే ద్వర్షసహస్రాణి వికపాదస్థితో వరః,

వికస్య ధ్యానయోగస్య కలాం నార్హతి షోడశీమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

చేలకొలుచి సంవత్సరములు ఒంటిపాదముపై నిలబడి తపస్సు చేసివారు, ఒక్క ధ్యానయోగముయొక్క పనునాటవఘాగముతో నైనను అది పరమానమః కానేరదు.

17 విష్ణయో ఒక్షరతన్మాత్రో నీధికం చాపి చంచలమ్,

విహాయ శాస్త్రబాలాని యత్సత్త్వం తదుపాస్యతామ్

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అక్షరమున పరమాత్మను ఎఱుంగవలెను. జీవితము చంచలమైనది. శాస్త్రపరమాపాములను వదిలి సత్త్వమున పరమాత్మను గుహనింపవలెను.

18 అసంతుల్యభౌచం చ జప్తో యజ్ఞ స్తతైవ చ,

తీర్థయాత్రాభిగమనం యాపత్తత్త్వం న విస్తతి.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

పరమార్థము (అత్మ) తత్త్వము వెఱుంగగో యున్నంతవఱకు అనేకకర్మము, భోజనము, జపము, యజ్ఞము, తీర్థయాత్ర మొదలైనవి అనవసరములు.

19 అహం బ్రహ్మేతి నియతం

మోక్షమేతు ర్మహాత్మనామ్.

దేవ్య వదే బ్రహ్మమోక్షయో

న మమేతి చుమేతి చ.

మమేతి బధ్యతే అస్తు ర్న మమేతి విముచ్యతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మహాత్ములకు 'అహంబ్రహ్మ' (నేను బ్రహ్మమును) అను భావము నియతముగ మోక్షకారణమై యున్నది. అంధమునకు, మోక్షమునకు 'మమ' (నాది), 'నమమ' (నాదికాదు) అను రెండు పదములే కాకలము. శివుని 'మమ' అనుభావముచే అంధమును, 'నమమ' అను భావముచే మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

20 మనసో హ్యున్మనీభావే ద్వైతం నైవోపలభ్యతే.

యదా యాత్యున్మనీభావ స్తదా తత్పరమం పదమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనస్సు ఉన్మనీభావమును (మనస్సునుజూటిపెట్టితిని) తెందగా ద్వైతభావము కలుగదు. మనస్సు ఉన్మనీభావముతెందగనే శివుని పరమాత్మపదము లభించును.

21 హన్యా న్ముష్టిభి రాకాశం జీధారః ఖండయే త్తృషమ్

నాహం బ్రహ్మేతి జానాతి తస్య ముర్తి ర్న జాయతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అకాశమును విరికించుచే కొట్టెలుగాక! అకలిగొన్నభారం పొట్టును దుండుగాక! 'నేను బ్రహ్మమును' అని ముఖిలుగనంత వఱకును ఎవనిగని మోక్షము కలుగలేదను.

22 తద్విష్టోః పరమం పదం పదా పశ్యన్తి సూరయః.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆ విష్ణుభ్రమింశ్చ- (పరమాత్మయొక్క) మహాస్వరూపమును జ్ఞానులు సహా కొందుదురు.

60. విక్షకోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అథ విజ్ఞానాం మోక్షార్థినాం కుటిచక, విహూ
దక, హంస, పరమహంసా శ్రేణి చత్వారః.

మోక్షార్థినాం శిష్యులు (సన్న్యాసులు) నాలుగు విధము
లుగా నుండును. వారు 1) కుటిచకులు 2) విహూదకులు 3) హంస
4) పరమహంస లని చెప్పబడుదురు.

- 2 కుటిచకో నామః. గౌతమ, భరద్వాజ, యాజ్ఞవల్క్య,
పసిష్ఠ ప్రభృతయః.

కుటిచకు లవలగా గౌతముడు, భరద్వాజుడు, యాజ్ఞ
వల్క్యులు, పసిష్ఠులు మొదలై సవారు.

- 3 పరమహంసో నామః. సంపర్తక, ఆరుణి, శ్వేతకేతు,
విదభరత, దత్తాత్రేయ, శుక, వాసుదేవ, హరితక,
ప్రభృతయః... ..

పరమహంస లవలగా సంపర్తకుడు, ఆరుణి, శ్వేతకేతువు, వి
దభరతుడు, దత్తాత్రేయుడు, శుకుడు, వాసుదేవుడు, హరితకుడు
మొదలై సవారు.

- 4 బ్రహ్మమార్గే సమ్యక్ స్వంపన్నాః శుద్ధమానసాః పరమ
హంసాచరణేన సంన్యాసేన దేహత్యాగం కుర్వంతి తే
పరమహంసానా మితి కుపనిషత్.

(సర్వత్ర అత్యంత చిత్తించుచు) బ్రహ్మమార్గమున లెస్సగ
చరింపియున్న శుద్ధచిత్తుల పరమహంసాచరణముతో సంన్యాస
ముతో శరీరమును త్యజించువారు పరమహంసలు.

61. మహావనిషత్తు

- 1 చిదణోః పరమస్యాస్త్రః కోటిబ్రహ్మాండరేఖః,
ఉత్పత్తి స్థితి మభేదత్య ఏయన్తే శరీరకర్యయాత్.

2.4

పరమనూత్నమైన చైతన్యబుద్ధులందు మాయాశక్తిచే కోట్లకొలది బ్రహ్మాండములను రేఖలు ఉత్పత్తి, స్థితి, లయములను పొందుచున్నవి.

- 2 అహం నద్విత్యరానందబ్రహ్మైస్సవాస్మి స చేతరః,
స్వయైవ సూక్ష్మయా మద్భాగ సర్వం విజ్ఞాతవాన్ శుకః

2.11

‘నేను నద్విత్యానంద స్వరూపమగు బ్రహ్మమనే కాని మఱి యేమియు కాదు’ అని తన సూక్ష్మచక్షుచే శుకమహర్షి స్వయముగా గ్రహించెను.

- 3 తే తోగాస్తాని భోజ్యాని వ్యాసపుత్రస్య తస్మహి,
నాజహ్యై ర్మస్తవనో బద్ధపీతమి వాచలమ్. 2.26

కొన్నివాయువులు పుస్తకమును చదివడతేయంజాలకుంట్లు భోగములుకాని, భోజ్యములుకాని శుభ్రు, మనస్సును చదివడతేయంజాలకపోయెను.

- 4 మనో విరల్పసంజాతం తద్విరల్పపరిక్షయాత్,
క్షీయతే దగ్ధసంసారో నిస్సార ఇతి నిర్నిత్య. 2.34

మహమ్మయోక్త-వికల్పముచే కలుగునదియు, ఆ వికల్పము నశించినచో నశించిపోవునదియు నగు ఈ పాపం నంపారము నిర్హార మని నిశ్చయింపఁబడెను.

5 దృశ్యం నాస్తి తి తోధేన మనసో దృశ్యమార్జనమ్,
సంపన్నం చే త్తదుత్పన్నా పరా నిర్వాణనిర్వృత్తిః.
2-38

‘దృశ్యము లేదు’ అను బోధచే మహమ్మదంబు దృశ్యము యొక్క మార్జనము (మృత్యువశమండనము) గంభీరించినచో చర మైన నిర్వాణమనఁబడు కలుగును.

6 అశేషేణ సరిత్యాగో వాసనాయాం య ఉత్తమః,
మోక్ష ఇత్యుచ్యతే సద్విః స ఏవ విమలక్రమః. 2-39

వాసనలను పూర్తిగ క్షణించుటయే మోక్షమని నర్జనులు పలుకుదురు. అదియే నిర్మలమైన క్రమము.

7 యే కుద్రవాసనా భూయో న జన్మావర్తమాగినః,
జ్ఞాతజ్ఞేయా స్త ఉచ్యంతే జీవన్ముక్తా మహాధియః. 2-40

భోగవాసనలు కలవారు తిరిగి జన్మలను అవర్తమును పొందరు. అట్టి మహాబుద్ధిమంతులు జ్ఞేయము నెఱిగినవారనియు, జీవన్ముక్త లనియు చెప్పఁబడుదురు.

8 పదార్థభావనాదార్థ్యం అస్థ ఇత్యభిధీయతే,
వాసనాతానపం బ్రహ్మ మోక్ష ఇత్యభిధీయతే. 2-41

దృశ్యపదార్థములను గూర్చిన దృక్పథైవ వాసనయే అంభ మనియు, అట్టి వాసన తొలగింపఁబడె మోక్షమనియు చెప్పఁబడును.

- 9 తపః ప్రభృతినా యన్మై హేతునైవ వినా ఘనః,
త్రోగా ఇహ స రోచన్తే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.42

తపస్సు మొదలైన కారణములు లేకుండా ఎవని ఈ ప్రపంచమున భోగములు నుదించుకొనునో అతడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుటకును.

- 10 పూర్ణామర్ష భయక్రోధ కామకారపిష్య దృష్టిషు,
స పరామృత్యతే యోఽస్తా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.44

గుంతోషము, అభిహాసము, భయము, క్రోధము, కామము, లోభము, మొదలైనవానిచే వికారమును బొందనివాడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుటకును.

- 11 తాపిరానీప్సితే స స్తోయ స్యాత్తర్కర్త దృష్టిషు,
మమ ప్తివ ద్య శ్చరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.46

అంతర్ముఖమైన ఎవని దృష్టిలో ఇంద్రియము, అనిష్టము అనునవి ఉండవో, ఎవడు గుఱువు వున్నవలె మొదలనో అట్టివాడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుటకును.

- 12 సంబేద్ధేన హృదాకాశే చునాగపి స తిష్ఠతే,
యస్యాసౌ వజరా సంపి త్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.48

ఎవని హృదయము ఆకాశమువలె బృహత్పరమముగా లాంటివాడనో, ఎవనియొద్ద బహుమానో (ఎవడు అత్యమాత్రుని యుండునో) అతడు జీవన్ముక్తత్వ పుణ్యుడును.

- 13 యావత్తీ దృశ్యకలనా సకలేయం విలోక్యతే,
సా యేన నుష్ట సంకృతా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-53

కవలనుచున్న ఈ పనులదృశ్య పరమాణుయనును ఎవర.
తప్పగా త్యజించియెను? : తగు జీవన్ముక్త పరమాణును.

- 14 కర్మమలవణం తిక్త మమృష్టం మృష్టమేవ చ,
సమమేవ చ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-54

కారము, పుణ్యము, తీవ్రము, చేయ, రుచి, అరుచికల వస్తువుల
కల్ల పడుముగ భరించువాడు జీవన్ముక్త పరమాణును.

- 15 జరామరణ మావచ్చ రాజ్యం దారిప్రయేవ చ,
రమ్య మిత్యేవ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-55

ముపరింపము, మరణము, అవచ్చ, రాజ్యము, దారిప్రయము
అను విధి సమముగ నే ఎవర పడుభరించునో : తగు జీవన్ముక్త పరమాణు
అనును.

- 16 యః స్వమస్మాదృశాశేష వ్యవహార్యపి నిస్సృహః,
సరాశేషైవ పూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-56

ఎవడు నను వై విషయములందును వ్యవహరించు చుండినను
నిస్సృహుడై యుండునో, ఎవడు పూర్ణబోధవ్యభావతో అట్టి
వాడు జీవన్ముక్తయని చెప్పబడును.

- 17 న్యసంకల్పవశా దృష్టి నిస్సంకల్పా ద్విముచ్యతే.

2-70

శీర్షణం తపశంకల్పము చేతనే జన్మ మగుచున్నాఁడు.
సంకల్పరాహిత్యముచే నుత్తమగు చున్నాఁడు.

- 18 సార్థత్రిలోతి తీర్థేషు సానవుజ్య ప్రథావతః,
ప్రాదుర్భూతో మనసి మే విదార స్సోఽయం
మోద్యుః.

3-3

(నివాహించును) మూలమున్నరకోస్తీ తీర్థములందు స్నానముచేయుటచే కలగు పుణ్యమహిమచే నామనస్సు పండి తత్త్వవిచారణ ప్రాదుర్భవించినది.

- 19 ఆయుః పల్లవకోణాగ్రలంబాంబు క్షణభంగురమ్,
ఉన్మత్త ధవ సంత్యజ్య యాత్యథాండే శరీరకమ్. 3.9

ఆయుస్సు చిగురుటాకు చివర ప్రేలాలు నీటి బొట్టువలె మృణళంగురమైనది. అది అశస్త్రైర్మగ పిచ్చివానివలె ఈ శరీరమును నీటి బోల్చును.

- 20 యుజ్యతే షేష్ఠనం వాయో రాకాశస్య చ ఖండనమ్,
గ్రథనం చ తరంగాణా మాస్థా నాయుషి యుజ్యతే.
3.11

వాయువును పిడికీట పట్టవచ్చును. అకాశమును ఖండించవచ్చును. అలలను ప్రోగుచేయవచ్చును. కాని అయివునందు నిశ్వాసము తగదు.

- 21 ప్రాప్యం సంప్రాప్యతే యేవ
భూయో యేవ న శోచ్యతే,
వరాయా నిర్వృతేః శ్లాసం
య త్త్యజీవిత ముచ్యతే.

3.12

పొందడమే కానిని (అత్మను) ఎవడు పొందెనో, దేవుని గూర్చియు శోకించునో, వలెను ముఖకర్మముల పూజము మొదలు పొందెనో అట్టివాని జీవితము జీవిత మని చెప్పబడును.

22 తరనోఽపి హి నీవన్తి వీవన్తి మృగవక్షిణః,

ఏ నీవతి మనో యస్య మనసే నోవచీవతి, 3-13

చెల్లు బ్రతుకుచున్నది. మృగములు, వక్షులు బ్రతుకు చున్నవి. ఎవని మనస్సు అత్మాను సంభాషణ చేయుచుండునో, అట్టివాడే నిజముగ జీవించుచున్న వా యగును.

23 జాతా స్త ఏవ జగతి జప్తప స్పృదుజీవితాః,

యే పుషి శ్నోహ జాయంతే శేషా జరతగర్భభాః, 3-14

వచ్చిత్తమైన జీవితము కలవాడే, తిరిగి జన్మించనివారే ఈ ప్రపంచమును వాస్తవముగ పుట్టినవారు. తక్కినవారు ముసలి గాడిద లవలె నిరర్థకజన్మలే యగుదును.

24 అహంకారవళా ద్యద్యమ్మయా భుర్తం చరాచరమ్,

తత్త త్వర్వ మపస్త్రేవ పస్త్రపాంకారదిప్తతా, 3-15

అహంకారవళమున నేను వీరని అనుభవించినో అది అంతయు ఆ పస్త్రపే (మధ్యయే) యగును. అహంకార రాజశత్రుమే (అత్మయే) యథార్థపస్త్రము.

25 అవ్యర్థిపానా వ్యహతః సుమేరూస్సూలనా దపి,

అపి పహ్నోగనా ద్భ్రహ్మ నిష్పషమ శ్చిత్తస్సిగహః,

3-20

యహా త్వగమైవ క్షయ్యదమమను హామమై యేయమిదం బును,
సుమేరు మర్త్యమమమను యేవలించుటకంటెను, అగ్నిని ఇక్షింతమట
కంటెను మహస్వమను విగ్రహించుట కష్టతరము.

26 చిత్తం కారణ మర్థానాం తస్మిన్నతి జగత్తయమ్,
తస్మి న్నిజే జగత్క్షణం తద్విచిత్వం ప్రయత్నతః.

3.21

మనస్సు విషయములకు కారణము. మనస్సు ఉన్నచో ముల్లో
కములు ఉండును. మనస్సు నీ. నించిత జగత్తు నీ. నించును. కావున
ప్రయత్నపురూపముగ మనస్సునకు విశేషగానిత పలయును
(విగ్రహించవలెను).

27 త్వష్టావిషూచికా మంత్ర శ్చిన్తా త్యాగో హి స ద్విజః.
3.28

త్వష్టయను విషూచివ్యాధికి మంత్రము చింతాత్యాగమే
అయియున్నది.

28 రక్షమాంసమయ స్యాస్య స వాహ్యోఽస్యస్తరే ముచే,
నాశైవధర్మిణో బ్రూహి తైవ కాయస్య రమ్యతా.

3.31

లోమ, వెలుపల రక్షమాంసములతో నిండియున్నట్లేయు,
నశించుటయే స్వభావముగఁ గలిగి యున్నట్లేయు ఈ శరీరమునకు
సాంప్రతి ఎడలుగున్నచో పరింపుము.

29 తదిత్పు శరద్రథేషు గర్భవ్యసగరేషు చ,
స్త్రైర్యం యేవ వినిర్జితం స విశ్వసీతు విగ్రహే. 3.32

మొలపులందు, శరత్కాలములందు, గంభీర సగరము
లందు స్థిరత్వమును నిశ్చయించు కొనవలయు ఈ శరీరమును విశ్వ
సింహును గాక!

30 మాంసపాంచాలికాయాస్తు యలతలోలే ఒజ్జపంజరే,
స్నాయుస్థిగ్రస్థికాలినాః స్త్రియః పిమిష శోభవమ్,
3-39

యలతమువలె కదలిక గలిగి, వాడలు, ఎరుకలు, శిశు
ముగ్ధులవలె నిద్రించుట మాంసపులొమ్మయగు స్త్రీ యొక్క
శరీరమును పంజరము నందేమి సొంతద్రవ్యము కలదు?

31 త్వష్టాంస రక్తవాష్పాంబు పృథక్పృథ్వా విలోచనే,
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముదా పరిముహ్యసి.
3-40

చక్రము, మాంసము, రక్తము, బాష్పజలము—వీనిని వేరు
చూచి నేర్పడుట అవలొంభ్యము. అందుకన్యత్వమే మి కలదు?
మృతగానా మోహముఁజెందనల?

32 శృణోనేషు దిగస్తేషు స ఏవ లలనాస్తనః,
శృణి రాస్వాద్యతే కాలే లఘుదీంద ఇవాందసః 3-42
శృణోమయందు, విగంతయందు శ్రీ యొక్క గ్రహమే
కాలకమును పక్కలనే చిన్న అన్నపుడువలె శక్తింపఁబడు
చున్నది.

33 విషం విషయవైషమ్యం న విషం విష ముచ్యతే,
జన్యాంతరఘ్నా విషయా ఏకజన్మపారం విషమ్.
3-54

విషయము విషయముకాదు, విషయవాసనలే విషయమగును. ఏల యనిన విషయము ఒక్క జన్మనే సరింపజేయును. విషయములు అహంజన్మలను సరింపజేయును.

34 ఇతి మే దోష దాహగ్నిదగ్ధే సంప్రతి చేతసి,
స్ఫురన్తి హి న భోగాశా మ్నిగతృప్తౌ సరస్పిపి.

3.55

దోషదాహగ్నిచే జహించబడిన నా దిత్తమందు ఇట్టి భావ నలు కలుగుచున్నవి. అందుచే సరస్పిలందు ఎంతమాత్రమైన నాకు భోగవాంఛ కలుగుటలేదు.

35 మోక్షద్వారే ద్వారపాలా శ్చ త్వారః పథిరీర్తితా,
శమో విచారః సంతోష శ్చ తుర్య సాధుసంగమః. 4.2

మోక్షద్వారమున కలుగును ద్వారపాలురు కలగని యెప్పు యక్షిపథి. వారు శమము, విచారణ, సంతుష్టి, మహాత్ముల సొంగత్యము.

36 ఏకం వా సర్వయత్నేన సర్వ ముత్సృజ్య సంశ్ర
యేత్,

ఏకస్మిన్వశగే యాన్తి చక్షారోఽపి పశం గతాః.

4.3

ఆ మోక్ష ద్వారపాలురులో ఒకరినై నను సర్వమనుత్సృజ్యముల చేతను, నను బ్రమును వదిలియెనను లెస్సగ ఆశ్రయింపవలెను. ఒకరు పశునై నచో, తక్కిన ముగ్గురును పశు మగుదురు.

37 కాస్త్రే పృథ్వీసంపర్కపూర్వతై శ్చ తపోదమైః,
అదౌ సంసారముత్తర్థం ప్రజ్ఞా మేవాభివర్ధయేత్. 4.4

శాస్త్రాభ్యాస, బద్ధవసాంగక్య. పూర్వకమైన తిమ్మి చేరి
ను, దమము చేరిను మొదలు వంశారంభము క్రితాంత ప్రజ్ఞనే
అభిప్రయి పరిచవలెను.

38 స్వానుభూతేశ్వ శాస్త్రస్య గురో తైవైకవాక్యతా,
యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మా సతతం చావలోక్యతే.

4-5

ఎవనికి అభ్యాసవశమున స్వానుభవము, శాస్త్రవాక్యము,
గురువాక్యము—అనుబంధమును నమస్కరింపఁగలఁడు చొందునో,
అతనికి అత్యుత్తమ గోచరించును.

39 సుకల్పాశానుసంధానవర్తనం చేత్పుతిక్షణమ్,
కరోషి త దచిత్తత్వం ప్రాప్త ఏవాసి పాపనమ్. 4-6

అనుగ్రహము సంకల్పములు, అశలు, విమలసృజనము అను
విధి కల్పించుచు పోయినచో, పచ్చితమగు అమనస్కృత్యిని పొందిన
వాడనే అగుచున్నా.

40 చేతసా సంపరిత్యజ్య సర్వభావాత్మభావనామ్,
యథా తిష్ఠసి తిష్ఠ త్వం మూకాన్ధబధిరోపమ్. 4-8

మమ్ముచే పదున్నసంకల్పములను విడనాడి భూంగవాని
ఎలెను, గ్రుడ్డివానివలెను, చెనిటివానివలెను నుండుము.

41 సర్వం కించి చిదం దృశ్యం దృశ్యతే చిక్షగ్దగతమ్,
చిద్విష్ణుదాంక మాత్రత్వం నాస్యచ నీతి భావయ.

4-10

ఈ సమస్త బృహస్పతివచనము చిత్తస్తుతే, తైత్తిరీయము తప్ప
ఇచ్చట వేరొకటి లేదని భావింపుము.

42 నిత్యప్రబుద్ధచిత్త స్త్యం కుర్వన్వాపి జగత్త్రియామ్,
అత్యైకత్వం విదిత్వా త్వం తిష్ఠాత్పిఞ్చమహాబ్రహ్మమ్.

4-11

ఈ ప్రకారము నీవు నదా జాగ్రదౌ-శతతోః గూడిత మనస్సు
కలవాడవై, అత్యు అద్వితీయమని తెలిసికొని (అంతయు అత్యు
మాత్రమేయని గమనించి) జగత్కార్యము వాదించుచునే నిత్య
రంగ సముద్రమవలె నిశ్చలుడవై యుండుము.

43 తత్త్వావలోధ వివాచో వాసనాత్మణపాపకః,

ప్రోక్ష స్సమాధిశబ్దేన స తు మాప్నో మపస్థితిః. 4-12

వాసనలను త్యజమును అగ్నిపండితైన అత్యశ్శాస్త్రవ జ్ఞాన
చే 'సమాధి' యని చెప్పబడినది. అంతియేకాని సమాధియనగా
ఉదకయోగము కాదు.

44 తస్మాన్నిత్య మకర్తాహ మితి భావన యేధయా,

పరమామృతవాప్నో సా సమతైవాపశిష్యతే. 4-16

'నేను నదా అకర్తయిన్నాను' అను భావనతో ఒప్పు
కడియు, పరమామృత ముపలుకునదియు అగు సమత్వమే జ్ఞానికి
శేషించుచున్నది.

45 అద్భుత దృఢమర్థాదా భవన్తి వికదాశయాః,

నియంతిం న విముంచంతి మహాహౌతాస్కరాశ్చవ. 4-20

నిర్వణాత్ములైన మహాసీయలు సముద్రమువలె హస్తము
వికారక యొందుదు. మతీయలు మార్మ్యువలె నియమమును వదలక
యొందుదు.

46 కోటసాం కథ మిదం చేతి సంసారమల మాతకమ్,
ప్రవిచార్య ప్రయత్నేన ప్రాప్తేన సహసాఽదునా.

4.21

'నేను ఎవఁడను? ఈ సంసారమాలివ్యము ఎట్లు విరగ్గరించినది?
అని ప్రశ్నించును, సాధువును అయిన మహాసీయని యెద్ద యెప్పుడు
నిచారణ చేయవలెను.

47 నాకర్మసు నియోత్తవ్యం నానార్యేణ సహాపసేత్,
ద్రష్టవ్య స్సర్వసంహారా వ మృత్యు కవహేయయా.

4.22

చేయఁకొనఁగి కార్యములను చేయరాదు. అనాత్మ్యంతో,
గూడి నివసించరాదు. నడుచునంబరకారకముల మృత్యువును
అలవ్యముగ చూడరాదు.

48 కరీర మస్తి మాంసం చ వ్యక్తై రక్షాద్యశోభనమ్,
భూత ముత్తావశీకంతుం చిన్మాత్ర మపతోకయేత్.

4.23

ఈ కరీరము ఎముకలు, మాంసము, రక్తము మున్నగు
సేయవల్యముల సమాహారముని 'కెలిసి'ని, క్షాంతియందు
లభిమానమును కల్గించి ఈ సమస్తప్రాణులను ముత్యాల దండ
యొందు కారమువలె నున్న చిన్మాత్రమును (ఐశ్వర్య) గాంచవలెను.

- 49 ఉపాదేయానుపతనం హేయైకా నైవిసర్వసమ్,
యదేతవ్యససో రూపం తద్వాహ్యం విద్ధి నేతరత్.

4.24

'ఇదికావలెను' అని దాగిన అనుబంధము, 'ఇదివలెను' అని దాగిన విద్యము (దేవపించుట) — ఇదియే మనస్సు యొక్క స్వరూపము. తేజోకలికాదు. అత్యంత మనస్సు కంటే వేరైనదని తెలిసికొనుము.

- 50 గురుశాస్త్రోక్తమగ్రేణ స్వానుభూత్యా చ చిద్ధనే,
బ్రహ్మవాసామితి జ్ఞాత్వా పితరోకో తవే స్సునిః.

4.25

గురువులు, శాస్త్రములు, తెలివినవారగును అనుబంధముల స్వానుభవముతో 'నేను చిద్ధనమున బ్రహ్మమునే అయియున్నాను' అని తెలిసికొని ముని శోకరహితుడవు వగును.

- 51 గురువాక్య సముద్యూత స్వానుభూత్యాది శుద్ధయా,
యస్యాభ్యాసేప తేనాత్మా సతతం దాపరోక్యతే.

4.26

గురువాక్యముచే సముద్యూతమైన స్వానుభవము యొక్కతన వారి చేత పరోక్షమైన బుద్ధితో సరంజము అభ్యాసముచేయుట చేత అత్యంత గౌరవమును పొంది.

- 52 స ధనాస్యపరుర్వస్తి స మిత్రాణి స కాన్తవాః,
స కాయజేకవైదుర్భం స తీర్థాయతస్కాశయాః.
తేవలం తస్యదో మాత్ర జయేనాసాద్యతే పదమ్.

4.28

అత్యుపాధ్యాయుడమందు భూతములు నివసించుచుండునట్లు
జాలవు. అట్లే మిత్రులుకూడా, అనుభవులుకూడా, అనుభవముకూడా
తీర్థక్షేత్రముల నివాసముకూడా ఉపశరణంబు జాలవు. వెలయును (అత్యు
యందు) తత్వముపైను మనస్సు కలవాడే పరమార్థ్య పరమందు
జీవించగలడు.

33 యూని దుఃఖాని యా త్యస్తా

దుస్సహా యే దురాధయః,

శాస్త్రచేతస్సు తత్పర్వం

తమా ఒత్కేష్యివ నశ్యతి.

4-29

మృగములు, అశ్వ, మనస్సుమొలైన చింతలు, ఏదేని కలలో
అని మనస్సులు మనస్సు ఉపశమించిన మహానియంతర పర్యవసాయము
లందు అంధకారమువలె వాళ వెలుగుదును.

34 దుష్పాపపరమింబాచ్యం మనో యస్య నిరాకులమ్,

మరణోత్పవయుద్ధేషు స శాస్త్ర ఇతి తత్ప్రతే. 4-33

ఎవని మనస్సు మరణమందును, ఉద్భవమందును, యస్తా
మందును, వ్యాకులమగుచున్నట్లై శాస్త్రనిరసనవలె వ్యవహరించునో
యందునో అప్రవాణు శాస్త్రవిదని చెప్పబడును.

35 తావ ద్విచారయీ శ్రావణో

యావ ద్విశ్రాంతి మాత్మని,

4-39

శ్రావణమైననాగా అత్యయందు విశ్రాంతిని పొందునంత
వరకును తత్త్వ విచారణవిలుపునుగో యుండునట్లును.

36 ద్రష్టు ర్వృక్కస్య సత్తా స్తరప్రప్త ఇత్యధిధీయతే. 4-47

దృశ్యముయొక్క స్థితియే ద్రవ్యమని భవమని చెప్పబడును.

57 ద్రష్టా దృశ్యపశా దృష్టో దృశ్యాభావే విముచ్యతే;
జగత్త్వమహ మిత్యాది సర్వాత్మా దృశ్య ముచ్యతే.
4.48

ద్రవ్య దృశ్యములను బట్టించుచున్నది. దృశ్యము
యొక్క అభావముచే ముక్తమగుచున్నది. జగత్త్వ, సేన, సీన్
ఇత్యాది భేదములతో నాపృ నృప్తియే దృశ్యమని చెప్పబడును.

58 మనసై వేస్త్రిజాలశ్రీ ర్జగత్ ప్రవేశనశ్చే,
యావ దేత త్పుంభవతి తావ ద్మోక్షే న విద్యతే. 4.49

మనస్సులేరనే ఈ ప్రపంచమును ఇంద్రజాలము విస్తరించి
యున్నది. ఎంతవఱకు ఈ మనశ్చేల్వక ఉండునో, ఇంతవఱకు
మోక్షము కలుగదు.

59 సంకల్పమనసీ ధిన్నే న కదాచన తేనధిక్,
సంకల్పజాతే గతితే వ్యయాప మవశిష్యతే. 4.53

సంకల్పము, మనస్సు - ఇవి చెప్పడును, ఏ కారణముచేతను
నూతన జీవితాభి. సంకల్పము లన్నియు తొలగినచో అత్యవ్యయా
వని శేషించును.

60 అహం త్వం జగదిత్యాదౌ ప్రపాదై దృశ్యసంప్రమే,
స్వాత్మాదృశీ తేవంతా దృశ్యేఽపి త్వా ముపాగతే. 4.54

నేను, నీవు, జగత్త్వము - మొదలగు దృశ్యవస్తువులను కనుగొను
దృశ్యమనియు అపస్త్రాగా అట్టి స్థితియే (శేషించు అవస్థాభి.)
ప్రపంచము.

61. చిత్రాకాళం చిదాకాళ మారాళం చ తృతీయకమ్,
ద్వాత్వాం తూర్వతరం వీధి చిదాకాళం మహామునే.
4-58

చిత్రాకాళము, చిదాకాళము, ఆకాళము - అర్థ మూలము
ఆకాళములు కలవు. అందు చిత్రాకాళ, ఆకాళములకంటె చిదాకా
ళము మహా మహత్వముగలది యగును.

62 తస్మిన్నిరస్త నిశ్చేష సంకల్ప స్థితి మేషిచేత్,
సర్వాత్మకం పదం కాస్తం తదా ప్రాప్నోతి
ష్యసంశయః 4-60

నకు స్త్ర సంకల్పములు నిరసించబడిన స్థితియందు ని చెవులకు
నిలకడ పొందుదునో, అప్పుడు సర్వాత్మకమైన శాంతపథమునకు
నిస్సందేహముగ పొందెదవు.

63 ఉచితాచార్య స్థానర్య వైరాగ్యరస గర్భితే,
అనందస్యస్థితి మ్మిషా సమాధి రభిధీయతే. 4-61

ఉచితాచార్యము, పొందుద్యము, వైరాగ్యము - విశోలూపిం
పరమానంద స్థితియే సమాధియని చెప్పబడును.

64 దృశ్యాసంభవతోదేవ రాగద్వేషాదితాపవే,
ఏ ర్మతోదీతా యోగినో సమాధి రభిధీయతే. 4-62

దృశ్యములేదు' అను భావతే రాగద్వేషములు వీరవలెను,
అప్పుడు గొప్పదియగు ఏ దృశ్యభావములు ఆస్మదీయనో, అందుకే
సమాధియని చెప్పబడును.

65 దృశ్యాసంభవతోరో హి జ్ఞానం జ్ఞేయం చిదాత్మకమ్,
తదేవ తేవలీభాసం తతో ఽస్యత్పరం మృషా. 4-68

'దృశ్యములేదు' అను బోధయే యథార్థమగు జ్ఞానము. అదియే (జానితే సంభవించునదియే) చిదాత్మకమైన జ్ఞేయము. అదియే వైచల్యస్థితి. జానితంఁ అవ్యక్తైవదంతయు విచ్ఛయే యగును.

66 చిత్త మేవ హి సంసారో రాగాదిశ్లేశదూషితమ్,
తదేవ తై ర్వినిర్ముక్తం తివాన్త ఇతి కథ్యతే. 4-69

రాగద్వేషాదులచే దూషితమైన చిత్తమే సంసారము. అ చిత్త మెప్పుడు రాగాదిగోచరహీన మగునో అప్పు యది సంసారస్మృత్తి (మోక్షము) అని చెప్పబడును.

67 మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః,
దేహవాసనయా ముక్తో దేహధర్మై ర్న తిష్యతే. 4-70

మనస్సుచే భావించబడినవాడై కప్పుడో దేహభావము నొందును. దేహభావన తొలగిపోవుచు ఇతఁ నతడు. దేహధర్మము లనే అంటుచుండును.

68 తద్రూప్యోనంద మవ్యయం నిర్గుణం సత్యచిద్దనమ్,
విదిత్వా స్వాత్మనో యానం న విశేతి కదాచన. 4-71

ద్యుంధ్యులహితమై, నిర్గుణమై, సత్యమై చిద్దనమై, రూప్యోనందమునగు తన అర్థరూపముగ నెరిగి, ఇతఁ మానవులం ఎన్నటి క్కని భయపడ నేరడు.

69 తస్మా స్మముక్షుణి రైవ మతి ర్థీవేళవాదయోః,

హార్యా కింతు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్

4-75

మమముఖాభయం శీతేశ్వరహృదయం బాహ్యం ప్రవేశింప నీయరాదు. నిశ్చలమైన బుద్ధితో బ్రహ్మతత్త్వమును విచారణ చేయవలయును.

70 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్,
స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరిః త్విధిః. 4-76

అన్యయవ్యతిరేకములద్వారా ఏదయ నడుస్తమును నిర్విశేష చిహ్నముగనే చూచునో, అతడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అతడే శివుడు, అతడే దివ్యపు, అతడే బ్రహ్మచేతనం.

71 దుర్లభో విషయశ్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్,
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః కరుణాం వినా. 4-77

సద్గురువులకు కరుణ లేనిచో విషయశ్యాగము దుర్లభము, తత్త్వదర్శనము దుర్లభము, సహజావస్థ (అత్మయందు స్థితి) దుర్లభము.

72 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్సల్ప మప్యస్తరం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం స్యా న్నాత్ర సంశయః
4-78

ఎప్పుడు మూషవులకు ఈ ప్రపంచమున ఒకింతైనను నీదమము లేదు. మహా (అత్మభిన్నమైనది ఉన్నదనుభావము కలుగునచో) అప్పుడత యి భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

73 సర్వగం సర్పిదానందం జ్ఞానచక్షి ర్పిరిక్షతే,

అజ్ఞానచక్షి శ్చేక్షేత భాస్వస్తం భావ మస్తవత్ .4.80

సర్వవ్యాపకమైన సర్పిదానందమును జ్ఞానశ్రేణులు చూచుచున్నవి. ప్రకాశించు సూర్యుని (గుడ్డివాడు చూడజాలనట్లు, అజ్ఞానశ్రేణులు చూడజాలదు.

74 ప్రజ్ఞానమేవ తద్రూప్యా సత్యప్రజ్ఞానలక్షణమ్,

ఏవం బ్రహ్మపరిజ్ఞానా దేవ మర్చ్యో ఒమృతో భవేత్.

4.81

(ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము. అది సత్యజ్ఞానాది లక్షణములు కలిగి, అట్టి బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానమువలననే మునుగాని అమృతమగుచున్నది. (అమరత్వమును, మోక్షమును పొందుచున్నది.)

75 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితో,

ఏకనిష్ఠత యాస్తస్థ సంవిన్యాత్ర పరో భవ 4.82

అనాత్మభావమును పరిత్యజించి, జగద్విషయమున నిర్వికారుడైన యొండుము. అంతర్ముఖుడనై అనాత్మనిష్ఠతో శేషము సంవిన్యాత్రమగుడనై (అత్మపరమడనై) యొండుము.

76 మనోవ్యాధే శ్చికిత్సార్హ ముపాయం కథయామి తే,

యద్యత్సాన్నిధిమతం సస్తు తత్త్యజ నోక్తి మశ్నుతే.

4.83

మనోవ్యాధియొక్క చికిత్సకొరకు నీకు ఉపాయము చెప్పుచున్నాను వినుము. ఏ యే వస్తువు నీకు ప్రియమైనదో ఆ యా వస్తువును త్యజించుచుపోయినచో మోక్షము లభించును.

77 న్నహిరుషైకసార్వేణ ప్రిష్టిపితౄణాగరూపిణా,
మహాప్రళయ మ్నాతేన వినా నాస్తి తుభాగతిః. 4.90

శేవలము తనయొక్క పునర్జన్మము చేతనే సార్వభౌమ
దగివడియు, అభీష్టపిత్తులకాగరూపమైనదియు నగు మహాప్రళయన
మాత్రము తప్ప మేరొక తుభాగతి లేదు.

78 అనంతల్యున శస్త్రేణ చిన్నం చిత్త మిదం యదా,
నర్వం నర్వగతం కాంతం బ్రహ్మ సంవద్యతే తదా.
4.91

అనంతల్యునకు శస్త్రముచే ఈ చిత్త ముప్పును భేదించినయె
లడినదో, అప్పుడు నర్వయౌవనై, నర్వవ్యాపకమై, కాంతమైనట్టి
బ్రహ్మము లభించును.

79 భవభావనయా ముక్తో యున్తః పరమయా తియా,
ధారయాత్మాన మవ్యగో గ్రస్త చిత్తం చిత్తః పదమ్.
4.92

(ప్రాపంచిక) భావన లేకయుండుము. విశాలమున అత్యుబుట్టి
కలిగియుండుము. మనస్సును నిగ్రహించుము. కాంతమైన
యుండుము. మనస్సు బ్రహ్మవేదములచేత స్థిరమై పరమాత్మపదము.

80 పరం హిరుషమాత్రిత్య సీత్యా చిత్త మచిత్తకామ్,
ధ్యానతో హృదయాకాశే చితి చిచ్ఛక్రధారయా.
4.93

గొప్ప పునర్జన్మము మాత్రమున, మనస్సును అనున
స్వరూపమే, హృదయాకాశమున అర్పితు ధ్యానించుచు క్షణమునకు
చక్రముచే మనస్సును భేదించియుండుము.

81 అయం సోఽహ మిదం తస్మే విశావన్తాత్రతకం మహా,
తదభావసమాత్రేణ దాతేజేవ విలాయతే. 4-95

‘నేను, నాది’ అను నిష్ఠి భావవయో మనస్సు. అష్టి భావ
నలు శేవంతినంకమాశ్రముచే కొనువలిచే వలె మువ్వస్సు ధేయింది
శేయలుజుగు.

82 కల్పాస్తవవనా వాస్తు యాస్తు నైకత్వమర్థవా,
వతస్తు ద్వాదశాదిత్యా నాస్తి నిర్వచనః ఖటిః. 4-97

ప్రళయకాలవాయుపులు నీచినను, కుముద్రము లన్నియు ఏక
మైవను, వల్ల వెందుగుచు సూర్యులు ఏకకాలమున తలించినను, వనస్
వాళమైన మహానీయునిన ఏ విధమైన వోదయలేదు.

83 అనంకల్పనమాత్మైకసాధ్యే సకలసిద్ధిదే,
అనంకల్పాతిసామాశ్యే విష్టాపష్టర్థ తత్పదః 4-98

సంకల్పరాహిత్యము చేతనే సాధ్యమైనదియు, కను క్షమాయ
సిద్ధింపజేయునదియు అగు సంకల్పరహితమైన మోక్షసామాఖ్య
మున ప్రతిష్ఠితుడనై యుండుము.

84 యత్తు చంచలతా హీనం తస్మినో ఽమృత ముచ్యతే,
తదేవ య తపశ్శాస్త్ర సిద్ధాంతే మోక్ష ఉచ్యతే. 4.101

చంచలత్వములేని మనస్సు అమృతమని చెప్పబడును,
అదియే తపస్సు. అదియే శాస్త్రసిద్ధాంతమున మోక్షమని చెప్పబ
డుచును.

85 అంతః హిరుష మాశ్రిత్య చిత్త మాక్రమ్య చేతసా,
విశోకం వద మాలుంబ్య నిరాకంఠః స్థిరో భవ 4.104

పునుష్కమయత్తు ము న్నాశయించి పరిశుద్ధముల చి త్తముచే
మరిగని క్షమును జయించి శోకహింసలను వదలి పవలించి భయ
కహించుచు, స్థిరుడవు కమ్ము !

86 మనవైవ మనశ్చిత్వా పాశం వరమబద్ధనమ్,

భవా దుత్తారయాత్తానం నానా వన్యేన తార్యతే.

4-107

వివేకముతోఁ గూడిన మహమ్మచే మహాబంధరూపమును
మహాపాశమును ఛేదించి సంసారగమ్యమునుండి నిష్క్రమింప
మనము. కమ్ముతానే ఉద్ధరించుకొనవలెను. అన్యులు కాదు.

87 యా యోదేహి మనో నామ్ని వాసనా వాసితాంశరా,

తాం తాం పరిహరే త్ప్రాణై స్తతో ఽవిద్యాక్షయో

భవేత్. 4-108

లోక ఇచ్ఛాదిరూపమున నే యే వాగవ ఉదయించునో,
నాని నాని ప్రాణైదగువాని తొలగించుకొనవలెను. వానిచే
అనివృత్తి పరిచును.

88 నోనైకవాసనాం త్యక్తై వ్వి త్యజ త్వం భేదవాసనామ్,

భావాభావో తత స్త్యక్తై వ్వి నిర్వికల్ప స్సుఖభవ. 4-109

భోగవాగవను వదలి, భేదవాసనను పరిత్యజించి, ఏమ్యట
భావాభావములను వదలినైచి, ఏ సంకల్పమున్ను లేక సుఖముగ
నుండును.

89 అనాస్తేవ హి నిర్వాణం దుఃఖ మాస్థా పరిగ్రహః.

4-111

దృశ్యమందగు విశ్వాసము, అనన్తజీవనములయే మోక్షము.
దృశ్యమందగు విశ్వాసము, అనన్త కలిగియుండుటయే మోక్షము.

90 ఇచ్ఛామాత్ర మవిద్యేయం

తస్మాలో మోక్ష ఉచ్యతే,

స చాసంకల్పమాత్రేణ

సిద్ధో భవతి వై మునే.

4-116

ఇచ్ఛామాత్రమే అవిద్య. అది తొలగింపబడే మోక్షమని చెప్పబడును. అట్టి ఫిరి సంకల్పరాహిత్యముచే సిద్ధించుచున్నది.

91 చైత్యానుపాతరహితం సామానేయం చ సర్వగమ్,

యద్విత్తత్త్వ మనాభేద్యం న ఆత్మా పరమేశ్వరః,

4-118

విద్యములకు వెంటించనిదియు (దృశ్యసంబంధము లేనిదియు), సామాన్యరూపమున సర్వవ్యాపకమును, అర్థశూన్యమును ను నైత్యము కలదో అదియే ఆత్మ. పరమేశ్వరుడు.

92 సర్వం చ అల్పిదం బ్రహ్మ నిత్యచిద్దనదుతతమ్,

తల్పనా ఽన్యో మనో నాద్యాని విద్యతే స హి కాచన,

4-119

ఈ సమస్తము నిత్యమై, చిద్దనమై, అనంతమైబట్టి బ్రహ్మమే అయియున్నది. మున్నగు సుగుణ మతియొక కల్పన ఏదియును లేదు.

93 గౌహం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

పుష్కరా దృశ్యతే మహః,

వర్జ్యం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

త్పుష్పదా మ్మచ్చతే మహా.

4.124

'నేను బ్రహ్మమును కాను' అను వృత్తాంతం సంకల్పముచే మహస్య బంధించి ౧౪ చున్నది. సమస్తము బ్రహ్మమే అనిను వృత్తాంతం సంకల్పముచే మహస్య విముక్త మగుచున్నది.

94 వ్యభిచారం దుఃఖవిద్యో లహం

హస్తపాదాదిమా సహమ్,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ విద్యతే.

4.125

నేను కృతించువాడను, నుభవింపజేయువాడను చేతులు, కాళ్ళు మొదలైతని కలవాడను — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచే చక్రం - బంధించును. దుష్టాదులు.

95 నాహం దుఃఖి న మే దేహో

బంధః కోఽప్యైత్సాన్ని స్థితః,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ ముచ్యతే.

4.126

'నేను దుఃఖి కాను, నాకు దేహము లేదు, అన్నియులకు బంధ మెవడు — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచేత చక్రం ముక్తమగుచున్నాడు.

96 నాహం మాంసం న చాస్థిని

దేహో దస్యః పరోఽస్మ్యహమ్,

ఇతి నిర్భీతవా సప్తః శిదావిద్యో విముచ్యతే. 4.127

నేను ముందును కాదు, ఎందుకంటేనుకాను, నేనును
 కేలా నవాడను, నేను పరతత్వమును - అని అంతరంగమున
 యందుకొనువాడు అనిచాన్చితిమి. విముక్తిని పొందును

97 కల్పితే య మవిద్యేయ

మనాత్మ న్యాత్మభావనాత్,

పరం పొరుష సూక్తిత్య

యత్నాత్పరమయా తియూ,

భోగేచ్ఛా దూరత స్తక్తిర్తాప

నిర్వికల్ప స్సుఖీ భవ,

4-1

అనాత్మయందు అత్మభావన చేయుచే ఈ అవిద్య కల్పి-
 తదివి. కొన్ని పురుషులయొక్కము నాశ్రయించి ఉత్తముట్టి
 గూడి, భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలి నిర్వికల్పయ్యడనై సుఖవం-
 తగుము.

98 మమ పుత్రో మమ భవ

మహం సోఽయ మిదం మమ,

ఇతీయ మింద్రజాలేన వాసనైవ విపల్లతి. 4-1

నా పుత్రులు, నా భవము, నేను, అతడు, ఇదివాది-
 ప్రకారమైన ఇంద్రజాలమువలె వాసనయే విబృంభించుచున్నది.

99 మా భవాత్తో భవ జ్ఞ స్త్వం జహి సంసారభావనాః!

అనాత్మ న్యాత్మభావేన తిమజ్ఞ భవ రోదిషి. 4-1:

నేవు అజ్ఞుడవు కావము. విజ్ఞుడవు కమ్ము. సంసారభ-
 వను విడిచివేయు. అనాత్మయందు అత్మభావము గలిగి అజ్ఞుడ
 వల విడుదలయ్యెదవు ?

100 క న వాయం జతో మూరో

దేహో మాంసమయో ఒశుచిః,

యవర్థం సుఖదుఃఖాభ్యా

మవశః పరిభూయసే.

4-131

చేదనేత సేత్ర ఆతశుచ్యై మఖదుఃఖములచే పరాధునిము
వొందుచున్నావో అట్టి జన్మమై, మూలగర్భై, మాంసమయమై అశుచి
మైపట్టి ఈ దేహము నీకెల్ల వాఱునొందినది!

101 అహో ను చిత్రం యత్పత్యం

బ్రహ్మ త ద్విప్రస్థురం నృణామ్,

తిష్ఠత నైవ కాశ్యపు మాస్త్రు రాగానురజ్జనా. 4-132

అహో! ఎంత అశ్పర్యము! ఏ బ్రహ్మము శక్యమైయున్నదో
చానినే జనులు మఱచిపోయిరి. జగత్కార్యములలో నుండు నీకు
రాగభావము లేకుండుగాక!

102 అహో ను చిత్రం పద్మోద్భై

రృద్ధా నైస్తుభి రద్రయః,

అవివృమానా యా ఒవిద్యా

తయా విశ్వం నిరీకృతమ్,

ఇదం తద్వజ్రణాం యూతం

తృణమాశ్రం జగత్త్రయమ్-ఇత్యుపనిషత్. 4-133

అహో! అశ్పర్యము! తామరతూగు చారముచే పర్వతములు
జంభింపఁబడినవి. వాస్తవముగలేని అవిద్యచే ప్రపంచము ఛిన్న
భిన్నమై పోయినది. తృణమాశ్రమైన ఈ ముల్లోకములు చానలన
వజ్రముతో నహాపనిషత్తోయినవి (స్థిరముగా తోచుదున్నవి).

- 103 యత్స్వ రూపపరిభ్రంశ శ్చేత్త్యాధే చితి ముద్ధనమ్,
ఏకస్మి దపరో మోచతో న భూతో న భవిష్యతి, 5.4

సృశ్యవిషయములందున వృత్త్యు నిమగ్నమగుట యేదిశ్చిత్తలలో
అదియే స్వరూపభ్రంశ మనఁబడును. దీక్షితంబు చేతైన మోచాము
ఇంతవఱకు లేదు. ఇదేమోచఁడు నుండునోడు.

- 104 సంశాస్త్రసర్వసంకల్పా యా శిలాప దవస్థితిః,
జ్ఞాగ్నిన్ద్రిద్రావినిర్ముక్తా సా ప్త్యరూపస్థితిః పరా, 5.5

నిమిత్త మంకల్పములు పరిందినదియను, శిలపై నిశ్చలమైన
దియు జ్ఞాగ్ని, ద్రిద్రావినియనగు స్థితియే స్వరూపస్థితి యనఁ
బడును. అది పర్యోక్త్యుద్దమైన స్థితి.

- 105 అహంతాంశే క్షతే శాస్త్రే భేదవిష్యస్త చిత్తతా,
అజదా యా ప్రవచతి తత్స్వరూప మితిరిభమ్, 5.6

అహంకృత్తి తొలఁగఁగా, దైవతిమయ శివశబ్దంబు భేదభావము
చిత్తమందు రహితము కాఁగా అమమకాని ఏ స్థితికలలో అదియే స్వ
స్వరూపమని చెప్పఁబడును.

- 106 జ్ఞానభూమిః కులేద్వాభ్యా వభుమా సముదాహృతా,
విచారణా ద్విశీయాయ తృతీయా తమమానసి, 5.24

- 107 సత్త్వాపత్తి శ్చతుర్థీ సోక్తతతో ఒసంసక్తి నామికా,
పదార్థభావనా పక్షి సత్త్వమీ తుర్యగా వ్యుత్తా, 5.25

సత్త్వాపహృతికలలో మొదటిది భులేచ్ఛయని చెప్పఁబడి
నది. సెంపటి విచారణ, మూలపటి తురమానసి, న్యాయది సత్త్వా
పత్తి, చిదపటి అసంసక్తి, అజపటి పదార్థభావన, ఏవది తుర్యగ.

108 ఆపా మస్తః స్థితా ముక్తి

ర్యస్థాం భూయో న శోచతి,

ఏతాసాం భూమికానాం త్వ

మిదం నిర్వచనం శృణు.

5-26

ఈ భూమికలలో (వానిని అవసరిచేసినావి) ముక్తికలను, ఆ మోక్షస్థితియందు వ్యక్తి మఱువ శోకమును లొందఁడు. ఈ భూమికలయొక్క నిర్వచనమును నీ వివ్రుదు వినుము.

109 స్థితః కిం సూత్ర ఏవాస్మి

ప్రేక్ష్యే ఒహం శాస్త్రపజ్జనైః,

తైరాగ్యపూర్వమిచ్ఛేతి

శుభేచ్ఛేత్సుచ్యతే మదైః,

5-27

అయ్యా! నేనెంతవఱకు నీల మూఁగుననై పడియుంటిని? ఇంతైనను శాస్త్రపజ్జన సంగత్యాదులను గావించి యభ్యుత్థుని మును బర్హించెదను '—అనునట్టి తైరాగ్యపూర్వకమైన శుభేచ్ఛయని విజ్ఞులు పలుకుదురు.

110 శాస్త్ర పజ్జన సంగత్య తైరాగ్యాభ్యాస పూర్వకమ్,

నిదాదాత ప్రవృత్తి ర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా,

5-28

శాస్త్రపజ్జనసంగత్యముచేతను, తైరాగ్యాభ్యాసముచేతను, కలుగు నిదాదాతప్రవృత్తి విచారణ యవసరము.

111 విచారణా శుభేచ్ఛాభ్యా మిద్రియాధేషు రరతా,

యత సా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసిక్-29

శుభ్రవృక్షేతను, విచారణలచేతను, ఇంద్రియార్థములగు విషయములందు అపత్తి నీ అంచించివోల్పితి 'తనుమానసి' యని చెప్పఁబడును.

**112 భూమికా త్రితయాభ్యాసా చ్చిత్తే తు విరతేర్యకాత్
సత్త్వాత్కని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తి రుదాహృతా. ౧-30**

ఈ మూడవ భూమికలయొక్క అభ్యాసముచే చిత్తమందు శబ్దాది వైరాగ్య మేర్పడి, చిత్తము శుద్ధన స్థితిని బడసి స్వాత్మయందు నిలకడలొందుట సత్త్వాపత్తి యనబడును.

113 దశా చతుష్టయాభ్యాసా దనంసర్గళణ తు యా.

దూడవత్త్వ పమత్కారా బ్రోతా అనంసర్గనామికా.

౧-31

నాలుగు భూమికల అభ్యాసముచే సత్త్వారోఢ స్థితిని బొంది విషయవాగ్దహితమగు అనంగస్థితియందుండుట అనంగస్థితియనబడును.

114 భూమికా పంచకాభ్యాసా

త్వాన్విత్తారామవయా దృఢమ్,

అభ్యంతరాకాశాం బాహ్యనాం

పదార్థానా మభావనాత్.

౧-32

115 పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నే నావదోధనమ్,

పదార్థభావనా నామ పప్లి భవతి భూమికా. ౧-33

ఈ ఐదవభూమికలయొక్క అభ్యాసముచే బాహ్యభ్యంతర పదార్థభావనాలహితమై స్వాత్మయందు స్పృశముగ స్థితినిబడయును

వరులచే చాల ప్రయత్నపూర్వకముగ పుననిర్ణానము నొందిండు
చని స్థితి 'వహ్యాభావన' యనఁబడును.

116 భూమిషక్తుచిరాభ్యాసా ద్ద్వేదస్యనువలంభనాత్,
యత్స్వభానైక నిష్కత్వం సా శ్లేయా తుర్యగా గతిః.

5.34

అమలభూమికల చిరకాలాభ్యాసవశమున శబ్దభావన తొలగి
గంగా స్వభావముగ వీర్పగాడి అత్యయంబలి నిష్క తుర్యగయని
చెప్పఁబడును.

117 శీవస్మృతా స మజ్జన్తి నుభయఃఖరపస్థితే,
ప్రత్యతేనాథ తారేణి కించిత్కుర్వన్తి వా సవా.

5.37

శీవస్మృత్యులు సుఖదుఃఖమలంబు మునుంగను. వారు సంక్ర
మించు కార్యములను ఒకింతచేయుదును, లేక, చేయకయునుదును.

118 అజాగ్రత్స్వప్ననిద్రపశ్య యతే మానం సనాతనమ్,
అచేతనం చా జడం చ తస్మయో భవ సర్వదా. 50

జాగ్రత్, స్వప్న ముఖప్రదశలులేని సీమిక్కు సనాతనమై
పట్టియు, అచేతనములు కాపట్టియు, ఏ ఆత్మస్వరూపము కలదో
దానియందు సదా తస్మయోభవై యుండుము.

119 జడతాం వర్జయిత్వైకం
శివాయాం హృదయం హి తత్,
అమనస్క స్వరూపం య
త్తస్మయో భవ సర్వదా.

5.51

120 చిత్తం దూరే పరిత్యజ్య

యోఽసి సోఽసి స్థితో భవ.

౪.౪౨

జడమగు స్థితిగొకటిని వీడిన శిరాచ్ఛూదయమే అది (స్వీకార ఆత్మస్థితి). అట్టి అమమస్క ఆత్మస్వరూపమందు సదా తత్త్వయః వస్తై యుండుము. చిత్తమును దూరమొగ పరిత్యజించి ఏది నీవై యున్నావో అట్టి ఆత్మస్వరూపమందు స్థిరువస్తై యుండుము.

121 సంకల్ప సంక్షయపశా ధృతితే తు చిత్తే

సంసార మోహమిహితా గలితా భవంతి.

స్వచ్ఛం విభాతి శరదీప ఖమాగతాయాం

చిద్యాత్ర మేక మజ మాద్య మివంత మస్తః. ౪-౪౩

సంకల్పములు పరిణమితులైన చిత్తిము ఉపశమించును. అత్తడి శరత్కాలము రాగా ఆశాశను తన సహజ నిర్మలత్వముతో అవిచ్ఛిన్నమవట్లు ఏకమై, జన్మరహితమై, అద్యమై, అపంతమైనట్టి చిద్యాత్రాత్మ తడలో అమగూత మగును.

122 సాక్షీభూతే సమే స్వచ్ఛే నిర్వికల్పే చిదాత్మని.

నిరిచ్చం ప్రతిబింబన్తి జగన్తి ముకుతే యథా. ౪-౪౪

సాక్షి. గోలమై, సమమై, స్వచ్ఛమై, నిర్వికల్పమై, అచిదాత్మయందు, ఇచ్చ బేగనీ అద్వయమందు విస్తృతమై - జగత్తులు ప్రతిబింబించుచున్నవి.

123 ఏకం బ్రహ్మ చిదాకాశం సర్వాత్మక మఖండితమ్,

ఇతి భావయ యత్నేన చేత శ్చాంపల్య కాంతయే.

౪-౪౫

ఏకమై, చిదాకాశమై, వర్షాత్మకమై, అఖండమైవర్ణి బ్రహ్మ
మనుచు ద్విచాంచల్యము కలుండుట కొలతై - ప్రయత్నపూర్వక
ముగ భావింపుము.

124 జ్ఞాతం జ్ఞాతవ్య మధునా దృషం ద్రష్టవ్య మద్భుతమ్
విశ్రాంతోఽస్మి చిరం క్రాంత భిన్నాత్ర న్నాస్తి కించన
5-58

ఇతఁడు నేను తెలిసికొనఁదగిన వానిని తెలిసికొంటిని.
చుండునది అద్భుతమైనదానిని (అత్యుచిత) చూచితిని. చిదకాలము
(మహాకాలమున) క్రమించి ఇతఁడు విశ్రాంతి నొందితిని. దివ్యాత్మము
(అత్య) కంటె వేరైంది ఏదియును ఇతఁడు లేడు.

125 త ఏవ భూమతాం ప్రాప్తా స్సంకానాశేషరీప్యషాః,
మహాధియ క్వాన్తధియో యే యతా విమనన్త తామ్.
5-60

వరుణ భూమములు పరింధివహులు, గొప్పబుద్ధిమంతులును,
కాంతరిత్రులను, అమనస్కర్మిని పొందినవారును మహాసీయలే
భూమత్వమును (బ్రహ్మాత్వమును) పొందినవా రగుచున్నారు.

126 దృశ్యం సంత్యజతో హేయ
ముపాదేయ ముపేయషః,
5-62

127 ప్రప్తారం వశ్యతో నిత్య మద్రష్టార మవశ్యతః,
విజ్ఞాతవ్యే పరే తత్త్వే జాగరూకస్య తీవరతః. 5-63
సుప్తస్య ఘననమ్మోహమయే సంసారపర్త్వని,

128 అత్యస్తవత్వ వైరాగ్యా దరసేషు రసేష్యపి, 5-64
సంసారవాసనా జాలే అగజాల ఇవాదునా.

129 తోటితే హృదయగ్రహృతా శ్లేషే వైరాగ్యరంహసా.

5-65

130 కాతకం ఫలమాసాద్య యథా వారి ప్రసీదతి,

తథా విజ్ఞానవశతః స్వభావః సర్వవసీవతి. 5-66

హేయమును దృశ్యమును వివేచనమును, గ్రహించుటక
అత్యవస్థులను గ్రహించువాడగును, తృప్త స్వరూపమును గాంచు
వాడగును, తృప్త-కానీదానిని (జడమును) చూచువాడగును, ఎఱుగ
గలదును, పరతత్త్వమును జాగ్రత్తమునై జీవించువాడగును, భుజ
మొనాదులుమీగు పరిపూర్ణమును నిర్దితమునై మర్యాదమును, రస
అతపహృదయములన్నిటియందు అత్యంత పరిష్కృతై రాగ్యము కం
బాళును, పక్షికి వలవలె దిస్సుట్టి ఈ సుపారకావల యనకి పండు
నై రాగ్యముగములే కలెందేసేవవాడను, హృదయగ్రంథి పిర్చి
స్పృహించువాడగు, చిల్లగింబలే అలము, కర్మములన్నియు విజ్ఞానవశ
మున అవిద్య తొలగివదలును, మహానీయులను స్వస్థులచేమ-
(అపవిత్రతము, అత్యంతి) ప్రవర్షింతును, (అర్హులైనాకా-
రము కలుగును).

131 అయత్నోపపత్తే షష్ఠీ దృగ్గ్రాసేషు యథా మహా,

సీరాగమేవ పతతి తదప్య త్కార్యేషు ధీరధీః. 5-70

శ్రేయానిర్దియములకు అప్రయత్నింతుగనే గోచరించు వివ
యములందు ముహుర్ముహుర్ రాగనిహితముగనే వ్యాపించునో, అట్లే
ధీమదు బుద్ధి కర్తవ్యకార్యములందు రాగనిహితముగనే ప్రవర్తన
గలిగియుండును.

132 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దృష్టై ర్దస్తా స్విచూర్ష్య చ,

అంగావంగై రి వాక్రమ్య అయే దాదౌ స్వకం మహా.

5-75

183 మనసే విజయా న్నాన్యా గతి రస్తి భవార్థవే. 5.76

చేతితో చేతిని గట్టిగా నలిపి, దంతములతో దంతములను గట్టిగా కొరికి అంగములను అంగములతో చలచి (ఏదియో విభముగ పట్టుకలప్) తన మనస్సును జయించవలెను. సంపాద సముద్రమును చాటుటకు మనస్సును జయించుటకంటె చేతిని మాన్యము చేయవలెను.

184 తావన్నిశిత వేతాలా పల్లన్తి హృది వాసనాః,

ఏవతత్త్వ పృథాభ్యాసా ద్యావన్న విజితం మనః.

5.79

ఏవతత్త్వము (బ్రహ్మము) లెఱుక్కఁ దృఢాభ్యాసము ద్వారా మనస్సు జయించబడవలెనని రాత్రియందు వేతాళములవలె హృదయమందు వాసనలు మెలగుచుండును.

185 ఏవం మనో మణిం బ్రహ్మన్ బహుపంకరళంశితమ్.

వివేచారిహ సిద్ధ్యై ప్రజ్ఞా త్తోరవాన్ భవ. 5.83

బ్రహ్మగిర్ణా! బహుకోపములు, పాపములు అను బురవచే కళంశితమైన ఈ మనస్సును మణిని మోక్షసిద్ధికొఱుకై వివేకమును సిటికో కడిగి ప్రకాశము (లేక చక్కనిచూపు, ఉత్తమబుద్ధి) కల వాడైతొ కమ్ము!

186 వివేకం పరమాత్రిత్య బుద్ధ్యా ఏత్య మవేక్ష్య చ,

బంధియారీ పలం చిత్వా తీర్థో భవ భవార్థవాత్.

5.84

గొప్ప వివేకము వ్యాకలులది బుద్ధితో పత్త్యమును గొంది, బంధియములను తీర్చెత్తులను తప్పగా చేంది సంపాదసముద్రమును బాటివేయుము.

137 అస్థామాత్ర మనంతానాం

దుఃఖానా మాకరం విదుః,

అనాస్థామాత్ర మభితః

సుఖానా మాలయం విదుః,

5-85

అశక్తుఃకృత్ అవంతమఖములకు స్థానమని తెల్లలు శను
గొని. అశలేతులగుటయే వస్తువు మఖములకు స్థానమని బుధులు
శనుకొనిరి.

138 వాసనాతంతుబద్ధో ఓయం లోకో విపరివర్తతే,

సా ప్రసిద్ధాతిదుఃఖాయ సుఖా యోచ్చేద మాగతా.

5-86

వాసనలను త్రాళ్ళచే కట్టబడి ఈ లోకము (జన్మము) బడ
నుకలశక్రమువ వర్తిల్లగల ముచున్నది. తాత్రన ఈ అశ్శ శింకిశివో
మహాముఖమువనను, భేదింపబడినచో మహాముఖమువనను కాని
మగుచున్నది.

139 ధీరో ఓవ్యతిరహృద్ధోఽపి కులతోఽపి మహానపి,

తృప్తయో బధ్యతే శస్త్రః సింహః శృణ్వయో యథా.

5-87

ధీమన్తై నను, బహుజ్ఞాన్తై నను, కులీమన్తై నను, మహాన్తృకం
వాన్తై నను, సింహము నంశేకృతే బంధింపబడుచున్న మహానానా
శృంగ (అశ్శ)చే బంధింపబడ చున్నాడు.

140 వరమం పౌరుషం యత్న

మార్తాయాదాయ సూద్యమమ్.

యథాశాస్త్ర మమద్యైగ
మాచరన్తో న సిద్ధిభాత్.

5-88

గొప్ప భువన్నయితేమును గావించి యర్హతయైన
శాస్త్రానుసారము స్థిరదిత్తముతో పశ్చిమ మొనవచ్చుచో ఎవఁడు
(మోక్ష) సిద్ధిని లొంగును?

141 అహం సర్వ మిదం విశ్వం

పరమాత్మాహ మమృతః,

నాస్యదస్తీతి సంవిద్యా

పరమా సా హ్యహం కృతిః.

5-89

నేను, ఈ నమస్త్రవంశము అచ్యుతమగు పరమాత్మయే.
వైశ్వరూప్యమగు వాకంట అవ్యయమిది ఏదియను లేదు—అను
నట్టి అహంకారము వర్జ్యమైవైవైవై.

142 సర్వస్మా ద్వ్యతిరిక్తో హం

వాతాగ్రాదత్యహం తనుః,

ఇతి యా సంవిదో బ్రహ్మ

వ్వితి యాహం కృతిః శుభా.

5-90

నేను ఈ నమస్త్రవర్తకంమొన వేతైవవాచను, నేను శ్రీహ
గ్రమునకును నుండి మోక్షమైనవాచను—ఈ ప్రకారమును
భావముతోఁ గూడినది తెలప అహంకారము, ఇదియు శుభ్రవద
నైనదే.

143 మోక్ష మైషా న బంధాయ తీవమృత్యవ్య విద్యతే.

5-91

ఈ సం. అహంకారములును మోక్షమును కలుగఁజేయున
ఇది చేసన్పుట్టల మంగము.

144 పాదపాదాదిమాత్రోఽయ మహ మిత్యేష నిశ్చయ
అహంకార స్మృతియోఽసౌ లోకిక స్తుచ్చ ఏవ సః
5-9.

నేను మా ప్రపంచములలోఁగూడిన శరీరమునే అనితి నిశ్చయ
ముతోఁగూడిన అహంకారము మూఁడవది. ఇది లోకమైనది
తుచ్ఛమైనది యగును.

147 వర్జ్య ఏవ దురాత్మాసౌ కంద స్సంసార దుస్తరౌః,
అనేనాభిహతో జన్తు రభోభః పరిధావతి. 5-10.

ఈ మూఁడవ అహంకారము సంసారమను విషవృక్షమును
మూలకంద మగును. దుష్టమైన ఈ అహంకారము 'త్యాజ్యమై'
దీయే యగును. ఈ లోకికాహంకారమునే అభిహతుఁడైన శరీరము
అభోగతిని పొందుచున్నాఁడు.

148 ప్రథమో ద్వాపహంకారా సంగీకృత్య త్వలోకికౌ,
తృతీయాహంకృతి స్త్రాజ్ఞ్యా లోకికీ దుఃఖదాయినీ.
5-11

అలోకికములైన మొదటి రెండు అహంకారములను అంగీ-
కరించి మూఁడవదియైన తుచ్ఛలోకికాహంకారమును వివక్షావహనమున

147 అథ తే అపి సంత్యజ్య సర్వాహంకృతిపరితః,
స తిష్ఠతి కథామ్యుచ్చైః పర మేవాధిరోహతి. 5-12

తదనంతరము మొదటి రెండు అహంకారములనుకూడ వదలి
ఏ అహంకారమున్ను లేక, విజ్ఞాన పర్యోక్తియైన మోక్షవదును
అభోహించుచున్నాఁడు.

148 భోగేచ్ఛామాత్రో విప్ర స్తత్త్వాగో మోక్ష ఉచ్యతే,
మనస్రో ఒభ్యుదయో నాలో మహానాలో

మహాదయః, 5-97

భోగేచ్ఛయే బంధము. కానిది వదలుటయే మోక్షము—
అని చెప్పరాదును. మనస్సు (సంకల్ప వికల్పములు) వృద్ధిచేయు
టయే మహా. మహానాళమే గొప్పలాళము.

149 యథా సౌఖ్య్యే చ్చిదాదాస్య అకాలో నోపలక్ష్యతే,
తథా నీరంక శ్చిద్యాప స్పర్శ్యగోఒపి స లక్ష్యచేత్.

అకాళము మాన్యునైవదడుటచే అగమనశ్శక్తి, అఖంజమును
నైతశ్శక్త్యైర్న సర్వవ్యాపకమైయున్నను అగమనశ్శక్తి.

150 అదౌ శమవస్థప్రాప్తౌ ర్దుష్టై శ్చిష్యం విరోధయేత్,
పశ్యాత్సర్వ మిదం బ్రహ్మ సుధృష్టి స్తస్మి మితిరోదయేత్

5.104

‘మొదట శమవస్థాది గూఢములచే గురువు శిష్యుని మనోభ్రం
సగా చేయుటెదు. అందుచే ‘ఈ సమస్తము బ్రహ్మమనియు, సర్వ
వశమనైన ‘వనియు శోధింపవలెను.

151 జ్ఞానవృత్తౌ ప్రసన్నాయాం ప్రతిరోధవికరోదయే,
యథావ జ్ఞాపిష్యసి స్వస్థిౌ మిద్యాగ్రన్తప్తే బలాబలమ్.

జ్ఞానవృత్తి కలుగఁగా, జ్ఞానోదయము కాగా వ్యభిచిత్ర నా
వాగ్వ్యర్థై (జోధ) మొక్క బలాబలములను నీవు తెలిసికొనుగలవు.

152 సర్వం బ్రహ్మైతి యస్మాన్,
ద్వాపనా సా హి ముర్తిదా,

భేదవృష్టి రవిద్యేయం పర్వదా తాం విపరయేత్.

మునే నాసాద్యతే తద్ధి పద ముక్షయం ముచ్యతే 5-113

'అంతయు బ్రహ్మమే' అనుభావన ఎవని హృదయమున కలుగునో, అది యతనికి మోక్షము నొనరును. భేదవృష్టియే అవిద్య. దానిని పర్వదా వివర్జితము చేతు. అట్టి అవిద్యచే ఏది పొందుటవలెనో, విద్యచేతనే పొందుటవలెనో, అది అత్యయమును పద ముని చెప్పబడును.

153 కురో జాతేయ మితి తే ద్విజ మోస్తు విచారణా,

ఇమాం కథ మహం హస్మి త్యేషా తేఽస్తు విచారణా,

5-114

ద్విజాణా! ఈ అవిద్య (మాయ) ఎట్లు కలిగినది? అను విచారణ నీకు వలదు. దీనిని నేను పరిపూరించుచును! అను విచారణ మాత్రము కలిగియుండుము.

154 అస్తం గతాయాం శీతాయా

మస్యాం జ్ఞాన్యసి తత్పదమ్,

యత విషా యథా వైషా

యథా నాస్తి త్యఖండితమ్.

5-115

ఈ అవిద్య పరిపరిచినచో నీవు బ్రహ్మపదము నలుగులవలె అర్థమిది అవిద్య చేసినవలన కలిగినది, ఎట్లు కలిగినది, ఎట్లు పరిపరిచినది—అంతయు పరమార్థముగ తెలిసిపోవును.

155 తదస్యా రోగకాలాయా యత్నం కురు చిరిత్సనే,

యత్తైషా జన్మదుఃఖేషు ప భూయ స్త్వాం నియోక్యతి

5-116

కోగమామమగు ఈ అవిద్య నశించుటకై చికిత్సచేయుము.
అవిద్యను నశించజేసినచో అది విద్య నుజుల బసవమరణ ముఖము
లంచు పవనమును.

156 స్వపంకల్పిత తన్మాత్రాకా లాభ్యస్తరపర్తి చ,
పరాం వివశతా మేతి శృంఖలాబద్ధ సింహవత్.౮-129

తాను సంకల్పించుకొనిన విషయము లగును వలలోపక్షి .
సంతోష్యతో కట్టబడిన సింహమువలె. శత్రుడు మిక్కిలి పరాభవము
పోవుచున్నాడు.

157 చిన్తానలకిదాదగ్ధం కోపాజగరచర్మితమ్,
కామాద్ధి కల్లోంరతం విస్మయ తాత్మపితామహమ్,
సముద్ధర మనో బ్రహ్మ న్మాతంగ మివ కర్తమాత్.

5-134

మహాశయా ! చింతయగును అస్మిశిఖలచే దగ్ధమైనదియు,
కోపమను కొంపచిలుచుచే కలకంఠునినదియు, కామమను కల్లోల
సముద్రమున ఉక్కిరివీక్కిరి యిగురుచున్నదియు, తనరెండుక్క- కాలరా
కాలరామగు అత్యను నుజులినదియునగు మహమ్మను - లంకచనుంతి
వీనులగును లేవలయునట్లు సముద్ధరింపుము.

158 భుక్త్వా జన్మ సహస్రాణి భూయ స్పంసారపంకతే,
పకర్తి రేచి దులుగా స్పంప్రాప్యాపి వివేకితామ్.

6-148

కొంపలు అల్లులు లేలకొలది బసవల సమభిమించియు, వివే
చుకాకత్తి కలిగియున్నప్పుడిది, 208 సంసారసంకటమున పగు
చున్నాను.

159 స జాయతే స మ్రియతే క్వచి త్కించి త్కదాచన,
పరమాత్మేన విశ్రేష్ఠి మిథ్యా సర్వం తు దృశ్యతే.

5.165

ద్విశేషా! పరమాత్మముగ చూచిన ఏదీయం ఎవరూ
పుట్టించలేదు. మరణించుట లేదు. సమస్తము వివిధ్యగతే కన్పట్టు
చున్నది.

160 కోశ మాశాశుఃసంగానాం సంసారాదంబరం త్యజ,
అసదేత దితి జ్ఞాత్వా మాతృభావం నివేశయ 5.166

అశుభం సర్పములకు కోశమైన ఈ సంసారాదంబరమును
వీడుము. ఇదియింకయు అసత్త్వం (వివిధ్యయన) తెలిసికొని మాతృ
భావమును తెందుము (దృశ్యభావనను వదిలి దృశ్యాత్మకముగా
నుండుము)

161 గంధర్వవగరస్యాశ్లేభూషితే ఓభూషితే తథా,
అనిద్యాంతే సుఖాదౌ వా కః క్రమః సుఖదుఃఖయోః

5.167

గంధర్వవగరమంటలి పదార్థములు భూషితమైనవను, కాన
న్నను, ఏమి ప్రయోజనము? అని కల్పితములే గుఱుచున్నవి.
అట్లే అనిద్యాంతమైన ఈ పుత్రకామల విషయమున్ను అంతియే.
కావున ఇక సుఖదుఃఖముల క్రమం తెలుస!

162 ధనదారేషు పృథ్వేషు దుఃఖం యుక్తం స తుష్టకా,
పృథ్వాయాం మోహమాయాయాం క స్సమాశ్వాసవా

నిహ 5.168

భవదాహమం వృద్ధి అయినచో మూలములు యోగము
కాదు, సంస్కృతమందు కారు. మోషామూలములలో గల
ప్రచయముల వివరణి కాంగీకరింపదు.

163 మైరేప జాయతే రాగో మూర్తస్యాధికరాం గతైః,
తై రేవ భోనైః ప్రాజ్ఞవ్య విరాగ ఉపజాయతే.

5-169

ఏ భోగములు శుభక మైనచో మూర్తసమ రాగము కలుగునో,
ఆ భోగములవలననే ప్రాజ్ఞులకు తై రాగ్యము కలుగుచున్నది.

164 యది తే నేన్ద్రియాత్మకైః స్వదతే హృది వై ద్విజ,
తదా విజ్ఞాతవిజ్ఞేయః సముత్తిర్లో భవార్థవాత్. 5-174

నీకు హృదయమునందు ఇంద్రియాశ్రములగు విజ్ఞేయములు
రుదించినచో, అప్పుడు నీవు జ్ఞేయమును ఆత్మ నజీవివాదప్రశ్న,
సంసారసముద్రమును జాణివవాదప్రశ్న అగుచువు.

165 ఉవైస్యః పదాయ పరయా ప్రజ్ఞయా వాసనాగదాత్
పుష్పాద్గంధ మసోహ్యరం చేతోవృత్తిం పృథ క్కురు.

5-175

మనలోన్నతమగు మోక్షపథప్రాప్తికొఱవై గొప్పప్రజ్ఞతో
పుష్పమునుండి గంధమువలె-వాసనా మముజాణుననుండి చిత్త
వృత్తిని జేయవలయును.

166 సంసారాంబునిధా వస్మి న్యాసనాంబుపదిష్ణతే,
యే ప్రజ్ఞానాప మారూఢాస్తే తీర్థాః పండితాః పరే.

5-176

వానశలకు బలముచే ఉప్పుయగు ఈ సంసార మహాపాపమును ప్రక్షాళనను నొన నాస్కీన మహాత్యైలు కాణిచేయుదును.

167 సంకల్పేనైవ సంకల్పం చువనైవ మనో మునే,
చిత్వా స్వాత్మని తిష్ఠ త్వం కిమేతావతి దుష్కర
5-1

మనీ! సంకల్పముచేతనే సంకల్పమును, మనస్సుచే మనస్సును చేసిందిచి స్వాత్మయంద స్థితి గల్గియుండుము. ఇట్ట మేమింపితి!

168 తందులనై యథా చర్య యథా తాప్తస్య కాలిః
సశ్శతీ క్రియయా విప్ర పురుషస్య తథా మలమ్,
5-1

ద్విజా! వియ్యపురింబు పొట్టు మహాత్మ్యము, కాగిపాత్రపై మున్ను ప్రయత్నముచే తొలగిపోవునట్లు, మనుజుని పొడయ జలి అజ్ఞానమాలిన్యమున్ను ప్రయత్నముచే తొలగిపోగలదు.

169 దీవస్య తందులస్యైవ మలం సహజ మస్యలమ్,
సశ్శత్యైవ స సందేహ స్తస్మా దుద్యమ వాస్యదే
ఇతి సహోపనిషత్ . 5-

వియ్యపురింబు పొట్టు మహాత్మ్యము (అజ్ఞానియగు) దేవు అజ్ఞానమాలిన్యము సహజమైనది (అనాదిగానున్నది) అది ప్రత్యక్షముచే తప్పక సరిందును. కావున మహాత్మ్యం ప్రయత్నశీల కావలయును.

170 అప్తరాష్ట్రం పరిత్యజ్య భావశ్రీం భావనామయీమ్ .

యోఽసి సోఽసి జగత్కస్మిం శ్రీలయా విహరావళుః .

6-1

చాపరహితా ! లోపల అపక్తి, (గృహ్య) భావనామయీమ్ అనే భావనలను వీటి వీటి 'శేషించు' అని (అర్థ) పైకి ఈ జగత్కస్మిం నందు లీలగా విహరింపుము.

171 సర్వత్రాసా మతరైతి దృఢభావనయా ఽనయా .

వరమామృతనామ్ని హి సమై వాపశిష్యతే. 6-2

'నేను సర్వత్రా అతర్కిత యున్నాను'—అను ఈ దృఢ భావనలతో విహరింపుము. అప్పుడు సర్వత్రామృతమైన మోక్షము ను సమావస్థయే 'శేషించు'.

172 భేదోల్లాసవిరాసేషు స్వాత్మకర్తృర యైవయా ,

స్వసంకల్పే క్షయం యాతే సమై వాపశిష్యతే. 6-3

సుఖదోషవిలాసములు శేషించు మనోకర్మములై యున్నవి. మనములకు లీలయై క్షయం కలుగును. సంకల్పములు క్షయించుచో సమైవ మే (అత్యంతి) 'శేషించు'.

173 సమతా సర్వభావేషు యోఽసౌ సత్కపరా స్థితిః ,

తస్యా మవస్థితం చిత్తం స భూయో జన్మభాగ్యవేత్ .

6-4

సర్వావస్థలందును సమముగనుండు సర్వస్థితి సోపకలనాదో భావించు చిత్తము చక్కగా నిలకడపడినచో ఇత చాక్రములకు లీలగా జన్మను పొందవలయు.

174 అథవా సర్వకర్తృత్వ మకర్తృత్వం చ వై మ
సర్వం త్యక్త్వా మనః పితౄణాం యోజసి సోఽసి

ఓ మనః! నేను 'సర్వకర్తృ' అనికాని, 'నేను ఒక
అనికాని' అనిన నమస్తృభావములను వీడి, మనస్సును (మనః)
వీక్షింపి మిగిలియుండునో చానియందు స్థిరముగ నుండుము.

175 శేషస్థిర సమాధానో యేన త్యజసి తత్త్వజ్ఞః.

సీత సర్వమును చేసినచో త్యాగమున ర్పణతో చాని (1)
కారమును) కూడి త్యజించినే శేషించిన చానియందు స్థిర
మగుము.

176 సమూలమథిలం త్యక్త్వా వోమసామ్యః ప్రశాస్త

అంతయు సమూలముగ త్యజించి ప్రశాంతబుద్ధికలవా
అకాశమువలె నిర్లభ్యముగ నుండుము.

177 హృదయా త్సంపరిత్యజ్య సర్వా వాసవవంత్తయ
యన్తిష్ఠతి గతవ్యగ్రః స ముత్తః పరమేశ్వరః.

వాసవ అగ్నియేది హృదయముమీది త్యజించినేసి, ఏవా
తయలేక ఎవలగుండునో, అతడే ముత్తః, అతడే పరమేశ్వర

178 దృష్టం ద్రష్టవ్య మథిలం

బ్రాహ్మం బ్రాహ్మ్యా దిశో దశ
యుక్త్యా వై చరతో జ్ఞస్య
సంసారో గోష్పదావృతిః.

చూడవలసిన దంతులు చూచితిని. (భాంశితో) అూసి దశ
దిగ్ముఖ దిగిగిదిది. వేరిన అంత మేమనగా—(గురూపదిష్టమగు)
యక్షిలో సంపదించు జ్ఞానికి ఈ సంసారమయ్యదును గోవులచేతనుగ
టిది (చాటుటకు మలభసాభ్యమైనది).

179 స వాహ్యభ్యస్తరే చేమే

హ్యథ దివ్యం చ దిక్షి చ,

ఇత ఆత్మా తతో ఽప్యాత్మా

నాస్త్యనాత్మమయం జగత్.

6-10

చేమమునకు లోపల వెలుపల, క్రింద మీఁద, దశదిశలు,
ఇటు, అటు అంతటను అర్థమే కలదు. అని-త్వమయముగ జగత్తు
లేదు.

180 స తదస్తి స యత్రాహం స తదస్తి స తన్మయమ్,

కిమన్య దభివాంఛామి సర్వం సర్విన్మయం తతమ్.

6-11

నేనులేని చోటు లేదు. నా స్వరూపముకాని పదార్థమేదియను
లేదు. ఇక నేను వేరొకవాని దేనిని కోరుదును? సర్వము వ్యాప
కమైన సర్విదానంద మూత్రమే అయియున్నది.

181 సమస్తం ఖర్విదం బ్రహ్మ సర్వమాత్మేద మాతరిమ్,

అహ మన్య ఇదం చాన్య దితి భ్రాన్తి త్యజానఘ.

6-12

భూవహితా! ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఈ సమస్తము
వ్యాపకమైన అర్థమే. 'నేను వేయి, ఇది వేయి' అను భ్రాంతిని
వీడము.

182 తతే బ్రహ్మణునే నిత్యే సంభవన్తి స కల్పితాః,
స లోకోఽన్తస్తి స మోహోఽన్తస్తి స జరాన్తి స జన్మవా
6.13

నిరవకాశమై, సర్వమై, నిర్వృత్తమై, బ్రహ్మణుః పరస్వత
వ్యాపించియుండుటగా జానియుండు కల్పితపదార్థము లుండుట సంభ
వించదు. కావున లోకములేదు, మోహము లేదు, ముసలితనము
లేదు, జన్మమును లేదు.

183 య దస్తీహ త దేవాన్తి విజ్ఞైరో భవ సర్వదా,
యథా ప్రాప్తాసుభవతః సర్వత్రా నభివాంఛనాత్.
6.14

ఇతలు ఏది కలదో, అదిగనే అంతయు ఉన్నది. ఈ వృత్తిలో
సర్వత్రా ఏ వస్తువును వాంఛించక, సర్వా వృత్తిపర్యాగిని అనుభవించుచు
నదిగా నంతా విరహితుడై యుండుము.

184 సంత్యజ్య హృద్గుహేశానం
దేవ మన్యం ప్రయాన్తి యే,
తే రన్న మభివాంఛన్తి
త్యక్త హస్తస్థ కౌస్తుభాః.
0.20

ఎవని తమ హృదయగుహయందున్న భవమేష్వరుని విడిచి
ఇతర దేవతలను ఆరాధించునదో, అట్టివారు దేవతలనుకల్గి కౌస్తుభ
ముగే విడిచి, ఇతరమును రక్షింతును గోసహారే యగుదును.

185 ఉత్థితానుష్ఠితా నేతా నింద్రియాః స్పృహః పునః,
హన్యా ద్వివేక దండేవ ప్రజేదేవ హి రిరీప్. 6.21

పై కేలేమందును ఇంద్రియములను శ్రమింపులను విడిచి
మను కట్టచే - ఇంద్రులను వజ్రాయుధముచే పర్యవేక్షించుకొని
సర్వమును పాలించుటకు ముఖముల కొద్దివలెను (వానిని జయించుట లేదు).

186 అజ్ఞానోపహారో బాల్యే యోపనే పనితాపాహః,

శేషే కలతవిద్రావః కిం కరోతి సరాధమః 6.23

ఈ జీవితము గాల్యమును అజ్ఞానముచేతను, యావనములను
పనితాపముచేతను పాలమై పోవుచున్నది. ఇట్ల శేషిం గల వృద్ధా
వృద్ధమున భార్యార్థుల తాపమును గూర్చిన చింతలే ముఖములు గొప్ప
పలుకుచున్నాయి. ఇట్టి (అజ్ఞానియగు) సరాధముయొక్క ఇట్ల ఏమి
చేయగలము ?

187 సరో ఒపతా స్థితా మూర్ధ్ని

రమ్యాదాం మూర్ధ్నైశ్చ రమ్యతా,

సుఖానాం మూర్ధ్ని యఃఖాని

ఏమేకం సంశయా మ్యహమ్.

6.24

వృశ్యపర్యాకముల విత్తిమీచ లేదు (మీశము) కూర్చొని
యొప్పుది. రమ్యమైన వానిని త్రివి అలమ్యత్వము పరము చేసికొని
యొప్పుది. సుఖముల సత్త్వియ ముఖములు కూర్చొనియున్నవి.
ఇట్ల నేను జేసి వాగ్దేయించుచును ?

188 యేషాం నిమేషణోన్మేషా జగతః ప్రలయోదయో,

తావత్కాలః పురుషో యాన్తి మాద్యకాం గణవై ప రా.

6.25

ఏవను కన్న గెలచి మూయుచున్నప్పుడు జగత్ప్రళయము
ప్రళయములు సంభవించుచున్నవో అట్టివారుకూడ 'నవలించు'చు
చున్నారు. ఇట్ల మానవజీవారి సంకలిత కాల లెక్క - ?

- 189 సంసార ఏవ దుఃఖానాం నిమాన్త ఇతి కథ్యతే,
తస్య ధ్యే పతితే దేహే సుఖ మాసాద్యతే కథమ్.

6.26

సంసారమే దుఃఖములకు పరాకాష్ఠయని చెప్పబడుచున్నది. అట్టి సంసారమధ్యమున పడియుండు దేహముచే సుఖ మెట్లు పొందఁ బడును ?

- 190 ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి
దృష్ట శ్చోరోఽయ మాత్మనః,
మనో నామ విహన్యేకవం
మనసాస్మి చిరం హతః.

6.27

నేను ప్రబుద్ధుడనైతిని. ప్రబుద్ధుడనైతిని. నా మనఃకావ
మగు అత్తను అపహరించిన దుష్టుడను శోరుని ఈ మనస్సే.
ఇది చాలకాలమునుండి నన్ను బంధించుచున్నది. ఇప్పుడు నీయిని నేను
హరిచూర్చినను.

- 191 మా ఖేదం భవ హేయేషు

నోపాదేయపరో భవ,

హేయోదేయ దృహ త్యక్తాఽ

తేషస్థః సుస్థిరో భవ.

6.28

కార్యజ్యోతిస్తత్తులను గూర్చి ఖేద మొందకుము. గ్రహా
వస్త్రులులను అనర్థుడవై కావము. కార్యజ్యోతిస్తత్తులను గూర్చి
వదలి శేషించు స్వస్వరూపమున సుస్థిరుడవై యుండుము.

- 192 నిరాశతా నిర్వయతా నిత్యతా సమతా క్షతా,

నిరీహతా నిష్ప్రియతా సౌమ్యతా నిర్వికల్పతా. 6.29

193 పృతి రైత్తితి మన స్తుష్టి ర్భృదుతా మృదుభాషితా,
హేయోపాదేయ నిర్ముతే శ్లే తిష్ఠ స్త్రివవాసవమ్.

6-30

నిరాశత్వము, నిర్భయత్వము, నిర్మలత్వము, సమత్వము, జ్ఞానము, నిష్కామత్వము, సైమ్యశ్శయ్యము, సామ్యత్వము, నిర్వికల్పత్వము, భీతత్వము, భైతి, సంతోషము, మృదుత్వము, మృదుభాషణము అను 11 గుణములు వాసవోపాదేయము, త్యాగస్య గామ్యోపాదేయమైన వి మహానీయలయం ముందు.

194 అసయా తిష్ఠయా తాత ఛిన్తి తుద్ధిశలాకయా,
వాత్తయే వాముదం జాలం ఛిత్త్వా తిష్ఠ తతే వదే.

6-32

గాలితో మేషము పిన్నపిన్నంగా చేయబడునట్లు తిష్ఠాన్తి (జ్ఞానము) యను శక్త్యముచే వాన గాలమును శేషించినది వ్యావళిమగు బ్రహ్మవదులున నిలువడం జొందుము.

195 మనస్తైవ మన శ్చిత్త్వా హరారేదేవ పాదవమ్,
వదం పాదన మారాద్య సద్య ఏవ స్థిరో భవ. 6-33

గొడ్డలితో బాగుమఱతె (తుష్టి) ముప్పుచేతనే (మనిషి) మన మృదు శేషించి వాన సమగు బ్రహ్మవదులును శ్చిత్తంబొంది అనూమనీయమైన యుం ము.

196 తిష్ఠ స్థవృ స్సప్తిప తాగ్ర నివివ పన్నుర్పుత స్పరదో,
అనదేవేద మిత్యస్తం నిశ్చిత్యాస్థాం పరిత్యజ. 6-34

మొప్పించునపుడు, ఇదమమమమ, క్రిందిమొప్పము, మెల్లము మొప్పించుచును, మునుపపుడు, లేదుమొప్పించు ను కనుగొనరాదు

యము అవత్యమని అంతరంగమంత నిశ్చయించి కాగయవల అశను పీఠము.

197 దృశ్య మాశ్రయనీదం చే త్తత్సచిత్తోఽసి బంధవాన్.

దృశ్యం సంత్యజనీదం చే త్తదచిత్తోఽసి మోక్షవాన్.

6.36

దృశ్యము వశ్యము అని వచ్చి దానిని ఆశ్రయించితివా ఆవును మనస్సు కలవాడవై బంధమును పొందుదువు. దృశ్యము విశ్యయిని భావించి కాగని నిశచితివా, ఆవును మనస్సు తోడవాడవై మోక్షమును పొందుదువు.

198 రజాణద్ధా విముచ్యంతే తృష్ణాణద్ధా స తేనచిత్.

తస్మాన్నిదామతృష్ణాం త్వం త్యజ సంకల్పపర్జనాత్.

6.39

బ్రాహ్మణేత కట్టణడినవారిని విడిచిపెట్టవచ్చును. కాని తృష్ణ (ఆశ) చేత కట్టణడినవారిని ఎవరూ (మంత్రముగ) విడిచిపెట్టలేదు. కాబట్టి నిదామా! నీవు సంకల్పమును విడచుటకాదు తృష్ణను త్యజించివేయుము.

199 ఏతా మహంభావమయీ మపుత్యాం

చిత్తావపాంభావ శరాశ్చయైవ.

స్వభావజాం భవ్య భవాస్తభూషా

భవ ప్రకానాధిల భూతభీతిః.

6.40

స్వాభావమును, అహంభావమును అని ఈ భిత్తి అశను అహంభావమును (అహంభావరూపాత్మ్యమును) ఆయుధమున

ఇంచించి, మంగళకరమైన ప్రపంచోపశమవరూపమైనట్టి భూమికను అధ్యక్షించి ఏ ప్రాణియైనది భీతిచే నిర్భయమైన యుగము.

200 నాహం సదార్థస్య స మే పదార్థ ఇతి భావితే. 6-42

201 అస్తః శీతలయా బుద్ధ్యా
శుర్యతో శీలయా క్రియామ్,
యో నూనం వాసనాత్మాగో
ద్యేయో బ్రహ్మ స్పర్శీర్నితః

6-43

నేను విషయములకు సంబంధించినవాడను కాను. విషయములం వాకు సంబంధించినవిశాస్త్రము అని అంతరంగమున ప్రశాంతమైన బుద్ధితో క్రియలను లీలగా చేయుచుండినచో నిక్కముగ వాసనాత్మాగము ఏర్పడును. అదియే అత్యుముగా నుంచుకొనఁదగినదని పూలు చెప్పి.

202 ఇదమస్తు మమేత్యస్త

మిచ్ఛాం ప్రార్థన యాన్వితామ్,
తాం తిష్ఠం శృంఖలాం విద్ధి
దుఃఖజన్మభయప్రదామ్,

6-51

'ఇది నాక. కావలదు' అని ఇదమస్తు యోచించుటకు కాళాని భార్యయిది ఏ ఇచ్చ కలదో అదియే దుఃఖమును, జననమరణాది భయమును గలిగించెడి మహాదృష్టియై, సంకలయచి తెలిసికొనుము

203 జాయతే నిశ్చయ స్పాదో వైరుషస్య చతుర్విధః,

అపాదమస్త కి మహం మాతా పితృ వినిర్మితః. 6-54

204 ఇత్యేతో నిశ్చయో బ్రహ్మ
స్సందాయాస విలోకనాత్.

6-55

పాదము! మనమును సామంతులములై పరిశ్రమములు
లుండును. తిట్లెల్ల లోచన విస్మయింపియో, పాదము మొదల గెదెన్న
విజయగంధము నును ఈ 'జేహమ్ నేను' అనునది ఒక నిశ్చయము.
ఇది అంధమును, శ్రమను కలిగించును.

205 అతః సర్వభాషేభ్యో చాలాగ్రా దవ్యహం తమః,
ఇతి ద్వితీయో మోక్షయ నిశ్చయో నాయతే సతామ్

0-56

నేను నను ప్రవృత్త్యుపకంఠును అతీతంబును. నను శ్రీరా
గ్రహంకంఠును మాన్యమైవభాషణం - అనునది సెంపన నిశ్చయము.
ఇది మోక్షమును కలుగజేయును. ఇయ్యది వృత్తలన దురయం
చును.

206 జగజ్జాతపదార్థాత్మా సర్వ ఏవాహ మక్షయః,
తృతీయో నిశ్చయ స్తోత్రో మోక్షయిష ద్వితోత్తమ

6-57

ఈ ప్రపంచ జగత్పదార్థములు నేనే నేను వాళకమింపబడును.
అనునది మూడవ నిశ్చయము. ఇదియును మోక్షోత్తమ
యగును.

207 అహం జగద్వా సరలం కూవ్యం వోద్ధిమంసమం సదా.
ఏష మేష చతుర్థోఽపి నిశ్చయో మోక్షనిధిః. 0-58

వా 'హేమము, ఈ ప్రపంచ ప్రజగద్వృత్తాశాసముల సదాసూయ్యమే
అయియున్నది, - ఈ ప్రకారమైన నాల్గవ నిశ్చయము కుచ మోక్ష
నిధిని కలుగజేయును.

208 సర్వం చావ్యహమేవేతి నిశ్చయో యో మహామతే,

త మాదాయ విషాదాయ న భూయో జాయతే మతిః,
6-60

మనఃమతి! 'ఈ నమస్తయు నేనే' అనెడి వనిశ్చయము కలదో, దానిని పొందినచో ఇక అట్టి బుద్ధి మతియు నష్టపడిని అనుభవించదు.

209 శూన్యం తత్రవృత్తి ర్భూయా బ్రహ్మవిజ్ఞాన మిత్యపి,
శివో పురుష తఃకానో నిత్య మాత్మేతి కథ్యతే. 6-61

బ్రహ్మము కొంచలనే శూన్యమనియు, కొంచలనే వ్రవృత్తి అనియు, కొంచలనే మాయయనియు, కొంచలనే విజ్ఞానమనియు, కొంచలనే శివైవనియు, ఈశానుయనియు, కొంచలనే పురుషుడనియు, కొంచలనే నిత్యమగు అర్చియనియు చెప్పబడును.

210 ఐహీ కృత్రిమసంరంభో హృది సంరంభవర్తితః,
కర్తా ఐహీ రకర్తా ఉన్నర్లోతే విహర భుద్ధధీః. 6-68

వశేంద్రమైన బుద్ధికలహాడనై, గాఢ్యమున కృత్రిమమగు సంరంభము కలహాడనై, హృదయమందు ఏ విధమైన సంరంభము లేనివాడనై, బయట కర్తవీయెను, లోపల అకర్తగను తెలుగుచు లోకమున విహరింపుము.

211 అయం బంధు రయం నేతి గణనా లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్. 6-71

'ఇతడు నా బంధువు, ఇతడు బంధువుకాదు' అని అల్ప బుద్ధికలహాడు భావించెదను. విశాలవృత్తిగల మహాత్ములకు ప్రపంచ మంతయు కుటుంబమే యగును.

212 ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితీ స్వప్నచాన్

నిష్కామో విగతామయా,

అదాయ విహర నైవమం

సంకలేష విముహ్యతి.

6.73

స్వప్నమును, నిష్కామమును, విగతామయమునై స బ్రాహ్మీ స్థితిని గ్రహించి లోకమున విహరించువాయ సంకటములందు పడిన విమోహము నొందఁను.

213 వైరాగ్యేణాథ కాస్త్రేణ మహత్త్వాది గుణై రపి,

య త్సంకల్పహరార్థం తత్స్వయమే వోన్నయే

స్వపః. 6.74

వైరాగ్యముచేతను, కాస్త్రభగ్యయవముచేతను, గొప్ప మగుణములచేతను, సంకల్పానీత జన్మపాపక్షయము స్వయముగే మనస్సును శుద్ధ్యములుగా నొనర్చవలెను.

214 తమేవ భుక్తవిరసం వ్యాపారోఽపి పునః పునః,

దివసే దివసే తుర్వన్ ప్రాణైః కస్తా న్న లజ్జతే 6.75

అనుభవించుచే రహసీభములై నను, ఆ యో విషయములో ఆ యో కార్యములనే మఱల మఱల ప్రతిరోజు చేయుచు లుద్ధిమి తుండు మీ సిగ్గుపడవచ్చునా ?

215 చిచ్ఛైత్యకలితో బద్ధ స్తన్నతై ముక్తి రుచ్యతే,

చిదవైత్యా కిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాస్తపంగ్రహః. 6.77

తృప్త్యశ్శాంత్యాంభమే లేక, మనస్సు, విషయముల నుం ధమే బంధమధియు, ఏగి విడుదలయే మోక్షము అని చెప్పవచ్చును.

నిర్విషయమైన చైతన్యమే ఆత్మ. ఇదిచే నర్వసిద్ధాంతముల
సర్వగ్రహము.

216 ఏతం నిశ్చయ మాదాయ విలోకయ యథేచ్ఛయా
స్వయ మేవాత్మనాత్మన మానందం పద మాస్పృశసి.
6.78

ఇట్టి నిశ్చయమును బడసి ప్రతీప్తమైన యిట్టిచే స్వయముగా
నిన్ను (ఆత్మను) నీవు ఆపహాసముగా దర్శింపుము. ఆపుడు పదనూ
నందమును పొందగలవు.

217 సంకాస్త సర్వసంకల్పః ప్రకాస్తః సకలేషణః,
నిర్వికల్పపదం గత్వా స్వస్థో భవ మునీశ్వర ఇతి.
6.82

మునీశ్వరా! నను క్ష సంకల్పములు తెప్పగ శబుంధివారః
వస్తువు, లోక లబ్ధియు నమనీషన్విచారవస్తువు అయి నిర్వికల్పమైన
ఆత్మపదమును పొంది స్వస్థుడవై యుండుము.

62. శారీరకోపవిషత్తు

1 అహింసా సత్య మస్తేయ బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః,
అక్రోధో గురుకురూషా శౌచ స్సంతోష ఆర్ద్రవమ్.

2 అమీనిత్య మదంభిత్య మాస్తికత్య మహింసతా,
వితే సర్వగుణా జ్ఞేయా స్సాత్త్వికస్య విశేషతః.

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చంగరము చేయకుం
దుట), బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము, క్రోధములేకుండుట, గురు

మన, తుదిశ్చము, సంకల్పి, బుద్ధిశ్చము, ఆహారీశ్చము, అవస్థి
శ్చము, ఆ స్థితశ్చము, మృదుశ్చశ్చము, అను ఈ గుణములన్నియు
విశేషముగ సోక్తిగల గుణము లని యెఱుంగవలయును.

3 అహం తర్హస్యహం తోతా
ఽస్యహం వర్తాభిమానవాన్,
ఏతే గుణా రాజసవ్య
ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవిత్తమైః.

‘నేను కర్తను, నేను భోక్తను, నేను వర్తను, నేను అని
మానము కలవాయనను, అందుచే రాజసవి గుణములని బ్రహ్మవే
త్తలు పలుకుదురు.

4 నిద్రాతస్యే మోహరాగో మైథునం చోర్యమేవ చ,
ఏతే గుణా స్రాసునవ్య ప్రోచ్యంతే బ్రహ్మవాదిభిః.

నిద్ర, సోమరితనము, మోహము, రాగము, మైథునము,
చోర్యము, అందుచే కాదునవి గుణములని బ్రహ్మవాదులు చెప్పు
దురు.

63. యోగశిఖోపనిషత్తు

1 ఓమ్. సర్వే జీవా స్సుతై ర్భుఃఖై
ర్యా యాజాతేన పేష్టితాః,
తేషాం ముక్తిః కథం దేవ
కృతయో పథ శంకర.

1-1

శీత్ర లండనును సుఖయజ్ఞముల చేతను, మాయాజాలము
చేతను పరిశేష్టింపబడి యున్నారు. మరియు వారికి మోక్ష మెట్లు కలు
గునో దయతో తెలుపుడు. (బ్రహ్మవేత్తలగు శీత్రుని అతిగత ప్రశ్న)

2 పతితాః శాస్త్రజాలేషు ప్రజ్ఞయా తేన మోహితాః,
పాపైశ్చప్రకాశరూపం తత్త్విం శాస్త్రేణ ప్రవాక్యతే. 1-4

కొంచులు శాస్త్రజాలములందుండి శాస్త్రప్రజ్ఞచే మోహి-
తులగుచున్నారు. పాపైశ్చప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత ఎల్ల
ప్రకాశింపఁబడుచువలెగలదు ?

3 నిష్కలం నిర్మలం శాస్త్రం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వ్యతమ్. 1-5

నిష్కలమై, నిర్మలమై, కాంతమై, సర్వాతీతమై, నిరామయ-
మైతట్టి శాస్త్రమే జీవరూపముతో పుణ్యపావఫలములతో కూడి
యున్నది.

4 కామక్రోధభయం చాపి మోహలోభమదో రజః,
జన్మన్మృత్యుశ్చ కార్పణ్యం శోక స్తంద్రా జ్ఞానతృష్ణా
1-10

5 తృష్ణా జ్ఞానతృష్ణా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష మేవ చ,
విధి ర్హస్తే ర్వినిర్ముక్త స్స దేవ శ్శివ ఉచ్యతే. 1-11

కామము, క్రోధము, భయము, మోహము, లోభము,
మదము, రజోగుణము, జన్మన్మృత్యువులు, కార్పణ్యము (తత్త్వ
జ్ఞాన తోనానగ్న్యము), శోకము, తంద్ర (గోమతినివలెను), అదంతి,
దన్విక, తృష్ణ (అశి), లగ్న, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షో-
షము - అను ఈ దోషములనుండి విముక్తులైన జీవులగు శివుడని
చెప్పఁబడుచున్నది.

6 యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షచం భవతీహ శోః,
యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు న మోక్షమోక్షకర్మణి. 1-13

7 తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ
ముముక్షు ర్దృఢ మథ్యపేత్ .

యోగములేని జ్ఞానము మోక్షము కలిగించు
అట్లే జ్ఞానములేని యోగమున్న మోక్షమును కలిగించు
కాబట్టి ముముక్షువు, జ్ఞానమును, యోగమును వృధముగా
నింపవలయును.

8 అజ్ఞానం కీదృశం చేతి ప్రవిచార్య ముముక్షునా
జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తైవల్యం పరమం ప

ముముక్షువు అజ్ఞాన మెట్టిదో విచారించి, జ్ఞానమున
నిజస్వరూపమును ఆత్మను తెలిసికొని మహత్తరమును నె
మును పొందవలయును.

9 అసౌ దోషైర్వినిర్ముతః కామక్రోధభయాదిభిః
సర్వదోషై ర్వృత్తో జీవః కథం జ్ఞానేన ముచ్యతే
కామ క్రోధ భయాదులను ఈ దోషములనుండి
తైన వాడు జ్ఞానముచే మోక్షమును పొందును. అస
ములతో కూడియుండు శత్రుడు జ్ఞానముచేత ఎట్లు మి
కాగలడు?

10 కారణేన వినా కార్యం న కదాచన విద్యతే.
అహంకారం వినా తద్వద్దేహీ దుఃఖం కథం

కారణముచే కార్య మెప్పుడును ఉండును. అట్లే అ
ము లేక దేహమందు దుఃఖమెట్లు కలుగును?

- 11 ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః శాశ్వరోధాదికం తిథమ్,
తేనైవ విశితం సర్వం నాసా రేనాపి వాధ్యతే. 1-39

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, శాశ్వరోధాదులు—
ఈ మున్నగు వానిని ఎవరగు బంధించునో, అట్టివాని చేతనే పదున్న
జగత్తు బంధించబడినదియగును. అతఁడు లేనిచేతను గాఢింపబడఁడు.

- 12 కుట్టే చేతసి తస్మైవ స్వాత్మజ్ఞానం ప్రకాశతే. 1-65

ఎవని చిత్తము శుద్ధముగా నుండునో, వానికి స్వాత్మజ్ఞానము
చక్కగా ఉదయించును.

- 13 నాసాగ్రే వృష్టి మారోప్య హస్తపాదౌ చ సంయతౌ.
మన స్సర్వత్ర సంగృహ్య ఓంకారం తత్ర చిన్తయేత్
1-71

నాసికాగ్రమును వృష్టిని నిలిపి, హస్తపాదములను సంయ
మము చేసికొని, మనస్సును సర్వవజ్ఞానముల నుండి ప్రత్యాహర
యివర్చి, అంతర్ముఖము చేసి ఓంకారమును దింతన చేయవలెను.

- 14 జన్మాంతరసహస్రేషు యదా క్షణం తు రిల్పిషమ్,
తదా పశ్యతి యోగేన సంసారోచ్ఛేదనం మహాత్.
1-78

వేలకొలది జన్మలందలి పాపమెప్పుడు నశించిపోవునో, అప్పుడు
మనుజుఁడు యోగముచే మహాక్షరమగు సంసారోచ్ఛేదనమును
బొంది మోక్షమును బడయును.

- 15 ఏకాదినా సముపగమ్య వివిర్త దేశం
ప్రాణాదిరూప మమృతం వరమార్గతత్త్వమ్,
లఘ్వాశినా ధృతిమఃకా పరిభావితవ్యం
సంపారరోగ హర మౌషధ, మద్విశీయమ్. 1-90

సాధనము, వీరశాస్త్రము, వీరశాంతవాసములే, అభ్యుదయైతః జీవితమును, సంజయమును, వైరభయములవాదము, సంపాదనోగ నాశకమైన అస్తిశీలు బ్రహ్మభావము, పరమాత్మగ-మమును అని అమృతమును (అమృత) భావించవలయును.

16 హారారేణ అహిర్యాతి సకారేణ విశేష్యసః,
హంసహంసేతి మంత్రో ఽయం సర్వై రీవైశ్చ
అప్యతే. 1-130

శ్వాస 'హ' శాశముతో అయితీకి పోవును, 'స' శాశముతో తిరిగి లోని సేగుచుండును. ఈ ప్రకారముగా 'హంస, హంస' (హోహం) అను ఈ మంత్రము జీవంతకాలే చేరను అందుకే చూపుచున్నది.

17 సోఽహం సోఽహ మితి ప్రోక్తో
మంత్రయోగః స ఉచ్యతే. 1-132

'సోఽహం' 'సోఽహం' అని జపించుట మంత్రయోగ సంగి చెప్పరాదు అన్నది.

18 ద్వాదశాణ్డం తు కృక్రూషాం
యః కుగ్యా వ్రతమాదతః,
తస్యై వాచ్యం యథాతథ్యం
దాస్తాయ బ్రహ్మచారిణే. 2-2

మంత్రం. సంవత్సరములు అగ్రవస్తున్నై కృత్వాక యవిన వానికీ, శబిదము అగుట గల బ్రహ్మచారికి బ్రహ్మవిష్ణుశివ యథా గ్రహముగ శోధించులయును.

19 స-సనా త్రాణనా వైప్రప మద్రూప ప్రివదోఽహోత్
మంత్ర మిత్కుచ్యతే బ్రహ్మ వ్యదధిష్ఠానతో ఽపి వా.
2-7

మహానమః పరివహ్య ప్రాణానమః పరివహ్య, నారూపమే యోగార్థః
విగుటవలనను, నా శ్లోకయమువంటి యుగవలనను ముక్తమని
చెప్పబడుచున్నది.

20 నాస్తి నాదా త్పరో మంత్రో న దేవః స్వాత్మవః పరః
నానుసంధేః పరా పూజా న హి తృప్తేః పరం మఖమ్
2.20

(బ్రహ్మ) నాదముకంటె గొప్ప ముక్తము లేదు. తన అత్త
కంటె గొప్ప స్వర్గము లేదు. భాగ్యము కంటె గొప్ప పూజలేదు.
త్వత్కంటె గొప్ప సుఖములేదు.

21 యన్యథేదేవే పరా భక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,
తస్మైతే పథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః-ఇతి,
2.22

ఎవనితో దేవునియందు సంపూర్ణముగ భక్తియుండునో, దేవుని
యందువలె గురువునందును అట్లే మిక్కిలి భక్తియుండునో, అట్లే
వానిలో ఈ చెప్పబడిన విషయములు తక్కుగా గోచరము లగును.

22 యం అర్హ్యై చాపరం భావం మన్యతే నాధికం తతః,
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుజాపి విచార్యతే.
3.13

23 యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా,
యత్ర చైవాత్మనా ఽలక్ష్యానం పశ్యేత్సాత్మని
తుష్యతి. 3.14

24 మఖ మాత్మనికం య త్తద్బుద్ధిగ్రాహ్య మతీంద్రియమ్
ఏత త్కరాక్షరాశిత మనక్షర మితీర్యతే. 3.15

చేసిని పొంది సాధకము ముఖ్యము లాధిమను దానకంటె అధికముగఁదలంపటో, చేసియందున్నవాస్తవై పుష్ట దుఃఖము చేతను చరింపటో, ఎవడు చిత్తము యోగముచే నిగ్రహించబడినదై ఉపకాంతిని పొందునో, ఎవడు (శబ్ద) మనస్సుతో అత్మను వంద స్థిరమును శబదముందు వంతోమమును పొందునో, వీటి నిర్మలమైన బుద్ధితో గ్రహించఁదగినదియు, ఇంద్రియాశీతమైనది యువకు అర్థం విశమిభూయో యున్నచో, అట్టి ఆత్మవస్తువు మరొక మరొక శీతమైన దని, వాశరహితమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

25 సర్వజ్ఞం సర్వగం కాస్తం సర్వేషాం హృదయే స్థితమ్,
సుసంవేద్యం గురుమతాం సుదుర్వేద్య మచేతసామ్.

3-20

ఆ ఆత్మ సర్వజ్ఞమై, సర్వవ్యాపకమై, కాంతమై, సర్వస్వ యొక్క హృదయమందుండునై, వచ్చితబుద్ధి గలవారితో సుశోధ కమై, మరీచ చిత్తలగు దుర్వేద్యకమై యున్నది.

26 భక్తిగమ్యం పరం తత్త్వ మస్తర్లినేన చేతసా. 3.21

పరమగు ఆత్మతత్త్వము అంతర్లీనమగు మనస్సుతో, శక్తి వ్యాపార పొందఁదగియున్నది.

27 విషయం ద్వాయతః పుంసో విషయే రమతే మః,
మా మనుస్మరత శ్చిత్తం మయ్యే వాత్ర విలీయతే,

3-24

నిమియమియగు చింతచేతన మనమొకట మనస్సు విషయము లంత రెమియమందుండును, అన్న పృథివియందుండు చిత్తము వాయుచే నీడముగను.

28 సర్వజ్ఞత్వం వరేశత్వం సర్వసంపూర్ణశక్తితా,
అవస్తశక్తిమత్త్వం చ మచనుస్మరణా ద్భవేత్. 3-28

ఇన్ని స్మరించుచుంటుంటే సర్వజ్ఞత్వము, వరేశత్వము, సర్వసంపూర్ణశక్తి, అసంతకశక్తి కలుగును.

29 వైకన్ఠప్రైరహవత్వా ద్భేదో యుక్తో న కర్తిచిత్,
శివత్వం చ తథా భేదం రక్ష్యాం సర్వగ్రహోయథా.
4-1

వైకన్ఠము ఏకరూపమై యుండుటవలన భేదమెన్నడును
యోగము కాదు. (తాటియందు సర్పము గోచరించునట్లు ఆ వైకన్ఠ
స్థమందు శివత్వము (గ్రహంతే) గోచరించుచున్నది.

30 ఉపాదానం ప్రపంచస్య బ్రహ్మణో ఒన్య వ్న విద్యతే,
తస్మా త్సర్వప్రపంచో ఒయం బ్రహ్మైవాస్మి న
చేతరత్. 4-3

(ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము బ్రహ్మమునకుండు అన్య
మైనది మఱియొకటి లేదు. కాబట్టి ఈ సర్వప్రపంచ మంతయును
బ్రహ్మమేకాది మఱియొకటి కాదు.

31 వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాజ్ఞేతి శాపదాత్,
ఇతి జ్ఞాతే పరే తత్త్వే భేదస్యాపసరః పితా. 4-4

'సమస్తము అత్యధే' అను శాపమువలన వ్యాప్యవ్యాపక
కర్తృమూల మిట్టియై యున్నది. ఈ ప్రకారముగ పరతత్త్వము
నిత్యమై యుండల ఇదే భేదమునకు అవసర మును !

32 సువర్ణాభాయమానస్య సువర్ణత్వం చ శాశ్వతమ్,
బ్రహ్మణో బాయమానస్య బ్రహ్మత్వం చ తథా భవేత్
4-7

బంగారమునుండి పుట్టివది బంగారమే యగునట్లు, బ్రహ్మము నుండి పుట్టివది (జగత్తు) బ్రహ్మమే యగును.

33 స్వల్ప మప్యస్తరం తృత్వా ధీవాత్మపరమాత్మసోః,
య స్తివృత్తి స మూఢాత్మా భయం తస్మాదపి భాషితమ్.
4-8

జీవాత్మ పరమాత్మలయందు స్వల్పమైనను భేదము గలిగి యుండువానిని మూఢుడే యగును. అట్టివానికి భయముకలుగునని చెప్పబడినది.

34 అనుభూతో ఒప్యయం లోకో
వ్యవహారక్షమో ఒపి సన్,
అసద్రూపో యథా స్వప్న
ఉత్తరక్షణదాధితః.
4-10

ఈ జగత్తు అనుభవించఁ గలదనునను, వ్యవహారయోగ్య మగుదనునను ముఖ్యమున అపృత్యయోధృ స్వప్నములె అనఁ బ్రమాదమే కలయుచున్నది.

35 స్వప్నో జాగరితం నాస్తి జాగరే స్వప్నతా సహి,
ద్వయమేవ ఐయే నాస్తి లయోఒపి హ్యసయో ర్నచ
4-11

స్వప్నమందు జాగ్రత్తిలేదు. జాగ్రత్తమందు స్వప్నములేదు. ఆ రెండును సుషుప్తియందు లేవు. సుషుప్తియు ల రెండింటియందు లేదు.

36 త్రయమేవ భవే నిత్యః గుణత్రయ వినిర్మితమ్,
అస్య ద్రష్టా గుణాత్రితో నిత్యో హ్యేష చిదాత్మరః.
4-12

ఈ జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తిలు మూడవది గుణైశ్చ కల్పితము లగుటవలన విషయము యగును. ఈ మూడింటిని సాక్షియైన బ్రహ్మ గుణాతీతమై, నిత్యమైన చిదాత్మయే యని యెఱుంగవలెను.

37 యం ద్వస్యస్మిది ఘటాశ్రాన్తిః కుత్వా హి రజవస్థితిః,
తద్వ ద్రుహ్యతి జీవత్వం వీక్షమాజే వివశ్యతి. 4-13

మృత్యుకాయందు ఘటమునుగూర్చిన భ్రమవలెను, ముత్యపు చిహ్నముందు పెండ్లినిగూర్చిన భ్రమవలెను, బ్రహ్మమునందు జీవత్వము కల్పించబడినది. విచారించినయెడల ఆ జీవత్వము పరించును.

38 యథా వహ్నిశ్చ సాన్తి యథా నాన్తి మరౌ జలమ్,
యథా నాన్తి మరౌ పృథ్వి న్నథా నాన్తి జగత్ప్రీతిః.

4.18

వంధ్యాశ్చర్యమగు ఎట్లులేదో, మరుభూమియందు జలమెట్లు లేదో, మరుభూమియందు పృథ్వియెట్లు లేదో అట్లే బ్రహ్మమునందు జగత్ప్రీతి లేదు.

39 గురు ద్రుహ్య గురుర్విష్ణు ర్గురు ర్దేవ స్పదాఽచ్యుతః,
న గురోరధికః కశ్చ త్త్రిషు లోకేషు విద్యతే. 5-56

గురువే బ్రహ్మదేవుడు. గురువే విష్ణువు. గురువే శివా అచ్యుతయైన దేవుడు. ముగ్ధోకములందును గురువుకంటె అధికుడు ఎవడును లేడు.

40 దివ్యజ్ఞానోపదేశైషారం దేశికం పరమేశ్వరమ్,
పూజయే త్పురయా భక్త్యా తస్య జ్ఞానఫలం భవేత్.

5.57

వివక్షానము నుపదేశించువాడ ను, పరిశుద్ధునివ్యవహారము అగు గురుప్రసాదమును విశ్వవ్యాప్తముగా శక్తితో పూరించువలయును. అట్టివానికి జ్ఞానభయము కలుగును.

41 యథా గురు ప్రత్యక్షే శో యత్యైవేత ప్రథా గురుః.

హృదయేనా మహాభక్త్యా న భేదో విద్యతే ఉపయోః.

5-58

గురుశక్తివాదో శుద్ధురూపస్యైవాదే. శుద్ధురూపస్యైవాదో గురుప్రసాదో అస్తివాదే. కావున గురుప్రసాద మహాశక్తిః" అని వచనమును, నా రినుప్రసాదము భేదము లేదు.

42 గమాగమస్తం గమనాదిభూత్యం

చిద్రూపదీపం తిమిరాస్థనాశమ్,

పర్యామి తం సర్వజనాస్తరస్థం

సమామి హంసం పరమాత్మరూపమ్. 6-20

గమః-గమనములు గురు-మదియు, గమనాదులులేనిదియు, చిద్రూపదీపమును, అజ్ఞానాంధకారమును పగిలించేయుమదియు, సర్వజనుల అంతరంగమున నుండుమదియు ఇది పరమాత్మను ఈ మహాత్ముడు (శిష్యులలో "మొదలుకొనబడినాడు"). హంస శుద్ధగుహ్యుడు అట్టి పరిణామితుడు సమస్తా-రసాను.

43 ... తస్యనో విలయం యాతి

తద్విష్టోః పరమం పదమ్.

2-21

మనస్సు ఎవని అయిదునో అదియే విష్ణుశ్శయ్యా- (వాగ్దేవత పరమశిష్టమొక్క-) మహాత్మరపదము అయిదున్నది.

44 చిత్తే చలతి సంపారో నిశ్చలం మోక్ష ఉచ్యతే.

తస్మా చ్చిత్తం స్థిరీకుర్యా త్రప్రజ్ఞయా పరయా విధే

6-58

ఓ బ్రహ్మదేవుడా! చిత్తము చలించుటచే సంపారము, చిత్తము నిశ్చలముగా నుండుటచే మోక్షము అని చెప్పబడినది. కావున మహాప్రజ్ఞతో చిత్తమును స్థిరపఱచుకొనుము.

45 చిత్తం కారణ మధానాం తస్మిన్ సతి జగత్ప్రాయః,

తస్మిన్ క్షిణే జగత్క్షణం తచ్చిరీవప్యం ప్రయత్నతః.

6-59

మహాకర్మములకు కారణము చిత్తము. ఆ చిత్తము దుఃఖినిగో ముల్లోకములందు ఉండును. చిత్తము నశించినచో జగత్తు నశించును (స్ఫురించును). కాబట్టి ప్రయత్నముతో ఆ చిత్తమునకు చిరీచ్ఛ గావించవలయును.

46 మనసా మన ఆలోచ్య వృత్తి కూస్యం యదా భవేత్,

తతః పరతరం బ్రహ్మ దృశ్యతే చ సుదుర్లభమ్.

6-62

మనస్సుచేత మనస్సుచే గాంచి (నిగ్రహించి) కానిది వృత్తి కూస్యము గాంచినపుడు, మహాదుర్లభమైన పరతరమగు బ్రహ్మము గోచరించును.

47 యథాగ్ని ర్ధామమద్యస్తో నోత్తిష్టే నృథనం వినా,

వినా చాథ్యానయోగేన జ్ఞానదీప స్తథా నహి. 6-76

కొయ్యాయందున్న అగ్ని మథనములేనిచో అయ్యెడలనగ్ని, అథ్యానయోగము లేనిచే జ్ఞానదీపము వెలుగనేరదు.

- 48 ఘటమధ్యే యథా దీప్తిః కామ్యో వైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మిన్ ఘటే వైవ దీపత్వాలా చ భాసతే.

6.77

- 49 స్వరాయం ఘటమిత్కుప్తం
యథా దీప్తిః హి తత్ప్రదమ్,
గురువాక్య సమాభిన్నే
బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రకాశతే.

6.78

ఘటమునకుదలి దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును. ఘటము
మరిచిపప్పున దీపపుణెలులకు బలుటకు ప్రసరించును. అట్లే తన శరీ
రము ఘటముగా చెప్పులునును. అశ్మరేణ దీపము. గురువాక్యముచే
యోగోపన సోలలపపున బ్రహ్మజ్ఞానము ప్రకాశించును.

- 50 కర్తవ్యారం గురుం ప్రాప్య
తద్వార్త్యం ప్లవప త్ప్రథమ్,
అభ్యాసవాసనాశక్త్యా
తరన్తి భవసాగరమ్-ఇత్యుపనిషత్.

6.79

గురువను వానికనిజొంది, అతని విశ్వవిషయ గుర్తితత్వము
బడసి అర్హోపమానుశక్తిచే సంసారమనుబ్రహ్మమును బదులు తరించి
నేయుచున్నది.

64. తురీయాతీతోపనిషత్తు

- 1 స్వవపుః శుణపారార మివ పశ్యన్
లాభాలాభో సమో క్షత్వా.

యత్రాప్తం తేనైవ నిర్ణోలుప స్పర్శ విద్యా పాండిత్య
ప్రపంచం భస్మీకృత్య, స్వరూపం గోపయిత్వా
మత్తో ప్యతితిత్తః కశ్చ వ్నానోఽ
దుఃఖేన నోద్విగ్న ముఖేన నానుమోదకో రాగే నిస్సంహ
స్పర్శత్ర కుభాకుభయో రసభిన్నేహ పుశ్యేంద్రియో
పరమశ్చ విరాకి సంవర స్మ సంఖాషణానరః స్వరూప
ధ్యానేన నిరాలంబ సువలంబ్య.

ఎరులు తన శరీరమును శవమువలె చూచుచుండునో, లాభా
లాభములను నమముగా నెంచుచుండునో, ప్రాప్తియైన దాతో
త్పత్తియెడి, అబద్ధుడై, నమ భవిష్యాపాండిత్యమును భవ్యము
యేనీ తన వ్యగ్రమును గోవ్యముగా నెంచుకొనుచుండునో, నా
కంటె వేరుగ ఎదియులేదు నిశ్చయించుకొనునో, ముఖముచే భీతి
నొందక, నుఖముచే మోదమునొందక, రాగమునందు నివృప్తి
వాఁడై, కుభాకుభములను అనాపవృత్తి, విశ్వేంద్రియ జయ
శీలుడై యుండునో, ఏదోగ్గ సందరించుచు ఎవరితోను సంభాషిం
చక స్వరూపధ్యానముచే నిరాలంబమైన ఆత్మను అవలంబించి
యుండునో—

2 యస్మిన్ ఉపయాత స్స కృతకృత్కో భవతి.

అస్తివాన్ అపరాధః అతః కృతకృత్యురేషున.

65. సన్నాసోపనిషత్తు

1 దోషభవ దశన మాచరేత్, దోషభవ దశనం ప్రాశ్ని
యాత్, యథాలాభ మశ్నియాత్, ప్రాణసంధారణార్థ
యాథా మేదోవృద్ధి ర్న జాయతే.

బ్రహ్మమునువలె భోజనము చేయవలెను. జ్వాలాంతాగ్రో
సంతృప్తిని భజించవలెను. ప్రొత్వ పెరిగినదానినట్లు చూచుచు
ప్రాణసంధారణార్థము మూత్రము భజించవలెను.

2 ... యథాహని తథా రాత్రో నాన్య సత్తం ప దివా1

రాత్రి, వగలు సమానముగా నెంచుచు జీవయాత్ర నలువ
వలెను.

3 ఓమ్, చత్వారింశ త్సంస్కార సంపన్నః సర్వతో విరత్త శ్చిత్త కుద్ధి మేత్యాశాసూయేర్ష్యాహంకారందద్వ్యా సాధనచతుష్టయ సంపన్న ఏవ వత్సర్జిస్తు మర్వాతి.2.1

నలవది (ఉత్తిను) సంస్కారములు కలవాడై, సర్వత్ర విర
త్తడై, చిత్తకుద్ధిని బ్రహ్మ అనుయము, భవ్యము, అహంకారమును
దహించి, సాధనచతుష్టయసంపన్నడైన వాడే వత్సర్జినింబడుట
అర్హుడగును.

4 తల్మి ధర్మ మధర్మం చ ఉభే సత్కాన్యతే త్యజ, ఉభే సత్కాన్యతే త్యక్త్వా యేన త్యజసి తత్త్వజ. 2.12

ధర్మాధర్మములను, సత్కాసత్త్వములను (నమిత్త వృత్తి
మును) త్యజించి, యేదో వానిని విడలెత్తి దాని (అట్టి మన
స్సును) కూడ విడలెత్తుము.

5 అజగరప్యత్కాహారవరః స్వరూపినుసంధానవరః.2.13

అజగరప్యత్కా (జ్వాలాంతాగ్రో) ఆహారమును గ్రహిం
చుచు స్వస్వరూపధ్యానముడై యుంచవలెను.

6 జగత్తాప దిదం నాహం నవ్యక్షత్పూ వర్వతమ్,
యద్భాష్యం జడ మత్యంతం తత్సాక్ష్యం తథ మహిం
విభుః. 2-13

వ్యక్తవ్యవస్థామలతోః సూక్తిం ఈ జగత్తు నేను కాను.
జడము, బాహ్యము నగునది నే జ్ఞుననును ! ' నేను జగత్సాక్ష్యం
గుడను ' అను నిశ్చయము గలిగియుండునెను.

7 వాతేనాత్మేన విలయీ దేహో నాహ మచేతనః,
జడయా రక్షకస్కుల్యా కల్పదాసః క్షణస్థియా. 2-14

అల్పకాలముననే నశించిపోవునదియు, జడమైనదియు నగు
ఈ దేహము నేను కాను. అది జడపదార్థములచే కల్పించబడి
క్షణకాలము సూత్రమే తిరుగునది అయియున్నది.

8 చైతన్యవరిత చిన్తాత్ర మహ మేషో అపథానకః. 2-20
స వాహ్యభ్యస్తర వ్యాపి నిష్కలో అహం నిరంజనః,
నిర్వికల్ప చిదాధాన ఏక ఆత్మాస్మి సర్వగః. 2-21

వ్యక్తికహితమైనదియు, ప్రకాశమైనదియునగు చిన్తాత్ర
మనే నేను. గాఢస్థితికరవ్యాపకమైనదియు, నిష్కలమైనదియు,
రంజనమైనదియు, నిర్వికల్పమైనదియు, సర్వవ్యాపకమైనదియు,
ఏకమైనది గూ, ప్రకాశరూపమైనదియు నగు ఆత్మయే నేను.

9 మద్రూప చేతనే నేమే నిర్వే ఘటాపహదయః,
సూర్యాన్తా అపథాన్యస్తే దీప్తి నేవాత్మతేజసా. 2-22

చైతన్యవ్యవస్థావ్యవస్థ స వా చేతనే, ఆత్మ తేజస్సుచేతనే
సూర్యులవలెనుగల ఈ ఘటపటాది వస్తువులను, దీప్తవర్గా
ముచే పరి ప్రకాశించు చేయఁబడుచున్నది.

10 అపంతానందసంభోగా పరోవశమకాల్పిసి

శుద్ధేయం దివ్యయా దృష్టి రయ త్యఖిలదృష్టిమ, 2.24

అపంతానందము పనుభవించునదియు, పరమశాంతికాల్పియు
నగు ఈ శుద్ధదివ్యయదృష్టి కాన్ని దృష్టాను బయింపుచున్నది.

11 సర్వభావాస్తరస్థాయ చైతన్యముత్త చిదాత్మనే,

ప్రత్యక్ తైతన్యరూపాయ మహ్య మేవ నమో నమః

2.25

నమస్తే పరార్థములందన్నదియు, దృశ్యరహితమైన చిదా
త్మయు, ప్రత్యక్ తైతన్యరూపమునగు నాకు నమస్కారము.

12 ఇచ్ఛాద్వేష సముత్థేవ ద్వంద్వమోహేన జన్తవః,

ధరావిపర మగ్నానాం కిటానాం సమతాం గత్యా, 2.30

ఇచ్ఛాద్వేషములచేఁ గలిగిన ద్వంద్వరూపముచే శివులు
భూమిలములందలి పురుగులతో సమాన మగుచున్నారు.

13 శుభ్రం మహ్య మసన్తాయ మహ్యంశుభ్రం చిదాత్మనే,

సమస్తశుభ్రం పరోకాయ నమో మహ్యం శివాయ వ,

2.32

అపంశుభ్రరూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. చిదాత్మ
రూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. పరోకయైన నీకు నమ
స్కారము. శుభ్రమైన నాకు నమస్కారము.

14 సులభ శ్చాయ మత్యస్తం సుజ్ఞేయ శ్చాప్తబస్థవత్,

శరీర పవ్యుటహారే సర్వేషా మేవ షట్పదః, 2.34

ఈ అర్చి మహామలభ మైనది. అప్రభుభవతః శిష్యుగ ఎఱుంగఁదగినది. అత్యుచిత వస్త్రులయొక్క శరీరమును పద్మమును తుమ్మిదవలె వెలయుచున్నది.

15 మనసా మనసి చ్చిన్నే నిరహంకారతాం గతే,

భావేన గతితే భావే స్వస్థ స్తిష్ఠామి తేవలః. 2-36

మనస్సుచే మనస్సు చ్చిన్నము కాఁగా, నిరహంకారత్వము కలుగగా భావముచే భావము తొలఁగిపోగా నేను తేవలము స్వస్థుఁడనై యున్నాను.

16 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధి ర్యస్య న తివ్యతే,

యస్మిన్ స్పర్శభూతేషు జీవితం తస్య శోభతే. 2-39

ఎవనికి అహంకారము లేకో, ఎవని బుద్ధి దేవతోను అంతః యానునో, ఎవని నమస్త శ్రవణయోచల నమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాని జీవితము శోభించును.

17 యో ఉస్తఃశీతలయా బుద్ధ్యా రాగద్వేషవిముక్తయా,

సాక్షివ త్వశ్య తీదం హి జీవితం తస్య శోభతే. 2-40

ఎవలని అంతరంగమున శీతలమైహృదయము (హంతమైహృదయము), రాగద్వేషవహితమైహృదయము బుద్ధిచే ఈ ప్రపంచమును సాక్షివలె గాంచునో అట్టివాని జీవితము శోభించును.

18 గ్రాహ్యగ్రాహకసంబంధే క్షిణి కాన్తి రుదేత్యుచమ్,

స్థితి మత్యాగతా కాన్తి ర్మోక్షసామూఖిరీయతే. 2-42

గ్రాహ్య, గ్రాహక సంబంధము సరిదిద్దినచో మోక్షమును సులువగు కాశ్యకమైన హంతి శిష్యుగ ఉదయించుచున్నది.

19 భ్రష్టనీజోపమా భూయో జన్మాంకురవివర్తితా,

హృది బీవద్విముతానాం కుడ్డా భవతి వాసనా. 2-44

జేయించిన విశ్వమువలెనదియు, తిరిగి జన్మాంకురము లేనిదియు, తుదమైనదియు నగు వాసన జీవన్ముక్తుల పృథకులను కలుగును.

20 పాపనీ పరమోదారా శుద్ధనర్తానుపాతిసీ,

అత్యధ్యాసమయీ నిత్యా మమప్రిస్తేవ తిష్ఠతి. 2-44

పాపమైనదియు, మహోదారమైనదియు, శుద్ధనర్తకమైనదియు, అత్యధ్యాసమయినదియు, నిత్యమైనదియు నగు శుద్ధవాసన జీవన్ముక్తులందు సుఖస్థియందున్నవానివలె నుండును.

21 చేతనం చిత్త ర్తం హి ప్రత్యక్షేతన ముచ్యతే,

నిర్వసస్క-స్వభావత్వా వ్న తత్ర కలనా మలమ్.

2-45

చిత్తములేని ప్రత్యక్షమే ప్రత్యక్ష ప్రత్యక్షమని చెప్పుటను, అమలస్క-స్వభావముగలదే అందు గంకల్పహారిణియు అంశననము.

22 సా సత్యతా సా శివతా సావర్ణి పారమార్థి,

సర్వజ్ఞతా సా సంశ్చిప్తిః సమ యత్ర మనః క్షరమ్.

2-46

మనస్సు ఎచట పరిమితం, అదియే సత్యత్వము, అదియే శివత్వము. అదియే పరమాత్మావస్థ, అదియే సర్వజ్ఞత్వము, యదమనస్సంతాపము.

23 ప్రతిపన్ విప్రుజన్ గృహన్ ఉన్మిష నిమిష స్పృహి,
నిరస్త మననానంద స్పృహిన్మాత్రవరో ఒన్మ్యహమ్.

2.47

మాట్లాడుచున్నను, వినుచున్నను, గ్రహించుచున్నను,
కన్నులు తెరిచుచున్నను, మాయచున్నను నేను అనుభవించుచు
మరుమైన చిన్నాల్లేవనుచునే అయియున్నాను.

24 అత్మతా పరతే త్యక్త్యా నిర్విభాగో జగత్త్రితా,
వజ్రస్తంభవ దాత్తాన మపలంబ్య స్థిరో ఒన్మ్యహమ్,

2.50

'నాది, భవదుది' అను భావమును వదిలి జగత్ స్థితియందు
భేదభావము లేనివాడనై వజ్రస్తంభమువలె అశ్వము అడలంబించి
స్థిరుడనై యున్నాను.

25 కదోపకాస్త మననో ధరణీధర కోటరే,

సమేష్మ్యామి శిలాసామ్యం నిర్వికల్ప సమాధినా. 2.52

నేను శాంతుడనై ఎరుగు పర్యటరహితో నిర్వికల్ప
సమాధియందు శిలాసామ్యమును (శిలవంటి నిశ్చలస్థితిని) బొందు
చునో. —

26 నిరంకశ్యాన చ్చిశాన్తి మూకస్య మమ మస్తతే,

కదా తార్థం కరిష్యన్తి తులాయం పనపుత్రికాః. 2.53

నిర్వికల్ప సమాధిస్థలో శాంతుడనై మహాగణపాదవలె
నున్న వారెంతవో, శిరస్సుపై పక్షులు ఎన్నడు సూక్ష్మకట్టుతోని
యందుననో. —

27 సంకల్పపాదపం తృష్టాంతం చిత్తావ మనోపనమ్,

ఏతత్తాం భువమాసాద్య విహారామి యథాసుఖమ్. 2.54

తృష్టాంతం శిశువలతోఽపాదపం సంకల్పము, అను వృక్షములు
గల భువస్వను అరణ్యమును చేరించివేసి విశాలమైన భూమిని
(ఆత్మను) చేరి నేను సుఖముగ విహరింతును.

28 స్వాత్మనేత్యేవైవల్యమ్ స్వరూపినుసన్తానేన త్రమర

పీట న్దాయపత్, స్వరూపినుసంధాన పృతిర్దైన్య

శాస్త్రాధ్యాస ఉష్ణకుంకుమధారవ ద్వ్యర్థః 2.59

స్వాత్మయందే మోక్షము లభించును. స్వస్వరూపిను
సంధానముచే త్రమరపీటన్దాయమున మోక్షము సిద్ధించును. అత్మ
స్వరూపినుసంధానములేక, ఇతరమైన శాస్త్రాధ్యాసము చేయుట,
పండుమాయా కుంకుమగుళికలచే నిరర్థకమే యగును.

29 ఏరందతైః ఫేనప త్వరత్వం పరిత్యజేత్. 2.60

అకుండముపై నలగల మురుగునీరవలె అనదృష్టప్రళయ (దృశ్య
మును) త్యజించవలయును.

30 స్వవ్యతిర్దిత్తం సర్వం త్యక్త్వా మధుకరపృత్త్యాహార

మాహరన్ తృతో భూత్వా మేదోఽపృద్ధి మితుర్వన్

విహరేత్ 2.69

మతి రిపి (ఆత్మ) కంటె అన్యమైన వస్తువులన్ని వివేచన
మాధుకరపృద్ధితో అహారమును మైకొనును, శరీరమును పెంచక,
బ్రాహ్మను వ్యక్తిచేయక విహరించవలెను.

31 ఆహారస్య చ భాగో ద్వా తృతీయ ముదకస్య చ,

వాయోః సంహలనార్థాయ చతుర్థ మపశేషయేత్. 2.69

159 చిత్త ప్రజ్ఞా పరం దుఃఖం చిత్త త్యాగః పరం సుఖమ్,
అత శ్చిత్తం చిదాకారే నయ వ్రయ మపేదనార్.

5-117

చిత్తము శుంకటమే పరమదుఃఖము. చిత్తత్యాగమే పరమ
సుఖము. కాబట్టి చిత్తమును చిదాకారమనిగల వినివము అస్తి
కృత్యదింతకల లేకయుండుము.

160 దృష్టిర్వై రమ్య మరమ్యం వా
స్తేయం పాషాణపత్నదా,
ఏకావతాత్మయత్నేన
జీవా భవతి సంస్ఫుటిః.

5-118

విజ్ఞానం రమ్యయములై పరానినీకాని, రమ్యము కాని
వానినికాని కూచి పరా శిలాపద్యములై యుండువలెను. ఇంతమా
త్రపు దృష్టియ ప్రయత్నముచే సంసారము జయింపఁబడినది యగు
మన్నది.

70. సూర్యోపనిషత్తు

1 సమస్తే అదిత్య త్వమేవ ప్రత్యక్షం కర్మ వర్తానీ త్వ
మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మానీ, త్వమేవ ప్రత్యక్షం విష్ణు
రసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం రుద్రోఽసి, త్వమేవ ప్రత్య
క్షం ఋగసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం యజురసి, త్వమేవ
ప్రత్యక్షం సామాసి, త్వమేవ ప్రత్యక్ష మథర్వాసి,
త్వమేవ సర్వం ఛందోఽసి,

ఓ సూర్యభగవానుడా! నీకు నమస్కారము. నీవే ప్రత్యక్ష
ముగ కర్మ కర్తవ్ర. నీవే ప్రత్యక్షముగ బ్రహ్మము అయినవాడవు.

నీవే ప్రత్యక్షముగ విష్ణువత్స! నీవే ప్రత్యక్షముగ న్నమంచువు. నీవే ప్రత్యక్షముగ ఋగ్వేదామాతృవ్యం వేదములు. నీవే మనుష్య భంజులు అయియున్నావు.

71. ఏకాక్షరోపనిషత్తు

1 న నర్వవేత్తా భువనస్య గోప్తా నాథః ప్రజానాం నిహితా జనా నామ్. 9

వరమాత్మ జగత్ప్రభు కాపాలవాఁడు. ప్రజలకు నాథుఁడని వాఁడు (ముఖ్యుఁడు, ఆధాకభూతుఁడు) జనుల హృదయలోని రాగ మన వసించువాఁడు.

2 తాం భూ ర్భువః స్వ ప్త్యం హి స్వయంభు రథ విశ్వ రోముఖః, 'య ఏవం నిత్యం వేదయతే గుహికయం ప్రతుం పురాణం నర్వకూతం హిరణ్యయమ్, హిరణ్యయం బుద్ధిమతాం పరాం గతిం న బుద్ధిమాన్ బుద్ధి మతీత్య విష్వతీతి. 13

ఓ వరమాత్మా! నీవు భూభువస్స్వలోక స్వరూపుడవు. న్నయించువు, ప్రపంచమంతయు ప్యాపించియున్న వాడవు. ఎవఁడు ఈ ప్రకారము వరమాత్మను మను ప్రజలకు హృదయగుహ యందున్న వానినిగను, జగత్ప్రభు ప్రభువుగను, పురాణపురుషునిగను ప్రతాపి స్వరూపునిగను, బుద్ధివంతులకు వరమగతిగను నిత్యము ఎఱుంగునో, అతఁడు బుద్ధివంతుడై, బుద్ధినివాళి అత్కయించు స్థితఁ డైయుండును.

72. అక్షయవనిషతు

1 నర్స మేక ముఠం కాంత

మనోరంజన ధ్వజ మవ్వయ్యే

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

కాస్త అప్పు యదా నుటమ్.

2

ఈ సమస్తమును వీక్షిస్తే, బృహరహిత్యై, హృద్యై, అత్య
గమ్యై, నిత్యై, అత్యయత్యై సత్యాత్మకైవగ్లీ చ్చిలంఽమాగతే
కాంచదు కాంచేద్యం సత్యమగ న్నంః హుః

2. అవేదనం విషయం కోర్కెనం చిత్తశుభం మన : తిమ్మయ్య.

మొగను: కురు కర్మాణి నీరసో నావ మో కురు. 3

3

కృత్వోద్భవామూలమగు శాస్త్రము భావనలేదని చా-గ
మని చెప్పుటకగది. అదియే అప్పటినుండి చిన్నతయనా. తా-గ
మందున్నవాడైన కర్మలను చేయునది, నేక అభిరుచిలేదో లేదు
కయి మననము.

3 పాపా ద్విభేది వతతం వ చ లోగ ము స్మియే. 6

విజ్ఞానమహాసభకు సదా సామర్థ్యం కలిగియుండును. ముఖ్యము
జాతీయం లోగములను వాంఛించి యుండును.

4 మనసా తర్హణా వాచా వజినా సంపశేపచే,

అంతః కృతర్థి దానియ నిత్యం కాప్రాణ్యచ్ఛేదే. 8

3

విశేషంలేదును మువ్వచేతను, వాళ్ళు చేతను, పొలచేతను
 నల్లనూపు శిశువు పీడించుచుండును. ఎవరియిదియో ఇట్లు నూ-
 లును పైకివచ్చి వాటిని నూచి పరిశీలించుచుండును.

5 మదాభిమాన మాత్సర్యలోభ మోహాది శాయితామ్,
అపి రహస్యప్రతిభా మిష త్త్యజత్యహి రివ త్వచమ్. 13

బుద్ధిమంతులగు మనుషులు, అభిమానమును, మాత్సర్యమును,
లోభమును, మోహాదిశయమును - వానిని త్యజించుము. ఏమియు
విడిచివేయును.

6 వనావని విహారేణ చిత్తోపశమకోరినా,
అస్థి సుఖ సౌఖ్యేన కాలం నయతి నీతిమాన్. 17

నీతిమంతులగు తపోవనములందును నివసించుచు, చిత్తశాంతి
కోరించును, అసంగమఖరాభ్యాసముతో కామము గడపుచు.

7 అభ్యాసా త్పాదుకాస్త్రాంతాం
కరణాత్పుణ్యకర్మదామ్,
అస్తోర్యథా దేవేయం
వస్తుదృష్టిః ప్రసీదతి. 18

సాధుమహాత్ములు సాంగత్యమును, శాస్త్రములను అభ్య
సించుటచేతను, పుణ్యకార్యములను ఆచరించుటచేతను, మనము పరి
వస్తుదృష్టి (జ్ఞానదృష్టి) కలుగును.

8 ద్విప్రకార మనంసర్గం తస్య లేద మిమం శృణు,
ద్వివిధో య మనంసర్గః సామాన్యః శ్రేష్ఠ ఏవ చ. 20

అసంసర్గము (అసంగము) కొండు తెలుసులుగా నుండును.
ఒకటి సామాన్యమైనది, రెండవది శ్రేష్ఠమైనది.

9 నాహం కర్తా న భోక్తా చ న భాధ్యో న చ బాధకః,
అత్యసంజన మర్హేష సామాన్యాసంగనామకమ్. 21

నేను కర్తమకాను, భోక్తమకాను, బాధ్యుడనుకాను,
గాధకుడనుకాను. — అని తలచి దృశ్యవస్తువులతో పంగము లేక
యిందులను సామోక్ష్య ఆనంద మగును.

10 ప్రాకృత నిర్మితం సర్వమీశ్వరాధీన మేవ వా,
సుఖం వా యతి వా దుఃఖం వైవాత్ర మను కర్తృతా
22

సుఖముకాదు, దుఃఖముకాదు నమస్తమ భూత్వకర్మాను
సాము నిర్మితమైనది, ఈశ్వరాధీనమైనది. ఇటు వా కర్తృత్వ మేమి
యను లేదు.

11 భోగాభోగా మహారోగా స్పృహతః పరమాపదః,
వియోగాద్విప సంయోగా అథయో వ్యాధయో
ధియామ్ 23

భోగములు మహారోగములు; సంపదలు గొప్ప ఆపదలు.
సంయోగముం వియోగకరిములు, అధింలు అన్యాయాత్మ-
వ్యాధులు.

12 కృత్యా దూరతరే హి స మితి శబ్దార్థభాషనమ్,
యన్మాన మానసం శాస్త్రం తచ్చేర్జ్ఞానమ్ ఉచ్యతే.
26

దృశ్యభౌతములను దూరీకరించి, (అర్పించియు స్పృశ్యగణి)
చిహ్నముగ నుండు శ్రేష్ఠము అనుగమని చెప్పబడినది.

13 అదైవతే స్తైర్యమాయాతే దైవతే చ ప్రళమం గతే.
పశ్యన్తి పజ్జన్నవల్లోకం చతుర్థం భూమికాం గరానిః।

వైద్యశాస్త్రము శబ్దములను అర్థమును స్థిరముగా నిర్ణయించుట ఈ ప్రయత్నమునకు జనులకు వ్యవస్థాపకముగానుండును. వాస్తవజ్ఞానమును కనుబొమగాను భక్తి స్థితియనుచుండును.

14 లోకానువర్తనం త్యక్త్యా త్యక్త్యా దేహానువర్తనమ్,
శాస్త్రానువర్తనం త్యక్త్యా స్వాధ్యాపాపనయంతురు

42

లోకానువర్తనమును, దేహానువర్తనమును, శాస్త్రానువర్తనమును ఏది అధ్యాపకమును తొలగించుకొనుము.

15 ఓంకారమూత్ర మఖిలం విశ్వప్రాజ్ఞాదిలక్షణమ్,
వాచ్యవాచరతా భేదాభేదే నానువల్లభికః.

43

విశ్వ, వైజ్ఞాన, ప్రాజ్ఞాది లక్షణములను ఈ సమస్తప్రపంచమును ఓంకారమూత్రమే అలంకరించును. వాచ్యవాచరత్వములు, సామాన్యతలు, ఇవల వాస్తవముగ వేర్వేరు విభాగములుగా నున్నవిగానైనను ప్రపంచమునందు ప్రకృతి ప్రకృత్యంతరముగానున్నవిగానైనను.

16 అకారమూత్రం విశ్వ స్పృహకర సైజసంస్కృతః,
ప్రాజ్ఞో మకార ఇత్యేవం పరిపశ్యే త్కృమేణ తు.

44

ఓంకారమంటే 'అ' కారమూత్ర విశ్వచరణము, 'ఉ' కారమూత్ర సైజసంస్కృతము, 'మ' కారమూత్ర ప్రాజ్ఞాచరణము క్రమముగా వెలుగునగుచుండును.

17 సమాధికాలా త్ప్రాప్తేప విఃస్మృత్యప్రయత్నతః,
స్థూలసూక్ష్మత్రిమా త్వరత్వం చిదాత్మని వేదాపయేత్

45

బ్రహ్మనిష్ఠులకు సమాధిదశకు పూర్వమే ప్రవేశించి వై
సాక్షాత్తుకొనవలసిన సమస్తజన్మమును చిదాత్మయందు అయిదవ
శతాబ్దము.

- 18 చిదాత్మానం నిత్య కుర్వమధ్యమున నచచ్ఛయః,
పరమానంద సందేహో వానుదేవో ఓహి మో మితి.

48

'నిత్యమై, కుర్వమై, గాధ్యమై, ముగ్ధమై, అద్యమై, ఓహి
నందనమై, సంకారగర్భమై, సందేహాత్మకమై, వానుదేవో
నేను'—అని భావించవలెను.

- 19 అపిచిద్ధ్యాపసానేషు చుఃఖం సర్వ మిచం యతః,
విప్రాత్సర్వం పరిత్యజ్య తత్త్వసిద్ధే తవావశం. 47

అపిచిద్ధ్యా! దృక్పథగర్భింతయు అపిచిద్ధ్యాంతరంగమునను
సంభవించును. అంతయున్నది, గాఢ నిద్రయు లేనిది
(అత్మ) నిత్యనిష్ఠుడై యుండును.

- 20 ప్రజ్ఞానభువ మానందం బ్రహ్మాస్మితి విభావయేత్,
—ఇత్యుపనిషత్, 49

'ప్రజ్ఞానభువమే, ఆనందమే, అయిత బ్రహ్మమునే నేను
అని వివేకపరులు. సదా భావించుచుండవలయును.

73. అధ్యాత్మోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అస్తశ్శరీరే నిహితో గుహాయా ముః ఏకో
నిర్యమన్య పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే
ఽంచరన్యం పృథివీ న వేద.

1

శరీరమునందు బుద్ధిగుహలో అస్థిరహీనుడగు నో, ఏకగుణాభి
 'సము, నిర్గుణుడగు, దేవదేవుడునగు నారాయణుడగు నిలువించు
 చున్నాడు. ఈ స్పృశిని అతని శరీరము, ఈ స్పృశిని లోపల ఆదిలో
 గంచుకొనుచున్నాడు. కాని స్పృశిని అతని నాలుగలేదు.

2 స విష సర్వభూతాస్తరాత్మా, అపహతపాప్త్యా దివోఽ
 దేవ ఏరో నారాయణః 1

ఏకభూవుడును, దేవదేవుడును అగు ఆ నారాయణుడగు,
 సర్వశక్తులకును అంతరాత్మయై యున్నవాడును, పాపకహితులగు
 జయించువాడును.

3 అహం నమేతి యో భావో దేహజ దాపనాత్మని,
 అధ్యాసో ఽయం నిరస్తవ్యో విదుషో బ్రహ్మనిష్ఠయా. 1

అనాత్మగుడములగు దేహీశ్వరులగునను 'నేను, నాది'
 అనుభావము ఆధ్యాసమే యగును. కావున విజ్ఞానగుణుడగు బ్రహ్మ
 నిస్తవ్యుడైన ఆ ఆధ్యాసమును తొలగింప వలెను.

4 జ్ఞాత్వా స్వం ప్రత్యగాత్మావం బుద్ధి తద్వత్ప్రసాక్షిణమ్,
 సోఽహ మిత్థేవ తద్వత్త్వో స్వాస్యత్రాత్మనుతిం
 త్యజేత్. 2

బుద్ధిని, దానివృత్తులకును సాక్షియైబట్టి తనాత్మకు- ప్రగల్భ
 నాత్మకు తెలిసికొని బుద్ధిగు 'ఆ నాత్మయే నేను' అనుభావము
 కలిగి, అస్థిరమైన ఆత్మములైన సమస్తభూతుల ఆస్కాహమును విడి
 నాడవలెను.

5 స్వాత్మవ్యేవ సదా ద్విత్వా మనో సత్వతి యోగిసః,

మహాత్మ్యై క్రత్యా సామకూత్యా జ్ఞాత్యా సారాత్మ్యై
మాత్మనః. 4

యన్తోచేతియ, శ్రుతివాక్యములచేతను, స్వామిభవముచేతను
తన సర్వాత్మభావమును తెలిసికొన. ఈ అర్థమందు సదా స్థితికలిగి
యందు. తానాగి మనస్సు శరీరము.

6 నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదే రాత్వవిస్మయః,
వృచి వ్యాపకరం వత్వా చిత్తయాత్రాన మాత్మని. 6

(అర్థ) నిద్రకును, లోకవార్తలకును, శబ్దాదివిషయములకును
అర్థవిస్మయకలిగి ఏ మాత్రము అనభావము నీయక హృదయము
యందు అర్థము చింతింపుము.

7 మాతాపితౄర్మలోచ్యుతం మలమోంసమయం పపు
త్యక్త్యా చందాలపద్ధతం బ్రహ్మీభూయ కృతీ భవ. 7

తల్లిదండ్రుల మలమువలన కలిగిందియు, మలమోంసమయము
మనదేయముగ చేసెనును చందాలపద్ధతి చాలముగ త్యజించి
బ్రహ్మభూతును అయి కృతార్థుడైతిమి.

8 ఘటాదాశం మహాశాశ ఇవాత్మానం పరాత్మని,
విలాప్యాంబుచతావేన మాన్షీం ఫివ సదా మునే. 8

ఘటాదాశం మహాశాశమును మహాశాశమునందు విశేషవిషయ
కేయముగ, అవాత్మానం పరాత్మానంన విశేషవిషయం ఏ నీయ
అభావమునందు సదా మాన్షీంబునై యుండును.

9 యత్రోష బగదాభాసో దత్వజ్ఞానః పురం యథా,
తదప్రప్రసా మిద జ్ఞాత్యా స్త్రీశతృతో భవా. 9

పాపరహితః' దేవయందు ఈ జగత్తు అర్థమునందు కంటి
పునఃమువలె ప్రతిబింబించుచున్నది, 'ఆ బ్రహ్మమే నమః' అని
యెఱిగి కృతకృత్యుడవు కమ్ము!

10 అహంకారగ్రహాన్ముక్త స్వరూప ముపపద్యతే,
చంద్రప ద్విమలః పూర్ణ స్పదానంద స్వయంప్రభః.

11

అహంకారమును గ్రహమునుండి విముక్తుడై, చీపురు అన్ని
స్వరూపమును బొంది పదానందుడై, చంద్రునివలె నిర్మలమై,
పూర్ణుడై, స్వయంప్రభుడై విలసిల్లుచున్నాడు.

11 శ్రీయానాశా దప్రవే ప్తినానాశో ఽస్మా ద్వాసనా

శ్శయః,

వాసనాప్రక్షయో మోక్షః సా శీవన్ముక్తి రిష్యతే. 12

కృత్యవికారములను కలిగించు క్రియలను వేరుపరిచితే
నింత పశించును. నింత పశించుటచే వాసనలు పశించును. వాసనలు
తెచ్చగ పశించుటచే మోక్షము. అదియే శీవన్ముక్తియని చెప్ప
బడుచున్నది.

12 సర్వత్ర సర్వతః సర్వబ్రహ్మ మాత్రావలోకనమ్,

సద్వాస తావనాదాద్యా ద్వాసనాలయ మశ్నుతే. 13

సర్వత్ర బ్రహ్మమాత్రమునే కాంచుటయను సాధనము
నిత్యము కృత్యముచే వాసనలు పశించును.

13 ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయాం న కర్తవ్యః కదాచన

ప్రమాదో మృత్యు రిచ్ఛాహం తీవ్రద్యాయాం బ్రహ్మ

వాదిసః 14

బ్రహ్మార్పణం మహాయజ్ఞమ్ (సోమదేవము) ఎత్తుచును
కలిగి యుండరాదు. బ్రహ్మవిద్యయందు ప్రవేశింపక మరణముతో
ఁబూసమని బ్రహ్మగ్రస్తలు పలికిరి.

14 యథాఽపి కృష్ణం శైవాలం క్షణమాత్రం సత్యపతి,
అప్యహోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞం వాపి పరాజ్ఞానమ్
15

నీటిలో ప్రకటన నిట్టబడిన వాయు క్షణకాలమైనను అచట
సంపద మరల అంత్రాకారము నీటిని విప్పివేయునట్లు, బహిష్కృతుఁ
డైన యెవల మాయా ప్రాజ్ఞుని నూడ జవరించును.

15 అత్రాత్మత్వం పృథీకుర్వ స్మహమాదిషు సంత్యజన్,
ఉదాసీనతయా తేషు తిష్ఠే ప్థటఃపాదీపత్
16

ఈ అర్థియందు అర్థిభావమును దృఢపరిచుకొనుచు,
అహంకారాదులను నిర్మలముచు వాని యందు భుటపటాదులవలె
ఉదాసీనుడై యుండుటెను.

16 బ్రహ్మాదిస్తంభపర్యస్తం మృషామాత్రా ఉపాదయః,
తతః పూర్ణం స్వమాత్మానం పశ్యే దేకాత్మనా స్థితమ్.
17

బ్రహ్మోదేవులకు మొదలుకొని త్వణమువలకుఁగల పదునై
(దృశ్యరూప) ఉపాధులు అనంతములే యగును. కాత్రన విజ్ఞాన
సత్యమై, పూర్ణమై, ఏకైకమై నీవ అర్థివే కాంచవలెను.

17 స్వయం బ్రహ్మ స్థాయం విష్ణుః స్వయం మిశ్రః
స్వయం శివః,

ప్రాయం విశ్వ మిదం సర్వం పరిపాకే దత్తం పు
శీలవర్ 20

[illegible]

18 పొన్నకల్ వ్యాలోపి తాతేషానాం పద్మనిరాసతః,
స్వయమేవ వరః ప్రహ్లాదాద్భుతమత్యయః సుప్రసిద్ధమ్

అక్టోబరు నాటికి మొదలైనది పట్టణమునందు అక్టోబరు 1940 కు
 దా.నందుకొని జీవించి 1941 నే ముగియవారికి పూర్తిగా అంతమైంది.
 అక్టోబరు నాటికి మొదలైనది అక్టోబరు 1940 కు

19 అనుక్రమంలో వివరించినట్లు, విశిష్ట మిత్రేయకమస్తుని,
నిర్వికారే నిరారాతే నిర్వికారే నిరారాతే, 22

[illegible]

20) ఏదాత్మతే వశే తత్త్వే లేనకర్తృ రితి పసేత్,
మనదా మనదా తామదా దేవః ప్రేమలోకితి. 28

பெரிய குழுவாக இருக்கின்றார்கள், இது ஒரு மிகப் பெரிய குழு. இது ஒரு மிகப் பெரிய குழு. இது ஒரு மிகப் பெரிய குழு.

21 పితృమూలో వికల్పాదులను పట్టాధాపి ను తిరస్కరించు.
అత్యంతమైన సమాధానము ప్రసన్నముగా ఉన్నప్పుడు 22

ఈ వృత్త్య నికల్పమునకు మూలము చిత్తి. సే రియగుచున్నది. చిత్తిని చిత్తియేనో ఈ నికల్పము లేదు. కావున ప్రత్యక్షగూఢమున మర్యాదయందు చిత్తినియే నిలుపుము.

22 అఖండానంద మాత్మానం విజ్ఞాయ స్వస్వరూపః,
అహికస్తః సదానందరసాస్వాదన మాత్మని. 21

అఖండానంద స్వరూపమున అత్మను స్వస్వరూపముగ తెలిసికొని స్వరూప అనంత్యధ్యంతరములందు ఆ సదానంద సాస్వాదనమున కావించుచుండును.

23 వైరాగ్యస్థి ఫలం బోధో బోధసోపరతిః ఫలమ్,
స్వానందానుభవా చ్ఛాన్తి రేషై బోధరతేః ఫలమ్. 28

వైరాగ్యము యొక్క ఫలము బోధ (జ్ఞానము). బోధ యొక్క ఫలము ఉపరతి. ఉపరతియొక్క ఫలము స్వానుభవము నలగు కలుగు గొంతి.

24 వ్యాఖ్యద్యానే మరిత్యజ్ఞః క్రమా ధ్యేయైక గోచరమ్,
నివాతదీపవ చ్ఛిత్తం సమాధి రతిరీయతే. 35

వ్యాఖ్య, వ్యాఖ్యము—దీని లెక్కన వదలివేర్చు క్రమముగ ధ్యేయైక గోచరమును చిత్తరీతిగా—గాలి వీచని చోట నుండి మనుషుంటి అట్టి చిత్తము యొక్క నిశ్చలస్థితియే సమాధియని చెప్పుటగుచున్నది.

25 అనాదా విహ సంసారే సంఘాః కర్మకోటయః,
అనేన వింశతి యాన్తి క్షుద్ధచర్మో విపర్యతే. 37

అనాదియగు ఈ సంసారము సంఘములైనవి. కర్మకోటయైన ఈ సంఘాధిపతి సులలితము. క్షుద్ధచర్మము—విచ్ఛిన్న సులలితము.

26 ధర్మమేఘ మిమం ప్రాశు పృథాధిం యోగవిత్తమాః,
వృద్ధత్యేష యథా ధర్మామృతదాతా స్సహౌసకః 38

యోగవేత్తలు ఈ సమాధిని భృత్యులువని స్పృశించుట
నిలయవగా ఇది వేలకొలది గుర్రామృతధారలను వర్షించును.

47 వాసనానువయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య తదావధిః,
అపాంథావోపయాథావో భోధస్య పరమావధిః, 41

28 వీరవృత్తే రసవృత్తి ర్మర్యాదోపరతేస్త సా
స్థితవత్తో యతి రీయం య స్పదానంద మశ్నుతే.
42

భోగ్యవద్భావముల యెవల వాసన కలుగక స్థితి వైరా
గ్యము యొక్క అవధియగును, అపాంధోపయ కలుగకపోవుట
భోధయొక్క పరమావధి యగును, వృత్తిరాహిత్యము ఉపరితి
యొక్క అవధియనియు చెప్పబడినది. (వైరాగ్యభోగోపరితలు
కలిసి స్థితవత్తో యతి యనెదా మామానంద మనుభవించు
యగును)

29 నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా పృతిః ప్రవృత్తి రభ్యతే
సా సర్వదా భవే ద్యస్య స జీవన్ముక్త ఇష్యతే. 44

నికల్పహితమున చిన్మాత్రవృత్తియే ప్రకృతు యెప్పు
డును, అది నిర్వికల్పము ఎవరికి ఉండునో, *స్థితి* జీవన్ముక్తి
వని స్పృశించును.

30 స ప్రత్యగ్భ్రూహో ర్దేవం వదాపి బ్రహ్మసర్వయోః
ప్రజ్ఞయా యో విజానాతి స జీవన్ముక్త ఇష్యతే 46

బ్రహ్మగ్రాహ్యము, బ్రహ్మమునకును మఱియు బ్రహ్మమునకు
సన్నిహితమైనది అను భావము లేకుండు ప్రజ్ఞతో ఎవఁ గలఁడనో, అతఁడు
శ్రవణస్మరణ చేయుటకును.

31 పాదుభిః పూజ్యమానేఽస్మి స్పృహ్యమానేఽపి దుర్జనైః,
సమభావో భవే ద్యస్య స కీవన్ముక్త ఇష్యతే. 47

నమ్మరానే పూజించఁబడుచున్నాను, దుర్జనులచే నీడించఁబడు
చున్నాను ఎవఁడు సమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాఁడు కీవ
న్ముక్తుడని చెప్పఁబడును.

32 విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వం స సంస్పృతిః,
అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మభావో బహిష్కృతః. 48

బ్రహ్మరిక్తియు నెఱింగినవాడనీ ముందువలెనే సహసరము
కలంగను, కలిగిందో అతఁడు అహిన్ముఖుడే కాని బ్రహ్మతత్త్వము
నెఱింగినవాఁడు కాదు.

33 అహం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానా త్కల్పకోటికతార్జితమ్,
సందితం విలయం యాతి ప్రతోధా త్వష్టమ్
కర్మవత్. 50

‘నేను బ్రహ్మమును’ అనువిజ్ఞానముచే వందలకొఁది కోట్ల
కల్పము లర్చించిన సందితార్జితం—సాధనమున విలయ స్వరూ
పమునది కర్మవలె—అనిదోర్మను.

34 స్వ మసంగ ముదాసీదం పరిష్కాయ సతో యథా,
స క్లకృతే యతిః కించిత్కదాచి ద్వావికర్మభిః. 51

అసంగము, ఉదాసీనమైష్టమైన అత్యంతసాధనమున కర్మ
లరేలేక ‘అసంగమైష్టమైయున్న, అసంపృక్తమైన క్లకృతమును బొందును.

35 ప నథో ఘటయోగేన సురాగర్హేన లిప్యతే,

తథాత్మోపాధియోగేన తత్తరైశ్చ రైషు లిప్యతే, 5

ఆశాశము ఘటనంయోగము వలన, ఘటమిందలి కల్ల
చాగనచే అంటుణవగట్లు, అర్చి ఉపాధిసంయోగము వలన
ఉపాధి భర్తములచే అంటుణవనను.

36 అజరోఽస్మ్యమరోఽస్మీతి య అత్యానం ప్రపద్యతే

తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా, 6

నేను 'అజరినను, 'అమరుడ' 'వయమున్నా' వని యె
యను అర్చిను పొందినవానికీ, అట్టి అర్చిరూపముతో నున్నవాని
ఇక ప్రారబ్ధకల్పము గూర్చిన కల్పన యెవరికి

37 ప్రారబ్ధం సిద్ధ్యతి తదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః,

దేహాత్మకాదో నైవేష్టః ప్రారబ్ధం తద్రుణితా మతః,

66

దేహాత్మభావముతో నుండు వస్తువు ప్రారబ్ధము కలుగును
దేహాత్మభావము లేనప్పుడు ఇక ప్రారబ్ధమును గూర్చిన ప్రవర్తియే
లేదు.

38 అధస్తస్య కుత స్పృత్త్వ మసత్త్వస్య కుతో జనిః,

అజాతస్య కుతో నాశః ప్రారబ్ధ మసతః కుతః, 68

అధ్వానము గావించబడినవానికి స్థితి జురలు! స్థితిలేనివానికి
జన్మ మెవరికి జన్మలేనివానికి నాశ మెవరికి అసత్త్వమృత్యువు
(లేదానికీ) ప్రారబ్ధ మెవరికి

39 ఏకమేవాద్యయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కింవచ, 69

ఇహా అద్యయమగు బ్రహ్మమొకటేయే కలదు, అ నేకత్వము
ఏ మాత్రమును లేదు.

40 స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్యా స్వ మాత్మాన
మఖండితమ్,

స నిర్జః మనుఖం తిష్ఠ నిర్వికల్పాత్మనాత్మని. 64

స్వానుభవముచే అఖండితమైన తన ఆత్మను స్వయముగ
జ్ఞించి, నిర్వికల్ప, ఏ వికల్పములున్నది అత్యయంతు మఖముగా
మంతుము.

41 త్వ గతం కేన వా నీతం క్షత లీన మిదం జగత్,
అరునైవ మయా దృష్టం నాస్తి కిం మహా దద్భుతమ్,
45

ఇంతకు ముందు నేను గూరిత జగత్తు ఇంతలోనే అర్చ్యమై
పోయినది. అది యెచటికి పోయినది? ఎవరు నీటిని పోయి? ఎవరు
నీలమైంది? ఇది చాల అశ్చర్యముగ నున్నది.

42 కిం హేయం కిముపాదేయం కిమన్య త్కిం
విలక్షణమ్,

అఖండానందపీయూష పూర్ణబ్రహ్మమహార్ద్రమ్. 66

అఖండానందామృతముచే పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మమను
నమూద్రమున, వివేచనగతి ఏది? గ్రహింపదగినది ఏది? ఏది తేజుగా
నున్నది? ఏది విలక్షణమైనది?

43 స కిందివ్రత పశ్యామి స శృణోమి స వేష్యమామ్,
స్వాత్మనైవ నదానందయావేజాన్మి స్వలక్షణః. 67

నే నిరహం చేయి ఒకండ్రినను గూడుట చేచి, వినుటచేసి,
పాల్గొనుటచేచి. నదానందంగానున్న అర్చ్యగ్రహమున్నను. ఆత్మ
లక్షణముచే కలిగియున్నను.

14 అనంగోలహ మనంగోలహ మలింగోలహ మహం
హరిః,
ప్రకాష్టోల మనంగోలహం పరిపూర్ణ శ్రీకంఠసః,
68

15 అశరాహ మశోకాహ మవికారోలహ మవ్యయః,
శుద్ధబోధస్వరూపోలహం శేషలోలహం సదాశివః,
69

నేను అనంగుడను, నిరవియ్యతుడను, అనావుడను, హరిః,
ప్రకాశుడను, అనంగుడను, పరిపూర్ణుడను, సనాతనుడను, అ
శక్తుడు, అశోకుడు, వికారరహితుడను, నాశశక్తి యుడను, శుద్ధబోధ
స్వరూపుడను, శేషుడను, సదాశివుడను అయ్యున్నాను.

74. కుండితోపనిషత్తు

కిం వా దుఃఖ మనుస్మృత్య తోగాం స్త్యజతి
చోద్ధ్రికాన్,
గర్భవాసథయా ద్వికః శిరోష్ఠాశ్శాం తత్రైవ చ,
గుహ్యం ప్రవేష్ట మిచ్ఛామి పతం పద మనామయ
మితి. 8

ప్రపంచమున దుఃఖమునకు నది : శేషమునకు నది భోగము
గను మననానుభవము. గర్భవాసథయనది శిరఃపరిధిపొడియై,
శిరోష్ఠాశ్శాంవే శిరియై వాయునై. రహస్యమైదియై, నిరాదుగు
యైపదియైగను పరమాత్మ పరిణామ ప్రవేశింపఁజలందుచున్నాను.

2 మమ్యథానందసుఖాంధోహో ఐహుధా విశ్వపీఠయః,
ఉత్పద్యంతే విలియంతే మాయామారుతవిభ్రమాన్.

14

అఖండ సుఖవస్తువలనను నాయులను ఒగ్గిస్తాడు. అయి
మాయయను గాలియొక్క విభ్రమముచే ఆ సకలభూతములను సృష్టించు,
లయించుచునున్నది.

3 స మే దేహే న సంబంధో మేఘనేప విహేయసః,
అతః కురో మే తద్దర్శ్యా జాగ్రత్స్వప్నమేషు స్తేషు. 15

అకాలమునకు మేఘములతో సంబంధములేదు. నాకు
దేహముతో సంబంధములేదు. కాణ్యో యో ఆ దేహాభ్యామనను
జాగ్రత్. స్వప్న, మేషువులు నా దేహుతో

4 అకాలపక్వం విచారగోఽహమ్
అదిత్యపద్మాస్య విమిషోఽహమ్,
అపార్యపన్నిత్యవినిశ్చతోఽహమ్
అంధోఽపి త్పారవివర్తితోఽహమ్. 16

నేను అకాలమువలె కల్పన లేనివాడను, సూర్యునివలె నుండి
యొక్క దానిచే ప్రకాశింపఁబడని వాడను. పాన్యో మిమిషో నహా
విశ్వరూపను, పన్నిత్యమనువలె పారముగోని నాకు ప్రపంచ
స్వరూపుడను.

5 నారాయణోఽహం సరకాస్తకోఽహం
పురాస్తకోఽహం పురుషోఽహం మీహి,
అంధందోహోఽహం మలేషసాగీ
నిరీశ్వరోఽహం నిరహం చ నిర్కమః. 71

శేను వారాణసుడను, ఎరకాంతకుడను, పురాంతకుడను
(శివుడను), పురుషుడను, ఈశ్వరుడను, ఆఖండబ్రహ్మగూఢుడను,
సర్వసాక్షిని, విశిష్టుడను, విశవాంశుడను, మహత్వరహితు
డను అయియున్నాడు.

6 వ సాక్షిఁగ సాక్ష్యధర్మాః సంస్కృతన్తి విలక్షణమ్,
అవిభాత ముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపవత్. 23

గృహధర్మములు దీపమును అంటివట్లు; విలక్షణుడగు
సాక్షిని సాక్ష్యధర్మములు అంటివేరవు.

7 జలే వాపి స్థలేవాపి బుర తేన్దిష జరాత్మకః,
నాహం నిలిపేతి తప్తరైః ఘటతర్కై ర్నిభో యథా,
24

బవమైన ఈ జీవాము బలమందుఁగాని, స్థలమందుఁగాని
గోరలుగాక; జరాశ్రమంఁగులధర్మములచే అంటిబిడవట్లు, నేను
జీవాధర్మములచే అంటిబిడను.

8 సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాత్మితోఽహం
మద్యయః,
శేవలాఖండదోఢోఽహం స్వానందోఽహం నిరంతరః.
26

శేను సర్వాత్మకుడను, సర్వమయుడను, సర్వాత్మితుడను
అన్యయుడను. శేవలాఖండబ్రహ్మగూఢుడను, నిరంతర ఆత్మా
మందగుతుడను.

9 స్వమేవ సర్వతః పశ్యన్మన్యమానః స్వ మద్యయమ్,
స్వానంద మనుభుంజానో నిర్వికల్పో భవా మృహమ్
27

పశ్చి (అత్తనీ) సర్వత్ర కాంచును, అర్కను అద్వయముగా భజించును, అర్చాపండును అనుభవించును విశ్వకల్పించి గగనమును.

- 10 గచ్ఛం స్త్రీష్ట స్తువవిక చ్చాయానో వాస్యథా పి వా,
యతేచ్ఛయా వసే ద్విద్వా నాత్తారామః సదా మునిః,
28 —ఇత్యుపనిషత్.

మనీ సదాచుచున్నను, కుంచున్నను, శరణనించుచున్నను, ఏ విధముగ నున్నప్పటికి, సదా అర్చారాములై స్వచ్ఛగా నిల నిలపవలెను.

75. సావిత్రికాశ్మిపనిషత్తు

- 1 క సృచితా కా సావిత్రి మన ఏవ సవితా వాసావిత్రి,
స యత్ర మన స్తద్వాగ్యత్ర వా వాక్తవ్యసః, 8

'సవిత' ఎవరు? 'సావిత్రి' ఎవరు? మహర్షి సవిత, వాక్కు-సావిత్రి. ఎవలు మహర్షు ఊహనో అచట వాక్కు, ఊహము. ఎవలు వాక్కు, ఊహనో అచట మహర్షు ఊహను.

76 ఆత్మోపనిషత్తు

- 1 సత్యత్యేవ జగద్రూపం సంసారస్య బ్రహ్మర్తకమ్,
అసత్యత్యేన భావం తు సంసారస్య నివర్తకమ్, 4

జగత్తు సత్యముగా తోచుట సంసారమును కలిగించును.
జగత్తు అసత్యముగా తోచుట సంసారము ను తొలగించును.

2 ఘటోఽయ మితి విజ్ఞాతం నియమః రోన్వపేక్షతే. 5

'ఇది ఘటము' అని తెలిసికొనుటకు ఏమి నియమము కావలయును?

3 భాసునేవ జగత్సర్వం భాస్వతే యస్య తేజసా.

అనాత్మక మన తుచ్ఛం తిం ను తస్మావభాసకమ్. 8

బాహ్యునితే జగత్సర్వం ప్రకాశించునట్లు, బ్రహ్మము మొక్క తేజస్సుతే అనాత్మక, అర్హత, నిర్గుణమగు ఈ సమస్త జగత్తున్న ప్రకాశించుచున్నది.

4 జీహాం దేహవ్యథాం త్యక్త్వా బాలః క్షిణ్ణి వస్తుని,

తత్రైవ విద్వాన్ రమతే నిర్మమో నిరహం నుభి. 10

గాలులు అడలిని, దేహవ్యధను వదిలి అటువస్తువుల ప్రీతించునట్లు, విజ్ఞుడను అహంకార, మమకారములు లేనివాడై అర్హతయందు ముగించుచు ముగియును.

5 కామాన్నిష్కామయాపీ నన్ చరతేకవరో మునిః,

స్వాత్మనైవ సదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా స్థితః.

11

ముని తనయ్యుష్టమునొచ్చినట్లు ఏకాగ్ర సంపదించుచు, నిష్కామయై, స్వాత్మతోనే సదా సంతుష్టుడై స్వయముగ సర్వాత్మ భావనలో (సమస్తము కానే యునుభావములో) ముగించుచును.

6 లక్ష్మణశక్తిగతిం త్యక్త్వా యస్తేష్యే తేనలౌక్యనా,

శివ ఏవ స్వయం సాక్షి దయం బ్రహ్మవిదుత్తమః

19

77. పాశుపతబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 ప్రత్యగాత్మ పరంబోగ్తి ర్దాయా సా తు మహత్తమః,
తథా సతి కథం మాయాపంథవః ప్రత్యగాత్మవి. 10

ప్రత్యగాత్మ పరంబోగ్తి స్వరూపము. మాయా మహాతమస్సు
(చీకటి). కాబట్టి ప్రత్యగాత్మ యందు మాయా యెట్లు పంథవం
చును?

- 2 నాస్తి స్వాత్మాతిరేకేణ స్వయమే వాస్తి సర్వదా 20
అత్మకంఠే వేణుగ ఎన్నగును ఏదియును లేదు.

- 3 స్వాత్మనేత్యేవ స్వయం సర్వం సదా తత్కృతి నిర్భయా.
31

బాని తన అత్మయందే సమగ్రమును గదా కాంచును నిర్భ
యమునై యుండును.

- 4 ఏవంయాపా పరా విద్యా పత్యేన తపసాపి చ,
బ్రహ్మచర్యాదిభి ర్ధర్మై ర్ధర్మభ్యా వేదాన్తవర్తనా 32

ఇట్టి పరావిద్య పత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, బ్రహ్మచ
ర్యాది ధర్మములచేతను వేదాంతపూర్ణమున పొందునగునై
యున్నది.

- 5 ఏవం స్వరూపవిజ్ఞానం యస్య కస్యాస్తి యోగినః,
తుత్రచి ధ్ధమనం నాస్తి తస్య సంపూర్ణరూపిణః, 34

ఇట్లే స్వరూపవిజ్ఞానమును పొందిన యోగి సంపూర్ణరూ
పియై యుండును. కావున, అట్టి జాగ్రత ఎవరైనా గమనముచేయ
వలసిన పనిలేదు.

- 6 అకాశ మేకం సంపూర్ణం దుత్రచిన్న హి గచ్ఛతి,
తద్వద్విహృత్కవి చేర్చిష్ఠః దుత్రచి నైవైవ గచ్ఛతి. 35

అకాశము సంపూర్ణమైనది అగుటచేత ఎచటికినిపోదు అట్లే
శేర్చిష్ఠుడగు బ్రహ్మశేర్చి ఎచటికిని పోవరలడు.

- 7 అభక్ష్యస్య నిపృత్త్యా తు విశుద్ధం హృదయం భవేత్,
అహరకృచ్చౌ చిత్తస్య విశుద్ధి ర్భవతి స్వతః. 36

భక్ష్యంపలేగని దానిని త్యజించుటచేత హృదయము పరిశుద్ధ
మగును. అహరకృద్ధిచేత చిత్తము స్వయముగ విశుద్ధ మగును.

- 8 చిత్తశుద్ధౌ త్రమాజ్ఞానం త్రుట్యన్తి గ్రస్తయః సుఖమ్,
అభక్ష్యం బ్రహ్మవిజ్ఞాన విహీనస్సైవ దేహినః. 37

చిత్తము శుద్ధిమగుకాగా క్రమముగ జ్ఞానము కలుగును.
అత్యంత హృదయగ్రంథములు (అజ్ఞానగ్రంథములు) తేల్చగ నిష్పమునై
పోవును. బ్రహ్మవిజ్ఞానము లేకగానే అభక్ష్యమును గ్రహింపదు.

- 9 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్. 46
ఇత్తు పనిషత్.

బ్రహ్మ విజ్ఞానసంపన్నుడగు—ప్రతీతమును ఈ సమస్త జగ
త్తమే తన అర్థ్యకంబు కేలగును గాంచవలెను.

78. పరబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 యదక్షరం పరం బ్రహ్మ తత్సూత్ర మితి ధారయేత్.

సాశ్వతమేతదుని వరప్రహృము సాగ్రము. అట్టి బ్రహ్మ
సాగ్రమునే భరించుటలేదు.

2. పునర్వస్య నివృత్త్యర్థం మోక్షస్యాహర్నిశం స్యలేత్
సూచనా త్పుత్ర మిత్యత్రం సూత్రం నామ పదం
పదమ్.

మఱియొకటి కలుగవలయును కొంత, మోక్షము కొని
అహర్నిశములు వరప్రహృమును స్మరించుటలేదు. బ్రహ్మసా
గ్రమును భరించుట వలన మూర్తిమయి చెప్పబడినది. వరప్రహృమున
సాగ్రము.

3 తత్పుత్రం విదితం యేన స ముముక్షుః స భిక్షకః.
స వేదవి త్పదాచారః స విప్రః పంక్తిపావనః.

అబ్రహ్మసూత్రమును తెలిసికొనినవాడే ముముక్షుః
అతడే మున్నెది. అతడే వేదవేత్త. అతడే సదాచారవరుడ
అతడే బ్రాహ్మణుడు. అతడే పంక్తిపావనము.

4 యేన సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్పుత్రం ధారయేద్భోగీ యోగవిద్యార్హతో
యతిః.

ఈ జగత్తంతయు చాకమునందు మునులవలె దేవయంత
గ్రుచ్చబడియున్నదో, అబ్రహ్మమును సూత్రమునే యోగిగో
యు, బ్రహ్మవిష్ణుశివును, యతియునగు యోగి భరించుటలేదు.

5 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మోక్షపేక్షీ భవే ద్యతిః. 1

కాణ్యై నమస్త్యపయత్నముల చేసిమ యతి (యత్న పిలువ);
మోక్షమును అపేక్షించి అర్హులకొంతై యత్నించుటలేదు.

79. అవధూతోపనిషత్తు

1 అక్షరత్వా ద్వరేణ్యత్వా భూతసంసారస్సనాత్,

తత్త్వమస్మాది లక్ష్యత్వా దవధూత ఇతీర్యతే. 1

అక్షరమే శబ్దమేవలనను, వరేణ్యమం (స్వేచ్ఛయం) అగుటవలన
ఎదు, ధూతమైన (ఎగురగొట్టబడిన) సంసారి అంభముశలవాఁడగుట
వలనన, 'తత్త్వమసి' మొదలగు మహావాక్యములు లక్ష్యముగా
గల వాఁడగుట వలనను, 'అవధూతో' అని చెప్పబడుచున్నాఁడు.

2 స కర్మవా న ప్రజయా తనేన త్యాగేనైవే అమృతత్వ
మానకుః 2

కర్మచేతిగాని, సంభూతముచేతిగాని, భవముచేతిగాని మోక్ష
ము కలుగదు. విక్ల-త్వాగముచేతనే జనులు మోక్షమును పొందిరి

3 ఆపూర్వమాణ మచలప్రతిష్ఠం

సముద్ర మాపః ప్రవిశన్తియచ్ఛర్త్,

తవ్యత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే

స కాన్తి మాప్నోతి న కామకామీ, 7

జలముచే సంపూర్ణముగ నిండించబడినదియు, నిశ్చలమైపడి
యును సముద్రమును పడిలము మున్నగువని యే ప్రకారము
ప్రవేశించుచున్నట్లే, ఆ ప్రకారమే భక్త్య విషయము లన్నియు
ప్రసాదింపబడి పొంది (అరిగిని వికృతియు చేయలేక) కలసిపోవు
చున్నట్లే, ఆతచే శాంతిని పొందును గాని విషయాసక్తి కం
వారు కాదు.

4 దుఃఖివో ఒజ్ఞాః సంసరన్తు కామం పుత్రాద్యపేక్షయా,

పరమానందపూర్వో ఒహం సంసరామి కిమిచ్ఛయా. 11

తాత్పర్యములు చూపింపఁబడె, పుత్రాదులను కోరి ఈ సంపాదమున
 ఉన్నమువచ్చినట్లు తెలుగుచుదిగాక! పెగమావంత పూర్వదేవుని పేరు
 ఇంక చేసితి కోరి ఈ సంపాదమున. తెలుగుచును! (నాకు ఏ కోరికయు
 లేదు కావున సంపాదబంధములేదు).

5 అనుతిష్ఠన్తు కర్మాణి పరలోకయయానవః,

సర్వలోకాత్మకః కస్యో దనుతిష్ఠామి కిం కథమ్. 12

పరలోకమును పొందఁగోరువారు కర్మలను చేయుచుదుగాక!
 కాని పరలోకాత్మకుడైన న నను ఎందు చేఁగోరి ఏ కార్యమును
 ఎట్లు చేయుచును!

6 అథవా కృతకృత్యోడపి లోకానుగ్రహకామ్యయా,

కాస్త్రియేజైవ మూర్ఘేఽప రైతేహం మమ కా ష్ఠిః.

23

నేను కృతకృత్యుడనై నను లోకానుగ్రహము కోఁబడె
 కాస్త్రియమూర్ఘున వర్తించెదను. దానివలన నాశిమి నాని
 కలుగును.

7 దేవార్చన ప్నాన శౌచ భిక్షదా పర్రథాం వపుః,

తారం జపతు వా క్తద్య త్పర త్యామ్నాయ

మస్తకమ్. 24

8 విష్ణుం చాయతను ధీ ర్యద్వా బ్రహ్మానందే విలియ

తామ్,

సాక్ష్యహం కించి దప్యక్త న కుర్వే నాపి కారయే. 25

నాకోరికయు దేవార్చనమునుచును, ప్నానశౌచభిక్షదులందు
 ను ప్రవర్తించుఁగాక! నాకోరు కారకమును ప్రణయమౌక్తమును

అనియ్యగాక! నా ముక్తకము వేదమును చంపగాక! 9
విష్ణువును భాగ్యనియ్యగాక! బ్రహ్మనియ్యగాక! 10
సేనానిని పాక్షిగాదుండు ఏమిచేయుటలేదు, చేయగా 11

9 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం నిత్యం స్వాత్మానామిందసా
చేద్ధి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం బ్రహ్మానందో విభాతి మే
స్పష్టమ్. 27

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. సదాత్మ స్వప్నమును నాకు శుభ
సకృష్ట సామగ్ధియగును. బ్రహ్మానందము నాకు స్పష్టముగా గోచ
రించుచున్నది (అనుభూతి మొనరుచున్నది).

10 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం దుఃఖంసాంసారితిం స
చేద్ధి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం స్వస్వాత్మానందం చలాయితం
శ్చాప్తి. 28

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. సాంసారికదుఃఖమును నే
నివ్వదు అనుభవించుటలేదు. ఇంకా అశ్వాసరాత్మము ఎనిగి, పోగు
పడు పోయినది.

11 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం కర్తవ్యం మే న విద్యతే
చిదిత్,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ప్రాప్తవ్యం సర్వ సత్ర
సంపన్నమ్. 29

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను. నా కర్తవ్యము సర్వవ్యాప్తి
అర్హిగా నున్నది. నేను పొందగలగొనదానినందయు పొందగల

- 12 అహో పుణ్య మహో పుణ్యం ఫలితం ఫలితం దృఢమ్
అస్య పుణ్యస్య సంపత్తే రహో పయ మహో
పయమ్ 31

అహో! వాపుణ్యము చక్కగా ఫలించింది. అహో! ఈ పుణ్య సంపత్తి, అస్తిత్వకరమైనది.

- 13 అహో జ్ఞాన మహో జ్ఞాన మహో సుఖ మహో
సుఖమ్,
అహో శాస్త్ర మహో శాస్త్ర మహో గురు రహో
గురుః. 32

అహో! ఈ జ్ఞానమెంత గొప్పది! ఈ సుఖమెంతిగొప్పది! ఈ శాస్త్రమెంత గొప్పది! ఈ గురువు ఎంతిగొప్పవాఁడు.

80. త్రిపురాతాపీన్యపనిషత్తు

- 1 అతో నిర్విషయం నిత్యం మనః కార్యం ముముక్షుణా,
యతో నిర్విషయో చాను మనసో ముక్తి రిష్యతే, ౪-1

మనస్సుయొక్క... విషయచాటోక్తమే మోక్షము. కావున పుముక్షువు మనస్సును నదా నిర్విషయముగా మార్చవలయును.

- 2 నిర ప్రవిషయానశ్చం సంనిరుత్య మిదో హృది,
యదా యాత్యమనీభావ స్తదా తత్పరమం పవమ్, ౪-4

విషయసంగమును విడలి విడిచివైచి మార్చవలెను నని తెలి కొల్పి చాధిపతి చెప్పును. తిరుమొక్కటము సంగీతం, అర్థము. మోక్షము అవలంబము.

3 తదేవ నిష్కలం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్బ్రహ్మహ మితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మ సంపద్యతే ప్రమాత్.
5-8

అదియే నిష్కలమైనది, నిర్వికల్పమైనది, నిరంజనమైనది.
'అబ్రహ్మహే నమః' అని యెఱచిన శిష్యుడు క్రమముగ అబ్రహ్మ
మును పొందును.

4 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూతే భూతే పృథగ్విధః,
ఏకథా బహుథా చైవ పృథ్యతే జలసప్త్రపిత్. 5-12

ఒకే ఆత్మ ప్రతి జనియించును కలదు. అది ఒకవిధముగను,
అనేకవిధములుగను, బహుమందు భయమునవలె కనిపించుచున్నది.

5 తద్విద్వా పక్షరం ధ్యాయే ద్యదీ చే చ్చాన్తి మాత్మనః
5-16

తనకు శాంతి కావలెనని కోరు విష్ణునిని ఆ ఆనంద మబ్రహ్మ
మునఁ ధ్యానించుటయే.

6 ద్వై బ్రహ్మణి హి మత్తద్యై కద్బ్రహ్మ పరం చయత్.
కద్బ్రహ్మణి నిష్టాతః పరం బ్రహ్మదిగచ్ఛతి. 5-17

శ్వేదబ్రహ్మము (శాస్త్రాదులు), మద్రబ్రహ్మము అను గాని
వివిధ బ్రహ్మములు నెఱవేఱుచున్నవి. శ్వేదబ్రహ్మము నందు అంగీకరించుట
చాలా మద్రబ్రహ్మమును పొందును.

7 భాసనేత్రం సమాధాయ స మహా పురమం పవమ్,
నిష్కలం నిష్కలం కాన్తం బ్రహ్మహమితి సంస్మరేత్.
5-20

జ్ఞానవేదియును బొంది, మహర్షిరవభవై, విష్ణుశాస్త్రై, సకలై
లవై, శాంకయైభట్టై బ్రహ్మమునే 'నేను' అని తెలిసగ స్మరింపజేయెను.

8 ఇత్యేకం పరం బ్రహ్మరూపం సర్వభూతాధివాసమ్,
మరీచం జానీతే సోఽక్షరే పరమే వ్యోమస్వధివసతి

5-21

ఈ ప్రకారముగ ఏకమును, సర్వభూతములందును అధివసించు
యదేయము, తిరియమును అగు పరబ్రహ్మరూపమును తెలిసికొను
వాఁడు అక్షరముగ పరమ చిదాకాశమున నివసించును.

81. దేవ్యవనిషత్తు

1 సర్వే వై దేవా దేవీ ముపతస్థుః కాపి త్వం మహాదేవి
స్మాత్తవీ దహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ మత్తః ప్రకృతిపురు
షాత్కృతం జగత్ భూస్యం చాభూస్యం చ. 1

దేవత లంకలును దేవీని నమీరించి యిట్లుడిగి—మహా
దేవీ! నీ దేవతకీ ఆదె యిట్లు చెప్పెను—దేవు బ్రహ్మస్వరూపిణి.
ప్రకృతి పురుషాత్మకమైనదియు, భూస్వయైనదియు, భూస్వయము కాని
దియు అగు ఈ జగత్తు వాసుండి కలిగినది.

2 తే దేవా అబ్రువన్—

సమో దేవైః మహాదేవైః శివాయై సతతం నమః. 3
సమః ప్రపృత్యై భద్రాయై నియతాః ప్రణతాఃస్మృతామ్

అ దేవత లిట్లు పలికి (స్తుతించి).

మహాదేవియు, శివస్వరూపిణియు, ప్రకృతియు, భద్రరూపిణి
యులగు దేవీకి ఎల్లప్పుడు నమస్కారము.

3 పృథ్వీదండరీకమధ్యస్థాం ప్రాతస్సూర్యసమప్రభామ్,
పాశాబ్జశ ధరాం హిమ్యాం వరదాభయహస్తరామ్,
త్రినేతాం రత్నవనాం భక్తకామదుఘాం భవే. 15

పృథ్వీదండరీకము మధ్యమందున్నదియు, ప్రాతఃకాల సూర్యుని
వలన దీప్తి కలదియు, పాశము, అంబుశము ధరించుదియు,
హస్తాబ్జమునందును, వరద్రవమును, అభయహస్తమునందును శిరునించుదియు,
మూలస్థితియు కలదియు, ఎల్లవి వ్యక్తము ధరించుదియు,
భక్తుల అభీష్టములను నెఱవేర్చునదియు అగు దేవుని భవించుచున్నాడు.

4 వమామి త్వా మహిం దేవి మహాభయవిభాశినీమ్,
మహాదుర్గప్రళమసీం మహాకారుణ్యహాపినీమ్, 16

మహాభయమును బోధింపజేయునదియు, మహామహిమను బోధించు
కేయవదియు, మహాకారుణ్య స్వరూపిణియు అగు ఈ దేవిని నీవు
నమస్కరించుచున్నాడు.

5 ఏతైవ సర్వత్ర వర్తతే తస్మా దుచ్యత ఏరా. 17

దేవి ఇతఁడెదురు అయినను అంతకును వెలయుచున్నది. కావున
అను 'ఏక' అని చెప్పబడినది.

6 తాం దుర్గాం దుర్గమాం దేవీం దుర్గాచారవిభాశినీమ్,
వమామి భవభీతోహం సంపారాధ్యవకారిణీమ్ 18

దుర్గము మైనదియు, దుర్గాచారములను సరిపడఁజేయునదియును
సంపారోపమృతమును భావించుకేయవదియునగు దుర్గా దేవీని నీవు
దము నవల భీతిని నేను నమస్కరించుచున్నాను.

82. త్రిపురోపనిషత్తు

- 1 శర్వః సర్వస్య జగతో విధాతా తర్తా హర్తా విశ్వ
రూపత్య మేతి.

15

శీత్రుడు సమస్త జగత్తు యొక్క విధాతయు, జగత్త్రిపును ధరి
య్యవాడనుచు, సంహరించు వాడను, జగద్రూపమును పొందు
వాడను అనియున్నాడు.

83. కతరుద్రోపనిషత్తు

- 1 సారమేష రసం లక్ష్మ్యా సాక్షి ధేహీ పనాతనమ్,
సుఖీ భవతి సర్వత్ర అత్యథా సుఖితా తులిః.

23

సారభూతమై, సూతనమై, లక్ష్మి బ్రహ్మమృదువమును పొంది
ఉత్తరలు సర్వత్ర సుఖవంతుల జగుదు. అత్యథా సుఖ ముచు.

- 2 తదేవాభయ మత్వస్త్రత్యాణం పరమామృతమ్,
స్వదూషం పరమం బ్రహ్మ త్రిపంచేదవర్జితమ్.

27

ఆ పరబ్రహ్మము అభయమై, మహామంగళ స్వరూపమై,
పరమామృతమై, స్వదూషమై, అఖంపమై (పరిచ్ఛేదము లేకుండై)
నెలయుచున్నది.

- 3 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్వల్ప మత్వస్త్రతం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భవం సా సాన్విత సంశయః.

28

‘మృదు మెరుకలుగు ఈ పరబ్రహ్మమువందు స్వల్పమైయును
భేదమును గాంచునో (తేజబ్రహ్మములమధ్య భేదమును గాంచునో)
అప్పుడు వానికి భయము కలుగును. ఇది సంశయము లేదు.

4 అన్యైవానందకోశేన ప్రమాన్తా విష్ణుపూర్వతా,
భవంతి సుఖినో నిత్యం తారతమ్యక్రమేణ తు. 29

ఈ బ్రహ్మపంచములేతనే విష్ణుప్రయోజలుకొని గర్భిణీవహణకు
గల శక్తులందఱును తారతమ్యక్రమముగ సుఖపంతు లగుచున్నాను.

5 నిర్విశేషే పరానందే కతుం శక్తః ప్రవర్తతే. 32

నిర్విశేషమై, పరమైవంతి బ్రహ్మపంచమునందు ఇతే కౌ
మిల్లన కలుగును (పరమాల మెల్లంగును).

6 తద్వ్రహ్మనంద మద్యప్రప్తం నిర్గుణం సత్య చిచ్ఛనమ్,
వివిత్వా స్మార్మరూపేణ స విభేది తుకశ్చన. 34

అద్యంద్యమై, నిర్గుణమై, సత్యమై, చిచ్ఛనమై అ బ్రహ్మ
నందమును తవరూపముగ నెఱిగిన మనుజులకు ఇతే భేదభాగను
భవనము.

7 ఏవం యన్తు విజానాతి స్వగురో రుపదేశకః,
స పాద్యపాదు కర్మభ్యాం సదా స తపతీ ప్రభుః 35

ఈ ప్రకారముగ ఎవఁడు గురూపదేశములే ఆ పరబ్రహ్మ
మును తెలిసికొనుచున్నాడో, అట్టి విజ్ఞుఁడు కర్మలచే కాపమును
లొందుడు.

8 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం స్వాత్మానం భావయే ద్బుధీః,
ఏవం యో వేద తత్త్వేన బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 41

బుద్ధిమంతుఁడు తన అత్మను సర్వోపాధిరహితముగ భావించి
వలెను. ఈ ప్రకారముగ ఎవఁడు తన స్వరూపమును యథాశ్చముగ
తెలిసికొనునో అతఁడు బ్రహ్మత్వమును పొందును.

- 9 నర్మదేవా ప్రసిద్ధాస్తసారం వర్మి మహార్థకః,
స్వయం మృత్వా స్వయం భూత్వా స్వయ మేవా
వశిష్టతే 42—ఇత్యుచిషత్.

సమర్థ వేదాంతసిద్ధాంతసారమును యిత్యాదుగా వదించు చున్నాను—తీర్థంగు స్వయముగ విరచించి (వేదాభావమును పోగొట్టుకొని) స్వయముగ బ్రహ్మస్వరూపుడై, స్వయముగ తాను శేషించుచున్నాను.

84. భావనోపవిషత్తు

- 1 అత్యావ మఖండమండలాకార మాప్యత్య సకల
బ్రహ్మాండమంతలం స్వప్రకాశం ధ్యామేత్.

అఖండవింశత్యరూపమైన బ్రహ్మాండమంతలమును అపరిచి స్వప్రకాశమైన సెలయందున్న ఆత్మను ధ్యానించవలెను.

స్వ పృథితి త్రవన్తు సంగరహిత స్మరణంచిత్రాక్షయే,
శబరంబు (అత్యశంకు) ఇతరమైన వస్త్రప్రసాదోపి (వృశ్య ముతో) సంగమును త్యజించుచు చిత్తాచూషణు.

- 2 సచ్చిత్సృజపరీపూర్ణతా స్మరణం గంధః,

సచ్చిత్సృజరూపమైన పరీపూర్ణాత్మ యొక్క స్మరణమే గంధము.

- 3 పవనాపచ్చి హ్నేర్వజ్జలవ సచ్చిదుష్కాకాశదేహో
దీపః.

తనయోమం వాయువుచే ఆవర్తిస్తున్నది, జీర్ణవ్యాధిలోఁ
ఁజూచినట్లే. ఏకరూపమున నర్చిదానందశ్రోతిరూపముగ నెఱుంగు
చున్నట్లు భావించుటయే తాంబూలము.

4 అవస్థాత్రయాదా మేకీకరణం తాంబూలమ్.

బ్రాగదాది మూడవస్థలు ఏకమని భావించుటయే తాంబూ
లము.

5 తురీయావస్థా నమస్కాదః

తురీయస్థియే నమస్కారము.

6 దేహశూన్యప్రమాత్మతా నిమజ్జనం బలిహరణమ్.

దేహములేనట్లు భావించుటయే బలిహరణము.

7 స్వయం తత్పాదుకా నిమజ్జనం పరిపూర్ణధ్యానమ్.

తాను స్వయముగ భగవత్పాదారవిందములందఱు విలీన
మైయున్న భావించుటయే పరిపూర్ణ ధ్యానము.

8 ఏవం ముహూర్తత్రయం ఛావనవరో జీవన్ముక్తౌ భవతి.

ఈ ప్రకారముగ మూడుముహూర్తముల తాలము దృఢ
ముగ భావనచేసినచో మునుకాదు. జీవన్ముక్తుఁడగును.

85. రుద్రహృదయోపనిషత్తు

1 యే నమస్కృన్తి గోవిందం తే నమస్కృన్తి శంకరమ్.

యేఁడర్చయన్తి హరిం తక్త్యా తేఁడర్చయన్తి పృష
థ్వజమ్. 6

ఎవరు గోవిందువకు సమర్థునించుచున్నారో, వారు శంకకు
సమర్థునించుచున్నాడు. ఎవరు పోరిని ఇతనికి అర్పించు
చున్నారో, వారు శివుని అర్పించుచున్నాడు.

2 యే ద్విషన్తి విరూపాక్షం తే ద్విషన్తి బహువమ్,

యే రుద్రం నాభిజానన్తి తే వ జానన్తి కేశవమ్. 7

ఎవరు శివుని ద్వేషించుచున్నారో, వారు బహువుని (ద్విష-
పుడు), ద్వేషించుచున్నాడు. ఎవరు రుద్రుని తెలిసికొనుటలేదో,
వారు కేశవుని తెలిసికొనుటలేదు.

3 సర్వాధిష్ఠాన మద్యంధ్వం పరబ్రహ్మ వనాతవమ్,

సద్విదానందరూపం త ఏవాన్యానసగోచరమ్. 20

పరబ్రహ్మము సర్వాధిష్ఠాన మైనది. ద్యంధ్వరూపమైనది,
సనాతన మైనది, సద్విదానందరూప మైనది. అవాన్యానన గోచర
మైనది.

4 తస్మి స్సువిదితే పర్యం విజ్ఞాతం స్యాదితం కుక,

తదాత్మకత్వా త్పరస్య తస్మి ద్విస్సం స హి

కృచిత్ 27

ఓ కుకా! పరమవ్రతగర్హి బ్రహ్మాత్మకమే అయియుండుట
పరమము, బ్రహ్మముకంటె వేరైనది ఎవలయు లేదు కావునను, ఆ
పరబ్రహ్మమును తెచ్చగ నెఱిగినయెడల ఆ సమస్త బ్రహ్మ
సంబంధం గలిగితి అనిచున్నది.

5 సత్యపద్మాతి తత్పర్యం రక్షసర్పవ ద్ధాతమ్,

తదేత వక్షరం సత్యం తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే. 34

ఈ దువ్రహ్మదయోపనిషత్తు ప్రాణియందు పామువలె సత్యముగ
జ్ఞానమున్నది. అతడయై, సత్యమై యున్నది. బ్రహ్మము నెఱిగింపఁ
గల్గును. విముక్తుఁడగును.

6 జ్ఞానేనైవ హి సంపారవివాలో నైవ తర్కణా,
శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం స్వగురుం గచ్ఛే ద్యథావిధి.
35

జ్ఞానముచేతనే సంపారకారంబు వివాళము సంభవించునుగా
కర్మచేత గాదు. (తర్కణ్యురూపంబుగా మోక్షమునకు జ్ఞా
నమై కానిభూత మగును). కా అట్టి శ్రోత్రియుఁడును బ్రహ్మ
నిష్ఠుఁడును అగు గురువు నొక్కఁడు యథావిధి గెఱచి జ్ఞాన ముపైఁ
కులెను.

7 గురుస్తస్మై పరాం విద్యాం దద్యా ద్బ్రహ్మత్వ
బోధినీమ్,
గుహయాం నిహితం సాక్షాదక్షరం వేద చేన్నరః. 36

హృదయగుహయందున్న పాక్షాత్ అక్షరపరబ్రహ్మమును
ఎఱిగిన వాఁడైన గురువు లిచ్చు నమోసించి శిష్యునకు బ్రహ్మ
త్వబోధకమగు పరావిద్యను బోధింపవలయును.

8 చిత్వా ఒవిద్యామహాగ్రస్థిం శివం గచ్ఛే త్పవాతనమ్,
త దేతవమృతం సత్యం తదోద్ధవ్యం ముముక్షుః. 37

బ్రహ్మవిద్యను అజ్ఞానమునకు మహాగ్రంథిని ఛేదించి
స్వయంవేదిన సహితమైన బ్రహ్మమును పొందును. అది అప
రిచితము, సత్యము అయియున్నది. అత్యంత ముముక్షువులకు తప్పక
ఁగలిగింపవలసివచ్చును.

- 9 ద్వౌ మవత్తా శరీరే అస్మి క్షోవేనాత్మా సమాప్తితా
తయో త్తీపః ఫలం భుక్తైః కర్మణో ప మహేశ్వరః.

41

ఈ శరీరమునందు పుండరీకములైన నాత్మలంగల లెంగుపగులు
జీవేశ్వరులు సమావాసము చేయుచున్నారు. అందు కేవలము కర్మ
ఫలములను భుజించును. తత్వముఁ దెలుపు కాదు.

- 10 తేవలం సాక్షిరూపేణ వినా భోగం మహేశ్వరః,
ప్రకాశతే స్వయం భేదః కల్పితో మాయయా తయోః.

42

ఈశ్వరుడు కర్మఫలభోగములేక తేవలము సాక్షిరూపము
లో స్వయముగ ప్రకాశించును. ఆ జీవేశ్వరులకు భేదము లేవ
లము మాయచే కల్పించఁ బడినది.

- 11 అద్వైతం పరమానందం శివం యాతి తు తేవలమ్,
అదిష్ఠానం నమస్తస్య జగత్ సత్యబిద్ధపమ్.

47

అహ మస్మితి నిశ్చిత్త పీతలోలో తనే స్మృనిః.

48

మీది తత్త్విబోధిత అద్వైతమును, శివస్వరూపమును కాని
తేవలము పరమానందమును పొందుచున్నాడు. నమస్త జగత్త్రి
సకు అదిష్ఠానమై, సత్యమై, చిద్వస్తువై అహ మే నను' అని
నిశ్చయించి మిది లోకరహితం వగుచున్నాను.

86. యోగకుండల్యుపనిషత్తు

- 1 యోగాభ్యాసేన మే రోగ ఉత్పన్న ఇతి తత్యతే,
తతో అభ్యాసం త్యజే దేవం ప్రథమం విఘ్నముచ్యతే.

1.58

‘దొంగాభ్యాసముచే నాకు ఏ గమం కలిగివడి’ అని తలంచి
ఆ ఆనాచే కొంచెము అభ్యాసమును పొందును—ఇది సెనుదగి
విఘ్నము.

2 ద్విపీయం సంకయాభ్యం చ తృతీయం చ ప్రమత్తతా,
అలస్యాభ్యం చతుర్థం చ నిద్రారూపం తు పంచమమ్.
1.59

సంకయము రెండవ విఘ్నము. ప్రయత్నించి మూడవ విఘ్నము
సోమదీపము వ్యాధి విఘ్నము. (అతి) నిద్ర పంచ విఘ్నము.

3 షష్ఠం తు విరతి ర్భ్రాన్తిః సప్తమం పరిశీర్తితమ్,
విషమం చాష్టమం చైవ అధాభ్యం నవమం స్మృతమ్.
1.60

(సాధనము) విరతి అనవ విఘ్నము. భ్రాన్తి ఏడవ
విఘ్నము. విషమము ఎనిమిదవ విఘ్నము. అధాభ్యము తొమ్మిదవ
విఘ్నము.

4 అలద్ధి రోగైగత త్వస్య దశమం ప్రోచ్యతే బుధైః,
ఇత్యేతద్విఘ్నదశకం విచారేణ త్యజే ద్దుధా. 1.61

దొంగతత్వము అధిగతబోధకుల కరియవ విఘ్నము. ఈ
ప్రశ్నములైన పది విఘ్నములను విశేషముగా నిదానమున
త్యజించవలయును.

5 ఘటమధ్యగతో దీప్తిః చాహ్మీ చైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మి స్థితీ చైవ దీపజ్వాలా చ భాసతే. 3.15

ఘటమధ్యమందుగల దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును.
అ ఘటము పరిభ్రమించునపుడు దీపజ్వాల చామ్యమునకు వి
ప్రకాశించును.

- 6 స్వకాయం ఘటమిత్పుత్రం యథా దీపో హితత్పదమ్,
గురువాక్యసమాశ్రిన్నే బ్రహ్మజ్ఞానం న్ముచీ తవేత్.

3-10

అట్టి తన శిష్యాము ఘటమని చెప్పుటచేసి, దీపము
బ్రహ్మము, గురువాచారముచే శిష్యా మను ఘటము కిన్నెమైనందునగా
(శిష్యాభిమానము, శిష్యాభిమానము తొందచేసే) బ్రహ్మము
గురువుముగ ప్రకాశించును.

- 7 తర్జవారం గురుం ప్రాశస్త్య త్పత్వా సూక్ష్మం తరన్తి చ,
అథ్యాపవాసనాకర్త్యా తరన్తి తవసాగరమ్ 3-17

గురువను నావిభుని పొంది, గురువాశ్చర్యములను చక్కగా అర్థ
మింది అధ్యాపనాశ్చర్యముచే సంసారముద్రమును విడుదల చేసి
తేలుచున్నాడు.

- 8 పోహసానుస్మితి నిశ్చిత్త య స్పదా వర్తతే పుమాన్,
శక్తై రుచ్చావచై ర్నిచై ర్వాపితోపి న తిష్యతే. 3-20

'ఆ చరబ్రహ్మకు శిష్య' అని నవా నిశ్చయించుకొన్న
మనుజుడు స్వనివాశ్చర్యములచే భూమి, అపరీక్షితము, నిరవాశ్చర్యము,
అపరీక్షితమగు వానిచే ఏమియు అంటుంటుంక యుండును.

- 9 బ్రహ్మాండం చైవ సిందాంతం తోవా భూరావయః
బ్రహ్మచి.

స్వస్వోపాధిలయాదేవ నీమస్తే ప్రత్యగ్భూత్యచి 3-21

బ్రహ్మాండము, సిందాంతము, భూలోకము, అపరీక్షితము,
మిలుపు తిరుగుటల అయిదుమూలకీచే ప్రత్యగ్భూత్యచి,
గురువు చేస్తున్నామి.

10 మాయయా మోహితః పశ్యా దృవమణన్యంతరే
పునః. 3.27

సత్కర్మపరిపాకాత్మ స్వవికారం చిరీద్రశి,
రోఽహం కథ మయం దోష స్సంపారాజ్య
ఉపాగతః 3.28

జాగ్రత్స్వప్నీ వ్యవహరనో మధుస్తే వృ గతి ర్మమ,
ఇతి చిన్తాపరో భూత్వా స్వభాసా చ విశేషతః. 3.29
అజ్ఞానాత్మ చిదాభాసో బహి స్తాపీన తాపితః,
దగ్ధం భవత్యేవ తదా తూలపిండ మివాగ్నివా 3.30

మాయచే మోహాదులగు వస్తువుల అపరాధముల ఆనంద రమ్య సత్కర్మపరిపాకముచే అనాథులగు వికారములనుతలంపి నిర్మించుదురు — 'నే నావచనము సంపాదించును ఈ రోమము నాశ్చర్యము కాట్టివడిగి జాగ్రత్ , స్వప్నములందు మెలగుదు ముప్పైయందు గమనములకు కలుగుచునే నే నవ్యక్తం. ఎందుచోవునుచునే అగి జ్వల వికారనాపములై జ్వలిం. అగ్నిచే మాదిరియైతెల్లగాగ్నిచే "భగవంతును పరిపూరియును.

11 మనోమయ జ్ఞానమయా నృమ్మ గర్భ్యా క్రమేణ తు,
పుటస్తరీన పద్మశ్య దస్తరేప ప్రకాశతే. 3.32

అన్నిటి మనోమయాజ్ఞానమయ 'శ్రమణులగు శ్రమణుల క్రమేణ 'మనోమయాగ్నిచే మోచిచ్చుచి (అజ్ఞానమును పారగోళి) తలంపించుచు పీఠములై అంతర్యామి 'పుటై పద' ప్రకాశించును.

12 ద్యాయ న్నాస్తే ముచితైవ మా మస్తే రామ్యతేష్ట
యే.

దేవిమంత్రీ ఈ ప్రాణలంఛనము జన్మించునున్నానీ, పరమేశ్వరీ, దేవియనుచున్నానీ, దేవియనుచు ప్రవేశించుచున్నానీ, అట్టి ఎన్నుకొనినది అపారమలయమును ప్రాణిగ్లోచరియ, లేవలచుచు కోరఁజరువాడును నేనే అయియున్నాను.

3. బ్రహ్మవిదాపోత్తి పరమ్. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

బ్రహ్మమును తెలిసికొనువాఁడు ఉత్తము పుట్టి ఆ బ్రహ్మమునే పొందుచున్నాఁడు.

4. మామేవం విదిత్వా సంస్పృతిపోశా త్పృముచ్చరే, తస్మా దహం పశుపోశవిమోచకః. (..)

ఈ ప్రకారముగ నన్ను తెలిసికొని తీర్పులు ముసారిపోమునుండి విముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. కనుకనే నేను పశుపో విమోచకుఁడనును.

88. రుద్రాక్షజాపాలోపనిషత్తు

1. అథ హ్రస్వం కాలాగ్నిర్మద్రం భునుండుః పప్రచ్చి కపం
రుద్రాక్షేచ్చి ప్రధారణా క్షిం ఫలమితి. తం హో
వాచ భగవాన్ కాలాగ్నిర్మద్రః త్రిపురవధార్థ మహం
నిమిలితాక్ష ఉధవమ్. తేభ్యో జలదిప్తవో భూహో పతితా
స్తే రుద్రాభి జాతాః. సర్వామగ్రహధామి రేషాం
వామోద్ధారమాత్రేణ దళగోప్రదానం చ స్యుష్పృశ్య
వాభ్యాం ద్విగుణం ఫలమ్.

భగవంతులు కాలాగ్నియైనా భునుండులు గా న్నట్లు ప్రక్షింపము. — మహాత్మా! రుద్రాక్షలు ఎక్కువ తిరిగివచ్చినచో వానిని

ధరించుట వలన నీమి ఫలము కలుగును. — అది విని భగవంతుడగు బాలాగ్నియనుడిట్లు వదించెను. శ్రీపునఃకథ నిమిత్తము నేను నిమి-
శికశ్చేనువ్వై యుండు, ఆ స్వేదములనుండి బలమిడుపులు
భూమిపై పడగా అవి ద్విచాక్షులుగ నీర్పడినవి. అవి అందఱును
అనుగ్రహించు కొనుట సంభవించినవి. వాని నామమును దీనినను-
చిత మూత్రముచే మదిగోపులను దానముచేసిన ఫలము, దక్కన
నవ్వనములచే అంతును ద్రోవు ఫలము కలుగును.

2 తద్రుద్రాక్షం కరేణ స్పృష్ట్యా ధారణ మాత్రేణ ద్వివహస్రం గోవదానఫలం భవతి.

ఆ ద్విచాక్షులు చేతితో కాకి ధరించినంత మూత్రముచే
యిండువేల గోపులను దానము చేసినంత ఫలము కలుగును.

89. గణపత్యుపనిషత్తు

- 1 సమస్తే గణపతయే త్వమేవ ప్రత్యక్షం తత్త్వమసి.
త్వమేవ కేవలం తర్హసి, త్వమేవ కేవలం ధర్హసి,
త్వమేవ కేవలం హర్హసి, త్వమేవ సర్వం అర్హివం
బ్రహ్మాసి, త్వం సాక్షిదాత్మాసి, నిత్యం ఋకం వచ్చి
సత్యం వచ్చి అప త్వం మామ్.

ఓ గణపతి! నీకు సమస్తానందము. నీవే ప్రత్యక్షముగ ను
నూర్హివు. నీవే కేవలము & బగర్హయింక. న్యస్త్యైశ్చిరాం బాగ
కుడవు. ఈ సమస్తము నీవే నీవే బ్రహ్మము అయి. అన్నపు. నీవే
ఎల్లపుడు సాక్షాత్ ఆత్మపు. నేను వత్సయును హర్హయ్యాను.
అన్ను కక్షింపుము.

90. దర్శనోపనిషత్తు

1 సాంకరే శృణు వక్ష్యమి యోగం సాష్టాంగదర్శనమ్,
యమశ్చ నియమశ్చైవ తతై వానవ మేవ చ. 1.4

2 ప్రాణాయామస్తథా బ్రహ్మన్ ప్రత్యాహారస్తతః
పరమ్,

ధారణా చ తథా ధ్యానం సమాధిశ్చాష్టమం మునే

1.5

బ్రహ్మనిష్ఠుడవగు ఓ పాశ్యతే! నీకు నేను అష్టాంగయోగ
మును తెలుపుచున్నాను. యమము, నియమము, ఆసా
నము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, ధ్యానము,
సమాధి—అను నవి యోగమూలము. ఎక్కువది అంగములు.

3 అహింసా సత్య మస్తేయం బ్రహ్మచర్యం దయార్థ
పమ్,

క్షమా దృతి త్పితౄహారః శాచం చేతి యమా సశ. 1.6

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగిలించుట),
బ్రహ్మచర్యము, దయ, అర్పణము (బాంధ్వులు), నిమి (పూజ),
సత్వము, శాంతి, శాంతి, శాంతి—అను ఈ 10 యమములు బోధ
నా ము.

4 ఆత్మ సర్వగతో ఒచ్చేదోఽప గ్రాహ్య ఇతి యా
మతః,

సా చాహంసా పరా ప్రోక్తా మునే వేదాస్తవాదితః

1.8

మనో! అర్థ వర్ణవ్యాకృతమైనగు ిశేషింపరానది, అగ్రహార్య
కైతితి— అను భావము కలిగియుండుట శ్రేయము అనుభవముని
వేదాంతవాదులు చెప్పినది.

5 సర్వం ఐత్యం పరంబ్రహ్మ న చాన్యదితి యా మతిః,
తచ్చ సత్యం పరం ప్రోవృత్తం వేదాస్తజ్ఞానపారమైః,
1-10

సమస్తము సర్వమైతి అబ్రహ్మను కాని మఱియొకటి
కాదు— అను భావము శ్రేయముగు సత్యమని వేదాంతజ్ఞానతత్వ
గని మహనీయులు చెప్పిరి.

6 అత్మ న్యనాత్మభావేన వ్యపహరవివర్ధితమ్,
య త్తదస్తేయ మిత్కుర్త మాత్మవిద్ధి ర్మహామతే,
1-12

మహామతీ! అత్మయందన అనాత్మభావముతో వ్యవహరము
కలంపముండుటచే అస్తేయ మని (నొంగితింపకుండుటని) అర్థ
వర్ధిలు చెప్పదులు.

7 బ్రహ్మభావే మవత్సారం బ్రహ్మచర్యం పరస్తతః,
1-14

అంతవలె! బ్రహ్మభావమునందు ముగియును గర్హము చేయ
బవే బ్రహ్మగోర్యంబగును.

8 పాపకృప య్యవిభూతేషు కాయేషు మనసా గిరా,
అనుష్ఠా రం ఏయా మైః ప్రోవృత్త వేదాస్తవేదితి,
1-15

శరీరములేకను, వాక్కులేకను, ముఖమైతేకను, ఘర్వజీవులందును తిలయందువలె ప్రేమ కలిగియుండుట 'చయ' యని వేదాంతవేత్తలు చలంబదును.

9 పుత్రే మిత్రే కలత్రే చ రిపౌ స్వాత్మని సంపత్తమ్,
ఏకరూపం మునే యత్త దార్ద్రపం ప్రోచ్యతే మయా.

1.16

మునీ! పుత్రునియందును, మిత్రునియందును, భార్యయందును, శత్రువునందును, తనయందును నజా ఏకరూపముగా ప్రపత్తిండుట 'అష్టపము' (అష్టాత్మము) అని నేను ప్రవదించెను.

10 కాయేన మనసా వాచా శత్రుభిః పరిపీడితే,
బుద్ధికోభనివృత్తి ర్భూ క్షమా సౌ మునిపుంగవ, 1.17

మునిశ్వరా! శత్రువులు విధించినప్పుడు శరీరముతోను వాక్కుతోను, మనస్సుతోను, హృదయమునందు ఏ విధమైన ద్వేషలేకయుండుట క్షమా (క్షమి) యగును.

11 వేదాదేవ వినిర్మోక్షః సంసారస్య న చావ్యథా,
ఇతి విజ్ఞాన నివృత్తి ర్భూతిః ప్రోక్తా హి వైదితైః, 1.18

అహ మౌత్మా న చాన్యో ఽస్మి త్యేవ ముద్రపమృతా
మతిః,

జ్ఞానమువలననే సంసారబంధము తొలగును గాని మత గొంతదానిచే కాదు— అను విజ్ఞానము 'భృతి' యని వేదవేత్తలు చలెడిది. 'నేను అత్మను, మఱియొకడను కాను' అను భృత్యనిం భూతము గొంత భృతి యుపయోగము.

- 12 అల్పమృష్టాశనాభ్యాం చ చతుర్థాంశావశేషకమ్
తస్మా ద్యోగానుగుణ్యేన భోజనం మితభోజనమ్

స్వల్పమైవ, శుచిమైవ ఆహారమును నాలుగవభాగం
చతుర్థిభాగం ఇతరభాగం యోగానుగుణ్యముగ భజించుట మి-
థ్యం చెప్పబడినది.

- 13 స్వదేహ మలనిర్మోక్షే మృక్షలాభ్యాం మహాము-
యత్త చ్చాచం భవే ద్వాహ్యాం మానసం మనః

అహం శుద్ధ ఇతి జ్ఞానం శౌచ మాహు ర్మనీ

మృత్తికతోమ, జలముతోను తన శరీరమునందలి మా-
మును తొలగించుకొనుట గాహ్యమౌచము. బ్రహ్మాదిం
మానసశౌచ మగును. 'నేను శుద్ధుడను' అను జ్ఞానము తా-
బుద్ధినింతులు పలుకుదురు.

- 14 తస్మా త్వర్వప్రయత్నేన మునే హింసాదిసా-
త్మాన మక్షరం బ్రహ్మ విద్ధి జ్ఞానాత్తు వేదనా

మునీ! కాత్రన నీవు హింసాది సాధనముల ఆవల
ప్రయత్నశీలుడవై నాశరహితిమగు అత్యున్నబ్రహ్మమును జ్ఞా-
న్వారా ఎఱుంగుము.

- 15 తవ స్పందోష మాస్త్రీక్యం దావ మీశ్వరస్థానవయ్
సిద్ధాస్తశ్రవణం చైవ ప్రీ గృతిక్చ ఇపో ప్రత

16 ఏతే చ చియమాః ప్రోక్షా స్రా స్వశ్శమి క్రమా
మృణు. 2.2

తపస్సు, సంతుష్టి, అస్తికభావము, దానము, తత్త్వరహిత
సము, వీధ్యాంశుకవణము, లబ్ధి మతి, జపము, ప్రతిము—అను ధని
నియమము లని చెప్పబడినవి. వానిని గూర్చి క్రమముగ తెలిపి
దను విషయము.

17 కో వా మోక్షః కథం తేన సంసారం ప్రతిపన్నవాన్,
ఇత్యాలోచన మర్థజ్ఞాస్త్రమః శంసన్తి పండితాః. 2.4

మోక్షముపగా ఏమిటి కేవలము సంసారమును ఎట్లు పొం
దెనుక —అను ఇట్టి వర్గాలోచనము తపస్సు అని అర్థజ్ఞానముకల
పండితులు చెప్పుదురు. ఇట్టి అవస్థను వారు ప్రశంసించుదురు.

18 బ్రహ్మాదిలోకపర్యస్తా ద్విరక్త్యా య త్థే త్ప్రియమ్,
సర్వత్ర విగతస్నేహః సంతోషం పరమం విదుః.
2.6

నాతే స్మితై చ విశ్వానో య త్తదాప్తిక్య ముచ్యతే.

బ్రహ్మాలోకపర్యంతము కలిగియుండు పై రాగ్యముచే హృద
యమునును పొందు శ్రీతి, దృశ్యమిం దంతట రాగము లేకుండుట,
సంతోషము (సంతుష్టి) అని పెద్దలు చెప్పుదురు. శ్రోత, స్మార్తము
లందు విశ్వానము కలిగియుండుట అస్తిక్య ముపలుకును.

19 స్యాయాత్థితధవం శ్రాస్తే శ్రద్ధయా వైదిరే జనే,
అవ్యద్వా య త్ప్రీదీయస్తే తద్దానం ప్రోష్యతే
మయా. 2-7

క్రమశీలుఁడును, వేదవేత్తఁడునగు వానిని న్యాయాదులును శ్రీకృష్ణతో ఒకంగుట చావమని నీను పలుకుదును.

20 రాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాస్పతాదిన
హింసాదిరహితం కర్మ యత్త దీక్ష్యతే పూజనమ్

రాగాదిరోషములు లేని హృదయము, అసౌఖ్య
హింసితముకాని వాగ్విద్యయము, హింసాదిరహితమైన కర్మ
పూజన మని చెప్పఁబడుచున్నది.

21 సత్యం జ్ఞాన మవస్తం చ మానస్తం పరం ద్రుః
ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యం వేదాస్తశపఠం మధాః

సత్యము, జ్ఞానము, అసంతము, పరమాంభము,
ద్రువము, ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యము:— వీనినిగూర్చి తెలిసి
శ్రవణముచేయుట వేదాంతశ్రవణ మని ఋషు లెఱుంగుదురు

22 వేదలౌకికమార్గేషు కుత్సితం కర్మ యద్వవేత్
తస్మి న్నవతి యా ఋషా హిః సైవేతి ప్రకీర్తి
వైదికేషు చ సర్వేషు శ్రద్ధా యా సా మతిర

వేద, లౌకికమార్గములందు నిడితికర్మలయెడల కల
'హి' అని చెప్పుదును. వేదోక్త కర్మలందు కలుగు శ్ర
యనలుగ ను

23 వేదోక్తేనైవ మార్గేణ మంత్రాభ్యాసోఽపః స్స

వేదోక్తమార్గముననే మంత్రాభ్యాసము చేయుట
చెప్పుఁబడినది.

24 కల్పస్మాత్రే తథా వేదే దర్శితాస్త్రీ పురాణతే,
ఇతిహాసే చ పృత్తి రా స ఐవః ప్రోచ్ఛతే మహిః.
2.12

కల్పస్మాత్రమునందును, వేదమునందును, స్మృతిశాస్త్రమునందును, పురాణమునందును, ఇతిహాసమునందును ప్రశస్తి, విశేషమునందును ఐవ మని గ్రహించుదును.

25 వ్యస్తీకం గోముఖం పద్మం పీఠం సింహాసనం తథా,
తద్రం ముక్తాసనం చైవ మయాచాసన మేవ చ,
సుఖాసనసమాఖ్యం చ నవమం మునిభ్యంగవ. 3.1

మునీశ్వరా! వ్యస్తీకాసనము, గోముఖాసనము, పద్మసింహాసనము, పీఠాసనము, తద్రాసనము, ముక్తాసనము, మయాచాసనము, సుఖాసనము—అది తొమ్మిది అసనముల కలెత్తు.

26 అసనం వితితం యేన తిథం చేన జగత్ప్రయమ్,
అనేన విధిన్యా యుక్తః ప్రాణాయామం పదా రుదు.
3.13

అసనమునందు వితితమును పోలితివని యే మార్గమున అసనము వితితమై యుండును. ఈ ప్రకారము యోగమునందు ప్రాణాయామమును పదా అవలింపుము.

27 అత్మతీర్థం సముత్సృజ్య అహిస్తీర్థాని యో ప్రదేత్.
కరస్థం స మహాకర్తవ్యం త్యక్త్యా కాచం విమోహతే.
4.50

అత్మతీర్థమును వదిలి అహిస్తీర్థమును చేరింపరాదు. కరస్థం చేరితిమంటి మహాకర్తవ్యమును వదిలి కరస్థమును విమోహితమగుదును.

28 చిత్ర మస్తగ్గతం దుష్టం పిక్తస్సానై ర్ప మధ్యతి,
శతలోఽపి జలై ర్దౌతం సురాభాండమి వాకుచి. 4.54

చిత్తమందు అంశేర్గతములై ప మలిసగుణములు శేవలము
స్థిస్థిమములచేత తొలగినరవు. అందుతో పెక్కుస్థాని కడిగినను
శబ్దమంత శుద్ధమగునా?

29 అంతఃస్థం మాం పరిత్యజ్య బహిష్ఠం యన్తు సేవతే,
హస్తస్థం పింద ముత్పస్థం తిహే త్కూర్పర
మాత్మనః. 4.53

అంతరంగమునఁ (హృదయమున) గల నన్ను (అత్మను) వీడి
గాహ్యమైన ప్రతిరూపమును సేవించువాఁడు; తనచేరియందలి
అన్నపుముద్దను వదిలి యోచేరిని వాకువాడే యగును.

30 తేన మాత్మని పశ్యన్తి ప్రతిమాసు స యోగినః,
అజ్ఞానాం భావనార్థాయ ప్రతిమాః పరికల్పితాః.

4.59

యోగులు తమయందు (అత్మయందు) శివుని చూచు
చున్నారు. కాళ్ళాదులు (అత్మిజ్ఞానములేని సామాన్యులు) భావించుట
కొఱకు ప్రతిమలు కల్పించఁజేసెను.

31 అపూర్వ మపరం బ్రహ్మ స్వాత్మానం పత్య
మద్వయమ్,

ప్రజ్ఞానభున మానందం యః పశ్యతి స పశ్యతి.

4.60

అపూర్వమై, అపరమై, పత్యమై, చిద్రమై, ప్రజ్ఞానభునమై,
అనందరూపమై, అత్మరూపమైవస్థి బ్రహ్మమును చూచువాడే (అను
భూతమొకర్నకొనువాడే) నిజముగ చూచువాఁడగును.

32 నాడిపుంజం సదా ఓసారం సరథాపం మహామునే,
సముత్సృ జ్యాత్మనాత్మాస మహా మిత్రేవ ధారయ.

4-41

మహామునీ! నాడి సమాహమును, పదా, అపారమును అగు
మనుష్యభూతమును పీడి, 'నేను ఆత్మనే' అని నిశ్చయము గావించు
కొనుము.

33 ఆశరీరం శరీరేషు మహావ్రం విధు మీశ్వరమ్,
అనంద మక్షరం సాక్షి స్మత్వా ధీరో స శోచతి.

4-62

శరీరరహితులగుచు, శరీరములందు జనించువానిని, మహా
విద్యుచ్ఛక్తిని, విభవము, శాశ్వతము, అనందవిద్యుచ్ఛక్తిని,
అక్షరములగు అగు పరమాత్మను సాక్షిగా వెలసిన ధీమను ఇత
శోకము నొందఁడు.

34 ప్రాణాయామేన చిత్తం తు కుర్వం భవతి సుప్రభ,
చిత్తే కుర్తే కుచి సాక్షి త్ప్రకృష్టోతి ర్వ్యవస్థితః.

6-16

స్వప్రభా! ప్రాణాయామముచే చిత్తము క్షుద్ధమును,
చిత్తము క్షుద్ధమైనయెడల శుద్ధమైన జ్యోతిస్వరూప ప్రకృత్యాన్ని
సాక్షాత్కరించును.

35 సష్టే పాపే వికుర్వం స్యా చ్చిత్తదర్పణ మద్భుతమ్,
పున ర్ప్రహ్మదిభోగేభ్యో వై రాగ్యం జాయతే హృది.

6-46

పాదము నశించుగా చిత్తమును బద్ధము లశ్వర్యకరముగా
 కన్దనుగును. మఱల ప్రాప్యలోకాది భోగముల యెడల మైరా
 గ్యము హృదయమందు కలుగును.

36 విరక్తస్థితు సంపారాత్ జ్ఞానం నైవల్యసాధనమ్.

తేన సాపాపహాని స్నిగ్ధా జ్ఞాత్వా దేవం సదాతివమ్.

6-47

సంపారమునుండి విరక్తమైన వానికి సాక్షాత్సాధనమును
 జ్ఞానము కలుగును. ఆ జ్ఞానముచే దేవుడగు సదాతివుని తెలిసి
 కొనుటచే పాపము వశించిరవును.

37 జ్ఞానామృతరసో యేన సత్పదాస్వాదితో భవేత్

స సర్వకార్య ముత్పన్నజ్ఞ తత్రైవ పరిగావతి. 6-48

జ్ఞానామృతరసమును ఎవలను లక్ష్మసారి సాస్వాదిం చెందునో,
 అతడు సర్వకార్యములను వదలి దానియెంటనే పరిగొనును.

38 ఇంద్రియాణాం విసరణాం విషయేషు స్వభావతః,

బలా దాపారణం తేషాం ప్రత్యాహార స్స యచ్చిత్తే.

7-1

విషయములందు శక్తిభోగముగా సంపదించు ఇంద్రియముల యొక
 బాధనుండి బలాత్కరియింపఁబడుటకు ముగించుటకు ప్రత్యేకముగా సాగి
 చెప్పబడును.

39 య త్పశ్యతి తు తత్పర్వం బ్రహ్మ పర్య ప్నయూ

మీచః,

ప్రత్యాహారో భవే దేష బ్రహ్మవిద్విః పురోదితః 7-2

దేనిని చూచుచో కది యుండును ఏకాగ్రచిత్తముతో బ్రహ్మను
యని నభిప్రాయించు ప్రత్యాహారముని బ్రహ్మవేర్తిలు పూర్వము
పెట్టిరి.

40 ఏవ మథ్యానియుత్తస్య పురుషస్య మహాత్మనః,
సర్వపాపాని వశ్యన్తి భవరోగశ్చ న్ముపత. 7-9

ఈ ప్రకారముగ అత్యనిందు మహాత్మ్యము పాపము లన్నియు
వశించును. సంపాదరోగమున్ను తొలగిపోవును.

41 దేహే ధ్యాత్వమతిం విద్వాన్ సమాశ్చవ్య సమాహితః,
అత్యనాత్మని నిర్వృణ్ద్యే నిర్వికల్పే నిరోధయేత్.
7-13

విజ్ఞానం దేహమునందు అత్మలుద్ధిని వదలి ధ్యానిస్తూండై,
నిర్వృణ్ద్యమై, నిర్వికల్పమై అత్మయందు ముగిసినది నిలువవలెను.

42 పురుషే సర్వకాస్మైరం దోధానందమయం శివమ్,
ధారయే ద్దుద్ధిమాన్నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే. 8-7

సమస్తలోకములను పరిపాలించువాడగు, జ్ఞానానందమయః
గును, శివస్వరూపుడగు అగు పరమాత్మను అంధిమంతుడగు
సమస్త పాపనివృత్తి కొలకై ధ్యానించవలయును.

43 సాక్షాదాత్మని సంపూర్ణే ధారయే త్ప్రజితే సరః,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య మనసాత్మని యోజయేత్.
8-9

మనఃకలన ఇంద్రియములను క్రమించి, సంపూర్ణమైన
నీరును, క్రమపక్వరూపమైందియవగు సాక్షాత్ అత్మయందు మన
స్సును కలుపవలెను.

44 అథాతః సంప్రపజ్జామి ధ్యానం సంపారనాశనమ్,
ఋతం సత్యం వరం బ్రహ్మ సర్వసంపారభేషజమ్.

9.1

ఇదే నిమిషం సంసారబంధనాశకమును ధ్యానించుచు నూర్చి
చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరబ్రహ్మము ఋతమై, సత్యమై
సమస్త సంపారరోగమునకు ఔషధమై యొప్పుచున్నది.

45 ఊర్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం మహేశ్వరమ్,
సోఽహ మిత్యావరేజైవ ధ్యాయే చోగీశ్వరేశ్వరమ్.

9.2

ఊర్వరేతులగును, విరూపాక్షులగును, విశ్వరూపులగును,
యోగీశ్వరేశ్వరులగును అగు పరమాత్మను 'అనిదే నేను' అను
ఆత్మభావముతో ఆచరభావముతో ధ్యానించవలయును.

46 అత్యానం సద్విదాం ద మనస్తం బ్రహ్మ స్మరత,
అహమస్మి త్యవిధ్యాయే ద్ద్యేయాతీతం విముక్తయే.

9.3

స్మరతా! 'అన్యస్వరూపమై, సద్విదానందమై, అనంతమై
జ్యేయాతీతమై సర్వే బ్రహ్మమును నేనే' అని అంధవిముక్తి కొలను
లెప్పుగ భ్యానించవలెను.

47 అథాతః సంప్రపజ్జామి సమాధిం భవనాశనమ్,
సమాధి స్సంవిదుత్పత్తిః వరతీవైకతాం ప్రతి. 10-1

ఇదే నిమిషం సంసారబంధనాశకమును సమాధిని నూర్చి
చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరమాత్మరూపాత్మిక యోగత్వమును
నూర్చిన విజ్ఞానము కలుగుటయే సమాధి యగును.

48 నిత్యః సర్వగతో హ్యత్యా దూటస్థో దోషవర్జితః.

10-2

ఏక స్సన్ తే ధివ్యతే బ్రాహ్మ్యా మాయాయా

స స్వరూపతః,

తస్మా దద్వైత మేవాస్తి స ప్రపంచో న సంస్కృతిః.

10-3

నిత్యమై, సర్వవ్యాపకమై, కూటస్థమై, దోషవర్జితమై అత్య-
నికల్మషమైకి బ్రాహ్మణికమున అగ్రముగా తోచుచున్నది.
మాయచే అట్లు తోచుచున్నదే కాని స్వరూపతః అత్యలో అనే
కర్తవ్యము లేదు. కావున ఆద్వైతరూపమును అత్యధేయము కలదు. ప్రపంచ-
ము గాని, సంసారము గాని లేవు.

49 నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి మనో

సహి,

సదా సాక్షి స్వరూపత్వా స్తేన ఏవాస్మి కేవలః.

10-4

50 ఇతి ధీ ర్భా మునిశ్రేష్ఠ సౌ సమాధి రిహోవ్యతే,

సోఽహం బ్రహ్మ న సంపారీ వ మత్తోఽస్యః

కదాచన. 10-5

మునివర్యా! నేను దేహము కాను. ప్రాణము కాను, ఇంద్రి-
యములు కాను, మిథ్యు కాను, సదా సాక్షి స్వరూపుడనై
(అత్మమై) యందుటకలన 'కేవలము శివమేనె అయియున్నాను'—
అను బుద్ధితోగియుండుటయే సమాధి యని చెప్పుచుండుచున్నది.
'అ బ్రహ్మమే నేను, నేను సంపారీ వ కాను' నాకలన. 'కేవల-
మిదియును ఎన్నడును లేదు'—అని భావించుటయే సమాధియగును.

51 యథా ఘేనతరంగాది సముద్రా దుత్థితం పునః,
సముద్రే లీయతే తద్య బ్జగ స్త్యయ్యనులీయతే. 10.6

సముద్రమునుండి నుదుగు, అలలు, మున్నగునవి లేచి మఱల
సముద్రమునంటే అయిదునట్లు ఈ బిగర్చు నాయందు గీన ముం
చున్నది.

52 యదా మనసి చైతన్యం తాతి సర్వత్రగం నదా,
యోగినో ఒప్యవచానేన తదా సంపద్యతే స్వయమ్. 10.9

సర్వవ్యాపకమగు చైతన్యము ఎపుడు ముప్పగుండు
'లేంపులే' వా ఛాదించునో, అపుడు యోగి స్వయముగ పర
మాత్మరూపమునే పొందును.

53 యదా సర్వాణి భూతాని ప్రియాత్మనేవ హి పశ్యతి,
సర్వభూతేషు చాత్మానం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా. 10.10

ఎపుడు విజ్ఞానం సమస్తజీవులను తన ఆత్మయందును,
సమస్తజీవులందును తన ఆత్మను చూచునో, అపు యోగి బ్రహ్మను
యగుచున్నాడు.

54 యదా సర్వాణి భూతాని సమాధిస్థో న పశ్యతి,
ఏకీభూతః పరేణానా తదా భవతి తేవల. 10.11

ఎపుడు జీవులు సమాధిస్థులై, పరమాత్మతో ఏకీభూతులై
పరస్పరప్రేమాలును (దృశ్యవస్తువులును) గొంపకయిం గో అప్పు
యోగి తేవలగా (బ్రహ్మస్వరూపుడై) వెలులును.

55 యదా పశ్యతి చాత్మానం తేవలం పరమాత్మతా,

మాయామోత్రం జగత్కృత్పిం తదా భవతి

నిర్వృత్తిః 10-12

బ్రహ్మాగ్రహణం ఏత్యుత తన ఆత్మను పరమాగ్రహణం
(పరమాత్మగ్రహణముగ) గాంచుచో, ఆత్మను అఖండమితియు
ననుభవించును.

88 ఏవ ముక్త్యా స భగవాన్ ప్రత్యక్షేయో మహామునిః,
సాంకృతిః స్వస్వరూపేణ సుఖ మాస్తే ఓతినిర్వయః.

10.13

ఈ ప్రకారముగ భగవంతుడగు బ్రహ్మజ్ఞేయమహాముని
సాంకృతికి బోధించగా, సాంకృతి అతినిర్వయమైన స్వస్వరూపమున
సుఖముగ నుండెను.

91 తారసారోపనిషత్తు

అథ స్రావం తారద్యావః ప్రప్రచ్ఛ యాజ్ఞపల్క్యం,
కిం తారకమ్, కిం తారయతీతి, స హోవాచ
యాజ్ఞపల్క్యః,

ఓం నమో నారాయణాయేతి తారకం చిదాత్మక మి
త్యుపాసితవ్యమ్, ఓమిత్యేకాక్షర మాత్మస్వరూపమ్,
సమ ఇతి ద్వ్యక్షరం ప్రకృతిస్వరూపమ్, నారాయణేతి
పంచాక్షరం పరంబ్రహ్మాస్వరూపమ్, ఇతి య ఏవం
వేద, సోఽమృతో భవతి.

భారద్వాజుడు యాజ్ఞపల్క్యుని నవూహించి తారకమంత్ర
మేది? సంసారమును దమును చాటించునది ఏది? అని అడిగెను.

అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లు వచించెను.—‘ఓహ్ సమో నారాయణాయ’ అనుపది తాళకమంత్రము. అది చిత్స్వరూప మనుభావముతో శిష్యాసంపదలయినను, ‘ఓహ్’ అనుపది ఏకాక్షరము, ఆత్మస్వరూపము అయి యున్నది. ‘సమో’ అనురెంపిక్షరములతో కూడినది ప్రకృతి స్వరూపము. ‘నారాయణాయ’ అను పదము అక్షరములతో కూడినది వర్తమాన్యస్వరూపము. ఇట్లెఱిగిన విజ్ఞుడు అమృతమగును.

2 ఓమితేజతదక్షర మిదం సర్వం తస్మిన్ వ్యాఖ్యానమ్,

భూతం భవ్యం భవిష్య ద్యద్వాన్యత్...

‘ఓహ్’ అను అక్షరము వర్తమాన్యస్వరూపము. భూత, భవ్య మాన, భవిష్యత్తులతోను, రదితరములతోను కూడిన ఈ పదము ప్రపంచము అర్ధాని వ్యాఖ్యానమే యగును. (సమస్తము బ్రహ్మ రూపమే యని భావము).

3 నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త సత్య పరమానందానందా

ద్వైత పరిపూర్ణ బ్రహ్మ వాహం రామో ఓస్మి భూ

ర్ముపస్మిన్ ప్రస్తౌ సమో పమః.

నిత్యమై, శుద్ధమై, బుద్ధమై, ముక్తమై, సత్యమై, పరమానందమై, అనంతమై, అద్వైతమై, పరిపూర్ణమై నట్టి బ్రహ్మమునే నేను. అట్టి రాముడనే నేను. భూర్ముపస్మిన్ స్వరూపుడైన ఆ పరమాత్మకు నమస్కారము.

92 మహావాయోపవిషత్తు

1 తమేవం విద్యా నమృత ఇహ భవతి, నాన్యః పథా అయనాయ విద్యతే.

చరమాత్మను తెలిసికొనవలెనని ఈ ప్రపంచమున బుద్ధులైన
మనుష్యాదుఁ యెల్ల భగవంతుడు తెలిసికొనుటకున్న నరాక్షసులను
మరియొక మూర్ఖము లేడు.

2 సోఽహ మర్కః పరంబోధితి రర్కఃబోధితి రహం శివః,
అర్కబోధితి రహం కుక్రః పర్వబోధితి రసావదోఽమ్...

నేను మూర్ఖుడనను, నేను పరంబోధితి. నేను అర్కబోధితి.
నేను శీలోపంకమైన పద్మితిబోధితి. నేను ఓంకార స్వరూపుడను.

93 పంచభూతాచార్యపనిపత్తు

1 అవస్థాత్రికయాతీతం తురీయం బ్రహ్మసంక్షిప్తమ్,
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిని స్పేవ్యం సర్వేషాం జనకం పరమ్.

13

బ్రహ్మము అగ్రదాది అవస్థాత్రికమునగు అతీతమైనదియు
తురీయస్వరూపమును, బ్రహ్మ, విష్ణ్వాదులచే నేమింపఁబడునదియు,
సర్వులకు జనకరూప మైనదియు (కారణమై యున్నదియు), ఏమైన
విలసిల్లుచున్నదియు అగును.

2 ఈశానం పరమం విద్యా త్రేప్తిరకం బుద్ధిసాక్షిణమ్,
అకాకాత్మక మవ్యక్త మోంకారస్వర భూషితమ్. 14

సర్వులకు శ్రేయోదయము, బుద్ధికి సాక్షియు, అకాకాత్మకమునగు
అవ్యక్తమును, ఓంకారస్వరభూషితమును, అగు పరశుక్తముని
నిజుగవలయును.

3 యేన ప్రకాశతే విశ్వం యత్రైవ ప్రవిలియతే,

తదప్రసాదాత్ పరమం శాస్త్రం తదప్రసాదాత్ సర్వం
పదమ్. 20

దేవతే ఈ ప్రపంచమంతయు ప్రకాశించుచున్నదో, తేనె
యందు లయించుచున్నదో, అట్లే శాస్త్రమై శ్రీమద్భక్తానుభవమై
ప్రకాశమనే నేను.

4 పంచబ్రహ్మత్వం సర్వం స్యాత్మని ప్రవిలాప్తం చ,
సోఽహ మస్మితి జానీయా ద్విద్యా సప్రసాదాత్
భవేత్. 23

చిత్రేతదప్రసాదాత్ జానీయా ద్యః స ముక్తే స సంశయః.
24

చాత్రపతిగః బ్రహ్మస్వరూపమై యున్న ఈ నమస్త్ర ప్రపంచ
నిమిత్తం తన ఆత్మయందు లయించుకొని, బుద్ధిమంతరూపం 'అ
చిత్తమే నేను' అని యెఱుంగవలెను, అత్తని ఆత్మను అమృతం
మొను. అట్టి బ్రహ్మ (ఆత్మ) జ్ఞానమనే అతడు నిర్గుణయమంగ
మిస్తుంటాడను.

5 పుండరీకం తు తన్మధ్యే అకాశో దహరోఽస్తి తత్,
స శివో ద్విచానందః సోఽన్వేష్టవ్యో ముముక్షుభిః.
25

హృదయపుండరీకమనందు దహరాకాశము (చిహ్నాకాశము)
కలదు, అది శివస్వరూపము, ద్విచానందము, అద్వానిని ముముక్షు
శుభ్రులు అన్వేషించవలయును.

6 అయం హృది స్థితః సాక్షి సర్వేషా మవిశేషతః,
తేనాయం హృదయం ప్రోక్తః శివః సంసారమోచనః
- ఇత్యుపనిషత్ 36

సర్వదేవుల హృదయములందు సాక్షియు, తీర్థుడగును, సంసార మోచకుడును అగు పరమాత్మ సమముగ వెలయుచున్నాడు. కాబట్టి అది హృదయమని చెప్పబడినది.

94 ప్రాణాగ్ని హోత్రోపనిషత్తు

1 అభయం సర్వభూతేభ్యో న మే భీతిః కదాచన - ఇతి.

నేను సర్వదేవులకును అభయ మొసంగుచున్నాను, నా భీతి నును ఇయము లేదు. నావలన ఎవరికిని ఇయము కలుగదును: గాక!

95 గోపాలతాపిన్యవనిషత్తు

1 ఓమ్ సద్విదానందహసాయ శ్చష్టాయాక్షిష్టకాశినే,
సమో వేదాస్తవేద్యాయ గురవే బుద్ధిసాక్షినే.

సద్విదానందరూపుడగును, ఉత్తమకార్యముల నొనర్చు వాడగును, వేదాంతవేద్యుడగును, గురువును, బుద్ధి! సాక్షియు నగు శ్రీశక్తిప్రభవ వమస్కారియు.

2 కః పరమో దేవః కుతో మృత్యు ర్విలేప కస్య విజ్ఞానే
నాభిలం విజ్ఞాతం భవతి తేనేదం విశ్వం సంసరతీతి.

పరమదైవ మెవని? మృత్యువు ఎవ్వరలన ఇయమగును? ఎవని నాటికలయందు నడుస్తాడు ఎలుంగలునునది యగునని? ఎవని వలన ఈ ప్రపంచము వర్తింపుచున్నది?

3 కృష్ణో వై వరమం దైవతమ్ గోవిందా స్మృత్యు ర్ని ఘోతి
గోపీజనవల్లభానేనైతద్విజ్ఞాతం భవతి స్వాహేదం
విశ్వం సంసరతి.

కృష్ణుడే వరమదైవము. ఆ గోవిందభక్తలకు మృత్యువును
భయపరుచుచున్నది. ఆ గోపీవాళుని జ్ఞానముచేతనే ఈ సమస్యము
ఎఱుంగఁబడినది యగుచున్నది. ఆ వరమాత్మవలననే ఈ జగత్తు
వర్తించుచున్నది.

4 చిన్తయన్ చేతసా కృష్ణం ముక్తౌ భవతి సంస్పృతేః.

మనస్సుతో కృష్ణుని దింతుచేయ వాగు ౪. సంస్పృతమనః
మనః విముక్తుః కనును.

5 అత్యాసం గోపాలోఽహమితి భావయే త్వ మోక్ష
మశ్నుతే.

'నేను గోపాలుడను (కృష్ణుడను)' అని భావన చేయవలెను.
అట్టివాని మోక్షమును పొందును. ఈ అత్యంత కృష్ణవరమాత్మ.

6 ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ గోవిందాయ గోపీజనవల్లభాయ.

ఓం తత్సర్వభూర్భువస్సువ స్తస్మై వమో నమః...

గోవిందుని, గోపీజనవల్లభుని అగు కృష్ణునికు నమః
స్మారము. (మనస్సుబ్రాహ్మణ్యము, భూర్భువస్సువస్సుబ్రాహ్మణ్యము
(దిక్వబ్రాహ్మణ్యము) అగు కృష్ణునికు మఱియొక నమస్కారము.

7 ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపి సర్వభూతాస్తరాత్మా,

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః

సాక్షి చేతా తేవలో నిర్గుణశ్చ.

నమస్తే ప్రశ్నలందును నిగూఢముగ నుంచువాడనును, నర్వ
వ్యాకియ, నర్వప్రాబలందును అంతరాత్మయై తీరుచువాడనును,
నర్వప్రశ్నలందును, నర్వభూతములందును అభివసించువాడనును
సాక్షియ, నైకవిద్యనూపుడును, నేవలందును, నిర్వణుడును
అగు పరమార్థి ఒకడే యేర్పడును.

96 కృష్ణోపనిషత్తు

- 1 స ఏవ జగద్రామీ, స ఏవ సర్వాత్మకః, స ఏవ
ముముక్షుః, స ఏవ మోక్షప్రదః, ఏతం
స్మృత్వా సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముచ్యతే, తన్నామ
సంకీర్తయః నిష్ఠుసాయుజ్యం గచ్ఛతి, తదేతత్...

కృష్ణవిరామార్థమే ఈ జగత్ప్రసవ శాంతిర్యామి. అతడే
సర్వాత్మకుడు. అతడే ముముక్షువులకు భేదయము. అతడే
మోక్షప్రదుడు. అతనిని స్మరించి మనుజులు నమస్తే ప్రశ్నముల
సంక్షిప్తముగా నివేదించుచున్నాడు. అతని నామమును సంకీర్తనచేసి
నిష్ఠుసాయుజ్యమును బడయుచున్నాడు.

97 యాజ్ఞవల్క్యపనిషత్తు

- 1 ఈశ్వరో జీవకలయా ప్రవిష్టో భగవానితి,
ప్రణమే ద్దండవద్భూమా వాక్యచండాలగోఖరమ్. 4

భగవంస్తేనైవ ఈశ్వరుడు జీవకళతో కేర్పరియందు ప్రవే
శించియున్నాడు. ఇది భావనతో విజ్ఞులు గుట్టము, తండాలము,
అవు, గాడిద మొదలై నవానికి దంష్ట్రవగామి మూచరించుటెను.

2 మాంసపాంచాళికాయాస్తు యంత్రలోకే ల్లభ్యపంబయే.

పాన్డ్యుష్టిగర్భికానినయః స్త్రియః రీమిష శోభనమ్. 5

మాంసపురోమ్యయః, యంత్రమువలె చలించునదియః, పంజరములు, ఎముకలు, గ్రంథులుకలదియః, అంగపంజరము కలదియః, నగు స్త్రియలకు సుందరమైనది ఏమి కలదు!

3 త్వణ్మాంసరత్తదాష్టాంబు పృథ క్కృత్వా విలోచనే
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముతా పరిముహ్యసి.

6

ఓ మనుజవా! స్త్రీయొక్క శరీరమున చక్క, మాంస, రక్త, అశ్రులు, శ్లేశానులును జేయచేసి చూడుము. అదట ఏదైనను రమణీయమైన పద్మపుష్పాదో వలె పక్కను గల మోహము నాంధ్యముచేయనచ్చును!

4 శ్మశానేషు దిగన్తేషు న ఏవ అలవాన్తనః.

శ్మశి రాస్వాద్యతే కాతే అఘపింద ఇవాన్తనః. 8

శ్మశానములందును, దిగంతములందును, ఆ స్త్రీగ్రహణే పక్కలనే అశ్మపుష్పమువలె అవలంబించువ్వుది.

5 అలభ్యమాన ప్రసయః పితరౌ శ్లేశయే చ్చిరమ్.

అథో హి గర్భపాతేన ప్రసవేన చ వాధతే. 15

కలుగు పుత్రులు చిరకాలము తల్లిదండ్రులకు శ్లేశవృద్ధులు. కలిగిన పుత్రులు గర్భపాతముచేతను, ప్రసవవాధలచేతను గాధించును.

6 స పాణిపాదపదలో న వేత్రచపలో యతిః.

స చ వాత్సవలత్రైవ బ్రహ్మభూతో జితేంద్రియః. 18

యతి మా ప్రచారముల చరణత్వము, శ్రేణిచరణత్వము, వాక్య-
సామ్యము, చరణత్వములేవిన్నపములు. అందులకు (అర్థ) వి-
వక్షయ్యులైన, వివక్షయ్యులైన యుండునట్లు.

7 రిపా బద్ధే స్వదేహే చ సమైకాత్వం ప్రపశ్యతః,
వివేచనః కుతః కోపః స్వదేహాభయవేషిషః. 19

శరీరప్రసంగము, అర్థవిమోచనము, తన శరీరమునందును,
ఇతర శరీరమునందును భావించి నమియునట్లగు వివేచన తన శరీరమునందున్న-
అపయనములందునలే కోప మెల్ల కలుగును (కలుగవలె భావము.)

8 అపకారిణి కోపశ్చేత్కోపే కోపః కథం న చే,
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం ప్రసహ్య పరివర్జితే. 20

అపకారము చేయువానియందు కోపము కలుగునో, కోపము
(అపకారము చేయుచు కార్యము) నెవల కోపము కలుగదు? కోపము
ధర్మార్థకామమోక్షములకు ప్రసహ్యమైన శరీరము కదా!

9 సమోక్షస్తు మమ కోపాయ స్వాశ్రయత్వానినే భ్యశ్యే,
కోపస్య మమ వైరాగ్యదాయినే దోషదోధినే. 21

తన్ను ఆశ్రయించువానిని వెంటనే విశ్రాంతిపరచియు, నాకు
వైరాగ్యమును కలిగించునట్లయు, కోపములను నిర్మలమున నదియు
చేయు నాయొక్క కోపమునకు ననుష్ఠానము.

10 యత్ర సుప్తా ఇనా నిత్యం ప్రబుధ్ధ స్తత్ర సంయమీ,
ప్రబుధ్ధా యత్ర తే విచ్యా మ్నస్మత్తేం యాతి
యోగిరాత్, 22

అదులు చేయించు (అత్యుదయించు) నిత్యము క్రూరములైన
యదులందునో, గుండునుశీలులైన యెవరి లందు చేయించునట్లు.

అనులు జేరుచుండు (విషయములందు) కేవలమునుండంగ,
అందు యోగిత్వము క్రందించుచుండును.

- 11 విదిహ స్థితి విహ్యత్ర మిదం చిన్మయమేవ చ,
చిత్త్వం చిదహ మేతే చ తోకా ష్విదితి భావను 2-3

ఈ ప్రపంచమునందు వైదిత్యము (చిత్తమైవమగు ఆత్మ) కలదు.
ఇది అచలము చిన్మయమే, చిన్మయమే అయియున్నది. అందు,
నీవు, ఈ లోకములు అన్నియు వైదిత్యమే అని భావించుము.

98. వరాహోపనిషత్తు

- 1 నిత్యానిత్యవివేకశ్చ ఇహముక్తవిరాగతా,
శమాచిన్మయసంపత్తి ర్ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్
2-3

(వరాహోపనిషత్తు ముఖ్యపుదమ ఇట్లు చెప్పెను—)

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, ఇహముక్తవిరాగము,
శమాచిన్మయసంపత్తి, ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్—అను
మీరు తెచ్చగ అభ్యసించవలెను.

- 2 ఏవం తిరేంద్రియో భూత్వా సర్వైత్ర మమతా మతిమ్,
విహాయ సాక్షిచైతన్యే మరీయ కుర్యా దహం మతిమ్.
2-4

ఈ ప్రకారముగ తిరేంద్రియమై, సర్వైత్ర మమత్వబుద్ధిని
ఎవరి సాక్షిచైతన్యమును నాయందు అవలంబిస్తే కలిగియుండుటెను.
(తాను వైదిత్య మని భావించుటెను.)

3 చుల్లభం ప్రాప్య మాసుష్యం తత్రాపి వరవిగ్రహమ్,
బ్రాహ్మణ్యం చ మహావిష్ణో శ్వేదాస్తత్రవదాదినా.

2.5

4 అతిపద్మాశ్రమం యాపం నచ్చిదాపంవలక్షణమ్,
యో న జానాతి సోఽవివ్యా వ్కుదా ముక్తో భవిష్యతి.

2.6.

స్వర్గార్హక ముపశ్యదస్మిన్ సౌమి అంజను పునిష్కస్తై-
శ్చింది, గ్రాహ్యగ్యమును అపసి మహావిష్ణుశేత్రవప చెందిన
వేదాంతశ్రవణానుబద్ధారా, వర్ణాశ్రమములను జాతిన స్వరూపము
శలసియగు వచ్చిదాపంద్యరూపమును తెలిసికొనవలెనా అట్లా
నియో యగును. అట్టివాఁ డింక ఎప్పుడు ముక్తుఁ డగును?

5 అహమేవ సుఖం నాస్య తస్యచే వైవచ తత్పుటమ్.

2.7

(వచ్చిదాపంద్యరూప్రూప వగు) నేనే సుఖమును, అన్యము
కాదు.

6 స్వప్రకాశం య మాత్మాన మప్రకాశః కథం స్ఫురేత్.

2.8

స్వప్రకాశమగు ఆ అత్మను అప్రకాశము (దృశ్యము) ఎట్లు
స్ఫురింపఁ గలదు?

7 స్వయం భావం నిరాధారం యే జావన్తి నుచిచ్ఛితమ్,
తే హి విజ్ఞానసంపన్నా ఇతి మే నిర్వికా మతిః

2.10

స్వప్రకాశమై, మేళాః ఆధార మేయము శీర్షక వర
మాత్మతత్త్వియమును తెలిసికొనవలెనా తే విజ్ఞానసంపన్ను లని నా నిర్వి-
కాశియగుము.

8 స్వపూర్ణాత్తాతిరేకేణ జగన్తేదేశ్వరాదయః,

స పద్మినాస్తి మాయా చ తేభ్యశ్చాపి విః

చరిత్యుక్తమగు స్వాత్మికం?; తేజాగ్ జగత్ప్రే,
ఉత్కరాదయః తేను. మాయాయా తేను. మాని యన్నితకం?;
విలక్షణమితి.

9 సర్వసాక్షిః సూక్ష్మానం వర్ణాశ్రమవివర్జితమ్,

బ్రహ్మరూపతయా వశ్యన్ బ్రహ్మైవ తపతి స్వయం

2

సర్వసాక్షిః, వర్ణాశ్రమవివర్జితమందు అగు అత్యుచిత
ముగాఁ గాంచుచు విజ్ఞాన స్వయముగ బ్రహ్మైవ యగుచున్నా;

10 దేహాత్మజ్ఞానప జ్ఞానం దేహాత్మజ్ఞాన వాచకమ్,

అత్మనేప తపే ద్యుక్త్య ప నేచ్ఛన్నపి విముచ్య

2.

దేహాత్మజ్ఞానమును తొలగించునట్టి దేహాత్మజ్ఞానముః
జ్ఞానము అర్జునమునకు కలిగియుండుచో అదిగాఁ జోరమును ము
మును పొందును. (కనుగా 'నేను దేహమును' అని ఎట్లు తల
చున్నాచో అట్లే 'నేను అత్మను' అని తలంచుచో ముక్త్యవగా
భావము.)

11 సత్యజ్ఞానానందపూర్వలక్షణం తమసః పరమ్,

బ్రహ్మానందం సదా వశ్యన్ తథం బధ్యేత వర్మదా

2.

సత్యజ్ఞానానందపూర్వమైవదియై, తమస్సుపకు పరమై
అగు బ్రహ్మానందమును సదా గాంచువాఁడు. ఇతఁ కర్మచేత ఎ
చిట్టవలెను.

12 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షు ర్నిరీక్ష్యతే.

అజ్ఞానచక్షు ర్నేదేత భాస్వస్తం భాను మస్తవత్. 2.18

సర్వవ్యాపకమైనదియు, సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు నగు బ్రహ్మమును (అర్చ్యను) జ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు భూమను, అజ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు—మహాకేతు మగునట్టి గ్రుడ్డివాడగు భూమి జాలవలెను పోయియుండును.

13 ప్రజ్ఞానమేవ శవ్యవ్రహ్మ సత్త్వప్రజ్ఞానరక్షణమ్.

ఏవం బ్రహ్మపరజ్ఞానాదేవ మర్చ్యై లక్ష్మణో భవేత్.

2.19

సత్త్వప్రజ్ఞానరూపముగల ప్రజ్ఞానమే అబ్రహ్మము. అట్టి బ్రహ్మపరజ్ఞానమునందే మమకారము, అర్చనార్హముగలది.

14 తద్వ్రహ్మానంద మవ్యంవ్యం నిర్గుణం సత్త్వవిష్టమ్.

విదిత్వా స్వాత్మనిః సూతం పటేతి సుశృణు 2.20

ద్వంద్వరహితమైన, నిర్గుణమైన, సత్త్వవిష్టమైన, అబ్రహ్మరూపమే ఈ భూమముగా నోచు శ్రవణం యొక్క దేవతగా భజించును.

15 అజ్ఞాన్య దుఃఖౌఘమయం జ్ఞాస్త్వి నందమయం జగత్.

అస్థం భువన మస్తన్య ప్రకాశం తు సుచపషామ్. 2.22

ఈ జగత్తు అజ్ఞానానికి దుఃఖమయముగను, జ్ఞానానికి ఆనందమయముగను గోచరించును. గ్రుడ్డివానికి జగత్తు అంధకారమయముగను, బుద్ధివైశ్రమ్యముగలవానికి ప్రకాశమయముగను గోచరముగనుండును.

16 స్వస్త్వసూతం తు తిన్యాత్రం సర్వదా సర్వదేహిగాఢమ్.

నైవ దేహాదిసంఘాతో ఘటప ద్భ్రంకోఽహః. 2.24

సమస్తశ్రుతమును స్వస్వరూపము నదా ద్విష్ణుశ్రేష్ఠి లయ
యనుచు, శ్రేష్ఠుల స్వరూపము చేపడినమూహము కాదు. ఏల
యనిన అది మంపవలె (వృత్తముగ) వృద్ధిగోచర మగును.

17 స్వాత్మనో ఒన్మదివాభాతం చరాచర మిదం జగత్,
స్వాత్మమాత్రతయా బుద్ధ్యా తపస్వీతి విభావయ.

2.25

స్వాత్మకంటే వేరుగా కనిపించుచున్న ఈ చరాచరబుద్ధును
స్వాత్మమాత్రముగా నెఱిగి 'తత్త్వమే నేను' అని భావింపుము.

18 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్.

2.27

బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నులు ప్రతీతిమగు ఈ బగర్పవంతము
చూచుచున్నను తన అత్మకంటే వేరుగా చూడడు.

19 మత్స్వరూప పరిజ్ఞానా త్కర్మలి ర్న స బద్ధతే,
యః శరీరేంద్రియాదిభ్యో విహీనం సర్వసాక్షిమ్.

2.28

విజ్ఞాను నా స్వరూపములొక్క- పరిజ్ఞానమువలన కర్మలచే
బంధింపబడడు. నేను శరీరేంద్రియాది విహీనుడను, సర్వసాక్షిని.

20 స్వస్వరూపతయా సర్వం వేద స్వానుభవేన యః,
స భీరః స తు విజ్ఞేయః సోఒహం తత్త్వమ్ బుధో

భవ. 2.30

ఎవడు స్వానుభవముచే ఈ మనస్తమమును స్వస్వరూపముగా
నెఱుంగునో అతడే భీరుడు. అ అత్మమే ఎఱుంగఁ దగినది.

ఓటులు! నిపు 'హిత్యము' భావము (అత్యంత 'మే' అనుభావము)
కలవాడనై యగుము.

21 స్వస్వరూపానుసంధానా వ్యవస్థాంతరం సర్వసాక్షిమ్,
ముహూర్తం చిత్తయే న్యాం యః సర్వజన్తైః
ప్రముచ్యతే. 2-32

సర్వసాక్షియగు నవ్యవస్థానుసంధానముద్వారా
ముహూర్తమాత్రకాలము (కొద్దికేసే సమయము) ఎవడు భ్యానించునో,
అతడు సమస్తసమంతరించి విడిచివేయును.

22 సర్వభూతాస్తరస్థాయ నిత్యముర్త చిదాత్మనే,
ప్రత్యక్షైతవ్య రూపాయ మహ్యమేవ నమో నమః.
2-33

ననుష్ఠించుచుండు నిత్యసంగతమును, నిత్యముర్త
నును, చిదాత్మరూపునిను, ప్రత్యక్షైతవ్యరూపునిను అగు
విశవారూప్యైవ నామ సమస్తానామ్.

23 త్వం వాహుస్మి భగవో దేవతేహం వై త్వమసి,
తుభ్యం మహ్యమనంతాయ మహ్యంతుభ్యంచిదాత్మనే
నమో మహ్యం సతేశాయ నమస్తుభ్యం శివాయ చ.
2-34

భగవంతుడనైవ 'దేవా! నిపు నేనే యగుచును. నను నీ
తగుచువు. అనింతిరూపుడనై నీకును, నాకును, పరమేశ్వరుడ
నైవ నాకును, శివుడనైవ నీకును నమస్కరించుము.

24 ఏం కరోమి త్వ గచ్ఛామి-ఏం గుప్తామి త్వజామి-ఏమ్,
యస్మయా పూరితం విత్వం మహాకల్పాంబునా-యథా.
2-35

సనము చేయుచును, ఎవరికి పోవుచును, 'దేవిని గ్రహించుచు, దేవిని మించుచు' కల్పాంతమునందు సమస్తజ్ఞులమునచే వలె వాచును ఈ జగత్తంతయు పూరింపబడియున్నది.

25 అంతస్పంగం అహిస్పంగ మాత్స్యసంగం చ సంగం

స్త్యజేత్,

పర్వసంగనివృత్తాత్మా ఏ మామేతి స సంశయః. 2. 86

అంతస్పంగమును, అహిస్పంగమును, 'మానసంగమును ఎవల - క్యజేతుచునో, ఈ విధముగ పర్వసంగములను ఎవలను త్యజింపుడు' అట్టివాఁడు నమ్మి పొందును. ఇది సంశయము లేదు.

26 ఉప సమోపి యో వాసో వేవాత్మవరమాత్మనోః,

ఉపవాసః ఏ విశ్వేయో స తు చామిష్ట్య చోషణే 2. 87

'ఉప' అనగా సమీపమున, 'వాసము' అనగా ఉపస్థి - పరమాత్మల సమీపమున నివసించుట. ఉపవాస విధుగఁ, అధిగఁ కాని ఉపవాస వనఁగా గీరమును తుష్కలంఘనమున కాదు.

27 కాయలోషణమౌతేజ కౌ తత్ర హ్యపివేదినామ్,

పవిత్రతాదనాదేవ మ్మతః కిం ను మహోదగః. 2. 88

శరీరమును తుష్కింపఁ జేసిపరిత్యజింపఁగలమున మహాత్ముల కలుగును. పుస్త్రులు కొట్టికంఠమౌతముచే లోపలకు వెనుకైర్చుము (కాముకోఁకారులు) ఇదిపోవుచో

28 అస్తి బ్రహ్మాతి చే ద్విద పరోషణ్ణాన మేవ తత్,

అహం బ్రహ్మాతి చేద్విద సాక్షాత్కర స్ప ఉచ్యతే.

2. 41

బ్రహ్మముకలదు అని చెబుటకును పరోక్షజ్ఞానము, ఆ బ్రహ్మమును 'నేనే' అని తెలిసికొనుట వాక్యార్థావము అని చెప్పబడును.

29 యస్మిన్కాలే స్వమాత్మానం యోగీ జానాతి శేవలమ్,
తస్యై త్కాలా త్వమావధ్య కీవన్ముక్షో భవ త్యసౌ 2-42

యోగీ సర్వకాలమున నిర్మలమైన తన అత్మను పాహ్య-
రించుకొనును, అట్టిదినుని అతడు నీరచ్యుత్తుడని అగును.

30 అహం బ్రహ్మేతి నియతం మోక్షహేతు ర్మహాత్మనామ్
ద్యే పదే జంభమోషాయ నిర్వమేతి మమేతి చ,
మమేతి బధ్యతే జన్తు నిర్వమేతి విముచ్యతే, 2-43

'నేను బ్రహ్మమును' అను భావము మోక్షార్హులకు మోక్ష-
హేతులై యున్నది. 'నాది, నాదికాదు అను' రెండుపదములు
శ్రమముగ బంధమును, మోక్షమును కలుగఁజేయును. 'నాది' అను
ఒక బంధమును 'నాదికాదు' అనుపది మోక్షమును కలుగఁజేయును.

31 వాహ్నిదీప్తా స వర్తవ్యా తత్రైవాంతరచిన్దిరా,
సర్వఽన్త్రాం సముత్సృజ్య హృద్ధిలో భవ సదా ఋభో, 2-44

ఋభో! గొహ్వరింతను, అభ్యంతరదింతను లింగిటిని చేత-
నాను. సమస్తదింతను తేన్నగ పాతబోలి సదా స్వప్నోన్మై
యంగుము.

32 సంకల్పమాత్రవతసేన జగత్సమగ్రం
సంకల్పమాత్రవంనే హి జగద్విలాసః,

సంకల్పమాత్ర మిద ముత్పన్న నిర్వికల్ప

మాత్రీత్య మామకపదం హృది భావయస్వ. 2-43

సంకల్పమాత్రమువలననే ఈ జగత్తంతయు, ఈ జగద్విల్పము
మంతయుఁ గలదియగుచున్నది. సంకల్పమాత్రమును దీనిని పదలి నిర్వి
కల్పమైన నాయొక్కస్థానమును ఆశ్రయించి అర్జునిని హృదయ
మందు భావించుము.

33 మచ్చిస్తనం మత్కథన మన్యోన్యం మత్ప్రభాషణమ్,

మచేకపరమో భూత్వా కాలం నయ మహమతే. 2-44

మహానుజీ! నన్ను సూర్పి చింతించుట, నన్ను సూర్పి చెప్పు
కొనుట, పరస్పరము నన్ను చూర్పి సంభాషించుకొనుట, నా యందు
లేవునుండవైయుండుట గాదించుట కాలమును గడపుము.

34 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితౌ.

ఏకవిష్టర యాంతస్త సంవిన్యాత్ర పరో తప. 2-45

అనాత్మత్వమును (దృశ్యభావమును) 1.1 జగత్స్థితియందు
నిర్వికారుడైన, ఏకవిష్టరో, హృదయాంతర్గత చిన్మాత్రాత్మపక్షుఁ
డత్యుక్తము!

35 తస్మా న్ముముక్షుభి రైవ మతి క్లిషేకవాదయోః.

కార్యా కిం తు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్.

2-46

ముముక్షువులు జీవేశ్వరవాదములలో బుద్ధిమంతక బ్రహ్మ
తత్త్వమును నిశ్చలముగ విచారించవలయును.

36 అద్వితీయబ్రహ్మతత్త్వం న జానన్తి యథా తథా.

బ్రాహ్మ వివాధిరా నైషాం త్వమ్మత్తిః క్వేహి వా

సుఖమ్. 2-47

అద్వితీయమగు బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుంగక క్రాంతయైన
చాలి మోక్ష మెవట? సుఖ మెవట?

37 స్వప్నస్థ రాజ్యలిఖిత్యాం ప్రబుద్ధః స్ఫుళే ఖలు.

2-38

(దృశ్యమితిమయం అధికమైనను, అల్పమైనను వానవలన
ఏమి ప్రయోజనము?) స్వప్నమంతటి రాజ్యముచేగాని, క్షయము
నముచేగాని మేల్కొనినవానికి సంతోషముకలగునా?

38 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి విదస్వయాత్,

స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స పారి ద్విధిః. 2-39

ఎవఁడు చిన్నయనుభవములలన నను ప్రజగత్త్రయం అభేదముగఁ
గాంచునో అతఁడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అతఁడే శివుడు, అతఁడే
విద్యుత్తు, అతఁడే బ్రహ్మదేవుఁడు.

39 దీర్ఘస్వప్న మిదం యత్తదీర్ఘం వా చిత్తచిత్రమమ్,

దీర్ఘం వాచి మనోరాజ్యం సంసారం దుఃఖసాగరమ్,

సుప్తే రుక్మాదు సుప్త్యస్తం బ్రహ్మాకం ప్రవిచిన్త్య

కామ్. 2-40

ఈ సంసారము దుఃఖసాగరము. ఇది ఒక దీర్ఘస్వప్నము,
దీర్ఘము చిత్తచిత్రమిది దీర్ఘము మనోరాజ్యము. కాలుస్తే కేలు
కొనింపుకొనుండి నిద్రపోవుతామట బ్రహ్మ మొక్కదానినే అన్వేష
యితింపవలయును.

40 ఆరోపితస్య జగతః ప్రవిలాపనేన

చిత్తం మదా త్తతతయా పరికల్పితం సః.

శ్రతూన్నిహత్య గురుషట్కుగదాన్నిహతా

ద్వంద్వద్విదో భవతి తేవల మద్విత్తీయః. 2-65

అలోపింపఁబడిన ఐగర్వేయియొక్క నిలయముచే దిగ్గము పైఠా
మయ మగును. అంతఃక్రమప్రసూన కామాదిలరివత్స్వమును బయిం
చినవాఁడు గంధగజరాజవలె అద్విత్తీయుడై శోభిల్లును.

41 అద్యాస్తమేతు పపు రాశశితార మాస్త్రాం

కస్త్రావతాపి మేను చివ్యపుదో విశేషః,

కుంభే విసశ్యతి చిరం సమవస్థితే వా

కుంభాంబరస్థ స హి శోఽపి విశేషలేకః. 2-66

వా శరీరము నలు వశించినను, 'ఈ' అగ్రుద్రతారాగ్నము
ఉండినను చివ్యముయైన కస్త్రావతాపి కలయి విశేష మేమియును
లేదు. కుంభ మగిరియొనము, నిలిచియున్నది అందలి అకాశమున
లేమియు విశేషము కలుగదుకదా!

42 అహినిర్వయసి సర్పనిర్మోతో జీవపర్వతః.

వర్మితే పతిత స్థిత్యే తం సర్పే నాభిమన్యతే 2-67

ఈము వదలిక జీవహితమైన నలుగురము పృథ్వియందు పగి
లుండును. దానిని సర్పము అభిమానించుకదా!

43 ఏవం ప్రాణం చ సూక్ష్మం చ శరీరం నాభిమన్యతే,

ప్రత్యగ్భావభిధ్వస్తే మిద్యాజ్ఞానే సహతుకే

నేతి నేతితి మావత్వా వశరీరో భవన్యయమ్. 2-68

అట్లే అత్మజ్ఞానమశలమైన సూక్ష్మమాత్మశరీరమును అభి
మానించును. అజ్ఞానము ప్రత్యగ్భావమైన అగ్నిచే గుర్తము

కాగా, 'సతి, సతి' [ఇది (కృత్యము) కాదు, ఇదికాదు] అను విచారణచే తీవ్రము శరీరరహితము చేయవలెను.

44 మరుభూమి జలం నర్వం మరుభూమాత్ర మేవ తత్,
జగత్ప్రాయ మిదం సుప్తం చిన్మాత్రం స్వవిదారతః.
2.72

మరుభూమి అందు కాదుమీదు జలమంతయు మరుభూమి మూత్రమే అగును. అట్లే ఈ ముగ్ధోకము లన్నియు స్వవిచారణచే చిన్మాత్రమే (అర్థియే) అగును.

45 సతీచే సైన్యం యద్యత్సామ్యం భవతి యోగతః,
తథాత్మ మవసో రైవ్యం సమాధి 00 కథ్యతే. 2.75

సీతీయందు ఉన్న కలిషోపశ్రుతిలు అర్థ, మనస్సు కలిసి పోవుట సమాధి అని చెప్పవలెను.

46 దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వపిర్వసమ్,
దుర్లభా సహజాపస్తా సద్గురోః కరుణాం వినా. 2-76

సద్గురువుయొక్క కరుణ లేనిచో విషయత్యాగము దుర్లభము, (అర్థి) తత్త్వపిర్వసము దుర్లభము, సహజాపస్తా కలుగుట దుర్లభము.

47 ఉత్పన్నశక్తితోధన్య త్వత్తపిర్వేషకర్మణః,
యోగివః సహజాపస్తా స్త్వయిషేష ప్రకాశతే. 2.77

జ్ఞానశక్తి అయినది (అర్థి) తత్త్వపిర్వేషకర్మణః స్త్వయిషేష ప్రకాశతే అను యోగి సహజాపస్తా (సహజాపస్తా) స్వయిషేష ప్రకాశతే అను.

48 రసస్య మవస త్రైవ చంచలత్వం స్వభావతః,
 రసో బద్ధో మనో బద్ధం తిం స సిద్ధ్యతి భూతలే. 2.78

భావరసమునకు, మనస్సునకు చంచలత్వము స్వభావ మైవని.
 పాదరసమునకు బంధించబడుట, మనస్సునకు బంధించబడుటల ఈ
 ప్రపంచమున నీర్థింపనిది నీకుండునునని.

49 పుంధానుపుంభవిషయేక్షణ తత్పరోఽపి,
 బ్రహ్మవతోకపదీయం వ బహుతి యోగీ. 2.82
 సంగీత తాలం లయ వాద్య వళం గతాపి
 మౌలిస్త కంఠపరిరక్షణ ధీ ర్షటివ.

పక్షి సంగీత కాళలయవాద్యములను గానించునున్నప్పటికి
 శిలస్పృశైరల భుటము తోనుకనున బ్రాగరగ చూచుకొనునట్లు,
 లోకవిషయములను పర్యవేక్షించుచున్నప్పటికి యోగి బ్రహ్మత
 లోకపముద్ధిని వలంతుడును.

50 దృశ్యతే శ్రూయతే యద్వదప్రహ్మణోఽన్య వై
 తద్వవేత్

నిత్య కుద్ధ విముక్తైక మఖండానంద మద్యయమ్,
 సత్యం జ్ఞాన మనంతం యత్పురం బ్రహ్మహ మేవ
 తత్. 3.2

కనులుచునది, వినులుచునది అంతయు బ్రహ్మముకంటె వేరైన
 కాదు. బ్రహ్మము నిత్యమై, కుద్ధమై, విముక్తమై, ఏకమై, అఖండా
 నందమై, సత్యయమై, జ్ఞానమై, అనంతమై యున్నది. అట్టి బ్రహ్మ
 ము నే నేను.

51 అనందరూపోఁ ఓహ మఖండబోధః

పరాత్పరోఁ ఓహం ఘనచిత్ప్రకాశః,

మేఘో యథా వ్యోమ స చ స్ఫుకన్తి

సంసారదుఃఖాని న మాం స్ఫుకన్తి

3-3

నేను అనందరూపుడను. అఖండబోధ స్వరూపుడను. పరాత్పరుడను. ఘనచిత్ప్రకాశమును. మేఘము ఆకాశమును స్ఫులింప జల్లు, సంసారదుఃఖములు నన్ను స్ఫులింప నేరవు.

52 సర్వం సుఖం విద్ధి సుదుఃఖనాశా

త్సర్వం చ సద్రూప మనత్యనాకాత్,

వీద్రూప మేవ ప్రతిభాసయుర్థం

తస్మై దఖండం సుమ రూపమేతత్.

3-4

(జ్ఞానమునే) దుఃఖమంతయు నశించిపోవుటవలన నమిత్తము సుఖ మనియే యెఱుంగుము. అనత్యము నశించిపోవుటవలన నమిత్తము సద్రూప మనియే యెఱుంగుము. ప్రకాశముతో కూడినది కావున నమిత్తము వీద్రూప మనియే యెఱుంగుము. కాబట్టి అఖండమైన బ్రహ్మమే నా స్వరూప మగును.

53 సత్య దిద్ధన మఖండ మెవ్యయం

సర్వవృక్కరహితం నిరామయమ్,

యత్పదం విమల మెవ్యయం శివం

త త్వదాహ మితి మౌన మాశ్రయ.

3-5

సత్యమై, దిద్ధమై, అఖండమై, అద్వయమై, సర్వవృక్కరహితమై, నిరామయమై, నిర్మలమై, శివస్వరూపమైతత్త్వేన బ్రహ్మ

పరమం కలదో, అదియే పరా నేను అయియున్నాను! భావించి
మానమును అశ్రయించి యుండు మా.

54 జన్మ మృత్యు సుఖ దుఃఖ వర్జితం

జాతి నీతి కులగోత్ర దూరగమే,

చిద్వివర్తజతోఽన్య కావణం

త త్వదాహ మితి మౌన మాశ్రయ.

3-7

'జన్మ, మృత్యు, సుఖదుఃఖ రహితమై, జాతిసీతకలగోత్ర
వర్జితమై, సైత్యమయి క్కు వివర్తన కల్గవును కావణ్యమునకు
బ్రహ్మమే నేను' అని భావించి మాన మాశ్రయించి యుండు మా.

55 నిరుపాధిక విత్తం యాత్మహౌ సర్వసభాత్పరమ్.

సుభూహవత్వ మస్త్రేతదానంద త్విం పదా మఘ. 3-10

ఉపాధిరహితమైంది, సుపరియందు సర్వసభామయానది
యగు అనందమే పరా హను కలిగియున్నది. (నారాయణ స్వరూ
పమై యున్నది).

56 మమ చరణస్మరణేన పూజయా చ

స్వకకమసః పరిముచ్యతే హి జన్మశ్చ,

న హి మరణ ప్రభవ ప్రణాశ హేతు

ర్కమ చరణస్మరణా ద్మతేఽస్మి కించిత్.

3-12

హి పాదపద్మములను స్మరించుచేతి, సు సంతుష్టించి
శాస్త్రము స్మరించుచు అష్టావమ నుండి విముక్తియగును. అందు హి
ణములను పరగల్గుచు హి పాదపద్మ స్మరిణము కంటి అన్య స్మరించి
నేనొకటి ఏగియును లేదు.

57 అవలేణ యథా స్థాపి ధవపస్తం ధనేచ్ఛయా,
తథా చే ద్విక్వక్వకర్తారం తో న ముచ్చేత బంధనాత్.

3-18

ధవమనోఽంతై ధవతంత్రేంద్ర ఆదరముతో ఎల్లు పులినుదురలో
ఆ ప్రకారముగ బంగర్నైయును పరమాత్మను స్తుతించినచో
ఎటులు బంధనమునుండి విముక్తు లగు కారమును?

58 న తర్వా నైవ తోక్తా చ న చ తోజయతా తథా,
కేవలం చిత్పదాపందబ్రహ్మైవాహం బనార్థనః, 3.19

వాస్తవముగ తర్కరేణు, తోక్త రేణు, భవరూప రేణు
బాధలు లేనను కేవలము చిత్పదాపంద బ్రహ్మమే బనార్థమున
తలంబు, ఆ బ్రహ్మమే నేను.

59 బలస్య చలనాదేవ చంచలత్వం యథా రవేః,
తథాహంకారసంబంధా దేవ సంసార అత్మనః, 3.20

బలముయొక్క- చలనము వలననే (ప్రతిదినంత) సూర్యుని
యొక్క- చలనము సంభవించునట్లు (తోచునట్లు) అహంకారము
యొక్క- సంబంధము వలననే ఆత్మకు సంసారము కలిగినట్లు చోడం
చూపుచున్నది.

60 చిత్తమూలం హి సంసార స్తత్ప్రయత్నేన తోధయేత్
హస్త చిత్త మహత్తాయాం తైషా విశ్వానతా తవ.

3-21

సంసారమునకు మూలము చిత్తమే అయియున్నది. కాబట్టి
బానిని ప్రయత్నపూర్వకముగ తత్త్వము చేయవలెను. చిత్తము
యొక్క- మహత్త్వమును గురి విశ్వాన తుల్య

61 కృతనాది మహిమనాం బ్రహ్మణః కృతగన్ధిః
ప్రాక్షనాది ప్రయాతాని గతాః సర్వవరం వరాః
కోటయో బ్రహ్మణాం యాతా భూపా వస్తాః పరా
గవత్. 3.

కాలయోగ్యభవము ఎవరికి పోయినది? బ్రహ్మకృతులైన ఎవరి కేగినవి? పూర్వపు కృష్ణులన్నియు గలిసిపోయి కోట్లకోట్లది బ్రహ్మాండములు కాలగర్భమున కీలకములై పడెను. ఎందులో కాలలు ఈ ముఖతల ఎగిరిపోయి. (సరించితి).

62 ఉత్పాద్యమానా రాగాద్యా వివేక్షాపవహ్నినా,
యదా తదైవ దహ్యన్తే ఈతస్తేషాం ప్రరోహణ
3.

ఉత్పన్నములైన రాగాదులు వివేక్షానమును అగ్నిచే దహింపబడగా ఇతర అది మరల పరి మొలకెత్తును!

63 యథా సుఖపుణః సమ్యక్ పరదోషే క్షణే రతః,
తథా చేన్నిపుణః స్వేషు శోన ముచ్చేన జగదా
3.

ఇతర లదోషములను గాంచుటయందు శేర్షరీ మైత్ర్యును పుణ్యము తథ దోషములను గాంచుటయందు శేర్షరీయగునని ఎవరని బంధనమునుండి విముక్తయి కావలయును!

64 నాశ్శుక్లస్యైష విషయ ఆత్మణో హ్యత్మమాత్రద
ఆత్మనాత్మని సంతుష్టి నావిద్యా మనుహవతి. 3

వీధులు మొదలగునవి ఆత్మజ్ఞునికి సంబంధించిన విషయం కావు. ఆత్మజ్ఞుడు ఆత్మమాత్రమునే కాంచును. ఆత్మయందే శుద్ధిని పొందినవాడు ఆవిద్య నెంత వరుగవడు.

65 యే కేవల జగద్వావా సై పవిత్ర్యామయా నివిధాః,
కథం తేషు కీలాత్మజ్ఞస్త్వక్రావిదోఽని నజ్ఞతః. 3.28

ఈ బగ్గర్పకంబలి మహాముఖము అనిద్యామయములుగ
విన్న తెలుగుదును. మఱి అవిద్యను వదిలివ అత్మజ్ఞులు అట్టివాని
యందు (విద్యాచూలందు) నీల మునులగును?

66 ప్రవృత్తిమిత్రక్రియాకాలయత్తయే స్సాధుసిద్ధిదాః,
పరమాత్మపదప్రాప్తౌ నోపకుర్వన్తి కాశ్చన. 3.29

ప్రవృత్తిమిత్ర క్రియాకాలయత్తలు సిద్ధులను తెచ్చగ కలుగు
కేయిగలవు. కాని అవి తేదీయం పరమాత్మ పదప్రాప్తికి తీవ
కరంబవు.

67 సర్వేచ్ఛార్థతానా కాస్తా వాత్మలాభో దయాభిధాః,
స పునః సిద్ధివాంఛాయాం కథ మర్హత చిత్తకః. 3.30

మమత్తములైన కాంక్షలు కలుందనివుతే - త్యలాభము
కలుగును. అట్టి అత్మను కొందిన చిత్తకహితము మఱల సిద్ధులను
పొకోమను!

68 అద్యైతే సైర్య మాయాతే ద్యైతే చ ప్రళయం గతే,
వశ్యన్తి స్వప్న ఫల్లోకం తుర్యభూమి నుయోగతః. 4.12

అద్యైతభావమునందు స్థిరత్వమును బడయుగా, ద్యైత
భావము కలుగగా, తురియభావమునందు తెచ్చగ కలుగగా
దిన విజ్ఞులు లోకమును స్వప్నమువలె గొందుదును.

69 కేవలం క్షీణమననం అస్తే అద్యైతే అతినిర్వచ్యం
4.17

(అహంకారహిమంబై న) బ్రహ్మః స్థూలః సూక్ష్మః శేతలః
మహిష్మయై అస్త్వితధౌమయంతు అలినిర్మయంబై యంతు.

70 అంతర్భూస్థో బహిర్భూస్థో భూస్థకుంభ ఇవాంబరే,
అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణః పూర్ణకుంభ ఇవార్థవే. 4-18

బ్రహ్మనిర్మలం అకాశమందలి సూక్ష్మఘోమమతః అంతః
భూస్థులం బహిర్భూస్థులం అయియుండును. మోక్షిణుః సమ
ద్రవమందలి పూర్ణఘోమమతః అంతఃపూర్ణం బహిఃపూర్ణం
అయియుండును.

71 భావనా మఫలాం త్యక్త్వా యోగిష్టం తన్మయో భవ.
4-19

సమస్త భావలను వదిలివేసి ఏది శేషించునో అబ్రానియందు
(అట్టి అర్థయందు) కన్యాయుడవై యుండును.

72 రాగద్వేషభయాదీనా మమహింసం చరన్మపి,
యోఽస్త్య రోషిమవ చచ్చః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే
4-24

రాగద్వేషభయాదులకు కనుసరింపకుం గా చరించువాడై
యున్నను, ఏవఁడు హృదయమందు అకాశమనలె నిర్మలంబై
యుండునో, అట్టివాఁడు జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడును.

73 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధిర్వస్య స తిష్ఠతే,
కుర్వతో ఽకుర్వతో వాపి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-25

ఎవని జీ అహంకారము లేనో, ఎవని బుద్ధి అనంగమై యుం
డునో, అతఁడు కర్మచేసివను, చేయకయున్నను జీవన్ముక్తుఁడని
చెప్పఁబడును.

74 యథాస్థా నోద్వదితతే తోతో తోతా నోద్వదితతే చ
యః,

హర్షానుర్భ భయోన్ముక్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.26

ఎవనివలన భోకము భయమును తెంచుకో, ఎవడు భోకము
వలన భయమును పొందుకో, ఎవడు హర్షభోకాది వ్యంగ్యములు
తేకుండునో, అట్టివాడు స జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

75 ప్రజాహతి యదా కామా స్పర్శాం శ్చిత్తగతా మ్మనే,
మయి సర్వాత్మికే తుష్టాః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే 4.28

మునీశ్వరా! ఎవడు చిత్తిమంచలి కోరికలన్నిటిని తానె
జనబీజేయనో, సర్వమునుదలై స వాయును సంతృప్తుడై యు
నినో— అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

76 నై త్యవర్తితదిచ్ఛాత్రే పదే పరమహివనే.

అష్టత్థదిత్తో విశ్రాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.29

వ్యక్త్యవర్తితమగు చిచ్ఛాత్రమందు, పరమ పరితమగు
ప్రస్థావర్తితమునందు నీ దిభమైత తోభవేని చిత్తముగలహై ఎవడు
విశ్రాంతి పొందునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

77 ఇదం జగ దహం సోఽయం వ్యక్త్యభావ మచాస్తవమ్.

యస్య చిత్తే స స్మరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.30

ఇ! జగత్తు, అహంభావము, వ్యక్త్యభావములు ఎవనిచిత్త
మందు తోఁచునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

78 సద్వ్రహ్మః స్థితే స్థితే హృదే విషయవర్తితే,

అచార్యకోశ్రమాగ్నేః ప్రవర్త్యాన స్థితో భవ. 4.31

విద్యార్థులు, పిల్లలు, విశాలము, పూర్వము, విద్యార్థులు
మొదటి ప్రమాదమునందు, గురువు ప్రకటించినట్లుగా వారు తెలుసు
కోగలిగిరి అందు ప్రమాదము తలచినవారు.

79 ఇవో గురు: ఇవో వేద: ఇవో దేవ: ఇవ: పరమ:

శివోఽష్టమీహం శివః పర్యం శివా దస్యస్య సుదయః.

4-32

గురువు శిష్యుడు: "దేవము శిష్యుడు; బ్రహ్మము శిష్యుడు; ప్రభువు శిష్యుడు; సర్వ శిష్యుడను; సమస్తము శిష్యుడు." శిష్యుడికి బా "దేవుడు, పరిణామ, ఒకరి తాతను తల్లిని.

80 విదిత్వా ప్వాత్మనో యాపం స్మృతజాతపమాధితః.

శుకమార్గేణ విరిణాః పయూని పరమం పదమ్, 4.38

మొదలైన సమాధానములకు తన అభ్యుదయమును తెలియజేసి
 తనకు మార్గము నామక విద్యుత్ కార్యములను చరమాత్మ సదయమున
 ప్రసరించుచున్నాను.

81 అతడో మోహాః కః శోక వితత్త మనువశ్యతః.

4.42

[illegible]

82 యస్యానుభవజర్కవ్యా బుద్ధి వైత్యే ప్రవర్తతే.

తద్వ్యభిధోచనా వృత్తే ముచ్యతే చర్మపాతకై : 4-43

అవనిబుద్ధి, అనుభవములగుము-అర్థ శక్తిమనందః ప్రవ
ర్తించుచు, అట్టివానికి వ్యప్తిచేతనము నా ర్థమగును. పరిపూర్ణ
మనఃమనఃమనః మనః : అందును.

83. అవేకజన్మసంస్కార గురుదేవప్రసాదతః,
విఙ్గాభ్యాసా త్తతో వేదో జాయతే తస్య యోగినః.
5-66

అవేకజన్మం శుభసంస్కారములచేతను, గురుదేవుని అను
గ్రహమునను యోగాభ్యాసము నిలపినచో యోగికి జ్ఞానము కలు
గును.

84. తైలవారా మివాప్నోత్తం దీర్ఘఘంటావినాదవత్,
అవాప్యం ప్రణవవాక్యైశ్చం యస్తం వేద స వేదవిత్.
5-69

తైలవారవలె అవచ్ఛిన్నమైనదియు, దీర్ఘఘంటావినాదము
వలె గుర్చిమీసినదియు, అలాగే స్వప్రసాదము, ఏకం ప్రణవమౌర్ధ్వము
యొక్క అగ్రము నుండినవాడం వేదవేత్తయని చెప్పవలెను.

85. సర్వవిఘ్నహర శ్చాయం ప్రణవః సర్వదోషహః,
5-71

ప్రణవమౌర్ధ్వము సమస్తవిఘ్నములను హరించుటయందు,
సమస్తదోషములను తొలగించుటయందు అయుయున్నది.

99. శాస్త్రాయనీయోపనిషత్తు

1. సమాసర్తం సదా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్యేపం బ్రహ్మణి స్యాత్తత్కౌ న ముచ్యతే
బంధనాత్. 2

మమజన్మ, చిత్తము విషయములందు లగ్నమైన విధముగా
బ్రహ్మమునందు లగ్నమైనచో ఇది ఎవరైన బంధమునుండి విము
క్తుడని కావలెను.

2 చిత్తమేవ హి సంసార స్తత్ప్రయత్నేన కోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తస్యయో భవతి గుహ్య మేతత్సాతనమేక

చిత్తిమేవ సంసారము. కావున దానిని (చేతున్నచో) కోగ
శుద్ధము చేయవలెను మునుజులు. చిత్తియంతో దీనిని చింతించునో
అద్రాగియుండు తస్యయే మగును. (చానినలెనే చూచుచుండు). ఇది
సవాతంత్ర్యమైన రహస్యము.

3 జ్ఞానయజ్ఞః స విజ్ఞేయః సర్వయజ్ఞోత్తమోత్తమః 18

జ్ఞానయజ్ఞము అన్నియజ్ఞములకంటె సర్వోత్తమమైనదని
తలచుచుండు.

4 ఆత్మానం చేద్విజానీయా ద్ మన్మతి పూరుషః,

విమిచ్చ స్కవ్య కామాయ శరీర మనుసంజ్వరేత్ 22

మనుజుడు 'మ ఆత్మ మేమియున్నాను' అని తెలిసికొని
పరమ (ఆత్మపరమాత్మ)ను చూచివచ్చును. ఇంక 'మేమియును
కోరికలేని తపశ్శరమును స్వేదపిష్టము (ప్రత్యక్షము)ములను చేసి
కోరయని భావము).

5 గురురేవ పరోధర్మో గురురేవ పరాగతిః, 30

గురుడే పరమధర్మము. గురుడే పరమగతి.

6 మస్య దేవే పరాభక్త ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

స బ్రహ్మవి త్పరం బ్రేయా దితి వేదానుశాసనమ్

—ఇత్యుపనిషత్: 37

ఎవనికీ తేవ్రనియందు గొప్పభక్తి కలదో, తేవ్రనియందుగూడ గురువ్రసంకును గొప్పభక్తి కలదో, అట్టి బ్రహ్మచేత్ర మబ్రహ్మ ఘోషు పొందునని వేదము వదిలినదన్నది.

100. హయగ్రీవోపనిషత్తు

1 నారదో బ్రహ్మాణ ముపపమేశోవాచ—

అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం యయా
ఓదిరాత్పర్యపాపం ప్లవోహ్య బ్రహ్మవిద్యాం అదైర్ని
శ్వర్యవాన్ భవతి—

బ్రహ్మావాచ—హయగ్రీవరైవత్యా స్మహ్యై నో
వేద — న క్రతుః స్మృతీలిహస పురాణాని వేద
స సర్వైశ్వర్యవా స్పవతి త వితే మహ్యైః.

నారదుడు బ్రహ్మచేవుని నమిచించి యిట్లుకాను—“మహాత్మా!
“దేనిచేత మనుజులు సమస్త పాపమును పోగొట్టుకొని బ్రహ్మ
విద్యను పొంది సర్వైశ్వర్యవంతులగునా” అట్టి శ్రేష్ఠుడును బ్రహ్మ
విద్యను గూర్చి వదిలవును—అది నిని బ్రహ్మచేత్ర ధీర్లు చెప్పనిది.
హయగ్రీవచేవుని మంత్రములను కేలివిగొనువాడు. క్రుత్తిగ్నుని
పురాణములను కేలివిగొనువాడు మనును, అతడు సర్వైశ్వర్య
వంతుల గనును. అది ఈ మంత్రములు—

2 విశ్వోత్తైర్వస్వరూపాయ చిస్మయాసందమాపితే,

తుభ్యం సమో హయగ్రీవవిద్యారాజాయ విష్ణవే
స్వాహా స్వాహా సమః.

విశ్వతీతస్వరూపుః పుత్రః, చిన్మయానందరూపుః పుత్రః,
విద్యులకు ప్రభువును, సర్వవ్యాపకపుత్రః పుత్రః, హయగ్రీవుఁడవును అగు
నీకు నమస్కారము.

3 ఋగ్వజాస్పామరూపాయ వేదాహరణకర్మణే,
ప్రణవోద్ధీతపపుషే మహాశ్వశిరసే నమః

స్వాహా స్వాహా నమః.

ఋగ్వజాస్పామరూపాయను, వేదమలము పల్ల సాత్త్వికము
శాసిత వాఁడును, ఉంకారస్వరూపుఁడను, గొప్పఅశ్వము యొక్క
శిరస్సుకలవాఁడు అగు హయగ్రీవుఁడు నమస్కారము.

4 ఉద్ధీత ప్రణవోద్ధీత సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః.

సర్వవేదమయాచిన్త్య సర్వం బోధయ బోధయ

స్వాహా స్వాహా నమః

ప్రణవ (ఓంకార) స్వరూపా! సర్వవాక్కులకు ప్రభువా!
ఈశ్వరా! సర్వవేదమయా! అచింత్య స్వరూపా! నమస్తమః
(క్షామము) బోధింపుము, బోధింపుము, నీకు నమస్కారము.

101. దత్తాత్రేయోపనిషత్తు

1 సత్యక్షేత్రే బ్రహ్మే నారాయణం మహాసామ్రాజ్యం కిం
కారకం తస్మిన్ బ్రహ్మే తగవ న్నిత్యత్ర; సత్యా
నంద చిదాత్మకం సాత్త్వికం మామకం ధామోపా
సేత్కాహ.

నత్యర్థోద్రిమియన్ బ్రహ్మదేవ్యం మహార్తకలక్ష్మ పాప్రూహ్య
 ధీశుషుగ్ని సారాయానా తారకము (బ్రహ్మ తిరింపలేనిదిగాను)
 ఏదియో వచింపుడని యిది. గంగా తిరుమలకు నారాయణులకు పర్య-
 యంబ చిదాత్మకమైందియు, సాత్త్విక మైవదియనగు వాచిమిక్త-
 స్థావరమును (వ్యవహరమును—ఆత్మవ్యవహరమును) గ్రహింపును
 అని చెప్పెను.

ఓమ్

102. గారుడోపనిషత్తు

- 1 విషం బ్రహ్మతీర్థం ప్యా వస్మకం బ్రహ్మోద్రవమ్,
 బ్రహ్మతీర్థం విషవ ద్ధృష్టామూత్రం ఖగేవహమ్.

బ్రహ్మముకంటె శేషమిది విషము. బ్రహ్మము అమృతము.
 విష్ణుదేవునివారు బ్రహ్మతీర్థమైన వృక్షజగత్తును విషమునకె-
 లవ్వకంటె బ్రహ్మోద్రవమును అమృతమునకె స్వీకరించవలెను.

- 2 ఓం నమో భగవతే మహాగరుడాయ విష్ణువాహనాయ
 త్రైలోక్యపరిపూరితాయ వజ్రనఖ వజ్రకుండాయ
 వజ్రపక్షింశ్చక శరీరాయ ఏహ్యేహి మహాగరుడ
 విషం చిద్ధి ధిద్ధి ఆవేశయావేశయ ముం ఫల్ ప్యాహి.

భగవంతునిమీ, విష్ణువాహనులను, త్రైలోకవాసులకై
 పూజించుచువారును, వజ్రనఖులును, వజ్రకుండలును ఇత్ర
 పక్షింశ్చకగరుడును అగు గరుడములను వమస్కరింతును. ఓ
 మహాగరుడగుత్సరింపజా! కమ్మ! కమ్మ! విషమును భేదింపుము. (హ-
 స్తావరమును) ప్రవేశింపుము!

103. కలిసంతరణోపనిషత్తు

- 1 య ద్వివ్యవాయ స్మరణాం సంసారో గోష్పదాయతే,
స్వాసనస్యతత్త్వి ర్పవతి త ద్రామపద మాశ్రయే.

ఎవనియొక్క వివ్యవాయమును స్మరించువాని సంసారము
గోష్ఠపాదముగ తోచునో, ఆనస్యతత్త్వి కలుగునో, అట్టి శ్రీరామ
భక్తుని పాదములను ఆశ్రయించును.

- 2 ద్వాపరాస్తే నారదో బ్రహ్మణం జగామ, కథం భగవత
గాం పర్యటన్ కలిం సంకరేయ మితి స హోవాచ
బ్రహ్మ సాధు పృష్ఠోఽస్మి సర్వభుతిరహస్యం గోప్యం
తచ్చురియ యేన కలిసంసారం తరిష్యసి భగవత ఆది
పురుషస్య వారాయణస్య నామోచ్ఛారణ మాత్రేణ
నిర్హతకలిరృపతి, నారదః పునః ప్రశచ్చ తన్నామ
తిమితి, స హోవాచ హిరణ్యగర్భః.

ద్వాపరయుగముయొక్క కలిక నారదుని బ్రహ్మజేవుని
యొద్దగిరి 'మహాత్మా! నీవు భూమంతలమున పంచరించుచు
పొగము నెల్లు బాటుగలనో పరివ్రజని యుగంగా, అంతట బ్రహ్మ
జేవుని దీర్ఘ వదించెను—'నారదా! మంగీప్రశ్న చేసితివి. నమి
నేడముల రహస్యమైన సంసారతరణోపాయమును చెప్పుచున్నాను.
వినుము— "భగవంతునిను, ఆదిపురుషునిను అంబర వారాయ
నిని నామమున ఉచ్చరించువెంటల పాదము దూరీకృత మగును—
అంతట నారదుడు 'ఆ నామమేటి అది అయిగంగా, బ్రహ్మజేవుని
దీర్ఘ వదించెను—

- 3 “ హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే,
హారే శృష్ట హారే కృష్ట పృష్ట కృష్ట హారే హారే”.
- 4 చితి ద్వివచనం నామాన్నిం కలిరల్పప్రవాళనమ్,
నాతః పరతతోపాయః సర్వవేదేషు దృశ్యతే,
హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే
హారే కృష్ణ హారే తృష్ట కృష్ట కృష్ట హారే హారే

ఈ ప్రకారముగ పదనాల్గవ అక్షరములతోఁ గూడినవియిం,
కలికల్పవమునం నిలిపిఁగ్రహించియు నగు ఈ ‘హారేరామ హారే
కృష్ణ’ ముద్రయిం రిప్పు కలిగించుటయు నగు మేళిత శ్రీస్తోత్రం
విచారింపగా నమస్తేదేవములందునుగావ కనవించుటలేదు.

104. జాబాల్యపనిషత్తు

- 1 అహంకారావిష్టః సంసారి జీవః స ఏవ పశుః,
సర్వజ్ఞః పంచత్వత్వ సంపన్నః సర్వేశ్వర తఃశః
పశుపతిః,

అహంకారముతోఁ గూడినవాడగు, సంహరితగు క్షేత్రము
పశువు (పశులేఖ్యుఁడు). సర్వజ్ఞుఁడు, సర్వశక్తి సంపన్నుఁడు అగు
సర్వేశ్వరుఁడు పశుపతి.

105. సౌభాగ్యలక్ష్మ్యపనిషత్తు

- 1 అస్తే లనన్తం సమారోప్య ఖండే లఖండం
సమర్పయన్,

భూమానం ప్రకృతిం ధ్యాత్వా కృతకృతోఽఽమృతో
భవేత్ 11

అనంతమైనదానిని ఆంకియించుచు, అఖంపమైనదానిని ఖంప
యించుచు నవిర్భవించుచు, ప్రకృతిని 'భూమా' స్వరూపముగా
భావించువాఁడు, కృతకృత్యుఁడగును. అమృతత్వమును పొందును.

2 యోగేన యోగం సంరోధ్య భావం భావేన చాంజనా,
నిర్వికల్పం పరం తత్త్వం సదా భూత్వా పరం భవేత్
12

యోగముచే కృత్యంబయోగమును నిరోధించి, సై నభావ
ముచే కృత్యభావమును క్రియముగ, లెక్కగ నిరోధించి, నరచా నిర్వి
కల్పమై, పరమైశ్వర్య ప్రకృత్యరూపముగా అయి బ్రహ్మానిర్వచన
పరబ్రహ్మకు యగుచున్నాఁడు.

3 అహంభావం పరిత్యజ్య జగద్భావ మనీష శమ్,
నిర్వికల్పే స్థితో విద్వాన్ భూయో నాపప్యనురోచతి,
13

అహంభావమును వదిలి, జగద్భావమును వీడి, విజ్ఞానంబు నిర్వి
కల్పమగు ఆత్మయందు స్థితికలవాడై తిరిగి ఎన్నియందు ముఱుప
కుండును.

4 సలిలే సైస్త్రివం యిచ్ఛ త్ప్రామ్యం భవతి యోగతః,
తథా ఽఽత్యమససోఽైక్యం సమాధి రభిధీంచుతే, 14

నీటియందు తీవ్రకల్లు అయియున్నట్లు ఆత్మయందు ముఱుప
అయియుంట నమాధి యుండును.

5 యత్సమత్వం తమో రత్ర తీవాత్మపరమాత్మనోః,
ఏమి పైపష్టపంకల్పః సమాధి రభిధియతే. 16

తీవాత్మపరమాత్మల మొక్క సమత్వము, సమత్వమునకు
ఓహిత్వోని సమాధియని చెప్పబడును.

106. సుస్వతీరహస్యోపనిషత్తు

1 అస్తి భూతి ప్రియం చూపం నామ చేత్యంశమంశకమ్,
అద్యక్షతయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతో ద్వయమ్. 23

అస్తి, భూతి, ప్రియము, వామము, రూపము—అని ఐదు
అంశముల కలఱు. అందు మొదటిమాటలను బ్రహ్మముయొక్క
అక్షయములు, రెండవ రెండును జగత్తుయొక్క అక్షయములు.

2 ఉపేక్ష్య నామరూపే ద్వే సచ్చిదావందతత్పరః,
సమాధిం సర్వదా కుర్వా ద్భద్రమే వాత నా యోః. 24

విజ్ఞానరూపము వామరూపముల రెండిటిని ఉపేక్షించి,
సచ్చిదానందములందు (అస్తి, భూతి, ప్రియములందు) తత్పరమైన
హృదయమందుఁగాని, బాహ్యమునుఁగాని సమాధివిస్థలై యాంశ
జలెను.

3 సవిరలోప నిర్వికల్ప స్సమాధి ర్ద్వివిరో హృది,
దృశ్యశబ్దానుభేదేన సవికల్పః పున ర్ద్విభౌ. 25

హృదయమునఁ గాచుచు సమాధివిష్ట సవికల్పమని, నిర్వి
కల్పమని రెండువిధములు. అందు సవికల్పము దృశ్యశబ్దవిష్టమని,
శబ్దానువిష్టమని మఱియ రెండువిధములు.

4 కామదాతా శ్రీకృష్ణా దృశ్య ప్రకాశితేన చేతనమ్,
ద్యావౌ దృశ్యమవిద్ధోఽయం సమాధిః పరిరల్పకః.
26

అర్థం: అది కామదాతా దృశ్యమేన, ద్యావౌ దృశ్యమేన చేతనమ్, ద్యావౌ దృశ్యమేన చేతనమ్, ద్యావౌ దృశ్యమేన చేతనమ్.

5 అనంగః సచ్చిదానందః స్వప్రకాశః, దైవతవర్జితః,
అస్మితి శబ్దవిద్ధోఽయం సమాధిః సవికల్పకః.
27

అనంగః, సచ్చిదానందః, స్వప్రకాశః, దైవతవర్జితః, అస్మితి శబ్దవిద్ధోఽయం సమాధిః సవికల్పకః.

6 స్వానుభూతిరసాదేహా దృశ్యశక్త్యావశేషితః,
విద్వత్కల్పః సమాధిః స్యాన్నివాకస్థిత దీపవత్.
28

స్వానుభూతిరసాదేహా దృశ్యశక్త్యావశేషితః, విద్వత్కల్పః సమాధిః స్యాన్నివాకస్థిత దీపవత్.

7 హృదీవ కామ్యదేశేఽపి యస్మిన్ స్కన్ధింశ్చ పస్త్యునిః,
సమాధి రాద్యవస్థాత్తా నామ రూప వృద్ధిరస్థితః.
29

హృదీవ కామ్యదేశేఽపి యస్మిన్ స్కన్ధింశ్చ పస్త్యునిః, సమాధి రాద్యవస్థాత్తా నామ రూప వృద్ధిరస్థితః.

8 ఏతైః సమాధిభిః శ్చిద్ధి ర్నయే త్యాజం నిరస్తరమ్.
30

ఈ అపరిమితమైన దేవత సమాధినిష్ఠులైనా నిరంతరము కామ్యదేశేఽపి యస్మిన్ స్కన్ధింశ్చ పస్త్యునిః.

- 9 చేహారిమానే గతితే విజ్ఞాతే పరమాత్మని,
అమృతం యత్ర మనో యాతి తత్ర తత్ర పరామృతమ్.

31

‘చేహారిమా’నమం తోలగంగా, పరిపూర్ణ కలిసిపోయినట్లుగా
మనస్సు ఎని అదరికి పోవుచో అచటగల పరామృతము (అమృతము)
(తనకు) అనుభూతి మొనరు.

- 10 మయి తేపత్వ మేకత్వం కల్పితం వస్తుతో నహి.

ఇతి యస్మి విలాసీతి న ముక్తౌ నాత్ర సంశయః.

—ఇత్యుపనిషత్ 33

‘నాయంను నేకత్వము, తేకత్వము కల్పితమనినది. తస్మిన్
చేత్త’—అని ఎవరైనా చెబుదును. మున్నాటిలో అదియే ముక్త్యుం అని
చున్నాడు. ఇది సంశయము లేదు.

107. బహుచోపనిషత్తు

- 2 మంచరూప పరిత్యాగో దస్యరూప ప్రహేతవః,

అధిష్ఠానం పరం తత్త్వ మేకం ఏ చ్ఛిష్యతే మహత్.

మంచరూపరూపదృశ్య పరిత్యాగము విరచన, అధ్యక్షాని
యగు రుద్ర (ద్రిశ్య) పరాత్పరములను విడిచివేయ వలెనని, అధ్యక్షా
నమై, ఏకమై, మహత్తనమైనట్టి పరతత్త్వము (బ్రహ్మము) లేమని
చును.

108. ముక్తితోపనిషత్తు

- 1 నహుస్త్యై ర్మునిగదై ర్మనీష్యైస్త్యై శ్శూరాదభిః.

అదైశ్చ లౌగవతై శ్చాపి హ్మాయమాసామహర్మికమ్

1 2

- 2 ధీవిక్రియా సహస్రాదాం సాక్షిణం నిర్వికారిణమ్,
 స్వరూపధ్యాననిరతం సమాధివిరమే హరిమ్. 1-3
- 3 భక్త్యా కృతూషయా రామం మ్రువన్ పరచ్చ మాకురిః,
 1-4

సనకాది మునులచేతను, వసిష్ఠాదులచేదిని, శుభాచార్య చేతను, బ్రహ్మభాగవతులచేతను అపార్మితములు మ్రుసింపఁబడునాఁడును, వేలకొలది బుద్ధివికారములకు సాక్షిమ్రుసింపఁబడును, నిర్వికారుడగును (అత్య) స్వరూపధ్యాన నిరతుడగును, శ్రీహరియు అగు శ్రీరామచంద్రుడగు సమాధినిష్ఠుడగుచి వినిమలావేందివ్వు, హనుమంతుడగు వారికి భక్తితో కృతూషలు కావించును వారిని మ్రుతించుచు ఇట్లుకాదు—

- 4 త్వద్రూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి తత్త్వతో రామ ముత్తమే,
 5 అనాయాసేన యేనాహం ముచ్చేయం భవఃస్థనాత్.

1-5

కృపయూ వద మే రామ యేన ముక్తో భవా మ్యహమ్

1-6

ఓ రామచంద్రా! మోక్షముకొఱివై మీస్వరూపమును యథార్థముగా తెలిసికొనఁగోరుచున్నాను. ఏ మీస్వరూపమాత్రా రాజ్యముచే నేను మలభముగ సంపాదించుభవము నుండి ముక్తుచే నగుచునో, అట్టి మీ శాస్త్రపరమైన స్వరూపమును దెలుచేసి నాకు తెలుపుడు.

- 6 వేదాన్తే సుప్రతిష్ఠిో హం వేదాంతం సముపాశ్రయః

1-7

(తాత్పర్యం (శ్రీ)రామచంద్రమహిమ్నః తెప్పెను—)

ఓ అంజనేయా! నేను వేదాంతమందు ముగిసినట్లుచూపినై యున్నాను. కాబట్టి నీవు వేదాంతమందు లెక్కగ ఇశ్రయింపుము.

7 తైవల్యంత్రీ చేతైవ పారమార్థికరూపిణీ,
దురాచారరతో వాపి మన్నామ భజనా త్కృపే. 1-18

ఓ వానశ్రీధీ! దురాచారవిరహుడైనను నాయొక్క నానుమందు భజించుటచే (సన్మార్గము వశలయించి) పరమార్థరూప మగు తైవల్యమును, మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

8 గురూపదిష్టమార్గేణ ధ్యాయ స్వద్గుణ మవ్యయమ్,
మత్స్యాయుజ్యం ద్వీజః సమ్యగ్ గృతే దృప్రిమరశీటవత్. 1-24

గురూపదిష్టమగు మార్గమంద్వారా వాశరహితమైన వాస్త్వ రూపమును, గుణములను లెక్కగ ధ్యానించుచు బ్రహ్మనిష్ఠుడగు భ్రమరశీటన్యాయమున నాపాయజ్యమును పొందును.

9 చతుర్విధా తు యా ముక్తి ర్మదుపాసనయా భవేత్.
1-25

పాలోక్య, పాపీయ, పారూప్య, పాయజ్యములను నాలుగువిధములైన ముక్తిని మనుజుడు వచ్చు ఉపాసించుటచే పొందుచున్నాడు.

10 గృహిత్యాష్టోత్తరశతం యే పతన్తి ద్విజోత్తమాః,
ప్రారబ్ధక్షయపర్యంతం జీవన్ముక్తా భవన్తి తే. 1-42

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠులు నాలుగైదువందలరెనిమిదిపదవర్తించు యోగ పతులై వా.యంకలిగొనుమును గ్రహించుచో వాడు ప్రారబ్ధక్షయ

పర్యంతము జీవన్ముక్తులై విలసిల్లుదును. (అనుపరి విః
బవేయమగుచు).

- 11 జీవన్ముక్తి విదేహిముక్త్యైః అష్టోత్తరశబ్దో
ప్రమాణం, శర్త్తత్వాది దుఃఖనివృత్తిచిహ్నా
నందావాప్తిః ప్రయోజనం భవతి.

జీవన్ముక్తి, విదేహిముక్తులకు అష్టోత్తరశబ్దో
(108 తివరీయస్తోత్ర) ప్రమాణము. శర్త్తత్వాదిదుఃఖాన
నవిహ్వారా నిత్యనందము లభింపట ప్రయోజనము.

- 12 పురుషప్రయత్నసాధ్య వేదాస్త్రశ్రవణాది జ.

జీవన్ముక్త్యాది రాభి భవతి సర్వవాసనాద్రయ

పురుషప్రయత్నసాధ్యమైన 'వేదాంతశ్రవణాదుల'
ధ్యాన, సమాధినిష్ఠలచే జీవన్ముక్తి లాభము చేకుండు
వానివలన ముందులచే అట్టిలాభము సిద్ధించును.

- 13 అథ చేతకుభో భావ స్త్వాం యోజయతి సం
ప్రాక్షసే 'స్తతసో యత్నా జ్ఞేతవో భవతా

వాసనశ్రేయః పూర్వపుటకుభవానము, భావమ
కుంసారసంకటమున పడవేయవేని, ప్రయత్నపు ర్వికము
కుభవానవిదాళరా, భావములవ్యాపార) సత్త బాహుళ్య

- 14 కుభాకుభాభ్యాం మార్గాభ్యాం పహన్తి వాస,
పౌరుషేణ ప్రయత్నేన యోజనీయా కుభే ప

వాసనలు అనునవి శుభ, అశుభములను రెండుమాళ్లముల ద్వారా ప్రవహించుచున్నవి. పురుషప్రణాల్నిముచే అశుభమాళ్ల నుండు నిరోధించి, శుభమాళ్లమున జారిని దురలంఘనము.

15 పౌరుషేణ ప్రయత్నేన తాతయే చిత్తవాలకమ్. 2.7

పురుషప్రణాల్నిముచే చిత్తదుఃఖాలకుని తాలించవలయు చుచునికొనవలెను.

16 వాంఛాక్షయ విజ్ఞాన మనోనాశా మహామతే,

సమవాలం చిరాభ్యస్తా భవన్తి ఫలదా మతాః. 2.10

మనోమరి, వాగవాదములు, రత్నజ్ఞానము, మనోనాశము అను మూలసాధనలను సమకాలము చిరకాలము అభ్యసించినచో (మీమాంస) ఫలమును అది కలుగఁజేయునని విజ్ఞులు తలంపుదు.

17 ఇర్వాస్తరకతాభ్యస్తా మిథ్యా సంసారవాసనా,

సా చిరాభ్యాసయోగేన వినా స క్షీయతే క్వచిత్. 2.14

దండలకొరిచి బట్టలను అభ్యసించఁబడిన మిథ్యయగు సంసారవాసన చిరకాలము అభ్యాసము చేయనిచో ఎప్పుడును క్షయించదు.

18 తస్మి త్సమ్యక్ ప్రయత్నేన పౌరుషేణ వివేచినా,

భోగేచ్ఛాం దూరత స్త్యక్తాః క్రయ మేవ సమాచర.

2.15

కాల్పి సామ్యుఁడో వివేకముతోఁగూడిన పురుషప్రయత్నముచే భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలివేసి బాహ్యాదులను సాధన అను మూడిటిని త్యక్తగఁ జేయవలెను.

19 తస్మాద్వాసనయా యుక్తం మనో బద్ధం విదుః శ్చ
సమ్యగ్వాసనయా త్యక్తం ముక్త మిచ్ఛన్తిధీమతే.
మనోనిర్వాసనీభావ మాచరాశు మహాకపే 2.

(అశుభ) వాసనలతో గూడియున్న మనస్సు బద్ధమని స్వ-
యచ్ఛబదమ. వాసనారహితమగు మనస్సు ముక్తమని చెప్పారు.
ఓవాసనశ్రేష్ఠా! మనస్సును శీఘ్రముగ వాసనారహితముగ జ-
య్యము.

20 సమ్యగాలోకనా త్సత్వాద్వాసనా ప్రవిలీయతే,
వాసనా విలయే చేత శ్చమ మాయాతి దీపవత్. 2.1

సత్యమును (యథార్థమును) తెల్పుగ జవలోకించుట
వాసన సరించిపోవుచున్నది. వాసన సరించుటచే చిత్తము (సా-
లేని) దీపమువలె శుభించిపోవును.

21 వాసనాం సంపరిత్యజ్య మయి విన్యాత్రవిగ్రహే,
యన్తిష్ఠతి గతవత్సగః సోఽహం సర్విత్పుణాత్మకః,
2.1

వాసనను తెల్పుగ కరిగ్యకుంచి చిన్మాత్రస్వరూపుడై
నాయందు (అత్మయందు) ఏదిధమైన మేళనములేక నిశ్చింతగ న
నిలియుదువాడు. సర్వితానందస్వరూపుడై యుండును.

22 సమాధి మథ తర్మాతి మా కరోతు కరోతు వా,
హృదయే నాత్మసర్వేషాం ముక్త ఏవోత్తమాశయః,
2.1

మమకాయ మమోధినిష్ఠఁడై యుండువాడు. లేక తత్కాల
చేయుగా? హృదయమందు నింకయితివ సమస్తపాంథులగు
(సర్విత్సర్వమును బడసిన) ఉత్తమాశయము ముక్తయే అగును.

23 నైష్క-ర్యేణ న తస్మాద్ద ప్రస్థానైః ప్రీత కర్మభిః,
స సమాధాపణాప్యాభ్యాం యస్య నిర్వాసనం మవః.

2-20

ఎవనిమనస్సు వానరకాకహితముగ మన్ననో, అట్టివానికి
కర్మలను చేయవలయుచేగాని, కర్మలను చేయుటచేగాని, సమా-
ధిచేగాని, అపమంచేగాని ప్రయోజనము లేదు.

24 సంత్కర్తవాసనా న్మనా దృతే నామ్యుత్తమం పదమ్.

2-21

వాసనలను వదలి మానముగా నుండు స్థితికంటె ఉత్తమ
లైవపదము (స్థితి) వేరొకటి లేకలేదు.

25 దృఢాభ్యస్త పదారైః తాపనా దతివందలమ్,

చిత్తం సంజాయతే జన్మజరామరణకారణమ్. 2-25

దృఢముగ అశ్యసించుచున్న పదార్థభావనచే మహాదుఃఖ
ముగు చిత్తము జన్మజరామరణ కారణ మగుచున్నది.

26 అసంగవ్యవహారత్వాత్ భవభావనవర్జనాత్,

శరీరనాశ ద్విత్వా ద్వాసనా స ప్రవర్తతే.

వాసనా సుపరిత్యాగా చ్చిత్తం గచ్ఛ త్యచిత్తకామ్.

2-28

అసంగముగ వ్యవహరించుటలక్షణము, సంసారభావన లేక
పోవుటలక్షణము, శరీరము పరిచిపోవునది అది తరిసిపోముటలక్షణము
వానన కలుగకుండును. వాసన కలుగకుండుటలక్షణ చిత్తము అచిత్త
త్వమును పొందును. (సఙ్గించును).

27 అవాసవశ్చా త్వతతం యదా స మమతే మనః,

అమనస్తా తదోదేతి పరమోపశమ్యదా. 2-28

వాసవము నశించుటచే మనస్సు సంకల్పరహిత మగును. అప్పుడు పరమకౌంత్యపదమగు అమనస్కత్వము కలుగును.

28 అమృతృప్సమనా యాపదృవా నజ్ఞాతకర్షణః,

గురుశాస్త్రప్రమాణై స్తు నిర్జీతం తాపదాచర. 2-30

మనస్సు వాగ్మాదిరహితము కానిచి అతని నిర్విఘ్నము నిఘోరంబగు బాధలందుటకు, శాస్త్రమును గురుశాస్త్రప్రమాణములచే నిర్మలమగుటకు వానిని ఆదరింపుము.

29 సహస్రసాంకురశాఖాత్మ ఫలపల్లవశాలినః,

అస్య సంసారవృక్షస్య మనోమూల మిదం స్థితమ్

2-36

నేలకొలది అంకురములు, కొమ్మలు, ఫలములు, దిగుళ్ళు మున్నగువానితో కూడిన ఈ సంసారమును వృక్షమునకు ముద్రేన మూలమై యున్నది.

30 సంకల్ప ఏవ తస్యనేర్ష్య సంకల్పోపశమేన తత్,

శోషయాళు యథా శోషమేతి సంసారపాదమ. 2-37

సంకల్పమే మనస్సుని తలంతును. సంకల్పము కలుగని వస్తువు సంసారవృక్షము ఎండిపోవును. శాస్త్రము సంకల్పరహిత్యముచే సంసారవృక్షమును శ్రేణుముగ తగ్గించుటచేయును.

31 ఉపాయ ఏక ఏవాస్తి మనసః స్వస్య నిగ్రహే,

మనసోఽభ్యుదయే నాశో మనోనాశో మహోదయః

2-38

తన ముఖస్పృగు న్నిగహించుటకు ఒకే ఉపాయము కలదు. దునిస్పృ వాసురహితమై అర్చియించిన నెలకొనియుండుటయే మనో సాక్షము. అట్టి మనోవాళియు నిత్యముగ మహాచయశీల యగును.

32 జ్ఞమనో నాశ ముచ్యేతి మనోజ్ఞస్య హి శృంఖలా 2.30

చిత్తవశ ముచ్యేన్నాశమను చించును. అజ్ఞానికి మనస్సు సంకెలవలె అంధక మగును.

33 తావ నిర్మళీవ వేతాలా పల్లవి హృది వాసనాః,

ఏకతత్త్వ దృఢాభ్యాసా ద్యావ వృ విదితం మనః,

2.40

ఏకమైన 108 తత్త్వమును (అర్మతత్త్వమును) దృఢముగ అభ్యసించుటద్వారా మునిస్పృ అయింపఁబడవలెనటను శాస్త్రీశాల మున వేతాళములవలె హృదయమున వాసనలు విజృంభించుచునే యుండును.

34 ప్రక్షిణది త్రదర్పస్య నిగృహి తేంద్రియద్విషుః,

పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయన్తే భోగవాసనాః, 2.41

చిత్తముయొక్క మరలూ పెరిగినవాడను, ఇంద్రియము లను శక్రమృతము అయిందినవాడను అగు మునుజునకు హేమంత లుగ్రమృతము తామసిగలవలె భోగవాసనలు పశించును.

35 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దనైర్దస్తా నివిచూర్ష్య చ,

అంగాన్యంగై స్సమాక్రమ్య జయే దాదౌ స్వికం

మనః, 2.42

చేతిని చేతితో పదిసి, దురిముగను దంకములతో కొనికె ఆటమునములను ఆపయనములతో చక్రమంది మొట్టమొత్తము తన మునిస్పృగు అయింపవలెను.

36 స శక్యతే మనో జేతుం వినా యుక్తి మనిందితామ్,
అంకుశేన వినా మత్తో యథా దుష్టమతంగజః, 2.43

అంకుశములేనిచో నుష్టమును ఏనుగును బయలుపడజాలకట్లు
ఉక్తమైనచ యుక్తి లేనిచో మమ్యురు బయలుపడుట శక్యము
కాదు.

37 అధ్యాత్మ విద్యాధిగమ స్స ధువంగతి రేప వ, 2.44

38 వాసనా సుపరిత్యాగః ప్రాణస్సంద విరోధవమ్, 2.45

ఏతా స్త్రా యుక్తయః పుష్టాః సన్తి చిత్తజయే రీత.

అధ్యాత్మ విద్యాప్రాప్తి, సాధుజనసాంగత్యము వాసనా
త్యాగము, ప్రాణరూపము—అను ఈ యుక్తలు గిర్దియారు
బయలుపడుట లెక్కగ ఉపశాంతియను.

39 విలాప్య వికృతిం కృత్వాన్యం సంభవవ్యత్యయం

క్రమాత్,

పరిశిష్టం చ చిన్తాత్రయం చిదావదం విదిస్తయ, 2.50

వికారము లన్నిటిని తొలగించుకొని, 'నేనీ, నేనీ' (ఇదికాదు,
ఇదికాదు) అను ప్యతివ్యాకా దృశ్యభావమును పోగొట్టుకొని
జేసిందు చిన్మూల చిదానందాత్మమగుకొని చింతన చేయుము.

40 దృఢభావనయా త్యక్త పూర్వాపరవిచారణమ్,

యదాదావం పదార్థస్య వాసనా సా ప్రకీర్తితా, 2.57

దృఢభావనలన పూర్వాపరవిచారణ ఏమియులేక ఆ యగ
పదార్థములను గ్రహించుట వాసన యవలంబము.

41 భావితం త్రిప్రసంగేగా చాత్మనా యుక్తదేవ సః,

భవత్యాకు కస్మిశ్చేష్ఠ విగతేరవాసనః, 2.58

వాసవశ్రేష్ఠా! మరుజులను అన్యధావశము లేనివాడై దీక్ష
నుజేగముతో మనస్సుచే చేయి భావించుకో, అవస్థైశ్రమగా అతడు
పరితక్తవమును పొందును.

42 తావ్యగ్రూపో హి పురుషో వాసనావివశీకృతః,

సంపశ్యతి యదే నైక త్వద్యన్వీతి విముహ్యతి, 2.59

వాసనాపరవశు ధైర్యములేకుండా తావ్యశక్త్యుపాధ్యుడై చేసి
గాంచుకో అదియే సద్యస్తవని మోహమును పొందును.

43 వాసనా ద్వివిధా ప్రోక్తా శుద్ధా చ మలినా తథా,

మలినా ఇన్యహేతు స్పృహ చ్చుద్ధా ఇన్యవిదాశీ, 2.61

వాసన శుద్ధమని, మలినమని రెండు విధములు. మలినవాసన
అప్పుడు కాంక్ష మగును. శుద్ధవాసన ఇన్యహేతుత్వమును కలుగ
జేయును.

44 బహుశాస్త్రతథాన్తా రోమన్తేన వ్యతైవ రిమ్,

అన్వేష్టవ్యం ప్రయిత్యేవ సూరుతే జ్యోతి రాస్తరమ్,

2.63

అంబనేయా! అనేకశాస్త్రములందు వెండిన కట్టలను కల్గిం
యటచేతను, సామరసీయుటచేతను ఏమి ప్రయోజనము! బృహదయ
మందలి అత్యుత్కృష్టిని ప్రయత్నించువార్యకముగ అన్వేషించవలయును.

45 అధీత్య చతురో వేదా స్పర్శకాస్త్రై ఇన్ద్రేకళః,

బ్రహ్మతత్త్వం న జానాతి దర్శి పాతరసం యథా,

2.65

నాలుగు వేదములను సమస్త శాస్త్రములను ముహూర్త
చదివివను అనుభవములేనిచో గరిత పాతముయొక్క- నుదిని ఎఱుక
గజాలకట్లు మహానా, ను బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుగజేరదు.

46 స్వదేహానుభవేన వ విరజ్యేత యః పుమాన్.

విరాగకారణం తస్య కిమస్య దుషదిశ్యతే. 2-66

తనదేహమునుకలి నుర్యాసవచేత నైర్యాగ్యమును జొందినానికి ఇత నైర్యాగ్యము కలిగించుటకై ఇత ఏమి చేసవలయు చేయవలయు.

47 అద్ధో హి వాసనాఅద్ధో మోక్ష స్సర్విద్యావనాక్షయః,

వాసనాం సంపరిత్యజ్య మోక్షోన్మిత్య మపి త్యజ. 2-68

వాసనలు కలిగియుండుటచే అంధము. వాసనాక్షయమే మోక్షము. వాసనలను త్యజింపవలసింది మోక్షమును సూక్ష్మ సంభవముకాదు వినియోగము.

48 మానసీ ర్యాసనాః పూర్వం త్యక్త్వా విషయవాసనాః,

మైత్ర్యాది వాసనానామ్ని ర్గృహాణామపవాసనాః.

2-69

మొదట మానసికములైన విషయవాసనలను వదిలి మైత్రి, కరుణ మున్నగు మమీకవాసనలను గ్రహించుము.

49 తా అవ్యతః పరిత్యజ్య తాన్ పిన్ద్యవహారన్నపీ,

అస్తాః కాస్తాః సమస్తేభ్యో భవ చిన్మాత్రవాసనాః.

2-70

రినుచు వాసనలను వదిలి, వానితో వ్యవహరించుచున్నప్పటికి లోక శాంతిచేత సర్వత్ర సమానమైన స్నేహము కలవాడనై చిన్మాత్రవాసనలతోనే యుండుము.

50 తామ వ్యత పరిత్యజ్య మిదోబుద్ధి సమన్వితామ్,

శేషస్థిత సమాధానో మయి త్వం భవ మాదుతే. 2-71

అంజనేయా! తమవని మహాబుద్ధివశమిచ్చితిమన కామింతుల
వదలి శీఘ్రులన వాయుం (అత్యయంబు) స్థిరముగ నుంజొని
యోగము.

51 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం
తథాఽరసం నిత్య మగ్రవచ్చ యత్,
అనామగోత్రం మమ రూప మీదృశం
తతస్త్వ నిత్యం పవనాత్మ జాత్రిహన్. 2.72

శబ్దం స్పృశములను వాగ్మోష్టువాడవై న వాయువుకా! శబ్ద,
స్పర్శ, రూప, రస, గంధరహితమై, అవ్యయమై, వామగోత్రవర్జిత
మైన ఈ నా స్వగూఢమును నిత్యము భజింపుము.

52 సృష్టిస్వరూపం గగనోపమం పరం
సృష్టిభాతం త్వణ మేక మక్షరమ్,
అలేపకం సర్వగతం యదవ్యయం
తదేవ చాహం సకలం విష్ణుర్త ఓమ్. 2.73

సృక్-స్వరూపమైవదియు, అకాశవస్తృతమైవదియు, పరమై
వదియు, సదా ప్రకాశస్వరూపమైవదియు, అస్మరహిత మైవదియు,
ఏకమైవదియు, సాశరహిత మైవదియు, అమంగ మైవదియు, సర్వ
వ్యాపక మైవదియు, అవ్యయ మైవదియు, విముక్తమైవదియు, సర్వ
ప్రపంచమున వ్యాపించియున్నదియు, ఓంకారస్వరూపమును అం
బ్రహ్మోన్మిత్తిమే నేను.

శివ.

హరిః ఓం తత్ సత్.